

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@europarl.europa.eu>
Date: Friday, December 12, 2025, 3:23 PM
To: "griffier@eerstekamer.nl" <griffier@eerstekamer.nl>
"europapoort@eerstekamer.nl" <europapoort@eerstekamer.nl>
CC: "postbus@eerstekamer.nl" <postbus@eerstekamer.nl>
"5.1.2.e"
<5.1.2.e@natparl.ep.europa.eu>
"5.1.2.e" <5.1.2.e@europarl.europa.eu>
Subject: Texts adopted by the European Parliament - 24 - 27 November 2025

Attachments:

Senat-NL.pdf
Parl-liens Novembre II.docx
TA_2025_11S_(PARL_EM)_NL.pdf

Dear Colleagues,

Please find attached a letter from the Deputy Secretary General of the European Parliament, along with texts adopted by the European Parliament at its part-session of 24 - 27 November 2025.

Best regards,
European Parliament
Plenary Organisation and Follow-up Unit

De adjunct-secretaris-generaal

Mr. Remco Nehmelman
Griffier van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 22
Postbus 20017
2500 EA Den Haag
NEDERLAND

D 308997 12.12.2025

Betreft: Tijdens de vergaderperiode van 24 t/m 27 november 2025 door het Europees Parlement aangenomen documenten

Geachte heer Nehmelman,

Het Europees Parlement heeft tijdens zijn vergaderperiode van 24 t/m 27 november 2025 onderstaande documenten aangenomen, die worden toegezonden overeenkomstig de aan de Verdragen gehechte protocollen nrs. 1 en 2:

Standpunten vastgesteld in het kader van een wetgevingsprocedure

- standpunt inzake het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de veiligheid van speelgoed en tot intrekking van Richtlijn 2009/48/EG,
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2016/794, wat betreft de versterking van de ondersteuning door Europol en de versterking van de politieke samenwerking bij de voorkoming en bestrijding van migrantensmokkel en mensenhandel,
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het programma voor de Europese defensie-industrie en van een kader van maatregelen ter waarborging van de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten ("EDIP-verordening"),
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2015/1017, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695 en (EU) 2021/1153 wat betreft het verhogen van de efficiëntie van de EU-garantie uit hoofde van Verordening (EU) 2021/523 en het vereenvoudigen van de verslagleggingsvereisten.

Deze documenten worden gelijktijdig aan alle nationale parlementen van de lidstaten in hun respectievelijke talen toegezonden en worden geacht op de datum van deze brief te zijn verzonden.

Het Europees Parlement heeft verder besloten onderstaande documenten, die zijn aangenomen tijdens dezelfde vergaderperiode en niet onder een wetgevingsprocedure vallen, te doen toekomen aan de nationale parlementen:

- resolutie over het voorstel voor een besluit van de Raad houdende de constatering, overeenkomstig artikel 7, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de Unie berust,
- resolutie over het waarborgen van een snellere registratie en invoering van biologische bestrijdingsmiddelen,
- resolutie over de institutionele aspecten van het rapport over de toekomst van het Europese concurrentievermogen (rapport-Draghi),
- resolutie over de gevolgen van artificiële intelligentie voor de financiële sector,
- resolutie over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DAS1131 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad,
- resolutie over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen MON 88913 (MON-88913-8) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad,
- resolutie over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met het genetisch gemodificeerde koolzaad MON 88302 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad,
- resolutie over het uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87708 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad,
- resolutie over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 87427 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad,
- resolutie over het standpunt van de Raad inzake het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025 bij de algemene begroting voor 2025: aanpassingen van betalingskredieten, actualisering van ontvangsten en andere technische actualiseringen,
- wetgevingsresolutie over het gemeenschappelijk ontwerp van algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2026, goedgekeurd door het bemiddelingscomité in het kader van de begrotingsprocedure,

- resolutie inzake de bescherming van minderjarigen online,
- resolutie over de toenemende onderdrukking van bahais in Iran,
- resolutie over de stand van zaken van de rechtsstaat en de mensenrechten in Tunesië, met name de zaak van 5.1.2.e
- resolutie over de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst EU-VK,
- resolutie over de toepassing van de Verdragsbepalingen inzake de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen en de rol van nationale parlementen in het EU-wetgevingsproces,
- resolutie over de escalatie van de oorlog en de humanitaire ramp in Sudan,
- resolutie over de politieke situatie in Myanmar, met inbegrip van de humanitaire crisis van de Rohingya,
- resolutie over het standpunt van de EU over het voorgestelde plan en de inzet van de EU voor een rechtvaardige en duurzame vrede in Oekraïne,
- resolutie over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie inzake de financiering van het jaarlijkse actieplan voor de Verenigde Republiek Tanzania voor 2025.

Namens de voorzitter van het Europees Parlement zend ik u hierbij bovengenoemde documenten toe.

Met de meeste hoogachting,

5.1.2.e

Markus Winkler

Bijlagen

Texts adopted by the European Parliament
Session of 24 to 27 November 2025 - Strasbourg
Letter to Parliaments

TA	A9-B9	Date adoption
0279	A10-0227/2025	25/11
0280	A10-0109/2025	25/11
0281	A10-0084/2025	25/11
0296	A10-0117/2025	26/11

TA	A9-B9	Date adoption
0283	A10-0231/2025	25/11
0284	A10-0234/2025	25/11
0285	A10-0196/2025	25/11
0286	A10-0225/2025	25/11
0288	B10-0489/2025	25/11
0289	B10-0492/2025	25/11
0290	B10-0490/2025	25/11
0291	B10-0493/2025	25/11
0292	B10-0491/2025	25/11
0293	A10-0237/2025	26/11
0294	A10-0235/2025	26/11
0299	A10-0213/2025	26/11
0303	RC B10-0528/2025	27/11
0304	RC B10-0518/2025	27/11
0307	A10-0226/2025	27/11
0309	A10-0224/2025	27/11
0310	RC B10-0533/2025	27/11
0311	RC B10-0508/2025	27/11
0312	RC B10-0545/2025	27/11
0314	B10-0505/2025	27/11

[BG български](#)

[ES español](#)

[CS čeština](#)

[DA dansk](#)

[DE Deutsch](#)

[ET eesti keel](#)

[EL ελληνικά](#)

[EN English](#)

[FR français](#)

[GA gaeilge](#)

[HR hrvatski jezik](#)

[IT italiano](#)

[LV latviešu valoda](#)

[LT lietuvių kalba](#)

[HU magyar](#)

[MT 5.1.2.e](#)

[NL Nederlands](#)

[PL polski](#)

[PT português](#)

[RO română](#)

[SK slovenčina](#)

[SL slovenščina](#)

[FI suomi](#)

[SV svenska](#)

UITTREKSEL

VAN HET DOCUMENT "AANGENOMEN TEKSTEN"

VAN DE VERGADERPERIODE VAN

24 - 27 november 2025

INHOUDSOPGAVE

P10_TA(2025)0279	5
VEILIGHEID VAN SPEELGOED EN INTREKKING VAN RICHTLIJN 2009/48/EG	
P10_TA(2025)0280	9
VERSTERKING VAN DE POLITIËLE SAMENWERKING MET HET OOG OP HET VOORKOMEN, OPSPOREN EN ONDERZOEKEN VAN MIGRANTENSMOKKEL EN MENSENHANDEL, VERSTERKING VAN DE ONDERSTEUNING DOOR EUROPOL VAN DE VOORKOMING EN BESTRIJDING VAN DIE STRAFBARE FEITEN	
P10_TA(2025)0281	43
PROGRAMMA VOOR DE EUROPESE DEFENSIE-INDUSTRIE EN EEN KADER VAN MAATREGELEN TER WAARBORGING VAN DE TIJDIGE BESCHIKBAARHEID EN LEVERING VAN DEFENSIEPRODUCTEN ("EDIP-VERORDENING")	
P10_TA(2025)0296	309
HET VERHOGEN VAN DE EFFICIËNTIE VAN DE EU-GARANTIE UIT HOOFDE VAN DE INVESTEU- VERORDENING EN HET VEREENVOUDIGEN VAN DE VERSLAGLEGGINGSVEREISTEN	
P10_TA(2025)0283	367
BESTAAN VAN EEN DUIDELIJK GEVAAR VOOR EEN ERNSTIGE SCHENDING DOOR HONGARIJE VAN DE WAARDEN WAAROP DE UNIE BERUST	
P10_TA(2025)0284	407
HET WAARBORGEN VAN EEN SNELLERE REGISTRATIE EN INVOERING VAN BIOLOGISCHE BESTRIJDINGSMIDDELEN	
P10_TA(2025)0285	421
INSTITUTIONELE ASPECTEN VAN HET VERSLAG OVER DE TOEKOMST VAN HET EUROPESE CONCURRENTIEVERMOGEN (RAPPORT-DRAGHI)	
P10_TA(2025)0286	433
GEVOLGEN VAN ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE VOOR DE FINANCIËLE SECTOR	
P10_TA(2025)0288	445
GENETISCH GEMODIFICEERDE MAIS DAS1131	
P10_TA(2025)0289	451
GENETISCH GEMODIFICEERD KATOEN MON 88913	
P10_TA(2025)0290	457
GENETISCH GEMODIFICEERD KOOLZAAD MON 88302	
P10_TA(2025)0291	463
GENETISCH GEMODIFICEERDE SOJABOON MON 87708	
P10_TA(2025)0292	469
GENETISCH GEMODIFICEERDE MAIS MON 88302	
P10_TA(2025)0293	475

ONTWERP VAN GEWIJZIGDE BEGROTING NR. 3/2025: AANPASSING VAN DE
BETALINGSKREDIETEN, ACTUALISERING VAN DE ONTVANGSTEN EN ANDERE TECHNISCHE
ACTUALISERINGEN

P10_TA(2025)0294	479
BEGROTINGSPROCEDURE 2026: GEMEENSCHAPPELIJKE TEKST	
P10_TA(2025)0299	505
BESCHERMING VAN MINDERJARIGEN ONLINE	
P10_TA(2025)0303	529
TOENEMENDE ONDERDRUKKING VAN DE BAHAIS IN IRAN	
P10_TA(2025)0304	531
STAND VAN ZAKEN VAN DE RECHTSSTAAT EN DE MENSENRECHTEN IN TUNESIË, MET NAME DE ZAAK VAN SONIA DAHMANI	
P10_TA(2025)0307	533
UITVOERING VAN DE HANDELS- EN SAMENWERKINGSOVEREENKOMST EU-VK	
P10_TA(2025)0309	607
TOEPASSING VAN DE VERDRAGSBEPALINGEN INZAKE DE SUBSIDIARITEITS- EN EVENREDIGHEIDSBEGINSELEN EN DE ROL VAN NATIONALE PARLEMENTEN IN HET EU- WETGEVINGSPROCES	
P10_TA(2025)0310	619
ESCALATIE VAN DE OORLOG EN DE HUMANITAIRE RAMP IN SUDAN	
P10_TA(2025)0311	627
POLITIEKE SITUATIE IN MYANMAR, MET INBEGRIIP VAN DE HUMANITAIRE CRISIS VAN DE ROHINGYA	
P10_TA(2025)0312	635
STANDPUNT VAN DE EU OVER HET VOORGESTELDE PLAN EN DE INZET VAN DE EU VOOR EEN RECHTVAARDIGE EN DUURZAME VREDE IN OEKRAÏNE	
P10_TA(2025)0314	639
FINANCIERING VAN HET ACTIEPLAN VOOR TANZANIA VOOR 2025	

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0279

Veiligheid van speelgoed en intrekking van Richtlijn 2009/48/EG

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de veiligheid van speelgoed en tot intrekking van Richtlijn 2009/48/EG (09663/1/2025 – C10-0251/2025 – 2023/0290(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: tweede lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het standpunt van de Raad in eerste lezing (09663/1/2025 – C10-0251/2025),
 - gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 13 december 2023¹,
 - gezien zijn in eerste lezing geformuleerde standpunt² inzake het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2023)462),
 - gezien artikel 294, lid 7, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord,
 - gezien artikel 68 van zijn Reglement,
 - gezien de aanbeveling voor de tweede lezing van de Commissie interne markt en consumentenbescherming (A10-0227/2025),
1. hecht zijn goedkeuring aan het standpunt van de Raad in eerste lezing;
 2. neemt kennis van de verklaring van de Commissie die als bijlage bij deze resolutie is gevoegd en in de C-serie van het *Publicatieblad van de Europese Unie* zal worden bekendgemaakt;
 3. constateert dat de handeling is vastgesteld overeenkomstig het standpunt van de Raad;

¹ PB C, C/2024/1577, 5.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/1577/oj>.

² PB C, C/2024/1577, 27.2.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1032/oj>.

4. verzoekt zijn Voorzitter de handeling samen met de voorzitter van de Raad overeenkomstig artikel 297, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie te ondertekenen;
5. verzoekt zijn secretaris-generaal de handeling te ondertekenen nadat is nagegaan of alle procedures naar behoren zijn uitgevoerd, en met de secretaris-generaal van de Raad te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*;
6. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie alsook aan de nationale parlementen.

**VERKLARING VAN DE COMMISSIE TER GELEGENHEID VAN DE
VASTSTELLING VAN VERORDENING 2025/...⁺**

De Commissie evalueert de aanwezigheid van gevaarlijke chemische stoffen in speelgoed regelmatig en systematisch en houdt daarbij rekening met de beschikbare wetenschappelijke gegevens, teneinde de grenswaarden of de voorwaarden voor de aanwezigheid van specifieke chemische stoffen of mengsels in speelgoed aan te passen overeenkomstig artikel 46 van Verordening 2025/...⁺ betreffende de veiligheid van speelgoed. Daartoe zal de Commissie het Europees Agentschap voor chemische stoffen verzoeken binnen 12 maanden na de inwerkingtreding van deze verordening een advies uit te brengen over de veiligheid van nitrosaminen en nitroseerbare stoffen in speelgoed, met het oog op de totale blootstelling. Tevens zal de Commissie het Europees Agentschap voor chemische stoffen verzoeken binnen 24 maanden na de inwerkingtreding van deze verordening een advies uit te brengen over de veiligheid van lood, cadmium, kwik en zeswaardig chroom in speelgoed, met het oog op de totale blootstelling.

⁺ PB: Gelieve het nummer in te voegen van de verordening die is vastgesteld uit hoofde van de procedure COD 2023/290.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0280

Versterking van de politieke samenwerking met het oog op het voorkomen, opsporen en onderzoeken van migrantensmokkel en mensenhandel, versterking van de ondersteuning door Europol van de voorkoming en bestrijding van die strafbare feiten

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de versterking van de politieke samenwerking met het oog op het voorkomen, opsporen en onderzoeken van migrantensmokkel en mensenhandel, en betreffende de versterking van de ondersteuning door Europol van de voorkoming en bestrijding van dergelijke strafbare feiten, en tot wijziging van Verordening (EU) 2016/794 (COM(2023)0754 – C9-0431/2023 – 2023/0438(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2023)0754),
- gezien artikel 294, lid 2, artikel 85, lid 1, artikel 87, lid 2, en artikel 88, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C9-0431/2023),
- gezien het advies van de Commissie juridische zaken inzake de voorgestelde rechtsgrond,
- gezien artikel 294, lid 3, en artikel 88, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de begrotingsbeoordeling door de Begrotingscommissie,
- gezien het gemotiveerde advies dat in het kader van protocol nr. 2 betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid is uitgebracht door de Zweedse Riksdag, en waarin wordt gesteld dat het ontwerp van wetgevingshandeling niet strookt met het subsidiariteitsbeginsel,

- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 10 juli 2024¹,
 - gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord en de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 8 oktober 2025 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren,
 - gezien de artikelen 60, 41 en 58 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (A10-0109/2025),
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
 2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
 3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en aan de Commissie alsmede aan de nationale parlementen.

¹ PB C, C/2024/6024, 23.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6024/oj>.

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 25 november 2025 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2016/794, wat betreft de versterking van de ondersteuning door Europol en de versterking van de politieke samenwerking bij de voorkoming en bestrijding van migrantensmokkel en mensenhandel

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 88, lid 2,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure²,

¹ PB C, C/2024/6024, 23.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6024/oj>.

² Standpunt van het Europees Parlement van 25 november 2025.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) is opgericht bij Verordening (EU) 2016/794 van het Europees Parlement en de Raad³. ■
- (2) *Europol heeft tot taak de activiteiten van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten zoals gedefinieerd in Verordening (EU) 2016/794 (de “bevoegde autoriteiten van de lidstaten”) en hun wederzijdse samenwerking te ondersteunen en te versterken bij de voorkoming en bestrijding van vormen van zware criminaliteit waarbij twee of meer lidstaten worden getroffen, van terrorisme en van vormen van criminaliteit die een schending inhouden van een gemeenschappelijk belang dat tot het beleid van de Unie behoort, te fungeren als het informatiecentrum van de Unie over criminaliteit, en flexibele operationele ondersteuning te bieden door voorop te lopen inzake innovatie en onderzoek op het gebied van rechtshandhaving en door Europese politieke oplossingen aan te reiken. Bij het uitvoeren van zijn kerntaken die erin bestaan informatie te analyseren en uit te wisselen en operationele en technische ondersteuning te verlenen, biedt Europol een echte toegevoegde waarde voor de veiligheid van de Unie.*

³ Verordening (EU) 2016/794 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) en tot vervanging en intrekking van de Besluiten 2009/371/JBZ, 2009/934/JBZ, 2009/935/JBZ, 2009/936/JBZ en 2009/968/JBZ van de Raad (PB L 135 van 24.5.2016, blz. 53, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/794/oj>).

- (3) Migrantensmokkel is een criminele activiteit waarbij het menselijk leven en de menselijke waardigheid worden miskend bij het nastreven van winst, en waarbij de grondrechten van de betrokkenen en de doelstellingen van de Unie op het gebied van migratiebeheer worden ondermijnd. In zijn conclusies van 9 februari 2023 heeft de Europese Raad het belang van de strijd tegen mensensmokkelaars bevestigd en zich bereid verklaard zijn maatregelen om irregulier vertrek en verlies van mensenlevens te voorkomen, op te voeren, door de samenwerking met landen van herkomst en doorreis te intensiveren. *Mensenhandel is een ernstig, vaak in het kader van georganiseerde criminaliteit gepleegd strafbaar feit, vormt een grove schending van de grondrechten en is uitdrukkelijk verboden bij het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (het “Handvest”). Het voorkomen en bestrijden van mensenhandel en het ondersteunen van de slachtoffers van mensenhandel, ongeacht hun land van herkomst, blijft een prioriteit voor de Unie en de lidstaten.* Daartoe is het belangrijk de respons van de rechtshandhavingsinstanties op migrantensmokkel en mensenhandel te versterken door de *algehele* capaciteiten van Europol, en met name zijn gespecialiseerd kenniscentrum van de Unie voor de bestrijding van migrantensmokkel en mensenhandel te versterken.

- (4) *Om grensoverschrijdende zware georganiseerde criminaliteit en terrorisme te voorkomen, op te sporen en te onderzoeken, zijn coördinatie en gecoördineerde actie noodzakelijk. De rol van Europol om de lidstaten te ondersteunen bij hun activiteiten in verband met de uitwisseling van criminele inlichtingen en strafrechtelijke onderzoeken is aanzienlijk geëvolueerd door de ontwikkeling van innovatieve concepten die gericht zijn op criminele actoren die een hoog veiligheidsrisico vormen. Dergelijke ondersteuning en samenwerking zijn steeds complexer geworden en vereisen specifieke deskundigheid en middelen waarin zowel de lidstaten als Europol moeten investeren. In het licht daarvan kunnen de lidstaten, door operationele taskforces te gebruiken, met de steun van Europol overgaan tot gezamenlijke, gecoördineerde en geprioriteerde activiteiten in verband met de uitwisseling van criminele inlichtingen, waaronder de eigenlijke uitwisseling van criminele inlichtingen, het blootleggen van banden en de uitvoering van analyses en onderzoeken, met name van criminele netwerken en groepen en van individuele criminele actoren die een hoog veiligheidsrisico vormen. Bij de ondersteuning van deze flexibele, operationele en tijdelijke samenwerkingsvorm moet Europol zijn analytische, operationele, technische, forensische en financiële steun ter beschikking kunnen stellen van de deelnemende lidstaten. De operationele taskforces moeten zoveel mogelijk worden geïntegreerd in het Europees multidisciplinair platform tegen criminaliteitsdreiging (Empact).*

- (5) *Activiteiten voor de uitwisseling van criminele inlichtingen die in de context van operationele taskforces worden uitgevoerd, kunnen gepaard gaan met het instellen van strafrechtelijke onderzoeken in een of meer lidstaten die als aanvulling daarop baat kunnen hebben bij de oprichting van een gemeenschappelijk onderzoeksteam om bewijsmateriaal te verzamelen. Overeenkomstig Verordening (EU) 2016/794 kan Europol de betrokken lidstaten voorstellen een dergelijk gemeenschappelijk onderzoeksteam in te stellen.*
- (6) In 2016 heeft de raad van bestuur van Europol (de “raad van bestuur”) overeenkomstig Verordening (EU) 2016/794 een “Europees migrantensmokkelcentrum” opgericht als een gespecialiseerd kenniscentrum van de Unie. ■ De toename van *de criminele activiteiten van migrantensmokkelaars en mensenhandelaars die betrokken zijn bij* het faciliteren van irreguliere aankomsten *in* en ■ niet-toegestane verplaatsingen binnen de Unie, het snelle aanpassingsvermogen van criminele georganiseerde groepen *alsook* de ontwikkeling van nieuwe werkwijzen en geavanceerde methoden vereisen dringend een aanzienlijke versterking van de rol van *dat centrum*, door het tot een permanente structuur binnen Europol om te vormen ■. Die structuur moet de naam “Europees Centrum tegen migrantensmokkel” dragen.

- (7) Het Europees Centrum tegen migrantensmokkel moet de lidstaten strategische, operationele en technische ondersteuning bieden om migrantensmokkel en mensenhandel te voorkomen en te bestrijden. *In dat verband* moet ■ het Europees Centrum tegen migrantensmokkel *ook de identificatie van slachtoffers van mensenhandel of andere kwetsbare personen ondersteunen, en daarbij zorgen voor de nodige samenwerking met de EU-coördinator voor de bestrijding van mensenhandel als bedoeld in Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad*⁴.

⁴ *Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2011 inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad (PB L 101 van 15.4.2011, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/36/oj>).*

- (8) *Om het Europees Centrum tegen migrantensmokkel zo doeltreffend mogelijk te maken en te zorgen voor de tijdige en systematische coördinatie en uitwisseling van informatie om migrantensmokkel en mensenhandel op het niveau van de Unie te bestrijden, moet het Europees Centrum tegen migrantensmokkel onder meer bestaan uit vertegenwoordigers van het Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken (Eurojust) en het Europees Grens- en kustwachtagentschap, overeenkomstig hun respectieve mandaten. Het Europees Centrum tegen migrantensmokkel moet ook de Commissie en de belangrijkste actoren van Empact, alsook andere relevante organen of agentschappen van de Unie, zoals het Asielagentschap van de Europese Unie, kunnen verzoeken om bijstand te verlenen bij zijn activiteiten, wanneer de vereiste acties binnen hun respectieve mandaten vallen. Voorts moet het Europees Centrum tegen migrantensmokkel kunnen samenwerken met immigratieverbindingfunctionarissen die in derde landen worden ingezet en, indien strikt noodzakelijk en evenredig, met de Europese Dienst voor extern optreden en de relevante missies in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid, overeenkomstig hun respectieve mandaten en dat van Europol.*

- (9) *Met het oog op de doeltreffende en efficiënte werking van het Europees Centrum tegen migrantensmokkel moet de raad van bestuur overeenkomstig deze verordening besluiten hoe het Europees Centrum tegen migrantensmokkel functioneert, onder meer wat zijn taken en samenstelling betreft.*

■

- (10) *De oprichting van het Europees Centrum tegen migrantensmokkel doet geen afbreuk aan de rol en de taken van de raad van bestuur, met name wanneer op voorstel van de uitvoerend directeur, rekening houdend met zowel de zakelijke als de financiële vereisten, een besluit wordt genomen over de oprichting van de interne structuren van Europol, met inbegrip van andere gespecialiseerde kenniscentra van de Unie.*

■

- (11) *Empact brengt een breed scala aan bevoegde autoriteiten samen in het kader van een partnerschapsaanpak en vormt zowel het kader voor een gecoördineerde aanpak van georganiseerde en zware internationale criminaliteit als een katalysator voor de operationalisering van veiligheidsbeleid en veiligheidsstrategieën van de Unie. Om de respons van de Unie inzake de voorkoming en bestrijding van zware en georganiseerde criminaliteit, met inbegrip van migrantensmokkel en mensenhandel, te versterken, moeten Europol en alle betrokken bevoegde autoriteiten in het kader van deze verordening hun banden binnen Empact en hun operationele ondersteuning van de door dat platform ontwikkelde activiteiten versterken. Daartoe moet Europol meer strategische, operationele en financiële steun kunnen verlenen voor operationele activiteiten die in het kader van Empact worden uitgevoerd, onder meer door waar nodig de kernactoren van Empact erbij te betrekken. De bevoegde autoriteiten van de lidstaten die betrokken zijn bij de uitvoering van operationele activiteiten in het kader van Empact moeten Europol alle relevante informatie verstrekken.*

I

(12) *Europol moet de bevoegde autoriteiten van de lidstaten niet-persoonsgebonden gegevens over operationele taskforces verstrekken. Die data omvatten bijvoorbeeld de betrokken vormen van criminaliteit, de werkwijzen van de betrokken criminele actoren en de bevoegde autoriteiten die deelnemen aan de operationele taskforces. Europol moet ook de communicatiestroom tussen de lidstaten die de operationele taskforces leiden en de lidstaten die de operationele acties van Empact leiden, vergemakkelijken.*

(13) *De verzameling en verdere verwerking van persoonsgegevens in het kader van het voorkomen, opsporen en onderzoeken van migrantensmokkel en mensenhandel moet door Europol worden uitgevoerd in overeenstemming met Verordening (EU) 2016/794 en Verordening (EU) 2018/1725 van het Europees Parlement en de Raad⁵ en met inachtneming van de toepasselijke gegevensbeschermingsnormen van de Unie, met inbegrip van de beginselen van doelbinding, noodzakelijkheid en evenredigheid.*

(14) *In naar behoren gemotiveerde gevallen kan de overdracht van persoonsgegevens door Europol aan derde landen , bij ontstentenis van een adequaatheidsbesluit of van adequate of passende waarborgen inzake gegevensbescherming, worden uitgevoerd overeenkomstig artikel 25, lid 5, van Verordening (EU) 2016/794.*

⁵ *Verordening (EU) 2018/1725 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de instellingen, organen en instanties van de Unie en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 45/2001 en Besluit nr. 1247/2002/EG (PB L 295 van 21.11.2018, blz. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj>).*

- (15) Europol moet het informatiecentrum van de Unie over criminaliteit zijn en optreden als dienstverlener, met name als aanbieder van een beveiligd netwerk voor gegevensuitwisseling, zoals de beveiligde netwerkan applicatie voor informatie-uitwisseling (*Secure Information Exchange Network Application* – 5.1.2.e), dat informatie-uitwisseling tussen de lidstaten, Europol, andere organen van de Unie, derde landen en internationale organisaties faciliteert, **overeenkomstig deze verordening en Richtlijn (EU) 2023/977 van het Europees Parlement en de Raad**⁶.

⁶

Richtlijn (EU) 2023/977 van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 betreffende de uitwisseling van informatie tussen de rechtshandavingsinstanties van de lidstaten en tot intrekking van Kaderbesluit 2006/960/JBZ van de Raad (PB L 134 van 22.5.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/977/oj>).

- (16) *Een doeltreffende uitwisseling van rechtshandavingsinformatie omvat de uitwisseling van biometrische gegevens – bijvoorbeeld vingerafdrukken of gezichtsopnamen – zoals gedefinieerd in Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad⁷. Een doeltreffend gebruik van biometrische gegevens is van cruciaal belang om de lacunes op te vullen en blinde vlekken weg te nemen die terroristen en andere criminelen proberen uit te buiten door zich achter valse of meervoudige identiteiten te verschuilen. Het rechtskader van Europol stelt Europol nu al in staat biometrische gegevens te verwerken voor operationele doeleinden en voor het voorkomen of bestrijden van criminaliteit die onder zijn doelstellingen valt als bedoeld in artikel 30, lid 2, van Verordening (EU) 2016/794. Zoals in het speciaal verslag van de Europese Rekenkamer van 2021 over de ondersteuning van Europol in de strijd tegen migrantensmokkel wordt benadrukt, moet Europol echter in staat worden gesteld biometrische gegevens doeltreffend te gebruiken. Europol moet daarom in staat worden gesteld biometrische gegevens doeltreffend en efficiënt te verwerken om de lidstaten beter te ondersteunen, onder meer bij de bestrijding van migrantensmokkel en mensenhandel.*

⁷

Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 89, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/680/2016-05-04>).

- (17) *Elke verwerking van biometrische gegevens moet in overeenstemming zijn met de bestaande waarborgen van de Verordeningen (EU) 2016/794 en (EU) 2018/1725 en moet strikt noodzakelijk zijn en in verhouding staan tot het nagestreefde doel. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de vaststelling van passende kwaliteitsnormen voor de verwerking en opslag van biometrische gegevens. Om een gelijkwaardig kwaliteitsniveau te waarborgen, moeten deze kwaliteitsnormen in overeenstemming zijn met de relevante minimumkwaliteitsnormen die in het recht van de Unie zijn vastgelegd inzake vergelijkbare verwerking van biometrische gegevens, met inbegrip van de minimumkwaliteitsnormen die de Commissie heeft vastgesteld uit hoofde van Verordening (EU) 2024/982 van het Europees Parlement en de Raad⁸.*

⁸ *Verordening (EU) 2024/982 van het Europees Parlement en de Raad van 13 maart 2024 betreffende de geautomatiseerde gegevensbevraging en -uitwisseling ten behoeve van politieke samenwerking en tot wijziging van de Besluiten 2008/615/JBZ en 2008/616/JBZ van de Raad en de Verordeningen (EU) 2018/1726, (EU) 2019/817 en (EU) 2019/818 van het Europees Parlement en de Raad (de Prüm II-verordening) (PB L, 2024/982, 5.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/982/oj>).*

- (18) *De actieve betrokkenheid van de lidstaten en de uitwisseling van alle relevante informatie met Europol zijn van essentieel belang voor een alomvattende en gecoördineerde aanpak door de Unie van de bestrijding van migrantensmokkel en mensenhandel. Daartoe worden de lidstaten aangemoedigd centrale diensten op te zetten die gespecialiseerd zijn in de bestrijding van migrantensmokkel en mensenhandel, waarbij wordt gezorgd voor synergieën met nationale coördinatoren voor de bestrijding van mensenhandel of gelijkwaardige mechanismen die zijn vastgesteld overeenkomstig Richtlijn 2011/36/EU, en te bepalen dat deze centrale diensten over voldoende middelen beschikken om migrantensmokkel en mensenhandel te voorkomen en te bestrijden, en om informatie over strafrechtelijke onderzoeken efficiënt met Europol uit te wisselen met behulp van 5.1.2.e*
- (19) *De lidstaten moeten ervoor zorgen dat alle relevante informatie voor het voorkomen en bestrijden van migrantensmokkel en mensenhandel, met inbegrip van informatie die afkomstig is van in derde landen ingezette immigratieverbindingsfunctionarissen die binnen het toepassingsgebied van het rechtskader van Europol blijkt te vallen, tijdig en doeltreffend met Europol wordt gedeeld met behulp van 5.1.2.e*
- (20) *Immigratieverbindingsfunctionarissen die door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten zijn aangewezen en in derde landen worden ingezet, moeten worden verbonden met en gebruikmaken van 5.1.2.e om relevante informatie over migrantensmokkel en mensenhandel rechtstreeks of indirect via hun nationale bevoegde autoriteiten met Europol te delen. Indien een verbinding met 5.1.2.e om juridische, organisatorische of technische redenen niet mogelijk is, moeten immigratieverbindingsfunctionarissen die door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten zijn aangewezen en worden ingezet, relevante informatie via andere beveiligde kanalen met Europol delen via een nationale bevoegde autoriteit. Immigratieverbindingsfunctionarissen die door andere nationale autoriteiten dan de bevoegde autoriteiten van de lidstaten zijn aangewezen en worden ingezet, moeten relevante informatie delen met een nationale bevoegde autoriteit, teneinde die informatie aan Europol te verstrekken.*

- (21) *Europol en de bevoegde autoriteiten van de lidstaten moeten worden aangemoedigd om samen te werken bij onderzoeken naar migrantensmokkel en mensenhandel, ook wanneer die strafbare feiten worden gepleegd via het internet, bijvoorbeeld via socialemediaplatforms.*

I

- (22) Om *migrantensmokkel en mensenhandel* te voorkomen, op te sporen en te onderzoeken, zijn coördinatie en gezamenlijke actie noodzakelijk. ***Daartoe kunnen de lidstaten*** overeenkomstig het kaderbesluit van de Raad van 13 juni 2002⁹ een gemeenschappelijk onderzoeksteam ***instellen, onder meer*** met steun van Europol. ***Wanneer Europol reden heeft om aan te nemen dat de oprichting van een gemeenschappelijk onderzoeksteam meerwaarde heeft voor een onderzoek naar migrantensmokkel en mensenhandel, kan het de betrokken lidstaten hiertoe een voorstel doen en maatregelen nemen om hen bij te staan bij het oprichten van het gemeenschappelijk onderzoeksteam, overeenkomstig Verordening (EU) 2016/794. In dergelijke gevallen dient Europol nauw contact te onderhouden met Eurojust.*** ■

⁹ Kaderbesluit van de Raad van 13 juni 2002 inzake gemeenschappelijke onderzoeksteams (PB L 162 van 20.6.2002, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2002/465/oj).

- (23) *Om de acties van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten te ondersteunen en te versterken, moet* Europol **■** de mogelijkheid hebben om *tijdelijk* personeelsleden, met inbegrip van **■** gedetacheerde nationale deskundigen, **■** in te zetten **■** om analytische, operationele, technische en forensische ondersteuning te bieden. Het inzetten van Europol-personeel moet met name plaatsvinden in het kader van complexe, grootschalige en prominente onderzoeken *en activiteiten in verband met de uitwisseling van criminele inlichtingen die de steun van Europol vereisen*. Het moet ook ondersteuning bieden voor verdere veiligheidscontroles aan de hand van Europol- of nationale databanken om snelle informatie-uitwisseling ter versterking van de controles aan de buitengrenzen van de Unie (secundaire veiligheidscontroles) of ondersteuningsteams voor migratiebeheer overeenkomstig Verordening (EU) 2019/1896 van het Europees Parlement en de Raad¹⁰ te vergemakkelijken. Europol dient ook gebruik te maken van het inzetten van zijn personeel om de lidstaten te ondersteunen bij grote internationale evenementen. **■**
- (24) *Het inzetten van Europol-personeel op het grondgebied van een lidstaat moet plaatsvinden op verzoek van, in overleg met en met toestemming van de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaat. Met het oog op het inzetten van Europol-personeel op het grondgebied van een lidstaat moeten de betrokken lidstaten onverwijld alle relevante informatie verstrekken aan Europol, als informatiecentrum van de Unie over criminaliteit, teneinde het optreden van de lidstaten te ondersteunen en te versterken.*
-

¹⁰ Verordening (EU) 2019/1896 van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2019 betreffende de Europese grens- en kustwacht en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1052/2013 en Verordening (EU) 2016/1624 (PB L 295 van 14.11.2019, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj>).

- (25) De versterking van het rechtskader van Europol biedt de gelegenheid om te verduidelijken dat de doelstellingen van Europol ook uitdrukkelijk betrekking moeten hebben op schendingen van beperkende maatregelen van de Unie *overeenkomstig Richtlijn (EU) 2024/1226 van het Europees Parlement en de Raad*¹¹. Beperkende maatregelen van de Unie zijn een essentieel instrument voor het beschermen van de waarden, de veiligheid, de onafhankelijkheid en de integriteit van de Unie, het consolideren en ondersteunen van de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten en de beginselen van het internationaal recht, het handhaven van de internationale vrede, het voorkomen van conflicten en het versterken van de internationale veiligheid overeenkomstig de doelstellingen en beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties. *Wanneer een dergelijke schending van beperkende maatregelen van de Unie ook een andere vorm van criminaliteit vormt die is vermeld in bijlage I bij Verordening (EU) 2016/794, ondersteunt Europol de onderzoeken van de lidstaten naar criminele vermogensbestanddelen die eigendom zijn van personen en juridische entiteiten die aan sancties van de Unie onderworpen zijn of tegen wie strafrechtelijke onderzoeken lopen in verband met het omzeilen van door de Unie opgelegde economische en handelssancties. Daar schendingen van beperkende maatregelen van de Unie een vorm van criminaliteit vormen die afbreuk doet aan een gemeenschappelijk belang dat onder het beleid van de Unie valt, en omdat de lidstaten steeds vaker met deze vorm van criminaliteit te maken krijgen, moet Europol bevoegd zijn om op te treden ter ondersteuning en versterking van het optreden van de lidstaten in dit verband. In het kader van die bevoegdheid worden de lidstaten ondersteund bij hun onderlinge samenwerking en bij hun samenwerking met Europol, Eurojust en het Europees Openbaar Ministerie, binnen hun respectieve bevoegdheden en overeenkomstig het toepasselijke rechtskader, met het oog op een doeltreffend onderzoek naar en een doeltreffende vervolging van schendingen van beperkende maatregelen van de Unie.*

¹¹ *Richtlijn (EU) 2024/1226 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024 betreffende de definitie van strafrechtelijke delicten en van sancties voor de schending van beperkende maatregelen van de Unie en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/1673 (PB L, 2024/1226, 29.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1226/oj>).*

(26) ■ Overeenkomstig artikel 3 van Protocol nr. 21 betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland ten aanzien van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), heeft Ierland te kennen gegeven dat het aan de vaststelling en toepassing van deze verordening wenst deel te nemen. ■

■

(27) Overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van Protocol nr. 22 betreffende de positie van Denemarken, gehecht aan het VEU en het VWEU, neemt Denemarken niet deel aan de vaststelling van deze verordening en is deze bijgevolg niet bindend voor, noch van toepassing op Denemarken.

■

(28) ■ Overeenkomstig artikel 42, lid 1, van Verordening (EU) 2018/1725 is de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming geraadpleegd, en op *23 januari 2024* heeft hij een advies uitgebracht.

- (29) Daar de doelstelling van deze verordening, namelijk het voorkomen, opsporen en onderzoeken van migrantensmokkel en mensenhandel te versterken, gezien het grensoverschrijdende karakter van dergelijke criminaliteit niet voldoende door de lidstaten alleen kan worden verwezenlijkt, maar vanwege de gevolgen van samenwerking en informatie-uitwisseling beter door de Unie kan worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 VEU neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om die doelstelling te verwezenlijken.
- (30) Deze verordening eerbiedigt ten volle de grondrechten en waarborgen en neemt de beginselen in acht die met name in het Handvest zijn neergelegd, met name het recht op eerbiediging van het privéleven en het familie- en gezinsleven, en het recht op de bescherming van persoonsgegevens zoals neergelegd in de artikelen 7 en 8 van het Handvest, alsook in artikel 16 VWEU.
- (31) Verordening (EU) 2016/794 moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd,
- HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel I

Wijzigingen van Verordening (EU) 2016/794

Verordening (EU) 2016/794 wordt als volgt gewijzigd:

1) aan artikel 2 worden de volgende punten toegevoegd:

“w) “5.1.2.e”: de beveiligde netwerkapplicatie voor informatie-uitwisseling, beheerd door Europol, die de uitwisseling van informatie faciliteert;

x) “immigratieverbindingsfunctionaris”: een
immigratieverbindingsfunctionaris zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 1, van Verordening (EU) 2019/1240 van het Europees Parlement en de Raad.*

* *Verordening (EU) 2019/1240 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende de oprichting van een Europees netwerk van immigratieverbindingsfunctionarissen (PB L 198 van 25.7.2019, blz. 88, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1240/oj>).”;*

2) artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 1 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt c) wordt vervangen door:

“c) coördineren, organiseren en uitvoeren van onderzoeks- en operationele activiteiten ter ondersteuning en versterking van het optreden van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten:

i) die gezamenlijk met de bevoegde autoriteiten van de lidstaten worden uitgevoerd;

ii) die overeenkomstig artikel 5 worden uitgevoerd in het kader van gemeenschappelijke onderzoeksteams, waar nodig in samenwerking met Eurojust;

iii) die ■ worden uitgevoerd in het kader van operationele taskforces; of

iv) die ■ worden uitgevoerd in het kader van de inzet van Europol voor operationele ondersteuning;”;

ii) punt h) wordt vervangen door:

“h) steun bieden aan grensoverschrijdende informatie-uitwisselingsactiviteiten, operaties en onderzoeken van de lidstaten, evenals aan gemeenschappelijke onderzoeksteams ■, onder meer met analytische, operationele, technische, forensische en financiële steun;”;

iii) punt l) wordt vervangen door:

“l) gespecialiseerde kenniscentra van de Unie ontwikkelen voor de bestrijding van bepaalde soorten criminaliteit die binnen de doelstellingen van Europol vallen, met inbegrip van het Europees Centrum tegen migrantensmokkel dat is opgericht op grond van artikel 9 bis, en het Europees Centrum voor de bestrijding van cybercriminaliteit;
■ ”;

iv) punt s) wordt vervangen door:

“s) faciliteren van gezamenlijke, gecoördineerde en geprioriteerde *activiteiten in verband met de uitwisseling van criminele inlichtingen* en strafrechtelijke onderzoeken, onder meer ten aanzien van de in punt r) vermelde personen ■ ”;

v) *het volgende punt wordt ingevoegd:*

“y bis) bij het ondersteunen van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten in het kader van onderzoeken, bijzondere aandacht besteden aan migrantensmokkel en mensenhandel, ook wanneer die strafbare feiten activiteiten omvatten die via het internet worden uitgevoerd;”;

vi) *het volgende punt wordt toegevoegd:*

“z bis) de lidstaten ondersteunen, onder meer door de ontwikkeling van specifieke instrumenten, bij de doeltreffende en efficiënte verwerking van biometrische gegevens met het oog op het voorkomen of bestrijden van criminaliteit die binnen de in artikel 3 vastgestelde doelstellingen van Europol valt; de verwerking van biometrische gegevens voldoet aan de toepasselijke minimumkwaliteitsnormen en wordt uitgevoerd in overeenstemming met de artikelen 18 en 18 bis en de in deze verordening genoemde waarborgen, met name de beginselen van strikte noodzakelijkheid en evenredigheid als bedoeld in artikel 30.”;

b) *lid 2 wordt vervangen door:*

“2. Europol verstrekt strategische analyses en dreigingsevaluaties ter ondersteuning van de Raad en de Commissie bij het vaststellen van de strategische en operationele prioriteiten van de Unie op het gebied van de bestrijding van criminaliteit. Europol biedt ook bijstand bij de operationele toepassing van die prioriteiten, met name door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten te ondersteunen bij het verder versterken van het Europees multidisciplinair platform tegen criminaliteitsdreiging (Empact) als een coherent kader ter preventie en bestrijding van de dreigingen die uitgaan van criminele netwerken, onder meer door administratieve, logistieke, financiële en operationele ondersteuning te faciliteren en te verlenen bij door de lidstaten geleide operationele en strategische activiteiten, met inbegrip van de daarmee gepaard gaande informatie-uitwisseling.”;

c) *lid 5 wordt vervangen door:*

“5. Europol past bij de uitoefening van zijn taken geen dwangmaatregelen toe.

Op verzoek van de bevoegde autoriteiten van de lidstaten en in overeenstemming met hun nationale recht kunnen personeelsleden van Europol tijdens de uitvoering van onderzoeksmaatregelen door die autoriteiten, operationele ondersteuning bieden aan die autoriteiten, met name door grensoverschrijdende informatie-uitwisseling en andere vormen van gegevensverwerking te faciliteren, door analytische, operationele, technische en forensische ondersteuning te bieden en door aanwezig te zijn tijdens de uitvoering van die maatregelen. Personeelsleden van Europol zijn zelf niet bevoegd om onderzoeksmaatregelen uit te voeren.”;

I

3) *artikel 7 wordt als volgt gewijzigd:*

a) *in lid 6 wordt punt a) vervangen door:*

“a) Europol voorzien van de informatie die Europol nodig heeft voor de vervulling van zijn doelstellingen, zoals informatie die betrekking heeft op vormen van criminaliteit waarvan de voorkoming of bestrijding door de Unie als prioriteit wordt beschouwd, *zoals migrantensmokkel en mensenhandel;*”;

b) *de volgende leden worden ingevoegd:*

“6 bis. Elke lidstaat die een operationele taskforce opzet, eraan deelneemt of deze ondersteunt, verstrekt met behulp van 5.1.2.e onverwijld alle relevante informatie aan Europol en aan de andere lidstaten die die operationele taskforce opzetten, eraan deelnemen of deze ondersteunen en maakt, in voorkomend geval, informatie rechtstreeks toegankelijk overeenkomstig artikel 20, lid 2 bis, met inbegrip van informatie over parallelle financiële onderzoeken om criminele vermogensbestanddelen te identificeren en in beslag te nemen.

6 ter. Elke lidstaat die door Europol ondersteunde operationele acties van Empact opzet of eraan deelneemt, maakt waar mogelijk gebruik van 5.1.2.e om Europol en de andere lidstaten onverwijld alle relevante informatie te verstrekken.

6 quater. Elke lidstaat op wiens grondgebied een inzet van Europol voor operationele ondersteuning plaatsvindt, verstrekt Europol onverwijld alle relevante informatie, met behulp van 5.1.2.e en – waar dit mogelijk is en in overeenstemming is met zijn nationale recht – door informatie in nationale databanken toegankelijk te maken voor het Europol-personeel en de gedetacheerde nationale deskundigen die op zijn grondgebied worden ingezet.”;

c) in lid 7, eerste alinea, wordt de aanhef vervangen door:

“Onverminderd de uitoefening van de verantwoordelijkheden van de lidstaten op het gebied van rechts- en ordehandhaving en bescherming van de interne veiligheid, is een lidstaat in geen enkel geval verplicht informatie te verstrekken overeenkomstig lid 6, punt a), lid 6 bis, lid 6 ter of lid 6 quater indien daardoor:”;

d) *de volgende leden worden ingevoegd:*

“7 bis. Elke lidstaat brengt zijn immigratieverbindingsfunctionarissen die door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten zijn aangewezen, in verbinding met 5.1.2.e om relevante informatie rechtstreeks of via nationale bevoegde autoriteiten aan Europol te verstrekken overeenkomstig lid 5 en lid 6, punt a). Indien het om juridische, organisatorische of technische redenen niet mogelijk is een immigratieverbindingsfunctionaris in verbinding te brengen met 5.1.2.e verstrekt die immigratieverbindingsfunctionaris de relevante informatie via andere beveiligde kanalen aan een nationale bevoegde autoriteit. Die bevoegde autoriteit verstrekt de informatie overeenkomstig lid 5 en lid 6, punt a), aan Europol.

7 ter. Immigratieverbindingsfunctionarissen die niet zijn aangewezen door bevoegde autoriteiten van de lidstaten verstrekken de relevante informatie via beveiligde kanalen aan een dergelijke nationale bevoegde autoriteit. Na beoordeling van de informatie overeenkomstig lid 5 en lid 6, punt a), verstrekt die bevoegde autoriteit ze aan Europol.”;

4) *het volgende artikel wordt ingevoegd:*

“Artikel 9 bis

Taken en samenstelling van het Europees Centrum tegen migrantensmokkel

1. *Binnen Europol wordt het Europees Centrum tegen migrantensmokkel opgericht als een gespecialiseerd kenniscentrum van de Unie als bedoeld in artikel 4, lid 1, punt l).*
2. *Het Europees Centrum tegen migrantensmokkel ondersteunt de lidstaten bij het voorkomen en bestrijden van migrantensmokkel en mensenhandel.*
3. *Het Europees Centrum tegen migrantensmokkel bestaat uit personeelsleden van Europol en vertegenwoordigers van Eurojust en het Europees Grens- en kustwachtagentschap, overeenkomstig hun respectieve mandaten. Europol kan andere deelnemers uitnodigen om deel te nemen aan de taken van het Europees Centrum tegen migrantensmokkel.*

I

4. *Op voorstel van de uitvoerend directeur stelt de raad van bestuur uitvoeringsvoorschriften vast voor de werking van het Europees Centrum tegen migrantensmokkel, inclusief voor de taken en samenstelling ervan. De betrokken organen of agentschappen van de Unie nemen deel in overeenstemming met hun respectieve mandaten.”;*

■

- 5) in artikel 18, lid 2, wordt punt d) vervangen door:

“d) het faciliteren, onder meer door middel van 5.1.2.e van de uitwisseling van informatie tussen de lidstaten, Europol, andere organen van de Unie, derde landen, internationale organisaties en particuliere partijen;”;

- 6) bijlage I wordt als volgt gewijzigd:

- a) *(heeft geen betrekking op het Nederlands);*

■

- b) het volgende streepje wordt toegevoegd:

“— schending van beperkende maatregelen van de Unie”.

Artikel 2

Inwerkingtreding en toepasselijkheid

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in de lidstaten overeenkomstig de Verdragen.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0281

Programma voor de Europese defensie-industrie en een kader van maatregelen ter waarborging van de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten (“EDIP-verordening”)

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het programma voor de Europese defensie-industrie en van een kader van maatregelen ter waarborging van de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten (“EDIP-verordening”) (COM(2024)0150 – C10-0005/2024 – 2024/0061(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2024)0150),
- gezien artikel 294, lid 2, en artikel 114, lid 1, artikel 173, lid 3, artikel 212, lid 2, en artikel 322, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0005/2024),
- gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de begrotingsbeoordeling door de Begrotingscommissie,
- gezien het advies van de Rekenkamer van 31 januari 2025¹,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 30 mei 2024²,
- gezien het advies van het Comité van de Regio's van 20 februari 2025³,
- gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissies goedgekeurde voorlopig akkoord en de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 17 oktober 2025 gedane toezegging om het standpunt van het

¹ PB C, C/2025/805, 31.1.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/805/oj>.

² PB C, C/2024/4662, 9.8.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4662/oj>.

³ PB C, C/2025/1705, 26.3.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1705/oj>.

Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren,

- gezien de artikelen 60 en 170, en 58 van zijn Reglement,
 - gezien de gezamenlijke beraadslagingen van de Commissie veiligheid en defensie en de Commissie industrie, onderzoek en energie overeenkomstig artikel 59 van het Reglement,
 - gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie begrotingscontrole en de Commissie interne markt en consumentenbescherming,
 - gezien het verslag van de Commissie veiligheid en defensie en de Commissie industrie, onderzoek en energie (A10-0084/2025),
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
 2. hecht zijn goedkeuring aan de gezamenlijke verklaring van het Parlement en de Raad en de gezamenlijke verklaringen van het Parlement, de Raad en de Commissie, die als bijlage bij onderhavige resolutie zijn gevoegd en in de C-serie van het *Publicatieblad van de Europese Unie* zullen worden gepubliceerd;
 3. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
 4. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de nationale parlementen.

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 25 november 2025 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het programma voor de Europese defensie-industrie en van een kader van maatregelen ter waarborging van de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten (“EDIP-verordening”)

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 114, lid 1, artikel 173, lid 3, artikel 212, lid 2, en artikel 322, lid 1,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van de Rekenkamer¹,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité²,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's³,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure⁴,

¹ PB C, C/2025/805, 31.1.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/805/oj>.

² PB C, C/2024/4662, 9.8.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4662/oj>.

³ PB C, C/2025/1705, 26.3.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1705/oj>.

⁴ ***Standpunt van het Europees Parlement van 25 november 2025.***

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) *Dat er door Ruslands niet-uitgelokte en ongerechtvaardigde aanvalsoorlog tegen Oekraïne opnieuw intensief oorlog wordt gevoerd, heeft negatieve gevolgen voor de veiligheid van de Unie en de lidstaten, en vergt een aanzienlijke verhoging van de capaciteit van de lidstaten om hun defensievermogens te versterken. Het feit dat de regionale en mondiale veiligheid er al geruime tijd op achteruitgaat, vereist een omslag in de schaal waarop en de snelheid waarmee de Europese technologische en industriële defensiebasis (EDTIB) het volledige spectrum van militaire vermogens kan ontwikkelen en produceren.*
- (2) De staatshoofden en regeringsleiders van de Unie hebben zich er op 11 maart 2022 in Versailles toe verbonden de Europese defensievermogens te versterken ■. Zij kwamen overeen *hun* defensie-uitgaven te verhogen, de samenwerking te intensiveren door middel van gezamenlijke projecten en gemeenschappelijke aanbestedingen voor defensievermogens, tekorten te dichten, innovatie te stimuleren en de Europese defensie-industrie ■ te versterken en te ontwikkelen ■.
- (3) *De Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (de “hoge vertegenwoordiger”) hebben op 18 mei 2022 een gezamenlijke mededeling gepresenteerd over de analyse van de lacunes op het gebied van defensie-investeringen en de te volgen koers, waarin wordt gewezen op het bestaan, binnen de Unie, van financiële, industriële en vermogensgerelateerde lacunes op defensiegebied.*

- (4) *In zijn conclusies van* 14 en 15 december 2023 heeft de Europese Raad, na de balans te hebben opgemaakt van de werkzaamheden ter uitvoering van de Verklaring van Versailles van 11 maart 2022 en het door de Raad op 21 maart 2022 goedgekeurde strategisch kompas voor veiligheid en defensie, onderstreept dat er meer moet worden gedaan om te voldoen aan de Uniedoelstellingen inzake het vergroten van de defensiegereedheid. Om een dergelijke staat van gereedheid te bereiken en de Unie te verdedigen, is een sterke, weerbare, innovatieve en concurrerende defensie-industrie een eerste vereiste.

- (5) *Op 20 juli 2023 hebben het Europees Parlement en de Raad Verordening (EU) 2023/1525⁵ vastgesteld, die tot doel heeft het opvoeren van de productiecapaciteit van de Europese defensie-industrie onverwijld te ondersteunen, toeleveringsketens veilig te stellen, efficiënte aankoopprocedures te faciliteren, tekortkomingen in productiecapaciteiten aan te pakken en investeringen te bevorderen.* Op 18 oktober 2023 ■ hebben het Europees Parlement en de Raad ■ *Verordening (EU) 2023/2418⁶ vastgesteld, met als doel de samenwerking tussen de lidstaten in de aanbestedingsfase te ondersteunen om op een coöperatieve manier de meest dringende en kritieke lacunes op te vullen, met name die welke zijn ontstaan als gevolg van de reactie op de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne.*
- (6) *De Verordeningen (EU) 2023/1525 en (EU) 2023/2418 zijn ontworpen als noodhulp- en kortetermijnprogramma's, die ■ respectievelijk op 30 juni 2025 ■ en 31 december 2025 aflopen.*
- (7) *Deze verordening moet voortbouwen op de Verordeningen (EU) 2023/1525 en (EU) 2023/2418 en de logica ervan doortrekken in een meer op de lange termijn gericht en meer gestructureerd perspectief, door voor de periode 2025-2027 op voorspelbare wijze, continu en tijdig financiële steun te verlenen voor de versterking van het concurrentievermogen, het reactievermogen, en het vermogen van de EDTIB om de beschikbaarheid en levering van defensieproducten te waarborgen. In het licht van de huidige veiligheidssituatie lijkt het noodzakelijk die steun van de Unie uit te breiden om de lidstaten ertoe aan te zetten meer samen te werken bij de aanbesteding van een breder spectrum van defensiematerieel.*

⁵ *Verordening (EU) 2023/1525 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juli 2023 betreffende de ondersteuning van de productie van munitie (PB L 185 van 24.7.2023, blz. 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1525/oj>).*

⁶ *Verordening (EU) 2023/2418 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot vaststelling van een instrument voor de versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen (EDIRPA) (PB L, 2023/2418, 26.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2418/oj>).*

- (8) **Op 23 juni 2022** heeft de Europese Raad besloten de status van kandidaat-lidstaat toe te kennen aan Oekraïne, dat heeft aangegeven vastbesloten te zijn om zijn wederopbouw te koppelen aan hervormingen op zijn Europese traject. **Op 15 december 2023** heeft **de Europese Raad** besloten toetredingsonderhandelingen met Oekraïne te openen, **en** heeft hij verklaard dat de Unie en haar lidstaten vastbesloten blijven om, op lange termijn en samen met partners, bij te dragen tot de toezeggingen aan Oekraïne op het gebied van veiligheid, wat het land zal helpen om zichzelf in de toekomst te verdedigen, pogingen tot destabilisering te weerstaan en daden van agressie af te weren. Krachtige steun voor Oekraïne is een topprioriteit voor de Unie en een passende reactie op de sterke politieke toezegging van de Unie om Oekraïne zo lang als nodig te steunen.
- (9) Door de schade die de Russische aanvalsoorlog heeft toegebracht aan de Oekraïense economie, samenleving en infrastructuur, en met name aan de **Oekraïense** technologische en industriële defensiebasis (de “Oekraïense DTIB”), is er veelomvattende steun nodig voor de wederopbouw van **de Oekraïense DTIB**. **Die steun** is van essentieel belang om **Oekraïne** in staat te stellen **■** essentiële staatsfuncties te handhaven, **wat zal bijdragen tot** het snelle herstel en de snelle wederopbouw en modernisering van het land, de integratie **van de Oekraïense DTIB in de EDTIB en de afstemming van de Oekraïense DTIB op de normen van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en andere relevante normen**. Een sterke Oekraïense DTIB is van vitaal belang voor de veiligheid van Oekraïne op de lange termijn en voor de wederopbouw van het land.

- (10) **Acties ter ondersteuning van de versterking van de Oekraïense *DTIB* moeten door de Unie financieel worden ondersteund. Meer bepaald moet het instrument voor steun aan Oekraïne in het kader van deze verordening de lidstaten stimuleren om met Oekraïne en de Oekraïense *DTIB* samen te werken teneinde de Oekraïense productiecapaciteit op defensiegebied op te voeren en de gemeenschappelijke aanbesteding van defensieproducten van de Oekraïense *DTIB* te bevorderen.** Die ondersteuning vormt een aanvulling op de steun in het kader van de bij Verordening (EU) 2024/792 van het Europees Parlement en de Raad⁷ vastgestelde faciliteit voor Oekraïne en op de militaire steun aan Oekraïne in het kader van de Europese Vredesfaciliteit vastgesteld bij Besluit (GBVB) 2021/509 van de Raad⁸ en via bilaterale bijstand van de lidstaten. **Een en ander is ook in overeenstemming met de niet-aflatende en onwrikbare steun van de Unie voor de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne binnen zijn internationaal erkende grenzen.**

⁷ Verordening (EU) 2024/792 van het Europees Parlement en de Raad van 29 februari 2024 tot instelling van de faciliteit voor Oekraïne (PB L, 2024/792, 29.2.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj>).

⁸ Besluit (GBVB) 2021/509 van de Raad van 22 maart 2021 tot oprichting van een Europese Vredesfaciliteit, en tot intrekking van Besluit (GBVB) 2015/528 (PB L 102 van 24.3.2021, blz. 14, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2021/509/oj>).

- (11) Rusland moet volledig ter verantwoording worden geroepen en moet betalen voor de enorme schade die is veroorzaakt door zijn aanvalsoorlog tegen Oekraïne, die een flagrante schending van het Handvest van de Verenigde Naties vormt. De Unie en haar lidstaten moeten, in nauwe samenwerking met andere internationale partners, blijven ijveren voor *dat* doel, in overeenstemming met het Unie- en internationale recht, rekening houdend met de ernstige schending door Rusland van het verbod op het gebruik van geweld zoals vastgelegd in artikel 2, lid 4, van het Handvest van de Verenigde Naties, en van het beginsel inzake staatsverantwoordelijkheid voor internationaal onrechtmatige daden, met inbegrip van de verplichting om de veroorzaakte financieel kwantificeerbare schade te vergoeden. ■ In coördinatie met internationale partners *is* er vooruitgang geboekt met de wijze waarop de uitzonderlijke opbrengsten in handen van particuliere entiteiten die rechtstreeks voortkomen uit *de immobilisatie van Russische overheidstegoeden*, kunnen worden bestemd ter ondersteuning van Oekraïne, met inbegrip van *de Oekraïense DTIB*, met inachtneming van de toepasselijke contractuele verplichtingen en in overeenstemming met het Unie- en internationale recht. *Aanvullende steun zou kunnen worden verkregen uit de* overdracht aan de Unie *van* uitzonderlijke kasmiddelen van centrale effectenbewaarinstellingen die voortvloeien uit de onverwachte en uitzonderlijke opbrengsten *als gevolg van de immobilisatie van de* ■ Russische overheidstegoeden *of als gevolg van andere desbetreffende beperkende maatregelen van de* Unie.

- (12) *Nadat de G7-leiders hadden verklaard vastbesloten te zijn Oekraïne te helpen voldoen aan zijn dringende financieringsbehoeften op korte termijn, en zijn prioriteiten wat betreft herstel en wederopbouw op de lange termijn te ondersteunen, hebben het Europees Parlement en de Raad op 28 oktober 2024 Verordening (EU) 2024/2773⁹ vastgesteld, waarbij het samenwerkingsmechanisme voor leningen aan Oekraïne werd ingesteld en buitengewone macrofinanciële bijstand aan Oekraïne werd toegekend. Verordening (EU) 2024/2773 bepaalde dat het memorandum van overeenstemming over de beleidsvoorwaarden voor die macrofinanciële bijstand een verbintenis moet bevatten om de samenwerking met de Unie op het gebied van het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de Oekraïense defensie-industrie te bevorderen, in overeenstemming met de doelstellingen van programma's van de Unie gericht op het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de Oekraïense DTIB en andere relevante programma's van de Unie.*
- (13) *Er moet met Oekraïne een financieringsovereenkomst in de zin van artikel 114, lid 2, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad¹⁰ (het "Financieel Reglement") worden gesloten voor de uitvoering van de in deze verordening vastgelegde acties die betrekking hebben op Oekraïne of in Oekraïne gevestigde juridische entiteiten die middelen van de Unie ontvangen. De financieringsovereenkomst met Oekraïne en de opdrachten en overeenkomsten die zijn gesloten met in Oekraïne gevestigde juridische entiteiten die middelen van de Unie ontvangen, moeten waarborgen dat aan de in artikel 129 van het Financieel Reglement vastgelegde verplichtingen wordt voldaan.*

⁹ *Verordening (EU) 2024/2773 van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 2024 tot instelling van het samenwerkingsmechanisme voor leningen aan Oekraïne en tot toekenning van buitengewone macrofinanciële bijstand aan Oekraïne (PB L, 2024/2773, 28.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2773/oj>).*

¹⁰ *Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).*

- (14) Voor de financiering van de acties ter versterking van het concurrentievermogen *en de gereedheid* van de EDTIB op grond van artikel 173 *van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)*, en van de acties *ter ondersteuning van het herstel, de wederopbouw en de modernisering* van de Oekraïense DTIB, *rekening houdend met de mogelijke toekomstige integratie daarvan in de EDTIB*, op grond van artikel 212 VWEU, moeten deze verordening voorzien in **■** een Europees defensie-industrieprogramma (*het “programma”*), met de voorwaarden voor financiële steun van de Unie op grond van artikel 173 VWEU, en een instrument voor steun aan Oekraïne, met de specifieke voorwaarden voor financiële steun van de Unie op grond van artikel 212 VWEU.
- (15) *Het programma moet in overeenstemming zijn met de defensievermogensprioriteiten die de lidstaten gezamenlijk zijn overeengekomen in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB), met de samenwerking van de lidstaten in het kader van de bij Besluit (GBVB) 2017/2315¹¹ van de Raad ingestelde permanente gestructureerde samenwerking (PESCO), met de initiatieven en projecten van het Europees Defensieagentschap (EDA) en met de civiele en militaire bijstand van de Unie aan Oekraïne. Het programma moet terdege rekening houden met de desbetreffende activiteiten van de NAVO en andere partners, indien die activiteiten de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie dienen.*

¹¹ Besluit (GBVB) 2017/2315 van de Raad van 11 december 2017 tot instelling van de permanente gestructureerde samenwerking (PESCO) en tot opstelling van de lijst van de deelnemende lidstaten (PB L 331 van 14.12.2017, blz. 57, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2017/2315/oj>).

- (16) In deze verordening *moeten* de financiële middelen voor de *periode 2025-2027* worden vastgelegd die in de jaarlijkse begrotingsprocedure het voornaamste referentiebedrag voor het Europees Parlement en de Raad zullen vormen in de zin van punt 18 van het Interinstitutioneel Akkoord van 16 december 2020 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie betreffende de begrotingsdiscipline, samenwerking in begrotingszaken en goed financieel beheer, alsmede betreffende nieuwe eigen middelen, *met inbegrip van een routekaart voor de invoering van nieuwe eigen middelen*¹². *Het is passend dat aanvullende financiële middelen ter beschikking worden gesteld van het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne, onder meer in de vorm van aanvullende bijdragen van de lidstaten.*
- (17) *De Europese Raad heeft in zijn conclusies van juli 2020 verklaard dat de looptijd van de sectorale programma's in het kader van het meerjarig financieel kader (MFK) in de regel moet worden afgestemd op het tijdsbestek van het MFK 2021-2027. Na het verstrijken van het MFK 2021-2027 zal de financiering van de Unie voor sectorale programma's afhankelijk zijn van het resultaat van de onderhandelingen over het volgende MFK, dat vanaf 2028 van toepassing is.*

¹²

PB L 433I van 22.12.2020, blz. 28, ELI:
http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.

- (18) De mogelijkheden waarin artikel 73, lid 4, van Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad¹³ voorziet, kunnen worden toegepast mits het project voldoet aan de voorschriften van die verordening en aan het toepassingsgebied van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en het Europees Sociaal Fonds Plus, zoals bepaald bij de Verordeningen (EU) 2021/1058¹⁴ respectievelijk (EU) 2021/1057¹⁵ van het Europees Parlement en de Raad. Dit kan met name het geval zijn indien de productie van relevante defensieproducten te kampen heeft met specifieke tekortkomingen van de markt of suboptimale investeringsituaties op het grondgebied van de lidstaten, met name in kwetsbare en afgelegen gebieden, en die middelen bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van het programma waaruit ze zijn overgedragen. Overeenkomstig artikel 24 van Verordening (EU) 2021/1060 moet de Commissie de door de lidstaat ingediende gewijzigde programma's beoordelen en binnen twee maanden na de datum van indiening van het gewijzigde programma haar opmerkingen daarover formuleren.

¹³ *Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>).*

¹⁴ *Verordening (EU) 2021/1058 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en het Cohesiefonds (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 60, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj>).*

¹⁵ *Verordening (EU) 2021/1057 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 tot oprichting van het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1296/2013 (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 21, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj>).*

- (19) Gezien de noodzaak om beter en gezamenlijk te investeren *in het concurrentievermogen en het reactievermogen* van de EDTIB *en in het vermogen van de EDTIB om ervoor te zorgen dat defensieproducten tijdig beschikbaar zijn en worden geleverd*, alsook in het herstel, de wederopbouw en de modernisering van *de Oekraïense DTIB*, moeten de lidstaten, *de instellingen, organen en instanties van de Unie*, derde landen, internationale organisaties, internationale financiële instellingen en andere *derden* kunnen bijdragen aan de uitvoering van het programma *en van het instrument voor steun aan Oekraïne*. Dergelijke bijdragen moeten volgens dezelfde regels en voorwaarden worden uitgevoerd, moeten externe bestemmingsontvangsten vormen in de zin van artikel 21, lid 2, punt a), d) of e), van *het Financieel Reglement, en moeten overeenkomstig het Financieel Reglement in de jaarlijkse begrotingsprocedure worden vermeld. De lidstaten moeten de flexibiliteit hebben om te beslissen hoe zij de bijdragen aan het programma of aan het instrument voor steun aan Oekraïne toewijzen. De lidstaten moeten kunnen kiezen of zij die middelen beschikbaar stellen aan alle entiteiten die uit hoofde van deze verordening voor financiering in aanmerking komen, of dat die middelen alleen aan de betrokken lidstaten ten goede komen of daarnaast ook aan andere lidstaten of, in voorkomend geval, Oekraïne. Die flexibiliteit is van essentieel belang om een zo efficiënt mogelijk gebruik van middelen te waarborgen, zodat financiering kan worden toegewezen waar deze het hardst nodig is.*
- (20) De lidstaten moeten bij de uitvoering van hun toewijzingen in gedeeld beheer de flexibiliteit kunnen benutten die wordt geboden door Verordening (EU) 2021/1060. Het moet derhalve mogelijk zijn om bepaalde niveaus van financiering over te dragen tussen in gedeeld beheer toegewezen middelen en het programma *of het instrument voor steun aan Oekraïne*, onder de voorwaarden die zijn vastgelegd in Verordening (EU) 2021/1060. *Het moet mogelijk zijn om middelen die eind 2028 nog niet zijn* vastgelegd, op verzoek van de *betrokken* lidstaat weer naar een of meer van de respectieve bronprogramma's over te dragen, overeenkomstig de voorwaarden van Verordening (EU) 2021/1060.

- (21) *De in het kader van het programma nagestreefde doelstellingen om het concurrentievermogen en de gereedheid van de EDTIB te vergroten door de aanpassing van de industrie aan structurele veranderingen als gevolg van de veranderende veiligheidsomgeving te initiëren en te versnellen, onder meer om de voorzieningszekerheid van defensieproducten in de hele Unie te waarborgen, kunnen bijdragen tot het verbeteren van de economische, sociale en territoriale cohesie van de Unie, zoals bepaald in Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad¹⁶. Daarom moet worden bepaald dat de door de herstel- en veerkrachtfaciliteit ondersteunde bijdragen van de lidstaten kunnen worden gebruikt om steun te bieden aan acties ter versterking van de industrie in het kader van deze verordening. Van die mogelijkheid mag slechts worden gebruikgemaakt voor zover daarmee wordt bijgedragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van artikel 4 van Verordening (EU) 2021/241. De toepassing van het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” in de zin van artikel 17 van Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad¹⁷ is van essentieel belang om ervoor te zorgen dat de hervormingen en investeringen in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit op duurzame wijze worden uitgevoerd. Alle door de herstel- en veerkrachtfaciliteit ondersteunde maatregelen moeten worden uitgevoerd in overeenstemming met het toepasselijke milieuacquis op Unie- en nationaal niveau, met name wat milieueffectbeoordeling en natuurbescherming betreft. Tegelijkertijd zijn sommige defensie-eindproducten naar hun aard waarschijnlijk direct of indirect schadelijk voor het milieu. Daarom is het mogelijk niet haalbaar het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” toe te passen op bijdragen van de lidstaten waarmee acties ter versterking van de industrie worden ondersteund die betrekking hebben op die producten. Daarnaast kan het passend zijn het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” niet toe te passen indien de ondersteunde actie ter versterking van de industrie betrekking heeft op*

¹⁶ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17; ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

¹⁷ Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 (PB L 198 van 22.6.2020, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>).

defensieproducten of op componenten of grondstoffen die uitsluitend bestemd zijn of worden gebruikt voor de productie van defensieproducten. De Unie wordt immers geconfronteerd met een ernstige verslechtering van haar veiligheidscontext, waardoor het dreigingsniveau voor de Unie is toegenomen. Dit vereist onmiddellijke en grootschalige investeringen in en ondersteuning van de veerkracht en de opschaling van de EDTIB, zodat deze beter in staat is zich voor te bereiden op toekomstige voorzieningscrises en te zorgen voor de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten in de hele Unie. Dit vormt in de huidige situatie een dwingende doelstelling van openbare veiligheid die voorrang heeft op andere overwegingen. In dit verband is het noodzakelijk verstoringen in de defensietoeleveringsketens te voorkomen, met name door toe te staan dat acties ter versterking van de industrie die betrekking hebben op defensieproducten en componenten en grondstoffen daarvoor, waar passend kunnen worden ondersteund zonder beperkingen in verband met de toepassing van het beginsel “geen ernstige afbreuk doen”. Indien lidstaten hun door de herstel- en veerkrachtfaciliteit ondersteunde vrijwillige bijdrage gebruiken voor acties ter versterking van de industrie in het kader van deze verordening, mogen die acties dan ook niet worden onderworpen aan de toepassing van het beginsel “geen ernstige afbreuk doen”, op voorwaarde dat de betrokken lidstaat in de bijdrageovereenkomst met de Commissie aantoont dat het niet haalbaar of passend is ervoor te zorgen dat het soort activiteiten dat in het kader van deze verordening wordt ondersteund, voldoet aan het beginsel “geen ernstige afbreuk doen”.

- (22) *Derde landen die lid zijn van de Europese Economische Ruimte moeten als geassocieerde landen aan het programma kunnen deelnemen in het kader van de samenwerking die is ingesteld op grond van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte¹⁸, waarin is bepaald dat de programma's worden uitgevoerd op basis van een krachtens die overeenkomst vastgesteld besluit.*
- (23) Aangezien *deze verordening* tot doel heeft het concurrentievermogen en de efficiëntie van de defensie-industrieën van de Unie en van die van Oekraïne te vergroten, *en de bescherming van wezenlijke veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten te waarborgen*, moeten ontvangers van *financiële steun van de Unie in het kader van het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne*, om die steun te kunnen ontvangen, juridische entiteiten zijn die in de Unie, een geassocieerd land of Oekraïne zijn gevestigd *en daar hun uitvoerende bestuursstructuren hebben*, en die *voor de doeleinden van de actie gebruikmaken van infrastructuur, faciliteiten, activa en middelen op het grondgebied van een lidstaat, geassocieerd land of Oekraïne*. Voorts mogen ontvangers van die *financiële steun niet* onder zeggenschap staan van *een* ander niet-geassocieerd derde land dan Oekraïne of een *entiteit* uit een *ander* derde land. In die context moet onder “zeggenschap” het vermogen worden verstaan om beslissende invloed op een juridische entiteit uit te oefenen, hetzij direct, hetzij indirect via een of meer intermediaire juridische entiteiten. *Indien* lidstaten, *geassocieerde landen of Oekraïne ontvanger zijn van die financiële steun met het oog op een gemeenschappelijke aanbesteding, moeten gelijkwaardige criteria van toepassing zijn op de contractanten en subcontractanten van de aanbestedingsovereenkomsten, om ervoor te zorgen dat voor hen dezelfde voorwaarden gelden en tegelijkertijd in aanmerking te nemen dat die contractanten en subcontractanten geen financiering van de Unie ontvangen.*

¹⁸

PB L 1 van 3.1.1994, blz. 3,
ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1994/1/oj.

- (24) *Bij de subsidiabiliteitscriteria moet rekening worden gehouden met bestaande toeleveringsketens en met de industriële samenwerking met andere niet-geassocieerde derde landen dan Oekraïne, en die criteria moeten het mogelijk maken aan de vermogensvereisten te voldoen. Daarom moeten gemeenschappelijke aanbestedingen waarbij één subcontractant is betrokken aan wie tussen 15 % en 35 % van de waarde van de opdracht is toegewezen en die niet is gevestigd in of zijn uitvoerende bestuursstructuren niet heeft in de Unie, een geassocieerd land of, in voorkomend geval, Oekraïne, onder bepaalde voorwaarden in aanmerking komen voor financiering uit hoofde van het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne.*
- (25) In bepaalde omstandigheden moet kunnen worden afgeweken van het beginsel dat juridische entiteiten die betrokken zijn bij een door het programma gesteunde actie, *gebruikmaken van infrastructuur, faciliteiten, activa en middelen op het grondgebied van een lidstaat of een geassocieerd land* en niet onder zeggenschap van een niet-geassocieerd derde land of een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land staan. In die context moet een in de Unie of in een geassocieerd land gevestigde juridische entiteit *die gebruikmaakt van infrastructuur, faciliteiten, activa of middelen die zich buiten het grondgebied van een lidstaat of van een geassocieerd land bevinden, of* die onder zeggenschap staat van een niet-geassocieerd derde land of van een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land, als ontvanger *kunnen* deelnemen mits wordt voldaan aan strikte voorwaarden met betrekking tot de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten, *waaronder het beginsel van goede nabuurschapsbetrekkingen*, zoals vastgelegd in het kader van het **GBVB** op grond van titel V van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), mede wat betreft versterking van de Europese **EDTIB**. *Er moeten vergelijkbare afwijkingen worden vastgesteld voor acties die worden ondersteund in het kader van het instrument voor steun aan Oekraïne, om het gebruik mogelijk te maken van infrastructuur, faciliteiten, activa of middelen die zich buiten het grondgebied van een lidstaat of Oekraïne bevinden, en voor de deelname van juridische entiteiten die in de Unie zijn gevestigd en onder zeggenschap staan van een ander derde land dan Oekraïne of een entiteit uit een ander derde land.*

- (26) *In de Unie of in een geassocieerd land gevestigde juridische entiteiten die onder zeggenschap staan van een niet-geassocieerd derde land of een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land, moeten in aanmerking komen als ontvanger indien garanties die zijn goedgekeurd overeenkomstig de nationale procedures van de lidstaat of het geassocieerde land waarin ze zijn gevestigd, ter beschikking van de Commissie zijn gesteld en zijn beoordeeld voordat een besluit tot toekenning van financiering van de Unie wordt genomen. Dergelijke garanties mogen alleen worden verleend indien strikte voorwaarden met betrekking tot de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten, zoals vastgesteld in het kader van het GBVB uit hoofde van titel V van het VEU, worden nageleefd en gedurende de hele actie worden gehandhaafd. De Commissie moet de lidstaten die bijeenkomen als een comité, in kennis stellen van de juridische entiteiten die na een dergelijke beoordeling in aanmerking komen. Om te zorgen voor transparantie bij het toezicht op de voortdurende naleving van de subsidiabiliteitsvoorwaarden, moet informatie met betrekking tot een latere beoordeling van de subsidiabiliteit, onder meer als gevolg van een gemelde eigendomsoverdracht in de loop van de uitvoering, eveneens worden gerapporteerd aan de lidstaten die bijeenkomen als een comité. De deelname van entiteiten die onder zeggenschap staan van een niet-geassocieerd land of een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land, mag niet in strijd zijn met de doelstellingen van deze verordening. Voor de toepassing van het instrument voor steun aan Oekraïne moeten dergelijke subsidiabiliteitsregels gelden voor juridische entiteiten die in de Unie zijn gevestigd en onder zeggenschap staan van een ander niet-geassocieerd derde land dan Oekraïne of een entiteit uit een ander derde land.*

- (27) *Om het concurrentievermogen van de EDTIB te vergroten, het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de Oekraïense DTIB te bevorderen en de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten van die technologische en industriële defensiebasissen te waarborgen, moeten minimumeisen worden vastgesteld ten aanzien van de in de Unie en geassocieerde landen of, in voorkomend geval, Oekraïne gegenereerde waarde. Dit zal de efficiëntie van de steun van de Unie in het kader van het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne vergroten. Daarom mogen voor acties die worden ondersteund met financiering van de Unie uit hoofde van het programma of het instrument voor steun aan Oekraïne, de kosten van de componenten die afkomstig zijn van buiten de Unie en de geassocieerde landen of, in voorkomend geval, Oekraïne niet meer bedragen dan 35 % van de geraamde kosten van de componenten van het eindproduct of van het product waarvoor de productiecapaciteit wordt verhoogd met behulp van Uniefinanciering. De in het kader van deze verordening nagestreefde doelstellingen zullen des te doeltreffender worden verwezenlijkt indien de kosten van die componenten lager zijn dan die drempel van 35 %. Ontvangers van Uniefinanciering worden verzocht om bij nieuwe producten te streven naar een geleidelijke verlaging van dat percentage. Grondstoffen worden niet als componenten beschouwd.*

- (28) *Aangezien het nodig is de operationele capaciteit van de strijdkrachten van de lidstaten te waarborgen en ervoor te zorgen dat zij de defensieproducten die onder een in het kader van het programma uitgevoerde actie vallen zonder door derde landen opgelegde beperkingen kunnen gebruiken, moeten aanvullende eisen worden vastgesteld met betrekking tot het vermogen om te beslissen over de definitie, aanpassing en ontwikkeling van het ontwerp van dergelijke defensieproducten. Daarom mogen ontvangers van Uniefinanciering of, in voorkomend geval, de contractant of het consortium van contractanten niet worden onderworpen aan wettelijke of contractuele beperkingen door niet-geassocieerde derde landen of entiteiten uit niet-geassocieerde derde landen die van invloed zijn op hun vermogen om te beslissen over de definitie, aanpassing en ontwikkeling van het ontwerp van het defensieproduct, met inbegrip van de vervanging of verwijdering van de componenten die onderworpen zijn aan beperkingen die zijn opgelegd door niet-geassocieerde derde landen of door entiteiten uit niet-geassocieerde derde landen. In het licht van de huidige geopolitieke situatie moet bij wijze van uitzondering en tijdelijk worden voorzien in een specifieke en gerichte afwijking van die eis voor het opvoeren van de industriële capaciteit voor de productie van munitie en raketten. Een dergelijke afwijking moet erin bestaan de ontvangers van Uniefinanciering of de bevoegde overheidsinstanties van de betrokken lidstaten toe te staan de Commissie een juridisch bindende toezegging van het betrokken niet-geassocieerde derde land of de betrokken entiteit uit een niet-geassocieerd derde land te verstrekken dat de ontvangers dat vermogen om te beslissen zullen verkrijgen. De ontvangers moeten alle maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat die toezegging wordt nagekomen. Indien de ontvangers ondanks hun inspanningen niet in staat zijn dergelijk vermogen om te beslissen te verkrijgen, zullen corrigerende maatregelen worden genomen overeenkomstig het Financieel Reglement, en met name artikel 132.*

(29) *Opdat bij de uitvoering van deze verordening de internationale verplichtingen van de Unie en haar lidstaten worden geëerbiedigd, mogen acties in verband met producten of technologieën waarvan het gebruik, de ontwikkeling of de productie krachtens toepasselijk internationaal recht verboden is, niet in aanmerking komen voor financiering uit hoofde van het programma of het instrument voor steun aan Oekraïne.*

I

(30) *Het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne moeten overeenkomstig het Financieel Reglement financiële steun verlenen aan acties die bijdragen tot de versterking van het concurrentievermogen, het reactievermogen en het vermogen van de EDTIB of het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de Oekraïense DTIB om de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten te waarborgen, zoals samenwerking van juridische entiteiten bij de gemeenschappelijke aanbesteding van defensieproducten en acties die gericht zijn op het versnellen van de aanpassing van defensieproducten, componenten en bijbehorende grondstoffen aan structurele veranderingen in de productiecapaciteit. Dit kan onder meer bestaan uit industriële coördinatie op het gebied van het reserveren van defensieproducten, toegang tot financiering voor ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van defensieproducten, het reserveren van productiecapaciteit (“voortdurend beschikbare faciliteiten”) of industriële processen voor het opnieuw inzetbaar maken van verlopen producten, uitbreiding, optimalisering, modernisering, opwaardering of herbestemming van bestaande productiecapaciteit of de totstandbrenging van nieuwe productiecapaciteit op dat gebied. Voorts kan de financiering een aantal aanvullende ondersteunende acties dekken, in overeenstemming met de doelstellingen van deze verordening, zoals de opleiding, omscholing of bijscholing van personeel.*

- (31) *Gelet op de huidige geopolitieke context, en met name de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, vereist de bescherming van de wezenlijke veiligheidsbelangen van de Unie de vaststelling van specifieke maatregelen voor de aankoop van defensieproducten, die gericht zijn op het bevorderen van het concurrentievermogen van de EDTIB en het waarborgen van de tijdige beschikbaarheid en levering, in de hele Unie, van defensieproducten die bij de EDTIB worden aangekocht. Om de wezenlijke veiligheidsbelangen van de Unie te beschermen, moeten ook Oekraïne en de landen die lid zijn van de Europese Economische Ruimte bij deze maatregelen worden betrokken, niet alleen vanwege hun geografische positie en het feit dat Oekraïne rechtstreeks wordt geconfronteerd met de aanhoudende aanvalsoorlog van Rusland, maar ook vanwege hun nauwe partnerschap met de Unie op het gebied van overheidsopdrachten, zoals met name blijkt uit de associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds¹⁹, alsook uit de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte.*
- (32) *Aangezien het belangrijk is eventuele marktverstoringen te beperken, moet de Commissie in staat zijn om winsten uit succesvolle door de Uniebegroting gesteunde acties ter versterking van de industrie in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel terug te vorderen. In afwijking van artikel 195, lid 2, van het Financieel Reglement moet bij het invorderen van deze winsten ten volle rekening worden gehouden met alle gegenereerde inkomsten, met inbegrip van inkomsten uit steun van de lidstaten, Oekraïne en derden aan de actie, naast de steun van de Unie zelf. De ingevorderde winsten moeten opnieuw worden gebruikt om de doelstellingen van deze verordening te helpen verwezenlijken.*

¹⁹

PB L 161 van 29.5.2014, blz. 3, ELI:
http://data.europa.eu/eli/agree_international/2014/295/oj.

- (33) De defensiesector *werkt niet volgens de conventionele regels en bedrijfsmodellen die van toepassing zijn op meer traditionele markten*. De vraag komt bijna uitsluitend van staten, die ook zeggenschap hebben over alle aankopen van defensiegerelateerde producten en technologieën, met inbegrip van de uitvoer. De sector doet daarom geen aanzienlijke investeringen op eigen initiatief, *behalve* als respons op vaste bestellingen. *Bovendien wordt de EDTIB geconfronteerd met hardnekkige belemmeringen bij de toegang tot financiering, met inbegrip van medefinanciering, en met name particuliere financiering voor investeringen, als gevolg van de risico's die marktdeelnemers met dergelijke investeringen associëren. Het aantrekken van overheidsinvesteringen voor de defensiesector van de Unie is van vitaal belang gelet op de dringende noodzaak om investeringen in die sector te stimuleren. Dit geldt met name voor ondersteunende acties die de EDTIB in bredere zin ten goede komen, bijvoorbeeld door andere in deze verordening vastgelegde acties mogelijk te maken en te faciliteren, waardoor zij fungeren als multiplier met mogelijk een groot hefboomeffect. Aangezien de ondersteunende acties anders niet zouden worden ondernomen, lijkt het gerechtvaardigd, in afwijking van artikel 193, lid 1, van het Financieel Reglement, dat de financiële steun van de Unie in het kader van het programma tot 100 % van de subsidiabele kosten voor de ondersteunende acties dekt.*

- (34) *Aangezien de verschillende soorten acties complementair en noodzakelijk zijn om de complexiteit van de samenwerking te compenseren en de risico's van industriële investeringen te verminderen via financiële steun van de Unie, waardoor de defensie-industrie sneller kan worden aangepast aan de huidige structurele veranderingen op de markt, lijkt het gerechtvaardigd dat een aanzienlijk deel van ten minste 15 % van de aan het programma toegewezen financiële middelen wordt bestemd voor acties in het kader van gemeenschappelijke aanbestedingsacties en dat ten minste 30 % van die middelen wordt bestemd voor acties ter versterking van de industrie. De steun van de Unie voor acties ter versterking van de industrie moet tot 35 % van de subsidiabele kosten dekken om ontvangers in staat te stellen acties zo snel mogelijk uit te voeren, het risico van hun investeringen te verminderen en aldus te zorgen voor een snellere beschikbaarheid van de relevante defensieproducten.*
- (35) *Voor acties in het kader van het instrument voor steun aan Oekraïne, moet steun van de Unie voor versterking van de industrie en ondersteunende activiteiten waarbij in Oekraïne gevestigde juridische entiteiten betrokken zijn, tot 100 % van de subsidiabele kosten kunnen dekken om rekening te houden met de toegenomen complexiteit en de context van de Oekraïense defensie-industrie, onder meer de nood om te voldoen aan de NAVO-normen en andere toepasselijke normen, alsook met de toegenomen risico's in verband met de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, gelet op de noodzaak om de industriële capaciteit op veerkrachtige wijze te herstellen en te moderniseren.*

I

- (36) *Gemeenschappelijke aanbestedingsacties moeten uit hoofde van deze verordening worden gefinancierd met subsidies* in de vorm van financiering die niet gekoppeld is aan kosten en die gebaseerd is op de resultaten ten opzichte van de werkpakketten, mijlpalen of streefdoelen van het gemeenschappelijke aanbestedingsproces, teneinde het nodige stimulerende effect te creëren.
- (37) **■** De *financiële bijdrage* van de Unie *in het kader van het* programma voor *gemeenschappelijke aanbestedingsacties, die is bedoeld als stimulans voor samenwerking, mag niet meer bedragen dan 15 % van de geschatte waarde van de gemeenschappelijke aanbestedingsovereenkomst. Gelet op de toegenomen complexiteit die gepaard gaat met* gemeenschappelijke aanbestedingen met *Oekraïne, mag de financiële bijdrage van de Unie uit het instrument voor steun aan Oekraïne niet meer bedragen dan 25 % van de geschatte waarde van de gemeenschappelijke aanbestedingsovereenkomst.*

- (38) *Indien aan specifieke voorwaarden in verband met de doelstellingen van het programma wordt voldaan, moet het plafond voor de financiële bijdrage van de Unie voor gemeenschappelijke aanbestedingsacties, ter compensatie van specifieke complexiteiten met betrekking tot nauwere grensoverschrijdende samenwerking binnen de Unie en samenwerking in de context van een structuur voor een Europees bewapeningsprogramma (Structure for European Armament Programme – SEAP), worden verhoogd tot 25 % van de geschatte waarde van de gemeenschappelijke aanbestedingsovereenkomst. Er moet ook rekening worden gehouden met de noodzaak om strategische afhankelijkheden geleidelijk te verminderen, hetgeen een hoger financieringspercentage rechtvaardigt wanneer de actie de gemeenschappelijke aanbesteding van beperkingsvrije eindproducten ondersteunt. Gezien de bijzondere veiligheidssituatie van Oekraïne en Moldavië als gevolg van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, is het voorts passend te voorzien in een dergelijk verhoogd financieringspercentage indien de ondersteunde actie leidt tot de gemeenschappelijke aanbesteding van aanvullende hoeveelheden defensieproducten voor die twee landen. Door de geopolitieke context, met inbegrip van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, is het risico op conventionele militaire dreigingen voor de Unie en haar lidstaten zodanig toegenomen dat er meer in defensie moet worden geïnvesteerd. Daarom is het tevens gerechtvaardigd te voorzien in een hoger financieringspercentage, tot 25 %, voor gemeenschappelijke aanbestedingsacties in gevallen waarin de defensie-investeringsuitgaven van de meeste aan de actie deelnemende lidstaten meer dan 30 % van hun respectieve defensie-uitgaven bedragen.*

Voor acties ter versterking van de industrie moet het mogelijk zijn het plafond te verhogen tot maximaal 50 % van de in aanmerking komende kosten indien de meerderheid van de begunstigten kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) of middelgrote beursgenoteerde ondernemingen (midcaps) zijn die zijn gevestigd in lidstaten of geassocieerde landen of indien de actie wordt uitgevoerd door een SEAP, en indien wordt aangetoond dat de actie een bijdrage levert aan de totstandbrenging van nieuwe grensoverschrijdende samenwerking, bijvoorbeeld door de uitbreiding van het geografische toepassingsgebied van bestaande toeleveringsketens of een aanzienlijke toename van de handel, de samenwerking of het aantal gezamenlijke projecten tussen entiteiten in verschillende lidstaten of de uitbreiding van bestaande grensoverschrijdende netwerken op zodanige wijze dat de algehele capaciteit en veerkracht van de EDTIB worden vergroot, wanneer het gaat om de bouw van nieuwe infrastructuur, faciliteiten of productielijnen, of wanneer de actie bijdraagt tot de oprichting van nieuwe, of de uitbreiding van bestaande, productiecapaciteit van in een crisissituatie relevante producten. Bovendien moet het, wanneer lidstaten specifiek besluiten om financiering aan het programma uitsluitend toe te wijzen ten behoeve van de betrokken lidstaten of daarnaast ten behoeve van andere lidstaten, mogelijk zijn om, in afwijking van artikel 193, lid 1, van het Financieel Reglement, de flexibiliteit te vergroten en een financiële bijdrage van de Unie toe te staan voor acties ter versterking van de industrie die tot 100 % van de subsidiabele kosten dekken. Die mogelijkheid moet ook gelden wanneer bijdragen van de lidstaten die door de herstel- en veerkrachtfaciliteit worden ondersteund, worden gebruikt voor de financiering van dergelijke acties. Dit zal de impact en de doeltreffendheid van de actie maximaliseren.

I

- (39) Overeenkomstig artikel 196, lid 2, van *het Financieel Reglement* kan subsidiëring van reeds begonnen acties slechts worden toegestaan indien de aanvrager kan aantonen dat het noodzakelijk was met de actie te beginnen vóór de ondertekening van de subsidieovereenkomst. Kosten die vóór de datum van indiening van de subsidieaanvraag zijn gemaakt, zijn echter niet subsidiabel, behalve in de in artikel 196, lid 2, tweede alinea, van het Financieel Reglement bedoelde gevallen. Om de continuïteit van de financieringsperspectieven te waarborgen voor acties die met financiering voor 2024 in het kader van *Verordening (EU) 2023/1525 of Verordening (EU) 2023/2418* hadden kunnen worden ondersteund, moet in het financieringsbesluit kunnen worden voorzien, in afwijking van artikel 196, lid 2, tweede alinea, van het Financieel Reglement, in financiële bijdragen *uit hoofde van het programma* voor acties met betrekking tot een periode die aanvangt op 5 maart 2024 en die niet zijn voltooid vóór de ondertekening van de subsidieovereenkomst. *Gelet op de verbanden tussen het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne en de noodzaak om de wederopbouw, het herstel en de modernisering van de Oekraïense DTIB dringend te ondersteunen, rekening houdend met de mogelijke toekomstige integratie ervan in de EDTIB, moet dezelfde afwijking gelden voor financiële bijdragen in het kader van het instrument voor steun aan Oekraïne. Dezelfde kosten mogen in geen geval tweemaal uit de Uniebegroting worden gefinancierd.*
- (40) Bij de beoordeling van door aanvragers ingediende voorstellen moet de Commissie bijzondere aandacht besteden aan de bijdrage van die voorstellen tot de doelstellingen van *deze verordening*. De voorstellen moeten met name worden beoordeeld in het licht van hun bijdrage tot de verbetering van de gereedheid *en veerkracht* van de defensie-industrie en hun bijdrage tot *grensoverschrijdende* industriële samenwerking op defensiegebied tussen de lidstaten, geassocieerde landen en Oekraïne ■ .

- (41) *De ontwikkeling van productiecapaciteit op defensiegebied in de hele Unie, rekening houdend met de risico's in verband met de toegenomen verslechtering van de veiligheidscontext van de Unie, is van essentieel belang om ervoor te zorgen dat alle lidstaten bijdragen aan en profiteren van een robuuste EDTIB. Wat betreft acties ter versterking van de industrie moet bijzondere aandacht worden besteed aan de bijdrage van de betrokken actie aan de veerkracht van de industrie, en met name aan het waarborgen van de beschikbaarheid en voorzieningszekerheid van defensieproducten in de hele Unie als reactie op de vastgestelde risico's, zoals een hoge blootstelling aan het risico dat conventionele militaire dreigingen zich daadwerkelijk voordoen.*

I

- (42) Overeenkomstig **het Financieel Reglement**, Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 van het Europees Parlement en de Raad²⁰ en de Verordeningen (EG, Euratom) nr. 2988/95²¹, (Euratom, EG) nr. 2185/96²² en (EU) 2017/1939²³ van de Raad moeten de financiële belangen van de Unie worden beschermd door middel van evenredige maatregelen, onder meer maatregelen met betrekking tot preventie, opsporing, correctie en onderzoek van onregelmatigheden, waaronder fraude, met betrekking tot terugvordering van verloren gegane, ten onrechte betaalde of onjuist bestede financiële middelen en, waar passend, met betrekking tot het opleggen van administratieve sancties. Met name heeft het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) overeenkomstig de Verordeningen (Euratom, EG) nr. 2185/96 en (EU, Euratom) nr. 883/2013 de bevoegdheid om administratief onderzoek, waaronder controles en verificaties ter plaatse, te verrichten om vast te stellen of er sprake is van fraude, corruptie of andere onwettige activiteiten die de financiële belangen van de Unie schaden. Het Europees Openbaar Ministerie (EOM) is overeenkomstig Verordening (EU) 2017/1939 bevoegd tot het onderzoeken en vervolgen van strafbare feiten waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad in de zin van Richtlijn (EU) 2017/1371 van het Europees Parlement en de Raad²⁴.

²⁰ **Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 september 2013 betreffende onderzoeken door het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1073/1999 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (Euratom) nr. 1074/1999 van de Raad (PB L 248 van 18.9.2013, blz. 1, ELI:**

<http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>.

²¹ **Verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95 van de Raad van 18 december 1995 betreffende de bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen (PB L 312 van 23.12.1995, blz. 1, ELI:**

<http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj>.

²² **Verordening (Euratom, EG) nr. 2185/96 van de Raad van 11 november 1996 betreffende de controles en verificaties ter plaatse die door de Commissie worden uitgevoerd ter bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen tegen fraudes en andere onregelmatigheden (PB L 292 van 15.11.1996, blz. 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).**

²³ **Verordening (EU) 2017/1939 van de Raad van 12 oktober 2017 betreffende nauwere samenwerking bij de instelling van het Europees Openbaar Ministerie (“EOM”) (PB L 283 van 31.10.2017, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>).**

²⁴ **Richtlijn (EU) 2017/1371 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2017 betreffende de strafrechtelijke bestrijding van fraude die de financiële belangen van de Unie schaadt (PB L 198 van 28.7.2017, blz. 29, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj>).**

Personen of entiteiten die middelen van de Unie ontvangen, moeten overeenkomstig het ***Financieel Reglement*** volledig meewerken aan de bescherming van de financiële belangen van de Unie, de nodige rechten en toegang verlenen aan de Commissie, OLAF, de ***Europese*** Rekenkamer en, ten aanzien van de lidstaten die deelnemen aan de nauwere samenwerking op grond van Verordening (EU) 2017/1939, het EOM, en ervoor zorgen dat derden die betrokken zijn bij de uitvoering van financiële middelen van de Unie gelijkwaardige rechten verlenen.

- (43) ■ In deze verordening moet een specifieke bepaling worden opgenomen om ***de geassocieerde landen die deelnemen aan het programma*** ertoe te verplichten de bevoegde ordonnateur, OLAF en de ***Europese*** Rekenkamer de nodige rechten en toegang te verlenen zodat deze hun respectieve bevoegdheden ten volle kunnen uitoefenen. ■
- (44) ***Krachtens artikel 85 van Besluit (EU) 2021/1764 van de Raad²⁵ komen in landen en gebieden overzee gevestigde natuurlijke personen en instanties en organisaties in aanmerking voor financiering, overeenkomstig de voorschriften en doelstellingen van het programma en eventuele regelingen die van toepassing zijn op de lidstaat waarmee het betrokken land of gebied overzee banden heeft.***

²⁵

Besluit (EU) 2021/1764 van de Raad van 5 oktober 2021 inzake de associatie van de landen en gebieden overzee met de Europese Unie, met inbegrip van de betrekkingen tussen de Europese Unie enerzijds en Groenland en het Koninkrijk Denemarken anderzijds (Besluit betreffende de LGO-associatie, met inbegrip van Groenland) (PB L 355 van 7.10.2021, blz. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2021/1764/oj>).

- (45) *De Unie moet de Europese defensieprojecten van gemeenschappelijk belang (EDPGB's) aanwijzen waarop de inspanningen en middelen moeten worden gericht, en het moet daarbij gaan om gezamenlijke industriële projecten die erop gericht zijn het concurrentievermogen van de EDTIB in de hele Unie te versterken en tegelijkertijd bij te dragen tot de ontwikkeling van de militaire vermogens van de lidstaten die van cruciaal belang zijn voor de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie, waaronder die welke toegang bieden tot alle operationele domeinen. Aangezien het besluit om een EDPGB aan te wijzen gevoelig ligt vanwege de mogelijke gevolgen ervan voor de nationale veiligheidsbelangen en aangezien het belangrijk is te waarborgen dat dergelijke projecten bijdragen aan de defensiegereedheid van alle lidstaten, moet aan de Raad de bevoegdheid worden toegekend om op voorstel van de Commissie uitvoeringshandelingen tot aanwijzing van EDPGB's vast te stellen. Alvorens dergelijke uitvoeringshandelingen voor te stellen, moet de Commissie rekening houden met de standpunten van alle lidstaten en met hun projectvoorstellen voor mogelijke EDPGB's. Bij het opstellen van dergelijke projectvoorstellen moeten de lidstaten zorgen voor een inclusieve coördinatie en daartoe waar nodig gebruikmaken van de steun van het EDA. In dat verband kunnen de lidstaten vermogens voor tweërlei gebruik van gemeenschappelijk belang aanwijzen. Voor zover die projectvoorstellen EDPGB's worden, kunnen de door de lidstaten aangewezen vermogens voor tweërlei gebruik worden ontwikkeld voor de Unie en haar instellingen, organen en instanties in het kader van de betrokken EDPGB's. Niet alleen moeten de EDPGB's aansluiten bij de vermogensprioriteiten die zijn aangewezen in het kader van het GBVB, onder meer in het vermogensontwikkelingsplan (Capability Development Plan – CDP), bij de doelstellingen van het strategisch kompas voor veiligheid en defensie en bij de samenwerkingsmogelijkheden die in kaart zijn gebracht in het kader van de gecoördineerde jaarlijkse evaluatie van defensie (Coordinated Annual Review on Defence – CARD), maar moet er in de EDPGB's ook rekening worden gehouden met de in het kader van de PESCO overeengekomen projecten, de initiatieven van het EDA en de desbetreffende NAVO-activiteiten, zoals het NAVO-defensieplanningsproces.*

Alvorens een voorstel voor een uitvoeringshandeling in te dienen, moet de Commissie de hoge vertegenwoordiger en het EDA zo nodig verzoeken om input te leveren teneinde de samenhang met die prioriteiten en doelstellingen te waarborgen. Die input vormt een aanvulling op de door de lidstaten verstrekte informatie over projectvoorstellen. De Raad moet projecten kunnen toevoegen aan, of schrappen in, het voorstel van de Commissie voor een uitvoeringshandeling, of daarin andere wijzigingen kunnen aanbrengen. De Raad moet bij de beoordeling van een voorstel voor een uitvoeringshandeling rekening houden met de maturiteit van het project, de voorziene bijdrage ervan aan de defensiegereedheid, en het aantal deelnemende lidstaten.

- (46) *In de context van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne hebben Oekraïne en de Oekraïense DTIB specifieke deskundigheid op het gebied van industriële defensieprojecten ontwikkeld, onder meer in samenwerking met de lidstaten en de EDTIB. Die deskundigheid kan van cruciaal belang zijn voor EDPGB's en kan de uitwerking ervan vergemakkelijken en zo bijdragen aan de versterking van het concurrentievermogen van de EDTIB en aan de ontwikkeling van de militaire vermogens van de lidstaten die van cruciaal belang zijn voor de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie. Daarom is het passend om in dergelijke gevallen de deelname van Oekraïne aan EDPGB's toe te staan. De Commissie moet nagaan of alle lidstaten, geassocieerde landen en Oekraïne op de hoogte zijn gebracht van de totstandkoming van een project en in de gelegenheid zijn gesteld om daaraan deel te nemen. Aangezien de Commissie mogelijk beschikt over passende deskundigheid om de uitvoering van EDPGB's ten behoeve van het concurrentievermogen van de EDTIB in de hele Unie te ondersteunen, is het passend toe te staan dat zij op verzoek van de deelnemende lidstaten deelneemt aan EDPGB's om die deskundigheid te delen.*

- (47) *Gezien de mogelijk aanzienlijke gevolgen van de EDPGB's voor het concurrentievermogen en de industriële gereedheid van de EDTIB, moet het programma de consortia van deelnemende lidstaten en geassocieerde landen ondersteunen bij de uitrol ervan. Die financiële steun uit het programma moet worden beperkt tot activiteiten van die consortia in verband met de gemeenschappelijke aanbesteding van defensieproducten, de versnelde aanpassing aan structurele veranderingen in de productiecapaciteit voor defensieproducten en daarmee verband houdende ondersteunende activiteiten, de industriële ontwikkeling van nieuwe defensieproducten of de modernisering van bestaande defensieproducten, en de ontwikkeling en aanbesteding van de nodige infrastructuur. Gezien de bijzondere omvang van die projecten, die een ongeken- de mate van samenwerking en coördinatie tussen de lidstaten en de industrie vereist, en rekening houdend met de financiële risico's voor de deelnemende lidstaten en geassocieerde landen, moet de financiering van de Unie, in afwijking van artikel 193, lid 1, van het Financieel Reglement, tot 100 % van de subsidiabele kosten kunnen dekken. Dat mag geen afbreuk doen aan de mogelijkheid om bepaalde EDPGB-activiteiten financieel te ondersteunen in het kader van andere acties, mits die activiteiten voldoen aan de voorwaarden voor die acties en, in overeenstemming met het Financieel Reglement, niet zijn gefinancierd uit hoofde van andere programma's van de Unie. De deelnemende lidstaten moeten ervoor zorgen dat de EDPGB-activiteiten in overeenstemming zijn met de doelstellingen van het programma, ook wanneer de Unie geen financiële steun verleent. Om het toezicht op de verwezenlijking van die doelstellingen te vergemakkelijken, moeten de lidstaten die aan een EDPGB deelnemen, de Commissie jaarlijks een gezamenlijk verslag over de uitvoering van de EDPGB-activiteiten toezenden. De Raad moet, op voorstel van de Commissie, de uitvoeringshandelingen tot aanwijzing van EDPGB's kunnen wijzigen, onder meer door EDPGB's van de lijst te schrappen. De lidstaten die aan een EDPGB deelnemen, kunnen voor de uitvoering ervan een beroep doen op de deskundigheid en de administratieve capaciteit van het EDA of van internationale organisaties zoals de Gezamenlijke Organisatie voor Samenwerking op Defensiematerieelgebied (Occar) en het NAVO-agentschap voor ondersteuning en aankoop (NSPA).*

- (48) *Het vermogen van de EDTIB om de beschikbaarheid van defensieproducten in tijd en volume te waarborgen, is van essentieel belang voor haar concurrentievermogen, met name in tijden van toegenomen veiligheidsspanningen. In dergelijke tijden is het mogelijk dat de EDTIB niet over de nodige productiecapaciteit beschikt om in de dringende behoeften van de lidstaten te voorzien en dat haar producten voor de lidstaten minder zichtbaar zijn dan producten die worden aangeboden door derde landen of entiteiten uit derde landen. Deze verordening moet daarom voorzien in een Europees mechanisme voor militaire verkoop, met inbegrip van maatregelen om defensieproducten van de EDTIB sneller op de markt te brengen door de procedures voor de gemeenschappelijke aanbesteding van defensieproducten te vergemakkelijken en door gebruik te maken van door een regering aan een andere regering gegunde opdrachten.*
- (49) *De lidstaten, geassocieerde landen en Oekraïne, of een SEAP, moeten in staat zijn tot aanleg, beheer en onderhoud van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie, die bestaan uit defensieproducten die de lidstaten, de geassocieerde landen en Oekraïne gemakkelijk kunnen aankopen of gebruiken, met het oog op de versterking van het concurrentievermogen van de EDTIB en de wederopbouw, het herstel en de modernisering van de Oekraïense DTIB. Dergelijke pools, bestaande uit voorraden defensieproducten die zijn aangekocht bij de EDTIB of de Oekraïense DTIB, zouden de vraag doen aantrekken en de defensiesector meer voorspelbaarheid bieden. Ze zouden positieve signalen afgeven aan de Unie en de Oekraïense industrie, en hen zo stimuleren defensieproducten te produceren, en te investeren in de versterking van de industriële capaciteit in die sector. Voorts zouden pools voor de gereedheid van de defensie-industrie de voorzieningszekerheid van defensieproducten voor de lidstaten verbeteren door de beschikbaarheid van de producten te verbeteren en de doorlooptijd voor de levering te verkorten, ook in situaties van voorzieningscrisis. Indien dergelijke pools worden aangelegd in het kader van een SEAP, moeten het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne ondersteuning kunnen bieden voor de gemeenschappelijke aanbesteding van aanvullende hoeveelheden defensieproducten door middel van gemeenschappelijke aanbestedingsacties die*

worden uitgevoerd door de SEAP, alsook voor de oprichting en de werking van de SEAP voor het beheer en het onderhoud van die pools.

- (50) *Om de lidstaten bewuster te maken van de beschikbaarheid van producten van de EDTIB en de Oekraïense DTIB, moet het programma steun kunnen verlenen voor de opstelling door de Commissie van één gecentraliseerde en actuele catalogus van door de EDTIB en de Oekraïense DTIB ontwikkelde defensieproducten, op basis van vrijwillige bijdragen van de lidstaten, Oekraïne en marktdeelnemers (Europese catalogus voor militaire verkoop). Daartoe moeten de in de catalogus opgenomen producten zijn vervaardigd door marktdeelnemers die gevestigd zijn in de Unie, een geassocieerd land of Oekraïne en daar hun uitvoerende bestuursstructuren hebben, en moeten de infrastructuur, faciliteiten, activa en middelen die voor de productie van die producten worden gebruikt, zich in de Unie, een geassocieerd land of Oekraïne bevinden. Bij het opstellen van die catalogus moet de Commissie het EDA raadplegen en rekening houden met zijn deskundigheid.*
- (51) Voortbouwend op onder meer de opgedane ervaring met de eigenvermogensfaciliteit voor defensie, die in de context van het Europees Defensiefonds is ingericht als een blendingverrichting in het kader van InvestEU, moet de Commissie ernaar streven als onderdeel van het programma een specifieke faciliteit op te zetten met de naam “fonds voor het versnellen van de transformatie van defensietoeleveringsketens” (*Fund Accelerating Defence Supply Chains Transformation – FAST*). Het FAST moet in indirect beheer worden uitgevoerd. Het FAST zal, als blendingverrichting die steun verleent in de vorm van vreemd of eigen vermogen, de investeringen aantrekken die nodig zijn om de productiecapaciteit op defensiegebied van de op het grondgebied van de Unie gevestigde kmo's en kleine middelgrote beursgenoteerde ondernemingen (kleine midcaps) te vergroten, en zal de risico's van die investeringen verminderen en de snelheid ervan opvoeren. *Aangezien de aanvraag voor steun in de vorm van vreemd vermogen in het kader van het FAST informatie kan bevatten over de infrastructuur, faciliteiten, activa en middelen die door de kmo of de kleine midcap worden gebruikt voor de industrialisering of productie van defensieproducten, is het passend dergelijke steun te onderwerpen aan regels die vereisen dat die infrastructuur, faciliteiten, activa of middelen zich op het grondgebied van een lidstaat of een geassocieerd land bevinden, met enkele gerichte uitzonderingen.* Het FAST moet in nauwe samenwerking met de uitvoerende partners worden opgezet als een blendingverrichting, onder andere in het kader van het bij Verordening (EU) 2021/523 van het Europees Parlement en de

Raad²⁶

vastgestelde

InvestEU-fonds.

²⁶ Verordening (EU) 2021/523 van het Europees Parlement en de Raad van 24 maart 2021 tot vaststelling van het InvestEU-programma en tot wijziging van Verordening (EU) 2015/1017 (PB L 107 van 26.3.2021, blz. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj>).

- (52) Het FAST moet in overeenstemming met de mix van vreemd en eigen vermogen een bevredigend multiplicatoreffect tot stand brengen en bijdragen tot het aantrekken van zowel publieke als private financiering. Om de algemene doelstelling van versterking van het concurrentievermogen van de EDTIB te helpen verwezenlijken, moet het FAST in de hele *Unie* ook steun verlenen aan kmo's, met inbegrip van start-ups en scale-ups, en kleine midcaps *die deel uitmaken van de defensietoeleveringsketens van de Unie of die vergevorderde plannen hebben om daarvan deel te gaan uitmaken, bij de industrialisering of productie van defensieproducten of die vergevorderde plannen daartoe hebben*, en die moeilijkheden ondervinden bij de toegang tot financiering. Het FAST moet ook de investeringen op het gebied van de productie van defensietechnologie en -producten versnellen en aldus de voorzieningszekerheid van de waardeketens van de defensie-industrie van de Unie versterken.
- (53) *Om de doelstellingen van het programma en van het instrument voor steun aan Oekraïne te verwezenlijken, moeten er meer en grotere gemeenschappelijke aanbestedingen van defensieproducten van de EDTIB en de Oekraïense DTIB worden uitgeschreven. Overeenkomstig artikel 168, leden 2 en 3, van het Financieel Reglement kunnen de lidstaten de Commissie verzoeken samen met hen een gezamenlijke aanbesteding uit te schrijven, onder meer via aankoopovereenkomsten of door op te treden als aankoopcentrale. Geassocieerde landen moeten de Commissie kunnen verzoeken om deel te nemen aan gezamenlijke aanbestedingen, zulks in afwijking van artikel 168, lid 2, tweede alinea, van het Financieel Reglement, aangezien die mogelijkheid niet is vastgelegd in een bilateraal of multilateraal verdrag met die landen. Geassocieerde landen moeten, samen met ten minste één lidstaat, de Commissie ook kunnen verzoeken als aankoopcentrale op te treden, zulks in afwijking van artikel 168, lid 3, van het Financieel Reglement, aangezien het Financieel Reglement niet voorziet in de deelname van derde landen aan dergelijke acties.*

Evenzo moet Oekraïne, met het oog op de toepassing van het instrument voor steun aan Oekraïne, aan dergelijke acties kunnen deelnemen. Oekraïne moet, samen met ten minste één lidstaat, de Commissie kunnen verzoeken om deel te nemen aan gezamenlijke aanbestedingen, zulks in afwijking van artikel 168, lid 2, tweede alinea, van het Financieel Reglement, aangezien die mogelijkheid niet is vastgelegd in een bilateraal of multilateraal verdrag met Oekraïne. Om dezelfde reden moet Oekraïne, samen met ten minste één lidstaat, de Commissie ook kunnen verzoeken op te treden als aankoopcentrale, zulks in afwijking van artikel 168, lid 3, van het Financieel Reglement. Om het bundelen van de vraag in het geval van gezamenlijke aanbestedingen te bevorderen, moet de Commissie ervoor zorgen dat een dergelijke aanbestedingsprocedure openstaat voor alle lidstaten en, in voorkomend geval, geassocieerde landen. Om de industriële opschaling van de productiecapaciteit van de EDTIB en de Oekraïense DTIB te bevorderen, moet de Commissie voorts de sluiting van afnameovereenkomsten faciliteren in overeenstemming met de mededingings- en aanbestedingsregels van de Unie. Voor gezamenlijke aanbestedingen met steun van de Commissie zal het gebruik van de Uniebegroting in overeenstemming zijn met de doelstellingen en de toepasselijke subsidiabiliteitscriteria van het programma of het instrument voor steun aan Oekraïne, en tot doel hebben de aanpassing van de productiecapaciteit van de toeleveringsketens van de defensie-industrie te ondersteunen. De steun uit de Uniebegroting kan met name worden gebruikt ter beperking van de risico's waarmee industriële investeringen gepaard gaan, bijvoorbeeld met betrekking tot de uitbreiding van de productiecapaciteit of de aankoop van de nodige gereedschapswerktuigen voor de uitvoering van een opdracht, en moet in elk geval strikt beperkt blijven tot het dekken van de niet-recurrente kosten in verband met de aankoop of het onderhoud van defensieproducten. Het gebruik van de begrotingstoewijzing moet worden opgenomen in de werkprogramma's van het programma en van het instrument voor steun aan Oekraïne.

- (54) *In de onder deze verordening vallende gevallen, kan het, in het licht van de huidige geopolitieke situatie, gerechtvaardigd zijn een opdracht die voortvloeit uit een aanbestedingsprocedure die met steun van de Commissie voor de toepassing van deze verordening is gevolgd, onmiddellijk te gunnen en vóór de ondertekening ervan uit te voeren, met name wanneer de ernst van de omstandigheden en de gevolgen ervan voor de veiligheid van de burgers van de Unie vereisen dat het betrokken defensieproduct onverwijld en daadwerkelijk wordt geleverd. Voor dat specifieke doel en in afwijking van artikel 175, lid 1, van het Financieel Reglement, moet het mogelijk zijn toe te staan dat de uitvoering van de opdracht aanvangt vóór de ondertekening ervan, indien de aanbestedende dienst de noodzaak van een dergelijke maatregel naar behoren documenteert.*
- (55) Samenwerkingsprogramma's op het gebied van wapening in de Unie staan voor grote uitdagingen, aangezien ze voornamelijk op ad-hocbasis worden opgezet en worden geplaagd door complexiteit, vertragingen en kostenoverschrijdingen. Om *die* situatie te verhelpen en ervoor te zorgen dat de lidstaten zich *tot het einde van de* levenscyclus van defensieproducten blijven inzetten, is een meer gestructureerde aanpak op het niveau *van de Unie* vereist. Daartoe *moeten* de inspanningen van de lidstaten *worden ondersteund* door te voorzien in een nieuw rechtskader, *te weten* de *SEAP*, teneinde de *onderlinge* samenwerking te ondersteunen en te versterken. *Om de doelstelling van bevordering van het concurrentievermogen van de EDTIB en, in voorkomend geval, de Oekraïense DTIB te verwezenlijken, moet een SEAP toegerust zijn voor de gemeenschappelijke ontwikkeling, de aanbesteding, het levenscyclusbeheer en het dynamisch beschikbaarheidsbeheer van defensieproducten. SEAP's moeten extra activiteiten kunnen verrichten die nodig zijn voor de verwezenlijking van hun doelstellingen, zoals activiteiten in verband met infrastructuur die rechtstreeks verband houdt met defensieproducten.* De in het kader van een SEAP ondernomen acties en de acties die in het kader van het *GBVB*, en met name in het kader van het *CDP*, worden uitgevoerd, moeten elkaar wederzijds versterken. *Die acties mogen ook niet in strijd zijn met de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten, noch ingaan tegen het beginsel van goede nabuurschapsbetrekkingen.*

- (56) In het kader van *de SEAP's* moeten de lidstaten kunnen profiteren van gestandaardiseerde procedures *die door de Commissie kunnen worden verstrekt* voor het opzetten en beheren van samenwerkingsprogramma's *op het gebied van bewapening, onder meer via richtsnoeren voor projectbeheer, aanbestedingen, financieel beheer en verslaglegging*. Samenwerking in het kader van een SEAP moet het ook mogelijk maken **■**, onder *de voorwaarden van de Richtlijnen 2006/112/EG²⁷ en (EU) 2020/262²⁸ van de Raad, een vrijstelling van btw of accijnzen te verlenen* indien *de SEAP* eigenaar is van de aangekochte uitrusting. *Naast de bijdragen uit het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne moeten SEAP's ook bijdragen uit andere programma's van de Unie kunnen ontvangen, mits die niet dezelfde kosten dekken. De regels van het betreffende Unieprogramma moeten van toepassing zijn op de overeenkomstige bijdrage aan de betrokken actie.*
- (57) *Indien hun leden dit met eenparigheid van stemmen wensen, moeten SEAP's effecten kunnen uitgeven in overeenstemming met het recht van de lidstaat waar zij hun statutaire zetel hebben, teneinde het langetermijnfinancieringsplan voor bewapeningsprogramma's en de naleving van het kader voor economische governance te waarborgen. De Unie mag niet aansprakelijk zijn voor de door SEAP's uitgegeven effecten. Financiële bijdragen van de Unie zouden kunnen leiden tot betere voorwaarden voor financiering van de bewapeningsprogramma's door de lidstaten.*

²⁷ *Richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde (PB L 347 van 11.12.2006, blz. 1, [ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj](http://data.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj)).*

²⁸ *Richtlijn (EU) 2020/262 van de Raad van 19 december 2019 houdende een algemene regeling inzake accijns (PB L 58 van 27.2.2020, blz. 4, [ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2020/262/oj](http://data.europa.eu/eli/dir/2020/262/oj)).*

- (58) *Voor de verwezenlijking van haar doelstellingen moet een SEAP door middel van een delegatieovereenkomst een of meer van haar taken kunnen toevertrouwen aan de entiteiten die in aanmerking komen voor financiering in het kader van gemeenschappelijke aanbestedingsacties binnen het programma. Met name internationale organisaties zoals de Occar en de NSPA, alsook het EDA beschikken over middelen, competenties en vaardigheden op het gebied van het beheer van defensiesamenwerking, die een meerwaarde kunnen vormen voor SEAP's. Als een SEAP de uitvoering van haar taken toevertrouwt aan een andere entiteit, moet zij verantwoordelijk blijven voor de naleving van haar verplichtingen uit hoofde van het Unierecht, en met name deze verordening. Zij moet er daarom voor zorgen dat dergelijke verplichtingen in de delegatieovereenkomst worden opgenomen, en alle passende maatregelen nemen om erop toe te zien dat aan deze verplichtingen wordt voldaan.*
- (59) Om een efficiënte procedure voor de oprichting van een SEAP ***mogelijk te maken***, moeten de lidstaten, de geassocieerde landen of Oekraïne, wanneer zij een SEAP willen oprichten, een aanvraag indienen bij de Commissie die moet beoordelen of de voorgestelde statuten van de ***SEAP*** in overeenstemming zijn met deze verordening. In die aanvraag moet de ■ lidstaat ***waar de SEAP naar verwachting haar statutaire zetel zal hebben***, verklaren dat hij de SEAP voor de toepassing van de ***Richtlijnen*** 2006/112/EG ***en*** (EU) 2020/262 ■ vanaf het moment van de oprichting ervan erkent als een internationale instelling of organisatie. ***De Commissie moet de aanvraag zonder onnodige vertraging beoordelen, idealiter binnen twee maanden na ontvangst van de volledige aanvraag. De Commissie moet daartoe het EDA kunnen verzoeken zijn expertise ter beschikking te stellen.***

- (60) Ter wille van de transparantie ***moeten de uitvoeringshandelingen tot oprichting van SEAP's, en de kennisgevingen van de besluiten tot ontbinding van een SEAP en van de sluiting*** ervan, ***alsmede alle kennisgevingen in het geval dat een SEAP haar schulden niet kan betalen,*** worden bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie*. ■
- (61) Om haar taken zo doeltreffend mogelijk te kunnen uitoefenen, moet een SEAP vanaf de dag waarop de uitvoeringshandeling tot oprichting van de SEAP in werking treedt, rechtspersoonlijkheid hebben en ***in elke lidstaat*** over een zo ruim mogelijke rechtsbevoegdheid beschikken. ***Ook moet een SEAP over een zo ruim mogelijke rechtsbevoegdheid beschikken in geassocieerde landen en Oekraïne, indien die landen of Oekraïne lid zijn van de SEAP. Een SEAP*** ■ moet haar statutaire zetel hebben op het grondgebied van een ■ lidstaat ■ .
- (62) ***Lidstaten, geassocieerde landen en Oekraïne kunnen lid van een SEAP zijn.*** Een SEAP moet ten minste drie ***leden hebben, waarvan er ten minste twee*** een lidstaat moeten zijn ■ .
- (63) Met het oog op de implementatie van de SEAP moeten in de statuten ***ervan*** nadere regelingen worden vastgelegd op grond waarvan de Commissie moet onderzoeken of een aanvraag in overeenstemming is met de regels van deze verordening. ***Het is belangrijk dat in de statuten wordt verduidelijkt in welke administratieve capaciteit is voorzien om de naleving te waarborgen van de Unie- en nationale regels die van toepassing zijn op het omgaan met defensieproducten. Onverminderd de bestaande Unie- en nationale regels inzake de uitvoer van defensieproducten moeten de SEAP-leden met eenparigheid van stemmen een aanpak voor dergelijke uitvoer kunnen overeenkomen.***

- (64) Er moet enerzijds voor worden gezorgd dat een SEAP over voldoende flexibiliteit beschikt om haar statuten te kunnen wijzigen, en anderzijds dat bepaalde essentiële elementen, met name die welke noodzakelijk waren om **de status** van SEAP te verkrijgen, door middel van een noodzakelijke controle op het niveau van de Unie behouden blijven. Indien een wijziging betrekking heeft op een essentieel onderdeel van de ■ statuten, kan deze wijziging pas effect sorteren na goedkeuring ervan **door de Commissie ■**. Andere wijzigingen moeten ter kennis worden gebracht van de Commissie. *Met uitzondering van wijzigingen met betrekking tot een mogelijke aanpak van de uitvoer van defensieproducten, moet de Commissie tegen die wijzigingen* bezwaar kunnen aantekenen indien zij van mening is dat **die** in strijd zijn met deze verordening.

- (65) Een SEAP moet defensieproducten kunnen aankopen voor eigen rekening of *in naam of* voor rekening van haar leden. *Voor die doeleinden moeten SEAP's worden beschouwd als internationale organisaties in de zin van artikel 12, punt c), van Richtlijn 2009/81/EG van het Europees Parlement en de Raad²⁹. Richtlijn 2009/81/EG mag daarom niet op een dergelijke aanbesteding van toepassing zijn.* Indien een SEAP voor rekening van haar leden *die een lidstaat of, in voorkomend geval, een geassocieerd land zijn, een aanbesteding uitschrijft, mag Richtlijn 2009/81/EG niet van toepassing zijn in gevallen waarin de aanbestedingsprocedure voldoet aan de doelstellingen van de SEAP om het concurrentievermogen van de EDTIB en, in voorkomend geval, de Oekraïense DTIB te bevorderen. Richtlijn 2009/81/EG mag evenmin van toepassing zijn op de aanbestedingsprocedures die door de lidstaten worden gevolgd bij aanbestedingen voor rekening van of in naam van een SEAP, aangezien dergelijke opdrachten conform de aanbestedingsregels van de SEAP moeten worden gegund. Wanneer lidstaten of, in voorkomend geval, geassocieerde landen defensieproducten aankopen van een SEAP, moet de aankoop worden beschouwd als een door een regering aan een andere regering gegunde opdracht als bedoeld in artikel 13, punt f), van Richtlijn 2009/81/EG. SEAP's moeten hun eigen aanbestedingsregels vaststellen, in overeenstemming met de beginselen van primair Unierecht die van toepassing zijn op aanbestedingen, met name de beginselen van gelijke behandeling, transparantie, non-discriminatie en evenredigheid, en met de regels van deze verordening. Een SEAP die aanbestedingstaken toevertrouwt aan een of meer entiteiten, moet ervoor zorgen dat de toe te passen aanbestedingsregels in overeenstemming zijn met die beginselen.*

²⁹

Richtlijn 2009/81/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen door aanbestedende diensten van bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten op defensie- en veiligheidsgebied, en tot wijziging van Richtlijnen 2004/17/EG en 2004/18/EG (PB L 216 van 20.8.2009, blz. 76, [ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj](http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj)).

(66) *De lidstaten die aan een SEAP deelnemen, moeten ervoor zorgen dat het aanbestedingsbeleid van de SEAP voldoet aan de doelstelling het concurrentievermogen van de EDTIB of de Oekraïense DTIB te bevorderen, ook indien de Unie geen financiële steun verleent. Dat doet geen afbreuk aan de specifieke voorwaarden die van toepassing zijn indien een SEAP financiering van de Unie ontvangt in het kader van een relevant programma.*

■

(67) Om haar taken zo efficiënt mogelijk te kunnen uitoefenen moet een SEAP, ook als logisch uitvloeisel van haar rechtspersoonlijkheid, aansprakelijk zijn voor haar schulden. Om de leden van een SEAP in staat te stellen passende oplossingen voor hun aansprakelijkheid te vinden, moet de mogelijkheid worden geboden om in de statuten verschillende aansprakelijkheidsregelingen op te nemen die verder gaan dan de tot de bijdrage van elk lid beperkte aansprakelijkheid.

■

(68) Om op adequate wijze te kunnen controleren of deze verordening wordt nageleefd, moet een SEAP de Commissie ■ haar jaarverslag toezenden, alsook alle informatie over omstandigheden die de uitvoering van haar taken ernstig in gevaar dreigen te brengen. Indien de Commissie, door lezing van het jaarverslag of anderszins, over aanwijzingen komt te beschikken dat de SEAP een ernstige inbreuk op deze verordening of andere toepasselijke wettelijke voorschriften pleegt, moet zij de SEAP *of* haar leden verzoeken om uitleg te verschaffen *of* maatregelen te nemen. In extreme gevallen *moet* de Commissie, indien er geen corrigerende maatregelen zijn genomen, de uitvoeringshandeling tot oprichting van de SEAP *kunnen* intrekken, met de ontbinding van de SEAP tot gevolg. *De Commissie moet het Europees Parlement en de Raad een geaggregeerd jaarverslag over de activiteiten van alle actieve SEAP's verstrekken.*

- (69) *Tegen de achtergrond van de niet-uitgelokte en ongerechtvaardigde aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne is voorzieningszekerheid een steeds belangrijkere factor geworden in de beslissingen van de lidstaten voor de aanbesteding van defensieproducten. Als gevolg daarvan is het vermogen van grensoverschrijdende toeleveringsketens van de Unie om een ongestoorde levering van defensieproducten te garanderen, een bepalende factor geworden voor hun concurrentievermogen. De invoering van een regeling voor Uniebrede voorzieningszekerheid kan derhalve positieve gevolgen hebben voor het concurrentievermogen van de EDTIB.*
- (70) Na de vaststelling van *Verordening (EU) 2023/1525* hebben het Europees Parlement en de Raad *in hun gezamenlijke* verklaring van 11 juli 2023 de Commissie verzocht te overwegen een rechtskader voor te stellen voor het waarborgen van de voorzieningszekerheid. *Die* gezamenlijke verklaring ■ sluit aan bij de conclusies van de Europese Raad van december 2013, waarin werd opgeroepen tot een integrale regeling voor *Uniebrede* voorzieningszekerheid, en bij de aanbeveling van het Europees Parlement van 8 juni 2022, waarin de Commissie werd opgeroepen om onverwijld een dergelijke regeling voor te stellen.

- (71) *Recente crises, zoals de COVID-19-pandemie en de sterke toename van de vraag naar bepaalde defensieproducten, met name munitie, hebben aan het licht gebracht dat de toeleveringsketens van de Unie kwetsbaarheden vertonen. Die crises hebben ook aangetoond hoe verstoringen in de levering van die producten, of van componenten of grondstoffen die van cruciaal belang zijn voor de productie ervan, de werking van de interne markt kunnen belemmeren. Die crises hebben het waarschijnlijke risico aan het licht gebracht dat op nationaal niveau uiteenlopende maatregelen worden genomen, onder meer voor het aanhouden van voorraden om redenen van nationale veiligheid en de certificering van defensieproducten, en dat er op het niveau van de Unie onvoldoende coördinatie is om het hoofd te bieden aan tekorten van producten die van cruciaal belang zijn voor de respons op opkomende crises, alsook van componenten en grondstoffen die onmisbaar zijn voor de productie ervan, wat leidt tot moeilijkheden bij de aanvoer of de verwerving van de producten, componenten en grondstoffen die nodig zijn voor de productie van de relevante producten, met het concrete risico dat daardoor hele productieketens worden belemmerd. Het is van cruciaal belang te voorkomen dat er belemmeringen voor de grensoverschrijdende handel tussen de lidstaten ontstaan als gevolg van verschillen in nationaal recht, aangezien dergelijke belemmeringen het vrije verkeer van kritieke producten en van de bijbehorende componenten en grondstoffen op de interne markt beperken en de werking van de toeleveringsketens verstoren. Die moeilijkheden in de toeleveringsketens hebben ook duidelijk gemaakt dat er een gebrek is aan crisisbeheersingsinstrumenten en coördinatiemechanismen, dat er onvoldoende informatie wordt uitgewisseld en dat een overzicht van de productiecapaciteit in de hele Unie, met name voor defensieproducten, ontoereikend is.*

- (72) *De voortdurend verslechterende veiligheidscontext, die wordt gekenmerkt door toenemende langetermijndreigingen, de versnelde ontwikkeling van defensietechnologie en -innovatie en de waarschijnlijke stijging van de defensie-uitgaven zullen naar verwachting de vraag naar defensieproducten doen stijgen en toekomstige crises in de levering met betrekking tot dergelijke producten verergeren. Dergelijke toegenomen vraag zal naar verwachting de druk op de toeleveringsketens van de Unie voor defensieproducten zal vergroten en, indien er geen kader op het niveau van de Unie wordt vastgesteld, ertoe zal leiden dat er (opnieuw) uiteenlopende nationale maatregelen worden genomen om tekorten aan te pakken, waardoor de goede werking van de interne markt wordt belemmerd en de defensie- en veiligheidsbelangen van de Unie en haar lidstaten worden ondermijnd.*
- (73) *Bovendien kan de snel veranderende veiligheidsomgeving bijdragen tot andere crises in uiteenlopende vormen, zoals cyberaanvallen op de defensie-industrie of grootschalige verstoringen van kritieke infrastructuur, die een snelle en doortastende gecoördineerde respons vereisen om ernstige verstoringen van de bijbehorende defensietoeleveringsketens te voorkomen. In afwachting van de toegenomen vraag naar defensieproducten en een verhoogde druk op de toeleveringsketens ervan, is de betrouwbare werking van die toeleveringsketens derhalve van essentieel belang om de goede werking van de interne markt voor defensieproducten te waarborgen.*

- (74) *Zoals blijkt uit de lessen die zijn getrokken uit de werkzaamheden van de taskforce voor gezamenlijke aanbestedingen op defensiegebied voor de coördinatie van de behoeften aan aanbestedingen op defensiegebied op zeer korte termijn, en uit de uitvoering van Verordening (EU) 2023/1525, hebben de defensietoeleveringsketens van de Unie vaak een grensoverschrijdende dimensie, met name op lagere niveaus. Het is van essentieel belang te voorkomen dat de toenemende complexiteit van Uniebrede toeleveringsketens voor defensieproducten leidt tot een gebrekkige zichtbaarheid van de algehele productiecapaciteit en toeleveringsketens van de EDTIB en tot het onvermogen van de lidstaten om weloverwogen beslissingen te nemen, met name om tekorten aan te pakken of het risico daarop te beperken.*
- (75) *Er bestaat een concreet risico dat de op nationaal niveau vastgestelde maatregelen voor voorzieningszekerheid niet volstaan om uitdagingen in de toekomst doeltreffend aan te pakken, en dat de lidstaten de grensoverschrijdende gevolgen voor de defensietoeleveringsketens in de hele Unie niet voldoende in aanmerking kunnen nemen of op passende wijze kunnen aanpakken. Daarnaast kunnen ongecoördineerde benaderingen op nationaal niveau, met name met betrekking tot certificering en de overdracht van defensieproducten binnen de EU en de prioritering van bestellingen met een militair doeleinde, ernstige negatieve gevolgen hebben voor de werking van de interne markt voor defensieproducten, met name door de grensoverschrijdende handel te belemmeren, en kunnen ze de algemene tekorten en verstoringen in de toeleveringsketens verergeren.*

- (76) *In het licht van die uitdagingen lijkt het noodzakelijk en passend een regeling voor Uniebrede voorzieningszekerheid op te richten die erop gericht is de voorzieningszekerheid van defensieproducten te vergroten, teneinde de goede werking van de interne markt te waarborgen en deze schokbestendig te maken. In dat verband is het van essentieel belang te voorzien in coördinatiemaatregelen en zich voor te bereiden en te reageren op de gevolgen van toekomstige voorzieningscrises voor de interne markt voor defensieproducten; de voorzieningszekerheid te waarborgen van defensieproducten, componenten en grondstoffen daarvan, en van alle producten en diensten die van cruciaal belang zijn voor de productie daarvan, waarvan de beschikbaarheid onontbeerlijk is met het oog op de goede werking van de interne markt en de toeleveringsketens ervan en die moet worden gewaarborgd om te kunnen reageren op een voorzieningscrisis (“crisisrelevante producten”); en de goede werking van de interne markt voor defensieproducten te waarborgen, onder meer door te voorkomen dat er belemmeringen voor die markt ontstaan. Die maatregelen moeten gebaseerd zijn op artikel 114 VWEU.*

- (77) *Richtlijn 2009/81/EG heeft onder meer betrekking op de vaststelling, als voorwaarde voor de totstandbrenging van een Europese markt voor defensiematerieel, van een passend wetgevingskader betreffende de coördinatie van de aanbestedingsprocedures voor het plaatsen van opdrachten om te voldoen aan de veiligheidseisen van de lidstaten en aan de verplichtingen die voortvloeien uit het VWEU. Om dat doel te bereiken, voorziet Richtlijn 2009/81/EG met name in het aanpakken van crisissituaties, meer bepaald door te voorzien in specifieke bepalingen voor dringende gevallen als gevolg van een crisis, zoals bepalingen over het verkorten van termijnen voor de ontvangst van inschrijvingen en over de mogelijkheid om gebruik te maken van de procedure van gunning door onderhandelingen, zonder voorafgaande oproep tot mededinging. In bepaalde dringende gevallen kunnen die regels echter ontoereikend zijn, met name wanneer de urgentie die het gevolg is van de crisis, alleen kan worden aangepakt door twee of meer lidstaten te laten deelnemen aan een gemeenschappelijke aanbesteding. In dergelijke gevallen kunnen de veiligheidsbelangen van die lidstaten vaak alleen worden gewaarborgd door een bestaande raamovereenkomst open te stellen voor aanbestedende diensten van lidstaten die er oorspronkelijk geen partij bij waren, ook al was in de oorspronkelijke raamovereenkomst niet in die mogelijkheid voorzien. Aangezien Richtlijn 2009/81/EG ten tijde van de inwerkingtreding van deze verordening niet in die mogelijkheden voorziet, biedt deze verordening de mogelijkheid om in dringende gevallen als gevolg van een crisis de bepaling van die richtlijn aan te vullen of ervan af te wijken, mits de onderneming die de raamovereenkomst heeft gesloten, daarmee akkoord gaat.*

- (78) *Overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie moeten wijzigingen van een overheidsopdracht strikt beperkt blijven tot hetgeen in de gegeven omstandigheden absoluut noodzakelijk is, waarbij de beginselen van non-discriminatie, transparantie en evenredigheid zoveel mogelijk in acht worden genomen. In dat verband moet van Richtlijn 2009/81/EG kunnen worden afgeweken door de bij de raamovereenkomst vastgestelde hoeveelheden met maximaal 100 % van de waarde van die raamovereenkomst te verhogen wanneer deze wordt opengesteld voor aanbestedende diensten van andere lidstaten, voor zover een dergelijke verhoging strikt noodzakelijk is voor de openstelling van de raamovereenkomst voor die aanbestedende diensten. Wat die extra hoeveelheden betreft, moeten voor die aanbestedende diensten dezelfde voorwaarden gelden als voor de oorspronkelijke aanbestedende dienst die de oorspronkelijke raamovereenkomst heeft gesloten. Daarnaast moeten er passende transparantiemaatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat alle potentieel geïnteresseerde partijen op de hoogte worden gebracht.*

- (79) *De afgelopen jaren hebben de lidstaten steeds meer samengewerkt op defensiegebied, met name om hun militaire vermogens op elkaar af te stemmen. Unieprocedures zoals de CARD en PESCO, hebben met name tot doel de uitvoering van relevante prioriteiten te ondersteunen door kansen voor versterkte samenwerking op defensiegebied in kaart te brengen en te benutten, teneinde het ambitieniveau van de Unie op het gebied van veiligheid en defensie te realiseren. De voortdurende verslechtering van de geopolitieke situatie en de extreme volatiliteit van de internationale omgeving maken operationele samenwerking nog noodzakelijker. Voor een doeltreffende samenwerking op defensiegebied kan het noodzakelijk zijn dat de strijdkrachten van samenwerkende lidstaten gebruikmaken van precies hetzelfde defensieproduct of althans van producten die zo aan elkaar verwant zijn dat zij onderling inwisselbaar zijn. In dergelijke gevallen moet het een lidstaat die deelneemt aan de oprichting van of zich aansluit bij een dergelijk samenwerkingsinitiatief dat verder gaat dan enkel de coöperatieve aanbesteding van defensieproducten, worden toegestaan af te wijken van de beginselen van transparantie en mededinging en een opdracht zonder voorafgaande mededinging of voorafgaande oproep tot mededinging rechtstreeks te gunnen aan de onderneming van de EDTIB die dat product produceert, mits een en ander noodzakelijk is voor die samenwerking op defensiegebied.*

(80) *Gezien de veiligheidscontext en de bestaande en voorzienbare spanningen en knelpunten in de interne markt voor defensieproducten en de toeleveringsketens daarvan, met name als gevolg van de discrepantie tussen de beperkte productiecapaciteit in de Unie en de toename van de vraag sinds het begin van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, moet worden voorzien in een reeks maatregelen die de Unie in staat stellen te anticiperen op, zich voor te bereiden op en het risico te beperken van ernstige verstoringen in de levering van defensieproducten die aanleiding zouden geven of waarschijnlijk aanleiding zouden geven tot het nemen van uiteenlopende nationale maatregelen, met ernstige negatieve gevolgen voor de goede werking van de interne markt.*

I

(81) *Het vermogen van de Unie om te anticiperen op en het hoofd te bieden aan crises in de levering van defensieproducten die gevolgen hebben voor de goede werking van de interne markt, hangt af van de kennis en de monitoring, op Unieniveau, van de structuur en de sterke en zwakke punten van de toeleveringsketens van die producten in de Unie. In het licht van de complexiteit van de defensietoeleveringsketens en van de bestaande spanningen en het risico op tekorten in deze toeleveringsketens, moet worden voorzien in instrumenten voor een continue gecoördineerde aanpak van de inventarisatie en monitoring van de toeleveringsketens van de Unie voor crisisrelevante producten. De resultaten van dergelijke inventarisatie zullen ook relevante informatie verschaffen voor de ontwikkeling van maatregelen van de Unie ter versterking van het concurrentievermogen van de EDTIB en voor de beoordeling van de positie van de Unie in de mondiale defensietoeleveringsketens. De inventarisatie en monitoring moeten in dat verband gericht zijn op producten waarvan ernstige verstoringen, of een dreigend risico op dergelijke verstoringen, zouden leiden of waarschijnlijk zouden leiden tot uiteenlopende nationale maatregelen, met ernstige negatieve gevolgen voor de goede werking van de interne markt, waaronder met name belemmeringen voor de grensoverschrijdende handel.*

- (82) *Met het oog op de inventarisatie* ■ *moet de Commissie crisisrelevante producten in kaart brengen en de lijst daarvan regelmatig actualiseren, met bijzondere aandacht voor mogelijke verstoringen of knelpunten die van invloed zijn op de voorzieningszekerheid van die producten. De Commissie moet die producten in kaart brengen op basis van door de lidstaten verstrekte gegevens die voortvloeien uit een inventarisatie van de relevante productiecapaciteit en toeleveringsketens. Om ervoor te zorgen dat de geaggregeerde gegevens volledig zijn, moet de Commissie die gegevens controleren aan de hand van de beschikbare gegevens en, indien nodig, ■ gegevens die zijn verkregen via vrijwillige informatieverzoeken aan ondernemingen* ■ .
- (83) *De Commissie moet voorzien in een kader en een methode voor het inventariseren van crisisrelevante producten. Met het oog op een efficiënte inventarisatie moeten dat kader en die methode zodanig worden vastgelegd dat onnodige administratieve lasten voor de lidstaten worden vermeden. Daarom moeten ze voortbouwen op bestaande nationale kaders en methoden die de lidstaten met de Commissie zouden delen. Dat kader en die methode moeten in de eerste plaats gericht zijn op bestaande knelpunten in defensietoeleveringsketens en leiden tot een inventarisatie van de productiecapaciteit en de toeleveringsketens daarvoor.*

- (84) *In het kader van de inventarisatie moet de Commissie ook een lijst van indicatoren voor vroegtijdige waarschuwing opstellen en uitwerken voor het in kaart brengen van factoren die de levering van dergelijke producten kunnen verstoren, in gevaar kunnen brengen of negatief kunnen beïnvloeden. Die indicatoren kunnen onder meer betrekking hebben op een atypische toename van de doorlooptijd; de beschikbaarheid van de nodige grondstoffen, halffabricaten en het nodige menselijke kapitaal voor de productie van crisisrelevante producten of van geschikte productieapparatuur; de voorspelde vraag; prijsstijgingen die normale prijsschommelingen overstijgen; ongevallen, aanvallen, natuurrampen of andere ernstige gebeurtenissen; het effect van handelsbeleid, tarieven, uitvoerbeperkingen, handelsbelemmeringen en andere handelsgerelateerde maatregelen; en het effect van bedrijfssluitingen, bedrijfsmigratie of overnames van belangrijke leveranciers van crisisrelevante producten. De monitoringactiviteiten van de Commissie moeten gericht zijn op die indicatoren voor vroegtijdige waarschuwing, en kunnen, indien nodig, inhouden dat betrokken actoren om vrijwillige informatie worden verzocht.*
- (85) *Om de lasten voor ondernemingen die aan de monitoring meewerken, tot een minimum te beperken en ervoor te zorgen dat de verkregen informatie zinvol kan worden verwerkt, moet de Commissie voorzien in gestandaardiseerde en veilige middelen om informatie te verzamelen. Die middelen moeten ervoor zorgen dat alle verzamelde informatie vertrouwelijk wordt behandeld, waarbij het zakengeheim en de cyberveiligheid worden gewaarborgd. Evenzo moeten de lidstaten, om de administratieve lasten voor nationale overheden te beperken, de Commissie kunnen verzoeken de taken uit te voeren waarmee zij zijn belast met het oog op de inventarisatie van toeleveringsketens van defensieproducten.*

- (86) *Op basis van de door de Commissie opgestelde lijst van crisisrelevante producten moeten de lidstaten op hun grondgebied de belangrijkste leveranciers van dergelijke producten aanwijzen. De lijst van die leveranciers moet aan de Commissie worden toegezonden om een efficiënte gecoördineerde aanpak op het niveau van de Unie te waarborgen. Om elke gebeurtenis die negatieve en blijvende gevolgen kan hebben voor de tijdige beschikbaarheid en levering van die producten, te kunnen opsporen en er verslag over te kunnen uitbrengen, moeten de lidstaten de bekwaamheid van die leveranciers om hun activiteiten uit te voeren, monitoren in het licht van de door de Commissie vastgestelde indicatoren voor vroegtijdige waarschuwing. Om dezelfde redenen moeten de belangrijkste leveranciers van crisisrelevante producten de lidstaat op het grondgebied waarvan zij zijn gevestigd, ook op de hoogte brengen indien zij verstoringen van het leveringsproces vaststellen die aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor hun activiteiten in verband met de productie van crisisrelevante producten.*
- (87) *Als onderdeel van het kader voor crisisparaatheid moet de Commissie stresstests en simulaties uitvoeren en coördineren, met name voortbouwend op het advies van het Comité voor de voorzieningszekerheid op defensiegebied (het “Comité”) over cruciale onderwerpen voor defensietoeleveringsketens. In dat verband zou de Commissie scenario’s en parameters kunnen ontwikkelen die rekening houden met de specifieke risico’s in verband met een crisis voor de levering van crisisrelevante producten. Om de crisisparaatheid van alle betrokken actoren te waarborgen, moeten alle lidstaten en, in voorkomend geval, de hoge vertegenwoordiger, het EDA en andere betrokken actoren worden uitgenodigd vrijwillig aan die stresstests deel te nemen. In dat verband zou de Commissie de ontwikkeling van strategieën voor paraatheid bij noodsituaties kunnen faciliteren en aanmoedigen, met inbegrip van strategieën voor crisiscommunicatie en uitwisseling van informatie over de beperkingen die gelden in moeilijke omstandigheden. Gezien de gevoelige aard van informatie over knelpunten in toeleveringsketens voor de defensie- en veiligheidsbelangen van de Unie en haar lidstaten, moeten de resultaten van die stresstests worden behandeld als gerubriceerde informatie.*

- (88) *Door het gebrek aan transparantie over de identiteit van certificeringsinstanties en over certificeringsprocedures voor defensieproducten binnen de Unie is er slechts een beperkte wederzijdse certificering van defensieproducten, wat leidt tot de verdere versnippering van de interne markt voor defensieproducten, met name tijdens voorzieningscrises, zoals is gebleken uit de munitiecrisis van 2023. Daarom moet, in de context van het kader voor paraatheid, de transparantie van nationale certificeringsprocessen worden vergroot en de uitwisseling van informatie tussen certificeringsautoriteiten worden vergemakkelijkt, teneinde de wederzijdse certificering van defensieproducten te vergemakkelijken en het verkeer van die producten in de interne markt te bevorderen. Daartoe moet de Commissie een lijst van nationale certificeringsinstanties opstellen en actueel houden.*
- (89) *Om het risico op tekorten in de levering van crisisrelevante producten te verminderen, moeten de productiefaciliteiten die bij de productie ervan betrokken zijn, sneller worden opgeschaald, met name door te zorgen voor een efficiënte en tijdige administratieve behandeling van alle aanvragen met betrekking tot de planning, de bouw en de exploitatie van die faciliteiten. Daarom moeten de autoriteiten van de lidstaten ervoor zorgen dat die aanvragen zo snel als wettelijk mogelijk worden behandeld.*

- (90) *Om de Unie in staat te stellen het risico op een voorzieningscrisis te verminderen, moeten de bevoegde instanties van de lidstaten het Comité inlichten indien zij kennis krijgen van een risico op ernstige verstoring van de levering van crisisrelevante producten of indien zij beschikken over concrete en betrouwbare informatie over andere relevante risicofactoren of gebeurtenissen. Om te zorgen voor een gecoördineerde aanpak ter vermindering van een dergelijk risico, moet de Commissie, wanneer zij van het risico kennis krijgt, preventieve maatregelen nemen, zoals het bijeenroepen van een buitengewone vergadering van het Comité, om de ernst van de mogelijke verstoringen en mogelijke reacties te bespreken en, in voorkomend geval, betrokken derde landen en internationale organisaties te raadplegen om tot op samenwerking gebaseerde oplossingen te komen voor het voorkomen of aanpakken van verstoringen in de toeleveringsketens, in overeenstemming met internationale verplichtingen.*
- (91) *Deze verordening moet ook voorzien in instrumenten om op efficiënte en gecoördineerde wijze een dreigende of aan de gang zijnde voorzieningscrisis aan te pakken. Gezien de noodzaak om te voorzien in gerichte maatregelen, die afhankelijk zijn van de vraag of ernstige negatieve gevolgen voor de werking van de interne markt, of een dreigend risico daarop, betrekking hebben op crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn, dan wel op crisisrelevante defensieproducten, moet deze verordening daarom voorzien in twee verschillende voorzieningscrisistoestanden.*

- (92) *De voorzieningscrisistoestand moet worden geactiveerd op basis van concreet en betrouwbaar bewijs, in geval van ernstige verstoringen of een dreigend risico daarop bij de levering van crisisrelevante producten, en indien dergelijke ernstige verstoringen of het dreigende risico daarop leiden of waarschijnlijk zullen leiden tot de vaststelling, met betrekking tot crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn, van uiteenlopende nationale maatregelen die ernstige negatieve gevolgen hebben voor de goede werking van de interne markt, met name belemmeringen voor de grensoverschrijdende handel in dergelijke crisisrelevante producten.*
- (93) *De veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand moet worden geactiveerd in geval van ernstige verstoringen of een dreigend risico daarop bij de levering van defensieproducten, en indien dergelijke ernstige verstoringen of het dreigende risico daarop leiden of waarschijnlijk zullen leiden tot de vaststelling, met betrekking tot crisisrelevante defensieproducten, van uiteenlopende nationale maatregelen die ernstige negatieve gevolgen hebben voor de goede werking van de interne markt, met name belemmeringen voor de grensoverschrijdende handel binnen de Unie in dergelijke crisisrelevante defensieproducten. Wanneer de Commissie beoordeelt of aan de voorwaarden voor het activeren van de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand is voldaan, moet zij in aanmerking nemen of er op het GBVB-gebied een crisis is vastgesteld die de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten aantast, bijvoorbeeld of een lidstaat de wederzijdse hulp- en bijstandclausule op grond van artikel 42, lid 7, VEU heeft geactiveerd. In dat verband zou de Commissie in aanmerking kunnen nemen of een dergelijke crisis ook in de NAVO is vastgesteld.*

- (94) *Gezien de gevoelige aard van besluiten om de voorzieningscrisistoestand of de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand te activeren, met name vanwege de mogelijke gevolgen van de maatregelen die als reactie daarop kunnen worden genomen, waaronder de mogelijk aanzienlijke impact op private ondernemingen in de Unie, moet de bevoegdheid om een uitvoeringshandeling tot activering, verlenging en beëindiging van de voorzieningscrisistoestanden te nemen, worden toegekend aan de Raad. Om ervoor te zorgen dat de respons op het niveau van de Unie is afgestemd op de aard van de voorzieningscrisis, moet de Raad ook bepalen welke van de maatregelen waarin deze verordening voorziet, moeten worden geactiveerd om de aanhoudende voorzieningscrisis aan te pakken, en moet hij kunnen bepalen voor welke crisisrelevante producten die maatregelen moeten worden geactiveerd.*

- (95) *Om de aard en de ernst van de voorzieningscrisis en de vraag of prioriteringsmaatregelen noodzakelijk zijn, nauwkeurig en in bijna realtime te kunnen beoordelen, moet de Commissie, indien een uitvoeringshandeling van de Raad daarin voorziet in het kader van de voorzieningscrisistoestand of de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand, informatieverzoeken kunnen richten aan marktdeelnemers die bijdragen aan de productie van de betrokken crisisrelevante producten. Dergelijke informatieverzoeken mogen alleen worden gedaan indien de beschikbare informatie ontoereikend is en de verzoeken moeten beperkt blijven tot informatie over productievermogens, de productiecapaciteit of mogelijke primaire verstoringen. Gezien de gevoelige aard van de informatie waarom kan worden verzocht, moet de Commissie vooraf toestemming krijgen van de lidstaat waar de productielocatie van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd, en moet de gevraagde informatie via die lidstaat worden verstrekt. Indien de betrokken lidstaat instemt met het indienen van een dergelijk informatieverzoek, moet hij kunnen besluiten dat verzoek rechtstreeks aan de betrokken marktdeelnemer te richten en de Commissie daarvan in kennis te stellen. Het is ook belangrijk dat de Commissie op de hoogte is van informatieverzoeken van derde landen in verband met activiteiten van in de Unie gevestigde marktdeelnemers wat betreft de levering van crisisrelevante producten, aangezien dergelijke informatieverzoeken kunnen leiden tot prioriteringsmaatregelen van die derde landen die een aanzienlijk effect kunnen hebben op de levering van die producten in de Unie en op de goede werking van de interne markt. Daarom moet de betrokken marktdeelnemer de lidstaat op het grondgebied waarvan zijn productielocatie is gevestigd, tijdig op de hoogte brengen, en moet die lidstaat op zijn beurt de Commissie daarvan op de hoogte brengen, zodat de betrokken lidstaat en de Commissie de betrokken marktdeelnemer kunnen verzoeken soortgelijke informatie te verstrekken als die welke door het derde land wordt verzocht.*

- (96) *In geval van ernstige en aanhoudende tekorten aan of een uitzonderlijk grote vraag naar crisisrelevante producten, waarbij er sprake is van ernstige negatieve gevolgen voor de goede werking van de interne markt of een dreigend risico daarop, kunnen prioriteringsmaatregelen op het niveau van de Unie om de beschikbaarheid van crisisrelevante producten te waarborgen, onmisbaar blijken om de goede werking van de interne markt voor defensieproducten en de toeleveringsketens daarvan te waarborgen. De Commissie moet in dit verband, op verzoek van een lidstaat, kunnen overgaan tot als prioritair aangemerkte verzoeken om de levering van zowel crisisrelevante defensieproducten en crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn te faciliteren, en tot als prioritair aangemerkte bestellingen om de levering van crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn te waarborgen. Die prioriteringsmaatregelen moeten worden geactiveerd door de Raad.*

I

- (97) *Als prioritair aangemerkte verzoeken moeten bestaan uit verzoeken van de Commissie, op initiatief van een lidstaat, aan in de Unie gevestigde relevante marktdeelnemers om bestellingen van crisisrelevante producten te aanvaarden of daaraan voorrang te geven. Als laatste middel om te waarborgen dat defensietoeleveringsketens tijdens een voorzieningscrisis kunnen blijven functioneren, en alleen te gebruiken wanneer dit daartoe noodzakelijk en evenredig is, moeten die als prioritair aangemerkte verzoeken gericht zijn op het ondersteunen van een lidstaat die ernstige moeilijkheden ondervindt bij het plaatsen van een bestelling of bij de uitvoering van een opdracht voor de levering van crisisrelevante producten. Marktdeelnemers moeten de mogelijkheid hebben om een als prioritair aangemerkt verzoek af te wijzen. Bij het indienen van een prioritair aangemerkt verzoek moet de Commissie rekening houden met de eventuele negatieve gevolgen voor de mededinging op de interne markt en het risico dat de marktverstoring wordt verergerd. Voorts mag de keuze van de ontvangers en begunstigden van de prioritair aangemerkte verzoeken niet op discriminerende wijze gebeuren.*

- (98) *Gezien de toenemende verslechtering van de veiligheidscontext in de Unie als gevolg van de aanhoudende en toegenomen dreiging van Rusland in de context van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, is het van cruciaal belang om de moeilijkheden aan te pakken waarmee de lidstaten kunnen worden geconfronteerd bij het plaatsen van een bestelling of de uitvoering van een opdracht voor de levering van defensieproducten, met name wanneer die moeilijkheden het gevolg zijn van verstoringen in de levering van crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn. Defensietoeleveringsketens die toegang willen krijgen tot die crisisrelevante producten die producten voor tweërlei gebruik of civiele producten zijn, kunnen immers te maken krijgen met concurrentie van niet-defensiegerelateerde toeleveringsketens met een aanzienlijk sterkere afnemersmacht. Daarom moet worden voorzien in een aanvullend instrument als laatste middel, voor gevallen waarin de productie of levering van die crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn niet met een andere maatregel, zoals een als prioritair aangemerkt verzoek, kan worden verwezenlijkt. Bij een als prioritair aangemerkte bestelling moet de Commissie daarom in de Unie gevestigde marktdeelnemers kunnen verplichten bepaalde crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn te produceren of te leveren na voorafgaande toestemming van de lidstaat op het grondgebied waarvan de productielocatie van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd, en van de lidstaat op het grondgebied waarvan de uitvoerende bestuursstructuur van de marktdeelnemer is gevestigd. De Commissie mag geen als prioritair aangemerkte bestellingen plaatsen indien de marktdeelnemer niet in staat is de bestelling uit te voeren, zelfs indien daaraan voorrang wordt gegeven, hetzij vanwege onvoldoende productievermogens of productiecapaciteit, hetzij om technische redenen, of omdat het een onredelijke economische last zou meebrengen en de marktdeelnemer bijzondere moeilijkheden zou berokkenen, met inbegrip van aanzienlijke risico's voor de bedrijfscontinuïteit. Indien dergelijke redenen zich voordoen nadat de Commissie een uitvoeringshandeling heeft vastgesteld waarbij een marktdeelnemer wordt onderworpen aan een als prioritair aangemerkte bestelling of een als prioritair aangemerkt verzoek, moet die marktdeelnemer de Commissie kunnen verzoeken de betrokken uitvoeringshandeling te wijzigen.*

- (99) *Als prioritair aangemerkte bestellingen of als prioritair aangemerkte verzoeken moeten gebaseerd zijn op objectieve, feitelijke, meetbare en onderbouwde gegevens. Ze moeten rekening houden met de legitieme belangen van de ondernemingen en met de kosten en inspanningen die nodig zijn voor elke wijziging in de productievolgorde. Wanneer de verplichting tot uitvoering van het als prioritair aangemerkte verzoek wordt aanvaard of opgelegd, moet deze voorrang hebben op privaatrechtelijke of publiekrechtelijke prestatieverplichtingen. Indien een als prioritair aangemerkt verzoek betrekking heeft op een defensieproduct, moet in het verzoek de reikwijdte worden gespecificeerd van de contractuele verplichtingen waarop het verzoek voorrang moet hebben. Alle als prioritair aangemerkte verzoeken of bestellingen moeten tegen een billijke en redelijke prijs worden geplaatst. Het moet mogelijk zijn die prijs te berekenen op basis van de geldende prijzen in de afgelopen jaren, mits eventuele verhogingen of verlagingen worden gemotiveerd, bijvoorbeeld rekening houdend met inflatie of inputkosten. Gezien het belang van het waarborgen van de levering van crisisrelevante producten die onontbeerlijk zijn voor de goede werking van de interne markt en de toeleveringsketens daarvan, mag uit het voldoen aan de verplichting om een als prioritair aangemerkt verzoek of een als prioritair aangemerkte bestelling uit te voeren, geen aansprakelijkheid jegens derden voortvloeien voor schade die het gevolg kan zijn van een schending van contractuele verbintenissen die onder het recht van een lidstaat vallen, voor zover de schending van contractuele verbintenissen noodzakelijk was om te voldoen aan de opgelegde prioritering. Het moet marktdeelnemers die mogelijk voor een als prioritair aangemerkt verzoek in aanmerking komen, worden toegestaan om in de voorwaarden van hun commerciële contracten voorzieningen te treffen voor de mogelijke gevolgen van een als prioritair aangemerkt verzoek.*

- (100) *Indien een marktdeelnemer een als prioritair aangemerkt verzoek uitdrukkelijk heeft aanvaard en de Commissie vervolgens een uitvoeringshandeling heeft vastgesteld, of indien aan de marktdeelnemer op grond van een door de Commissie vastgestelde uitvoeringshandeling een als prioritair aangemerkte bestelling is opgelegd, moet die marktdeelnemer aan alle voorwaarden van die uitvoeringshandeling voldoen. Indien de marktdeelnemer de in de uitvoeringshandeling vastgelegde voorwaarden niet naleeft, moet dit ertoe leiden dat de marktdeelnemer het voordeel van de ontheffing van contractuele aansprakelijkheid verliest. Indien de niet-naleving opzettelijk is of aan grove nalatigheid te wijten is, moet de Commissie de marktdeelnemer een geldboete of dwangsom kunnen opleggen, met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel. Om te bepalen of geldboeten of dwangsommen noodzakelijk en evenredig zijn, moet de Commissie rekening houden met alle naar behoren gemotiveerde redenen die de marktdeelnemer heeft aangevoerd.*
- (101) *In de uitzonderlijke omstandigheid dat een in de Unie gevestigde marktdeelnemer onderworpen is aan een maatregel uit een derde land die een als prioritair aangemerkte bestelling of een als prioritair aangemerkt verzoek met betrekking tot een crisisrelevant product meebrengt, moet hij de Commissie daarvan in kennis stellen, zodat kan worden beoordeeld of een dergelijke maatregel aanzienlijke gevolgen zal hebben voor de voorzieningszekerheid van crisisrelevante producten en voor de goede werking van de interne markt, alsook welke passende stappen eventueel als reactie op die maatregel moeten worden genomen.*

- (102) ***Het verzoek of*** de verplichting om voorrang te geven aan de productie ***of levering*** van bepaalde producten, tast de in artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (“het Handvest”) beschermde vrijheid van ondernemerschap en contractvrijheid en het in artikel 17 ***van het Handvest*** neergelegde recht op eigendom niet onevenredig aan. ■ Overeenkomstig artikel 52, lid 1, van het Handvest ***moet elke beperking op de uitoefening van die rechten*** en vrijheden bij wet worden gesteld ***en*** de wezenlijke inhoud van die rechten en vrijheden eerbiedigen, en ***moet daarbij*** het evenredigheidsbeginsel ***in acht worden genomen***.
- (103) Indien ■ de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand wordt geactiveerd, moeten ook de in het kader van de voorzieningscrisistoestand beschikbare maatregelen beschikbaar zijn ***indien dit door de Raad passend wordt geacht en in de uitvoeringshandeling tot activering van de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand wordt gespecificeerd***.

■

- (104) *Overdrachten van defensieproducten binnen de EU zijn geregeld bij Richtlijn 2009/43/EG van het Europees Parlement en de Raad³⁰, die tot doel heeft die overdrachten te vereenvoudigen om de goede werking van de interne markt voor defensieproducten te waarborgen. Zoals blijkt uit eerdere evaluaties van die richtlijn, blijft het verlenen van voorafgaande globale en individuele overdrachtsvergunningen grotendeels de norm voor het verkeer van defensieproducten binnen de interne markt en verschilt de gemiddelde termijn voor de behandeling van aanvragen soms aanzienlijk van lidstaat tot lidstaat. Indien de Raad dit nodig acht, moet het tijdens een veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisis mogelijk zijn om in een uitvoeringshandeling van de Raad tot activering van de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand een termijn van ten hoogste twee weken vast te stellen waarbinnen de betrokken nationale autoriteiten de aanvragen moeten behandelen zodra deze volledig zijn ontvangen, teneinde het verkeer van die producten op de interne markt verder te vergemakkelijken. Daarnaast heeft deze verordening tot doel de overdracht van crisisrelevante producten binnen de EU tijdens een voorzieningscrisis te vergemakkelijken. Daarom moet worden verduidelijkt dat een lidstaat die uitvoerbeperkingen oplegt voor componenten die crisisrelevante producten zijn en die hij gevoelig acht in de zin van Richtlijn 2009/43/EG, geen verdere vergunningen mag vereisen voor de overdracht binnen de EU van de betrokken componenten indien de ontvanger in een verklaring over het gebruik aangeeft dat de in de overdrachtsvergunning bedoelde componenten zijn ingebouwd of moeten worden ingebouwd in een defensieproduct en niet als zodanig kunnen worden overgedragen of uitgevoerd. Een dergelijke maatregel mag geen afbreuk doen aan de bestaande Unie- en nationale regels inzake de overdracht en uitvoer van defensieproducten.*

³⁰ Richtlijn 2009/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 mei 2009 betreffende de vereenvoudiging van de voorwaarden voor de overdracht van defensiegerelateerde producten binnen de Gemeenschap (PB L 146 van 10.6.2009, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/43/oj>).

- (105) *Aangezien de certificering van defensieproducten van cruciaal belang is voor de goede werking van de interne markt voor defensieproducten, met name tijdens een veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisis, moet deze verordening, naast de versnelling van bestaande nationale procedures, de verplichte wederzijdse erkenning mogelijk maken van een crisisrelevant defensieproduct dat in een lidstaat rechtmatig is gecertificeerd.*
- (106) *Naast andere maatregelen waarin deze verordening voorziet voor het aanpakken van een veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand, moeten de lidstaten, indien de Raad die maatregelen activeert, per geval overwegen om gebruik te maken van defensiegerelateerde vrijstellingen of afwijkingen krachtens het nationale recht en het toepasselijke Unierecht met het oog op het verlenen van vergunningen in verband met de planning, de bouw en de exploitatie van productiefaciliteiten voor crisisrelevante defensieproducten of met het oog op de continuïteit van de productie van dergelijke producten, indien zij van oordeel zijn dat het gebruik van dergelijke vrijstellingen of afwijkingen de voorzieningszekerheid van crisisrelevante defensieproducten ten goede zou komen. Dat zou met name kunnen gelden voor het Unierecht op het gebied van milieu, gezondheid en veiligheid, dat onontbeerlijk is om de menselijke gezondheid en het milieu beter te beschermen en een duurzame en veilige ontwikkeling tot stand te brengen. Aangezien veiligheidsgerelateerde voorzieningscrises worden gekenmerkt door belemmeringen van het verkeer van crisisrelevante defensieproducten op de interne markt, is het passend om in dergelijke omstandigheden financiële steun in het kader van het programma toe te staan voor innovatieacties, zodat defensieproducten bijzonder snel op de markt beschikbaar zijn. Steun voor dergelijke acties zou immers bijdragen tot het aanpakken van de betrokken belemmeringen, met name door een zeer sterke verkorting van de doorlooptijd voor de levering van defensieproducten of de massaproductie ervan mogelijk te maken. Daarom moet de Raad de mogelijkheid hebben om, wanneer hij de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand activeert, dergelijke innovatieacties subsidiabel te maken uit hoofde van het programma.*

- (107) *De naleving van de uit hoofde van deze verordening opgelegde verplichtingen moet door middel van geldboeten en dwangsommen kunnen worden afgedwongen. Daartoe moeten er passende geldboeten worden vastgesteld voor niet-inwilliging van informatieverzoeken en niet-naleving van de verplichtingen die voortvloeien uit een als prioritair aangemerkt verzoek en van de kennisgevingsverplichting die van toepassing is wanneer een in de Unie gevestigde marktdeelnemer onderworpen is aan een prioriteringsmaatregel van een derde land, ermee rekening houdend dat bij de ene verplichting niet-naleving niet even ernstig is als bij de andere, en er voorzien moet worden in andere maxima voor kmo's. Voorts moeten dwangsommen worden ingesteld, en evenredig zijn, voor niet-naleving van de verplichting om als prioritair aangemerkte bestellingen te aanvaarden en uit te voeren, waarbij voor kmo's andere maxima moeten gelden. Naast de verjaringstermijnen voor de uitvoering van sancties moeten verjaringstermijnen gelden voor het opleggen van geldboeten en dwangsommen. Daarnaast moet de Commissie de betrokken marktdeelnemers het recht geven te worden gehoord.*

(108) *Tot de uitdagingen die tijdens de COVID-19-crisis zijn geconstateerd, behoren het ontbreken van een netwerk voor het waarborgen van paraatheid, alsmede de ontoereikende informatie-uitwisseling over en coördinatie van responsmaatregelen tussen de lidstaten enerzijds en tussen de lidstaten en de Commissie anderzijds. Daarom moet de met deze verordening nagestreefde doelstelling om voorbereid te zijn op en te reageren op de gevolgen van toekomstige voorzieningscrises voor de interne markt voor defensieproducten, worden ondersteund door een governancemechanisme. Bij deze verordening moet een Comité worden opgericht om de samenwerking, de uitwisseling van informatie en de vlotte, doeltreffende en geharmoniseerde uitvoering van de maatregelen waarin deze verordening voorziet ter waarborging van de voorzieningszekerheid van defensieproducten, te faciliteren. Het Comité moet bestaan uit vertegenwoordigers van de lidstaten en de Commissie. Aangezien het waarborgen van de goede werking van de interne markt voor defensieproducten tijdens een voorzieningscrisis of het voorbereiden op dergelijke voorzieningscrises vereist dat rekening wordt gehouden met het vermogen van de lidstaten om hun defensievermogens te ontwikkelen, te verwerven en te beheren en hun defensiegereedheid te vergroten, is het passend dat het Comité gezamenlijk wordt voorgezeten door de Commissie en de lidstaat die het roulerende voorzitterschap van de Raad bekleedt. Gezien de bijdrage van de regeling voor voorzieningszekerheid aan het vermogen van de Unie om haar veiligheids- en defensiebelangen te verdedigen, moeten daarnaast ook de hoge vertegenwoordiger en het EDA lid zijn van het Comité. Met name kunnen de lopende werkzaamheden van het EDA op het gebied van de voorzieningszekerheid van defensieproducten van nut zijn voor de uitvoering van deze verordening.*

Het EDA faciliteert de uitwisseling van beste praktijken en versterkt de samenwerking tussen de lidstaten op het gebied van defensiegerelateerde voorzieningszekerheid. Het verschaft ook inzicht in knelpunten in de toeleveringsketens van defensieproducten. Daarom moet het EDA zijn standpunten en deskundigheid kunnen delen, onder meer in het Comité, om zo bij te dragen tot de voorbereiding en de respons op de gevolgen van voorzieningscrises voor de interne markt voor defensieproducten. Geassocieerde landen moeten het recht hebben om lid van het Comité zonder stemrecht te worden overeenkomstig de voorwaarden van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte. Vertegenwoordigers van het Europees Parlement moeten als waarnemers worden uitgenodigd voor de vergaderingen van het Comité. Het Comité moet de coördinatie tussen de lidstaten vergemakkelijken en de Commissie aanbevelingen doen en haar bijstaan bij de uitvoering van de bij deze verordening ingestelde mechanismen die gericht zijn op het waarborgen van de voorzieningszekerheid, met name door te anticiperen op en voorbereidingen te treffen voor crises bij de levering van crisisrelevante producten en door dergelijke crises te voorkomen en aan te pakken.

I

- (109) *Om eenvormige voorwaarden voor de uitvoering van deze verordening te waarborgen, moeten aan de Commissie uitvoeringsbevoegdheden worden toegekend met betrekking tot de vaststelling van werkprogramma's ter bepaling van de financieringsprioriteiten en de toepasselijke financieringsvoorwaarden, de toekenning van financiering voor specifieke acties, de oprichting van SEAP's, de aanwijzing van crisisrelevante producten en de actualisering in dat verband, het opstellen en actueel houden van een lijst van nationale certificeringsinstanties, te nemen prioriteringsmaatregelen en het opleggen van sancties. Er moet rekening worden gehouden met de specifieke kenmerken van de defensiesector, met name met de verantwoordelijkheid van de lidstaten, de geassocieerde landen of Oekraïne voor het plannings- en aankoopproces. Die bevoegdheden moeten worden uitgeoefend in overeenstemming met Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad³¹.*
- (110) *Het moet mogelijk zijn vertegenwoordigers van Oekraïne uit te nodigen voor vergaderingen van het comité indien hun input nodig is in verband met uitvoeringsmaatregelen die betrekking hebben op Oekraïne, zoals de uitvoeringshandelingen met betrekking tot het instrument voor steun aan Oekraïne. Dat zou die vertegenwoordigers in staat stellen hun standpunt te delen en vragen van de lidstaten te beantwoorden. Het mag hen echter niet worden toegestaan aanwezig te zijn bij de beraadslagingen of deel te nemen aan stemmingen in het comité.*

³¹

Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren (PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

- (111) Deze verordening moet van toepassing zijn onverminderd de mededingingsregels van de Unie, en met name de artikelen 101 tot en met 109 VWEU en de rechtshandelingen die uitvoering geven aan die artikelen.
- (112) *De Uniefinanciering uit hoofde van deze verordening mag alleen de kosten dekken die nodig zijn om de doelstellingen van het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne na te streven en kan niet worden aangewend om de kosten van het GBVB te dekken. De Uniefinanciering uit het programma en uit het instrument voor steun aan Oekraïne mag derhalve niet worden aangewend om de kosten te dekken van de aankoop of het onderhoud van defensieproducten voor militaire of defensiedoeleinden, onder meer in het kader van het aanleggen, beheren en onderhouden van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie. Het moet echter mogelijk zijn financiering van de Unie in het kader van het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne te gebruiken ter dekking van de kosten die worden gemaakt in het kader van de aankoop of het onderhoud van dergelijke producten indien die kosten nodig zijn voor de versterking van het concurrentievermogen van de EDTIB of voor het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de Oekraïense DTIB, in het bijzonder niet-recurrente kosten.*
- (113) *Overeenkomstig artikel 241 VWEU kan de Raad de Commissie verzoeken alle studies te verrichten die de Raad wenselijk acht voor de verwezenlijking van de gemeenschappelijke doelstellingen, en haar passende voorstellen voor te leggen. De Commissie zal dergelijke verzoeken tot het indienen van voorstellen onverwijld en in detail bestuderen.*

- (114) Deze verordening moet van toepassing zijn onverminderd het specifieke karakter van het veiligheids- en defensiebeleid van bepaalde lidstaten.
- (115) *Deze verordening doet geen afbreuk aan de bestaande Unie- en nationale regels inzake de uitvoer van defensieproducten en aan de verplichtingen van Richtlijn 2009/43/EG.*
- (116) *Daar de doelstellingen van deze verordening, namelijk het technologisch leiderschap, de innovatie, de gereedheid, het concurrentievermogen op lange termijn, de veerkracht, de integratie en de paraatheid van de EDTIB te versterken, waardoor de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten wordt gewaarborgd en wordt bijgedragen aan het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de Oekraïense DTBI, niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang en de gevolgen ervan beter door de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het VEU neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om die doelstellingen te verwezenlijken.*
- (117) *Opdat de uitvoering van deze verordening zo spoedig mogelijk van start kan gaan, ter verwezenlijking van de doelstellingen ervan, moet zij met spoed in werking treden,*

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Hoofdstuk I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Algemene doelstellingen en onderwerp

1. *Deze verordening heeft tot doel het technologische leiderschap, de innovatie, de gereedheid, het concurrentievermogen op lange termijn, de veerkracht, de integratie en de paraatheid van de Europese technologische en industriële defensiebasis (European Defence Technological and Industrial Base – EDTIB) te versterken, wat de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten zal waarborgen en zal bijdragen tot het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de Oekraïense technologische en industriële defensiebasis (de “Oekraïense DTIB”).*
2. Bij deze verordening wordt een begroting *voor de periode 2025-2027* vastgesteld, alsook:
 - 1) het programma voor de Europese defensie-*industrie* (het “programma”), dat maatregelen omvat ter versterking van het concurrentievermogen, het reactievermogen en het vermogen van de EDTIB, *zoals uiteengezet in hoofdstuk II;*
 - 2) het instrument voor steun aan Oekraïne, een programma voor samenwerking met Oekraïne met het oog op het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de *Oekraïense DTIB*, *rekening houdend met de mogelijke toekomstige integratie van de Oekraïense DTIB in de EDTIB, zoals uiteengezet in hoofdstuk III;*

- 3) *een rechtskader voor Europese defensieprojecten van gemeenschappelijk belang (European Defence Projects of Common Interest – EDPGB's), zoals uiteengezet in hoofdstuk IV;*
- 4) *een Europees mechanisme voor militaire verkoop, zoals uiteengezet in hoofdstuk V;*
- 5) *een rechtskader voor structuren voor Europese bewapeningsprogramma's (Structures for European Armament Programmes – SEAP's), zoals uiteengezet in hoofdstuk VI;*
- 6) *een rechtskader om voorbereid te zijn en te kunnen reageren op de gevolgen van voorzieningscrises voor de interne markt, zoals uiteengezet in hoofdstuk VII, dat gericht is op de waarborging van:*
 - a) *de voorzieningszekerheid van crisisrelevante producten; en*
 - b) *de goede werking van de interne markt voor defensieproducten, onder meer door te voorkomen dat er belemmeringen voor die markt ontstaan.*

3. *Deze verordening doet geen afbreuk aan de uitsluitende verantwoordelijkheid die elke lidstaat heeft voor zijn nationale veiligheid, als bepaald in artikel 4, lid 2, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), noch aan het recht van elke lidstaat om zijn wezenlijke veiligheidsbelangen te beschermen overeenkomstig artikel 346 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).*

Artikel 2

Definities

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- 1) “aankoopovereenkomst”: een overheidsopdracht aan een of meer **marktdelnemers** die tot doel heeft de snelle ontwikkeling *of* productie van een product te ondersteunen en op grond waarvan het recht om binnen een bepaalde termijn en tegen een bepaalde prijs een bepaald aantal producten ***aan te kopen***, afhangt van de voorfinanciering van een deel van de aanloopkosten waarmee de betrokken **marktdelnemers** worden geconfronteerd; een aankoopovereenkomst is weliswaar juridisch bindend voor de deelnemende aanbestedende diensten en voor de contractant, maar moet verder worden uitgevoerd door het sluiten van overeenkomsten met de **betrokken** contractanten;
- 2) “entiteit uit een ander derde land”: een *juridische entiteit die in een ander niet-geassocieerd derde land dan Oekraïne is gevestigd of een juridische entiteit die in de Unie, in Oekraïne of een in geassocieerd land is gevestigd, maar waarvan de uitvoerende bestuursstructuren zich in een ander niet-geassocieerd derde land dan Oekraïne bevinden*;
- 3) “geassocieerde landen”: *leden van de Europese Vrijhandelsassociatie die lid zijn van de Europese Economische Ruimte en die deze verordening toepassen overeenkomstig de Overeenkomst inzake de Europese Economische Ruimte*;
- 4) “knelpunt”: een congestiepunt in een productiesysteem waardoor de productie wordt stopgezet of ernstig wordt vertraagd;

- 5) “blendingverrichting”: een door de Uniebegroting ondersteunde actie, onder meer in het kader van een blendingfaciliteit of -platform, zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 6), van *het Financieel* Reglement, waarbij niet-terugbetaalbare vormen van steun *of* financieringsinstrumenten uit de Uniebegroting worden gecombineerd met terugbetaalbare vormen van steun door instellingen voor ontwikkelingsfinanciering of andere openbare financiële instellingen, of door commerciële financiële instellingen en investeerders;
- 6) “gerubriceerde informatie”: informatie of materiaal in ongeacht welke vorm waarvan de openbaarmaking zonder machtiging de belangen van de Unie of van een of meer **■** van haar lidstaten in meerdere of mindere mate kan schaden en die/dat een EU-rubricering of een overeenkomstige rubricering draagt die strookt met de Overeenkomst tussen de lidstaten van de Europese Unie, in het kader van de Raad bijeen, betreffende de bescherming van in het belang van de Europese Unie uitgewisselde gerubriceerde informatie³²;
-
- 7) “aanbestedende diensten”: *aanbestedende diensten zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 1, punt 1, van Richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en de Raad³³ en artikel 3, lid 1, van Richtlijn 2014/25/EU van het Europees Parlement en de Raad³⁴*;
- 8) “zeggenschap”: het vermogen om ofwel direct, ofwel indirect via een of meer intermediaire juridische entiteiten, beslissende invloed uit te oefenen **■** *op* een juridische entiteit;

³² PB C 202 van 8.7.2011, blz. 13.

³³ *Richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten en tot intrekking van Richtlijn 2004/18/EG (PB L 94 van 28.3.2014, blz. 65, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj>).*

³⁴ *Richtlijn 2014/25/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten en houdende intrekking van Richtlijn 2004/17/EG (PB L 94 van 28.3.2014, blz. 243, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj>).*

- 9) “crisisrelevante producten”: defensieproducten of **■** componenten of grondstoffen daarvan of producten of diensten die van cruciaal belang zijn voor de productie ervan, *waarvan de beschikbaarheid onontbeerlijk is voor het waarborgen van de goede werking van de interne markt en de toeleveringsketens daarvan, en die gewaarborgd moeten zijn om op een voorzieningscrisis te reageren;*
- 10) “innovatieactie op defensiegebied”: een actie die hoofdzakelijk bestaat uit activiteiten met als rechtstreeks doel het creëren van plannen en regelingen of ontwerpen van nieuwe, gewijzigde of verbeterde defensieproducten, -procedés of -diensten, eventueel met inbegrip van prototypering, tests, demonstraties, proefprojecten, grootschalige productvalidatie en marktreplicatie;
- 11) “defensieproducten”: alle defensiegerelateerde producten als bedoeld in de bijlage bij Richtlijn 2009/43/EG, *alsmede werken, leveringen en diensten die rechtstreeks met die producten verband houden, voor alle fasen van de levenscyclus ervan in de zin van artikel 2, punt c), van Richtlijn 2009/81/EG;*

■

- 12) *“dynamisch beschikbaarheidsbeheer”*: de tijdige levering van een defensieproduct op de overeengekomen locatie en de overeengekomen beschikbaarheidsniveaus, alsmede het beheer van beschikbaarheidsrisico's die kunnen leiden tot tekorten van het defensieproduct in kwestie; in dat verband wordt onder beschikbaarheid verstaan het vermogen van het defensieproduct om onder welbepaalde voorwaarden foutloos te functioneren en wanneer nodig gebruiksklaar te zijn;
- 13) “uitvoerende bestuursstructuur”: een overeenkomstig nationaal recht aangewezen orgaan van een juridische entiteit dat in voorkomend geval aan de bestuursvoorzitter rapporteert en gemachtigd is om de strategie, doelstellingen en algemene richting van de juridische entiteit te bepalen, en dat belast is met het toezicht op en de monitoring van de bestuurlijke besluitvorming *van de juridische entiteit*;
- 14) *“voorgrondinformatie”*: gegevens, knowhow of informatie in welke vorm en van welke aard dan ook, die in het kader van een bepaalde actie uit hoofde van deze verordening worden gegenereerd;
- 15) “doorlooptijd”: de periode tussen het plaatsen van een kooporder en het voltooien van de order door de fabrikant;
- 16) “juridische entiteit”: een uit hoofde van het Unierecht, nationaal recht of internationaal recht opgerichte en erkende rechtspersoon, die rechtspersoonlijkheid bezit en de bekwaamheid bezit in eigen naam te handelen, rechten uit te oefenen en verplichtingen te hebben, dan wel een in artikel 200, lid 2, punt c), van het *Financieel* Reglement bedoelde entiteit zonder rechtspersoonlijkheid;

- 17) *“levenscyclus”: alle mogelijke opeenvolgende fasen van een product, van onderzoek en ontwikkeling tot buitengebruikstelling en verwijdering;*
- 18) *“onderhoud”: alle maatregelen die worden genomen om de paraatheid en het operationele vermogen van een defensieproduct te waarborgen, met name om de uitrusting in een gespecificeerde toestand te houden of te herstellen tot het einde van het gebruik ervan, met inbegrip van de paraatheid voor de missie, levensduur en upgrades, aanpassing en specialisatie, inspectie, revisie, tests, onderhoud, wijzigingen, classificatie van de onderhoudbaarheid, reparatie, terugwinning, heropbouw, regeneratie, redding en kannibalisatie;*
- 19) *“middelgrote beursgenoteerde onderneming” of “midcap”: onderneming die **geen** kleine of middelgrote onderneming is en die ten hoogste 3 000 werknemers telt, waarvan het aantal werkzame personen wordt berekend overeenkomstig de artikelen 3 tot en met 6 van de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG van de **Commissie**³⁵;*
- 20) *“entiteit uit een niet-geassocieerd derde land”: een juridische entiteit die in een niet-geassocieerd derde land is gevestigd of ■ een juridische entiteit die in de Unie of een geassocieerd land ■ is gevestigd, maar waarvan de uitvoerende bestuursstructuren zich in een niet-geassocieerd derde land bevinden;*

³⁵

Aanbeveling van de Commissie van 6 mei 2003 betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (PB L 124 van 20.5.2003, blz. 36, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>).

- 21) *“niet-recurrente kosten”*: kosten die eenmalig of met onregelmatige tussenpozen worden gemaakt, met name ontwerp-, ontwikkelings- en investeringskosten die nodig zijn voor de productie of het onderhoud van defensieproducten of voor de reservering van productiecapaciteit;
- 22) “afnameovereenkomst”: een contractuele overeenkomst tussen, *enerzijds* ten minste **■** drie **■** lidstaten *en, in voorkomend geval, geassocieerde landen of Oekraïne* en, *anderzijds*, ten minste één fabrikant van defensieproducten, die ofwel een verbintenis *van* de lidstaten *en, in voorkomend geval, geassocieerde landen of Oekraïne* bevat om gedurende een bepaalde periode een bepaalde hoeveelheid defensieproducten aan te kopen, ofwel een verbintenis *van* de fabrikant van defensieproducten om de lidstaten *en, in voorkomend geval, geassocieerde landen of Oekraïne* de mogelijkheid te bieden *een dergelijke aanbesteding te verrichten*;
- 23) *“opsteller”*: de instelling, het agentschap of het orgaan van de Unie, of de lidstaat of de entiteit die krachtens deze verordening is opgericht en onder het gezag waarvan gerubriceerde informatie is aangemaakt;
- 24) “aanbestedingsagent”: een aanbestedende dienst die gevestigd is in een lidstaat of in een geassocieerd land, **■** een structuur voor een Europees bewapeningsprogramma (SEAP), het Europees Defensieagentschap (EDA) of een internationale organisatie die door lidstaten, geassocieerde landen, Oekraïne *of een SEAP* is aangewezen om namens hen een gemeenschappelijke aanbesteding uit te voeren;

- 25) “grondstoffen”: *grondstoffen zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 1, van Verordening (EU) 2024/1252 van het Europees Parlement en de Raad*³⁶;
- 26) “resultaten”: *een materieel of immaterieel gevolg van een bepaalde actie, zoals gegevens, knowhow of informatie in welke vorm en van welke aard dan ook en ongeacht of deze kunnen worden beschermd, alsook alle daaraan verbonden rechten, met inbegrip van intellectuele-eigendomsrechten*;
- 27) “excellentiekeurmerk”: kwaliteitskeurmerk dat aantoonst dat een voorstel dat is ingediend naar aanleiding van een in het kader van het *programma of* van het instrument voor *steun aan Oekraïne* gedane oproep tot het indienen van voorstellen, alle in het werkprogramma vastgelegde drempelwaarden voor beoordeling heeft gehaald, maar bij gebrek aan beschikbare middelen in het werkprogramma voor die oproep tot het indienen van voorstellen niet kon worden gefinancierd, en steun zou kunnen ontvangen uit andere Unie- of nationale financieringsbronnen;
- 28) “gevoelige informatie”: *niet-gerubriceerde* informatie en gegevens *die* tegen ongeoorloofde toegang of openbaarmaking moeten worden beschermd op grond van verplichtingen die zijn vastgelegd in het Unierecht of het nationale recht, *indien van toepassing*, dan wel om de bescherming van de persoonlijke levenssfeer of veiligheid van een natuurlijke persoon of rechtspersoon te waarborgen;

³⁶ *Verordening (EU) 2024/1252 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot vaststelling van een kader om een veilige en duurzame voorziening van kritieke grondstoffen te waarborgen, en tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 en (EU) 2019/1020 (PB L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj>).*

- 29) “kleine en middelgrote ondernemingen” (*kmo's*): kleine en middelgrote ondernemingen zoals gedefinieerd in artikel 2 van de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie;
- 30) “kleine middelgrote beursgenoteerde onderneming” of “kleine midcap”: heeft de betekenis die daaraan is toegekend in de bijlage bij *Aanbeveling (EU) 2025/1099 van de Commissie*³⁷;
- 31) “*subcontractant*”: *een marktdeelnemer die door een gegadigde, inschrijver of contractant wordt voorgesteld om onder toezicht van de hoofdcontractant specifieke taken of diensten te verrichten die bijdragen aan het ontwerp of de vervaardiging van andere defensieproducten dan die welke door leveranciers worden geleverd met het oog op de uitvoering van de opdracht, waaraan ten minste 15 % van de waarde van de opdracht wordt toegewezen en die voor de uitvoering van die opdracht toegang tot gerubriceerde informatie nodig heeft; oor de toepassing van deze definitie wordt onder “leverancier” verstaan een marktdeelnemer die onderdelen van zijn eigen ontwerp of productie aan de contractant levert;*

³⁷ *Aanbeveling (EU) 2025/1099 van de Commissie van 21 mei 2025 betreffende de definitie van kleine midcapondernemingen (PB L, 2025/1099, 28.5.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2025/1099/oj>).*

Artikel 3

Begroting

1. *De financiële middelen voor de uitvoering van het programma in de periode van ... [datum van inwerkingtreding van deze verordening] tot en met 31 december 2027 bestaan uit:*
 - a) *1 200 000 000 EUR in lopende prijzen; en*
 - b) *aanvullende bijdragen overeenkomstig artikel 5.*
2. *De financiële middelen voor de uitvoering van het instrument voor steun aan Oekraïne in de periode van ... [datum van inwerkingtreding van deze verordening] tot en met 31 december 2027 bestaan uit:*
 - a) *300 000 000 EUR in lopende prijzen; en*
 - b) *aanvullende bijdragen overeenkomstig artikel 23, voor zover daarvoor gereserveerd.*

3. *De Uniefinanciering uit hoofde van deze verordening dekt alleen de kosten die nodig zijn om de doelstellingen van het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne na te streven. De Uniefinanciering uit het programma en uit het instrument voor steun aan Oekraïne mag derhalve niet worden aangewend om de kosten te dekken van de aankoop of het onderhoud van defensieproducten voor militaire of defensiedoeleinden, onder meer in het kader van het aanleggen, beheren en onderhouden van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie als bedoeld in artikel 38 (“pools voor de gereedheid van de defensie-industrie”). De Uniefinanciering uit hoofde van deze verordening kan de kosten dekken die worden gemaakt in het kader van de aankoop of het onderhoud van dergelijke producten indien die kosten nodig zijn voor de versterking van het concurrentievermogen van de EDTIB of voor het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de Oekraïense DTIB, in het bijzonder niet-recurrente kosten.*
4. *Ten minste 15 % van de in lid 1, punt a), van dit artikel bedoelde financiële middelen wordt toegewezen aan de in artikel 11 bedoelde acties, en ten minste 30 % van die financiële middelen wordt toegewezen aan de in artikel 12 bedoelde. Maximaal 25 % van die financiële middelen kan worden toegewezen aan de in artikel 35 bedoelde acties.*
5. *Om in te spelen op onvoorziene situaties of op nieuwe ontwikkelingen en behoeften, kan de Commissie de in de leden 1 en 2 van dit artikel bedoelde bedragen overhevelen tussen het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne, overeenkomstig het Financieel Reglement.*

6. *Maximaal 3,5 % van het in lid 1 en lid 2 van dit artikel bedoelde bedrag kan worden gebruikt voor technische en administratieve bijstand voor de uitvoering van het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne, zoals activiteiten op het gebied van voorbereiding, monitoring, controle, audit en evaluatie, met inbegrip van prijsonderzoeken en institutionele informatietechnologiesystemen en -platforms, en alle andere uitgaven in verband met technische en administratieve bijstand of personeel die de Commissie doet voor het beheer van het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne.*
7. *Vastleggingen in de begroting voor activiteiten waarvan de uitvoering zich over meer dan één begrotingsjaar uitstrekt, kunnen in jaartranches worden verdeeld.*
8. *Indien nodig voor het beheer van acties die op 31 december 2027 nog niet zijn voltooid, kunnen tot 2033 kredieten in de Uniebegroting worden opgenomen ter dekking van de uitgaven die nodig zijn voor het vervullen van de doelstellingen van artikel 4 voor het programma of, in voorkomend geval, artikel 22 voor het instrument voor steun aan Oekraïne, met het oog op het beheer van acties die aan het eind van het programma of het instrument voor steun aan Oekraïne nog niet zijn voltooid, en ter dekking van de uitgaven met betrekking tot kritieke operationele activiteiten en diensten.*

Hoofdstuk II

Het programma

AFDELING 1

ALGEMENE BEPALINGEN VOOR HET PROGRAMMA

Artikel 4

Doelstellingen

1. Het programma *heeft tot doel het concurrentievermogen, de veerkracht en de paraatheid van de EDTIB te vergroten door de aanpassing van de industrie aan structurele veranderingen als gevolg van de veranderende veiligheidsomgeving te initiëren en te versnellen. Het programma heeft met name tot doel:*
 - a) de samenwerking *bij aanbestedingen op defensiegebied te versterken door de lidstaten te stimuleren de vraag naar defensieproducten te bundelen, de defensievermogensvereisten te harmoniseren en de onderlinge solidariteit te versterken, wat uiteindelijk zal leiden tot meer interoperabiliteit en onderlinge uitwisselbaarheid, en door de voorspelbaarheid van de vraag voor de EDTIB te verbeteren, overeenkomstig de behoeften van de lidstaten op het gebied van defensieproducten;*

- b) *de aanpassingscapaciteit van de industriële defensietoeleveringsketens te verbeteren en te versnellen, toeleveringsketens open te stellen voor grensoverschrijdende samenwerking, met name voor kmo's en midcaps, de productiecapaciteit te vergroten, de productiedoorlooptijd van defensieproducten te verkorten en de industrialisering en commercialisering te ondersteunen van defensieproducten die worden ondersteund via door de Unie gefinancierde acties of door andere samenwerkingsactiviteiten van de Unie die worden uitgevoerd met steun van de lidstaten om de beschikbaarheid en levering van defensieproducten in de hele Unie te waarborgen, en rekening te houden met de specifieke behoeften van de lidstaten in geval van concrete conventionele militaire dreigingen;*
- c) *de voorzieningszekerheid en de veerkracht van de EDTIB te verbeteren door de ontwikkeling en aanwezigheid van de EDTIB in de hele Unie te ondersteunen.*

I

2. *Het programma wordt uitgevoerd met inachtneming van de doelstellingen van het strategisch kompas voor veiligheid en defensie en is in overeenstemming met de defensievermogensprioriteiten die de lidstaten gezamenlijk zijn overeengekomen in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB), met name in het kader van het vermogensontwikkelingsplan, en met de samenwerkingsmogelijkheden die in kaart zijn gebracht in de gecoördineerde jaarlijkse evaluatie inzake defensie (Coordinated Annual Review on Defence – CARD).*

3. Het *programma* is *in overeenstemming met de samenwerking van de lidstaten in het kader van de permanente gestructureerde samenwerking (PESCO), de initiatieven en projecten van het EDA en de civiele en militaire bijstand van de Unie aan Oekraïne. Het programma houdt terdege rekening met relevante activiteiten van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en andere partners, indien deze activiteiten de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie dienen.*

■

Artikel 5

Aanvullende financiële middelen

1. De lidstaten, instellingen, organen en agentschappen van de ■ Unie, derde landen, internationale organisaties, internationale financiële instellingen of andere derden kunnen overeenkomstig artikel 211, lid 2, van het *Financieel* Reglement ■ aanvullende financiële bijdragen aan het programma leveren, ook aan het in artikel 14 *van deze verordening* bedoelde fonds voor de versnelde transformatie van defensietoeleveringsketens (*Fund Accelerating Defence Supply Chains Transformation – FAST*). Dergelijke financiële bijdragen vormen externe bestemmingsontvangsten in de zin van artikel 21, lid 2, punt a) ■, d) ■ of e), of artikel 21, lid 5, van het Financieel Reglement.

■

2. *Op voorwaarde dat zij bijdragen tot de verwezenlijking van een of meer van de in artikel 4 van Verordening (EU) 2021/241 genoemde doelstellingen, worden de door de herstel- en veerkrachtfaciliteit ondersteunde bijdragen van de lidstaten gebruikt ten behoeve van de betrokken lidstaat en kunnen zij, in afwijking van artikel 20, lid 6, van deze verordening en van artikel 193, lid 1, van het Financieel Reglement, worden gebruikt om tot 100 % van de subsidiabele kosten bij te dragen aan de financiering van subsidiabele acties uit hoofde van artikel 12 van deze verordening.*

In afwijking van artikel 5, lid 2, artikel 18, lid 4, punt d), en artikel 19, lid 3, punt d), van Verordening (EU) 2021/241 en criterium 2.4 van bijlage V daarbij, bij is het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” niet van toepassing op de door de herstel- en veerkrachtfaciliteit ondersteunde bijdragen van de lidstaten, op voorwaarde dat de betrokken lidstaat in de desbetreffende bijdrageovereenkomst met de Commissie aantoont dat het niet haalbaar of passend is ervoor te zorgen dat het soort activiteiten dat uit hoofde van deze verordening wordt ondersteund, voldoet aan het beginsel “geen ernstige afbreuk doen”.

3. *Eventuele aanvullende bedragen die worden ontvangen in het kader van bilaterale of multilaterale overeenkomsten die zijn gesloten op grond van artikel 17 van Verordening (EU) 2025/1106 van de Raad³⁸, vormen externe bestemmingsontvangsten in de zin van artikel 21, lid 5, van het Financieel Reglement en worden overeenkomstig deze verordening gebruikt voor het programma.*

³⁸ Verordening (EU) 2025/1106 van de Raad van 27 mei 2025 tot vaststelling van het instrument “Optreden voor de veiligheid van Europa (Safe) door middel van versterking van de Europese defensie-industrie” (PB L, 2025/1106, 28.5.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1106/oj>).

4. Aan de lidstaten in gedeeld beheer toegewezen middelen kunnen, op verzoek *van de betrokken lidstaat*, onder de voorwaarden van Verordening (EU) 2021/1060 worden overgedragen naar het instrument. De Commissie voert die middelen overeenkomstig artikel 62, lid 1, eerste alinea, *punt a)*, van het *Financieel Reglement* op directe wijze dan wel overeenkomstig artikel 62, lid 1, eerste alinea, punt c), van het Financieel Reglement op indirecte wijze uit. Die middelen worden ten voordele van de betrokken lidstaat gebruikt.
5. *Wat betreft de bedragen die overeenkomstig lid 1 van dit artikel worden bijgedragen, kan de betrokken lidstaat besluiten nemen over het aandeel van die bedragen dat ter beschikking moet worden gesteld aan alle entiteiten die uit hoofde van deze verordening voor financiering in aanmerking komen, die alleen ten behoeve van de betrokken lidstaat of daarnaast ten behoeve van andere lidstaten ter beschikking moeten worden gesteld. Indien de bedragen ten behoeve van de betrokken lidstaat of daarnaast ten behoeve van andere lidstaten ter beschikking worden gesteld, kunnen die bedragen, in afwijking van artikel 20, lid 6, van deze verordening en van artikel 193, lid 1, van het Financieel Reglement, worden gebruikt om tot 100 % van de subsidiabele kosten bij te dragen aan de financiering van subsidiabele acties uit hoofde van artikel 12 van deze verordening.*

6. Indien de Commissie geen juridische verbintenis in direct of indirect beheer voor overeenkomstig lid 4 van dit artikel overgedragen middelen is aangegaan, en **uiterlijk op 31 december 2028**, kunnen de overeenkomstige niet-vastgelegde middelen op verzoek van de **betrokken** lidstaat weer naar een of meer van de respectieve bronprogramma's worden overgedragen, overeenkomstig de voorwaarden van Verordening (EU) 2021/1060.

Artikel 6

Alternatieve, gecombineerde en cumulatieve financiering

1. Het programma wordt uitgevoerd in synergie met andere programma's van de Unie. Aan een actie waaraan een bijdrage uit een ander programma van de Unie is toegekend, kan ook een bijdrage uit hoofde van het programma worden toegekend, mits die bijdragen niet dezelfde kosten dekken. De regels van het desbetreffende programma van de Unie zijn van toepassing op de overeenkomstige bijdrage, of er kan één reeks regels van een van de bijdragende programma's van de Unie op alle bijdragen worden toegepast, en er kan één juridische verbintenis worden aangegaan. De cumulatieve steun uit de Uniebegroting mag niet hoger zijn dan de totale subsidiabele kosten van de actie en kan op een pro-ratabasis worden berekend overeenkomstig de documenten waarin de steunvoorwaarden zijn vastgelegd.

2. Om in het kader van het programma een excellentiekeurmerk toegekend te krijgen, **voldoen** acties aan alle volgende voorwaarden:
 - a) zij zijn beoordeeld in een oproep tot het indienen van voorstellen in het kader van het programma;
 - b) zij voldoen aan de minimale kwaliteitseisen van die oproep tot het indienen van voorstellen;
 - c) zij worden wegens budgetbeperkingen niet in het kader van die oproep tot het indienen van voorstellen gefinancierd.
3. Overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van Verordening (EU) 2021/1060 mag het **Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) of het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+)** voorstellen ondersteunen die zijn ingediend **naar aanleiding van** een uit hoofde van het programma █ gedane oproep tot het indienen van voorstellen en die een excellentiekeurmerk █ toegekend hebben gekregen.

Artikel 7

Uitvoering en vormen van Uniefinanciering

1. Het programma wordt uitgevoerd in direct beheer overeenkomstig het **Financieel** Reglement **of in** indirect beheer met in artikel 62, lid 1, punt c), van het **Financieel** Reglement bedoelde entiteiten.
2. **Onverminderd artikel 20, lid 3, van deze verordening** kan Uniefinanciering worden verstrekt in een van de vormen die zijn vastgelegd in het **Financieel** Reglement, met name in de vorm van subsidies, prijzen, aanbestedingen en financieringsinstrumenten in het kader van blendingverrichtingen uit hoofde van het InvestEU-programma overeenkomstig titel X van het **Financieel** Reglement.

3. ***Met betrekking tot*** de in artikel 12, lid 1, van deze verordening bedoelde acties, waarvoor Uniefinanciering in de vorm van een subsidie ■ wordt verstrekt en waarbij winst wordt gemaakt, ***is*** de Commissie ***gerechtigd om*** het percentage van de winst dat overeenkomt met de bijdrage van de Unie aan de subsidiabele kosten die daadwerkelijk zijn gemaakt door de begunstigde die de actie uitvoert, ***terug te vorderen*** tot het definitieve bedrag van de bijdrage van de Unie. ***In afwijking van artikel 195, lid 2, van het Financieel Reglement wordt*** de winst berekend als het overschot van de ontvangsten ten opzichte van de subsidiabele kosten van de actie, waarbij de ontvangsten beperkt zijn tot Uniefinanciering, financiering door de lidstaten, met inbegrip van aanbestedingen, andere tijdens de actie gegenereerde inkomsten en eventuele inkomsten uit de actie. De in artikel 21 bedoelde werkprogramma's kunnen nadere bijzonderheden bevatten.
4. In afwijking van artikel 196, lid 2, van het Financieel Reglement kunnen financiële bijdragen, indien voor de uitvoering van een actie relevant en noodzakelijk, betrekking hebben op acties die zijn gestart en kosten die zijn gemaakt vóór de datum van indiening van het voorstel voor die acties, mits die acties niet vóór 5 maart 2024 van start zijn gegaan en niet zijn voltooid vóór de ondertekening van de subsidieovereenkomst.

Artikel 8

Met het programma geassocieerde derde landen

Het programma staat open voor deelname door geassocieerde landen, overeenkomstig de voorwaarden die zijn vastgelegd in de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte.

Artikel 9

In aanmerking komende juridische entiteiten

1. Alleen juridische entiteiten die in de Unie of in een geassocieerd land zijn gevestigd en die hun uitvoerende bestuursstructuren in de Unie of in een geassocieerd land hebben, komen in aanmerking voor ontvangst van Uniefinanciering uit hoofde van deze verordening.
2. Naast de overeenkomstig het **Financieel** Reglement vastgestelde criteria zijn de in de leden 3 tot en met 9 **van dit artikel** vastgelegde criteria om in aanmerking te komen van toepassing.
3. De infrastructuur, faciliteiten, activa en middelen van de bij een actie **betrokken** ontvangers **van Uniefinanciering** die worden gebruikt voor de doeleinden van **die** actie, bevinden zich **tijdens de gehele duur** van de **actie** op het grondgebied van een lidstaat of een geassocieerd land.

4. *In afwijking van lid 3 van dit artikel kunnen bij een actie betrokken ontvangers van Uniefinanciering, indien zij in de Unie of in een geassocieerd land niet over onmiddellijk beschikbare alternatieven of relevante infrastructuur, faciliteiten, activa en middelen beschikken, hun infrastructuur, faciliteiten, activa of middelen gebruiken die zich buiten het grondgebied van de lidstaten of van de geassocieerde landen bevinden of aldaar worden gehouden, mits dat gebruik niet in strijd is met de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten, met inbegrip van de eerbiediging van het beginsel van goede nabuurschapsbetrekkingen, en strookt met de in artikel 4 vastgelegde doelstellingen. De kosten in verband met activiteiten waarbij gebruik wordt gemaakt van deze infrastructuur, faciliteiten, activa of middelen komen niet in aanmerking voor steun uit het programma.*
5. *De ontvangers van Uniefinanciering in het kader van het programma ■ staan niet onder zeggenschap van een niet-geassocieerd derde land of een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land.*
6. *In ■ afwijking van lid 5 van dit artikel komt een in de Unie of een geassocieerd land gevestigde juridische entiteit die onder zeggenschap staat van een niet-geassocieerd derde land of een entiteit uit een niet-geassocieerd **derde land**, in aanmerking als ontvanger van Uniefinanciering indien garanties die zijn goedgekeurd overeenkomstig de nationale procedures van een lidstaat of ■ geassocieerd land waarin zij is gevestigd, zoals gepaste maatregelen in het kader van screening, zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 3, van Verordening (EU) 2019/452 van het Europees Parlement en de Raad³⁹, ter beschikking van de Commissie zijn gesteld.*

³⁹ *Verordening (EU) 2019/452 van het Europees Parlement en de Raad van 19 maart 2019 tot vaststelling van een kader voor de screening van buitenlandse directe investeringen in de Unie (PB L 79 I van 21.3.2019, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>).*

De *in de eerste alinea van dit lid bedoelde* garanties bieden de waarborg dat de betrokkenheid bij een actie van een ■ juridische entiteit *als bedoeld in die alinea* niet strijdig is met de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten zoals vastgesteld in het kader van het GBVB op grond van titel V van het *VEU, met inbegrip van de eerbiediging van het beginsel van goede nabuurschapsbetrekkingen*, noch met de in artikel 4 *van deze verordening* vastgelegde doelstellingen. **Die** garanties moeten met name aantonen dat er voor de uitvoering van een actie maatregelen zijn getroffen die ervoor zorgen dat:

- a) de zeggenschap over de juridische entiteit niet zodanig wordt uitgeoefend dat het vermogen ervan om de actie uit te voeren en resultaten te boeken wordt belemmerd of beperkt, dat er beperkingen worden opgelegd met betrekking tot de infrastructuur, faciliteiten, activa, middelen, intellectuele eigendom of *knowhow* die nodig zijn voor de actie, of dat de vermogens en normen die nodig zijn voor de uitvoering van de actie, worden ondermijnd;
- b) de toegang van een niet-geassocieerd derde land of van een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land tot *gerubriceerde of* gevoelige informatie met betrekking tot de actie wordt voorkomen, en de werknemers of andere personen die bij de actie zijn betrokken, in voorkomend geval beschikken over een door een lidstaat of geassocieerd land afgegeven nationale veiligheidsmachtiging, *overeenkomstig de nationale wet- en regelgeving*;

- c) *het bezit van intellectuele eigendom dat voortvloeit uit in artikel 12, lid 1, punt d), bedoelde acties, niet is onderworpen aan beperkingen door een niet-geassocieerd derde land of een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land, noch wordt overgedragen aan entiteiten die buiten het grondgebied van de lidstaten of geassocieerde landen zijn gevestigd, zonder de goedkeuring van de lidstaat of het geassocieerde land waarin de juridische entiteit is gevestigd. Die goedkeuring mag niet in strijd zijn met de doelstellingen van artikel 4.*

Indien de lidstaat of het geassocieerde land van vestiging van de juridische entiteit dit passend acht, kunnen aanvullende garanties worden verstrekt.

De Commissie informeert het in artikel 77 bedoelde comité over juridische entiteiten die overeenkomstig dit lid in aanmerking komen *als ontvanger van Uniefinanciering*.

7. *De in lid 6 van dit artikel vermelde garanties kunnen gebaseerd zijn op een gestandaardiseerd model dat door de Commissie, bijgestaan door het in artikel 77 bedoelde comité, is verstrekt ter waarborging van een geharmoniseerde aanpak in de hele Unie.*

8. Bij het uitvoeren van een subsidiabele actie kunnen de ontvangers ook samenwerken met juridische entiteiten die buiten het grondgebied van de lidstaten of van geassocieerde landen zijn gevestigd of onder zeggenschap staan van een niet-geassocieerd derde land of van een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land, onder meer door gebruik te maken van de activa, infrastructuur, faciliteiten en middelen van deze juridische entiteiten, mits dergelijk gebruik niet in strijd is met de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie **en** haar lidstaten, **met inbegrip van de eerbiediging van het beginsel van goede nabuurschapsbetrekkingen, of** met de in artikel 4 vastgelegde doelstellingen **■** .

Een niet-geassocieerd derde land of een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land krijgt zonder toestemming geen toegang tot gerubriceerde informatie in verband met de **uitvoering** van de actie, en mogelijke negatieve effecten **op** het gebied van de voorzieningszekerheid ten aanzien van inputs die essentieel zijn voor de actie, worden vermeden.

De kosten in verband met **de samenwerking met juridische entiteiten die buiten het grondgebied van de lidstaten of geassocieerde landen zijn gevestigd, of onder zeggenschap staan van een niet-geassocieerd derde land of een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land**, komen niet in aanmerking voor steun uit het programma.

9. De leden **5 en 6** zijn niet van toepassing op:
- a) aanbestedende diensten van lidstaten en geassocieerde landen;
 - b) internationale organisaties;
 - c) **SEAP's**;
 - d) het **EDA**.

AFDELING 2

SUBSIDIABELE ACTIES

Artikel 10

Subsidiabele acties

1. **■ Acties die in aanmerking komen voor financiering uit het programma, dienen ter verwezenlijking van** de in artikel 4 genoemde doelstellingen **en kunnen een** van de volgende vormen of een combinatie daarvan aannemen:
- a) **gemeenschappelijke aanbestedingsacties zoals bedoeld in artikel 11, onder meer met het oog op het aanleggen, beheren of onderhouden van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie;**

- b) acties ter versterking van de industrie zoals bedoeld in artikel 12;*
- c) ondersteunende acties zoals bedoeld in artikel 13;*
- d) de uitrol van EDPGB's zoals bedoeld in artikel 35.*

■

2. De volgende acties zijn in het kader van het programma niet subsidiabel:

- a) acties in verband met *defensieproducten* die krachtens het toepasselijke internationale recht verboden zijn;
- b) acties in verband met dodelijke autonome *systemen die buiten een verantwoordelijke keten van menselijke bevelvoering en controle opereren of die niet kunnen worden gebruikt in overeenstemming met het internationaal humanitair recht;*
- c) acties in verband met clustermunitie;*

■

- d) acties of delen daarvan die al volledig uit andere publieke of particuliere bronnen worden gefinancierd.

3. *Voor aanbestedingen die worden uitgevoerd op grond van de artikelen 11, 13 en 35 en die door Uniefinanciering worden ondersteund, bedragen de kosten van componenten die afkomstig zijn van buiten de Unie en geassocieerde landen niet meer dan 35 % van de geraamde kosten van de componenten van het eindproduct. Er worden geen componenten aangekocht in derde landen die de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten schaden.*
4. *Voor acties die worden uitgevoerd op grond van artikel 12 en voor activiteiten die worden uitgeoefend op grond van artikel 35, met uitzondering van aanbestedingsactiviteiten, bedragen de kosten van componenten die afkomstig zijn van buiten de Unie en geassocieerde landen niet meer dan 35 % van de geraamde kosten van de componenten van het product waarvoor de productiecapaciteit wordt verhoogd met behulp van Uniefinanciering. Voor het product waarvoor de productiecapaciteit wordt verhoogd met behulp van Uniefinanciering worden geen componenten aangekocht in derde landen die de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten schaden.*
5. *Ontvangers van Uniefinanciering of, in voorkomend geval, contractanten hebben de mogelijkheid om, zonder door niet-geassocieerde derde landen of door entiteiten uit niet-geassocieerde derde landen opgelegde beperkingen, te beslissen over de definitie, aanpassing en ontwikkeling van het ontwerp van de betrokken defensieproducten, met inbegrip van de wettelijke bevoegdheid om componenten te vervangen of te verwijderen die onderworpen zijn aan door niet-geassocieerde derde landen of door entiteiten uit niet-geassocieerde derde landen opgelegde beperkingen.*

6. *Onverminderd artikel 5 van Richtlijn 2009/43/EG kunnen de lidstaten algemene overdrachtsvergunningen openbaar maken voor de overdracht aan andere lidstaten van producten die verband houden met door het programma ondersteunde acties.*

Artikel 11

■ *Gemeenschappelijke aanbestedingsacties*

1. *Gemeenschappelijke aanbestedingsacties bestaan uit activiteiten in verband met de samenwerking tussen juridische entiteiten bij de aanbesteding van defensieproducten, op elk moment in de levenscyclus van dergelijke defensieproducten, onder meer met het oog op het aanleggen, beheren en onderhouden van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie.*
2. Slechts de volgende juridische entiteiten komen in aanmerking voor *gemeenschappelijke aanbestedingsacties*:
 - a) **■** aanbestedende diensten van lidstaten of geassocieerde landen;
 - b) internationale organisaties;
 - c) *SEAP's*;
 - d) het *EDA*.

3. *Gemeenschappelijke aanbestedingsacties worden uitgevoerd door:*
- a) *een consortium van juridische entiteiten zoals bedoeld in lid 2, met inbegrip van ten minste drie in lid 2, punt a), bedoelde entiteiten, uit ten minste drie lidstaten of geassocieerde landen waarvan er ten minste twee aanbestedende diensten van twee lidstaten zijn, of*
 - b) *een SEAP.*
4. De lidstaten en geassocieerde landen die een gemeenschappelijke aanbestedings*actie uitvoeren*, wijzen met eenparigheid van stemmen *een* aanbestedingsagent aan die namens hen optreedt met het oog op die gemeenschappelijke aanbesteding. De aanbestedingsagent voert namens de deelnemende landen de aanbestedingsprocedures uit en sluit de daaruit voortvloeiende overeenkomsten met de contractanten. De aanbestedingsagent kan aan de actie deelnemen als een begunstigde en **■** optreden als de coördinator van het consortium *van juridische entiteiten*, en *kan* derhalve middelen uit het programma en van de deelnemende lidstaten en geassocieerde landen beheren en combineren.
-
5. De in lid 4 vermelde aanbestedingsprocedures zijn gebaseerd op een overeenkomst die door de deelnemende lidstaten en geassocieerde landen met de aanbestedingsagent moet worden ondertekend onder de voorwaarden die zijn vastgelegd in het werkprogramma. In de overeenkomst worden met name de praktische regelingen bepaald die van toepassing zijn op de gemeenschappelijke aanbesteding en op het besluitvormingsproces met betrekking tot de keuze van de procedure, de beoordeling van de inschrijvingen en de gunning van de opdracht.

6. De aanbestedingsagent past *criteria toe* die gelijk zijn aan de criteria die zijn vastgelegd in artikel 9 ■ van *zijn* aanbestedingsprocedures en ■ overeenkomsten met contractanten, *en verlangt dat die criteria worden toegepast op* subcontractanten ■ .
7. *Teneinde rekening te houden met industriële samenwerking met niet-geassocieerde derde landen komen, in afwijking van lid 6, gemeenschappelijke aanbestedingen waarbij een subcontractant is betrokken aan wie tussen 15 % en 35 % van de waarde van de opdracht is toegewezen en die niet is gevestigd in of zijn uitvoerende bestuursstructuren niet heeft in de Unie of een geassocieerd land, in aanmerking voor steun uit hoofde van het programma, mits er vóór de datum van inwerkingtreding van deze verordening een rechtstreekse contractuele relatie met betrekking tot het defensieproduct tussen de contractant en die subcontractant is aangegaan.*
8. De aanbestedingsagenten *stellen* de Commissie *in kennis van* de garanties zoals bedoeld in *artikel 9, lid 6*. Verdere informatie over *die* garanties wordt op verzoek ter beschikking gesteld aan de Commissie. De Commissie informeert het in artikel 77 bedoelde comité over elke overeenkomstig dit lid verstrekte kennisgeving.

■

9. *Alvorens een aanbestedingsprocedure voor een gemeenschappelijke aanbestedingsactie uit hoofde van deze verordening uit te schrijven, stelt de aanbestedingsagent de lidstaten die niet aan de geplande procedure deelnemen, daarvan in kennis en stelt hij hen in de gelegenheid om, binnen een redelijke termijn, bij de aanbestedingsagent een met redenen omkleed verzoek in te dienen om aanvullende hoeveelheden defensieproducten voor hen aan te schaffen. Indien een dergelijk verzoek wordt ingediend, hebben de deelnemende aanbestedende diensten krachtens de gemeenschappelijke aanbestedingsovereenkomst het recht om aanvullende hoeveelheden defensieproducten voor die lidstaten aan te schaffen, onverminderd de toepasselijke Unie- en nationale regels inzake de uitvoer van defensieproducten.*
10. *Alvorens een aanbestedingsprocedure voor een gemeenschappelijke aanbestedingsactie uit hoofde van deze verordening uit te schrijven, stelt de aanbestedingsagent, waar mogelijk, ook geassocieerde landen en Oekraïne in kennis stellen van de geplande procedure en stelt hij hen in de gelegenheid om bij de aanbestedingsagent een met redenen omkleed verzoek in te dienen om aanvullende hoeveelheden defensieproducten voor hen aan te schaffen. Indien een dergelijk verzoek wordt ingediend, hebben de deelnemende aanbestedende diensten krachtens de gemeenschappelijke aanbestedingsovereenkomst het recht aanvullende hoeveelheden defensieproducten voor geassocieerde landen en Oekraïne aan te schaffen.*

Artikel 12

■ Acties ter versterking van de industrie

■

1. Acties **ter versterking van de industrie bestaan uit activiteiten** in verband met **het versnellen van de aanpassing aan structurele veranderingen van de productiecapaciteit** van defensieproducten, met inbegrip van de componenten en **overeenkomstige** grondstoffen daarvan, voor zover zij uitsluitend bestemd zijn of worden gebruikt voor de productie van defensieproducten, **met name:**
 - a) de optimalisering, uitbreiding, modernisering, **inclusief automatisering**, opwaardering of herbestemming van bestaande, of de totstandbrenging van nieuwe productiecapaciteit voor defensieproducten, **componenten en overeenkomstige grondstoffen**, onder meer op basis van de aanbesteding of verwerving van de benodigde gereedschapswerktuigen en alle andere noodzakelijke productiemiddelen;
 - b) het opzetten van grensoverschrijdende partnerschappen in de industrie, onder meer via publiek-private partnerschappen of andere vormen van samenwerking in de industrie, **inclusief kmo's en kleine midcaps**, in het kader van een gezamenlijke inspanning van de industrie, met inbegrip van activiteiten die gericht zijn op de coördinatie van het betrekken of reserveren en het aanleggen van voorraden van defensieproducten, componenten en overeenkomstige grondstoffen en op de coördinatie van productiecapaciteit en productieplannen;

- c) het opbouwen en beschikbaar stellen van gereserveerde productiecapaciteit voor een snelle toename in de vraag naar defensieproducten en de componenten en overeenkomstige grondstoffen daarvan, ■ in overeenstemming met de bestelde of geplande productievolume;
 - d) *het bevorderen van de industrialisering en commercialisering van defensieproducten die zijn ontwikkeld in het kader van door de Unie gefinancierde acties of van andere samenwerkingsactiviteiten die met steun van minstens twee lidstaten zijn uitgevoerd, ook door het aangaan van grensoverschrijdende industriële partnerschappen, publiek-private partnerschappen of andere vormen van industriële samenwerking en door het opvoeren van de initiële productie en in voorkomend geval, door productie onder licentie;*
 - e) het testen, met inbegrip van de nodige infrastructuur, en, indien nodig, het certificeren van het opnieuw inzetbaar maken van defensieproducten om de veroudering ervan aan te pakken en ze voor eindgebruikers bruikbaar te maken.
2. Voor de in ■ lid 1, punt d) ■, bedoelde activiteiten wordt de actie uitgevoerd door juridische entiteiten die samenwerken binnen een consortium van ten minste drie in aanmerking komende juridische entiteiten, *waarvan er ten minste twee in ■ verschillende lidstaten ■ zijn gevestigd*. Ten minste drie van die in aanmerking komende juridische entiteiten die gevestigd zijn in ten minste twee verschillende lidstaten ■, staan gedurende de gehele periode waarin de actie wordt uitgevoerd niet direct of indirect onder zeggenschap van dezelfde juridische entiteit, noch mogen zij onder elkaars zeggenschap staan.
3. Niettegenstaande artikel 2, kunnen *de in lid 1 bedoelde activiteiten door een SEAP worden uitgevoerd*.

4. *Voor de productie van munitie en raketten hebben ontvangers van Uniefinanciering of bevoegde overheidsinstanties van de betrokken lidstaten de mogelijkheid om, zonder door niet-geassocieerde derde landen of door entiteiten uit niet-geassocieerde derde landen opgelegde beperkingen, te beslissen over de definitie, aanpassing en ontwikkeling van het ontwerp van het defensieproduct in kwestie, met inbegrip van de wettelijke bevoegdheid om componenten te vervangen of te verwijderen die onderworpen zijn aan door niet-geassocieerde derde landen of door entiteiten uit niet-geassocieerde derde landen opgelegde beperkingen, of hebben zij, in afwijking van artikel 10, lid 5, een juridisch bindende toezegging van het betrokken niet-geassocieerde derde land of de betrokken entiteit uit een niet-geassocieerd derde land verkregen dat zij het vermogen om te beslissen zullen verkrijgen binnen een redelijke termijn die in verhouding staat tot de complexiteit van de betrokken actie en in elk geval niet later dan 31 december 2033.*

Artikel 13

Ondersteunende acties

1. Ondersteunende acties bestaan uit:
- a) activiteiten ter vergroting van de interoperabiliteit en de onderlinge uitwisselbaarheid, met inbegrip van de wederzijdse certificering van defensieproducten en activiteiten die leiden tot wederzijdse erkenning van certificering, of ter facilitering van de toepassing van militaire normen, *in het bijzonder NAVO-normen en andere relevante normen, waardoor buitensporige differentiatie van defensieproducten in de Unie wordt verminderd;*

- b) activiteiten ter **facilitering** van de toegang tot de defensiemarkt voor kmo's, **■** midcaps en start-ups, en ondersteuning bij het verkrijgen van de nodige kwaliteits- en productiecertificaten;
- c) de **capaciteitsopbouw**, opleiding, omscholing of bijscholing van personeel in verband met de in **■** artikel **10, lid 1**, bedoelde activiteiten;
- d) de aanschaf van systemen voor fysieke en cyberbeveiliging in verband met de in **artikel 12** bedoelde activiteiten;
- e) coördinatie- **■** en technische **■** ondersteuningsacties, met name om vastgestelde knelpunten in productiecapaciteit en toeleveringsketens aan te pakken teneinde de productie van crisisrelevante producten veilig te stellen en te versnellen zodat de effectieve levering en tijdige beschikbaarheid ervan kan worden gewaarborgd;
- f) **de opstelling van een Europese catalogus voor militaire verkoop zoals bedoeld in hoofdstuk V;**
- g) **■** ondersteuning **voor de oprichting en werking van** SEAP's, **onder meer** met het oog op het aanleggen, beheren en onderhouden **■** van **pools** voor de gereedheid van de defensie-industrie;
- h) **■** activiteiten **die gericht zijn op snelle aanpassing en wijziging van civiele producten voor defensietoepassingen;**
- i) **innovatieacties op defensiegebied, met inbegrip van innovatieacties op defensiegebied in verband met noodgevallen wanneer de in artikel 68 bedoelde maatregel wordt geactiveerd.**

2. *Voor de in lid 1, punt a), bedoelde activiteiten wordt de actie uitgevoerd door juridische entiteiten die samenwerken binnen een consortium van ten minste drie in aanmerking komende juridische entiteiten, waarvan er ten minste twee in ten minste twee verschillende lidstaten zijn gevestigd. Ten minste drie van die in aanmerking komende juridische entiteiten staan gedurende de gehele periode waarin de actie wordt uitgevoerd niet direct of indirect onder zeggenschap van dezelfde juridische entiteit, noch mogen zij onder elkaars zeggenschap staan.*
3. Niettegenstaande lid 2, kunnen *de in lid 1 bedoelde activiteiten door een SEAP worden uitgevoerd.*

AFDELING 3

FONDS VOOR DE VERSNELDE TRANSFORMATIE VAN DEFENSİETOEEVERİNGSKETENS (FAST)

Artikel 14

Fonds voor de versnelde transformatie van defensietoeleveringsketens (FAST)

1. Om de benodigde investeringen voor vergroting van de productiecapaciteit op defensiegebied van kmo's en kleine midcaps **die voldoen aan criteria die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 9, lid 1, en in voorkomend geval, artikel 9, leden 3 en 4**, aan te trekken, de risico's van die investeringen te verminderen en die investeringen te **versnellen**, kan onder de naam "fonds voor de versnelde transformatie van defensietoeleveringsketens" (FAST) een blendingverrichting worden ingericht die **steun** verleent in de vorm van vreemd vermogen, eigen vermogen **of beide**. Het fonds wordt uitgevoerd overeenkomstig titel X van het **Financieel** Reglement en Verordening (EU) 2021/523.
2. De specifieke doelstellingen van het FAST zijn:
 - a) een bevredigend multiplicatoreffect tot stand brengen **dat overeenstemt** met de mix van vreemd en eigen vermogen en **dat bijdraagt** tot het aantrekken van zowel publieke als private financiering;
 - b) in de hele Unie steun verlenen aan kmo's, met inbegrip van start-ups en scale-ups, en kleine midcaps die moeilijkheden ondervinden bij de toegang tot financiering en die:
 - i) defensieproducten **industrialiseren of vervaardigen** of vergevorderde plannen hebben om dit te **doen**; of
 - ii) deel uitmaken van de defensietoeleveringsketen van de **Unie** of vergevorderde plannen hebben om daarvan deel te gaan uitmaken;

- c) investeringen *op het gebied van* de productie van defensieproducten en de ontwikkeling van defensietechnologieën ■ versnellen, en aldus de voorzieningszekerheid van de waardeketens van de defensie-industrie van de Unie versterken.

■ AFDELING 4

AANBESTEDING

Artikel 15

Aanbesteding met steun van de Commissie

1. *Overeenkomstig artikel 168 van het Financieel Reglement kunnen de lidstaten de Commissie verzoeken:*
 - a) *met hen een gezamenlijke aanbesteding uit te voeren zoals bedoeld in artikel 168, lid 2, van het Financieel Reglement, waarbij lidstaten de gezamenlijk aangekochte defensieproducten volledig kunnen verwerven, huren of leasen;*
 - b) *op te treden als aankoopcentrale zoals bedoeld in artikel 168, lid 3, van het Financieel Reglement om defensieproducten voor rekening van of in naam van de belangstellende lidstaten te kopen.*

2. *Wanneer de Commissie wordt verzocht op te treden overeenkomstig lid 1 van dit artikel worden de aanbestedende diensten van de lidstaten geacht te hebben voldaan aan de vereisten van Richtlijn 2009/81/EG.*
3. *In afwijking van artikel 168, lid 2, tweede alinea, van het Financieel Reglement kan een geassocieerd land de Commissie verzoeken deel te nemen aan gezamenlijke aanbestedingen, als bedoeld in lid 1, punt a), van dit artikel. De andere voorwaarden van artikel 168, lid 2, van het Financieel Reglement zijn van toepassing op dergelijke gezamenlijke aanbestedingen.*
4. *In afwijking van artikel 168, lid 3, van het Financieel Reglement kan een geassocieerd land samen met ten minste één lidstaat de Commissie verzoeken op te treden als aankoopcentrale, zoals bedoeld in lid 1, punt b), van dit artikel. Wanneer de Commissie optreedt als aankoopcentrale zijn voorwaarden die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 168, lid 3, van het Financieel Reglement van toepassing.*
5. *Naast de in het Financieel Reglement vastgelegde voorwaarden voldoet de in de leden 1, 3 en 4, van dit artikel bedoelde aanbestedingsprocedure ook aan de volgende voorwaarden:*
 - a) *deelname aan de aanbestedingsprocedure staat open voor alle lidstaten en kan, in afwijking van artikel 168, leden 2 en 3, van het Financieel Reglement, openstaan voor geassocieerde landen;*

- b) *de Commissie nodigt uit ieder deelnemend land ten minste één deskundige met relevante ervaring voor de onderhandelingen uit om een gezamenlijk onderhandelingsteam te vormen;*
 - c) *de deelnemende landen vermelden uitdrukkelijk of zij besluiten parallelle onderhandelingen over het product in kwestie te voeren, waarbij voor dat besluit unanieme goedkeuring door de deelnemende landen vereist is.*
6. *Indien de Commissie overeenkomstig lid 1, punt b, en lid 4, optreedt als aankoopcentrale, kan zij voor rekening of in naam van lidstaten of geassocieerde landen componenten en grondstoffen aankopen die nodig zijn voor de levering van defensieproducten met het oog op het aanleggen van strategische reserves door deelnemende landen, waaronder het aanleggen van voorraden.*
 7. *Indien bijzonder dringende omstandigheden dit rechtvaardigen, kan de Commissie, in afwijking van artikel 175, lid 1, van het Financieel Reglement, verzoeken om levering van de defensieproducten vanaf de dag van verzending van de ontwerpopdrachten die voortvloeien uit de voor de toepassing van deze verordening uitgevoerde aanbesteding.*
 8. *Om aankoopovereenkomsten met marktdeelnemers te sluiten, kunnen vertegenwoordigers van de Commissie of door de Commissie aangewezen deskundigen, in samenwerking met de betrokken nationale autoriteiten, bezoeken ter plaatse uitvoeren op de locaties van de productiefaciliteiten van relevante defensieproducten.*

9. *Dit artikel doet geen afbreuk aan bestaande Unie- en nationale regels inzake de eigendom, uitvoer en overdracht van defensieproducten.*
10. *De Commissie zorgt ervoor dat de deelnemende landen gelijk worden behandeld bij de uitvoering van de aanbestedingsprocedures en bij de uitvoering van de daaruit voortvloeiende overeenkomsten.*
11. *Naast de in het Financieel Reglement vastgelegde voorwaarden zijn criteria die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 9, leden 1, 3 en 4, van deze verordening ook van toepassing op inschrijvers, contractanten en subcontractanten in opdrachten die voortvloeien uit de overeenkomstig dit artikel uitgevoerde aanbesteding.*
12. *Op de overeenkomstig lid 1, punt a), en lid 3, van dit artikel uitgevoerde aanbestedingen zijn de regels van artikel 10, leden 3 en 5, van toepassing.*

Artikel 16

Aankoopovereenkomsten voor defensieproducten

1. *Gezamenlijke aanbestedingen zoals bedoeld in artikel 15, lid 1, punt a), kunnen de vorm aannemen van aankoopovereenkomsten voor defensieproducten die na onderhandelingen in naam of voor rekening van de deelnemende landen zijn gesloten. Dergelijke overeenkomsten kunnen voorzien in een vooruitbetalingsmechanisme voor de productie van dergelijke producten in ruil voor het recht op het resultaat, waarbij dat mechanisme slechts betrekking mag hebben op die delen van de opdracht die niet-recurrente kosten betreffen, waaronder de reservering van productiecapaciteit.*

2. *Indien de in lid 1 van dit artikel bedoelde overeenkomsten een vooruitbetalingsmechanisme omvatten, kan de vooruitbetaling aan de contractant worden gedekt door de in artikel 3, lid 1, bedoelde financiële middelen. Bijdragen van de deelnemende landen als bedoeld in artikel 5 worden op gelijkwaardige basis per door de deelnemende landen besteld artikel in aanmerking genomen.*
3. *In gevallen waarin de na onderhandeling overeengekomen hoeveelheden de vraag overschrijden, zet de Commissie op verzoek van de betrokken deelnemende landen een mechanisme op voor de herverdeling ten gunste van nationale voorraden of voor het aanleggen van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie.*

Artikel 17

Faciliteren van afnameovereenkomsten

1. *De Commissie zet een systeem op om het sluiten van afnameovereenkomsten in verband met de industriële opschaling van de productiecapaciteit van de EDTIB tussen lidstaten en, in voorkomend geval, geassocieerde landen enerzijds en marktdeelnemers van de EDTIB^{5.1.2.e} in overeenstemming met de mededingings- en aanbestedingsregels van de Unie. De Commissie ziet erop toe dat de toegang van een niet-geassocieerd derde land of van een entiteit uit een niet-geassocieerd derde land tot gerubriceerde of gevoelige informatie met betrekking tot de actie wordt voorkomen, en dat de werknemers of andere personen die bij de actie zijn betrokken over een door een lidstaat of geassocieerd land afgegeven nationale veiligheidsmachtiging beschikken.*

2. *Het in lid 1 bedoelde systeem stelt belangstellende lidstaten en geassocieerde landen in staat biedingen voor defensieproducten te doen onder vermelding van:*
- a) het volume en de kwaliteit;*
 - b) de beoogde prijs of het beoogde prijsbereik;*
 - c) de beoogde geldigheidsduur van de afnameovereenkomst.*
3. *Het in lid 1 van dit artikel bedoelde systeem stelt fabrikanten van defensieproducten die voldoen aan criteria die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 9, leden 1, 3 en 4, in staat aanbiedingen te doen onder vermelding van:*
- a) het volume en de kwaliteit van de defensieproducten waarvoor zij afnameovereenkomsten willen sluiten;*
 - b) de beoogde prijs of het beoogde prijsbereik waartegen zij willen verkopen;*
 - c) de verwachte doorlooptijd voor de levering van defensieproducten in het kader van de afnameovereenkomst;*
 - d) de beoogde geldigheidsduur van de afnameovereenkomst.*

4. *Op basis van de overeenkomstig de leden 2 en 3 ontvangen biedingen en aanbiddingen brengt de Commissie relevante fabrikanten van defensieproducten in contact met belangstellende lidstaten en geassocieerde landen.*
5. *Naar aanleiding van het in lid 4 van dit artikel bedoelde contact kunnen belangstellende landen de Commissie verzoeken een gezamenlijke aanbestedingsprocedure of een aanbestedingsprocedure in hun naam, of voor hun rekening, uit te voeren, op grond van artikel 15.*
6. *De in artikel 3, lid 1, bedoelde financiële middelen kunnen betrekking hebben op de delen van de opdracht die niet-recurrente kosten betreffen, waaronder de reservering van productiecapaciteit.*

AFDELING 5

TOEKENNINGSCRITERIA EN WERKPROGRAMMA'S

Artikel 18

Toekenningscriteria

1. *Voorstellen voor acties worden geëvalueerd in het licht van de voor de actie bepaalde doelstellingen, de verwachte resultaten van de desbetreffende actie en de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering ervan. Die evaluatie omvat met name een of meer van de volgende criteria:*
 - a) *de bijdrage aan het concurrentievermogen;*
 - b) *de bijdrage aan de veerkracht en de geografische spreiding van de productiecapaciteit;*
 - c) *de verhoging van de productiecapaciteit;*
 - d) *de toename van de interoperabiliteit;*
 - e) *de uitbreiding van de onderlinge uitwisselbaarheid; en*
 - f) *de bijdrage tot het verminderen van strategische afhankelijkheden.*

2. *Naast de in lid 1 van dit artikel genoemde criteria worden voorstellen voor gemeenschappelijke aanbestedingsacties als bedoeld in artikel 11 beoordeeld op basis van de volgende criteria:*
- a) het aantal deelnemende lidstaten of geassocieerde landen;*
 - b) de bijdrage van de actie aan de aanpassing, modernisering en ontwikkeling van de EDTIB in de hele Unie; en*
 - c) de deelname van kleine en middelgrote ondernemingen en midcaps.*
3. *Naast de in lid 1 van dit artikel genoemde criteria worden voorstellen voor acties ter versterking van de industrie als bedoeld in artikel 12 beoordeeld op basis van de volgende criteria:*
- a) de verkorting van de productiedoorlooptijd en de toename van de productiecapaciteit in de Unie, van de gereserveerde capaciteit en van het aantal geschoolde arbeidskrachten;*
 - b) de bijdrage aan het waarborgen van de beschikbaarheid en voorzieningszekerheid in de hele Unie als reactie op vastgestelde risico's, waaronder met name een hoge blootstelling aan het risico dat conventionele militaire dreigingen werkelijkheid worden; en*

- c) *de bijdrage aan grensoverschrijdende industriële samenwerking op defensiegebied in de hele Unie, de verbetering van de inclusie van kmo's en midcaps, of de koppeling met bestellingen die voortvloeien uit de gemeenschappelijke aanbesteding van defensieproducten door ten minste drie lidstaten of geassocieerde landen.*
4. De in artikel 21 bedoelde werkprogramma's bevatten nadere bijzonderheden over de toepassing van de in lid 1 van dit artikel **bedoelde** criteria, met inbegrip van eventuele wegingscriteria die moeten worden toegepast. In de werkprogramma's worden geen individuele drempels vastgelegd.
5. *Het evaluatiecomité kan worden bijgestaan door onafhankelijke externe deskundigen, overeenkomstig artikel 153, lid 3, van het Financieel Reglement. De werkprogramma's kunnen bepalen dat die deskundigen over een geldige persoonlijke veiligheidsmachtiging moeten beschikken.*

Artikel 19

Selectie- en toekenningsprocedure

Met uitzondering van de in artikel 11, artikel 13, lid 1, punt g), en artikel 10, lid 1, punt d), bedoelde acties, kent de Commissie de financiering uit hoofde van dit hoofdstuk toe door middel van uitvoeringshandelingen. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 77, lid 4, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.

Artikel 20

Financiële bijdrage van de Unie

1. *Voor de in de artikelen 13 en 35 van deze verordening bedoelde acties, en in afwijking van artikel 193, lid 1, van het Financieel Reglement, indien de financiële bijdrage van de Unie de vorm aanneemt van subsidies, kan het programma tot 100 % van de subsidiabele kosten financieren.*

■

2. *Indien de subsidie van de Unie de vorm aanneemt van financiering die niet gekoppeld is aan kosten, kan, op grond van artikel 183, lid 3, van het Financieel Reglement, de hoogte van de bijdrage van de Unie die aan elke actie wordt toegekend, worden gebaseerd op factoren zoals:*
- a) de mate van complexiteit van de gemeenschappelijke aanbesteding, waarvoor een deel van de geschatte waarde van de gemeenschappelijke aanbestedings-overeenkomst en de bij gelijkaardige acties opgedane ervaring als initiële indicator kan dienen;*
 - b) de bijdrage van de actie aan de verbetering van de interoperabiliteitsresultaten;*
 - c) de kenmerken van de actie die waarschijnlijk zullen leiden tot betere langetermijninvesteringsignalen voor de industrie, met name wanneer de gemeenschappelijke aanbesteding activiteiten omvat die in aanmerking zouden komen voor financiering uit de Uniebegroting, zoals onderzoek en ontwikkeling, testen en certificering, initiële productie of activiteiten in het kader van operationele ondersteuning;*
 - d) het aantal deelnemende lidstaten en geassocieerde landen of de opname van extra lidstaten of geassocieerde landen in bestaande samenwerkingsverbanden;*

- e) de bijdrage van de actie aan het opschalen van de nodige productiecapaciteit;*
 - f) de bijdrage van de actie aan de vermindering van de afhankelijkheid van niet-geassocieerde landen;*
 - g) de bijdrage van de actie aan het verbeteren van de samenwerking tussen lidstaten of geassocieerde landen met het oog op het aanleggen, beheren of onderhouden van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie;*
 - h) de bijdrage van de actie aan het verbeteren van de samenwerking tussen lidstaten of geassocieerde landen die leidt tot de gemeenschappelijke aankoop van extra hoeveelheden defensieproducten voor Oekraïne of Moldavië;*
 - i) de complexiteit van de technologische oplossingen die nodig zijn voor de integratie van het aangeschafte defensieproduct in de strijdkrachten van een deelnemende lidstaat.*
- 3. De in artikel 11 van deze verordening bedoelde acties worden gefinancierd met subsidies in de vorm van financiering die niet gekoppeld is aan kosten, overeenkomstig artikel 183, lid 3, van het Financieel Reglement.*
- 4. De financiële bijdrage van de Unie aan elke in artikel 11 bedoelde actie bedraagt ten hoogste 15 % van de geschatte waarde van de betrokken gemeenschappelijke aanbestedingsovereenkomst.*

5. *In afwijking van lid 4 van dit artikel kan de financiële bijdrage van de Unie voor elke in artikel 11 bedoelde actie tot 25 % van de geschatte waarde van de betrokken gemeenschappelijke aanbestedingsovereenkomst bedragen mits aan ten minste een van de volgende voorwaarden is voldaan:*
- a) de actie wordt uitgevoerd door een SEAP;*
 - b) de actie ondersteunt de gemeenschappelijke aanbesteding van beperkingsvrije eindproducten;*
 - c) de actie resulteert in de gemeenschappelijke aanbesteding van aanvullende hoeveelheden defensieproducten voor Oekraïne of Moldavië;*
 - d) de actie zorgt voor een ruime verdeling van leveranciers over de lidstaten, waarbij meer dan 20 % van de totale waarde van het eindproduct wordt vervaardigd door leveranciers die gevestigd zijn in ten minste één andere lidstaat dan de lidstaat waar de hoofdcontractant is gevestigd;*
 - e) de defensie-investeringsuitgaven van de meeste lidstaten die aan de betrokken actie deelnemen, bedroegen in het begrotingsjaar voorafgaand aan de aanvraag meer dan 30 % van hun respectieve defensie-uitgaven.*

6. *Voor de in artikel 12 bedoelde acties bedraagt de financiële bijdrage van de Unie niet meer dan 35 % van de subsidiabele kosten daarvan.*
7. *In afwijking van lid 6 van dit artikel kan de financiële bijdrage van de Unie aan elke in artikel 12 bedoelde actie tot 50 % van de subsidiabele kosten bedragen, indien de meerderheid van de begunstigten kmo's of midcaps zijn die zijn gevestigd in lidstaten of geassocieerde landen of indien de actie wordt uitgevoerd door een SEAP, en indien ten minste een van de volgende voorwaarden is voldaan:*
 - a) *de begunstigde toont aan een bijdrage te leveren aan de totstandbrenging van nieuwe grensoverschrijdende samenwerking tussen in lidstaten of geassocieerde landen gevestigde entiteiten;*
 - b) *de actie omvat de bouw van nieuwe infrastructuur, faciliteiten of productielijnen van onderaf of op locaties die voorheen niet voor dergelijke activiteiten werden gebruikt, en draagt bij tot de ontwikkeling van toeleveringsketens en de overdracht van technologie in de hele Unie;*
 - c) *de actie draagt bij tot de totstandbrenging van nieuwe of de opschaling van bestaande productiecapaciteit voor in een crisis relevante producten.*
8. De in artikel 21 bedoelde werkprogramma's bevatten nadere bijzonderheden ■ .

Artikel 21

Werkprogramma's

1. Het programma wordt uitgevoerd door middel van werkprogramma's als bedoeld in artikel 110 van het *Financieel* Reglement. ***De werkprogramma's kunnen in voorkomend geval meerdere jaren beslaan.*** De werkprogramma's bevatten een beschrijving van de acties en de desbetreffende financiële middelen die nodig zijn om de doelstellingen van het programma te verwezenlijken en, waar toepasselijk, het totale bedrag dat voor blandingverrichtingen is gereserveerd.
2. De werkprogramma's worden door de Commissie bij uitvoeringshandeling vastgesteld. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 77, lid 4, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.
3. ***De werkprogramma's omvatten met name:***
 - a) ***het totale bedrag van de bijdrage van de Unie aan elk type actie als bedoeld in artikel 10, lid 1, en een gedetailleerde beschrijving van elk type actie;***
 - b) ***met betrekking tot de in de artikelen 11 en 12 bedoelde acties, de minimale financiële omvang van de acties;***

- c) *met betrekking tot de in artikel 12 bedoelde acties, het maximumaantal juridische entiteiten dat deel uitmaakt van het consortium, dat niet meer dan 15 juridische entiteiten mag bedragen;*
 - d) *de procedure voor de evaluatie en selectie van voorstellen, met inbegrip van, in voorkomend geval, een beschrijving van de mijlpalen die zodanig worden opgezet dat aanzienlijke vooruitgang bij de uitvoering van de acties wordt gemeten, de te behalen resultaten en de overeenkomstige uit te keren bedragen, alsmede de regelingen voor de verificatie van de mijlpalen, de vervulling van de voorwaarden en de verwezenlijking van de resultaten;*
 - e) *het totale bedrag van de bijdrage van de Unie aan de gezamenlijke aanbesteding met steun van de Commissie als bedoeld in artikel 15, lid 1, punt a), artikel 15, lid 3, artikel 16 en artikel 17; en*
 - f) *de methoden om de financiering te bepalen en, in voorkomend geval, aan te passen.*
4. *Bij de vaststelling van werkprogramma's houdt de Commissie rekening met de noodzaak van samenhang met andere relevante programma's en instrumenten van de Unie.*
5. *De in artikel 3, lid 1, bedoelde financiële middelen kunnen betrekking hebben op gezamenlijke aanbestedingen als bedoeld in artikel 15, lid 1, punt a), waarbij deze aanbestedingen slechts betrekking mogen hebben op de delen van de opdracht die niet-recurrente kosten betreffen, waaronder de reservering van productiecapaciteit.*

Hoofdstuk III

Het instrument voor steun aan Oekraïne

AFDELING 1

ALGEMENE BEPALINGEN VOOR HET INSTRUMENT VOOR STEUN AAN OEKRAÏNE

Artikel 22

Doelstellingen

- 1. Het instrument voor steun aan Oekraïne draagt bij tot het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de Oekraïense DTIB met het oog op een grotere gereedheid van de defensie-industrie van Oekraïne, rekening houdend met de mogelijke toekomstige integratie ervan in de EDTIB, door middel van samenwerking tussen de Unie en Oekraïne, waardoor de wederzijdse stabiliteit, veiligheid, vrede, welvaart, veerkracht en duurzaamheid worden bevorderd.***

2. *De in lid 1 genoemde doelstelling wordt nagestreefd met de nadruk op het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking tussen de EDTIB en de Oekraïense DTIB, rekening houdend met de behoeften van Oekraïne op het gebied van versterking van de defensie-industrie en aanbestedingen op defensiegebied, door het creëren van productiecapaciteit of het opvoeren ervan in overeenstemming met de NAVO-normen en andere relevante normen, de bescherming van activa, technische bijstand en de uitwisseling van personeel, intensievere samenwerking bij gemeenschappelijke aanbestedingen van defensieproducten waar Oekraïne en de Oekraïense DTIB bij betrokken zijn, met inbegrip van het onderhoud ervan, en het verlenen van vergunningen voor samenwerking bij productie via publiek-private partnerschappen of andere vormen van samenwerking, zoals joint ventures. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de doelstelling om Oekraïne te helpen zich geleidelijk aan te passen aan de regels, normen, beleidsmaatregelen en praktijken van de Unie met het oog op toekomstig lidmaatschap van de Unie.*

Artikel 23

Aanvullende financiële middelen

1. *Lidstaten, instellingen, organen en agentschappen van de Unie, derde landen, internationale organisaties, internationale financiële instellingen of andere derden kunnen aanvullende financiële bijdragen aan het instrument voor steun aan Oekraïne verstrekken overeenkomstig artikel 208, lid 2, van het Financieel Reglement. Dergelijke financiële bijdragen vormen externe bestemmingsontvangsten in de zin van artikel 21, lid 2, punt a), d) of e), of artikel 21, lid 5, van het Financieel Reglement.*

2. *Eventuele aanvullende bedragen die worden ontvangen in het kader van bilaterale of multilaterale overeenkomsten die zijn gesloten op grond van artikel 17 van Verordening (EU) 2025/1106, vormen externe bestemmingsontvangsten in de zin van artikel 21, lid 5, van het Financieel Reglement en worden overeenkomstig deze verordening gebruikt voor het instrument voor steun aan Oekraïne.*
3. *Eventuele aanvullende bedragen die in het kader van desbetreffende beperkende maatregelen van de Unie worden ontvangen, vormen externe bestemmingsontvangsten in de zin van artikel 21, lid 5, van het Financieel Reglement en worden gebruikt voor acties ter versterking van de Oekraïense DTIB.*
4. *Aan de lidstaten in gedeeld beheer toegewezen middelen kunnen, op verzoek van de betrokken lidstaat, onder de voorwaarden van Verordening (EU) 2021/1060 worden overgedragen naar het instrument voor steun aan Oekraïne. De Commissie voert die middelen overeenkomstig artikel 62, lid 1, eerste alinea, punt a), van het Financieel Reglement op directe wijze dan wel overeenkomstig artikel 62, lid 1, eerste alinea, punt c), van het Financieel Reglement op indirecte wijze uit. Die middelen worden ten voordele van de betrokken lidstaat gebruikt.*
5. *Wat betreft de bedragen die overeenkomstig lid 1 van dit artikel worden bijgedragen, kunnen de betrokken lidstaten besluiten nemen over het aandeel van die bedragen dat ter beschikking moet worden gesteld aan alle entiteiten die uit hoofde van deze verordening voor financiering in aanmerking komen, die alleen ten behoeve van de betrokken lidstaten of daarnaast ten behoeve van andere lidstaten of Oekraïne ter beschikking moeten worden gesteld.*

6. *Indien de Commissie geen juridische verbintenis in direct of indirect beheer voor overeenkomstig lid 4 van dit artikel overgedragen middelen is aangegaan, en uiterlijk op 31 december 2028, kunnen de overeenkomstige niet-vastgelegde middelen op verzoek van de betrokken lidstaat weer naar een of meer van de respectieve bronprogramma's worden overgedragen, overeenkomstig de voorwaarden van Verordening (EU) 2021/1060.*

Artikel 24

Alternatieve, gecombineerde en cumulatieve financiering

1. *Het instrument voor steun aan Oekraïne wordt uitgevoerd in synergie met andere programma's van de Unie. Aan een actie waaraan een bijdrage uit een ander programma van de Unie is toegekend, kan ook een bijdrage uit hoofde van het instrument voor steun aan Oekraïne worden toegekend, mits die bijdragen niet dezelfde kosten dekken. De regels van het desbetreffende programma van de Unie zijn van toepassing op de overeenkomstige bijdrage, of er kan één reeks regels van een van de bijdragende programma's van de Unie op alle bijdragen worden toegepast, en er kan één juridische verbintenis worden aangegaan. De cumulatieve steun uit de Uniebegroting mag niet hoger zijn dan de totale subsidiabele kosten van de actie en kan op een pro-ratabasis worden berekend overeenkomstig de documenten waarin de steunvoorwaarden zijn vastgelegd.*

2. *Om in het kader van het instrument voor steun aan Oekraïne een excellentiekeurmerk toegekend te krijgen, voldoen acties aan alle volgende voorwaarden:*
 - a) *zij zijn beoordeeld in een oproep tot het indienen van voorstellen in het kader van het instrument voor steun aan Oekraïne;*
 - b) *zij voldoen aan de minimale kwaliteitseisen van die oproep tot het indienen van voorstellen;*
 - c) *zij worden wegens budgetbeperkingen niet in het kader van die oproep tot het indienen van voorstellen gefinancierd.*
3. *Overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van Verordening (EU) 2021/1060 kan het EFRO of het ESF+ voorstellen ondersteunen die zijn ingediend naar aanleiding van een krachtens het instrument voor steun aan Oekraïne gedane oproep tot het indienen van voorstellen en die een excellentiekeurmerk toegekend hebben gekregen.*

Artikel 25

Uitvoering en vormen van Uniefinanciering

1. **■** *Het instrument voor steun aan Oekraïne wordt uitgevoerd in direct beheer overeenkomstig het Financieel Reglement of in indirect beheer in artikel 62, lid 1, punt c), van het **Financieel** Reglement bedoelde entiteiten.*

2. *Onverminderd artikel 33, lid 3, van deze verordening kan Uniefinanciering worden verstrekt in een van de vormen die zijn vastgelegd in het Financieel Reglement, overeenkomstig titel X ervan, met uitzondering van blendingverrichtingen uit hoofde van het InvestEU-programma.*
3. *Met betrekking tot de in artikel 12, lid 1, punt d), van deze verordening bedoelde activiteiten, waarvoor Uniefinanciering in de vorm van een subsidie in het kader van het instrument voor steun aan Oekraïne wordt verstrekt en waarbij winst wordt gemaakt, heeft de Commissie het recht het percentage van de winst terug te vorderen dat overeenkomt met de bijdrage van de Unie aan de subsidiabele kosten die daadwerkelijk zijn gemaakt door de begunstigde die de actie uitvoert, tot het definitieve bedrag van de bijdrage van de Unie. In afwijking van artikel 195, lid 2, van het Financieel Reglement wordt de winst berekend als het overschot van de ontvangsten ten opzichte van de subsidiabele kosten van de actie, waarbij de ontvangsten beperkt zijn tot Uniefinanciering, financiering door de lidstaten, met inbegrip van aanbestedingen, andere tijdens de actie gegenereerde inkomsten en eventuele inkomsten uit de actie. De in artikel 34 bedoelde werkprogramma's kan nadere bijzonderheden bevatten.*
4. *In afwijking van artikel 196, lid 2, van het Financieel Reglement kunnen financiële bijdragen, indien voor de uitvoering van een actie relevant en noodzakelijk, betrekking hebben op acties die zijn gestart en kosten die zijn gemaakt vóór de datum van indiening van het voorstel voor die acties, mits die acties niet vóór 5 maart 2024 van start zijn gegaan en niet zijn voltooid vóór de ondertekening van de subsidieovereenkomst.*

Artikel 26

In aanmerking komende juridische entiteiten

1. Alleen juridische entiteiten die in de Unie of in Oekraïne zijn gevestigd en die hun uitvoerende bestuursstructuren in de Unie of in Oekraïne hebben, komen in aanmerking voor ontvangst van Uniefinanciering uit hoofde van deze verordening.

Juridische entiteiten die gevestigd zijn in de niet onder regeringsgezag vallende gebieden van Oekraïne komen niet in aanmerking voor financiering uit hoofde van deze verordening.

2. Naast de overeenkomstig het ***Financieel*** Reglement vastgestelde criteria zijn de in de leden 3 tot en met 9 ***van dit artikel*** vastgelegde criteria om in aanmerking te komen van toepassing.
3. De infrastructuur, faciliteiten, activa ***en*** middelen van de bij een actie betrokken ontvangers ***van Uniefinanciering*** die voor de doeleinden van die actie worden gebruikt, bevinden zich ***voor de gehele duur van de actie*** op het grondgebied van een lidstaat of van Oekraïne.
4. ***In afwijking van lid 3 van dit artikel kunnen bij een actie betrokken ontvangers van Uniefinanciering, indien zij niet beschikken over onmiddellijk beschikbare alternatieven of relevante infrastructuur, faciliteiten, activa en middelen in de Unie of in Oekraïne, hun infrastructuur, faciliteiten, activa of middelen gebruiken die zich buiten het grondgebied van de lidstaten of in een ander derde land dan Oekraïne bevinden of aldaar worden gehouden, mits dat gebruik niet in strijd is met de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten, met inbegrip van de eerbiediging van het beginsel van goede nabuurschapsbetrekkingen, en strookt met de in artikel 22 vastgelegde doelstellingen. De kosten in verband met activiteiten waarbij gebruik wordt gemaakt van deze infrastructuur, faciliteiten, activa of middelen komen niet in aanmerking voor steun uit het instrument voor steun aan Oekraïne.***

5. In verband met de uitvoering van een door het instrument voor steun aan Oekraïne ondersteunde actie mogen de ontvangers *van Uniefinanciering* niet onder zeggenschap van een *ander niet-geassocieerd* derde land *dan Oekraïne* of een entiteit uit een *ander* derde land staan.
6. In █ afwijking van lid 5 *van dit artikel* komt een in de Unie gevestigde juridische entiteit die onder zeggenschap staat van een *ander niet-geassocieerd* derde land *dan Oekraïne* of *van* een entiteit uit een *ander derde land*, in aanmerking als ontvanger *van Uniefinanciering* indien garanties die zijn goedgekeurd *overeenkomstig de nationale procedures van een* lidstaat waarin zij is gevestigd, *zoals gepaste maatregelen in het kader van screenings, zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 3, van Verordening (EU) 2019/452*, ter beschikking van de Commissie zijn gesteld.

De *in de eerste alinea van dit lid bedoelde* garanties bieden de waarborg dat de betrokkenheid bij een actie van een █ juridische entiteit *als bedoeld in die alinea* niet strijdig is met de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten zoals vastgesteld in het kader van het GBVB op grond van titel V van het *VEU, met inbegrip van de eerbiediging van het beginsel van goede nabuurschapsbetrekkingen*, noch met de in artikel 22 *van deze verordening* vastgelegde doelstellingen. *Die* garanties moeten met name aantonen dat er voor de uitvoering van een actie maatregelen zijn getroffen die ervoor zorgen dat:

- a) de zeggenschap over de juridische entiteit niet zodanig wordt uitgeoefend dat het vermogen ervan om de actie uit te voeren en resultaten te boeken wordt belemmerd of beperkt, dat er beperkingen worden opgelegd met betrekking tot de infrastructuur, faciliteiten, activa, middelen, intellectuele eigendom of *knowhow* die nodig zijn voor de actie, of dat de vermogens en normen die nodig zijn voor de uitvoering van de actie, worden ondermijnd;

- b) de toegang van een *ander niet-geassocieerd* derde land *dan Oekraïne* of van een entiteit uit een *ander* derde land tot *gerubriceerde of* gevoelige informatie met betrekking tot de actie wordt voorkomen, en de werknemers of andere personen die bij de actie zijn betrokken, in voorkomend geval beschikken over een door een lidstaat, *een geassocieerd land of Oekraïne* afgegeven nationale veiligheidsmachtiging, *overeenkomstig de nationale wet- en regelgeving;*
- c) *het bezit van intellectuele eigendom dat voortvloeit uit acties als bedoeld in artikel 27, lid 1, punt b), met betrekking tot acties ter versterking van de industrie ter bevordering van de industrialisering en commercialisering van defensieproducten die zijn ontwikkeld in het kader van door de Unie gefinancierde acties of andere samenwerkingsactiviteiten die worden uitgevoerd met steun van lidstaten, niet is onderworpen aan beperkingen door een ander niet-geassocieerd derde land dan Oekraïne of een entiteit uit een ander derde land, noch wordt overgedragen aan entiteiten die buiten het grondgebied van de lidstaten, geassocieerde landen of Oekraïne zijn gevestigd, zonder de goedkeuring van de lidstaat of het geassocieerde land waar de juridische entiteit is gevestigd, of van Oekraïne indien de juridische entiteit in Oekraïne is gevestigd. Die goedkeuring mag niet in strijd zijn met de doelstellingen van artikel 22.*

Indien de lidstaat waarin de juridische entiteit is gevestigd dit als passend beschouwt, kunnen aanvullende garanties worden verstrekt.

De Commissie informeert het in artikel 77 bedoelde comité over juridische entiteiten die overeenkomstig dit lid in aanmerking komen *om Uniefinanciering te ontvangen*.

7. *De in lid 6 van dit artikel vermelde garanties kunnen gebaseerd zijn op een gestandaardiseerd model dat door de Commissie, bijgestaan door het in artikel 77 bedoelde comité, is verstrekt ter waarborging van een geharmoniseerde aanpak in de hele Unie.*
8. Bij het uitvoeren van een subsidiabele actie kunnen de ontvangers ook samenwerken met juridische entiteiten die buiten het grondgebied van de lidstaten of van Oekraïne zijn gevestigd of onder zeggenschap staan van een *ander niet-geassocieerd* derde land *dan Oekraïne* of van een entiteit uit een *ander* derde land, onder meer door gebruik te maken van de activa, infrastructuur, faciliteiten en middelen van deze juridische entiteiten, mits dat gebruik niet in strijd is met de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie *en* haar lidstaten, *met inbegrip van de eerbiediging van het beginsel van goede nabuurschapsbetrekkingen*, of met de in artikel 22 vastgelegde doelstellingen.

Een *ander niet-geassocieerd* derde land **■** *dan Oekraïne* of een entiteit uit een *ander* derde land krijgt zonder toestemming geen toegang tot gerubriceerde informatie in verband met de *uitvoering* van de actie, en mogelijke negatieve effecten *op* het gebied van de voorzieningszekerheid ten aanzien van inputs die essentieel zijn voor de actie, worden vermeden.

De kosten in verband met de samenwerking met juridische entiteiten die buiten het grondgebied van de lidstaten of Oekraïne zijn gevestigd, of onder zeggenschap staan van een ander niet-geassocieerd derde land dan Oekraïne of een entiteit uit een ander derde land, komen niet in aanmerking voor steun uit het *instrument voor steun aan Oekraïne*.

9. De leden **5 en 6** zijn niet van toepassing op:
- a) aanbestedende diensten van lidstaten en van Oekraïne;
 - b) internationale organisaties;
 - c) **SEAP's**;
 - d) het **EDA**.

AFDELING 2

SUBSIDIABELE ACTIES

Artikel 27

Subsidiabele acties

1. *Acties die in aanmerking komen voor financiering in het kader van het instrument voor steun aan Oekraïne, verwezenlijken de in artikel 22 vastgelegde doelstellingen en kunnen een van de volgende vormen of een combinatie daarvan aannemen:*
- a) *gemeenschappelijke aanbestedingsacties als bedoeld in artikel 11, onder meer voor het aanleggen, beheren en onderhouden van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie;*

- b) acties ter versterking van de industrie zoals bedoeld in artikel 12;*
 - c) ondersteunende acties zoals bedoeld in artikel 13.*
- 2. De volgende acties komen niet in aanmerking voor financiering in het kader van het instrument voor steun aan Oekraïne:*
 - a) acties in verband met defensieproducten die krachtens het toepasselijke internationale recht verboden zijn;*
 - b) acties in verband met dodelijke autonome systemen die buiten een verantwoordelijke keten van menselijke bevelvoering en controle opereren of die niet kunnen worden gebruikt in overeenstemming met het internationaal humanitair recht;*
 - c) acties in verband met clustermunitie;*
 - d) acties, of delen daarvan, die al volledig uit andere publieke of particuliere bronnen worden gefinancierd.*
- 3. Voor aanbestedingen die worden uitgevoerd op grond van lid 1, punten a) en c), en die door Uniefinanciering worden ondersteund, bedragen de kosten van componenten van buiten de Unie en Oekraïne niet meer dan 35 % van de geraamde kosten van de componenten van het eindproduct. Er worden geen componenten aangekocht in derde landen die de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten schaden.*

4. *Voor acties die worden uitgevoerd op grond van lid 1, punt b), bedragen de kosten van componenten die afkomstig zijn van buiten de Unie en Oekraïne niet meer dan 35 % van de geraamde kosten van de componenten van het product waarvoor de productiecapaciteit wordt verhoogd met behulp van Uniefinanciering. Voor het product waarvoor de productiecapaciteit wordt verhoogd met behulp van Uniefinanciering worden geen componenten aangekocht in derde landen die de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten schaden.*
5. *Ontvangers van Uniefinanciering of, in voorkomend geval, contractanten hebben de mogelijkheid om, zonder door andere niet-geassocieerde derde landen dan Oekraïne of entiteiten uit andere derde landen opgelegde beperkingen, te beslissen over de definitie, aanpassing en ontwikkeling van het ontwerp van de betrokken defensieproducten, met inbegrip van de wettelijke bevoegdheid om componenten te vervangen of te verwijderen die onderworpen zijn aan door andere niet-geassocieerde derde landen dan Oekraïne of door entiteiten uit andere derde landen opgelegde beperkingen.*
6. *Onverminderd artikel 5 van Richtlijn 2009/43/EG kunnen de lidstaten algemene overdrachtsvergunningen bekendmaken voor de overdracht aan andere lidstaten van producten die verband houden met door het instrument voor steun aan Oekraïne ondersteunde acties.*

7. *Acties die in aanmerking komen voor financiering in het kader van het instrument voor steun aan Oekraïne, worden uitgevoerd door, of met betrokkenheid van, ten minste, Oekraïne of één juridische entiteit die in Oekraïne is gevestigd en haar uitvoerende bestuursstructuur in Oekraïne heeft.*
8. *Voor de toepassing van dit hoofdstuk worden verwijzingen naar de lidstaten in de artikelen 11, 12, 13 en 38 geacht ook Oekraïne te omvatten. Verwijzingen naar geassocieerde landen in de artikelen 11, 12, 13 en 38 zijn niet van toepassing op dit hoofdstuk. Voor de toepassing van dit hoofdstuk worden de in artikel 11 vervatte verwijzingen naar artikel 9 geacht te verwijzen naar artikel 26 en worden de in artikel 12 vervatte verwijzingen naar artikel 10, lid 5 geacht te verwijzen naar lid 5 van dit artikel.*

AFDELING 3

AANBESTEDING

Artikel 28

Aanbesteding met steun van de Commissie

1. *In afwijking van artikel 168, lid 2, tweede alinea, van het Financieel Reglement kan Oekraïne, samen met ten minste één lidstaat, de Commissie verzoeken deel te nemen aan gezamenlijke aanbestedingen zoals bedoeld in artikel 168, lid 2, van het Financieel Reglement, waarbij de lidstaten en Oekraïne de gezamenlijk aangekochte defensieproducten kunnen verwerven, huren of volledig leasen. De andere voorwaarden van artikel 168, lid 2, van het Financieel Reglement zijn wel van toepassing op dergelijke gezamenlijke aanbestedingen.*

2. *In afwijking van artikel 168, lid 3, van het Financieel Reglement kan Oekraïne, samen met ten minste één lidstaat, de Commissie verzoeken op te treden als aankoopcentrale zoals bedoeld in artikel 168, lid 3, van het Financieel Reglement om namens hen of in hun naam defensieproducten aan te kopen. Wanneer de Commissie optreedt als aankoopcentrale, zijn voorwaarden die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 168, lid 3, van het Financieel Reglement van toepassing.*
3. *Wanneer de Commissie wordt verzocht op te treden overeenkomstig lid 1 van dit artikel, worden de aanbestedende diensten van de lidstaten geacht te hebben voldaan aan de vereisten van Richtlijn 2009/81/EG.*
4. *Naast de in het Financieel Reglement vastgelegde voorwaarden voldoet de in leden 1 en 2 van dit artikel bedoelde aanbestedingsprocedure ook aan de volgende voorwaarden:*
 - a) *deelname aan de aanbestedingsprocedure staat open voor alle lidstaten;*
 - b) *de Commissie nodigt uit ieder deelnemend land ten minste één deskundige met relevante ervaring voor de onderhandelingen uit om een gezamenlijk onderhandelingsteam te vormen;*
 - c) *de deelnemende landen vermelden uitdrukkelijk of zij besluiten parallelle onderhandelingen over het product in kwestie te voeren, waarbij geldt dat voor het besluit unanieme goedkeuring door de deelnemende landen vereist is.*

5. *Indien de Commissie overeenkomstig lid 2 optreedt als aankoopcentrale, kan zij, in het kader van de aanbesteding, componenten en grondstoffen aankopen die nodig zijn voor de levering van defensieproducten met het oog op het aanleggen van strategische reserves door deelnemende landen, waaronder het aanleggen van voorraden.*
6. *Indien bijzonder dringende omstandigheden dit rechtvaardigen, kan de Commissie, in afwijking van artikel 175, lid 1, van het Financieel Reglement, verzoeken om levering van de producten vanaf de dag van verzending van de ontwerporders die voortvloeien uit de voor de toepassing van deze verordening uitgevoerde aanbesteding.*
7. *Om aankoopovereenkomsten met marktdeelnemers te sluiten, kunnen vertegenwoordigers van de Commissie of door de Commissie aangewezen deskundigen, in samenwerking met de betrokken nationale autoriteiten, bezoeken ter plaatse uitvoeren op de locaties van de productiefaciliteiten van relevante defensieproducten.*
8. *Dit artikel doet geen afbreuk aan bestaande Unie- en nationale regels inzake de eigendom, uitvoer en overdracht van defensieproducten.*
9. *De Commissie zorgt ervoor dat de deelnemende landen gelijk worden behandeld bij de uitvoering van de aanbestedingsprocedures en bij de uitvoering van de daaruit voortvloeiende overeenkomsten.*

10. *Naast de in het Financieel Reglement vastgelegde voorwaarden zijn criteria die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 26, leden 1, 3 en 4, van deze verordening, ook van toepassing op inschrijvers, contractanten en subcontractanten in opdrachten die voortvloeien uit de overeenkomstig dit artikel uitgevoerde aanbesteding.*
11. *Op overeenkomstig lid 1 van dit artikel uitgevoerde aanbestedingen zijn de regels van artikel 27, leden 3 en 5, van toepassing.*

Artikel 29

Aankoopovereenkomsten voor defensieproducten

1. *Gezamenlijke aanbestedingen zoals bedoeld in artikel 28 kunnen de vorm aannemen van aankoopovereenkomsten voor defensieproducten die na onderhandelingen in naam of voor rekening van de deelnemende landen zijn gesloten. Dergelijke overeenkomsten kunnen voorzien in een vooruitbetalingsmechanisme voor de productie van dergelijke producten in ruil voor het recht op het resultaat, waarbij dat mechanisme slechts betrekking mag hebben op die delen van de opdracht die niet-recurrente kosten betreffen, waaronder de reservering van productiecapaciteit.*
2. *Indien de in lid 1 van dit artikel bedoelde overeenkomsten een vooruitbetalingsmechanisme omvatten, kan de vooruitbetaling aan de contractant worden gedekt door de in artikel 3, lid 2, bedoelde financiële middelen. Bijdragen van de deelnemende landen als bedoeld in artikel 23 worden op gelijkwaardige basis per door de deelnemende landen besteld artikel in aanmerking genomen.*

3. *In gevallen waarin de na onderhandeling overeengekomen hoeveelheden de vraag overschrijden, zet de Commissie op verzoek van de betrokken deelnemende landen een mechanisme op voor de herverdeling ten gunste van nationale voorraden of voor het aanleggen van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie.*

Artikel 30

Faciliteren van afnameovereenkomsten

1. *De Commissie zet een systeem op om het sluiten van afnameovereenkomsten tussen lidstaten en Oekraïne enerzijds en marktdeelnemers van de Oekraïense DTIB ^{5.1.2.e} de industriële opschaling van de productiecapaciteit van de Oekraïense DTIB te faciliteren, in overeenstemming met de mededingings- en aanbestedingsregels van de Unie. De Commissie ziet erop toe dat de toegang van een ander niet-geassocieerd derde land dan Oekraïne of van een entiteit uit een ander derde land tot gerubriceerde of gevoelige informatie met betrekking tot de actie wordt voorkomen, en dat de werknemers of andere personen die bij de actie zijn betrokken over een door een lidstaat, een geassocieerd land of Oekraïne afgegeven nationale veiligheidsmachtiging beschikken.*
2. *Het in lid 1 bedoelde systeem stelt belangstellende lidstaten en Oekraïne in staat biedingen voor defensieproducten te doen onder vermelding van:*
 - a) *het volume en de kwaliteit;*

- b) de beoogde prijs of het beoogde prijsbereik;*
 - c) de beoogde geldigheidsduur van de afnameovereenkomst.*
- 3. Het in lid 1 van dit artikel bedoelde systeem stelt fabrikanten van defensieproducten die voldoen aan voorwaarden die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 26, leden 1, 3 en 4, in staat aanbiedingen te doen onder vermelding van:*
 - a) het volume en de kwaliteit van de defensieproducten waarvoor zij afnameovereenkomsten willen sluiten;*
 - b) de beoogde prijs of het beoogde prijsbereik waartegen zij willen verkopen;*
 - c) de verwachte doorlooptijd voor de levering van defensieproducten in het kader van de afnameovereenkomst;*
 - d) de beoogde geldigheidsduur van de afnameovereenkomst.*
- 4. Op basis van de overeenkomstig de leden 2 en 3 ontvangen biedingen en aanbiedingen brengt de Commissie relevante fabrikanten van defensieproducten in contact met belangstellende lidstaten en Oekraïne.*

5. *Naar aanleiding van het in lid 4 van dit artikel bedoelde contact kunnen Oekraïne en belangstellende lidstaten de Commissie verzoeken een gezamenlijke aanbestedingsprocedure of een aanbestedingsprocedure in hun naam, of voor hun rekening, uit te voeren, overeenkomstig artikel 28.*
6. *De in artikel 3, lid 2, bedoelde financiële middelen kunnen betrekking hebben op de delen van de opdracht die niet-recurrente kosten betreffen, waaronder de reservering van productiecapaciteit.*

AFDELING 4

TOEKENNINGSCRITERIA EN WERKPROGRAMMA'S

Artikel 31

Toekenningscriteria

1. *De voorstellen voor acties worden geëvalueerd in het licht van de voor de acties bepaalde doelstellingen, zoals bedoeld in artikel 22, de verwachte resultaten van de desbetreffende actie, en de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering ervan.*
2. *Naast de in lid 1 van dit artikel genoemde criteria kunnen voorstellen voor gemeenschappelijke aanbestedingsacties zoals bedoeld in artikel 11 worden beoordeeld op basis van een of meer van de volgende criteria:*
 - a) *de geschatte waarde van de gemeenschappelijke aanbesteding;*

- b) de bijdrage van de actie aan het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de Oekraïense DTIB;*
 - c) de bijdrage van de actie aan de versnelling van de aanbesteding van, en de verkorting van de productie- en leveringsdoorlooptijden voor, defensieproducten.*
- 3. Naast de in lid 1 van dit artikel genoemde criteria kunnen voorstellen voor acties ter versterking van de industrie zoals bedoeld in artikel 12 worden beoordeeld op basis van een of meer van de volgende criteria:*
 - a) de vermindering van de productiedoorlooptijd en de verhoging van de productiecapaciteit in Oekraïne;*
 - b) de bijdrage tot het waarborgen van de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten in heel Oekraïne;*
 - c) de bijdrage aan grensoverschrijdende industriële samenwerking op defensiegebied tussen Oekraïne en de Unie.*
- 4. De in artikel 34 bedoelde werkprogramma's bevatten nadere bijzonderheden over de toepassing van de toekenningscriteria, met inbegrip van eventuele wegingscriteria die moeten worden toegepast. In de werkprogramma's worden geen individuele drempels vastgelegd.*

5. *Het evaluatiecomité kan worden bijgestaan door onafhankelijke externe deskundigen, overeenkomstig artikel 153, lid 3, van het Financieel Reglement. De werkprogramma's kunnen bepalen dat die deskundigen over een geldige persoonlijke veiligheidsmachtiging moeten beschikken.*

Artikel 32

Selectie- en toekenningsprocedure

Met uitzondering van de in artikel 11 en artikel 13, lid 1, punt g), bedoelde acties, kent de Commissie de financiering uit hoofde van dit hoofdstuk toe door middel van uitvoeringshandelingen. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 77, lid 4, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.

Artikel 33

Financiële bijdrage van de Unie

1. *Indien de bijdrage van de Unie de vorm aanneemt van subsidies, kan het instrument voor steun aan Oekraïne op grond van artikel 193, lid 3, van het Financieel Reglement tot 100 % van de subsidiabele kosten financieren voor acties als bedoeld in artikel 27, lid 1, punten b) en c), van deze verordening.*

2. *Indien de subsidie van de Unie de vorm aanneemt van financiering die niet gekoppeld is aan kosten, kan de hoogte van de bijdrage van de Unie aan elke actie worden gebaseerd op factoren zoals:*
- a) de mate van complexiteit van de gemeenschappelijke aanbesteding, waarvoor een deel van de geschatte waarde van de actie en de bij gelijkaardige acties opgedane ervaring als initiële indicator kunnen dienen;*
 - b) de bijdrage van de actie aan de verbetering van de interoperabiliteitsresultaten;*
 - c) de kenmerken van de actie die waarschijnlijk zullen leiden tot betere langetermijninvesteringsignalen voor de industrie;*
 - d) de bijdrage van de actie aan het opvoeren van de nodige productiecapaciteit in Oekraïne;*
 - e) de mate van complexiteit voor Oekraïne om vooruitgang te boeken met het proces richting toetreding tot de Unie, met inbegrip van structurele hervormingen en maatregelen ter bevordering van convergentie met de regels, normen, beleidsmaatregelen en praktijken van de Unie;*

- f) de mate van complexiteit voor Oekraïne om zijn aanbestedingsprocedures op defensiegebied en het klimaat van de Oekraïense defensie-industrie aan te passen, onder meer om te voldoen aan de NAVO-normen en andere relevante normen;*
 - g) het leed en de risico's in verband met de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, rekening houdend met de noodzaak om de door die oorlog beschadigde infrastructuur op veerkrachtige wijze te herstellen en te moderniseren en de noodzaak om dergelijke schade te vermijden, te voorkomen of te beperken en, indien mogelijk, te compenseren.*
- 3. De in artikel 27, lid 1, punt a), van deze verordening bedoelde acties worden gefinancierd door middel van subsidies in de vorm van financiering die niet gekoppeld is aan kosten, overeenkomstig artikel 183, lid 3, van het Financieel Reglement.*
 - 4. Voor acties als bedoeld in artikel 27, lid 1, punt a), bedraagt de steun uit het instrument voor steun aan Oekraïne niet meer dan 25 % van de geschatte waarde van de gemeenschappelijke-aanbestedingsopdracht.*
 - 5. De in artikel 34 bedoelde werkprogramma's bevatten nadere bijzonderheden.*

Artikel 34

Werkprogramma's

1. *Het instrument voor steun aan Oekraïne wordt uitgevoerd door middel van werkprogramma's als bedoeld in artikel 110 van het Financieel Reglement. De werkprogramma's kunnen in voorkomend geval meerdere jaren beslaan. De werkprogramma's bevatten de acties en de bijbehorende begroting die nodig zijn om de doelstellingen van het instrument voor steun aan Oekraïne te verwezenlijken.*
2. *De werkprogramma's worden door de Commissie bij uitvoeringshandeling vastgesteld. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 77, lid 4, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.*
3. *De werkprogramma's omvatten met name:*
 - a) *het totale bedrag van de bijdrage van de Unie aan elk type actie als bedoeld in artikel 27, lid 1, en een gedetailleerde beschrijving van elk type actie;*
 - b) *met betrekking tot de in artikel 27, lid 1, punten a) en b), bedoelde acties, de minimale financiële omvang van de acties;*

- c) *met betrekking tot de in artikel 27, lid 1, punt b), bedoelde acties, het maximumaantal juridische entiteiten dat deel uitmaakt van het consortium, dat niet meer dan 15 juridische entiteiten mag bedragen;*
- d) *de procedure voor de evaluatie en selectie van voorstellen, met inbegrip van, in voorkomend geval, een beschrijving van de mijlpalen die zodanig worden opgezet dat aanzienlijke vooruitgang bij de uitvoering van de acties wordt gemeten, de te behalen resultaten en de overeenkomstige uit te keren bedragen, alsmede de regelingen voor de verificatie van de mijlpalen, de vervulling van de voorwaarden en de verwezenlijking van de resultaten;*
- e) *het totale bedrag van de bijdrage van de Unie aan de gezamenlijke aanbesteding met steun van de Commissie als bedoeld in artikel 28, lid 1, artikel 29 en artikel 30; en*
- f) *de methoden om de financiering te bepalen en, in voorkomend geval, aan te passen.*

4. *Bij de vaststelling van werkprogramma's houdt de Commissie rekening met de noodzaak van samenhang met andere relevante programma's en instrumenten van de Unie.*

Hoofdstuk IV

Europese defensieprojecten van gemeenschappelijk belang

Artikel 35

Europese defensieprojecten van gemeenschappelijk belang

1. *Europese defensieprojecten van gemeenschappelijk belang (EDPGB's) bestaan uit industriële samenwerkingsprojecten die beogen het concurrentievermogen van de EDTIB in de gehele Unie te versterken, en bij te dragen aan de ontwikkeling van de militaire vermogens van de lidstaten die van essentieel belang zijn voor de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie, waaronder de vermogens die de toegang beveiligen tot alle operationele domeinen, met name land, zee, lucht, ruimtevaart en cyber.*
2. *EDPGB's voldoen aan alle volgende criteria:*
 - a) *zij versterken het concurrentievermogen, de efficiëntie en de innovatiecapaciteit van de EDTIB aanzienlijk, met name door:*
 - i) *bij te dragen aan de totstandbrenging van nieuwe of de uitbreiding van bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden, onder meer met kmo's en midcaps;*
 - ii) *positieve overloopeffecten in de interne markt te creëren;*
 - *aanzienlijk bij te dragen aan de marktintegratie en de vermindering van de marktfragmentatie;*
 - iv) *de interoperabiliteit en uitwisselbaarheid van defensieproducten te verbeteren; en*
 - v) *ernaar te streven strategische afhankelijkheden af te bouwen, onder meer door middel van diversificatie van de toelevering, en door capaciteiten op te schalen;*

- b) zij dragen bij aan de ontwikkeling van militaire vermogens van de lidstaten die van essentieel belang zijn voor de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en zijn in overeenstemming met de doelstellingen van het strategisch kompas voor veiligheid en defensie, met de prioriteiten inzake defensievermogens die de lidstaten gezamenlijk zijn overeengekomen in het kader van het GBVB, met name in de context van het CDP, en met de samenwerkingsmogelijkheden die in kaart zijn gebracht in het kader van de CARD;*
- c) zij houden rekening met de samenwerking van de lidstaten in het kader van de initiatieven en projecten van de PESCO en het EDA;*
- d) zij houden rekening met de relevante activiteiten van de NAVO, zoals het NAVO-defensieplanningsproces, indien deze activiteiten de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie dienen;*
- e) er zijn ten minste vier lidstaten bij betrokken, en alle lidstaten en geassocieerde landen, evenals Oekraïne, worden daadwerkelijk in de gelegenheid gesteld aan het EDPGB deel te nemen;*
- f) de voordelen ervan strekken zich uit tot een groter deel van de Unie;*
- g) zij zijn bijzonder significant qua omvang of reikwijdte of zijn gericht op het beperken van aanzienlijke technologische en financiële risico's, of beide;*
- h) de potentiële algehele voordelen van het project wegen op tegen de kosten, ook op langere termijn.*

3. De Raad kan, op voorstel van de Commissie, uitvoeringshandelingen vaststellen tot aanwijzing van EDPGB's.

4. *De lidstaten werken samen om projectvoorstellen voor mogelijke EDPGB's op inclusieve wijze voor te bereiden, zo nodig met de steun van het EDA.*
5. *De Commissie controleert voordat zij de in lid 3 bedoelde uitvoeringshandelingen voorstelt, of de in lid 4 bedoelde projectvoorstellen voldoen aan alle criteria van lid 2, en:*
 - a) *raadpleegt de lidstaten op inclusieve wijze en houdt rekening met hun standpunten en projectvoorstellen voor mogelijke EDPGB's;*
 - b) *vraagt de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (de "hoge vertegenwoordiger") en het EDA om hun expertise ter beschikking te stellen, teneinde samenhang met de in lid 2, punten b), c) en d), bedoelde prioriteiten en doelstellingen te waarborgen, in het bijzonder de prioriteiten inzake defensievermogens die de lidstaten gezamenlijk zijn overeengekomen in het kader van het GBVB, in het bijzonder de prioriteiten die gezamenlijk zijn geformuleerd in de context van het CDP, ter aanvulling van de door de lidstaten verstrekte informatie over de projectvoorstellen; en*
 - c) *gaat na of alle lidstaten en geassocieerde landen, en Oekraïne in voorkomend geval, op de hoogte zijn gebracht van de totstandbrenging van het project en in de gelegenheid zijn gesteld om deel te nemen.*

6. *In de in lid 3 bedoelde uitvoeringshandelingen doet de Raad het volgende:*
 - a) *de doelstellingen en kenmerken van het EDPGB met betrekking tot de in lid 2 vastgelegde criteria uiteenzetten;*
 - b) *de lijst opstellen van de landen die op de datum van vaststelling van de uitvoeringshandeling deelnemen aan het EDPGB; en*
 - c) *de totale financiële omvang van het EDPGB ramen.*
7. *De Raad stelt de in lid 3 bedoelde uitvoeringshandelingen vast met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. De Raad mag de in lid 4 bedoelde projectvoorstellen wijzigen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.*
8. *De uitrol van een EDPGB die in aanmerking komt voor de in artikel 10, lid 1, punt d), bedoelde Uniefinanciering, bestaat uitsluitend uit een of meer activiteiten die verband houden met:*
 - a) *de gemeenschappelijke aanbesteding van defensieproducten;*
 - b) *het versnellen van de aanpassing aan structurele veranderingen in de productiecapaciteit van defensieproducten, en daarmee verband houdende ondersteunende activiteiten;*
 - c) *de industriële ontwikkeling van nieuwe defensieproducten of de verbetering van bestaande defensieproducten;*
 - d) *de ontwikkeling en aanbesteding van de nodige infrastructuur.*

9. *De deelnemende lidstaten zorgen ervoor dat in de opdrachten in verband met EDPGB-activiteiten die worden ondersteund met Uniefinanciering criteria worden toegepast die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 9. Op de gemeenschappelijke aanbesteding van defensieproducten die worden ondersteund met Uniefinanciering in het kader van EDPGB's is tevens artikel 11, lid 6, van toepassing.*
10. *Lidstaten die deelnemen aan een EDPGB zorgen ervoor dat de EDPGB-activiteiten, met inbegrip van activiteiten die niet worden ondersteund met Uniefinanciering, stroken met de doelstellingen van artikel 4 en lid 1 van dit artikel, en geen afbreuk doen aan de naleving van de criteria van lid 2 van dit artikel door het EDPGB.*
11. *Een EDPGB kan betrekking hebben op de ontwikkeling van vermogens voor tweërlei gebruik voor de Unie.*
12. *Een EDPGB, en de specifieke activiteiten ervan, kunnen worden opgezet in het kader van een SEAP.*
13. *Alleen lidstaten en geassocieerde landen, alsook SEAP's die bestaan uit lidstaten of uit lidstaten en geassocieerde landen komen in aanmerking voor financiering in het kader van EDPGB-activiteiten.*
14. *De Commissie wordt in voorkomend geval in de gelegenheid gesteld aan het project deel te nemen. De deelnemende lidstaten kunnen besluiten de hoge vertegenwoordiger en het EDA als waarnemer te betrekken bij een EDPGB.*

15. *De lidstaten kunnen, onverminderd de artikelen 107 en 108 VWEU, steunregelingen toepassen en administratieve steun verlenen aan EDPGB's.*
16. *De planning, bouw en exploitatie van productiefaciliteiten in verband met een EDPGB kunnen worden beschouwd als een dwingende reden van groot openbaar belang in de zin van artikel 6, lid 4, en artikel 16, lid 1, punt c), van Richtlijn 92/43/EEG⁴⁰ en artikel 4, lid 7, van Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad⁴¹, in het belang van defensie in de zin van artikel 2, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad⁴², en in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid in de zin van artikel 9, lid 1, punt a), van Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad⁴³, mits aan de overige voorwaarden van deze bepalingen is voldaan.*
17. *De lidstaten die deelnemen aan een EDPGB dienen bij de Commissie jaarlijks een gezamenlijk verslag in over de uitvoering van de EDPGB-activiteiten, onder meer over de verwezenlijking van de vereisten van lid 10 van dit artikel.*
18. *Op voorstel van de Commissie kan de Raad, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, de op grond van lid 3 vastgestelde uitvoeringshandelingen wijzigen, onder meer door een project te schrappen als EDPGB of door wijzigingen in de elementen van lid 6 door te voeren.*
19. *Alle lidstaten en geassocieerde landen, en Oekraïne, hebben de mogelijkheid om zich aan te sluiten bij het EDPGB nadat dit is opgezet, onder voorbehoud van goedkeuring door alle lidstaten die eraan deelnemen.*

⁴⁰ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PB L 206 van 22.7.1992, blz. 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj>).

⁴¹ Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj>).

⁴² Verordening (EG) nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (Reach), tot oprichting van een Europees Agentschap voor chemische stoffen, houdende wijziging van Richtlijn 1999/45/EG en houdende intrekking van Verordening (EEG) nr. 793/93 van de Raad en Verordening (EG) nr. 1488/94 van de Commissie alsmede Richtlijn 76/769/EEG van de Raad en de Richtlijnen 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG en 2000/21/EG van de Commissie (PB L 396 van 30.12.2006, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1907/oj>).

⁴³ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB L 20 van 26.1.2010, blz. 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj>).

Hoofdstuk V

Europees mechanisme voor militaire verkoop

Artikel 36

Europees mechanisme voor militaire verkoop

- 1. Om het concurrentievermogen van de EDTIB en, in voorkomend geval, van de Oekraïense DTIB te versterken, met name door ervoor te zorgen dat de EDTIB beter in staat is defensieproducten tijdig en in de juiste hoeveelheden beschikbaar te maken, wordt hierbij een Europees mechanisme voor militaire verkoop opgezet.***
- 2. Het Europees mechanisme voor militaire verkoop bestaat uit het volgende:***
 - a) de opstelling van een Europese catalogus voor militaire verkoop;***
 - b) de mogelijkheid tot de aanleg, het beheer en het onderhoud van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie; en***
 - c) maatregelen die bijdragen tot de bevordering van procedures voor de gemeenschappelijke aanbesteding van defensieproducten.***

Artikel 37

Europese catalogus voor militaire verkoop

1. *De Commissie stelt, na raadpleging van het EDA, één gecentraliseerde catalogus van defensieproducten op die door de EDTIB en de Oekraïense DTIB is ontwikkeld (de “catalogus”), en houdt deze actueel. De Commissie raadpleegt het EDA en houdt rekening met zijn standpunten bij het opstellen van de technische specificaties voor de catalogus, en schaft in voorkomend geval het institutionele IT-platform aan dat nodig is om de catalogus op te stellen. De lidstaten, Oekraïne en de marktdeelnemers worden verzocht de catalogus op vrijwillige basis in te vullen.*
2. *De defensieproducten in de catalogus worden vervaardigd door marktdeelnemers die voldoen aan de subsidiabiliteitscriteria van artikel 9, leden 1, 3 en 4, of artikel 26, leden 1, 3 en 4. Daarnaast wordt in de catalogus aangegeven of de marktdeelnemer de mogelijkheid heeft om, zonder door niet-geassocieerde derde landen of entiteiten uit niet-geassocieerde derde landen opgelegde beperkingen, te beslissen over de definitie, aanpassing en ontwikkeling van het ontwerp van het defensieproduct, met inbegrip van de wettelijke bevoegdheid om componenten te vervangen of te verwijderen die onderworpen zijn aan door niet-geassocieerde derde landen of entiteiten uit niet-geassocieerde derde landen opgelegde beperkingen. In de catalogus kan tevens worden aangegeven welke steun is ontvangen uit hoofde van het programma, het instrument voor steun aan Oekraïne of Verordening (EU) 2018/1092 van het Europees Parlement en de Raad⁴⁴, Verordening (EU) 2021/697 van het Europees Parlement en de Raad⁴⁵, Verordening (EU) 2023/1525 of (EU) 2023/2418.*

⁴⁴ *Verordening (EU) 2018/1092 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot instelling van het industrieel ontwikkelingsprogramma voor de Europese defensie ter ondersteuning van het concurrentievermogen en de innovatieve capaciteit van de defensie-industrie van de Unie (PB L 200 van 7.8.2018, blz. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1092/oj>).*

⁴⁵ *Verordening (EU) 2021/697 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2021 tot oprichting van het Europees Defensiefonds en tot intrekking van Verordening (EU) 2018/1092 (PB L 170 van 12.5.2021, blz. 149, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj>).*

Artikel 38

Pools voor de gereedheid van de defensie-industrie

1. *Een consortium van lidstaten, geassocieerde landen of Oekraïne, of een SEAP kan pools voor de gereedheid van de defensie-industrie aanleggen, beheren en onderhouden en kan daartoe het EDA verzoeken zijn expertise ter beschikking te stellen.*

Voor de toepassing van de eerste alinea bestaat een consortium van lidstaten, geassocieerde landen of Oekraïne uit ten minste drie van die landen, waarvan er ten minste twee lidstaten zijn.

2. *Lidstaten die een pool voor de gereedheid van de defensie-industrie aanleggen, zorgen ervoor dat de aanleg, het beheer en het onderhoud van die pool in overeenstemming zijn met de doelstellingen van artikel 36, lid 1, en de doelstellingen van artikel 4 en, in voorkomend geval, artikel 22.*
3. *Lidstaten, geassocieerde landen, Oekraïne en SEAP's die een pool voor de gereedheid van de defensie-industrie aanleggen, zorgen voor een onmiddellijke en preferentiële aankoops-, gebruiks- of lease-optie voor lidstaten, geassocieerde landen en Oekraïne voor defensieproducten die deel uitmaken van die pool voor de gereedheid van de defensie-industrie.*

4. *Indien een pool voor de gereedheid van de defensie-industrie wordt aangelegd in het kader van een SEAP, kunnen het programma of het instrument voor steun aan Oekraïne financiële ondersteuning bieden voor:*
- a) de gemeenschappelijke aanbesteding van aanvullende hoeveelheden defensieproducten via gemeenschappelijke aanbestedingsacties die worden uitgevoerd door de SEAP overeenkomstig artikel 11;*
 - b) de oprichting en de werking van de SEAP voor het beheer en het onderhoud van een pool voor de gereedheid van de defensie-industrie overeenkomstig artikel 13, lid 1, punt g).*
5. *Wanneer lidstaten of, in voorkomend geval, geassocieerde landen aankopen doen uit de door een SEAP aangelegde, beheerde en onderhouden pool voor de gereedheid van de defensie-industrie, wordt de aanbesteding beschouwd als een door een regering aan een andere regering gegunde opdracht zoals bedoeld in artikel 13, punt f), van Richtlijn 2009/81/EG.*

Artikel 39

Bevordering van procedures voor de gemeenschappelijke aanbesteding van defensieproducten

Indien lidstaten een overeenkomst aangaan om gezamenlijk defensieproducten aan te kopen, kunnen zij de regels en procedures van artikel 11, leden 9 en 10, artikel 52 en artikel 53 toepassen, onder de daarin vastgelegde voorwaarden.

Hoofdstuk VI

Structuur voor een Europees bewapeningsprogramma

Artikel 40

*Specifieke doelstelling en activiteiten van **een** structuur voor een Europees bewapeningsprogramma*

1. Een structuur voor een Europees bewapeningsprogramma (SEAP) bevordert het concurrentievermogen van de EDTIB en, *in voorkomend geval*, van de Oekraïense DTIB. ***Dat wordt bereikt door de vraag naar en de tijdige beschikbaarheid en levering van*** defensieproducten gedurende hun hele levenscyclus te bundelen ***en door grensoverschrijdende industriële samenwerking te stimuleren.***
2. Om de in lid 1 genoemde doelstelling te verwezenlijken, zijn de belangrijkste taken van een SEAP ten minste een van de volgende:
 - a) de gemeenschappelijke ***ontwikkeling*** van defensieproducten ***en*** -technologieën ***■***, met inbegrip van onderzoek en ontwikkeling, testen en certificering op defensiegebied; ***industriële capaciteitsopbouw, onder meer door industrialisering en commercialisering; en steun voor*** eenmalige investeringen in verband met initiële productie of ondersteuning tijdens het gebruik, ***met name indien de defensieproducten worden of zijn ontwikkeld in het kader van acties die door de Unie uit het overeenkomstige Unieprogramma worden gefinancierd;***

- b) *de gemeenschappelijke aanbesteding van defensieproducten en -technologieën, onder meer met het oog op het aanleggen, beheren of onderhouden van pools voor de gereedheid van de defensie-industrie;*
- c) het *gemeenschappelijke* levenscyclusbeheer van defensieproducten, met inbegrip van de aankoop van reserveonderdelen, logistieke *of onderhoudsdiensten* en, in voorkomend geval, *het* aangaan van publiek-private partnerschappen om de efficiëntie en ruime beschikbaarheid van defensieproducten te waarborgen ■ ; of
- d) het dynamische beschikbaarheidsbeheer van aanvullende hoeveelheden, waarbij wordt gezorgd voor een onmiddellijke en preferentiële aankoops-, gebruiks- of lease-optie voor lidstaten, geassocieerde landen en Oekraïne *in het kader van pools* voor de gereedheid van de defensie-industrie.

3. *Een SEAP kan, door middel van delegatieovereenkomsten, een of meer van de in artikel 11, lid 2, bedoelde in aanmerking komende entiteiten belasten met de uitvoering van een of meer van de in lid 2 van dit artikel bedoelde taken. Het is de verantwoordelijkheid van de SEAP om ervoor te zorgen dat haar verplichtingen uit hoofde van het Unierecht, en met name uit hoofde van deze verordening, worden nagekomen.*

Artikel 41

Vereisten met betrekking tot de oprichting van een SEAP

1. ***Om het concurrentievermogen van de EDTIB of de Oekraïense DTIB te versterken***, voldoet een SEAP aan ***alle*** volgende vereisten:
 - a) ***de samenwerking ondersteunen tot aan het einde van de levenscyclus van een defensieproduct of tot aan de ontbinding van de SEAP;***
 - b) de ***gemeenschappelijke*** ontwikkeling, aanschaf ***of ondersteuning tijdens het gebruik*** van defensieproducten ***ondersteunen in overeenstemming met*** de prioriteiten inzake ***defensievermogens*** die de lidstaten gemeenschappelijk zijn overeengekomen in het kader van het GBVB, ***met name*** in het kader van het ***CDP;***
 - c) ***rekening houden met relevante activiteiten van de NAVO, zoals het NAVO-defensieplanningsproces, indien deze activiteiten de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie dienen; en***
 - d) ***ten minste drie*** leden hebben, ***waarvan er*** ten minste twee lidstaten ***zijn.***

I

2. Een SEAP maakt gebruik van gestandaardiseerde procedures voor het opzetten en beheren van samenwerkingsprogramma's op het gebied van **bewapening**. *De Commissie kan, rekening houdend met de standpunten van de lidstaten, richtsnoeren of modellen voor die procedures vastleggen*, met inbegrip van richtsnoeren voor projectbeheer, **aanbestedingen, financieel beheer** en verslaglegging.

Artikel 42

Aanvragen voor de oprichting van een SEAP

1. *Aanvragen* voor de **oprichting** van een SEAP worden **ingediend** bij de Commissie. De aanvraag bevat het volgende:
 - a) een aan de Commissie gericht verzoek om oprichting van de SEAP;
 - b) de in artikel 45 bedoelde voorgestelde statuten van de SEAP, die naar behoren zijn ondertekend en goedgekeurd door alle **leden van** de voorgestelde SEAP;
 - c) **een beknopte** beschrijving van de defensie**producten** die door de SEAP moeten worden **ontwikkeld**, aanbesteed **of** beheerd, waarbij met name wordt ingegaan op de vereisten van artikel 41, lid 1, **punten a) en b)**;

- d) een verklaring van de **■** lidstaat *op het grondgebied waarvan de SEAP naar verwachting haar statutaire zetel zal hebben*, dat hij de SEAP vanaf het tijdstip van *oprichting* erkent als internationale instelling in de zin van artikel 143, lid 1, punt g), en artikel 151, lid 1, punt b), van Richtlijn 2006/112/EG en artikel 11, lid 1, van Richtlijn (EU) 2020/262.
- e) *indien een geassocieerd land of Oekraïne lid zal worden van de SEAP, een verklaring van erkenning van de ruimste handelingsbevoegdheid van de SEAP overeenkomstig artikel 44, lid 2.*

Voor de toepassing van de eerste alinea, punt d), van dit lid worden de beperkingen en voorwaarden voor de in artikel 143, lid 1, punt g, en artikel 151, lid 1, punt b), van Richtlijn 2006/112/EG en in artikel 11, lid 2, van Richtlijn (EU) 2020/262 bedoelde vrijstellingen, vastgelegd in een overeenkomst tussen de leden van de SEAP.

2. *Na ontvangst van de in lid 1 bedoelde volledige aanvraag* beoordeelt de Commissie die aanvraag *onverwijld, overeenkomstig* de vereisten van deze verordening *en daartoe kan zij het EDA verzoeken zijn expertise ter beschikking te stellen*. Het resultaat van *de* beoordeling wordt meegedeeld aan de aanvragers, die zo nodig wordt verzocht de aanvraag aan te vullen of te wijzigen.
3. De Commissie **■** *zal door middel* van een uitvoeringshandeling, rekening houdend met de resultaten van de in lid 2 *van dit* artikel bedoelde beoordeling:
 - a) de SEAP *oprichten* nadat zij *tot de conclusie is gekomen* dat aan de vereisten van deze verordening is voldaan; of

- b) de aanvraag afwijzen indien zij tot de conclusie komt dat niet aan de vereisten van deze verordening is voldaan, onder meer wanneer de in lid 1, punt d), van dit artikel bedoelde verklaring ontbreekt, ***na de aanvragers in de gelegenheid te hebben gesteld de aanvraag te vervolledigen of aan te passen.***
- 4. Het besluit inzake de aanvraag wordt ter kennis gebracht van de aanvragers. Een besluit tot afwijzing wordt in heldere en nauwkeurige bewoordingen aan de aanvragers toegelicht.
- 5. De ***in lid 3, punt a) van dit artikel bedoelde uitvoeringshandeling tot oprichting van de SEAP wordt vastgesteld volgens de in artikel 77, lid 4, bedoelde onderzoeksprocedure en*** wordt bekendgemaakt in ■ het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 43

Status en zetel van een SEAP

- 1. Een SEAP heeft rechtspersoonlijkheid vanaf de datum waarop de ***uitvoeringshandeling tot oprichting ervan*** in werking treedt.

2. Een SEAP heeft in elke lidstaat de ruimste handelingsbevoegdheid die krachtens het recht van die lidstaat aan juridische entiteiten wordt toegekend **■**, met name *de bevoegdheid om roerende en onroerende goederen en intellectuele eigendom te verwerven, te bezitten en te vervreemden*, overeenkomsten te sluiten en in rechte op te treden. Alle nationale financieringsinstanties van de lidstaten beschouwen *een SEAP* als een in aanmerking komende ontvanger van nationale financiële bijdragen.
3. Een SEAP heeft een statutaire zetel, die zich op het grondgebied van een lidstaat bevindt.

Artikel 44

Vereisten voor lidmaatschap van een SEAP

1. De volgende *landen kunnen* lid zijn van een SEAP:
 - a) lidstaten;
 - b) geassocieerde landen;
 - c) Oekraïne.

2. *Geassocieerde landen of Oekraïne kunnen lid zijn van een SEAP op voorwaarde dat zij, ten behoeve van de SEAP, de ruimste handelingsbevoegdheid erkennen die krachtens het recht van dat land aan juridische entiteiten wordt toegekend, onder meer met het oog op het sluiten van overeenkomsten en het optreden in rechte.*
3. De lidstaten, geassocieerde landen of Oekraïne kunnen te allen tijde na de oprichting *van een SEAP* lid worden *van die SEAP* onder billijke en redelijke voorwaarden die in de in artikel 45 bedoelde statuten zijn vastgelegd, *of* toetreden als waarnemer zonder stemrecht onder de in *die* statuten vastgelegde voorwaarden.
4. Een SEAP kan ook samenwerken met *een ander* niet-geassocieerd derde land *dan Oekraïne of een entiteit uit een ander derde land*, onder meer door gebruik te maken van de activa, infrastructuur, faciliteiten en middelen *van dergelijke juridische entiteiten*, mits *die samenwerking* niet in strijd is met de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten, *met inbegrip van de eerbiediging van het beginsel van goede nabuurschapsbetrekkingen.*

Artikel 45

Statuten van een SEAP

1. De statuten van een SEAP bevatten ten minste het volgende:
 - a) een lijst van leden van de SEAP, waarnemers en, in voorkomend geval, ■ juridische entiteiten die leden vertegenwoordigen, alsook de voorwaarden en de procedure voor wijzigingen in het lidmaatschap en de vertegenwoordiging van de SEAP, conform artikel 44;
 - b) de specifieke **doelstellingen**, ■ taken en activiteiten van de SEAP, conform de **artikelen 40 en 41, met inbegrip van een beknopte beschrijving van de defensieproducten die door de SEAP zullen worden ontwikkeld, aanbesteed of beheerd**;
 - c) een lijst van de ■ defensie**producten** die ■ eigendom **van de SEAP** zullen zijn, indien van toepassing, en die in aanmerking komen voor vrijstelling van btw **of** accijnzen;
 - d) de statutaire zetel van de SEAP, conform artikel **43, lid 3**;
 - e) **de vermelding van het nationale recht van de lidstaat dat bepaalt welk gerecht bevoegd is voor de beslechting van geschillen tussen de leden van de SEAP met betrekking tot de SEAP, tussen de leden en de SEAP, en tussen de SEAP en derden, overeenkomstig artikel 49, lid 2**;
 - f) de naam van de SEAP;

- g) de duur ■ en de ontbindingsprocedure van de SEAP, conform artikel 50;
- h) *een beschrijving van de belangrijkste criteria die de SEAP zal toepassen bij de aankoop van defensieproducten om de verwezenlijking van de doelstelling van artikel 40, lid 1, te waarborgen;*
- i) de aansprakelijkheidsregeling, *met inbegrip van de mogelijkheid om effecten uit te geven, indien daartoe wordt besloten*, conform artikel 48;
- j) de rechten en verplichtingen van de leden van de SEAP, waaronder de verplichting bij te dragen aan een sluitende begroting en stemrechten;
- k) de *bestuursorganen* van de **SEAP**, hun rol en verantwoordelijkheden, de wijze waarop zij zijn opgericht en *het besluitvormingsproces binnen de SEAP*, met inbegrip van *de toepasselijke stemregels, met name betreffende* de wijziging van de statuten conform *artikel 46*;
- l) de vermelding van de werktal *of -talen* van de SEAP;
- m) verwijzingen naar de uitvoeringsvoorschriften van de statuten *van de SEAP*;

- n) *voorschriften voor de bescherming van gerubriceerde informatie;*
- o) *de vermelding van de regels van de Unie en de nationale regels die van toepassing zijn op het omgaan met de defensieproducten die door het SEAP moeten worden ontwikkeld, aangekocht of beheerd, en van de administratieve capaciteit waarin is voorzien om de naleving van deze regels te waarborgen.*

Voor de toepassing van de eerste alinea, onder k), van dit lid zijn de stemregels die van toepassing zijn op wijzigingen die betrekking hebben op de aanpak van de uitvoer van defensieproducten, indien opgenomen in de statuten, en op de regeling inzake financiële aansprakelijkheid, in overeenstemming met respectievelijk lid 4 van dit artikel en artikel 48, lid 5.

- 2. Indien de leden van een SEAP besluiten een pool voor de gereedheid van de defensie-industrie *aan te leggen*, bevatten de statuten bovendien de regels voor het beheer van *die* pool voor de gereedheid van de defensie-industrie.
- 3. *De statuten, die overeenkomstig artikel 42, lid 1, punt b), door alle leden van een SEAP zijn ondertekend en met eenparigheid van stemmen zijn goedgekeurd, kunnen een aanpak voor de uitvoer van defensieproducten bevatten.*
- 4. *Elke wijziging in de aanpak voor de in lid 3 bedoelde uitvoer van defensieproducten gebeurt met eenparigheid van stemmen van de leden van een SEAP.*

Artikel 46

Wijziging van de statuten van een SEAP

- 1. Elke wijziging van de statuten *van een SEAP* met betrekking tot de in artikel 45, lid 1, punten a) tot en met k), bedoelde aangelegenheden *wordt vastgesteld overeenkomstig de stemregel die in de statuten is vastgelegd overeenkomstig artikel 45, lid 1, punt k), en* wordt door de SEAP ter goedkeuring voorgelegd aan de Commissie. ■

2. *Elke wijziging van de statuten met betrekking tot de in artikel 45, lid 3, bedoelde aangelegenheden wordt vastgesteld overeenkomstig de stemregels die in de statuten zijn vastgelegd overeenkomstig artikel 45, lid 1, punt k), en wordt binnen 10 dagen vanaf de datum van vaststelling ervan door de SEAP ter kennis van de Commissie gebracht.*
3. Elke wijziging van de statuten, met uitzondering van de in de leden 1 *en 2 bedoelde wijzigingen*, wordt vastgesteld volgens de stemregels die overeenkomstig artikel 45, lid 1, punt k), in de statuten zijn vastgelegd, en wordt binnen 10 dagen vanaf de datum van vaststelling ervan door de SEAP aan de Commissie voorgelegd.
4. De Commissie kan binnen **30** dagen vanaf de datum dat een wijziging *van de statuten* zoals bedoeld in lid 3 is voorgelegd, daartegen bezwaar maken onder opgave van de redenen waarom de wijziging niet voldoet aan de vereisten van deze verordening.
5. Een *in lid 3 bedoelde wijziging van de statuten* treedt niet in werking voordat de *in lid 4 bedoelde* bezwaartermijn is verstreken, de Commissie van die termijn afstand heeft gedaan, of de gemaakte bezwaren heeft ingetrokken.
6. Een *in de leden 1, 2 en 3* bedoeld verzoek tot wijziging *van de statuten* bevat het volgende:
 - a) de tekst van de voorgestelde wijziging of, *in voorkomend geval*, de tekst van de wijziging zoals deze is vastgesteld; *en*
 - b) de gewijzigde, geconsolideerde versie van de statuten.

Artikel 47

Specifieke voorwaarden inzake aanbestedingen

- 1. Overeenkomstig artikel 40, lid 3, kan een SEAP een in aanmerking komende entiteit als bedoeld in artikel 11, lid 2, belasten met de uitvoering van aanbestedingsacties. Een dergelijke entiteit treedt op in naam of voor rekening van die SEAP.*
- 2. Voor de aanbesteding van defensieproducten moeten SEAP's worden beschouwd als internationale organisaties in de zin van artikel 12, punt c), van Richtlijn 2009/81/EG. SEAP's stellen hun aanbestedingsregels vast conform de beginselen inzake overheidsopdrachten, met name die van non-discriminatie, gelijke behandeling, evenredigheid en transparantie.*
- 3. Bij de aanbesteding van defensieproducten past een SEAP op haar aanbestedingsprocedures en -contracten criteria toe die waarborgen dat haar aanbestedingsbeleid in overeenstemming is met de in artikel 40, lid 1, bedoelde doelstellingen. Een SEAP streeft er actief naar meerdere juridische entiteiten uit verschillende lidstaten op te nemen in de toeleveringsketens van defensieproducten.*
- 4. Indien een delegatieovereenkomst als bedoeld in artikel 40, lid 3, wordt gesloten, kunnen de partijen bij die overeenkomst besluiten dat de aanbestedingsregels van de entiteit die de aanbesteding uitvoert van toepassing zijn, mits die regels in overeenstemming zijn met de in lid 2 van dit artikel bedoelde beginselen, met name die van non-discriminatie, gelijke behandeling, evenredigheid en transparantie.*

5. *Indien lidstaten of, in voorkomend geval, geassocieerde landen defensieproducten aanschaffen van een SEAP, onder meer uit een pool voor de gereedheid van de defensie-industrie, wordt die aanbesteding beschouwd als een door een regering aan een andere regering gegunde opdracht zoals bedoeld in artikel 13, punt f), van Richtlijn 2009/81/EG.*

■

Artikel 48

Aansprakelijkheid en verzekering

1. Een SEAP is aansprakelijk voor haar schulden.
2. De financiële aansprakelijkheid van de leden *van een SEAP* voor de schulden van de SEAP is beperkt tot hun respectieve bijdragen ■ aan de SEAP. De leden kunnen in de statuten *van een SEAP* bepalen dat zij een vooraf vastgestelde aansprakelijkheid aanvaarden die verder gaat dan hun respectieve bijdragen of dat zij een onbeperkte aansprakelijkheid aanvaarden.
3. In geval van beperkte financiële aansprakelijkheid van *haar* leden sluit de SEAP de nodige verzekeringen af tegen alle aan de totstandbrenging en het beheer van de vermogens van de SEAP inherente risico's.
4. *Indien haar leden daartoe met eenparigheid van stemmen besluiten, kan een SEAP effecten uitgeven overeenkomstig het recht van de lidstaat op het grondgebied waarvan zij haar statutaire zetel heeft. De SEAP is ■ aansprakelijk voor dergelijke effecten.*

5. *Elke wijziging van de aansprakelijkheidsregeling of elke maatregel die van invloed is op de financiële aansprakelijkheid van de leden van een SEAP, wordt door die leden met eenparigheid van stemmen vastgesteld.*
6. *De Unie is niet aansprakelijk voor eventuele schulden van een SEAP.*

Artikel 49

Toepasselijk recht en rechterlijke bevoegdheid

1. De oprichting en de interne werking van een SEAP worden beheerst door:
 - a) het recht van de Unie, met name deze verordening en de in artikel 42, lid 3, punt a), bedoelde uitvoerings*handeling*;
 - b) *haar* statuten en de bijbehorende uitvoeringsvoorschriften;
 - c) het recht van de *lidstaat* op het grondgebied waarvan de SEAP haar statutaire zetel heeft, met betrekking tot kwesties die niet of slechts gedeeltelijk worden geregeld door de in *punten a) en b)* bedoelde rechtshandelingen.
2. *Onverminderd gevallen waarin* het Hof van Justitie van de Europese Unie *op grond van de Verdragen* bevoegd is, *bepaalt het nationale recht van de lidstaat op het grondgebied waarvan de SEAP haar statutaire zetel heeft welk gerecht bevoegd is voor de beslechting van geschillen* tussen SEAP-leden met betrekking tot de SEAP, tussen SEAP-leden en de SEAP, *en tussen de SEAP en derden.*

3. *De in artikel 40, lid 3, bedoelde delegatieovereenkomsten, bepalen welk gerecht van een lidstaat bevoegd is voor de beslechting van geschillen in verband met de desbetreffende delegatieovereenkomst. Delegatieovereenkomsten kunnen ook voorzien in mechanismen voor de minnelijke schikking van geschillen. Dit laat gevallen waarin het Hof van Justitie van de Europese Unie krachtens de Verdragen bevoegd is, onverlet.*

Artikel 50

Ontbinding en insolventie

1. In de statuten *van een SEAP* wordt de procedure vastgelegd die moet worden toegepast in geval van ontbinding van de SEAP naar aanleiding van een besluit van de ledenvergadering of *indien* de Commissie de in artikel 51, lid 7, bedoelde uitvoeringshandeling tot oprichting van de SEAP intrekt. Ontbinding kan de overdracht van activiteiten, *evenals van de eigendom van defensieproducten*, aan een andere juridische entiteit omvatten.
2. De SEAP stelt de Commissie zonder onnodige vertraging en uiterlijk tien dagen na de vaststelling door de ledenvergadering van een besluit tot ontbinding van de SEAP van dat besluit in kennis *en wijst een vertegenwoordiger aan voor de ontbinding*. De Commissie maakt een passende kennisgeving van het besluit tot *ontbinding* bekend in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

3. ***De ontbindingsprocedure wordt niet afgesloten vóór de voltooiing van de eigendomsoverdracht van de defensieproducten die eigendom zijn van de SEAP.***
4. De SEAP-***vertegenwoordiger*** stelt de Commissie zonder onnodige vertraging en uiterlijk tien dagen na afsluiting van de ontbindingsprocedure van die afsluiting in kennis. De Commissie maakt een passende kennisgeving van de afsluiting bekend in het **■** *Publicatieblad van de Europese Unie*. De SEAP houdt op te bestaan op de ***datum*** van bekendmaking van die kennisgeving.
5. Indien de SEAP op enig moment niet in staat is haar schulden te betalen, stelt zij de Commissie daarvan onverwijld in kennis. De Commissie maakt een passende kennisgeving bekend ***in*** het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 51

Verslaglegging en controle

1. Een SEAP stelt een jaarlijks activiteitenverslag op met een technische beschrijving en een financieel verslag betreffende haar activiteiten als bedoeld in artikel 40. Dat verslag wordt binnen zes maanden na afloop van het boekjaar aan de Commissie toegezonden. ***De Commissie doet het verslag aan alle lidstaten toekomen.***
2. ***De Commissie verstrekt het Europees Parlement en de Raad een geaggregeerd jaarverslag over de activiteiten van alle actieve SEAP's.***

3. De Commissie kan een SEAP aanbevelingen doen met betrekking tot de onderwerpen die in het *in lid 1 bedoelde* jaarlijkse activiteitenverslag aan de orde komen.
4. Een SEAP en de betrokken lidstaten stellen de Commissie in kennis van elke omstandigheid die de goede uitvoering van de taak van de SEAP ernstig in gevaar dreigt te brengen of die haar vermogen om de in het kader van deze verordening vastgestelde voorwaarden na te leven, dreigt te belemmeren.
5. Indien de Commissie over aanwijzingen komt te beschikken dat een SEAP een ernstige inbreuk pleegt op deze verordening, op de uitvoeringshandeling waarbij zij is opgericht, op haar statuten of op andere toepasselijke rechtsvoorschriften, zal zij de SEAP *of* haar leden om uitleg verzoeken.
6. Indien de Commissie, na de SEAP *of* haar leden in de gelegenheid te hebben gesteld ***binnen een termijn van ten minste twee maanden*** opmerkingen in te dienen, tot de conclusie komt dat de SEAP een ernstige inbreuk pleegt op deze verordening, op de uitvoeringshandeling waarbij zij is opgericht, op haar statuten of op andere toepasselijke rechtsvoorschriften, kan zij aan de SEAP en haar leden corrigerende maatregelen voorstellen.
7. Indien geen corrigerende maatregelen ***als bedoeld in lid 6 van dit artikel*** worden genomen, kan de Commissie de uitvoeringshandeling tot oprichting van het SEAP intrekken. De intrekkingshandeling wordt bekendgemaakt in het **■** *Publicatieblad van de Europese Unie*. De bekendmaking van de intrekkingshandeling leidt tot de ontbinding van de SEAP, ***als bedoeld in artikel 50***.

HOOFDSTUK VII

Voorzieningszekerheid

AFDELING 1

COÖPERATIEVE AANBESTEDINGEN OP DEFENSIEGEBIED

Artikel 52

Wijziging van raamovereenkomsten in het kader van een crisis in de zin van Richtlijn 2009/81/EG

1. Indien ten minste twee lidstaten een overeenkomst sluiten om gemeenschappelijk defensieproducten *voor zichzelf of voor Oekraïne* aan te kopen en indien *gerechtvaardigd door een urgentie als gevolg van een crisis zoals gedefinieerd in artikel 1, punt 10, van Richtlijn 2009/81/EG*, kunnen de regels van de leden 2 tot en met *6 van dit artikel* worden toegepast op raamovereenkomsten die geen regels bevatten betreffende de mogelijkheid om de overeenkomst ingrijpend te wijzigen. *Bij de toepassing van de regels in leden 2 en 3 van dit artikel* komt de *aanbestedende dienst die de raamovereenkomst heeft gesloten tot overeenstemming met de onderneming waarmee hij de raamovereenkomst heeft gesloten.*

2. Een aanbestedende *dienst van een lidstaat* kan een bestaande raamovereenkomst *voor defensieproducten* wijzigen *indien die raamovereenkomst werd gesloten* met een onderneming die voldoet aan *criteria die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 9, leden 1, 3 en 4, van deze verordening, teneinde nieuwe aanbestedende diensten als partij bij die raamovereenkomst toe te voegen*, zodat de bepalingen ervan van toepassing zijn op aanbestedende *diensten* die oorspronkelijk geen partij *waren* bij de raamovereenkomst. *Artikel 29, lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2009/81/EG is niet van toepassing op aanbestedende diensten die oorspronkelijk geen partij waren bij de raamovereenkomst.*
3. *In afwijking van artikel 29, lid 2, derde alinea, van Richtlijn 2009/81/EG kan een aanbestedende dienst van een lidstaat bij de gunning van opdrachten op basis van een raamovereenkomst met een geschatte waarde boven de drempel in artikel 8 van die richtlijn, de in die raamovereenkomst vastgelegde hoeveelheden substantieel wijzigen tot 100 % van de waarde van de raamovereenkomst, indien die raamovereenkomst werd gesloten met een onderneming die voldoet aan criteria die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 9, leden 1, 3 en 4, van deze verordening en voor zover de wijziging strikt noodzakelijk is voor de toepassing van lid 2 van dit artikel.*

4. *Voor de berekening van de in lid 3 vermelde waarde wordt, voor zover de opdracht in een indexeringsclausule voorziet, de geactualiseerde waarde als referentie gehanteerd.*

■

5. *In de in de leden 2 en 3 bedoelde gevallen is het beginsel van gelijke rechten en verplichtingen van toepassing op de betrekkingen tussen de aanbestedende diensten die partij zijn bij de raamovereenkomst, met name wat betreft de kosten van de extra aangekochte hoeveelheden.*

6. *Een aanbestedende dienst die in de in de leden 2 of 3 van dit artikel bedoelde gevallen een raamovereenkomst heeft gewijzigd, maakt hiervan een kennisgeving bekend in het Publicatieblad van de Europese Unie. Een dergelijke kennisgeving wordt overeenkomstig artikel 32 van Richtlijn 2009/81/EG bekendgemaakt.*

■

Artikel 53

Gevallen waarin het gebruik van de procedure van gunning door onderhandelingen zonder voorafgaande bekendmaking van een aankondiging van een opdracht in het kader van een samenwerkingsinitiatief op defensiegebied gerechtvaardigd is

Een aanbestedende dienst van een lidstaat kan, met het oog op convergentie van militaire vermogens, bij het opzetten van een nieuw of het zich aansluiten bij een bestaand samenwerkingsinitiatief op defensiegebied dat is ingesteld bij een internationale overeenkomst of een regeling tussen lidstaten en, in voorkomend geval, een of meer geassocieerde landen of Oekraïne, met betrekking tot een defensieproduct een opdracht gunnen aan of een raamovereenkomst sluiten met een onderneming, overeenkomstig artikel 28, lid 1, punt e), van Richtlijn 2009/81/EG, mits aan elk van de volgende voorwaarden is voldaan:

- a) de betrokken onderneming voldoet aan criteria die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 9, leden 1, 3 en 4;*
- b) het in de inleidende zin van dit artikel bedoelde samenwerkingsinitiatief op defensiegebied is vóór de aanvang van de aanbestedingsprocedure door de aanbestedende dienst van de betrokken lidstaat geïnitieerd;*
- c) een van de andere lidstaten die aan het in de inleidende zin van dit artikel bedoelde samenwerkingsinitiatief op defensiegebied deelnemen, heeft met betrekking tot een defensieproduct reeds een opdracht gegund aan of een raamovereenkomst gesloten met die onderneming;*
- d) het aan te besteden defensieproduct is identiek aan het in punt c) bedoelde product of is dat op slechts kleine wijzigingen na;*
- e) de gunning van de opdracht of de sluiting van de raamovereenkomst is noodzakelijk voor de uitvoering van het in punt b) van dit artikel bedoelde samenwerkingsinitiatief op defensiegebied.*

I

AFDELING 2

PARAATHEID

Artikel 54

*Versnelling van de vergunningsprocedure met het oog op de tijdige beschikbaarheid en levering van **crisisrelevante** producten*

1. De lidstaten zorgen ervoor dat administratieve aanvragen met betrekking tot de planning, de bouw en de exploitatie van productiefaciliteiten, de overdracht van productiemiddelen binnen de Unie en de kwalificering en certificering van eindproducten efficiënt en tijdig worden verwerkt. Daartoe zorgen alle betrokken nationale autoriteiten ervoor dat die aanvragen zo snel als wettelijk mogelijk worden behandeld.
2. De lidstaten zorgen ervoor dat in de plannings- en vergunningsprocedure voorrang wordt gegeven aan de bouw en exploitatie van fabrieken en installaties voor de productie van **crisisrelevante** producten, wanneer juridische belangen worden afgewogen in een individueel geval.

Artikel 55

Vergemakkelijking van het proces van wederzijdse certificering

1. De lidstaten stellen een lijst van nationale certificeringsinstanties voor defensiedoeleinden vast en delen deze mee aan de Commissie, die deze op haar beurt aan de lidstaten ter beschikking stelt.
2. De Commissie stelt, ***door middel van uitvoeringshandelingen en rekening houdend met het standpunt van het EDA***, een officiële lijst op van de aldus door de lidstaten aangewezen nationale certificeringsinstanties voor defensiedoeleinden en houdt deze actueel. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 77, lid 4, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.
3. Een certificeringsinstantie van een lidstaat kan de certificeringsinstantie van een andere lidstaat om informatie vragen over het toepassingsgebied van de certificering van een bepaald defensieproduct.
4. ***De in lid 1 bedoelde nationale certificeringsinstanties werken met elkaar samen bij de uitvoering van hun taken uit hoofde van deze verordening en verlenen de autoriteiten van de andere lidstaten daartoe alle nodige ondersteuning. De Commissie, die, in voorkomend geval, het EDA uitnodigt zijn expertise ter beschikking te stellen, ondersteunt een dergelijke samenwerking teneinde een efficiënt en doeltreffend verkeer van defensieproducten op de interne markt te vergemakkelijken.***

■

Artikel 56

Inventariseren van defensietoeleveringsketens

1. Het **■** inventariseren van de defensietoeleveringsketens van de Unie *heeft tot doel de sterke en zwakke punten van dergelijke toeleveringsketens te analyseren, met bijzondere aandacht voor de knelpunten. In voorkomend geval wordt informatie verstrekt over de ontwikkeling van de werkprogramma's van het programma en het instrument voor steun aan Oekraïne zoals bedoeld in de artikelen 21 en 34.*
2. *Het inventariseren van de defensietoeleveringsketens van de Unie bestaat uit de volgende activiteiten, die regelmatig moeten worden uitgevoerd:*
 - a) *vaststelling van de relevante productiecapaciteit en toeleveringsketens van defensieproducten overeenkomstig lid 5;*
 - b) *vaststelling van crisisrelevante producten en de bijbehorende productiecapaciteit, overeenkomstig lid 9;*
 - c) *aggregatie, vergelijking en beoordeling van overeenkomstig de leden 6, 7 en 8 verzamelde gegevens;*
 - d) *vaststelling van indicatoren voor vroegtijdige waarschuwing, overeenkomstig lid 11; en*
 - e) *in kaart brengen van de belangrijkste leveranciers van crisisrelevante producten en hun productiecapaciteit, overeenkomstig de leden 12 en 13.*

3. *De Commissie voert, in samenwerking met het Comité voor de voorzieningszekerheid op defensiegebied (het “Comité”), de in lid 2, punten b), c) en d), bedoelde activiteiten uit. De lidstaten voeren de in lid 2, punten a) en e), bedoelde activiteiten uit. Elke lidstaat kan de Commissie verzoeken om namens hem de in lid 2, punten a) en e), bedoelde activiteiten uit te voeren.*

I

4. *De Commissie ontwikkelt, na raadpleging van het Comité, een kader en een methode voor het **vaststellen** van crisisrelevante producten, waarbij de nadruk ligt op **bestaande** knelpunten, en van de bijbehorende productiecapaciteit in de Unie, **en voor het inventariseren van de toeleveringsketens van die producten. Die methode bouwt voort op eventuele kaders of methoden die reeds in de lidstaten bestaan. Daartoe kan het Comité aanbevelingen doen over het soort informatie dat geschikt is voor het inventariseren van toeleveringsketens van crisisrelevante producten, over de technische specificaties en formaten voor het delen van die informatie en over de periodiciteit van die communicatie.***
5. *Op basis van het kader en de methode die op grond van lid 4 zijn ontwikkeld, stellen de lidstaten op hun grondgebied de betrokken productiecapaciteit en toeleveringsketens van defensieproducten vast en verstrekken zij het resultaat van die vaststelling aan de Commissie.*

6. *De Commissie bundelt de door de lidstaten overeenkomstig lid 5 verstrekte gegevens en vergelijkt ze om een lijst van crisisrelevante producten en de bijbehorende productiecapaciteit vast te stellen, en om de sterke en zwakke punten van de toeleveringsketens voor dergelijke producten in de Unie te beoordelen.*

7. Om *de gegevens van de lidstaten aan te vullen*, maakt de Commissie gebruik van openbaar en commercieel beschikbare gegevens en relevante niet-vertrouwelijke informatie van *marktdelnemers, evenals van de resultaten* van soortgelijke analyses, onder meer in de context van het recht van de Unie inzake grondstoffen, *halfgeleiders en* hernieuwbare energie, *de resultaten van de desbetreffende activiteiten van het EDA, de resultaten van de overeenkomstig artikel 58 uitgevoerde stresstests en de resultaten* van de overeenkomstig artikel 85, lid 2, uitgevoerde *evaluatie*.

8. *Indien de in de leden 6 en 7 bedoelde gegevens niet volstaan om de taken uit hoofde van lid 6 uit te voeren, kan de Commissie de actoren die betrokken zijn bij de desbetreffende toeleveringsketens en in de Unie zijn gevestigd, verzoeken om vrijwillig informatie te verstrekken aan de lidstaat op het grondgebied waarvan de productielocatie van de aangezochte marktdelnemer is gevestigd. In het verzoek van de Commissie wordt uitdrukkelijk vermeld dat het de marktdelnemer vrijstaat een dergelijk verzoek af te wijzen. Het verzoek om informatie bevat de contactgegevens van de nationale bevoegde autoriteiten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de productielocatie van de aangezochte marktdelnemer is gevestigd, en waaraan het antwoord moet worden toegezonden. Indien de marktdelnemer besluit de gevraagde informatie aan de betrokken lidstaat te verstrekken, stelt de betrokken lidstaat die informatie ter beschikking van de Commissie.*

9. De Commissie stelt door middel van *een* uitvoeringshandeling *de* lijst van crisisrelevante producten op en werkt deze regelmatig bij. *Die* uitvoeringshandeling wordt volgens de in artikel 77, lid 4, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.
10. De Commissie stelt het Comité *jaarlijks of op verzoek van een van de leden van het Comité, zoals bedoeld in artikel 76, lid 5*, in kennis van alle resultaten van het inventariseren. *Die resultaten zijn gerubriceerde informatie.*
11. De Commissie stelt, op basis van de resultaten van de overeenkomstig de leden 4, 6 en 7 uitgevoerde activiteiten en na overleg met het Comité ■, een lijst op van indicatoren voor *vroegtijdige waarschuwing die bedoeld is om vast te stellen welke factoren de levering van crisisrelevante producten kunnen verstoren, in gevaar kunnen brengen of negatief kunnen beïnvloeden.* De Commissie herziet, na overleg met het Comité, regelmatig, en ten minste om de twee jaar, de lijst van indicatoren voor *vroegtijdige waarschuwing.*
12. *De lidstaten brengen in voorkomend geval, in samenwerking met de Commissie en het EDA, onverwijld na de vaststelling van de in lid 9 van dit artikel bedoelde uitvoeringshandeling de op hun grondgebied gevestigde belangrijkste leveranciers van crisisrelevante producten in kaart. Iedere lidstaat stelt de belangrijkste op zijn grondgebied gevestigde leveranciers van crisisrelevante producten ervan in kennis dat zij op grond van dit lid in kaart zijn gebracht en informeert hen over de in artikel 57, lid 1, punt c), vastgelegde verplichting om verstoringen in de levering van crisisrelevante producten te melden. Die kennisgeving bevat ook de contactgegevens van de nationale bevoegde autoriteiten waaraan die melding moet worden toegezonden.*

13. *Bij het in kaart brengen van de belangrijkste leveranciers als bedoeld in lid 12 kan rekening worden gehouden met de volgende elementen:*
- a) het marktaandeel van de leverancier op de markt voor dat crisisrelevante product;*
 - b) het belang van de leverancier om een toereikend voorzieningsniveau ten aanzien van een crisisrelevant product in de Unie te handhaven, rekening houdend met de beschikbaarheid in de Unie van alternatieve middelen voor het leveren van dat product; of*
 - c) de gevolgen die een verstoring van de levering van het door de leverancier geleverde crisisrelevante product zou kunnen hebben voor de werking van de interne markt.*
14. *Onverminderd lid 10 van dit artikel* wordt alle op grond van dit artikel verkregen informatie behandeld met inachtneming van de vertrouwelijkheidsverplichtingen van artikel 80.
15. Dit artikel *doet* geen afbreuk aan het *recht van iedere lidstaat om* zijn wezenlijke veiligheidsbelangen *te beschermen, overeenkomstig artikel 346, lid 1, punt a), VWEU.*

Artikel 57

Monitoring

1. ***De lidstaten en de Commissie voorzien, in samenwerking met het [] Comité, in de regelmatige monitoring van de productiecapaciteiten in de Unie die nodig zijn voor de levering van crisisrelevante producten, als vastgesteld overeenkomstig artikel 56, lid 9, teneinde mogelijke risico's voor de levering van die producten [] in kaart te brengen. Bij de uitvoering van die monitoring:***
 - a) ***monitort de Commissie, in samenwerking met het Comité, de overeenkomstig artikel 56, lid 11, vastgestelde indicatoren voor vroegtijdige waarschuwing, onder meer door bundeling van de van de lidstaten ontvangen input, die is gebaseerd op op nationaal niveau verzamelde informatie;***
 - b) ***monitoren [] de lidstaten, in het licht van de indicatoren voor vroegtijdige waarschuwing, de bekwaamheid van de in artikel 56, lid 12, bedoelde belangrijkste leveranciers van crisisrelevante producten om hun activiteiten uit te voeren en brengen aan het Comité verslag uit over alle gebeurtenissen die negatieve en blijvende gevolgen kunnen hebben voor de tijdige beschikbaarheid en levering van die producten;***
 - c) ***indien de belangrijkste leveranciers van crisisrelevante producten verstoringen van het leveringsproces vaststellen die aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor hun activiteiten in verband met de productie van die producten, melden zij dit aan de lidstaat op het grondgebied waarvan zij zijn gevestigd en deelt de betrokken lidstaat die informatie op zijn beurt onverwijld mee aan de Commissie;***

- d) *de Commissie stelt, na raadpleging van het Comité*, de beste praktijken vast voor preventieve risicobeperking en meer transparantie van de productiecapaciteiten in de Unie die nodig zijn voor de levering van crisisrelevante producten.

De Commissie bepaalt, na raadpleging van het Comité ■ , de frequentie van de in de eerste alinea bedoelde monitoring.

2. De Commissie *en de lidstaten* besteden bijzondere aandacht aan kmo's *om de* administratieve lasten als gevolg van *de in lid 1 bedoelde monitoring* tot een minimum te beperken *en kunnen, indien nodig, specifieke bijstand verlenen*.
3. De Commissie kan, na raadpleging van het Comité ■ , *de belangrijkste leveranciers van crisisrelevante producten* als bedoeld in artikel 56, lid 12, lidstaten, nationale brancheorganisaties in de defensiesector en andere belanghebbenden verzoeken om vrijwillig informatie te verstrekken met het oog op de uitvoering van monitoring-activiteiten overeenkomstig lid 1, eerste alinea, punt a).
4. Voor de toepassing van lid 1, eerste alinea, punt b), kunnen de lidstaten, indien dat nodig en evenredig is, vrijwillig informatie opvragen bij *de belangrijkste leveranciers van crisisrelevante producten* als bedoeld in artikel 56, lid 12.

5. Voor de toepassing van lid 3 ■ stellen de bevoegde autoriteiten *van de lidstaten* een lijst op van contactpersonen van *de belangrijkste leveranciers van de crisisrelevante producten* ■ die *op* hun grondgebied zijn gevestigd, en houden deze lijst bij. De lijst wordt aan de Commissie toegezonden. *Binnen het Comité* voorziet de Commissie in een model voor die lijst van contactpersonen ■ .
6. Onverminderd ■ de bescherming van commercieel vertrouwelijke informatie ■ verstrekken de lidstaten ■ het Comité ■ aanvullende relevante informatie, met name informatie over het in kaart brengen van *kwesties die verband houden met de levering van crisisrelevante producten in de hele Unie en over relevante toekomstige* ■ maatregelen op nationaal niveau voor de aanbesteding, aankoop of vervaardiging van crisisrelevante producten.
7. Op basis van de informatie die werd verzameld middels de *monitoring*activiteiten die op grond van *dit artikel* zijn *uitgevoerd*, brengt de Commissie regelmatig aan het ■ Comité ■ over alle bevindingen verslag uit. *Dat verslag vormt gerubriceerde informatie.* Het Comité ■ vergadert om de resultaten van dat *verslag* te beoordelen *en, in voorkomend geval, mogelijke oplossingen voor kwesties van gemeenschappelijk belang in kaart te brengen.* In voorkomend geval kan de *Commissie, na raadpleging van het Comité*, nationale brancheorganisaties in de defensiesector, *de belangrijkste leveranciers van crisisrelevante producten als bedoeld in artikel 56, lid 12*, en deskundigen uit de academische wereld en het maatschappelijk middenveld voor dergelijke vergaderingen uitnodigen.

8. Dit artikel *doet* geen afbreuk aan het *recht van iedere lidstaat om* zijn wezenlijke veiligheidsbelangen *te beschermen*, ■ *overeenkomstig artikel 346, lid 1, punt a), VWEU*.

Artikel 58

Stresstests

1. *De Commissie brengt, na raadpleging van het Comité, de onderwerpen in kaart die relevant zijn voor de uitvoering van stresstests.*
2. *De Commissie voert, rekening houdend met de relevante onderwerpen die op grond van lid 1 van dit artikel in kaart zijn gebracht, stresstests uit en coördineert die, met inbegrip van simulaties die tot doel hebben te anticiperen en zich voor te bereiden op een voorzieningscrisis als bedoeld in artikel 60, en kan met name:*
 - a) *scenario's en parameters ontwikkelen die rekening houden met de specifieke risico's in verband met een voorzieningscrisis, teneinde de mogelijke gevolgen voor de levering van crisisrelevante producten en de goede werking van de interne markt te beoordelen;*
 - b) *de ontwikkeling van strategieën voor paraatheid bij noodsituaties faciliteren en stimuleren;*
 - c) *na voltooiing van de stresstests, in samenwerking met het Comité, risicobeperkende maatregelen vaststellen.*

3. *De Commissie kan de in lid 2 bedoelde stresstests regelmatig uitvoeren. Het Comité doet aanbevelingen met betrekking tot de frequentie voor het uitvoeren van dergelijke stresstests.*
4. *De Commissie nodigt vertegenwoordigers van alle lidstaten uit om aan de in lid 2 bedoelde stresstests deel te nemen. Na raadpleging van het Comité kan de Commissie ook vertegenwoordigers van de hoge vertegenwoordiger, het EDA of andere relevante actoren uitnodigen om deel te nemen aan die stresstests.*
5. *Op verzoek van twee of meer lidstaten kan de Commissie stresstests uitvoeren in specifieke geografische gebieden of grensregio's in die lidstaten.*
6. *Na voltooiing van de overeenkomstig dit artikel uitgevoerde stresstests deelt de Commissie de resultaten mee aan de deelnemende lidstaten. De Commissie deelt onverwijld een verslag met aanbevelingen op basis van de resultaten van die stresstests met het Comité. Die resultaten en dat verslag vormen gerubriceerde informatie.*

I

Artikel 59

Waarschuwingen en preventieve maatregelen

1. Een ■ bevoegde instantie **van een lidstaat** die kennis krijgt van een risico op een ernstige verstoring **van de levering** van een crisisrelevant **product**, of over concrete en betrouwbare informatie beschikt over een andere relevante risicofactor of gebeurtenis met **materiële** gevolgen voor de levering van een **crisisrelevant** product, waarschuwt onverwijld het Comité.
2. ***Om te bepalen of een risico op ernstige verstoring van de levering van een crisisrelevant product aanleiding moet geven tot een waarschuwing als bedoeld in lid 1, houden de lidstaten rekening met het volgende:***
 - a) ***de marktpositie van de marktdeelnemers die door de verstoring kunnen worden getroffen;***
 - b) ***de verwachte duur van de mogelijke verstoring;***
 - c) ***het geografische gebied en het aandeel van de interne markt dat door de mogelijke verstoring en de mogelijke grensoverschrijdende gevolgen ervan wordt getroffen, evenals de mogelijke gevolgen ervan voor bijzonder kwetsbare of blootgestelde geografische gebieden; en***
 - d) ***de gevolgen van de mogelijke verstoring voor de levering van crisisrelevante producten.***

3. Indien het Comité of de Commissie, onder meer op basis van indicatoren voor **vroegtijdige waarschuwing**, na een waarschuwing op grond van lid 1 of via internationale partners, kennis krijgt van een risico op een ernstige verstoring **van de levering van een crisisrelevant product**, of beschikt over concrete en betrouwbare informatie over een andere relevante risicofactor of gebeurtenis met **materiële** gevolgen voor de levering van een **crisisrelevant** product, neemt de Commissie onverwijld de volgende preventieve maatregelen:
- a) een buitengewone vergadering bijeenroepen van het Comité om de volgende acties te coördineren:
- i) de ernst van de **mogelijke** verstoringen van de beschikbaarheid en levering van de **betrokken** crisisrelevante producten bespreken;
 - ii) de Commissie aanbevelen actie te ondernemen overeenkomstig de hoofdstukken II **en III**;
 - de aanpak van de bevoegde instanties **van de lidstaten** bespreken **en hun beste praktijken uitwisselen**, onder meer om de mate van paraatheid van de **belangrijkste leveranciers van crisisrelevante producten** te beoordelen;
 - iv) **de lidstaten verzoeken** een dialoog aan te gaan met belanghebbenden op het gebied van de productiecapaciteiten in de Unie die nodig zijn voor de levering van crisisrelevante producten, teneinde preventieve maatregelen te bepalen, voor te bereiden en eventueel te coördineren;

- v) bespreken *of* de activering van de in artikel 60 bedoelde *voorzieningscrisistoestand* nodig en evenredig *is*;
 - b) *na overleg met het Comité* namens de Unie overleg plegen of samenwerken met relevante derde landen en internationale organisaties teneinde, in overeenstemming met internationale verplichtingen, naar op samenwerking gebaseerde oplossingen voor het *vermijden of* aanpakken van verstoringen van de *toeleveringsketens* te zoeken, die in voorkomend geval coördinatie in relevante internationale fora kunnen omvatten;
 - c) *zorgen voor synergieën met relevante programma's en rechtshandelingen van de Unie.*
4. *Dit artikel doet geen afbreuk aan het recht van iedere lidstaat om zijn wezenlijke veiligheidsbelangen te beschermen, overeenkomstig artikel 346, lid 1, punt a), VWEU.*

AFDELING 3

BEPERKING VAN EEN VOORZIENINGSCRISIS

Artikel 60

Activering van de voorzieningscrisistoestand

1. Een voorzieningscrisis wordt geacht zich voor te doen indien:
 - a) er sprake is van ernstige *verstoringen of van een dreigend risico op dergelijke* verstoringen in de levering van *crisisrelevante* producten ■ ; en

b) dergelijke *ernstige verstoringen of het dreigende risico daarop leiden of waarschijnlijk zullen leiden tot de vaststelling, met betrekking tot crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn, van uiteenlopende nationale maatregelen die ernstige negatieve gevolgen hebben voor de goede werking van de interne markt, met name belemmeringen vormen voor de grensoverschrijdende handel in dergelijke crisisrelevante producten, en* voor de werking van de defensietoeleveringsketens van de Unie **■** .

2. Indien de Commissie *of het Comité* overeenkomstig artikel 59 *kennis krijgt van een risico op een ernstige verstoring van de levering van crisisrelevante producten of over concrete en betrouwbare informatie beschikt over andere relevante risicofactoren of gebeurtenissen met materiële gevolgen voor de levering van dergelijke producten*, beoordeelt de Commissie na overleg met het Comité **■** of is voldaan aan de voorwaarden van lid 1 van dit artikel. Bij die beoordeling wordt rekening gehouden met de potentiële **■** effecten en gevolgen van de *voorzieningscrisistoestand* voor de **■** toeleveringsketens *van de betrokken crisisrelevante producten in de Unie, met de resultaten van overeenkomstig artikel 58 uitgevoerde stresstests en* met aan de hand van andere relevante kaders voor crisisbeheersing van de Unie uitgevoerde beoordelingen. Indien die beoordeling concrete en betrouwbare aanwijzingen oplevert, kan de Commissie, na overleg met het Comité, de Raad voorstellen de *voorzieningscrisistoestand* te activeren. *Wanneer zij de Raad voorstelt de voorzieningscrisistoestand te activeren, stelt de Commissie het Parlement daarvan in kennis.*

3. De Raad kan door middel van een uitvoeringshandeling, *op voorstel van de Commissie*, die met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt aangenomen, de *voorzieningscrisistoestand* activeren. De duur van de *voorzieningscrisistoestand* wordt vermeld in de uitvoeringshandeling en bedraagt *aanvankelijk* maximaal twaalf maanden. *In die uitvoeringshandeling wordt ook bepaald welke van de in de artikelen 62 en 63 bedoelde maatregelen worden geactiveerd. Daarnaast kan in de uitvoeringshandeling worden bepaald voor welke crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn deze maatregelen moeten worden geactiveerd.*
4. *De Raad kan het in lid 3 bedoelde voorstel wijzigen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.*
5. De Commissie brengt regelmatig, en ten minste om de drie maanden, aan de Raad en het Europees Parlement verslag uit over de stand van zaken met betrekking tot de *voorzieningscrisis*.
6. Vóór het verstrijken van de duur van de *voorzieningscrisistoestand* beoordeelt de Commissie, *rekening houdend met de aanbeveling van het Comité*, of het gerechtvaardigd is *deze* te verlengen. Indien deze beoordeling concrete en betrouwbare aanwijzingen oplevert dat er nog steeds aan de voorwaarden voor activering van de voorzieningscrisistoestand wordt voldaan, kan de Commissie, na overleg met het Comité, de Raad voorstellen de *voorzieningscrisistoestand* te verlengen.

7. De Raad kan door middel van een uitvoeringshandeling, *op voorstel van de Commissie*, die met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt aangenomen, de *voorzieningscrisistoestand* verlengen. De duur van de verlenging wordt beperkt *tot maximaal twaalf maanden* en wordt in de uitvoeringshandeling vermeld.

8. Tijdens de *voorzieningscrisistoestand* beoordeelt de Commissie, na overleg met het Comité, of een vroegtijdige beëindiging van de *voorzieningscrisistoestand* passend is. Indien de beoordeling *daar* aanleiding toe geeft, kan de Commissie aan de Raad voorstellen de *voorzieningscrisistoestand* te beëindigen.
9. De Raad kan door middel van een uitvoeringshandeling, *op voorstel van de Commissie*, die met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt aangenomen, *de voorzieningscrisistoestand beëindigen vóór de vervaldatum die is bepaald in de in lid 3 of lid 7 bedoelde uitvoeringshandeling*.
10. Tijdens de *voorzieningscrisistoestand* roept de Commissie, op verzoek van een lidstaat of op eigen initiatief, indien nodig buitengewone vergaderingen van het Comité bijeen. *Overeenkomstig artikel 76, lid 10, nodigt het Comité, in voorkomend geval, hooggeplaatste vertegenwoordigers van de industrie uit om in een bijzondere samenstelling bijeen te komen teneinde kwesties in verband met crisisrelevante producten te bespreken*. De lidstaten werken *in het kader van het Comité* nauw samen met de Commissie *om de coördinatie te waarborgen van alle Unie- en nationale maatregelen met betrekking tot de toeleveringsketens van de betrokken crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn*.

11. Na het verstrijken van de periode waarvoor de **voorzieningscrisis**toestand was geactiveerd of verlengd, of **na** de vroegtijdige beëindiging ervan, houden de overeenkomstig de artikelen 62 en 63 genomen maatregelen **onmiddellijk** op van toepassing te zijn. ***De overeenkomstig artikel 63, leden 7 en 9, vastgestelde uitvoeringshandelingen blijven niettemin van toepassing tot de betrokken als prioritair aangemerkte verzoeken of als prioritair aangemerkte bestellingen zijn afgehandeld.***
12. De Commissie **en de lidstaten** actualiseren de inventarisatie en de monitoring van de defensietoeleveringsketens van de Unie op grond van de artikelen 56 en 57, rekening houdend met de ervaring die in de **voorzieningscrisis** is opgedaan, uiterlijk zes maanden na het verstrijken van de duur, **of na de vroegtijdige beëindiging**, van de **voorzieningscrisis**toestand.

Artikel 61

Bij een voorzieningscrisis te gebruiken instrumentarium

1. Indien de **voorzieningscrisis**toestand wordt geactiveerd op grond van artikel 60 en indien dit nodig is om de voorzieningscrisis in de Unie aan te pakken, kan de Commissie de in de **artikelen 62 en 63** bedoelde maatregelen nemen, **zoals gespecificeerd in de overeenkomstig artikel 60, lid 3, door de Raad vastgestelde uitvoeringshandeling**.

2. De Commissie moet, na overleg met het Comité, de toepassing van de *in lid 1 bedoelde* maatregelen beperken tot de crisisrelevante producten *die geen defensieproducten zijn waarvan de voorziening* als gevolg van de voorzieningscrisis *ernstig wordt verstoord of het dreigende risico loopt ernstig te worden verstoord*. De *toepassing* van de in lid 1 ■ bedoelde maatregelen is evenredig en beperkt tot wat noodzakelijk is om ernstige verstoringen die van invloed zijn op de toeleveringsketens van de *betrokken* crisisrelevante producten in de Unie aan te pakken *of om een dreigend risico van dergelijke verstoringen te verminderen*, en *is* in het belang van de Unie. Bij de *toepassing* van die maatregelen wordt voorkomen dat met name kmo's onevenredige administratieve lasten worden opgelegd.
3. Indien de *voorzieningscrisistoestand* wordt geactiveerd overeenkomstig artikel 60 en indien gepast om de *voorzieningscrisis* in de Unie aan te pakken, overweegt het Comité passende en doeltreffende ■ maatregelen en verstrekt het daarover advies.
4. De Commissie brengt het Europees Parlement en de Raad regelmatig op de hoogte van alle overeenkomstig lid 1 genomen maatregelen en licht de redenen voor haar optreden toe.
5. De Commissie verstrekt, *rekening houdend met de aanbeveling van* het Comité, richtsnoeren over de uitvoering en het gebruik van de ■ maatregelen *waarin de artikelen 62 en 63 voorzien*.

Artikel 62

Informatieverzoeken

1. Indien de *Raad de maatregel uit hoofde van dit artikel overeenkomstig artikel 60, lid 3, activeert*, kan de Commissie, *indien de beschikbare informatie onvoldoende is*, een *marktdeelnemer* die bijdraagt tot de productie van crisisrelevante producten ■ die geen defensieproducten zijn ■, met voorafgaande toestemming van de lidstaat *op het grondgebied waarvan de productielocatie van die marktdeelnemer is gevestigd*, verzoeken om *binnen een bepaalde termijn aan die lidstaat* informatie te verstrekken over zijn productievermogen en productiecapaciteit en over de huidige primaire verstoringen. *De betrokken lidstaat stelt de gevraagde informatie ter beschikking van de Commissie*. De gevraagde informatie blijft beperkt tot wat noodzakelijk is om de aard van de voorzieningscrisis te beoordelen of om mogelijke verzachtende ■ maatregelen te bepalen en te beoordelen.
2. Alvorens een verzoek om informatie overeenkomstig lid 1 te versturen, kan de Commissie, *met voorafgaande toestemming van de lidstaat op het grondgebied waarvan de productielocatie van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd*, vrijwillig een representatief aantal relevante *marktdeelnemers* raadplegen om de passende en evenredige inhoud van een dergelijk verzoek vast te stellen. De Commissie stelt het verzoek om informatie op in overleg met het Comité ■.

3. De Commissie zendt zonder onnodige vertraging een afschrift van het verzoek om informatie aan de nationale bevoegde instantie van de lidstaat op het grondgebied waarvan de productielocatie van de betrokken **marktdelnemer is gevestigd**.
4. Het verzoek om informatie:
 - a) vermeldt de rechtsgrondslag;
 - b) beperkt zich tot het strikt noodzakelijke minimum, is evenredig wat betreft de gedetailleerdheid en de omvang van de **gevraagde** gegevens **en de** frequentie van de toegang tot de gevraagde gegevens;
 - c) houdt rekening met de legitieme **belangen** van de **marktdelnemer** en de kosten en inspanningen die noodzakelijk zijn om de gegevens beschikbaar te stellen;
 - d) **omvat de contactinformatie van de nationale bevoegde instanties van de lidstaat op het grondgebied waarvan de productielocatie van de betrokken marktdelnemer is gevestigd waarnaar het antwoord moet worden gezonden;**
 - e) vermeldt de termijn waarbinnen de informatie **aan de betrokken lidstaat** moet worden verstrekt; en
 - f) vermeldt eveneens de in artikel 72 bedoelde sancties.
5. **Indien de betrokken lidstaat ermee instemt een verzoek om informatie overeenkomstig lid 1 te versturen, kan hij besluiten dat verzoek, zoals opgesteld door de Commissie overeenkomstig de leden 2 en 4, rechtstreeks aan de betrokken marktdelnemer te richten.**

6. *Elke betrokken marktdeelnemer of persoon die naar behoren gemachtigd is om die marktdeelnemer te vertegenwoordigen, verstrekt de gevraagde informatie op individuele basis aan de betrokken lidstaat.*
7. *De betrokken lidstaat zorgt ervoor dat de gevraagde informatie onverwijld ter beschikking van de Commissie wordt gesteld.*
8. Een in de Unie gevestigde **marktdeelnemer** die vanuit een derde land een verzoek om informatie ontvangt over zijn activiteiten voor *de levering van crisisrelevante producten die geen defensieproducten* zijn, informeert de *lidstaat op het grondgebied waarvan zijn productielocatie is gevestigd daar tijdig over. Die lidstaat meldt dit aan de Commissie*, en wel op een zodanige wijze dat *de betrokken lidstaat en de Commissie de mogelijkheid krijgen om soortgelijke informatie op te vragen bij de marktdeelnemer*. De Commissie informeert het Comité ■ dat er sprake is van *een* dergelijk verzoek uit een derde land.
9. Indien een **marktdeelnemer** in antwoord op een verzoek op grond van dit artikel onjuiste, onvolledige of misleidende informatie verstrekt of de informatie niet binnen de gestelde termijn verstrekt, wordt hem een geldboete opgelegd overeenkomstig artikel 72, tenzij de **marktdeelnemer** voldoende redenen heeft om de gevraagde informatie niet *of niet binnen de voorgeschreven termijn* te verstrekken, *met name indien de verwerking van het verzoek om informatie door een marktdeelnemer zijn werking op aanzienlijke wijze kan verstoren, indien de informatie gerubriceerd is en uitsluitend voor nationaal gebruik is aangemerkt of indien de openbaarmaking van die informatie de bedrijfsactiviteiten van de marktdeelnemer aanzienlijk zou kunnen schaden.*
10. De Commissie *en de betrokken lidstaten* gebruiken beveiligde middelen om het verzoek om informatie te versturen en alle **verkregen** informatie overeenkomstig artikel 80 te behandelen. ■

11. *Dit artikel doet geen afbreuk aan het recht van iedere lidstaat om zijn wezenlijke veiligheidsbelangen te beschermen, overeenkomstig artikel 346, lid 1, punt a), VWEU.*

Artikel 63

Prioritering van producten die geen defensieproducten zijn

1. Indien de *Raad de maatregel uit hoofde van dit artikel overeenkomstig* artikel 60, lid 3, *activeert*, kan een lidstaat die ■ ernstige moeilijkheden ondervindt bij het plaatsen van een bestelling of bij de uitvoering van een opdracht *in verband met* de levering van *crisisrelevante* producten ■ *bij de Commissie een verzoek indienen om een marktdeelnemer te verzoeken een bepaalde* bestelling van crisisrelevante producten ■ die geen defensieproducten zijn te aanvaarden of te prioriteren.
2. Bij een in lid 1 bedoeld verzoek kan de Commissie, *indien de productie of levering van crisisrelevante producten die geen defensieproducten zijn, niet kan worden verwezenlijkt met andere maatregelen waarin dit hoofdstuk voorziet, een verzoek richten tot de betrokken marktdeelnemer na:*
 - a) *raadpleging en voorafgaande toestemming van de lidstaat op het grondgebied waarvan de productielocatie van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd; en*
 - b) *raadpleging van de lidstaat op het grondgebied waarvan de uitvoerende bestuursstructuur van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd.*

3. *Het in lid 2 bedoelde verzoek bevat informatie over de rechtsgrondslag van het verzoek, details inzake de betrokken producten en hun specificaties en hoeveelheden, het tijdschema en de termijn waarbinnen de bestelling moet worden uitgevoerd en voltooid, en vermeldt de redenen die het gebruik van het als prioritair aangemerkte verzoek rechtvaardigen.*
4. *De Commissie toont aan dat de keuze van de ontvangers en begunstigten van het in lid 2 bedoelde verzoek niet-discriminerend is en voldoet aan de mededingingsregels van de Unie.*
5. *De Commissie baseert het in lid 2 bedoelde verzoek op objectieve, feitelijke, meetbare en onderbouwde gegevens waaruit blijkt dat een dergelijke prioritering onontbeerlijk is om de goede werking van de interne markt te waarborgen, en rekening houdt met de legitieme belangen van de betrokken marktdeelnemer en met de kosten en inspanningen die nodig zijn voor elke wijziging in de productievolgorde van de toeleveringsketen.*
6. *De betrokken marktdeelnemer antwoordt de Commissie binnen vijf werkdagen na ontvangst van het in lid 2 bedoelde verzoek en geeft aan of hij het verzoek aanvaardt of afwijst. Indien de urgentie van de situatie dit vereist, kan de Commissie, op basis van een motivering van die urgentie, de marktdeelnemer verzoeken binnen een kortere termijn te antwoorden.*

7. *Indien de marktdeelnemer waaraan het in lid 2 bedoelde verzoek is gericht, dat verzoek uitdrukkelijk heeft aanvaard, stelt de Commissie bij uitvoeringshandeling een als prioritair aangemerkt verzoek vast dat voorziet in:*
- a) de rechtsgrond van het als prioritair aangemerkte verzoek waaraan de marktdeelnemer moet voldoen;*
 - b) de lijst van crisisrelevante producten waarvoor het als prioritair aangemerkte verzoek geldt, de bepalingen waaraan ze moeten voldoen, de prijs en de hoeveelheden die daarvan moeten worden geleverd;*
 - c) de termijnen waarbinnen het als prioritair aangemerkte verzoek moet worden afgehandeld;*
 - d) de begunstigen van het als prioritair aangemerkte verzoek;*
 - e) de vrijstelling van contractuele aansprakelijkheid onder de in lid 12 van dit artikel vastgelegde voorwaarden; en*
 - f) de sancties waarin artikel 72 voorziet bij niet-naleving van de verplichtingen die uit die uitvoeringshandeling voortvloeien.*
8. Indien de *marktdeelnemer* het *in lid 2 bedoelde verzoek* afwijst, verstrekt hij de Commissie een gedetailleerde motivering *van die afwijzing*.

9. *Terdege rekening houdend met de door de marktdeelnemer overeenkomstig lid 8 van dit artikel verstrekte motivering en na raadpleging en voorafgaande toestemming van de lidstaat op het grondgebied waarvan de productielocatie van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd en van de lidstaat op het grondgebied waarvan de uitvoerende bestuursstructuur van de marktdeelnemer is gevestigd, kan de Commissie bij uitvoeringshandeling een als prioritair aangemerkte bestelling vaststellen waarbij de betrokken marktdeelnemer wordt verplicht die bestelling uit te voeren. De Commissie motiveert, in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel en de grondrechten van de marktdeelnemer uit hoofde van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, in het licht van de in lid 1 beschreven omstandigheden, waarom het noodzakelijk was de uitvoeringshandeling vast te stellen. In een dergelijke uitvoeringshandeling wordt de in lid 7 bedoelde informatie verstrekt.*
10. *De Commissie plaatst de als prioritair aangemerkte bestelling niet in een van de volgende gevallen:*
- a) de marktdeelnemer wegens een ontoereikend productievermogen of onvoldoende productiecapaciteit of om technische redenen niet in staat is de als prioritair aangemerkte bestelling uit te voeren, zelfs niet bij preferentiële behandeling van de bestelling; of*
 - b) de uitvoering van de bestelling een onredelijke economische last zou meebrengen en de marktdeelnemer bijzondere moeilijkheden zou berokkenen, waaronder aanzienlijk risico's voor de bedrijfscontinuïteit.*

11. *De in lid 7 bedoelde als prioritair aangemerkte verzoeken en de in lid 9 bedoelde als prioritair aangemerkte bestellingen:*
- a) *worden ingediend respectievelijk geplaatst tegen een billijke en redelijke prijs, waarbij naar behoren rekening wordt gehouden met de alternatieve kosten van de marktdeelnemer bij het vervullen van de als prioritair aangemerkte verzoeken of de als prioritair aangemerkte bestellingen in vergelijking met bestaande contractuele verplichtingen;*
 - b) *hebben voorrang op elke privaatrechtelijke of publiekrechtelijke prestatieverplichting betreffende de crisisrelevante producten die het voorwerp zijn van een als prioritair aangemerkt verzoek of van een als prioritair aangemerkte bestelling, met uitzondering van verplichtingen die rechtstreeks verband houden met bestellingen met een militair doeleinde.*
12. *Marktdeelnemers ten aanzien waarvan op grond van lid 7 een als prioritair aangemerkt verzoek of op grond van lid 9 een als prioritair aangemerkte bestelling is ingediend respectievelijk geplaatst, zijn niet aansprakelijk voor een schending van een contractuele verbintenis die onder het recht van een lidstaat valt, mits:*
- a) *de schending van een contractuele verbintenis noodzakelijk is om te voldoen aan de vereiste prioritering;*
 - b) *is voldaan aan de in lid 7 of lid 9 bedoelde uitvoeringshandeling; en*
 - c) *in voorkomend geval, de aanvaarding van het als prioritair aangemerkte verzoek niet uitsluitend was bedoeld om ten onrechte een eerdere contractuele verbintenis te ontlopen.*

13. *Elk conflict tussen een als prioritair aangemerkt verzoek of een als prioritair aangemerkte bestelling en een maatregel in het kader van een ander prioriteringsmechanisme van de Unie wordt besproken binnen het Comité en opgelost door de Commissie, op basis van een afweging van het algemeen belang.*
14. *Een marktdeelnemer ten aanzien waarvan een op grond van lid 7 als prioritair aangemerkt verzoek of een op grond van lid 9 als prioritair aangemerkte bestelling is ingediend respectievelijk geplaatst, kan de Commissie verzoeken de in lid 7 of lid 9 bedoelde uitvoeringshandeling te wijzigen indien hij van oordeel is dat dit naar behoren gerechtvaardigd is om een van de volgende redenen:*
- a) de marktdeelnemer is wegens ontoereikende productievermogens of productiecapaciteiten niet in staat het als prioritair aangemerkte verzoek of de als prioritair aangemerkte bestelling uit te voeren, zelfs niet indien het verzoek of de bestelling met voorrang wordt behandeld;*
 - b) de afhandeling van het verzoek of van de bestelling zou een onredelijke economische last meebrengen en zou de marktdeelnemer bijzondere moeilijkheden berokkenen.*
15. *De marktdeelnemer verstrekt alle relevante en onderbouwde informatie aan de hand waarvan de Commissie de gegrondheid van het in lid 14 bedoelde verzoek tot wijziging kan beoordelen.*

I

16. *Op basis van het onderzoek van de door de marktdeelnemer aangevoerde redenen en bewijzen kan de Commissie, na raadpleging van de lidstaat op het grondgebied waarvan de productielocatie van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd en de lidstaat waar de uitvoerende bestuursstructuur van die marktdeelnemer is gevestigd, haar uitvoeringshandeling wijzigen om de marktdeelnemer geheel of gedeeltelijk vrij te stellen van zijn verplichtingen uit hoofde van dit artikel.*
17. *Een in de Unie gevestigde marktdeelnemer die onderworpen is aan een maatregel van een derde land die een als prioritair aangemerkte bestelling of een als prioritair aangemerkt verzoek inhoudt van een crisisrelevant product dat geen defensieproduct is, stelt de Commissie daarvan in kennis. De Commissie stelt vervolgens het Comité in kennis van het bestaan van een dergelijke maatregel.*
- I**
18. *Indien een marktdeelnemer ten aanzien waarvan een op grond van lid 7 als prioritair aangemerkt verzoek is ingediend of een op grond van lid 9 als prioritair aangemerkte bestelling is geplaatst, opzettelijk of door grove nalatigheid geen gevolg geeft aan dat verzoek of die bestelling, wordt hem een geldboete opgelegd overeenkomstig artikel 72, tenzij:*
- a) *de marktdeelnemer wegens ontoereikende productievermogens of productiecapaciteiten, of om technische redenen, niet in staat is het als prioritair aangemerkte verzoek of de als prioritair aangemerkte bestelling uit te voeren; of*

- b) *de uitvoering of afhandeling van de bestelling een onredelijke economische last zou meebrengen en de marktdeelnemer bijzondere moeilijkheden zou berokkenen, waaronder aanzienlijk risico's voor de bedrijfscontinuïteit.*
19. **■** De Commissie *stelt een* uitvoeringshandeling vast met de *praktische en operationele regelingen voor de werking van als prioritair aangemerkte verzoeken en als prioritair aangemerkte bestellingen, met inbegrip van een methode voor de bepaling van de prijs van crisisrelevante producten die het voorwerp zijn van als prioritair aangemerkte bestellingen.*
20. *De in dit artikel bedoelde uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 77, lid 4, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.*
21. *Dit artikel doet geen afbreuk aan het recht van iedere lidstaat om zijn wezenlijke veiligheidsbelangen te beschermen, overeenkomstig artikel 346, lid 1, punt b), VWEU. ■*

AFDELING 4

VEILIGHEIDSGERELATEERDE VOORZIENINGSCRISISTOESTAND

Artikel 64

*Activering van de veiligheidsgerelateerde **voorzienings**crisistoestand*

1. Een veiligheidsgerelateerde **voorzieningscrisis** wordt geacht zich voor te doen indien:
- a) *er sprake is van ernstige verstoringen of een dreigend risico op dergelijke verstoringen bij de levering van defensieproducten, zoals verstoringen als gevolg van gebeurtenissen die verband houden met de veiligheid van de Unie; en*

b) *dergelijke ernstige verstoringen of het dreigend risico daarop leiden of waarschijnlijk zullen leiden tot de vaststelling van uiteenlopende nationale maatregelen met betrekking tot crisisrelevante defensieproducten die ernstige negatieve gevolgen hebben voor de goede werking van de interne markt, met name belemmeringen voor de grensoverschrijdende handel in dergelijke crisisrelevante defensieproducten binnen de Unie met aanzienlijke tekorten aan defensieproducten tot gevolg* ■ .

2. Indien de Commissie *of het Comité* overeenkomstig artikel 59 kennis krijgt van een risico op een ernstige verstoring van de levering van crisisrelevante defensieproducten of over concrete en betrouwbare informatie beschikt over andere relevante risicofactoren of gebeurtenissen met materiële gevolgen voor de levering van dergelijke producten, beoordeelt de Commissie na overleg met het Comité ■ of is voldaan aan de voorwaarden uiteengezet in lid 1 van dit artikel. Bij die beoordeling wordt rekening gehouden met de potentiële ■ effecten en gevolgen van de veiligheidsgerelateerde *voorzieningscrisistoestand* voor de ■ *defensietoeleveringsketens in de Unie, met de resultaten van overeenkomstig artikel 58 uitgevoerde stresstests en met aan de hand van andere relevante kaders voor crisisbeheersing van de Unie uitgevoerde beoordelingen*. Indien die beoordeling concrete en betrouwbare aanwijzingen oplevert, kan de Commissie, *na overleg met het Comité*, de Raad voorstellen de veiligheidsgerelateerde *voorzieningscrisistoestand* te activeren. *Wanneer zij de Raad voorstelt de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand te activeren, stelt de Commissie het Parlement daarvan in kennis.*

3. *Bij het beoordelen of overeenkomstig lid 2 aan de voorwaarden uiteengezet in lid 1 van dit artikel is voldaan, houdt de Commissie er met name rekening mee of er een crisis op GBVB-gebied is vastgesteld die de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten aantast, en of die crisis heeft geleid tot activering van de wederzijdse hulp- en bijstandclausule op grond van artikel 42, lid 7, VEU.*
4. *De Raad kan door middel van een uitvoeringshandeling, op voorstel van de Commissie, die met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt aangenomen, de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand activeren. De duur van de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand wordt vermeld in de uitvoeringshandeling en bedraagt aanvankelijk maximaal twaalf maanden. In die uitvoeringshandeling wordt ook bepaald welke van de in de artikelen 65 tot en met 71 bedoelde maatregelen worden geactiveerd. Daarnaast kan in de uitvoeringshandeling worden bepaald voor welke crisisrelevante defensieproducten deze maatregelen worden geactiveerd.*
5. *De Raad kan het in lid 4 bedoelde voorstel wijzigen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.*
6. *De Commissie brengt regelmatig, en ten minste om de drie maanden, aan de Raad en het Europees Parlement verslag uit over de stand van zaken met betrekking tot de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisis.*

7. Uiterlijk drie weken voor het verstrijken van de *duur* van de veiligheidsgerelateerde *voorzieningscrisistoestand* , dient de Commissie, *rekening houdend met de aanbeveling* van het *Comité*, bij de Raad een verslag in waarin zij beoordeelt of die duur moet worden verlengd. In het verslag analyseert de Commissie met name het effect van de eerder in het kader van dit hoofdstuk geactiveerde maatregelen. *Indien die beoordeling concrete en betrouwbare aanwijzingen oplevert dat er nog steeds aan de voorwaarden voor activering van de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand wordt voldaan, kan de Commissie, na overleg met het Comité, de Raad voorstellen de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand te verlengen.*
8. De Raad kan door middel van een uitvoeringshandeling, *op voorstel van de Commissie*, die met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt aangenomen, *besluiten tot verlenging van de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand. De duur van de verlenging wordt beperkt tot maximaal 6 maanden en wordt in de uitvoeringshandeling vermeld. In die uitvoeringshandeling wordt ook bepaald welke van de in de artikelen 65 tot en met 71 bedoelde maatregelen van toepassing blijven of, in voorkomend geval, worden geactiveerd. De Raad kan, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, herhaaldelijk besluiten om de periode waarvoor de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand is geactiveerd te verlengen, indien dat gerechtvaardigd is om de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisis aan te pakken.*

9. De Commissie kan ■ de Raad ■ voorstellen de veiligheidsgerelateerde *voorzieningscrisistoestand zo vaak te verlengen als nodig wordt geacht* om de veiligheidsgerelateerde *voorzieningscrisis* aan te pakken, *onder de in lid 7 gestelde voorwaarden. Indien de Commissie dat voorstelt, is lid 8 van toepassing.*
10. *Tijdens de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand beoordeelt* de Commissie, na overleg met het Comité, *of het passend is de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand vroegtijdig te beëindigen. Indien de beoordeling daar aanleiding toe geeft*, stelt de Commissie de Raad voor *de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand te beëindigen.*
11. De Raad kan door middel van een uitvoeringshandeling, *op voorstel van de Commissie*, die met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wordt aangenomen, *de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand beëindigen vóór de vervaldatum die is bepaald in de in lid 4 of lid 8 bedoelde uitvoeringshandeling.*
12. Onmiddellijk na het verstrijken van de periode waarvoor de veiligheidsgerelateerde *voorzieningscrisistoestand* is geactiveerd *of verlengd of na het verstrijken ervan*, zijn de overeenkomstig de artikelen 65 tot en met 71 genomen maatregelen niet langer van toepassing. *De overeenkomstig artikel 66, lid 6, vastgestelde uitvoeringshandelingen blijven niettemin van toepassing tot de betrokken als prioritair aangemerkte verzoeken zijn afgerond.*

Bij de voorbereiding en uitvoering van de in de artikelen 65 tot en met 71 genoemde maatregelen handelt de Commissie waar mogelijk in nauwe samenwerking met het Comité, dat tijdig advies verstrekt. De Commissie stelt het Comité in kennis van de genomen maatregelen. *Tijdens de veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand roept de Commissie, op verzoek van een lidstaat of op eigen initiatief, indien nodig buitengewone vergaderingen van het Comité bijeen. Overeenkomstig artikel 76, lid 10, nodigt het Comité, in voorkomend geval, hooggeplaatste vertegenwoordigers van de industrie uit om in een bijzondere samenstelling bijeen te komen teneinde kwesties in verband met de betrokken defensieproducten te bespreken. De lidstaten werken in het kader van het Comité nauw samen met de Commissie met het oog op de coördinatie van alle Unie- en nationale maatregelen met betrekking tot de defensietoeleveringsketens in verband met de betrokken crisisrelevante defensieproducten.*

13. Indien de veiligheidsgerelateerde *voorzieningscrisistoestand* is geactiveerd, kan de Commissie *de Raad voorstellen* de in de artikelen 62 en 63 bedoelde maatregelen *te activeren*, onder de daarin en in *de artikelen 60 en 61* bepaalde voorwaarden.

Artikel 65

Informatieverzoeken

Indien de Raad de maatregel uit hoofde van dit artikel overeenkomstig artikel 64, lid 4, activeert, kan de Commissie de in artikel 62 bedoelde maatregelen nemen met betrekking tot *crisisrelevante* defensieproducten, overeenkomstig de daarin bepaalde voorwaarden.

Artikel 66

Prioritering van defensieproducten ■

1. Indien de Raad de maatregel uit hoofde van dit artikel overeenkomstig artikel 64, lid 4, activeert, ***kan*** een lidstaat ***bij de Commissie een verzoek indienen om een marktdeelnemer waarvan de productielocatie op het grondgebied van die lidstaat is gevestigd, te verzoeken een bepaalde bestelling van crisisrelevante defensieproducten te aanvaarden of te prioriteren om de ernstige moeilijkheden aan te pakken waarmee deze lidstaat of een andere lidstaat wordt geconfronteerd*** bij het plaatsen van een bestelling of bij de uitvoering van een opdracht voor de levering van ***dergelijke*** producten.
2. Bij een in een lid 1 bedoeld verzoek kan de Commissie, ***indien de productie of levering van crisisrelevante defensieproducten niet kan worden verwezenlijkt met andere maatregelen waarin dit hoofdstuk voorziet, een verzoek richten tot de betrokken marktdeelnemer na:***
 - a) ***raadpleging en voorafgaande toestemming van de lidstaat op het grondgebied waarvan de productielocatie van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd; en***
 - b) ***raadpleging en voorafgaande toestemming van de lidstaat op het grondgebied waarvan de uitvoerende bestuursstructuur van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd.***

In het verzoek van de Commissie wordt uitdrukkelijk vermeld dat het de marktdeelnemer vrijstaat het verzoek af te wijzen.
3. ***Het in lid 2 bedoelde verzoek bevat informatie over de rechtsgrondslag van het verzoek, details inzake de betrokken producten en hun specificaties en hoeveelheden, het tijdschema en de termijn waarbinnen de bestelling moet worden uitgevoerd, en vermeldt de redenen die het gebruik van het als prioritair aangemerkte verzoek rechtvaardigen.***

4. *De Commissie toont aan dat de keuze van de ontvangers en begunstigden van de in lid 2 bedoelde verzoeken niet-discriminerend is en voldoet aan de mededingingsregels van de Unie.*
5. *De Commissie baseert de in lid 2 bedoelde verzoeken op objectieve, feitelijke, meetbare en onderbouwde gegevens waaruit blijkt dat een dergelijke prioritering onontbeerlijk is om de goede werking van de interne markt te waarborgen, en rekening houdt met de legitieme belangen van de betrokken marktdeelnemer en met de kosten en inspanningen die nodig zijn voor elke wijziging in de productievolgorde van de toeleveringsketen.*
6. Indien de **marktdeelnemer** waaraan het in lid 2 bedoelde verzoek is gericht, dat verzoek **■** uitdrukkelijk heeft aanvaard, stelt de Commissie, bij een uitvoeringshandeling en na raadpleging *en voorafgaande toestemming* van de lidstaat *op het grondgebied waarvan de productielocatie van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd en van de lidstaat op het grondgebied waarvan de uitvoerende bestuursstructuur van de marktdeelnemer is gevestigd, een als prioritair aangemerkt verzoek* vast dat voorziet in:
 - a) de rechtsgrond van het *als prioritair aangemerkte* verzoek waaraan de **marktdeelnemer** moet voldoen;
 - b) de *lijst van* crisisrelevante producten waarvoor het *als prioritair aangemerkte* verzoek geldt, *de bepalingen waaraan ze moeten voldoen, en de hoeveelheden* die moeten worden geleverd;

- c) de termijnen waarbinnen het *als prioritair aangemerkte* verzoek moet worden afgehandeld;
- d) de begunstigden van het *als prioritair aangemerkte* verzoek;
- e) *de reikwijdte van de contractuele verplichtingen waarop het als prioritair aangemerkte verzoek voorrang heeft;*
- f) de vrijstelling van contractuele aansprakelijkheid onder de in lid 8 van dit artikel vastgelegde voorwaarden; en
- g) *de sancties waarin artikel 72 voorziet bij niet-naleving van de verplichtingen die uit die uitvoeringshandeling voortvloeien.*

De in de eerste alinea van dit lid bedoelde uitvoeringshandeling wordt volgens de in artikel 77, lid 4, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.

7. De in lid 6 bedoelde *als prioritair aangemerkte* verzoeken:

- a) worden ingediend tegen een billijke en redelijke prijs, waarbij naar behoren rekening wordt gehouden met de alternatieve kosten van de marktdeelnemer bij het vervullen van de *als prioritair aangemerkte* verzoeken vergeleken met bestaande contractuele verplichtingen; en
- b) hebben voorrang op **■** alle contractuele verplichtingen uit hoofde van het privaatrecht of publiekrecht met betrekking tot de *crisisrelevante* producten waarop het *als prioritair aangemerkte* verzoek van toepassing is, *onder de voorwaarden van de in lid 6 bedoelde uitvoeringshandeling.*

8. De marktdeelnemer ten aanzien waarvan *op grond van lid 6 een* als prioritair aangemerkt verzoek is ingediend, is niet aansprakelijk voor een schending van een contractuele verbintenis die onder het recht van een lidstaat valt, *mits*:
- a) de niet-nakoming van een contractuele *verplichting* strikt noodzakelijk is voor de naleving van de vereiste *prioritering*;
 - b) de in lid 6 bedoelde uitvoeringshandeling is nageleefd; en
 - c) de aanvaarding van het *als prioritair aangemerkte* verzoek *niet uitsluitend was bedoeld om* ten onrechte een eerdere prestatieverplichting te ontlopen.
9. *Een marktdeelnemer ten aanzien waarvan een als prioritair aangemerkt verzoek is ingediend, kan de Commissie verzoeken de in lid 6 bedoelde uitvoeringshandeling te wijzigen indien hij van oordeel is dat dit naar behoren gerechtvaardigd is om een van de volgende redenen:*
- a) *de marktdeelnemer is wegens ontoereikende productievermogens of productiecapaciteiten niet in staat het als prioritair aangemerkte verzoek uit te voeren, zelfs niet wanneer het verzoek met voorrang wordt behandeld;*
 - b) *de afhandeling van het verzoek zou een onredelijke economische last meebrengen en zou de marktdeelnemer bijzondere moeilijkheden berokkenen.*
10. *De marktdeelnemer verstrekt alle relevante en onderbouwde informatie aan de hand waarvan de Commissie de gegrondheid van het in lid 9 bedoelde verzoek tot wijziging kan beoordelen.*

11. *Op basis van het onderzoek van de door de marktdeelnemer aangevoerde redenen en bewijzen kan de Commissie, na raadpleging en voorafgaande toestemming van de lidstaat op het grondgebied waarvan de desbetreffende productielocatie van de betrokken marktdeelnemer is gevestigd en van de lidstaat op het grondgebied waarvan de uitvoerende bestuursstructuur van die betrokken marktdeelnemer is gevestigd, haar uitvoeringshandeling wijzigen om de marktdeelnemer geheel of gedeeltelijk vrij te stellen van zijn verplichtingen uit hoofde van dit artikel.*
12. Indien een marktdeelnemer, nadat deze er uitdrukkelijk mee heeft ingestemd om de bestellingen te prioriteren waar de Commissie om heeft verzocht, opzettelijk of door grove nalatigheid ■ niet voldoet aan de verplichting om die bestellingen te prioriteren, wordt hem overeenkomstig artikel 72 een geldboete opgelegd, tenzij:
- a) *de marktdeelnemer wegens ontoereikende productievermogens of productiecapaciteiten, of om technische redenen, niet in staat is het als prioritair aangemerkte verzoek uit te voeren; of*
 - b) *de uitvoering of afhandeling van het verzoek een onredelijke economische last zou meebrengen en de marktdeelnemer bijzondere moeilijkheden zou berokkenen, waaronder aanzienlijk risico's voor de bedrijfscontinuïteit.*

■

13. Een in de Unie gevestigde **marktaandeelnemer** die onderworpen is aan een maatregel van een derde land die een **als prioritair aangemerkt** verzoek inhoudt **met betrekking tot een crisisrelevant defensieproduct**, stelt de Commissie daarvan in kennis. De Commissie stelt het **Comité** in kennis van het bestaan van dergelijke maatregelen. **In voorkomend geval kan de Commissie met het Comité overleg plegen over alle passende stappen die als reactie op die maatregel moeten worden genomen.**
14. **Dit artikel doet geen afbreuk aan het recht van iedere lidstaat om zijn wezenlijke veiligheidsbelangen te beschermen**, overeenkomstig **artikel 346, lid 1, punt b), VWEU**.

Artikel 67

Overdrachten van crisisrelevante defensieproducten binnen de EU

1. Indien de Raad de maatregel uit hoofde van dit artikel overeenkomstig artikel **64, lid 4, van deze verordening** activeert, en onverminderd Richtlijn 2009/43/EG en de prerogatieven van de lidstaten uit hoofde van die richtlijn, zorgen de lidstaten ervoor dat aanvragen in verband met overdrachten binnen de EU efficiënt en tijdig worden verwerkt. Daartoe zorgen alle betrokken nationale autoriteiten ervoor dat **die aanvragen zo snel als wettelijk mogelijk worden behandeld. In de in artikel 64, lid 4, van deze verordening, bedoelde uitvoeringshandeling van de Raad wordt de termijn vastgelegd waarbinnen de betrokken nationale autoriteiten de aanvragen moeten behandelen zodra ze alle informatie van de aanvrager hebben ontvangen. Die termijn is niet langer dan twee weken.**

2. *Een lidstaat die overeenkomstig artikel 4, lid 8, van Richtlijn 2009/43/EG uitvoerbeperkingen oplegt voor componenten die crisisrelevante producten zijn, vereist geen verdere vergunningen voor de overdracht binnen de EU van de betrokken componenten indien de afnemer in een verklaring over het gebruik aangeeft dat de in de overdrachtsvergunning bedoelde componenten zijn of moeten worden ingebouwd in een defensieproduct en niet als zodanig kunnen worden overgedragen of uitgevoerd. Dit laat de verplichtingen van afnemers uit hoofde van artikel 10 van Richtlijn 2009/43/EG onverlet.*

Artikel 68

Steun voor innovatieacties op defensiegebied in verband met noodgevallen

Indien de Raad de maatregel uit hoofde van dit artikel overeenkomstig artikel 64, lid 4, activeert, worden innovatieacties in verband met een van de volgende activiteiten geacht subsidiabel te zijn uit hoofde van het programma:

- a) activiteiten die gericht zijn op een zeer sterke verkorting van de doorlooptijd voor de levering van defensieproducten;

- b) activiteiten die gericht zijn op een aanzienlijke vereenvoudiging van de technische specificaties van defensieproducten om de massaproductie ervan mogelijk te maken;
- c) activiteiten die gericht zijn op een aanzienlijke vereenvoudiging van het productieproces van defensieproducten om de massaproductie ervan mogelijk te maken; *of*
- d) *activiteiten die gericht zijn op het vervangen van componenten door alternatieven die in de Unie beschikbaar zijn of die eenvoudig kunnen worden aangepast of tijdig kunnen worden ontwikkeld door in de Unie gevestigde marktdeelnemers.*

Artikel 69

Certificering ■

1. Indien de Raad de maatregel uit hoofde van dit artikel overeenkomstig artikel **64, lid 4**, activeert, zorgen de lidstaten ervoor dat de administratieve procedures in verband met de certificering *van crisisrelevante defensieproducten en*, indien nodig, technische aanpassingen *van die producten* zo snel mogelijk worden doorlopen, *conform* hun toepasselijke nationale wet- en regelgeving.
2. Indien het nationale recht in *een* dergelijke status voorziet, wordt aan certificering van crisisrelevante defensieproducten de hoogst *mogelijke* status van belang verleend ■ .

3. Indien deze maatregel wordt geactiveerd, worden ***crisisrelevante*** defensieproducten die in een bepaalde lidstaat zijn gecertificeerd, geacht in een andere lidstaat te zijn gecertificeerd zonder dat zij aan aanvullende controle worden onderworpen.
4. De ***in*** artikel 64, lid 4, bedoelde uitvoeringshandeling kan preciezere bepalingen inzake de reikwijdte van deze maatregel bevatten.
5. Dit artikel ***doet*** geen afbreuk aan het ***recht van iedere lidstaat om*** zijn wezenlijke veiligheidsbelangen ***te beschermen, overeenkomstig artikel 346, lid 1, punt b), VWEU.***

Artikel 70

Nationale versnelde procedures voor het verlenen van vergunningen

Indien de Raad de maatregel uit hoofde van dit artikel overeenkomstig artikel ***64, lid 4***, van deze verordening activeert, ***kan de voorzieningszekerheid van crisisrelevante defensieproducten worden beschouwd als een dwingende reden van groot openbaar belang in de zin van artikel 6, lid 4, en artikel 16, lid 1, punt c), van Richtlijn 92/43/EEG en van artikel 4, lid 7, van Richtlijn 2000/60/EG. Daarom kunnen de planning, de bouw en de exploitatie van desbetreffende productiefaciliteiten worden beschouwd als zijnde van groot openbaar belang, mits aan de overige voorwaarden van die bepalingen is voldaan.***

I

Artikel 71

Continuïteit van de productie van crisisrelevante defensieproducten

1. *Indien de Raad de maatregel uit hoofde van dit artikel overeenkomstig artikel 64, lid 4, van deze verordening activeert en indien Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad⁴⁶ van toepassing is op de desbetreffende productieactiviteiten, kunnen de lidstaten besluiten gebruik te maken van, of marktdeelnemers waarvan de productielocaties op hun grondgebied zijn gevestigd en die de betrokken crisisrelevante defensieproducten produceren, aanmoedigen gebruik te maken van, de afwijkingen waarin artikel 17, lid 3, van Richtlijn 2003/88/EG voorziet teneinde uitbreiding van werkploegendiensten mogelijk te maken en zo de continuïteit van de productie van de betrokken crisisrelevante defensieproducten te faciliteren, indien zij dat nodig achten om de doelstellingen van deze verordening te verwezenlijken.*
2. *Alle betrokken nationale autoriteiten zorgen ervoor dat, indien voorafgaande toestemming vereist is, de aanvragen van marktdeelnemers die crisisrelevante defensieproducten produceren om van de in lid 1 bedoelde afwijkingen gebruik te maken zo snel als wettelijk mogelijk worden behandeld.*

⁴⁶

Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd (PB L 299 van 18.11.2003, blz. 9, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2003/88/oj>).

AFDELING 5

SANCTIES

Artikel 72

Sancties

1. Indien zij dit noodzakelijk en evenredig acht, kan de Commissie, bij uitvoeringshandelingen, aan **marktdelnemers waaraan** een informatie**verzoek** is gericht op grond van artikel 62 **of waarop** een van de verplichtingen rust om de Commissie in kennis te stellen van een verplichting vanuit een derde land op grond van artikel 63, lid 17, en artikel 66, lid 13, dan wel om de productie van crisisrelevante producten te prioriteren op grond van de artikelen 63 **en 66**, de volgende geldboeten of dwangsommen opleggen:
 - a) geldboeten van ten hoogste 300 000 EUR ■ indien **de marktdelnemer** opzettelijk of door grove nalatigheid onjuiste, onvolledige of misleidende informatie verstrekt in antwoord op een verzoek op grond van artikel **62, lid 1**, of de informatie, **overeenkomstig artikel 62, lid 9**, niet binnen de gestelde termijn verstrekt;
 - b) geldboeten van ten hoogste 150 000 EUR ■ indien **de marktdelnemer** opzettelijk of door grove nalatigheid niet voldoet aan de verplichting om de Commissie in kennis te stellen van een verplichting vanuit een derde land op grond van artikel **63, lid 17**, en **artikel 66**, lid 13;

- c) dwangsommen van ten hoogste 1,5 % van de gemiddelde dagomzet in het voorgaande boekjaar voor elke werkdag waarin *de marktdeelnemer* opzettelijk of door grove nalatigheid niet voldoet aan de verplichting om op grond van artikel 63, lid 9, overeenkomstig artikel 63, lid 18, de productie van crisisrelevante producten te prioriteren, met ingang van de datum die is vastgelegd in het besluit waarbij de als prioritair aangemerkte bestelling is geplaatst en indien de *marktdeelnemer* aan wie op grond van dit punt een dwangsom wordt opgelegd een kmo is, bedragen de opgelegde dwangsommen niet meer dan 0,5 % van zijn gemiddelde dagomzet in het voorgaande boekjaar;
- d) geldboeten van ten hoogste 300 000 EUR ■ indien *de marktdeelnemer* opzettelijk of door grove nalatigheid niet voldoet aan de verplichting om de productie van crisisrelevante producten te prioriteren op grond van artikel 63, lid 8, en artikel 66, lid 6, respectievelijk overeenkomstig artikel 63, lid 18, en artikel 66, lid 12.

De in de eerste alinea van dit lid bedoelde uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 77, lid 4, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.

2. Alvorens een besluit op grond van lid 1 van dit artikel te nemen, stelt de Commissie de betrokken *marktdeelnemer* ■ in de gelegenheid te worden gehoord overeenkomstig artikel 75. Om te bepalen of geldboeten of dwangsommen noodzakelijk en evenredig zijn, houdt *de Commissie* rekening met alle naar behoren gemotiveerde redenen die de *marktdeelnemer* heeft aangevoerd.

3. Bij het bepalen van het bedrag van de geldboete of de dwangsom houdt de Commissie rekening met de aard, de ernst en de duur van de inbreuk, ook *met betrekking tot* gevallen van niet-naleving van de in artikel 63, lid 9, vastgelegde verplichting om een als prioritair aangemerkte bestelling, of van de *in artikel 63, lid 7, of artikel 66, lid 6, vastgelegde* verplichting om *een als prioritair aangemerkt verzoek* te aanvaarden *of* te prioriteren, en met de vraag of de *marktdelnemer* de als prioritair aangemerkte bestelling *of het als prioritair aangemerkt verzoek* ten dele is nagekomen.
4. De boeten vormen externe bestemmingsontvangsten in de zin van artikel 21, lid 5, van het Financieel Reglement *en worden bestemd voor* het instrument voor steun aan Oekraïne.

Artikel 73

Verjaringstermijn voor de oplegging van sancties

1. *Voor de bevoegdheid van de Commissie uit hoofde van artikel 72 gelden de volgende verjaringstermijnen:*
 - a) *twee jaar in geval van inbreuken op de bepalingen inzake verzoeken om informatie overeenkomstig artikel 62, lid 1;*
 - b) *twee jaar in geval van inbreuken op de bepalingen inzake de kennisgevingsverplichtingen uit hoofde van artikel 63, lid 17, en artikel 66, lid 13;*

- c) *drie jaar in het geval van inbreuken op bepalingen inzake de verplichting tot prioritering van de productie van crisisrelevante producten overeenkomstig de artikelen 63 en 66.*
2. *De in lid 1 bedoelde verjaringstermijnen gaan in op de dag waarop de inbreuk is gepleegd. Bij voortdurende of herhaalde inbreuken gaat de verjaringstermijn in op de dag waarop de laatste inbreuk werd gepleegd.*
3. *De verjaring wordt gestuit door de maatregelen die de Commissie of de bevoegde instanties van de lidstaten nemen om de naleving van deze verordening te waarborgen.*
4. *De stuiting van de verjaring geldt voor alle partijen die aansprakelijk worden gesteld voor deelname aan de inbreuk.*
5. *Na elke stuiting van de verjaringstermijn begint die verjaringstermijn opnieuw te lopen. De verjaring treedt echter uiterlijk in op de dag waarop een termijn gelijk aan tweemaal de verjaringstermijn is verstreken zonder dat de Commissie een geldboete of een dwangsom heeft opgelegd. Die termijn wordt verlengd met de periode waarin de verjaring is gestuit omdat tegen het besluit van de Commissie een procedure aanhangig is bij het Hof van Justitie van de Europese Unie.*

Artikel 74

Verjaringstermijn voor de tenuitvoerlegging van sancties

- 1. De verjaringstermijn voor de aan de Commissie verleende bevoegdheid om overeenkomstig artikel 72 genomen besluiten ten uitvoer te leggen, bedraagt drie jaar.*
- 2. De verjaringstermijn gaat in op de dag waarop het besluit niet meer kan worden aangevochten.*
- 3. De verjaringstermijn voor de tenuitvoerlegging van geldboeten en dwangsommen wordt gestuit door:*
 - a) een kennisgeving van een besluit waarbij het oorspronkelijke bedrag van de geldboete of de dwangsom wordt gewijzigd of waarbij een daartoe strekkend verzoek wordt afgewezen;*
 - b) elke handeling van de Commissie of van een lidstaat op verzoek van de Commissie tot inning van de geldboete of de dwangsom.*
- 4. Na elke in lid 3 bedoelde stuiting begint de verjaringstermijn opnieuw te lopen.*
- 5. De verjaringstermijn voor de tenuitvoerlegging van geldboeten en dwangsommen wordt geschorst zolang:*
 - a) een betalingstermijn is toegestaan;*
 - b) de invordering van de betaling krachtens een beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie is opgeschort.*

Artikel 75

Recht om te worden gehoord met betrekking tot het opleggen van geldboeten en dwangsommen

1. Alvorens een besluit op grond van artikel 72 vast te stellen, ziet de Commissie erop toe dat de betrokken **marktdelnemers** ■ in de gelegenheid zijn gesteld opmerkingen te maken over:
 - a) de voorlopige bevindingen van de Commissie, met inbegrip van alle zaken **waartegen** de Commissie bezwaren heeft **gemaakt**;
 - b) de maatregelen die de Commissie eventueel voornemens is te nemen in het licht van de voorlopige bevindingen als bedoeld in punt a) van dit lid.
2. De betrokken **marktdelnemers** ■ kunnen hun opmerkingen **over** de voorlopige bevindingen van de Commissie **bij de Commissie** indienen binnen een termijn die de Commissie in haar voorlopige bevindingen bepaalt en die niet minder dan 14 werkdagen bedraagt.
3. De Commissie legt de geldboeten of dwangsommen uitsluitend op op basis van bezwaren waarover de betrokken **marktdelnemers** ■ opmerkingen hebben kunnen maken.

4. Indien de Commissie de betrokken **marktdelnemers** in kennis heeft gesteld van haar voorlopige bevindingen als bedoeld in lid 1, verleent zij desgevraagd toegang tot haar dossier volgens de voorwaarden van een overeengekomen inzageverlening, onder voorbehoud van het rechtmatige belang van de **marktdelnemers** bij de bescherming van hun bedrijfsgeheimen of dat van personen bij de bescherming van bedrijfsgeheimen of andere vertrouwelijke informatie. Het recht tot inzage van het dossier geldt niet voor vertrouwelijke informatie en interne documenten van de Commissie of de autoriteiten van de lidstaten, met name correspondentie tussen de Commissie en de autoriteiten van de lidstaten. Niets in dit lid belet de Commissie om voor het bewijs van een inbreuk noodzakelijke informatie bekend te maken of te gebruiken.

AFDELING 6

COMITÉ VOOR DE VOORZIENINGSZEKERHEID OP DEFENSIEGEBIED

Artikel 76

Comité voor de voorzieningszekerheid op defensiegebied

1. Hierbij wordt het Comité *voor de voorzieningszekerheid* op defensiegebied (het “Comité”) opgericht.

2. De algemene taak van het Comité bestaat erin de Commissie bij te staan en haar **■** aanbevelingen te doen op grond van dit **■** hoofdstuk.
■
3. De Commissie zorgt voor een regelmatige informatiestroom naar het Comité over geplande maatregelen *en over* maatregelen die *na* de activering van de **■** voorzieningscrisistoestanden *op grond van artikel 60 of 64* zijn genomen. De Commissie verstrekt de nodige informatie via een beveiligd IT-systeem.
4. Voor *het voorbereiden op en het aanpakken van een in artikel 60 of 64 bedoelde* voorzieningscrisistoestand, verleent het Comité de Commissie bijstand bij **■** :
 - a) het analyseren van door de lidstaten of de Commissie verzamelde crisisrelevante informatie;
 - b) het beoordelen van mogelijke paraatheidsmaatregelen;*
 - c) het beoordelen of is voldaan aan de criteria voor activering of deactivering van de *in artikel 60 of 64 bedoelde* voorzieningscrisistoestanden;
 - d) het faciliteren van een gecoördineerd optreden met de lidstaten;*

- e) het verstrekken van richtsnoeren voor de uitvoering van de maatregelen die zijn gekozen om te reageren op *de in artikel 60 of 64 bedoelde voorzieningscrises* op Unieniveau, *met inbegrip van de activering van de in de artikelen 62 en 63 en de artikelen 65 tot en met 71 bedoelde maatregelen*;

I

- f) *het bepalen van specifieke responsmaatregelen voor de lidstaten, teneinde de tijdige beschikbaarheid en levering van crisisrelevante producten te waarborgen*;
- g) het faciliteren van het uitwisselen en delen van informatie, onder meer met andere crisisrelevante organen op het niveau van de Unie, alsook in voorkomend geval *met derde landen, internationale organisaties en vertegenwoordigers van de industrie, het maatschappelijk middenveld en de academische wereld*;
- h) *het identificeren van relevante onderwerpen voor de uitvoering van stresstests*;
- i) *het ontwikkelen van een kader en een methode om crisisrelevante producten te bepalen, en het opstellen van de lijst van indicatoren voor vroegtijdige waarschuwing*;
- j) *het inventariseren van crisisrelevante producten en indicatoren voor vroegtijdige waarschuwing*;

- k) het beoordelen of verlenging van de voorzieningscrisistoestand noodzakelijk en evenredig is en of beëindiging passend is;*
- l) het beoordelen van de resultaten van het monitoren en, in voorkomend geval, het in kaart brengen van mogelijke oplossingen voor kwesties van gemeenschappelijk belang; en*
- m) het bepalen van een passende frequentie voor de uitvoering van stresstests.*

■

5. Het Comité bestaat uit ■ vertegenwoordigers *van alle lidstaten*, van de Commissie, van de *hoge* vertegenwoordiger en van het *EDA*. *Het wordt gezamenlijk voorgezeten door een vertegenwoordiger van de Commissie en een van de lidstaat die het roulerende voorzitterschap van de Raad bekleedt.* Het ^{5.1.2.e} van het Comité wordt verzorgd door de Commissie. *Enkel de lidstaten zijn stemgerechtigd.*
6. *De medevoorzitters nodigen vertegenwoordigers van het Europees Parlement uit om de vergaderingen van het Comité als waarnemer bij te wonen.*
7. *Geassocieerde landen hebben het recht om lid van het Comité zonder stemrecht te worden overeenkomstig de voorwaarden van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte.*

8. Het Comité komt telkens wanneer de situatie dat vereist bijeen, op verzoek van de Commissie, van een lidstaat of van een geassocieerd land ***dat lid van het Comité is geworden***. Het Comité stelt zijn reglement van orde vast op grond van een voorstel van de Commissie. ***Dat reglement van orde voorziet in mechanismen om de goede werking van het Comité te waarborgen bij het uitvoeren van zijn taken, onder meer door middel van geschillenbeslechtsprocedures met betrekking tot mogelijke geschillen tussen de medevoorzitters.***
9. Het Comité kan op verzoek van de Commissie of op eigen initiatief ***aanbevelingen*** doen. Het Comité streeft ernaar oplossingen te vinden die de ruimst mogelijke steun genieten.
10. Het Comité nodigt ten minste eenmaal per jaar vertegenwoordigers van de nationale brancheorganisaties in de defensiesector en geselecteerde vertegenwoordigers van de industrie uit om ***als waarnemer deel te nemen aan zijn werkzaamheden***, rekening houdend met de noodzaak om voor een evenwichtige geografische vertegenwoordiging te zorgen ■. Indien ***een*** in artikel 60 of ■ 64 bedoelde voorzieningscrisistoestand is geactiveerd, nodigt het Comité ***indien nodig*** hooggeplaatste vertegenwoordigers van de industrie uit om ***als waarnemer deel te nemen aan zijn werkzaamheden wanneer het in*** een bijzondere configuratie ***bijeenkomt*** teneinde kwesties in verband met crisisrelevante producten, of in verband met de betrokken defensieproducten, indien uit hoofde van artikel 64 een veiligheidsgerelateerde voorzieningscrisistoestand is geactiveerd, te bespreken.
11. Het Comité nodigt de vertegenwoordigers van andere crisisrelevante organen op Unieniveau als waarnemer uit voor zijn desbetreffende vergaderingen ■.

12. Het Comité nodigt, in voorkomend geval ■ , overeenkomstig zijn reglement van orde en met inachtneming van de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten, een vertegenwoordiger van Oekraïne uit om als waarnemer vergaderingen bij te wonen.
13. De Commissie zorgt voor ***inclusiviteit*** en biedt alle leden van het Comité gelijke toegang tot informatie ■ zodat het besluitvormingsproces ***van het Comité*** de situatie en de behoeften van alle lidstaten weerspiegelt. ***Het Comité neemt de nodige maatregelen om te waarborgen dat gerubriceerde en gevoelige informatie veilig wordt behandeld en verwerkt overeenkomstig de artikelen 79 en 80.***
14. De Commissie kan, op eigen initiatief of op voorstel van het Comité, op ***ad-hoc***basis werkgroepen oprichten om het Comité te ondersteunen bij zijn werkzaamheden met het oog op het onderzoeken van specifieke kwesties op basis van de in lid 1 bedoelde taken. De lidstaten wijzen deskundigen aan voor die werkgroepen. ***Het EDA kan worden uitgenodigd om vergaderingen van die werkgroepen bij te wonen.***

15. De Commissie richt een werkgroep *in de zin van lid 14* op die zich bezighoudt met juridische, regelgevende en administratieve belemmeringen. De doelstellingen van die werkgroep *zijn*:
- a) het in kaart brengen van bestaande of potentiële juridische, regelgevende en administratieve belemmeringen op internationaal, *Unie*- en nationaal niveau voor de verwezenlijking van de in artikel 1, *lid 2*, punt 6, genoemde doelstellingen;
 - b) het in kaart brengen van mogelijke oplossingen *en* verzachtende maatregelen als antwoord op vastgestelde belemmeringen.

Hoofdstuk VIII

Governance, evaluatie en zeggenschap

Artikel 77

Comitéprocedure

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité. Dat comité is een comité in de zin van Verordening (EU) nr. 182/2011.

2. Het EDA wordt uitgenodigd om de vergaderingen van het comité bij te wonen als waarnemer, teneinde zijn standpunten kenbaar te maken en zijn deskundigheid te delen. De *Europese Dienst voor extern optreden* wordt eveneens uitgenodigd om de vergaderingen van het comité bij te wonen.
3. *De Commissie kan, op eigen initiatief of op verzoek van een of meer lidstaten, in voorkomend geval vertegenwoordigers van Oekraïne uitnodigen om de vergaderingen van het comité bij te wonen. De vertegenwoordigers van Oekraïne zijn niet aanwezig bij de beraadslagingen en nemen niet deel aan de stemming in het comité.*
4. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, is artikel 5 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.
5. Indien het comité geen advies uitbrengt, neemt de Commissie de ontwerpuitleveringshandeling niet aan en is artikel 5, lid 4, derde alinea, van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.

Artikel 78

Financieringsovereenkomst met Oekraïne

1. De Commissie sluit ■ met Oekraïne ***een financieringsovereenkomst in de zin van artikel 114, lid 2, van het Financieel Reglement*** voor de uitvoering van de in deze verordening vastgelegde acties die betrekking hebben op Oekraïne of in Oekraïne gevestigde juridische entiteiten die middelen van de Unie ontvangen.
2. De met Oekraïne gesloten ***financieringsovereenkomst*** en de opdrachten en overeenkomsten die zijn gesloten met in Oekraïne gevestigde juridische entiteiten die middelen van de Unie ontvangen, waarborgen dat aan de in artikel 129 van het Financieel Reglement vastgelegde verplichtingen kan worden voldaan.
3. In de ***financieringsovereenkomst*** worden de verplichtingen vastgelegd van de Oekraïense autoriteiten en organen waaraan taken tot uitvoering van de begroting zijn toevertrouwd, om alle ■ nodige maatregelen te nemen, ook van juridische, regelgevende en administratieve aard, teneinde de beginselen van goed financieel beheer, transparantie en non-discriminatie te eerbiedigen, de zichtbaarheid van het optreden van de Unie bij het beheer van de middelen van de Unie te waarborgen, de passende zeggenschaps- en auditverplichtingen na te komen en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden op zich te nemen, en de financiële belangen van de Unie te beschermen, met name door middel van gedetailleerde bepalingen inzake:
 - a) de activiteiten in verband met zeggenschap, toezicht, monitoring, evaluatie, verslaglegging en audit van Uniefinanciering uit hoofde van het ***instrument voor steun aan Oekraïne***, alsmede activiteiten met betrekking tot onderzoeken, fraudebestrijdingsmaatregelen en samenwerking;

- b) regels inzake belastingen, rechten en heffingen overeenkomstig artikel 27, leden 9 en 10, van Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad⁴⁷;
- c) het recht van de Commissie om, gedurende de hele projectcyclus, toezicht te houden op de activiteiten uit hoofde van deze verordening die door de in Oekraïne gevestigde juridische entiteiten worden uitgevoerd, waaronder ook die met betrekking tot de samenwerking voor gezamenlijke aanbestedingen, om in voorkomend geval aan **die activiteiten** deel te nemen als waarnemer en om aanbevelingen te doen ter verbetering van **die activiteiten, en een** toezegging van de Oekraïense autoriteiten om hun uiterste best te doen om dergelijke aanbevelingen van de Commissie uit te voeren en over die uitvoering verslag uit te brengen;
- d) de in artikel 83, lid 2, bedoelde verplichtingen, met inbegrip van nauwkeurige regels en een tijdschema **met betrekking tot** het verzamelen van gegevens door Oekraïne en toegang **tot die gegevens door** de Commissie en het **Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF)**;

⁴⁷

Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juni 2021 tot vaststelling van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld, tot wijziging en intrekking van Besluit nr. 466/2014/EU van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Verordening (EU) 2017/1601 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EG, Euratom) nr. 480/2009 van de Raad (PB L 209 van 14.6.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>).

- e) de ■ bescherming *en behandeling* van gerubriceerde informatie *overeenkomstig de toepasselijke regels*;
 - f) bepalingen inzake de bescherming van persoonsgegevens.
4. De financiering wordt pas aan Oekraïne toegekend nadat de *financierings*overeenkomst in werking is getreden en ■ de partijen de acties hebben uitgevoerd die nodig zijn om de daarin vastgelegde eisen uit te voeren.
5. *De Commissie zorgt ervoor dat van haar kant alle nodige maatregelen worden genomen opdat de financieringsovereenkomst uiterlijk ... [zes maanden vanaf de datum van inwerkingtreding van deze verordening] van kracht wordt.*

Artikel 79

Bescherming van gerubriceerde informatie

1. **■ Gerubriceerde ■ informatie die in het kader van deze verordening wordt aangemaakt, verwerkt, opgeslagen, uitgewisseld of gedeeld, wordt beschermd overeenkomstig de veiligheidsvoorschriften die zijn vastgelegd in Besluit (EU, Euratom) 2015/444 van de Commissie⁴⁸ of in de Overeenkomst tussen de lidstaten van de Europese Unie, in het kader van de Raad bijeen, betreffende de bescherming van in het belang van de Europese Unie uitgewisselde gerubriceerde informatie.**
2. *De deelnemende lidstaten bepalen wie de opsteller is van gerubriceerde voorgrondinformatie die wordt gegenereerd bij de uitvoering van de in artikel 10 vermelde subsidiabele acties.*
3. *De Commissie heeft toegang tot de gerubriceerde informatie die nodig is voor het uitvoeren van de taken die haar uit hoofde van deze verordening zijn toegewezen met betrekking tot de in artikel 10 vermelde subsidiabele acties.*
4. *In de context van een SEAP voldoen de in artikel 45, lid 1, punt n), bedoelde voorschriften voor de bescherming van gerubriceerde informatie aan lid 1 van dit artikel.*

⁴⁸ *Besluit (EU, Euratom) 2015/444 van de Commissie van 13 maart 2015 betreffende de veiligheidsvoorschriften voor de bescherming van gerubriceerde EU-informatie (PB L 72 van 17.3.2015, blz. 53, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2015/444/oj>).*

5. *Een SEAP die geassocieerde landen of Oekraïne als lid of waarnemer omvat, zorgt voor een beschermingsniveau dat gelijk is aan dat geboden door de Overeenkomst tussen de lidstaten van de Europese Unie, in het kader van de Raad bijeen, betreffende de bescherming van in het belang van de Europese Unie uitgewisselde gerubriceerde informatie.*
6. De deelnemende lidstaten *stellen* het *toepasselijke beveiligingskader voor een actie in vóór de ondertekening van de subsidieovereenkomst of de opdracht. De desbetreffende documenten maken integrerend deel uit van de subsidieovereenkomst of de opdracht.*
7. *De Commissie zet een systeem met veiligheidsaccreditatie overeenkomstig Besluit (EU, Euratom) 2015/444 op ter facilitering van de uitwisseling van gerubriceerde informatie tussen de Commissie en de lidstaten en geassocieerde landen, en in voorkomend geval met de aanvragers en de ontvangers.*

Artikel 80

Vertrouwelijkheid ■ van informatie

1. Informatie die naar aanleiding van de toepassing van deze verordening wordt ontvangen, wordt slechts gebruikt voor het doel waarvoor zij werd gevraagd.
2. De lidstaten, de Commissie, *de Europese Dienst voor extern optreden* en het *EDA* waarborgen de bescherming van handels- en bedrijfsgeheimen en andere gevoelige ■ informatie die bij de toepassing van deze verordening wordt verkregen en opgesteld, overeenkomstig het recht van de Unie en ■ het toepasselijke nationale recht.

■
3. De Commissie behandelt informatie die gegevens van een entiteit of bedrijfsgeheimen bevat, op een wijze die niet minder streng is dan de behandeling van gevoelige ■ informatie, met inbegrip van de toepassing van het “*need-to-know*”-*beginsel* en van het *gebruik van* passende versleutelde omgevingen *voor het verwerken en uitwisselen van die informatie*.

Artikel 81

Bescherming van persoonsgegevens

Deze verordening doet geen afbreuk aan **■** Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad⁴⁹ ***noch aan de Verordeningen (EU) 2016/679⁵⁰ en (EU) 2018/1725⁵¹*** van het Europees Parlement en de Raad **■** .

■

Artikel 82

Audits

Audits naar het gebruik van de bijdrage van de Unie uitgevoerd door personen of entiteiten, met inbegrip van andere personen of entiteiten dan die welke door de instellingen, organen en instanties van de Unie zijn gemachtigd, vormen de basis van de algemene zekerheid in de zin van artikel 127 van het Financieel Reglement. Overeenkomstig artikel 287 VWEU onderzoekt de ***Europese*** Rekenkamer de rekeningen van alle ontvangsten en uitgaven van de Unie.

⁴⁹ Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie) (PB L 201 van 31.7.2002, blz. 37, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2002/58/oj>).

⁵⁰ ***Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)*** (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

⁵¹ Verordening (EU) 2018/1725 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de instellingen, organen en instanties van de Unie en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 45/2001 en Besluit nr. 1247/2002/EG (PB L 295 van 21.11.2018, blz. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj>).

Artikel 83

Bescherming van de financiële belangen van de Unie

1. Indien een geassocieerd land aan het programma deelneemt door middel van een op grond van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte of op basis van een ander rechtsinstrument vastgesteld besluit, verleent het geassocieerde land de nodige rechten en toegang aan de verantwoordelijke ordonnateur, het OLAF en de **Europese** Rekenkamer, zodat deze hun respectieve bevoegdheden ten volle kunnen uitoefenen. In het geval van het OLAF omvatten dergelijke rechten het recht om onderzoeken, met inbegrip van controles en inspecties ter plaatse, uit te voeren als bepaald in Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013.
2. De in **artikel** 78 genoemde overeenkomst voorziet in de verplichtingen van Oekraïne om:
 - a) passende maatregelen te nemen om **onregelmatigheden**, fraude, corruptie **en belangen**conflicten die de financiële belangen van de Unie schaden te voorkomen, op te sporen en te corrigeren, om dubbele financiering **op te sporen en** te voorkomen, en om juridische **stappen** te ondernemen om middelen waaraan geen wettige bestemming is gegeven, terug te vorderen;

- b) regelmatig te controleren of de verstrekte financiering is gebruikt overeenkomstig de toepasselijke voorschriften, met name wat betreft het voorkomen, opsporen en corrigeren van **onregelmatigheden**, fraude, corruptie en **belangen**conflicten;
- c) een betalingsverzoek uit hoofde van het **instrument voor steun aan Oekraïne** vergezeld te laten gaan van een verklaring dat de middelen zijn gebruikt in overeenstemming met het beginsel van goed financieel beheer en voor het beoogde doel, en op passende wijze zijn beheerd, met name in overeenstemming met Oekraïense voorschriften aangevuld met internationale normen ■ inzake het voorkomen, opsporen en corrigeren van onregelmatigheden, fraude, corruptie en **belangen**conflicten;
- d) de Commissie, het OLAF, de **Europese** Rekenkamer en, in voorkomend geval, **het Europees Openbaar Ministerie** expliciet toe te staan hun in artikel 129, lid 1, van het Financieel Reglement vastgelegde rechten uit te oefenen, bij toepassing van het evenredigheidsbeginsel.

Artikel 84

Informatie, communicatie en publiciteit

1. De ontvangers van Uniefinanciering erkennen de oorsprong van de middelen en geven zichtbaarheid aan **die** financiering, met name wanneer zij de acties en de resultaten ervan promoten, door meerdere doelgroepen, waaronder de media en het grote publiek, doelgericht en op samenhangende, doeltreffende en evenredige wijze te informeren.
2. De Commissie onderneemt informatie- en communicatieacties in verband met **deze verordening**, de op grond van **deze verordening** ondernomen acties en de behaalde resultaten.
3. De aan het programma **en aan het instrument voor steun aan Oekraïne** toegewezen financiële middelen dragen bij aan de institutionele communicatie over de politieke prioriteiten van de Unie, voor zover die prioriteiten verband houden met de in de artikelen 4 **en 22** bedoelde doelstellingen.
4. De aan het programma **en aan het instrument voor steun aan Oekraïne** toegewezen financiële middelen kunnen bijdragen aan de organisatie van verspreidingsactiviteiten, netwerkevenementen en bewustmakingsactiviteiten, met name om de toeleveringsketens **open te stellen** teneinde de grensoverschrijdende deelname van kmo's te bevorderen.

Artikel 85

Monitoring, evaluatie en toetsing

1. ***De Commissie monitort regelmatig de uitvoering van het programma en van het instrument voor steun aan Oekraïne, en brengt aan het Europees Parlement en de Raad jaarlijks verslag uit over de geboekte vooruitgang, onder meer over de mate van betrokkenheid van kmo's en kleine midcaps en over de totale uitgaven van het programma en van het instrument voor steun aan Oekraïne, uitgesplitst naar type actie en vorm van Uniebijdrage.***

De Commissie treft de nodige monitoringregelingen om ervoor te zorgen dat de gegevens voor het monitoren van de uitvoering en de resultaten van het programma en van het instrument voor steun aan Oekraïne efficiënt, doeltreffend en tijdig worden verzameld. Daartoe kunnen evenredige verslagleggingsvereisten worden opgelegd aan de ontvangers van financiële middelen van de Unie en, in voorkomend geval, aan de lidstaten.

2. Uiterlijk op 30 juni 2027 stelt de Commissie een verslag op, ***in voorkomend geval op basis van indicatoren***, waarin zij de uitvoering van de in deze verordening vervatte maatregelen en de resultaten daarvan evalueert ***en de noodzaak van een eventuele herziening van deze verordening beoordeelt***. Het evaluatieverslag bouwt voort op raadplegingen van de lidstaten en belangrijke belanghebbenden, ***en bevat een evaluatie van de bijdrage van deze verordening aan de geboekte vooruitgang met het verhogen van: de waarde van defensiematerieel dat via samenwerking is aangekocht in de Unie; de waarde van de defensiehandel binnen de EU; en de waarde van de defensie-investeringen van de lidstaten in aankopen binnen de Unie.***
3. De Commissie legt dit verslag, eventueel vergezeld van wetgevingsvoorstellen, aan het Europees Parlement en de Raad voor.

Artikel 86

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

Met betrekking tot deze verordening zijn drie verklaringen afgelegd, die te vinden zijn in PB C, ... [PB: gelieve de PB-referentie van deze drie verklaringen in te voegen].

Gezamenlijke verklaring van het Europees Parlement en de Raad over de financiering van het programma voor de Europese defensie-industrie (EDIP) en het instrument voor steun aan Oekraïne in het kader van de EDIP-verordening⁺

Het Europees Parlement en de Raad erkennen dat het dringend noodzakelijk is om de Europese technologische en industriële defensiebasis en de Oekraïense technologische en industriële defensiebasis te ondersteunen om het concurrentievermogen daarvan te vergroten door de aanpassing van de industrie aan structurele veranderingen te versnellen, onder meer door de productiecapaciteit op te voeren en de samenwerking bij de aanbesteding van defensieproducten te intensiveren, met name in het licht van de uitdagingen die voortvloeien uit Ruslands illegale, niet-uitgelokte en ongerechtvaardigde aanvalsoorlog tegen Oekraïne.

Onverminderd de prerogatieven van de begrotingsautoriteit in het kader van de toekomstige jaarlijkse begrotingsprocedures verzoeken het Europees Parlement en de Raad de Commissie om, rekening houdend met eerdere politieke toezeggingen van de begrotingsautoriteit, onder meer om de rentekosten van het EURI te dekken, bij voorrang na te gaan hoe de begroting voor het programma voor de Europese defensie-industrie en het instrument voor steun aan Oekraïne overeenkomstig punt 18 van het Interinstitutioneel Akkoord betreffende begrotingsdiscipline kan worden versterkt zonder soortgelijke EU-programma's en -fondsen te korten.

⁺ PB: gelieve in de voetnoot de PB-referentie van de verordening in document PE-CONS 52/25 – 2024/0061(COD) in te vullen.

Gezamenlijke verklaring van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie over de financiële bijdragen van derde landen voor hun deelname aan het SAFE-instrument als aanvullende financiële middelen voor het programma voor de Europese defensie-industrie (EDIP) en het instrument voor steun aan Oekraïne (USI) in het kader van de EDIP-verordening⁺

Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie erkennen dat het dringend noodzakelijk is om de Europese technologische en industriële defensiebasis en de Oekraïense technologische en industriële defensiebasis te ondersteunen om het concurrentievermogen daarvan te vergroten door de aanpassing van de industrie aan structurele veranderingen te versnellen, onder meer door de productiecapaciteit op te voeren en de samenwerking bij de aanbesteding van defensieproducten te intensiveren, met name in het licht van de uitdagingen die voortvloeien uit Ruslands illegale, niet-uitgelokte en ongerechtvaardigde aanvalsoorlog tegen Oekraïne.

Overeenkomstig artikel 17, lid 4, van de SAFE-verordening worden de financiële bijdragen die derde landen moeten verstrekken voor hun deelname aan het SAFE-instrument, gebruikt voor programma's ter ondersteuning van de defensie-industrie van de Unie, de Oekraïense defensie-industrie en Oekraïne, overeenkomstig de regels van die programma's. Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie zijn het erover eens dat dergelijke bijdragen moeten worden gebruikt ter versterking van het EDIP, met inbegrip van het USI.

⁺ PB: gelieve in de voetnoot de PB-referentie van de verordening in document PE-CONS 52/25 – 2024/0061(COD) in te vullen.

Gezamenlijke verklaring van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie over aanvullende financiële middelen in het kader van de EDIP-verordening⁺

Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie zijn het erover eens dat de EDIP-verordening moet worden toegerust met aanvullende financiële middelen.

Daartoe voorziet de EDIP-verordening specifiek in de mogelijkheid van aanvullende financiële bijdragen van lidstaten, instellingen, organen en agentschappen van de Unie, derde landen, internationale organisaties, internationale financiële instellingen of andere derden, en wordt in dit verband uitdrukkelijk verwezen naar het fonds voor de versnelde transformatie van defensietoeleveringsketens (FAST).

In het licht daarvan, en rekening houdend met de centrale rol van FAST bij het versterken van de productiecapaciteit op defensiegebied van kmo's en kleine midcaps die in het bijzonder behoefte hebben aan investeringen, moeten dergelijke aanvullende bijdragen bij voorrang aan FAST worden toegewezen en een aanvulling vormen op de bedragen die worden toegewezen uit de in artikel 5, lid 1, genoemde middelen ten bedrage van 1 200 miljoen EUR, met als doel te komen tot een totaal indicatief bedrag voor dat specifieke fonds in het kader van het programma van ten minste 150 miljoen EUR, met inachtneming van de prerogatieven van de begrotingsautoriteit.

⁺ PB: gelieve in de voetnoot de PB-referentie van de verordening in document PE-CONS 52/25 – 2024/0061(COD) in te vullen.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0296

Het verhogen van de efficiëntie van de EU-garantie uit hoofde van de InvestEU-verordening en het vereenvoudigen van de verslagleggingsvereisten

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 26 november 2025 inzake het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2015/1017, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695 en (EU) 2021/1153 wat betreft het verhogen van de efficiëntie van de EU-garantie uit hoofde van Verordening (EU) 2021/523 en het vereenvoudigen van de verslagleggingsvereisten (COM(2025)0084 – C10-0036/2025 – 2025/0040(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0084),
- gezien artikel 294, lid 2, en de artikelen 172 en 173, artikel 175, derde alinea, artikel 182, lid 1, artikel 183, artikel 188, tweede alinea, en artikel 194 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0036/2025),
- gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 29 april 2025¹,
- na raadpleging van het Comité van de Regio's,
- gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord en de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 8 oktober 2025 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren,
- gezien artikel 60 van zijn Reglement,

¹ PB C, C/2025/3199, 2.7.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3199/oj>.

- gezien het gezamenlijk overleg van de Begrotingscommissie en de Commissie economische en monetaire zaken overeenkomstig artikel 59 van het Reglement,
 - gezien de adviezen van de Commissie industrie, onderzoek en energie en de Commissie vervoer en toerisme,
 - gezien het verslag van de Begrotingscommissie en de Commissie economische en monetaire zaken (A10-0117/2025),
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
 2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
 3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de nationale parlementen.

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 26 november 2025 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2015/1017, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695 en (EU) 2021/1153 wat betreft het verhogen van de efficiëntie van de EU-garantie uit hoofde van Verordening (EU) 2021/523 en het vereenvoudigen van de verslagleggingsvereisten

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name de artikelen 172 en 173, artikel 175, derde alinea, artikel 182, lid 1, artikel 183, artikel 188, tweede alinea, en artikel 194,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Na raadpleging van het Comité van de Regio's,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure²,

¹ PB C, C/2025/3199, 2.7.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3199/oj>.
² *Standpunt van het Europees Parlement van 26 november 2025.*

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Unie wordt geconfronteerd met enorme financieringsbehoeften om haar doelstellingen op het gebied van innovatie, de **groene** en digitale transitie en sociale investeringen en vaardigheden te verwezenlijken, waarbij tegelijkertijd een oplossing moet worden gevonden voor de invloed van de huidige complexe situatie op het concurrentievermogen en de industriële basis van de Unie, die wordt gekenmerkt door een veranderende mondiale dynamiek, trage economische groei, versnelde klimaatverandering en aantasting van het milieu, technologische concurrentie en toenemende geopolitieke spanningen. *In dit kader is het vergroten van de autonomie van de Unie, met name op het gebied van energie, door investeringen te bevorderen die bijdragen tot een op hernieuwbare energie gebaseerd en schoon energiesysteem en schone technologieën, essentieel om de afhankelijkheid te verminderen en economisch en politieke stabiliteit te waarborgen.*
- (2) *De additionaliteit en het hefboomeffect van de EU-garantie vormen de basis van zowel het Europees fonds voor strategische investeringen, ingesteld bij Verordening (EU) 2015/1017 van het Europees Parlement en de Raad³, (EFSI) als het InvestEU-programma, dat is vastgesteld bij Verordening (EU) 2021/523 van het Europees Parlement en de Raad⁴, waardoor met name nieuwe en innovatieve technologieën en bedrijven kunnen worden opgeschaald en investeringen voor particuliere investeerders minder risicovol worden. Toezicht door het Europees Parlement en de Raad helpt ervoor te zorgen dat de EU-garantie wordt gebruikt in overeenstemming met de doelstellingen van het InvestEU-programma.*

³ Verordening (EU) 2015/1017 van het Europees Parlement en de Raad van 25 juni 2015 betreffende het Europees Fonds voor strategische investeringen, de Europese investeringsadvieshub en het Europese investeringsprojectenportaal en tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1291/2013 en (EU) nr. 1316/2013 — Het Europees Fonds voor strategische investeringen (PB L 169 van 1.7.2015, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/1017/oj>).

⁴ Verordening (EU) 2021/523 van het Europees Parlement en de Raad van 24 maart 2021 tot vaststelling van het InvestEU-programma en tot wijziging van Verordening (EU) 2015/1017 (PB L 107 van 26.3.2021, blz. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj>).

- (3) In het rapport “The future of European competitiveness” (het rapport-Draghi) worden de gecombineerde extra investeringsbehoeften in Europa tegen 2030 geraamd op 750-800 miljard EUR per jaar, ***waarvan alleen al voor de energietransitie 450 miljard EUR nodig is***. Een aanzienlijk deel daarvan is bestemd voor de groene en de digitale transitie. Het waarborgen van voldoende publieke en particuliere investeringen is van cruciaal belang om de productiviteitsgroei te stimuleren en de doelstellingen van de Unie te verwezenlijken, particuliere investeringen aan te trekken die zijn gericht op de decarbonisatie van de industrie, de productie, opslag en uitrol van schone energie en elektrificatie te versnellen, interconnecties en netwerken te versterken, duurzame en circulaire bedrijfsmodellen te bevorderen, de ***duurzame*** renovatie van gebouwen te stimuleren, en de productie van schone technologie en digitale technologieën te ontwikkelen alsook de verspreiding ervan over economische sectoren aan te moedigen.
- (4) ***De Unie heeft te maken met een huisvestingscrisis die bestaat uit twee markttekortkomingen, namelijk een tekort aan betaalbare en sociale woningen en het onvermogen om de kloof op het gebied van energie-efficiëntie te dichten. Met behulp van een verhoogde EU-garantie in het kader van het beleidsterrein voor sociale investeringen en vaardigheden van het InvestEU-fonds en een grotere zichtbaarheid en toegankelijkheid van financiële steun op het gebied van huisvesting, kunnen de Unie en de uitvoerende partners van InvestEU substantiële steun verlenen aan de belangrijkste prioriteit van sociale investeringen en vaardigheden, waaronder aan betaalbare sociale huisvesting, en tegelijkertijd bijdragen aan de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten.***

- (5) *Door de aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne wordt de Unie geconfronteerd met een acute noodzaak om de veiligheid, alsmede haar defensietechnologische en industriële basis en militaire mobiliteit aanzienlijk te verbeteren. Met behulp van een verhoogde EU-garantie die beschikbaar is in het kader van de relevante beleidsterreinen van het InvestEU-fonds, een grotere zichtbaarheid en toegankelijkheid van financiële steun voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), midcap-ondernemingen en start-ups in de defensietoeleveringsketen, kunnen de Unie en de uitvoerende partners van InvestEU belangrijke steun verlenen voor deze belangrijke prioriteit.*
- (6) *Initiatieven zoals de faciliteit voor de garantie van exportkredieten in het kader van InvestEU spelen een belangrijke rol bij de ondersteuning van de Oekraïense economie. Voor de effectiviteit van die faciliteit is het van essentieel belang dat Europese exportkredietinstellingen er op grote schaal aan deelnemen.*
- (7) *Goed functionerende vervoersnetwerken en -diensten zijn van groot belang met het oog op een transitie naar een groene economie en de versterking van het concurrentievermogen van de Unie. Er zijn in dat opzicht investeringen in de trans-Europese vervoersnetwerken nodig om ontbrekende verbindingen aan te leggen en vervoersinfrastructuur te moderniseren, wanneer er een groot tekort is aan publieke en private financiering.*

- (8) Het InvestEU-fonds is het belangrijkste instrument op Unieniveau om publieke en particuliere financiering aan te trekken voor de ondersteuning van een breed scala aan beleidsprioriteiten van de Unie. Via het uitgebreide netwerk van uitvoerende partners, waaronder de Europese Investeringsbank (EIB), het Europees Investeringsfonds (EIF), andere internationale financiële instellingen en nationale stimuleringsbanken en -instellingen, levert het InvestEU-fonds door middel van zijn risicodelingscapaciteit de broodnodige financiering. In de tussentijdse evaluatie van InvestEU, die in 2024 werd afgerond, werd benadrukt dat begrotingsgaranties inherent efficiënt zijn voor de Uniebegroting en werd bevestigd dat het InvestEU-programma goed op schema ligt wat het mobiliseren van investeringen betreft, met een aanzienlijk verwacht effect op de reële economie. De goedkeuringen van financierings- en investeringsverrichtingen in het kader van het InvestEU-programma werden echter in een zeer vroege fase verleend, hetgeen ertoe kan leiden dat na 2025 voor sommige financiële producten mogelijk geen goedkeuringen meer zullen worden verleend, als deze kwestie niet wordt aangepakt.

- (9) Het is belangrijk dat de financiële capaciteit van het InvestEU-fonds wordt vergroot en nog efficiënter wordt gebruikt wanneer deze wordt gecombineerd met middelen die beschikbaar zullen worden gemaakt in het kader van het EFSI en andere oude instrumenten, te weten het schuldinstrument van CEF, vastgesteld bij Verordening (EU) nr. 1316/2013 van het Europees Parlement en de Raad⁵, en de InnovFin-schuldfaciliteit, ingesteld krachtens de verordeningen (EU) nr. 1290/2013⁶ en (EU) nr. 1291/2013⁷ van het Europees Parlement en de Raad, die door de EIB-groep worden uitgevoerd. Die combinaties kunnen leiden tot een daling van de begrotingsontvangsten uit die oude instrumenten. Die combinaties zouden echter ook een hoger volume van de garantiedekking mogelijk maken voor strategische investeringen in belangrijke prioritaire gebieden van de Unie, waardoor naar verwachting een extra investering van ongeveer 25 miljard EUR zou worden beschikbaar gesteld en zou leiden tot een grotere risicodiversificatie, zonder risico's voor de begroting van de Unie aanzienlijk te verhogen.

⁵ Verordening (EU) nr. 1316/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2013 tot vaststelling van de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 913/2010 en tot intrekking van Verordeningen (EG) nr. 680/2007 en (EG) nr. 67/2010 (PB L 348 van 20.12.2013, blz. 129, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1316/oj>).

⁶ Verordening (EU) nr. 1290/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2013 tot vaststelling van de regels voor de deelname aan acties en de verspreiding van resultaten in het kader van “Horizon 2020 – het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie (2014-2020)” en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1906/2006 (PB L 347 van 20.12.2013, blz. 81, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1290/oj>).

⁷ Verordening (EU) nr. 1291/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2013 tot vaststelling van Horizon 2020 – het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie (2014-2020) en tot intrekking van Besluit nr. 1982/2006/EG (PB L 347 van 20.12.2013, blz. 104, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1291/oj>).

- (10) De verhoging van de EU-garantie met **2,9** miljard EUR, ondersteund door de extra terugvloeiende middelen van **1,16** miljard EUR, en de efficiëntiemaatregelen die worden uitgevoerd door de capaciteiten van de oude instrumenten met het InvestEU-fonds te combineren, zullen naar verwachting leiden tot het aantrekken van ongeveer **55** miljard EUR aan extra investeringen. Het is nodig de financiële bijdrage van de EIB-groep evenredig aan te passen aan het aandeel van de verhoogde EU-garantie dat aan de groep is toegekend. ***De indicatieve verdeling van de EU-garantie over de vier beleidsterreinen van het InvestEU-fonds moet evenredig worden verhoogd met de verhoging van de EU-garantie. Het gebruik van die terugvloeiende middelen uit oude instrumenten ten behoeve van het InvestEU-fonds laat de onderhandelingen over het meerjarig financieel kader voor de periode na 2027 onverlet.***

- (11) *Adviesdiensten in het kader van InvestEU spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van nieuwe projecten. Deze adviesdiensten zijn met name nuttig op complexe terreinen, zoals betaalbare sociale huisvesting en defensie. Het zou daarom passend zijn om 40 miljoen EUR aan terugvloeiende middelen te gebruiken ter verhoging van het bedrag dat voor dergelijke diensten beschikbaar moet worden gesteld. Voorts is het nodig de interactie tussen de verschillende onderdelen van het InvestEU-programma te versterken, met name tussen de InvestEU-advieshub en het InvestEU-portaal.*
- (12) *Het bedrag van de voorzieningen die nodig zijn voor de dekking van de tijdens de looptijd te verwachten verliezen die voortvloeien uit de door het InvestEU-fonds gesteunde verrichtingen, wordt door de Commissie geraamd met een betrouwbaarheidsniveau van 95 % van de value-at-risk. Als onderdeel van haar voortdurende inspanningen om het risicobeheerkader voor begrotingsgaranties te harmoniseren, is de Commissie van plan de methoden die zowel in het interne als het externe beleid worden toegepast, te herbekijken.*

- (13) Om het lidstaatcompartiment in het kader van het InvestEU-fonds aantrekkelijker te maken, moet het voor de lidstaten mogelijk zijn om, naast de bestaande optie om bij te dragen aan de EU-garantie, ook op volledig gefinancierde wijze bij te dragen *uit fondsen in gedeeld beheer, uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit die is ingesteld bij Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad⁸, of uit middelen van de lidstaten*, via een InvestEU-financieringsinstrument. Steun uit het InvestEU-financieringsinstrument moet, voor zover mogelijk, worden uitgevoerd volgens dezelfde beginselen als deze van de EU-garantie. Via het InvestEU-financieringsinstrument zouden de lidstaten die niet tot de eurozone behoren, op financieel efficiëntere wijze in hun eigen valuta van het InvestEU-programma kunnen profiteren. *Het InvestEU-financieringsinstrument moet ook een verdere stimulans bieden om de risicobereidheid van de uitvoerende partners op verantwoorde wijze te vergroten en zo bij te dragen tot het aantrekken van particulier kapitaal.*
- (14) *Om de compartimenten op een complementaire manier te gebruiken ter ondersteuning van een bepaalde financierings- of investeringsverrichting, is het mogelijk om bedragen die aan het compartiment van de lidstaat zijn toegewezen, te combineren met middelen uit het EU-compartiment in een gelaagde structuur, waarbij een eersteverliestranche wordt gedekt door nationale middelen. Om de samenhang met de doelstellingen van het InvestEU-programma te waarborgen, moeten dergelijke combinaties voldoen aan de beginselen van EU-meerwaarde, eerlijke concurrentie en de integriteit van de interne markt, en moeten zij waar nodig bijdragen aan grensoverschrijdende samenwerking.*

⁸ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (15) In overeenstemming met de algemene doelstelling van vereenvoudiging om de administratieve lasten voor eindontvangers, financiële intermediairs en uitvoerende partners te verlichten, moeten de verslagleggingsvereisten, met inbegrip van die met betrekking tot essentiële prestatie- en monitoringindicatoren, naargelang van het geval worden verlaagd, met name die welke gevolgen hebben voor kleine ondernemingen en kleinschalige verrichtingen. *Die vereenvoudiging mag geen invloed hebben op de kwaliteit van de gegevens die van de eindontvangers worden ontvangen, wanneer die gegevens niet onder de voorgestelde vermindering van rapportageverplichtingen vallen. Onverminderd de definitie van kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) voor de toepassing van andere Uniehandelingen en eventuele toekomstige programma's en fondsen, moet de toepassing van de definitie van een kmo voor de uitvoering van het InvestEU-programma worden aangepast om complexiteit zoveel mogelijk weg te nemen. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan sociale ondernemingen en instellingen voor microfinanciering. Het is belangrijk eraan te herinneren dat de boekhoudregels van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad⁹, met inbegrip van de regels inzake consolidatie, van toepassing zijn, waardoor de integriteit van de definitie van kmo's wordt gewaarborgd en wordt verzekerd dat de steun van de Unie de beoogde begunstigten bereikt. Indien dit voor de uitvoering noodzakelijk is, en onverminderd Verordening (EU) 2021/523, is het passend dat de criteria van de vereenvoudigde definitie worden geïnterpreteerd in overeenstemming met de beginselen die zijn vastgelegd in de relevante bepalingen van bijlage I bij Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie¹⁰. Het is noodzakelijk dat uitvoerende partners of, in het geval van financiële tussenproducten, financiële intermediairs ervoor zorgen dat volledig wordt voldaan aan de subsidiabiliteitsvoorwaarden voor kmo's, onder meer door de kmo-status van eindontvangers te verifiëren, in het bijzonder door een nauwkeurige berekening van het aantal werknemers en de omzet binnen de relevante perimeter van de*

⁹ *Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PB L 182 van 29.6.2013, blz. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj>).*

¹⁰ *Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie van 6 mei 2003 betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (PB L 124 van 20.5.2003, blz. 36, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>).*

ondernemingen, en, indien van toepassing, door de correcte toepassing van consolidatieregels om ontwijking via holdings of soortgelijke structuren te voorkomen.

- (16) *Het is aangewezen dat de Commissie overweegt verdere niet-wetgevende vereenvoudigingsmaatregelen te nemen ter aanvulling van deze wijzigingsverordening, zoals het verminderen van de frequentie van de voortgangsverslagen die door de uitvoerende partners moeten worden ingediend, teneinde de werklast van de uitvoerende partners, financiële intermediairs en eindontvangers te verminderen zonder de inhoudelijke elementen van Verordening (EU) 2021/523 te wijzigen.*
- (17) *Het is belangrijk dat staatssteunprocedures die van toepassing zijn op door het InvestEU-fonds ondersteunde verrichtingen evenredig, voorspelbaar en gestroomlijnd zijn. In voorkomend geval is het belangrijk dat de Commissie alle mogelijke manieren blijft onderzoeken om de beoordeling van staatssteun te vereenvoudigen en te versnellen. Daarnaast moet bij de herziening van Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie¹¹ de toepassing van de staatssteunregels in het kader van het InvestEU-programma verder worden verduidelijkt en vereenvoudigd.*
- (18) De frequentie en reikwijdte van de verslagen moeten ook worden verlaagd voor het InvestEU-programma en de voorganger ervan, het EFSI.

¹¹ *Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PB L 187 van 26.6.2014, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/651/oj>).*

- (19) De Verordeningen (EU) 2015/1017, (EU) 2021/695¹² en (EU) 2021/1153¹³ van het Europees Parlement en de Raad moeten worden gewijzigd om combinaties van steun uit hoofde van die verordeningen en de EU-garantie uit hoofde van Verordening (EU) 2021/523, als gewijzigd bij deze verordening, mogelijk te maken.
- (20) Voor de boekhouding van de Commissie zijn de uitvoerende partners, met betrekking tot combinaties van steun, verplicht om te voorzien in gecontroleerde financiële overzichten overeenkomstig artikel 212, lid 4, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad¹⁴, waarbij de bedragen in verband met de verschillende rechtsgrondslagen duidelijk afzonderlijk van elkaar worden vermeld.
- I**
- (21) Daar de doelstellingen van deze verordening, namelijk tekortkomingen van de markt in de hele Unie en in specifieke lidstaten en de investeringskloof in de Unie aanpakken, de groene en digitale transitie van de Unie versnellen, het concurrentievermogen versterken en de industriële basis versterken, niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt, maar beter door de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om die doelstellingen te verwezenlijken.

¹² Verordening (EU) 2021/695 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van Horizon Europa – het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, tot vaststelling van de regels voor deelname en verspreiding en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1290/2013 en (EU) nr. 1291/2013 (PB L 170 van 12.5.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj>).

¹³ Verordening (EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad van 7 juli 2021 tot vaststelling van de Connecting Europe Facility en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1316/2013 en (EU) nr. 283/2014 (PB L 249 van 14.7.2021, blz. 38, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1153/oj>).

¹⁴ Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

- (22) *Om het Europees Parlement en de Raad te ondersteunen bij de uitoefening van hun institutionele taken, moet het onafhankelijke eindevaluatieverslag over het InvestEU-programma een vergelijkende beoordeling bevatten van de prestaties van het InvestEU-programma vóór en na de inwerkingtreding van deze wijzigingsverordening, met inbegrip van de afwijkingen en aanpassingen van de regelgeving.*

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Wijzigingen van Verordening (EU) 2021/523

Verordening (EU) 2021/523 wordt als volgt gewijzigd:

- 1) in artikel 1 wordt de eerste alinea vervangen door:

“Bij deze verordening wordt het InvestEU-fonds ingesteld, dat voorziet in een EU-garantie en een InvestEU-financieringsinstrument ter ondersteuning van door de uitvoerende partners uitgevoerde financierings- en investeringsverrichtingen waarmee aan doelstellingen van het interne beleid van de Unie wordt bijgedragen.”;
- 2) artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:
 - a) de punten 3, 4 en 5 worden vervangen door:
 - “3) “beleidsterrein”: een aangewezen gebied voor ondersteuning door de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument als bepaald in artikel 8, lid 1;
 - 4) “compartiment”: een deel van de in het kader van het InvestEU-fonds verstrekte ondersteuning gedefinieerd op basis van de oorsprong van de middelen waardoor het wordt gedekt;

5) “blendingverrichting”: in het kader van het EU-compartiment, een door de begroting van de Unie ondersteunde verrichting, waarbij niet-terugbetaalbare vormen van steun, terugbetaalbare vormen van steun, of beide, uit de begroting van de Unie worden gecombineerd met terugbetaalbare vormen van steun van instellingen voor ontwikkelingsfinanciering of andere openbare financiële instellingen, of van commerciële financiële instellingen en investeerders; voor de toepassing van deze definitie mogen programma’s van de Unie die worden gefinancierd uit andere bronnen dan de begroting van de Unie, zoals het EU-ETS-innovatiefonds, worden gelijkgesteld met uit de begroting van de Unie gefinancierde programma’s van de Unie;”;

b) punt 8 wordt vervangen door:

“8) “bijdrageovereenkomst”: een rechtsinstrument waarin de Commissie en een of meer lidstaten de voorwaarden voor de uitvoering van de bijdrage in het lidstaatcompartiment specificeren, als bepaald in de artikelen 10 en 10 bis;”;

c) de punten 10 en 11 worden vervangen door:

“10) “financierings- en investeringsverrichtingen” of “financierings- of investeringsverrichtingen”: verrichtingen waarbij financiering aan eindontvangers op directe of indirecte wijze door middel van financiële producten wordt verstrekt:

- a) en die, in het kader van de EU-garantie, door een uitvoerende partner in eigen naam worden uitgevoerd, door de uitvoerende partner in overeenstemming met zijn interne regels, beleid en procedures worden verstrekt en in de financiële staten van de uitvoerende partner worden verwerkt of, in voorkomend geval, in de opmerkingen bij die financiële staten worden vermeld;
- b) en die, in het kader van het InvestEU-financieringsinstrument, door een uitvoerende partner worden uitgevoerd in eigen naam of in eigen naam maar namens de Commissie, naargelang van het geval;

- 11) “fondsen in gedeeld beheer”: fondsen die voorzien in de mogelijkheid om een deel van die fondsen toe te wijzen aan de voorziening voor een onder het lidstaatcompartiment van het InvestEU-fonds vallende begrotingsgarantie of financieringsinstrument, namelijk het bij Verordening (EU) 2021/1058 van het Europees Parlement en de Raad^{*} ingestelde Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) en Cohesiefonds, het bij Verordening (EU) 2021/1057 van het Europees Parlement en de Raad^{**} (de “ESF+-verordening voor 2021-2027”) opgerichte Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+), het bij Verordening (EU) 2021/1139 van het Europees Parlement en de Raad^{***} opgerichte Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur (EFMZVA), en het bij Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad^{****} (de “verordening inzake strategische GLB-plannen”) ingestelde Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling (Elfpo);

^{*} Verordening (EU) 2021/1058 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en het Cohesiefonds (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 60, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj>).

^{**} Verordening (EU) 2021/1057 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 tot oprichting van het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1296/2013 (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 21, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj>).

*** Verordening (EU) 2021/1139 van het Europees Parlement en de Raad van 7 juli 2021 tot oprichting van het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1004 (PB L 247 van 13.7.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1139/oj>).

**** Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die de lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1305/2013 en (EU) nr. 1307/2013 (PB L 435 van 6.12.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj>).”;

d) punt 12 wordt vervangen door:

“12) “garantieovereenkomst”: een rechtsinstrument waarin de Commissie en een uitvoerende partner de voorwaarden bepalen waaronder financierings- en investeringsverrichtingen met het oog op dekking door de EU-garantie *of* het InvestEU-financieringsinstrument worden voorgesteld, de EU-garantie of steun via het InvestEU-financieringsinstrument voor die verrichtingen wordt verleend, en die verrichtingen in overeenstemming met deze verordening worden uitgevoerd;”;

e) punt 21 wordt vervangen door:

“21) “kleine en middelgrote onderneming” of “kmo”: a) **■** een onderneming die volgens haar laatste jaarrekening of geconsolideerde jaarrekening gedurende het boekjaar een gemiddeld aantal werknemers van minder dan 250 in dienst heeft *en een jaarlijkse omzet van niet meer dan 50 miljoen EUR heeft*, of b) in het geval van **■** financiële producten, *indien op grond van de toepasselijke staatssteunregels de definitie van kmo van bijlage I bij Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie* moet worden gebruikt*, een kleine, middelgrote of micro-onderneming in de zin van *die* bijlage**■** ;

* Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie van 6 mei 2003 betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (PB L 124 van 20.5.2003, blz. 36, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>).”;

f) het volgende punt wordt toegevoegd:

“24) “InvestEU-financieringsinstrument”: een financieringsinstrument zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 30), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad* dat moet worden uitgevoerd in het lidstaatcompartiment van het InvestEU-fonds.

* Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).”;

3) Artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 1 worden de eerste en tweede alinea vervangen door:

“1. De EU-garantie ten behoeve van het EU-compartiment bedoeld in artikel 9, lid 1, punt a), bedraagt **29 052 310 073** EUR in lopende prijzen. Er wordt een voorzieningspercentage van 40 % ingesteld. Het in artikel 35, lid 3, eerste alinea, punt a), bedoelde bedrag wordt ook in aanmerking genomen om bij te dragen aan de voorziening die uit dat voorzieningspercentage voortvloeit.

Een bijkomend bedrag van de EU-garantie kan worden verstrekt ten behoeve van het lidstaatcompartiment bedoeld in artikel 9, lid 1, punt b), van deze verordening, op voorwaarde dat de overeenstemmende bedragen door de lidstaten worden toegewezen op grond van artikel 14 van Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad* (de “verordening inzake de gemeenschappelijke bepalingen voor 2021-2027”) en artikel 81 van de verordening inzake strategische GLB-plannen.

* Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het

Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid (PB L
231 van 30.6.2021, blz. 159,
ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>).”;

b) in lid 2 wordt de tweede alinea vervangen door:

“Een bedrag van **14 227 310 073** EUR in lopende prijzen van het in lid 1, eerste alinea, van dit artikel vermelde bedrag wordt toegewezen voor de in artikel 3, lid 2, bedoelde doelstellingen.”;

c) **lid 3 wordt vervangen door:**

“3. De financiële middelen voor de uitvoering van de maatregelen waarin de hoofdstukken VI en VII voorzien, bedragen 470 000 000 EUR in lopende prijzen.”;

4) in artikel 6 wordt lid 1 vervangen door:

“1. “De EU-garantie en het InvestEU-financieringsinstrument worden ten uitvoer gelegd in indirect beheer met de organen bedoeld in artikel 62, lid 1, punt c), ii), punt c), iii), punt c), v) en punt c), vi), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509. Andere vormen van Uniefinanciering uit hoofde van deze verordening worden, zo vlot mogelijk, op een manier die efficiënte en coherente ondersteuning van het beleid van de Unie garandeert, in direct of indirect beheer overeenkomstig Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 ten uitvoer gelegd, met inbegrip van subsidies die overeenkomstig titel VIII van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 ten uitvoer worden gelegd en blendingverrichtingen die overeenkomstig dit artikel ten uitvoer worden gelegd.”;

5) artikel 7 wordt als volgt gewijzigd:

a) de titel wordt vervangen door:

“Combinaties”;

b) lid 1 wordt vervangen door:

“1. Steun uit de EU-garantie op grond van deze verordening, steun van de Unie die wordt verleend via de financieringsinstrumenten die zijn ingesteld bij de programma's in de programmeringsperiode 2014-2020 en steun van de Unie uit hoofde van de EU-garantie die bij Verordening (EU) 2015/1017 is ingesteld, kunnen worden gecombineerd ter ondersteuning van financiële producten of portefeuilles die door de EIB of het EIF op grond van deze verordening zijn uitgevoerd of moeten worden uitgevoerd.”;

c) lid 4 wordt vervangen door:

“4. Steun uit de EU-garantie op grond van deze verordening, steun van de Unie die wordt verleend via de garantie uit hoofde van de financieringsinstrumenten die zijn ingesteld bij de programma's in de programmeringsperiode 2014-2020 en wordt vrijgegeven uit de uit hoofde van die instrumenten goedgekeurde verrichtingen, en steun van de Unie die wordt verleend via de EU-garantie die bij Verordening (EU) 2015/1017 is ingesteld en wordt vrijgegeven uit de uit hoofde van die EU-garantie goedgekeurde verrichtingen, kunnen worden gecombineerd ter ondersteuning van financiële producten of portefeuilles die ■ uit hoofde van deze verordening in aanmerking komende financierings- en investeringsverrichtingen bevatten die door de EIB of het EIF op grond van deze verordening zijn uitgevoerd of moeten worden uitgevoerd.”;

d) de volgende leden worden toegevoegd:

- “5. In afwijking van artikel 212, lid 3, tweede alinea, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 kan de vrijgegeven garantie ***die wordt ondersteund door de begroting van de Unie*** in het kader van de financieringsinstrumenten die zijn ingesteld bij de programma’s in de programmeringsperiode 2014-2020, worden gebruikt voor de dekking van financierings- en investeringsverrichtingen die uit hoofde van deze verordening in aanmerking komen voor de in lid 4 van dit artikel bedoelde combinatie.
6. In afwijking van artikel 216, lid 4, punt a), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 is het mogelijk de voorziening die overeenkomt met de vrijgegeven garantie in het kader van steun van de Unie uit de bij Verordening (EU) 2015/1017 ingestelde EU-garantie met het oog op de verrichting bedoeld in artikel 216, lid 4, punt a) van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 niet in aanmerking nemen en mag die voorziening worden gebruikt voor de dekking van financierings- en investeringsverrichtingen die uit hoofde van deze verordening in aanmerking komen voor de in lid 4 van dit artikel bedoelde combinatie.

7. De vrijgave van de garantie *die wordt ondersteund door de begroting van de Unie* in het kader van de financieringsinstrumenten die zijn ingesteld bij de programma's in de programmeringsperiode 2014-2020, de overdracht van overeenkomstige activa van trustrekeningen naar het in artikel 215 van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 bedoelde gemeenschappelijk voorzieningsfonds en de vrijgave van de garantie in het kader van de steun van de Unie uit de bij Verordening (EU) 2015/1017 ingestelde EU-garantie bedoeld in lid 4 van dit artikel, vinden plaats door een wijziging van de desbetreffende overeenkomsten tussen de Commissie en de EIB of het EIF.

De voorwaarden voor het gebruik van de in de eerste alinea van dit lid bedoelde vrijgegeven garanties, voor de dekking van de uit hoofde van deze verordening in aanmerking komende financierings- en investeringsverrichtingen, en in voorkomend geval, de overdracht van overeenkomstige activa van trustrekeningen naar het in artikel 215 van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 bedoelde gemeenschappelijk voorzieningsfonds, worden in de in artikel 17 van deze verordening bedoelde garantieovereenkomst vastgesteld.

De voorwaarden van de in de leden 1 en 4 van dit artikel bedoelde financiële producten en van de desbetreffende portefeuilles, met inbegrip van de respectieve evenredige aandelen in verliezen, inkomsten, terugbetalingen en terugvorderingen of de respectieve niet-evenredige aandelen overeenkomstig lid 3, tweede alinea, van dit artikel, worden in de in artikel 17 bedoelde garantieovereenkomst vastgesteld.”;

- 6) in artikel 8, lid 8, wordt de tweede alinea vervangen door:

“De Commissie tracht er samen met de uitvoerende partners voor te zorgen dat het deel van de EU-garantie in het kader van het EU-compartiment dat wordt gebruikt voor het beleidsterrein duurzame infrastructuur, zodanig wordt verdeeld dat een evenwicht tussen de verschillende in lid 1, punt a), vermelde gebieden wordt bereikt.”;

- 7) in artikel 9, lid 1, wordt punt b) vervangen door:

“b) het lidstaatcompartiment dient voor de aanpak van specifieke tekortkomingen van de markt of suboptimale investeringssituaties in een of meer regio's of lidstaten om de beleidsdoelstellingen van de bijdragende fondsen in gedeeld beheer of van het door een lidstaat op grond van artikel 4, lid 1, derde alinea, of artikel 10 bis, lid 1, tweede alinea, verstrekte aanvullende bedrag te verwezenlijken, met name versterking van de economische, sociale en territoriale samenhang in de Unie door het verhelpen van onevenwichtigheden tussen de regio's.”;

8) artikel 10 wordt als volgt gewijzigd:

a) de titel wordt vervangen door:

“Specifieke bepalingen die van toepassing zijn op de in het kader van het lidstaatcompartiment uitgevoerde EU-garantie”;

b) in lid 2 wordt de vierde alinea vervangen door:

“De lidstaat en de Commissie sluiten een bijdrageovereenkomst of een wijziging daarvan na het besluit van de Commissie tot goedkeuring van de partnerschapsovereenkomst op grond van artikel 12 van de verordening inzake de gemeenschappelijke bepalingen voor 2021-2027 of het strategische GLB-plan uit hoofde van artikel 118 van de verordening inzake strategische GLB-plannen, of gelijktijdig met het besluit van de Commissie tot wijziging van een programma overeenkomstig artikel 24 van de verordening inzake de gemeenschappelijke bepalingen voor 2021-2027 of een strategisch GLB-plan overeenkomstig artikel 119 van de verordening inzake strategische GLB-plannen.”;

c) in lid 3 wordt punt b) vervangen door:

“b) de strategie van de lidstaat met betrekking tot het soort financiering, het beoogde hefboomeffect, de geografische dekking, zo nodig met inbegrip van regionale dekking, de soorten projecten, de investeringsperiode en indien van toepassing, de categorieën eindontvangers en in aanmerking komende intermediairs;”;

9) het volgende artikel wordt ingevoegd:

“Artikel 10 bis

Specifieke bepalingen die van toepassing zijn op het in het kader van het lidstaatcompartiment uitgevoerde InvestEU-financieringsinstrument

1. Een lidstaat kan bedragen uit de fondsen in gedeeld beheer bijdragen aan het lidstaatcompartiment van het InvestEU-fonds met het oog op de inzet ervan via het InvestEU-financieringsinstrument.

De lidstaten kunnen ook aanvullende bedragen verstrekken ten behoeve van het InvestEU-financieringsinstrument. Dergelijke bedragen vormen een externe bestemmingsontvangst overeenkomstig artikel 21, lid 5, tweede zin, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509.

Door een lidstaat uit hoofde van de eerste en tweede alinea op vrijwillige basis toegewezen bedragen worden gebruikt ter ondersteuning van financierings- en investeringsverrichtingen in de betrokken lidstaat. Die bedragen worden gebruikt om bij te dragen aan het bereiken van de beleidsdoelstellingen die nader zijn bepaald in de partnerschapsovereenkomst bedoeld in artikel 11, lid 1, punt a), van de verordening inzake de gemeenschappelijke bepalingen voor 2021-2027, in de programma's of in het strategische GLB-plan dat aan het InvestEU-programma bijdraagt, om relevante maatregelen uit te voeren die zijn vastgesteld in het plan voor herstel en veerkracht dat is opgesteld uit hoofde van Verordening (EU) 2021/241 of, in andere gevallen, voor in de bijdrageovereenkomst vastgestelde doeleinden, afhankelijk van de oorsprong van het bijgedragen bedrag.

2. De bijdrage aan het InvestEU-financieringsinstrument is afhankelijk van het sluiten van een bijdrageovereenkomst tussen een lidstaat en de Commissie, die voor de bijdragen uit fondsen in gedeeld beheer wordt gesloten overeenkomstig artikel 10, lid 2, vierde alinea.

Twee of meer lidstaten kunnen een gezamenlijke bijdrageovereenkomst met de Commissie sluiten.

3. De bijdrageovereenkomst bevat ten minste het bedrag van de bijdrage van de lidstaat en de valuta van de financierings- en investeringsverrichtingen, bepalingen inzake de vergoeding van de Unie voor het InvestEU-financieringsinstrument, de in artikel 10, lid 3, punten b) tot en met e), en punt g), bedoelde elementen en de behandeling van middelen die worden gegenereerd door, of toe te rekenen zijn aan, de bedragen die aan het InvestEU-financieringsinstrument zijn bijgedragen.
4. De bijdrageovereenkomsten worden uitgevoerd door middel van overeenkomstig artikel 10, lid 4, eerste alinea, gesloten garantieovereenkomsten.

Indien binnen twaalf maanden na de sluiting van de bijdrageovereenkomst geen garantieovereenkomst is gesloten, wordt de bijdrageovereenkomst in onderlinge overeenstemming beëindigd of verlengd. Indien het bedrag van een bijdrageovereenkomst niet binnen twaalf maanden na de sluiting van de bijdrageovereenkomst volledig is vastgelegd door middel van een of meer garantieovereenkomsten, wordt dat bedrag dienovereenkomstig gewijzigd. Het ongebruikte bedrag van een bijdrage uit fondsen in gedeeld beheer die via het InvestEU-programma wordt geleverd, wordt hergebruikt overeenkomstig de verordening tot vaststelling van het desbetreffende fonds. Het ongebruikte bedrag van een bijdrage van een lidstaat uit hoofde van lid 1, tweede alinea, van dit artikel, wordt aan de lidstaat terugbetaald.

Indien een garantieovereenkomst niet naar behoren is uitgevoerd binnen de termijn die is vastgesteld in artikel 14, lid 6, van de verordening inzake de gemeenschappelijke bepalingen voor 2021-2027 of artikel 81, lid 6, van de verordening inzake strategische GLB-plannen, of, in het geval van een garantieovereenkomst die betrekking heeft op overeenkomstig lid 1, tweede alinea, van dit artikel verstrekte bedragen, in de desbetreffende bijdrageovereenkomst, wordt de bijdrageovereenkomst gewijzigd. De ongebruikte bedragen die door de lidstaten zijn toegewezen op grond van de bepalingen over de aanwending van de fondsen in gedeeld beheer die door middel van het InvestEU-programma worden verleend, worden hergebruikt overeenkomstig de verordening tot vaststelling van het desbetreffende fonds. Het ongebruikte bedrag van een InvestEU-financieringsinstrument dat kan worden toegeschreven aan de bijdrage van een lidstaat uit hoofde van lid 1, tweede alinea, van dit artikel, wordt aan de lidstaat terugbetaald.

Middelen die worden gegenereerd door, of toe te rekenen zijn aan, de bedragen die aan het InvestEU-financieringsinstrument zijn bijgedragen op grond van de bepalingen over de aanwending van de fondsen in gedeeld beheer die door middel van het InvestEU-programma worden verleend, worden hergebruikt overeenkomstig de verordening tot vaststelling van het desbetreffende fonds. De middelen die worden gegenereerd door, of toe te rekenen zijn aan, de bedragen die aan het InvestEU-financieringsinstrument zijn bijgedragen uit hoofde van lid 1, tweede alinea, van dit artikel, worden aan de lidstaat terugbetaald.

5. *Steun uit hoofde van het InvestEU-financieringsinstrument steun kan worden toegekend voor onder deze verordening vallende financierings- en investeringsverrichtingen voor een investeringsperiode die eindigt op 31 december 2027. Contracten waarin het InvestEU-financieringsinstrument wordt uitgevoerd tussen de uitvoerende partner en de eindontvanger of de financiële intermediair of een andere, in artikel 16, lid 1, punt a), bedoelde entiteit worden uiterlijk op 31 december 2028 ondertekend.”;*

10) *in artikel 11, lid 1, wordt punt d), i) vervangen door:*

“i) wordt aan de EIB-groep een bedrag van maximaal 330 000 000 EUR toegekend uit de in artikel 4, lid 3, bedoelde financiële middelen voor de in artikel 25 bedoelde adviesinitiatieven en de in punt ii) van dit punt bedoelde operationele taken;”;

11) de titel van hoofdstuk IV wordt vervangen door:

“EU-garantie en InvestEU-financieringsinstrument”;

12) in artikel 13 wordt lid 4 vervangen door:

“4. Van de EU-garantie in het kader van het EU-compartiment als bedoeld in artikel 4, lid 1, eerste alinea, wordt 75 %, ten bedrage van **21 789 232 555** EUR, toegekend aan de EIB-groep. De EIB-groep levert een totale financiële bijdrage van **5 447 308 139** EUR. Die bijdrage wordt verstrekt op een wijze en in een vorm die bevorderlijk is voor de uitvoering van het InvestEU-fonds en de verwezenlijking van de doelstellingen van artikel 15, lid 2.”;

13) artikel 16 wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 1 wordt de tweede alinea vervangen door:

“Het InvestEU-financieringsinstrument kan worden gebruikt om financiering te verstrekken aan de uitvoerende partners voor de in de eerste alinea, punt a), bedoelde soorten financiering die door de uitvoerende partners worden verstrekt.

Om door de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument te worden gedekt, wordt de in de eerste en tweede alinea van dit lid bedoelde financiering verleend, verkregen of uitgegeven ten behoeve van de in artikel 14, lid 1, bedoelde financierings- en investeringsverrichtingen, indien de financiering door de uitvoerende partner was verleend conform een financieringsovereenkomst of -transactie die de uitvoerende partner heeft ondertekend of is aangegaan na de ondertekening van de garantieovereenkomst en die niet is verstreken of niet is geannuleerd.”;

b) lid 2 wordt vervangen door:

“2. Financierings- en investeringsverrichtingen via fondsen of andere intermediaire structuren worden door de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument ondersteund overeenkomstig de in de investeringsrichtsnoeren vastgelegde bepalingen, indien relevant, zelfs indien deze structuren een minderheid van hun geïnvesteerde bedragen investeren buiten de Unie en in de in artikel 14, lid 2, bedoelde derde landen, of een minderheid van hun geïnvesteerde bedragen investeren in activa die niet in aanmerking komen uit hoofde van deze verordening.”;

14) artikel 17 wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 1 wordt de eerste alinea vervangen door:

“1. De Commissie sluit met iedere uitvoerende partner een garantieovereenkomst met betrekking tot de verlening van de EU-garantie ten belope van een door de Commissie vast te stellen bedrag of met betrekking tot de verstrekking van steun uit hoofde van het InvestEU-financieringsinstrument.”;

b) lid 2 wordt als volgt gewijzigd:

i) punt c) wordt vervangen door:

- “c) nadere regels betreffende de verlening van de EU-garantie of van steun uit hoofde van het InvestEU-financieringsinstrument overeenkomstig artikel 19, ook inzake de dekking van financierings- en investeringsverrichtingen of portefeuilles van specifieke soorten instrumenten en inzake de verschillende gebeurtenissen die aanleiding geven tot een mogelijk beroep op de EU-garantie of inzake het gebruik van het InvestEU-financieringsinstrument;”;
- ii) punt f) wordt vervangen door:
 - “f) de verbintenis van de uitvoerende partner om de besluiten van de Commissie en het investeringscomité te aanvaarden met betrekking tot het gebruik van de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument ten behoeve van de voorgestelde financierings- of investeringsverrichting, onverminderd de beslissingen van de uitvoerende partner met betrekking tot de voorgestelde financierings- of investeringsverrichting zonder de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument;”;

iii) de punten h) en i) worden vervangen door:

- “h) financiële en operationele verslaglegging en monitoring van de financierings- en investeringsverrichtingen onder de EU-garantie en het InvestEU-financieringsinstrument;
- i) essentiële prestatie-indicatoren, met name met betrekking tot het gebruik van de EU-garantie en het InvestEU-financieringsinstrument, de verwezenlijking van de in de artikelen 3, 8 en 14 vastgestelde doelstellingen en criteria, en het aantrekken van particulier kapitaal;”;

c) *het volgende lid wordt toegevoegd:*

“6. De Commissie verstrekt het Europees Parlement en de Raad informatie als vereist uit hoofde van artikel 41, lid 5, en artikel 158, lid 8, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509.”;

15) artikel 18 wordt vervangen door:

“Artikel

18

Vereisten voor het gebruik van de EU-garantie en het InvestEU-financieringsinstrument

1. De verlening van de EU-garantie en de verstrekking van steun uit het InvestEU-financieringsinstrument zijn afhankelijk van de inwerkingtreding van de garantieovereenkomst met de desbetreffende uitvoerende partner.
2. Financierings- en investeringsverrichtingen worden alleen door de EU-garantie gedekt of door het InvestEU-financieringsinstrument ondersteund indien zij aan de in deze verordening en, indien relevant, in de desbetreffende investeringsrichtsnoeren vastgelegde criteria voldoen, en indien het investeringscomité heeft geconcludeerd dat die verrichtingen voldoen aan de vereisten om door de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument te worden gedekt. Het blijft de verantwoordelijkheid van de uitvoerende partners om ervoor te zorgen dat de financierings- en investeringsverrichtingen voldoen aan deze verordening en de desbetreffende investeringsrichtsnoeren.

3. Voor de uitvoering van financierings- en investeringsverrichtingen met de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument is de Commissie geen administratieve kosten of vergoedingen aan de uitvoerende partner verschuldigd, tenzij de uitvoerende partner op grond van de aard van de beleidsdoelstellingen die door het uit te voeren financiële product worden beoogd en de betaalbaarheid voor de beoogde eindontvangers of de soort financiering die wordt verleend, ten aanzien van de Commissie naar behoren kan motiveren dat er een uitzondering moet worden gemaakt. De dekking van dergelijke kosten door de begroting van de Unie wordt beperkt tot het bedrag dat strikt noodzakelijk is voor de uitvoering van de desbetreffende financierings- en investeringsverrichtingen, en wordt slechts verleend in zoverre de kosten niet worden gedekt door ontvangsten van de uitvoerende partners uit de betrokken financierings- en investeringsverrichtingen. De vergoedingsregelingen worden vastgesteld in de garantieovereenkomst en voldoen aan artikel 17, lid 4, van deze verordening, en aan artikel 212, lid 2, punt g), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509.

Niettegenstaande de eerste alinea hebben uitvoerende partners recht op passende vergoedingen voor het beheer van trustrekeningen met betrekking tot het InvestEU-financieringsinstrument.

4. Bovendien mag de uitvoerende partner de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument gebruiken voor de dekking van het betreffende aandeel in de mogelijke invorderingskosten overeenkomstig artikel 17, lid 4, tenzij die kosten in mindering worden gebracht op de opbrengst van de invordering.”;

16) artikel 19 wordt als volgt gewijzigd:

a) de titel wordt vervangen door:

“Dekking en voorwaarden van de EU-garantie en het InvestEU-financieringsinstrument”;

b) lid 1 wordt vervangen door:

“1. Vergoeding voor het nemen van risico's wordt verdeeld tussen de Unie en een uitvoerende partner in verhouding tot hun respectieve aandeel in het nemen van risico's met betrekking tot een portefeuille van financierings- en investeringsverrichtingen of, in voorkomend geval, met betrekking tot afzonderlijke financierings- en investeringsverrichtingen. De vergoeding voor de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument kan worden verminderd in de in artikel 13, lid 2, genoemde naar behoren gemotiveerde gevallen.

De uitvoerende partner heeft op eigen risico passende blootstelling aan financierings- en investeringsverrichtingen die door de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument worden ondersteund, tenzij de beleidsdoelstellingen die door het uit te voeren financiële product worden beoogd uitzonderlijk van dien aard zijn dat de uitvoerende partner redelijkerwijs niet zijn eigen risicodragende capaciteit daaraan kan bijdragen.”;

- c) in lid 2, eerste alinea, punt a), wordt de inleidende zin vervangen door:
“voor de in artikel 16, lid 1, eerste alinea, punt a), bedoelde schuldproducten.”;
- d) het volgende lid wordt ingevoegd:
“2 bis. Het InvestEU-financieringsinstrument dekt:
 - a) voor de in artikel 16, lid 1, eerste alinea, punt a), bedoelde schuldproducten die bestaan uit garanties en tegengaranties:
 - i) de hoofdsom en alle overeenkomstig de voorwaarden van de financieringsverrichtingen aan de uitvoerende partner verschuldigde maar niet door hem ontvangen rente en bedragen vóórafgaand aan de wanbetaling;
 - ii) herstructureringsverliezen;
 - iii) verliezen die voortvloeien uit schommelingen van andere valuta's dan de euro op markten waarop de mogelijkheden tot langetermijnhedging beperkt zijn;

- b) voor andere in aanmerking komende soorten financiering bedoeld in artikel 16, lid 1, eerste alinea, punt a): de door de uitvoerende partner geïnvesteerde of uitgeleende bedragen;

Voor de toepassing van de eerste alinea, punt a), i), worden met betrekking tot achtergestelde schuld een uitstel, een verlaging of een vereiste exit als wanbetaling beschouwd.

Het InvestEU-financieringsinstrument dekt de volledige blootstelling van de Unie met betrekking tot de desbetreffende financierings- en investeringsverrichtingen.”;

- 17) in artikel 22 wordt lid 1 vervangen door:

“1. Er wordt een scorebord van indicatoren (het “scorebord”) tot stand gebracht opdat het investeringscomité verzoeken om het gebruik van de EU-garantie of, indien relevant, het InvestEU-financieringsinstrument voor door uitvoerende partners voorgestelde financierings- en investeringsverrichtingen op onafhankelijke, transparante en geharmoniseerde wijze kan beoordelen.”;

18) in artikel 23 wordt lid 2 vervangen door:

“2. De financierings- en investeringsverrichtingen van de EIB die binnen het toepassingsgebied van deze verordening vallen, worden niet gedekt door de EU-garantie of ondersteund door het InvestEU-financieringsinstrument indien de Commissie in het kader van de procedure van artikel 19 van de statuten van de EIB een ongunstig advies uitbrengt.”;

19) artikel 24 wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 1 wordt de eerste alinea als volgt gewijzigd:

i) punt a) wordt vervangen door:

“a) onderzoekt de voorstellen voor financierings- en investeringsverrichtingen die door uitvoerende partners met het oog op dekking door de EU-garantie of op steun uit het InvestEU-financieringsinstrument worden ingediend en die bij de in artikel 23, lid 1, van deze verordening bedoelde beleidscontrole goed zijn bevonden of die een gunstig advies hebben gekregen in het kader van de procedure van artikel 19 van de statuten van de EIB;”;

ii) punt c) wordt vervangen door:

“c) controleert of de financierings- en investeringsverrichtingen die door de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument zouden worden ondersteund, aan alle relevante vereisten voldoen.”;

b) in lid 4 wordt de tweede alinea vervangen door:

“De door de uitvoerende partners te verstrekken documentatie omvat een gestandaardiseerd aanvraagformulier, het in artikel 22 bedoelde scorebord en eventuele andere documenten die het investeringscomité van belang acht, met name een beschrijving van de aard van de tekortkoming van de markt of suboptimale investeringssituatie en hoe de financierings- of investeringsverrichting die zal verhelpen, alsmede een betrouwbare beoordeling waaruit de additionaliteit van de financierings- of investeringsverrichting blijkt. Het ^{5.1.2.e} controleert of de door andere uitvoerende partners dan de EIB-groep verstrekte documentatie volledig is. Het investeringscomité kan de betrokken uitvoerende partner verzoeken om verduidelijkingen met betrekking tot een voorstel voor een investerings- of financieringsverrichting, onder meer door te vragen dat een vertegenwoordiger van de uitvoerende partner zelf aanwezig is wanneer bovengenoemde verrichting wordt besproken. Voor het toekennen van dekking door de EU-garantie of steun uit het InvestEU-financieringsinstrument aan een financierings- of investeringsverrichting zijn projectbeoordelingen door een uitvoerende partner niet bindend voor het investeringscomité.”;

c) lid 5 wordt als volgt gewijzigd:

i) de tweede alinea wordt vervangen door:

“De conclusies van het investeringscomité waarbij de dekking van de EU-garantie of steun uit het InvestEU-financieringsinstrument voor een financierings- of investeringsverrichting wordt goedgekeurd, worden openbaar toegankelijk gemaakt en bevatten de redenen voor de goedkeuring en informatie over de verrichting, met name een beschrijving ervan, de identiteit van de ontwikkelaars of financiële intermediairs, en de doelstellingen van de verrichting. In de conclusies wordt tevens verwezen naar de algemene beoordeling op basis van het scorebord.”;

ii) de vijfde alinea wordt vervangen door:

Tweemaal per jaar dient het investeringscomité bij het Europees Parlement en de Raad een lijst in met alle conclusies van het investeringscomité in de voorafgaande zes maanden, evenals de openbaar gemaakte scoreborden die daarop betrekking hebben. Ook alle besluiten waarbij het gebruik van de EU-garantie of steun uit het InvestEU-financieringsinstrument wordt afgewezen, maken deel uit van deze lijst. Die besluiten zijn onderworpen aan strikte vertrouwelijkheidseisen.”;

d) lid 6 wordt vervangen door:

“6. Indien het investeringscomité wordt gevraagd zijn goedkeuring te hechten aan het gebruik van de EU-garantie of steun uit het InvestEU-financieringsinstrument voor een financierings- of investeringsverrichting die een faciliteit, programma of structuur met onderliggende subprojecten is, omvat die goedkeuring ook de onderliggende subprojecten, tenzij het investeringscomité besluit zich het recht voor te behouden die onderliggende subprojecten afzonderlijk goed te keuren. Het investeringscomité heeft niet het recht subprojecten met een omvang van minder dan 3 000 000 EUR afzonderlijk goed te keuren.”;

20) in artikel 25, lid 2, wordt punt c) vervangen door:

“c) het bijstaan van projectontwikkelaars, waar nodig, bij de ontwikkeling van hun projecten zodat die voldoen aan de in de artikelen 3 en 8 vastgelegde doelstellingen en aan de in artikel 14 vastgestelde criteria om in aanmerking te komen, en het vergemakkelijken van de ontwikkeling van onder meer belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang en aggregatoren voor kleine projecten, onder meer via investeringsplatformen als bedoeld in punt f) van dit lid, mits met die bijstand niet wordt vooruitgelopen op de conclusies van het investeringscomité over de dekking van die projecten door de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument;”;

21) artikel 28 wordt als volgt gewijzigd:

a) aan lid 2 wordt de volgende alinea toegevoegd:

“Uitvoerende partners zijn vrijgesteld van de verplichting om verslag uit te brengen over de in bijlage III opgenomen essentiële prestatie- en monitoringindicatoren, met uitzondering van die in de punten 1, 2, **3.1, 3.2**, 5.2, 6.3 en 7.2, voor zover het financierings- of investeringsverrichtingen betreft die ten goede komen aan eindontvangers die door de EU-garantie of door het InvestEU-financieringsinstrument ondersteunde financiering of investeringen van ten hoogste **300 000** EUR ontvangen van een uitvoerende partner of een financiële intermediair.”;

b) de leden 3 en 4 worden vervangen door:

“3. De Commissie brengt verslag uit over de uitvoering van het InvestEU-programma overeenkomstig de artikelen 247 en 256 van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509. Overeenkomstig artikel 41, lid 5, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 wordt in het jaarverslag informatie verstrekt over de uitvoeringsgraad van het programma met betrekking tot de doelstellingen en prestatie-indicatoren ervan. Iedere uitvoerende partner verstrekt daartoe op jaarbasis de informatie, onder meer over de werking van de EU-garantie of het InvestEU-financieringsinstrument, die de Commissie nodig heeft om haar verslagleggingsverplichting te kunnen nakomen.

4. Eenmaal per jaar dient iedere uitvoerende partner bij de Commissie een verslag in over de financierings- en investeringsverrichtingen die onder deze verordening vallen, uitgesplitst tussen EU-compartiment en lidstaatcompartiment, naargelang het geval. Iedere uitvoerende partner dient eveneens informatie over het lidstaatcompartiment in bij de lidstaat waarvan hij het compartiment ten uitvoer legt. Het verslag bevat een beoordeling van de naleving van de vereisten voor het gebruik van de EU-garantie en het InvestEU-financieringsinstrument en van de in bijlage III bij deze verordening vastgestelde essentiële prestatie-indicatoren. Het verslag bevat ook operationele, statistische, financiële en boekhoudkundige gegevens voor elke financierings- of investeringsverrichting en een raming van de verwachte kasstromen, op het niveau van de compartimenten, de beleidsterreinen en het InvestEU-fonds. Het verslag kan tevens informatie bevatten over investeringsbelemmeringen die worden ondervonden bij de uitvoering van onder deze verordening vallende financierings- en investeringsverrichtingen. De verslagen bevatten de informatie die de uitvoerende partners moeten verstrekken op grond van artikel 158, lid 1, punt a), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509.”;

22) artikel 35 wordt als volgt gewijzigd:

a) de titel wordt vervangen door:

“Overgangs- en andere bepalingen”;

b) *de leden 1 en 2 worden vervangen door:*

“1. In afwijking van de eerste en de vierde alinea van artikel 212, lid 3, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 kunnen alle ontvangsten, terugbetalingen en invorderingen van financieringsinstrumenten die bij in bijlage IV bij deze verordening genoemde programma’s zijn ingesteld, worden gebruikt voor de voorziening van de EU-garantie uit hoofde van deze verordening of de uitvoering van de in de hoofdstukken VI en VII van deze verordening vastgestelde maatregelen, rekening houdend met de relevante bepalingen betreffende de begroting die zijn vastgelegd in Verordening (EU) 2021/1229 van het Europees Parlement en de Raad.*

2. In afwijking van artikel 216, lid 4, punt a), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 kunnen overschotten van voorzieningen voor de EU-garantie die bij Verordening (EU) 2015/1017 is ingesteld, worden gebruikt voor de voorziening van de EU-garantie uit hoofde van deze verordening of de uitvoering van de in de hoofdstukken VI en VII van deze verordening vastgestelde maatregelen, rekening houdend met de relevante bepalingen betreffende de begroting die zijn vastgelegd in Verordening (EU) 2021/1229.

In afwijking van artikel 214, lid 4, punt d), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 kunnen in 2027 ontvangen inkomsten uit de bij Verordening (EU) 2015/1017 ingestelde EU-garantie worden gebruikt voor de voorziening van de EU-garantie uit hoofde van deze verordening.

* *Verordening (EU) 2021/1229 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juli 2021 betreffende de leenfaciliteit voor de publieke sector uit hoofde van het mechanisme voor een rechtvaardige transitie (PB L 274 van 30.7.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1229/oj>).”;*

23) bijlage I wordt vervangen door:

“BIJLAGE

I

BEDRAGEN VAN DE EU-GARANTIE PER SPECIFIEKE DOELSTELLING

Voor financierings- en investeringsverrichtingen geldt overeenkomstig artikel 4, lid 2, vierde alinea, de volgende indicatieve verdeling:

- a) tot **10 984 116 831** EUR voor de in artikel 3, lid 2, punt a), bedoelde doelstellingen;
- b) tot **7 304 820 214** EUR voor de in artikel 3, lid 2, punt b), bedoelde doelstellingen;
- c) tot **7 672 612 166** EUR voor de in artikel 3, lid 2, punt c), bedoelde doelstellingen;
- d) tot **3 090 760 862** EUR voor de in artikel 3, lid 2, punt d), bedoelde doelstellingen.”;

- 24) in punt 1 van bijlage III worden onder punt 1.4 de volgende twee alinea's toegevoegd:

“Niettegenstaande artikel 2, punt 40, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 wordt bij het bepalen van het hefboom- en multiplicatoreffect voor financierings- en investeringsverrichtingen die uitvoeringsgaranties verstrekken, het bedrag van de risicodekking gelijkgesteld met het vergoedbare bedrag aan financiering.

In afwijking van artikel 222, lid 3, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 moeten financierings- en investeringsverrichtingen die uitvoeringsgaranties verstrekken, geen multiplicatoreffect te bewerkstelligen.”;

- 25) in bijlage V wordt de volgende alinea toegevoegd:

“Deze bijlage is mutatis mutandis ook van toepassing op het InvestEU-financieringsinstrument.”.

Artikel 2

Wijzigingen van Verordening (EU) 2015/1017

Verordening (EU) 2015/1017 wordt als volgt gewijzigd:

- 1) artikel 11 bis wordt als volgt gewijzigd:
 - a) de titel wordt vervangen door:

“Combinaties”;
 - b) de volgende alinea wordt toegevoegd:

“De EU-garantie kan worden verleend ter dekking van uit hoofde van Verordening (EU) 2021/523 in aanmerking komende financierings- en investeringsverrichtingen met het oog op in artikel 7, lid 4, bedoelde combinaties, en kan verliezen dekken met betrekking tot financierings- en investeringsverrichtingen die door de gecombineerde steun worden gedekt.”;
- 2) artikel 16 wordt als volgt gewijzigd:
 - a) lid 1 wordt vervangen door:

“1. De EIB, in voorkomend geval in samenwerking met het EIF, brengt eenmaal per jaar verslag uit aan de Commissie over de financierings- en investeringsverrichtingen van de EIB die onder deze verordening vallen. Het verslag bevat een beoordeling van de naleving van de voorschriften voor het gebruik van de EU-garantie en van de in artikel 4, lid 2, punt f), iv), bedoelde essentiële prestatie-indicatoren. Het verslag bevat ook statistische, financiële en boekhoudkundige gegevens over elke financierings- en investeringsverrichting van de EIB en op geaggregeerde basis.”;

b) lid 2 wordt geschrapt;

c) aan lid 3 wordt de volgende alinea toegevoegd:

“Met betrekking tot de in artikel 11 bis bedoelde combinaties verstrekken de EIB respectievelijk het EIF de Commissie jaarlijks de financiële staten overeenkomstig artikel 212, lid 4, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad*. Die financiële staten bevatten boekhoudkundige gegevens over de steun die uit hoofde van deze verordening door de EU-garantie wordt verleend, die duidelijk afzonderlijk worden vermeld van de steun die door de EU-garantie wordt verleend uit hoofde van Verordening (EU) 2021/523.

* Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).”;

3) in artikel 22, lid 1, wordt de vijfde alinea geschrapt.

Artikel 3

Wijzigingen van Verordening (EU) 2021/695

Aan artikel 57 van Verordening (EU) 2021/695 wordt het volgende lid toegevoegd:

- “3. De garantie die wordt ondersteund door de Uniebegroting en verleend door de EIB via de uit hoofde van de Verordeningen (EU) nr. 1290/2013 en (EU) nr. 1291/2013 opgerichte InnovFin-schuldfaciliteit kan worden verleend ter dekking van uit hoofde van Verordening (EU) 2021/523 van het Europees Parlement en de Raad* in aanmerking komende financierings- en investeringsverrichtingen met het oog op in artikel 7 van Verordening (EU) 2021/523 bedoelde combinaties, en kan verliezen dekken met betrekking tot het financiële product dat de financierings- en investeringsverrichtingen bevat en door de gecombineerde steun wordt gedekt.

* Verordening (EU) 2021/523 van het Europees Parlement en de Raad van 24 maart 2021 tot vaststelling van het InvestEU-programma en tot wijziging van Verordening (EU) 2015/1017 (PB L 107 van 26.3.2021, blz. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj>).”.

Artikel 4

Wijzigingen van Verordening (EU) 2021/1153

Aan artikel 29 van Verordening (EU) 2021/1153 wordt het volgende lid toegevoegd:

- “5. De garantie die wordt ondersteund door de Uniebegroting en verleend door de EIB via het uit hoofde van Verordening (EU) nr. 1316/2013 opgerichte schuldinstrument van de CEF, kan worden verleend ter dekking van uit hoofde van Verordening (EU) 2021/523 in aanmerking komende financierings- en investeringsverrichtingen met het oog op in artikel 7 van Verordening (EU) 2021/523 bedoelde combinaties, en kan verliezen dekken met betrekking tot de financierings- en investeringsverrichtingen die door de gecombineerde steun worden gedekt.”.

Artikel 5

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0283

Bestaan van een duidelijk gevaar voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de Unie berust

Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het voorstel voor een besluit van de Raad houdende de constatering, overeenkomstig artikel 7, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de Unie berust (2018/0902R(NLE))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name artikel 2, artikel 4, lid 3, artikel 7, lid 1, en artikel 10,
- gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna “het Handvest”),
- gezien het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de protocollen daarbij,
- gezien de Universele Verklaring van de rechten van de mens,
- gezien de internationale mensenrechtenverdragen van de Verenigde Naties en de Raad van Europa,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting¹ (hierna “de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat”),
- gezien Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid² (hierna “de verordening

¹ PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj>.

² PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>.

gemeenschappelijke bepalingen”),

- gezien Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit³ (hierna “de RRF-verordening”),
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie⁴ (hierna “het Financieel Reglement”),
- gezien de lijst met criteria voor de rechtsstaat die door de Commissie van Venetië is goedgekeurd tijdens haar 106e plenaire vergadering te Venetië (11 en 12 maart 2016),
- gezien zijn resolutie van 12 september 2018 over een voorstel houdende een verzoek aan de Raad om overeenkomstig artikel 7, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie te constateren dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de Unie berust⁵,
- gezien zijn resoluties van 16 januari 2020⁶ en 5 mei 2022⁷ over lopende hoorzittingen uit hoofde van artikel 7, lid 1, VEU met betrekking tot Polen en Hongarije,
- gezien zijn resolutie van 10 maart 2022 over de rechtsstaat en de gevolgen van het arrest van het HvJ-EU⁸,
- gezien zijn resolutie van 15 september 2022 over het voorstel voor een besluit van de Raad houdende de constatering, overeenkomstig artikel 7, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de Unie berust⁹,
- gezien zijn resolutie van 24 november 2022 over de beoordeling van de inachtneming door Hongarije van de rechtsstatelijke voorwaarden in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, en de stand van zaken met betrekking tot het Hongaarse herstel- en veerkrachtplan¹⁰,
- gezien zijn resolutie van 1 juni 2023 over de inbreuken op de rechtsstaat en de grondrechten in Hongarije en de bevroren EU-gelden¹¹,
- gezien zijn resolutie van 18 januari 2024 over de situatie in Hongarije en bevroren EU-gelden¹²,
- gezien zijn resolutie van 24 april 2024 over de lopende hoorzittingen in het kader van

³ PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>.

⁴ PB L, 2024/2509 van 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

⁵ PB C 433 van 23.12.2019, blz. 66.

⁶ PB C 270 van 7.7.2021, blz. 91.

⁷ PB C 465 van 6.12.2022, blz. 147.

⁸ PB C 347 van 9.9.2022, blz. 168.

⁹ PB C 125 van 5.4.2023, blz. 463.

¹⁰ PB C 167 van 11.5.2023, blz. 74.

¹¹ PB C, C/2023/1223 van 21.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj>.

¹² PB C, C/2024/5742 van 17.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5742/oj>.

artikel 7, lid 1, VEU over Hongarije om de rechtsstaat te versterken en de budgettaire gevolgen daarvan¹³,

- gezien de landenhoofdstukken over Hongarije in de jaarverslagen van de Commissie over de rechtsstaat, met name het landenhoofdstuk van 2025 over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Hongarije (SWD(2025)0917) bij het op 8 juli 2025 gepubliceerde verslag over de rechtsstaat 2025 (COM(2025)0900), waarin werd vastgesteld dat met name Hongarije geen vooruitgang had geboekt met betrekking tot alle belangrijke aanbevelingen die het voorgaande jaar zijn gedaan, op één na,
 - gezien de opmerkingen in het verslag van de onderzoeksmissie van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken naar Hongarije, die plaatsvond van 14 t/m 16 april 2025,
 - gezien het besluit van de Commissie van 16 december 2024 overeenkomstig artikel 7, lid 2, van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting, naar aanleiding van een schriftelijke kennisgeving van Hongarije betreffende artikel 2, lid 2, van Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/2506 van de Raad van 15 december 2022 (C(2024)9140),
 - gezien artikel 107, lid 5, van zijn Reglement,
 - gezien het interimverslag van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (A10-0231/2025),
- A. overwegende dat eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren, de waarden zijn waarop de Unie berust, zoals neergelegd in artikel 2 VEU en weerspiegeld in het Handvest en verankerd in internationale mensenrechtenverdragen en jurisprudentie; overwegende dat deze waarden, die door de lidstaten worden gedeeld, de basis vormen van de rechten van de inwoners van de lidstaten van de Unie;
- B. overwegende dat het bestaan van een duidelijk gevaar voor een ernstige schending van de in artikel 2 VEU bedoelde waarden door een lidstaat niet alleen gevolgen heeft voor de lidstaat waar dit gevaar zich heeft voorgedaan, maar ook voor de goede werking van de EU-instellingen, de andere lidstaten, het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten, de doeltreffendheid van de besluitvormingsprocedures van de Unie waarover niet onderhandeld wordt, met name in dringende situaties, de democratische grondslagen, de typische hoedanigheid van de EU en van de grondrechten van haar burgers krachtens het EU-recht;
- C. overwegende dat uit artikel 49 VEU – op grond waarvan elke Europese staat kan verzoeken lid te worden van de Europese Unie – volgt dat de Europese Unie staten omvat die vrijelijk en vrijwillig de in artikel 2 VEU bedoelde waarden hebben onderschreven, deze waarden eerbiedigen en zich ertoe verbinden deze uit te dragen, en dat het EU-recht gebaseerd is op de fundamentele premisse dat elke lidstaat met alle andere lidstaten die waarden deelt, en dat elke lidstaat erkent dat de andere lidstaten die

¹³ PB C, C/2025/3705 van 17.9.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3705/oj>.

waarden met hem delen; overwegende dat een lidstaat de in artikel 2 VEU opgenomen waarden in acht moet nemen om aanspraak te kunnen maken op alle uit de toepassing van de Verdragen voortvloeiende rechten en dat een lidstaat zijn wetgeving derhalve niet zodanig kan wijzigen dat de bescherming van deze waarden wordt aangetast;

- D. overwegende dat de Unie overeenkomstig artikel 7 VEU kan constateren dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending van de in artikel 2 VEU bedoelde waarden, of een ernstige en voortdurende schending van de in artikel 2 VEU bedoelde waarden door een lidstaat kan constateren;
- E. overwegende dat het toepassingsgebied van artikel 7 VEU, anders dan dat van artikel 258 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), niet beperkt is tot de verplichtingen uit hoofde van de Verdragen; overwegende dat de Unie ook kan beoordelen of er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending van de gemeenschappelijke waarden op gebieden die tot de bevoegdheden van de lidstaten behoren;
- F. overwegende dat het solidariteitsbeginsel een van de grondbeginselen van het EU-recht is en een van de waarden is die de lidstaten gemeen hebben en waarop de Unie berust, overeenkomstig artikel 2 VEU¹⁴; overwegende dat in artikel 24, lid 3, VEU is bepaald dat de lidstaten in een geest van loyaliteit en wederzijdse solidariteit hun actieve en onvoorwaardelijke steun moeten geven aan het buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie en zich achter het optreden van de Unie op dit gebied moeten scharen;
- G. overwegende dat de Raad in 2018, handelend op grond van een voorstel van het Parlement, de procedure van artikel 7, lid 1, VEU heeft ingeleid teneinde een duidelijk gevaar voor een ernstige schending door Hongarije van de in artikel 2 VEU bedoelde waarden aan te pakken; overwegende dat er sinds het begin van de procedure van artikel 7, lid 1, VEU negen hoorzittingen over de situatie in Hongarije bij de Raad hebben plaatsgevonden, maar dat de Raad nog niet heeft geprobeerd vast te stellen of er een dergelijk gevaar bestaat en geen aanbevelingen aan de regering van Hongarije heeft gedaan;
- H. overwegende dat de Hongaarse autoriteiten al vele jaren onvoldoende doen om de situatie in Hongarije te verbeteren en dat er nog altijd sprake is van een groot aantal tekortkomingen; overwegende dat er de afgelopen jaren veel nieuwe problemen zijn ontstaan en dat deze problemen, samen met de eerdergenoemde tekortkomingen, het imago van de Unie schaden, en het vermogen van de Unie om zich op het wereldtoneel in te zetten voor de grondrechten, de mensenrechten en de democratie, evenals haar geloofwaardigheid op dit gebied, aantasten, waaruit blijkt dat het noodzakelijk is om deze problemen aan te pakken door middel van gecoördineerd optreden door de Unie; overwegende dat de algemene situatie met betrekking tot de eerbiediging van de in artikel 2 VEU verankerde waarden sinds 2018, of sinds de goedkeuring van het verslag van 2022, niet is verbeterd maar juist aanzienlijk is verslechterd; overwegende dat de in zijn eerdere resoluties, besluiten en standpunten geuite bezorgdheid nog steeds relevant is;
- I. overwegende dat de Hongaarse autoriteiten – zoals herhaaldelijk door de Commissie is

¹⁴ Arrest van 13 juni 2024, Commissie/Hongarije (Accueil des demandeurs de protection internationale II), C-123/22, ECLI:EU:C:2024:493, punt 116.

vastgesteld – hebben nagelaten de tekortkomingen aan te pakken met betrekking tot de rechterlijke macht, de bestrijding van corruptie, het beheer van overheidsmiddelen, academische vrijheid, non-discriminatie in het kader van zaak C-769/22¹⁵, en het recht op asiel in het kader van de zaken C-808/18¹⁶, C-821/19¹⁷ en C-823/21¹⁸, die zijn vastgesteld op grond van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, de verordening gemeenschappelijke bepalingen en de RRF-verordening; overwegende dat de Hongaarse regering, door bewust te weigeren om iets aan deze tekortkomingen te doen, de Hongaarse burgers miljarden aan broodnodige financiële bijstand van de EU ontnemt; overwegende dat het gebrek aan actie van de regering reeds heeft geleid tot een onherroepelijk verlies van meer dan 1 miljard EUR aan financiering in het kader van het cohesiebeleid; overwegende dat in de verordening gemeenschappelijke bepalingen is bepaald dat elke lidstaat voor de partnerschapsovereenkomst en elk programma een alomvattend partnerschap moet opzetten en uitvoeren, dat bestaat uit regionale, lokale, stedelijke en andere overheden, economische en sociale partners en relevante instanties die het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigen;

- J. overwegende dat de Commissie op 16 december 2024 in haar besluit overeenkomstig artikel 7, lid 2, van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, in verband met een schriftelijke kennisgeving van Hongarije met betrekking tot artikel 2, lid 2, van Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/2506 van de Raad van 15 december 2022¹⁹, heeft vastgesteld dat de wetwijzigingen de resterende zorgen over belangenconflicten in de raden van bestuur van trusts van openbaar belang niet adequaat heeft aangepakt en heeft geconcludeerd dat de maatregelen inzake trusts van openbaar belang en entiteiten die door hen worden beheerd, van kracht moet blijven; overwegende dat veel instellingen voor hoger onderwijs en onderzoekscentra al verscheidene jaren zijn uitgesloten van deelname aan Erasmus+ en Horizon Europa, waardoor Hongaarse studenten en onderzoekers geen toegang hebben tot EU-mobiliteit en -onderzoeksmogelijkheden;
- K. overwegende dat de Commissie op 25 september 2025 twee uitvoeringsbesluiten heeft gewijzigd met betrekking tot de programma's Digital Renewal Operational Programme Plus en Economic Development and Innovation Operational Programme Plus, met het oog op steun uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en het Europees Sociaal Fonds Plus, naar aanleiding van een verzoek van de Hongaarse autoriteiten in maart 2025 als onderdeel van hun inspanningen om weer toegang te krijgen tot geblokkeerde fondsen; overwegende dat er berichten zijn dat deze wijzigingen in verband kunnen worden gebracht met inspanningen om verzekerd te zijn van

¹⁵ Advies van 5 juni 2025, Commissie/Hongarije (Valeurs de l'Union), C-769/22, ECLI:EU:C:2025:408.

¹⁶ Arrest van 17 december 2020, Commissie/Hongarije (Accueil des demandeurs de protection internationale), C-808/18, ECLI:EU:C:2020:1029.

¹⁷ Arrest van 16 november 2021, Commissie/Hongarije (Incrimination de l'aide aux demandeurs d'asile), C-821/19, ECLI:EU:C:2021:930.

¹⁸ Arrest van 22 juni 2023, Commissie/Hongarije (Déclaration d'intention préalable à une demande d'asile), C-823/21, ECLI:EU:C:2023:504.

¹⁹ Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/2506 van de Raad van 15 december 2022 inzake maatregelen ter bescherming van de Uniebegroting tegen schendingen van de beginselen van de rechtsstaat in Hongarije (PB L 325 van 20.12.2022, blz. 94, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/2506/oj).

instemming met de goedkeuring van aanvullende beperkende maatregelen tegen Rusland; overwegende dat de wijzigingen onder andere bestonden uit de overdracht van 545 miljoen EUR voor de vaststelling van nieuwe prioriteiten bij het platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP); overwegende dat 395 miljoen EUR van dit bedrag afkomstig is van middelen die aanvankelijk waren geblokkeerd, aangezien er niet was voldaan aan de horizontale randvoorwaarde van het Handvest; overwegende dat de Commissie de vergoeding van uitgaven in het kader van die STEP-prioriteiten heeft geblokkeerd, aangezien dergelijke prioriteiten worden beïnvloed door de niet-nageleefde horizontale randvoorwaarde van het Handvest voor kwesties in verband met academische vrijheid; overwegende dat Hongarije in aanmerking komt voor een aanvullende voorfinanciering van 163,3 miljoen EUR, aangezien de niet-naleving van een randvoorwaarde de betaling van voorfinanciering niet belemmert; overwegende dat Hongarije in 2026 ook een aanvullende eenmalige voorfinanciering van 154 miljoen EUR zal ontvangen voor het programma Digital Renewal Operational Programme Plus, dat na de tussentijdse evaluatie van het cohesiebeleid is ingevoerd en is gereserveerd voor oostelijke grensregio's; overwegende dat de Hongaarse autoriteiten eerder een aanvraag hebben gedaan voor de hernieuwde toewijzing van bepaalde geblokkeerde middelen ten belope van 156 miljoen EUR in het kader van de de-minimisregels in de verordening gemeenschappelijke bepalingen, waarvoor de goedkeuring van de Commissie niet vereist was;

- L. overwegende dat de Commissie heeft aangegeven dat elke betrokkenheid van instellingen voor hoger onderwijs die worden beheerd door trusts van openbaar belang een ernstig risico zou vormen voor de academische vrijheid, aangezien het recht op academische vrijheid in de betrokken instellingen wordt geacht te zijn ingeperkt door de invloed die de wetgevende of uitvoerende macht direct of indirect uitoefent op met name benoemingen, onderwijsprogramma's, onderzoeksprojecten en publicaties; overwegende dat het risico bestaat dat personeel dat betrokken is bij de uitvoering van de activiteiten zal worden geselecteerd op basis van hun affiniteit met de politieke standpunten van het universiteitsbestuur in plaats van op basis van verdienste en deskundigheid;
- M. overwegende dat er bezorgdheid is geuit over de wijze waarop het Hongaarse voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in 2024 voor binnenlandse politieke doeleinden werd ingezet, onder meer door middel van officiële bezoeken en openbare toespraken, waardoor de onpartijdige rol die van het voorzitterschap wordt verwacht en die tot consensus moet leiden, werd ondermijnd;
- N. overwegende dat deskundigen het er in toenemende mate over eens zijn dat Hongarije geen democratie meer is; overwegende dat Hongarije volgens het V-Dem Democracy Report 2025 van de Universiteit van Göteborg sinds 2024 als "electorale autocratie in een periode van autocratisering" wordt aangemerkt; overwegende dat Hongarije in het verslag "Nations in Transit" van Freedom House van 2024 werd beschreven als een "autocratiserend hybride regime"; overwegende dat Hongarije in de democratie-index 2024 van de Economist Intelligence Unit als een "gebrekkige democratie" wordt aangemerkt; overwegende dat Hongarije op plaats 79 van de 143 staat in de Rule of Law Index 2025 van het World ^{5.1.2.e} ;

De werking van het constitutionele bestel en het kiesstelsel

- O. overwegende dat de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken in

haar verslag over de onderzoeksmissie naar Boedapest van 23 juni 2025 haar bezorgdheid heeft geuit over het feit dat in Hongarije nog steeds per decreet wordt geregeerd vanwege de noodtoestand die in eerste instantie werd uitgeroepen vanwege de COVID-19-pandemie en vervolgens werd verlengd vanwege de Russische invasie in Oekraïne, en op grond waarvan de regering de toepassing van bepaalde wetten kan opschorten, bepaalde wetgeving naast zich neer kan leggen en andere noodmaatregelen kan vaststellen; overwegende dat zij daarnaast haar bezorgdheid heeft geuit over het hoge tempo waarmee grondwetswijzigingen en andere wetswijzigingen worden doorgevoerd, over het feit dat versnelde wetgevingsprocedures worden toegepast, over het gebrek aan publiek debat en raadpleging van belanghebbenden, over het klaarblijkelijke gebrek aan transparantie en het ontbreken van parlementair toezicht op overheidsfinanciën, over het aanhoudende vijandige politieke klimaat dat wordt gekenmerkt door lastercampagnes, surveillance en online- en fysieke intimidatie, en over het steeds polariserender narratief van politici die zich bedienen van agressieve retoriek en die actoren die een kritisch stemgeluid laten horen, zoals rechters, de media en niet-gouvernementele organisaties (ngo's), bestempelen als "bedwantsen die uitgeroeid moeten worden", waarmee vijandigheid wordt aangewakkerd en het systeem van "checks and balances" wordt ondergraven; overwegende dat zij daarnaast haar bezorgdheid heeft geuit over recente wijzigingen van de kieswetgeving, waarbij onder meer sprake was van een herindeling van de kiesdistricten, met mogelijk rechtstreekse gevolgen voor de eerlijkheid van het verkiezingsproces, over ontwerpwetgeving op grond waarvan steden met begrotingstekorten onder verscherpt begrotingstoezicht worden geplaatst, waardoor de financiële en operationele onafhankelijkheid van steden in gevaar dreigt te komen, over het feit dat er bij de Hongaarse nationale rekenkamer (ÁSZ) mogelijk sprake is van politieke vooringenomenheid, een gebrek aan transparantie en potentiële belangenconflicten, over het vermeende gebrek aan een doeltreffende bescherming van de grondrechten sinds de Hongaarse autoriteit voor gelijke behandeling in 2021 werd opgeheven en over het slechte functioneren van het bureau van de ombudsman, waardoor slachtoffers van het overheidsbeleid, zoals lhbtq+-personen, geen mogelijkheid hebben om verhaal te halen;

- P. overwegende dat de Commissie in het landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Hongarije bij haar verslag over de rechtsstaat 2025 van 8 juli 2025 heeft aangegeven dat het wetgevingsproces nog altijd een ernstige bron van zorg is en dat er voor bepaalde belangrijke wetgevingsprocessen geen vereisten gelden op het vlak van openbare raadpleging; overwegende dat in het verslag wordt aangegeven dat belanghebbenden hebben gemeld dat ontwerpwetgeving slechts ter raadpleging wordt voorgelegd gedurende de wettelijk voorgeschreven periode van acht dagen, waardoor het onmogelijk is om zinvolle feedback te geven; overwegende dat belanghebbenden daarnaast hebben gemeld dat belangrijke wetswijzigingen vaak worden aangenomen zonder dat er een echte openbare raadpleging of een werkelijk parlementair debat heeft plaatsgevonden, omdat de regering gewoonlijk slechts wetgeving voorstelt die bestaat uit technische amendementen, die vervolgens, na een louter formeel proces, in het stadium van behandeling door de wetgevingscommissie vlak voor de eindstemming in het Hongaarse parlement worden aangevuld met geheel nieuwe bepalingen; overwegende dat de frequente wijzigingen en de lage kwaliteit van de wetgeving ook bij bedrijven bezorgdheid hebben gewekt over de doeltreffendheid van de investeringsbescherming in Hongarije; overwegende dat de Commissie heeft aangegeven dat de Nationale Vergadering in 2025 nieuwe regels voor Hongaarse leden van het Europees Parlement heeft aangenomen (Wet XX van 2025), waarin is bepaald

dat niet-naleving van de verplichtingen inzake vermogensaangifte kan leiden tot de beëindiging van hun mandaat door de verkiezingscommissie; overwegende dat de Commissie heeft vermeld dat de Nationale Vergadering op 17 juni 2025 via een versnelde procedure een wet heeft aangenomen waarbij het plafond voor uitgaven voor politieke campagnes wordt afgeschaft (Wet LXVIII van 2025);

- Q. overwegende dat de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa op 30 september 2025 Resolutie 2617(2025) heeft aangenomen over de nakoming van de verplichtingen van Hongarije op het gebied van het lidmaatschap van de Raad van Europa; overwegende dat de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa via deze resolutie nogmaals haar bezorgdheid heeft geuit over de verzwakking van democratische checks and balances, alsook over de instrumentalisering van grondwettelijke normen, de grondwet en kardinale wetten om zodoende de politieke voorkeuren van de regerende partij te verstevigen; overwegende dat zij heeft verzocht om garanties dat benoemingen door het Hongaars parlement bij het ^{5.1.2.e} in hoge rechterlijke functies en bij onafhankelijke toezichthoudende organen plaatsvinden ongeacht de politieke overtuiging van de kandidaat, in overeenstemming met de adviezen en verslagen van de Commissie van Venetië, met name met betrekking tot gekwalificeerde meerderheden en mechanismen om impasses te doorbreken; overwegende dat zij heeft gewezen op de bezorgdheid over het wetgevingsproces, met name wat betreft de transparantie ervan, de doeltreffendheid van openbare raadplegingen over ontwerpwetgeving en de rol van de oppositie in het parlement; overwegende dat zij haar diepe bezorgdheid heeft geuit over het feit dat Hongarije sinds 2020 onder een bijzondere rechtsorde valt, waardoor de regering nooddecreten kan uitvaardigen die voorrang hebben op gewone wetten en die het parlementaire toezicht en de controlemechanismen verder uithollen; overwegende dat zij er bij de Hongaarse autoriteiten op heeft aangedrongen om ruim vóór de volgende verkiezingen een einde te maken aan deze “noodtoestand”; overwegende dat zij opmerkte dat opeenvolgende hervormingen de vertekening tussen het aantal ontvangen stemmen en het aantal zetels hadden vergroot; overwegende dat zij van mening was dat de hervormingen de dominante partijen hadden bevoordeeld en ervoor hadden gezorgd dat Fidesz bij elke verkiezing sinds 2014 een constitutionele tweederdemeerderheid had behaald; overwegende dat zij opmerkte dat dit probleem volgens het advies van de Commissie van Venetië over Wet LXXIX van 2024 tot wijziging van bepaalde kieswetten bij de laatste hervorming van het kiesstelsel niet is aangepakt; overwegende dat zij het eens was met de Commissie van Venetië, die opriep tot een volledige herziening van de kieswetgeving na de verkiezingen van 2026, op basis van een inclusief overleg met de belangrijkste politieke partijen, maatschappelijke organisaties en academici;
- R. overwegende dat de Commissie van Venetië in haar advies van 16 juni 2025 over Wet LXXIX van 2024 tot wijziging van bepaalde kieswetten heeft aanbevolen om na de parlamentsverkiezingen van 2026 een hervorming goed te keuren, maar ruim voor de volgende verkiezingen – ten minste één jaar – op basis van een brede consensus na uitgebreide openbare raadplegingen met alle belanghebbenden; overwegende dat er bij deze hervorming rekening moet worden gehouden met eerdere lopende aanbevelingen die de Commissie van Venetië en het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa in 2012 en 2021 hebben gedaan, met name wat betreft de verdeling van kiesdistricten en het vaststellen van de grenzen van kiesdistricten, waarbij het aantal kiesdistricten met één lid en het aantal districten waarin elke partij gelijktijdig kandidaten moet voordragen

om een nationale kandidatenlijst te kunnen opstellen, aanzienlijk moet worden verminderd, alsook met de lering die zal worden getrokken uit de parlementsverkiezingen van 2026, met inbegrip van aanbevelingen van internationale verkiezingswaarnemers; overwegende dat de Commissie van Venetië heeft aangegeven dat het proces waarmee Wet LXXIX van 2024 werd geïnitieerd en aangenomen – evenals de specifieke veranderingen aan de grenzen van kiesdistricten – wijst op mogelijke politieke motieven voor de hervorming, dat het hele proces gekenmerkt werd door een gebrek aan transparantie en open debat en dat de afbakening van kiesdistricten door middel van (kardinale) wetgeving moet worden vermeden, aangezien een dergelijke starre regeling tot gevolg heeft dat de noodzakelijke aanpassingen van de afbakening aan demografische ontwikkelingen afhankelijk worden van een politieke beslissing;

- S. overwegende dat de grondwet van Hongarije sinds de inwerkingtreding ervan op 1 januari 2012 al vijftien keer is gewijzigd, een ongewoon hoog aantal voor een grondwet, hetgeen de rechtszekerheid ondermijnt, de institutionele stabiliteit verzwakt en ernstige bezorgdheid doet rijzen over de eerbiediging van de beginselen van de rechtsstaat; overwegende dat de Commissie van Venetië in haar advies van 13 oktober 2025 over de verenigbaarheid van de vijftiende wijziging van de grondwet van Hongarije met de internationale mensenrechtennormen zich teleurgesteld heeft uitgelaten over het feit dat de wijzigingen in kwestie zijn aangenomen zonder een inclusief openbaar debat en zonder een echte raadpleging van alle belanghebbenden; overwegende dat in dat advies werd aangegeven dat het amendement over gender niet als rechtsgrond mag dienen om de wettelijke erkenning van genderidentiteit te verbieden en niet tot gevolg mag hebben dat transgenders het recht op wettelijke erkenning van hun genderidentiteit wordt ontzegd; overwegende dat de Commissie van Venetië ook verklaarde dat het amendement over de voorrang van het recht van het kind niet verenigbaar was met de internationale mensenrechtennormen en dat de wetgeving inzake de schorsing van het staatsburgerschap moet worden gewijzigd;
- T. overwegende dat de Eerste Kamer van vooronderzoek van het Internationaal Strafhof op 24 juli 2025 heeft vastgesteld dat Hongarije niet had voldaan aan een verzoek om medewerking, hetgeen in strijd is met de bepalingen van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof, en deze niet-naleving heeft doorverwezen naar de Vergadering van de staten die partij zijn; overwegende dat de Hongaarse autoriteiten de secretaris-generaal van de Verenigde Naties er op 2 juni 2025 formeel van in kennis hebben gesteld dat Hongarije zich terugtrekt uit het Statuut van Rome, dat op 2 juni 2026 in werking zal treden; overwegende dat de voorzitter van de Vergadering van staten die partij zijn op 5 juni 2025 opnieuw zijn teleurstelling heeft uitgesproken over de terugtrekking van Hongarije;

Onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en van andere instellingen, en de rechten van rechters

- U. overwegende dat de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken in haar verslag over de onderzoeksmissie naar Boedapest van 23 juni 2025 haar bezorgdheid heeft geuit over het feit dat Hongarije nog altijd geen uitvoering heeft gegeven aan de arresten van het ^{5.1.2.e} voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) over de rechtsstaat en de bescherming van de grondrechten; overwegende dat zij daarnaast haar bezorgdheid heeft geuit over de voortdurende en nieuwe uitdagingen op het vlak van de

onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechterlijke macht, zoals het feit dat de criteria voor de benoeming van rechters zijn versoepeld, dat rechters onder druk worden gezet via tuchtmechanismen, en dat de transparantie van procedures bij rechtbanken, en met name bij het Hooggerechtshof (Kúria), tekortschiet, over het feit dat justitiële hervormingen worden doorgevoerd zonder dat rechterlijke organisaties daarover naar behoren worden geraadpleegd en rechters die gebruikmaken van hun recht om hiertegen te protesteren publiekelijk worden zwartgemaakt, over de aanhoudende problemen met de tijdigheid en doeltreffendheid van rechterlijke toetsing, wat volgens berichten te wijten is aan de lage honoraria van rechters en personeelstekorten, en over de rol en het gebrek aan onpartijdigheid van de kamer van de Kúria die belast is met de taak om een uniforme toepassing van het Hongaarse recht te waarborgen; overwegende dat zij ook haar bezorgdheid heeft geuit over de systematische verzwakking van de nationale raad voor de rechtspraak, onder meer doordat het verplichte overleg met deze raad bij justitiële hervormingen herhaaldelijk is overgeslagen en diverse leden uit protest zijn opgestapt, wat wijst op een institutionele crisis die de autonomie van de rechterlijke macht ondermijnt; overwegende dat de leden van de onderzoeksmissie daarnaast melding hebben gemaakt van bezorgdheid over het nationaal bureau voor justitie, waarbij er ernstige twijfels blijven bestaan over transparantie en onpartijdigheid, hoewel het bureau beweert dat het gebruikmaakt van een geautomatiseerd systeem voor de toewijzing van zaken, en waarbij belanghebbenden waarschuwen voor risico's op beïnvloeding of manipulatie, met name in politiek gevoelige zaken;

- V. overwegende dat de Commissie in het landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Hongarije bij haar verslag over de rechtsstaat 2025 van 8 juli 2025 heeft aangegeven dat de nationale raad voor de rechtspraak nog altijd de bevoegdheden uitoefent die bij de justitiële hervorming van 2023 zijn verworven; overwegende dat de Commissie verder aangaf dat er nieuwe regels zijn ingevoerd voor de benoeming en de loopbaan van rechters, maar dat de nationale raad voor de rechtspraak over een aantal belangrijke wetwijzigingen niet is geraadpleegd, in lijn met de geldende wetgeving; overwegende dat de Commissie tevens aangaf dat de transparantie met betrekking tot de toewijzing van zaken aan lagere rechtbanken niet is verbeterd, maar dat de toewijzing van zaken in de Kúria naar behoren geschiedt; overwegende dat zij daarnaast aangaf dat de Kúria via de klachtencommissie voor uniformiteit nog altijd toeziet op de uniformiteit van de rechtspraak, maar dat er op sommige rechters binnen de rechterlijke macht nog steeds ongepaste druk wordt uitgeoefend, met name in verband met interne debatten over belangrijke kwesties die verband houden met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht; overwegende dat zij daarnaast meldde dat de honoraria in het justitiële stelsel in de periode tot 2027 in drie stappen zullen worden verhoogd en dat de efficiëntie van de rechterlijke macht en de digitalisering van het justitiële stelsel over het algemeen nog steeds hoog zijn; overwegende dat de Commissie aangaf dat Hongarije per 1 januari 2025 aan 47 belangrijke arresten van het EHRM uitvoering moest geven en dat dit aantal op 16 juni 2025 was gestegen tot 52; overwegende dat uit het landenverslag blijkt dat het percentage belangrijke arresten van de afgelopen tien jaar waaraan Hongarije uitvoering heeft gegeven 26 % bedraagt en dat het oudste arrest waaraan uitvoering moet worden gegeven al meer dan 15 jaar geleden is geweest; overwegende dat de Commissie in het landenverslag wijst op tekortkomingen in de rechtsbijstandsregeling, en maatregelen heeft aanbevolen om ervoor te zorgen dat de verhoging van de bezoldiging van rechters, openbaar aanklagers en justitieel en parketpersoneel op gestructureerde wijze wordt doorgevoerd, rekening houdend met de Europese normen inzake bezoldiging binnen rechtsstelsels;

- W. overwegende dat de Commissie op 17 juli 2025 heeft besloten Hongarije voor het HvJ-EU te dagen wegens ondermijning van het EU-standpunt over arbitrage binnen de EU in het kader van het Verdrag inzake het Energiehandvest en wegens strijdigheid met de jurisprudentie van het HvJ-EU;
- X. overwegende dat de Commissie van Venetië het in haar advies van 16 juni 2025 over de grondwets- en wetwijzigingen met betrekking tot de vereisten om te worden benoemd tot procureur-generaal en rechter bij het ^{5.1.2.e} van Hongarije, alsook over de benoeming en pensionering van rechters, betreurde dat de onderzochte wijzigingen waren aangenomen via een procedure die geen effectbeoordeling of wezenlijk overleg met het publiek of met de belanghebbenden, waaronder de rechterlijke macht, omvatte; overwegende dat de Commissie van Venetië heeft aanbevolen de toelatingscriteria voor de functie van procureur-generaal te wijzigen door te bepalen dat die persoon wordt benoemd uit de groep van hooggeplaatste openbare aanklagers of moet voldoen aan aanzienlijk strengere beroepsmatige toelatingscriteria, zoals aanzienlijke werkervaring als openbaar aanklager, rechter, advocaat of in soortgelijke functies, en specifieke competenties die vereist zijn voor deze organisatorische functie op hoog niveau, met inbegrip van managementvaardigheden; overwegende dat zij heeft aanbevolen na te denken over de invoering van voldoende waarborgen in de benoemingsprocedure van de procureur-generaal, zoals de oprichting van een raad voor rechtsvervolgning; overwegende dat zij heeft geoordeeld dat het systeem waarmee het beginsel van onafhankelijkheid van de rechterlijke macht het best zou worden geëerbiedigd een systeem zou zijn waarbij rechters in de regel in functie kunnen blijven tot een verplichte pensioenleeftijd van 70 jaar indien zij dat wensen en anders met pensioen gaan wanneer zij de normale wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt, namelijk met 65 jaar, en dat elk alternatief mechanisme waarbij op verzoek verlenging van de ambtstermijn van een rechter na het bereiken van de normale pensioenleeftijd (65 jaar) wordt toegestaan, gebaseerd moet zijn op duidelijke, verifieerbare en objectieve criteria om ongepaste discretionaire bevoegdheid van de beslissende autoriteit te voorkomen; overwegende dat zij heeft aanbevolen te verduidelijken welke soort ervaring “op het gebied van het recht” een kandidaat zou kwalificeren om te worden benoemd tot rechter van het ^{5.1.2.e} teneinde ongepaste discretionaire bevoegdheid van het benoemingsorgaan te voorkomen;
- Y. overwegende dat de Commissie van Venetië in haar advies van 16 juni 2025 over een aantal bepalingen van Wet XVII van 2024 betreffende de bevoegdheid van de minister van Justitie om toegang te krijgen tot rechterlijke en vervolgingsbesluiten en aanverwante documenten, heeft vastgesteld dat er niet overtuigend was aangetoond waarom de bestaande mogelijkheid voor de minister van Justitie om informatie op te vragen over statistische gegevens en gerechtelijke praktijken, samen met toegang tot een uitgebreide openbare databank van rechterlijke beslissingen, op zichzelf niet zou volstaan om het nagestreefde legitieme doel te bereiken; overwegende dat zij erop heeft gewezen dat het verkrijgen van vervolgingsbesluiten, met name de besluiten die weliswaar definitief en niet vatbaar zijn voor beroep, maar betrekking hebben op de afsluiting van een zaak, aanzienlijke evenredigheidsproblemen oplevert, aangezien een dergelijk mechanisme de doeltreffendheid van het openbaar ministerie in gevaar kan brengen en afbreuk kan doen aan de perceptie van onafhankelijkheid ten opzichte van de uitvoerende macht;
- Z. overwegende dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa in zijn besluit van 4-6 maart 2025 betreffende het lopende verscherpte toezicht op de uitvoering van het

arrest van het EHRM in de zaak Baka tegen Hongarije met grote bezorgdheid heeft vastgesteld dat de Hongaarse autoriteiten bijna negen jaar na het arrest nog steeds geen maatregelen hebben genomen om het ontslag van de voorzitter van de Kúria door de rechter te laten toetsen; overwegende dat het er bij de autoriteiten met klem op heeft aangedrongen de wetgeving te wijzigen, zoals eerder was aangekondigd, zodat doeltreffend toezicht door een onafhankelijke rechterlijke instantie wordt gewaarborgd met betrekking tot het ontslag van de voorzitter van de Kúria; overwegende dat het betreurt dat de informatie die de autoriteiten hebben verstrekt naar aanleiding van het verzoek van het Comité om een evaluatie van de vrijheid van meningsuiting van rechters nog steeds geen uitgebreide analyse bevatte van de praktische gevolgen van de relevante wettelijke bepalingen en van de vraag of de toepassing ervan heeft bijgedragen tot het tenietdoen van het “afschrikkende effect”, ook al had het Comité de autoriteiten met klem verzocht deze informatie te verstrekken; overwegende dat het de Hongaarse autoriteiten in dit verband en gezien de bezorgdheid van het maatschappelijk middenveld en de Hongaarse rechters zelf heeft verzocht te overwegen verdere algemene maatregelen te nemen om het “afschrikkende effect” bij de rechterlijke macht aan te pakken en erop toe te zien dat de vrijheid van meningsuiting van rechters, met name met betrekking tot aangelegenheden van algemeen belang in verband met de rechterlijke macht, niet alleen in theorie, maar ook in de praktijk eenduidig wordt gewaarborgd;

- AA. overwegende dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa in zijn besluit van 4-6 maart 2025 betreffende het lopende verscherpte toezicht op de uitvoering van het arrest van het EHRM in de zaak Gázsó Group tegen Hongarije met tevredenheid kennis heeft genomen van de aanhoudende positieve tendensen met betrekking tot de efficiëntie van de Hongaarse rechterlijke macht, maar dat het nogmaals zijn diepe bezorgdheid heeft geuit over het gebrek aan vooruitgang met betrekking tot de nog openstaande kwestie van compenserende maatregelen voor buitensporig lange strafrechtelijke, administratieve en niet-contentieuze civiele procedures;

Corruptie en belangenconflicten

- AB. overwegende dat de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken in haar verslag over de onderzoeksmisssie naar Boedapest van 23 juni 2025 haar bezorgdheid heeft geuit over meldingen van diepgewortelde en geïnstitutionaliseerde corruptie, onder meer in de vorm van misbruik van het systeem voor overheidsopdrachten en politieke reclame, een niet-functionerende taskforce voor corruptiebestrijding, het feit dat de autoriteit voor integriteit beperkte bevoegdheden heeft en in beperkte mate toegang tot informatie over vervolgingen, waardoor haar vermogen om corruptie en misbruik van overheidsmiddelen doeltreffend aan te pakken beperkt is, en het feit dat weinig belangrijke corruptiezaken ook daadwerkelijk voor de rechter worden gebracht;
- AC. overwegende dat de Commissie in het landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Hongarije bij haar verslag over de rechtsstaat 2025 van 8 juli 2025 heeft aangegeven dat er uitvoering wordt gegeven aan de nationale strategie voor corruptiebestrijding voor de periode 2024-2025 en het bijbehorende actieplan, maar dat nog niet alle belangrijke acties zijn uitgevoerd; overwegende dat zij verder aangaf dat het aantal veroordelingen wegens corruptie is gedaald en dat er nog geen vooruitgang is geboekt als het gaat om de krachtige aanpak van corruptie op hoog niveau; overwegende dat zij daarbij aangaf dat besluiten van rechters tot herziening van

besluiten van het openbaar ministerie om niet over te gaan tot onderzoek naar of vervolging van gevallen van corruptie nog altijd niet-bindend zijn; overwegende dat zij verder constateerde dat er nog geen stappen zijn gezet om nieuwe regels inzake lobbyactiviteiten en regels voor de periode na uitdiensttreding aan te nemen, hoewel het de bedoeling was dat dergelijke wetgeving uiterlijk in november 2025 zou worden ingevoerd, en dat de autoriteit voor integriteit meldt dat er nog steeds belemmeringen zijn waardoor zij haar toezichttaken niet op doeltreffende wijze kan uitoefenen; overwegende dat de Commissie meldt dat er nog steeds belangrijke tekortkomingen zijn met betrekking tot de transparantie van de financiering van politieke partijen en verkiezingscampagnes, maar dat de concurrentie op het gebied van overheidsopdrachten is verbeterd en er nog steeds verschillende controleniveaus bestaan voor aanbestedingen in verband met nationale en EU-fondsen; overwegende dat de Commissie heeft aangegeven dat er geen stappen zijn gezet om het systeem voor vermogensaangifte te verbeteren en dat klokkenluiders slechts een beperkte rol spelen bij de opsporing van corruptie; overwegende dat de praktische impact van de voorstellen van de taskforce voor corruptiebestrijding beperkt is; overwegende dat het risico van politieke beïnvloeding en ongepaste inmenging in individuele zaken bij het openbaar ministerie en de politie, het uitblijven van onderzoeken naar beschuldigingen van corruptie tegen hoge ambtenaren en hun directe omgeving, alsook cliëntelisme, vriendjespolitiek en nepotisme in hoge functies binnen het openbaar bestuur punten van zorg blijven; overwegende dat het actieplan voor corruptiebestrijding volgens belanghebbenden niet ambitieus genoeg is en onvoldoende rekening houdt met de relevante aanbevelingen van de autoriteit voor integriteit; overwegende dat belanghebbenden melding maken van een verhoogd risico op corruptie als gevolg van een buitensporig gebruik van concessieovereenkomsten, en dat zij melden dat er veel raamovereenkomsten zijn gesloten met een enkele inschrijver, dat door aankoopcentrales gesloten raamovereenkomsten bepaalde marktdeelnemers in staat hebben gesteld marktleider te worden of een dominante positie te verwerven ten koste van hun concurrenten en dat er bezorgdheid blijft bestaan over vriendjespolitiek bij aanbestedingsprocedures en selectieve gunning aan politieke bondgenoten, waardoor het risico op corruptie toeneemt;

- AD. overwegende dat de Commissie op 18 juni 2025 heeft besloten de inbreukprocedure in verband met de correcte omzetting van Richtlijn 2014/24/EU betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten²⁰, Richtlijn 2014/23/EU betreffende het plaatsen van concessieovereenkomsten²¹, en Richtlijn 2014/25/EU betreffende het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten af te sluiten²²; overwegende dat de Commissie op 12 februari 2025 heeft besloten een inbreukprocedure in te leiden door een aanmaningsbrief te sturen voor het gebruik van mededingingsprocedures met onderhandeling die in strijd zijn met Richtlijn 2014/24/EU betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten, maar op 8 oktober 2025 heeft

²⁰ Richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten en tot intrekking van Richtlijn 2004/18/EG (PB L 94 van 28.3.2014, blz. 65, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj>).

²¹ Richtlijn 2014/23/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van concessieovereenkomsten (PB L 94 van 28.3.2014, blz. 1).

²² Richtlijn 2014/25/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten en houdende intrekking van Richtlijn 2004/17/EG (PB L 94 van 28.3.2014, blz. 243, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj>).

besloten de zaak af te sluiten; overwegende dat de Commissie op 18 juni 2025 heeft besloten een inbreukprocedure in te leiden door een aanmaningsbrief te sturen omdat een hoogwaardig contract voor de exploitatie van zand- en grindwinningslocaties niet via een open en transparante aanbestedingsprocedure was gegund; overwegende dat de Commissie op 17 juli 2025 heeft besloten een aanvullende aanmaningsbrief te sturen wegens niet-naleving van de EU-regels inzake overheidsopdrachten en concessies bij de gunning van een opdracht voor de bouw, de exploitatie en het onderhoud van het autosnelwegennet;

- AE. overwegende dat de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa op 30 september 2025 Resolutie 2617(2025) heeft aangenomen over de nakoming van de verplichtingen van Hongarije op het gebied van het lidmaatschap van de Raad van Europa, waarin zij aangaf dat het gebrek aan politieke wil om corruptie op hoog niveau aan te pakken zeer verontrustend is; overwegende dat zij de Hongaarse autoriteiten heeft verzocht onverwijld toestemming te verlenen voor de publicatie van verslagen van de Groep van Staten tegen Corruptie (Greco) waarin de naleving wordt beoordeeld met betrekking tot de preventie van corruptie in hoge uitvoerende functies en met betrekking tot parlementsleden, rechters en openbare aanklagers, om onafhankelijke corruptiebestrijdingsinstellingen te versterken en om transparante praktijken op het gebied van overheidsopdrachten te waarborgen; overwegende dat zij er bij Hongarije op heeft aangedrongen publiek toezicht op stichtingen voor het beheer van publieke activa (KEKVA's) te waarborgen door te zorgen voor transparant bestuur, parlementaire controle en verantwoordingsplicht voor alle publieke activa en fondsen die door deze entiteiten worden beheerd;
- AF. overwegende dat het onderzoekscentrum voor corruptie in Boedapest op 24 september 2025 tijdens een openbare hoorzitting in de Commissie ^{5.1.2.e} heeft aangegeven dat er duidelijk empirisch bewijs is van vriendjespolitiek in Hongarije;

Privacy en gegevensbescherming

- AG. overwegende dat de Commissie in het landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Hongarije bij haar verslag over de rechtsstaat 2025 van 8 juli 2025 heeft aangegeven dat de punten van zorg die verband hielden met het ontbreken van procedurele waarborgen en doeltreffend toezicht in geval van geheime toezichtsmaatregelen buiten strafrechtelijke procedures om, niet zijn aangepakt;
- AH. overwegende dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa in zijn besluit van 10-12 juni 2025 betreffende het lopende verscherpte toezicht op de uitvoering van het arrest van het EHRM in de zaak de zaak Szabó en Vissy tegen Hongarije de autoriteiten er nogmaals met klem toe heeft aangespoord om onverwijld de maatregelen te treffen die nodig zijn om de binnenlandse wetgeving inzake geheim toezicht voor doeleinden van nationale veiligheid volledig en doeltreffend af te stemmen op het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en alle tekortkomingen die het EHRM heeft vastgesteld aan te pakken;
- AI. overwegende dat het Bureau van de Hoge Commissaris van de VN voor de mensenrechten op 21 maart 2025 heeft aangegeven dat de autoriteiten moeten vermijden gezichtsherkenningstechnologie te gebruiken om personen te identificeren die vreedzaam deelnemen aan een bijeenkomst, teneinde het recht op privacy en non-discriminatie te beschermen; overwegende dat het erop heeft gewezen dat maatregelen

voor openbaar toezicht beperkt moeten blijven tot maatregelen die strikt noodzakelijk en evenredig zijn om legitieme doelstellingen te verwezenlijken en nooit op discriminerende wijze mogen worden ingezet door middel van gericht toezicht op vreedzame bijeenkomsten van lhbtq+-personen of andere gemarginaliseerde groepen; overwegende dat de Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa op 24 maart 2025 in een brief aan de voorzitter van de Nationale Vergadering van Hongarije erop wees dat, aansluitend bij de uitspraken van het EHRM, het gebruik van zeer ingrijpende herkenningstechnologie voor het identificeren en arresteren van personen vanwege hun deelname aan vreedzame protestacties en voor het vervolgen van een overtreding een schending van het recht op privéleven vormt; overwegende dat de speciale rapporteur van de VN voor de bevordering en bescherming van het recht op vrijheid van mening en meningsuiting, de speciale rapporteur voor het recht op vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging, de speciale rapporteur voor de situatie van mensenrechtenverdedigers, de deskundige inzake bescherming tegen geweld en discriminatie op grond van seksuele gerichtheid en genderidentiteit en de werkgroep inzake discriminatie van vrouwen en meisjes op 9 april 2025 in hun mededeling aan de Hongaarse autoriteiten hebben aangegeven dat met de onlangs aangenomen wijzigingen van de wet inzake het recht van vergadering wordt voorzien in een ruimer gebruik van biometrische gezichtsherkenningstechnologieën die gericht zijn op deelnemers aan dergelijke “verboden bijeenkomsten”, om ze te identificeren en te bestraffen, hetgeen in strijd is met internationaal aanvaarde normen voor het gebruik van dergelijke technologie bij rechtshandavingsactiviteiten;

- AJ. overwegende dat onderzoeksjournalisten op 6 december 2024 informatie hebben gepubliceerd over de Hongaarse inlichtingendiensten die het naar verluidt gemunt hadden op onderzoekers van het Europees Bureau voor fraudebestrijding tijdens een onderzoeksmissie in verband met het mogelijke wanbeheer van EU-middelen door ELIOS, een bedrijf dat tussen 2015 en 2017 banden onderhield met de schoonzoon van de Hongaarse premier; overwegende dat onderzoeksjournalisten op 9 oktober 2025 informatie hebben gepubliceerd over de inlichtingendiensten die het naar verluidt gemunt hadden op ambtenaren van de Commissie in de periode 2015-2017; overwegende dat de Commissie heeft aangegeven dat er een intern onderzoek loopt en dat de vermeende incidenten het beginsel van loyale samenwerking tussen de lidstaten en de EU-instellingen ondermijnen;

Vrijheid van meningsuiting, met inbegrip van pluriformiteit van de media

- AK. overwegende dat de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken in haar verslag over de onderzoeksmissie naar Boedapest van 23 juni 2025 haar bezorgdheid heeft geuit over de kennelijk nog altijd beperkte toegang van de oppositie tot de publieke media, de kritieke situatie wat betreft de vrijheid en de pluriformiteit van de media die het gevolg is van de sterk gecentraliseerde en door de politiek gecontroleerde mediaomgeving, de krimpende ruimte voor onafhankelijke media en journalistiek, waarbij journalisten systematisch worden gehinderd, belemmerd en geïntimideerd en slechts in beperkte mate toegang hebben tot overheidsfunctionarissen en informatie, en de dominante aanwezigheid van de regering in de digitale mediaruimte via betaalde inhoud en reclame op sociale media;
- AL. overwegende dat de Commissie in het landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Hongarije bij haar verslag over de rechtsstaat 2025 van 8 juli 2025 heeft aangegeven dat de bedreigingen voor de pluriformiteit van de media die in eerdere

verslagen over de rechtsstaat onder de aandacht zijn gebracht, nog altijd niet zijn aangepakt; overwegende dat zij daarnaast aangaf dat Hongarije nog geen maatregelen heeft gepland of genomen om de verspreiding van overheidsreclame via mediakanalen te reguleren, om de functionele onafhankelijkheid van de autoriteit voor de media te waarborgen of om de redactionele en financiële onafhankelijkheid van de publieke media te garanderen; overwegende dat de Commissie verder meldde dat journalisten bij het uitoefenen van hun werk nog altijd tegen talloze en ernstige belemmeringen aanlopen, dat er tegen journalisten en mediakanalen onderzoek is ingesteld door het bureau voor de bescherming van de soevereiniteit omdat zij ervan worden verdacht buitenlandse belangen te behartigen, en dat journalisten nog steeds selectief de toegang tot evenementen van algemeen belang en persconferenties wordt geweigerd; overwegende dat zij tevens aangaf dat rechtszaken in verband met de toegang tot informatie nog steeds versneld worden behandeld, maar dat de omvang van het recht op toegang tot informatie nog steeds beperkt is en dat met name de toegang tot informatie over overheidsfinanciering beperkt is; overwegende dat er geen vooruitgang is geboekt bij het vergroten van de transparantie en eerlijkheid bij de verspreiding van overheidsreclame; overwegende dat de algemene regels en procedures voor overheidsopdrachten van toepassing zijn op dergelijke uitgaven en dat er geen specifieke regels bestaan om transparantie en eerlijkheid te waarborgen en de verspreiding te reguleren; overwegende dat de staat veruit de belangrijkste speler blijft op de mediareclamemarkt, aanzienlijke overheidsmiddelen in de richting van regeringsgezinde media sluist en zijn uitgaven verhoogt, dat overheidsreclame meer dan 30 % van de totale reclamemarkt bestrijkt, en dat de Centraal-Europese pers- en mediastichting KESMA, een conglomeratie van regeringsgezinde mediakanalen, tot 75-80 % van haar totale inkomsten uit overheidsreclame ontvangt; overwegende dat de druk op journalisten en andere mediaprofessionals is toegenomen en dat zij nog steeds te maken hebben met talrijke en ernstige uitdagingen voor hun werkzaamheden; overwegende dat belanghebbenden erop wijzen dat fysieke aanvallen op journalisten in Hongarije weliswaar zelden voorkomen, maar dat lastercampagnes en laattunkende opmerkingen die gericht zijn tegen journalisten veelvuldig voorkomen; overwegende dat sommige belanghebbenden melden dat de toegang tot evenementen van algemeen belang en persconferenties van de regering nog steeds op selectieve basis wordt geweigerd en dat vragen van de pers vaak niet beantwoord worden; overwegende dat met de onderzoeksactiviteiten van het bureau voor de bescherming van de soevereiniteit naar vermeende “buitenlandse financiering” de druk op onafhankelijke journalisten en mediakanalen is toegenomen; overwegende dat in de monitor voor de pluriformiteit van de media van 2025 de veiligheid van journalisten nog steeds wordt beschouwd als een middelgroot risico; overwegende dat het platform van de Raad van Europa voor de bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten vijf nieuwe meldingen heeft gekregen in verband met, respectievelijk, een onderzoekskanaal dat er door het bureau voor de bescherming van de soevereiniteit van werd beschuldigd onder buitenlandse invloed te staan en aan spionage te doen, twee journalisten die de premier wilden interviewen en die werden tegengewerkt, aangehouden en aangeklaagd, meldingen in verband met de wet inzake transparantie in de publieke ruimte, en een melding dat er inlichtingenverslagen zouden zijn opgesteld over mediakanalen en maatschappelijke organisaties;

- AM. overwegende dat de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa op 30 september 2025 Resolutie 2617(2025) heeft aangenomen over de nakoming van de verplichtingen van Hongarije op het gebied van het lidmaatschap van de Raad van

Europa, waarin zij opnieuw haar bezorgdheid heeft geuit over de concentratie van media-eigendom, het gebrek aan pluriformiteit van de media en de politieke invloed op media-inhoud; overwegende dat zij de Hongaarse autoriteiten er tevens om heeft verzocht de functionele onafhankelijkheid van de mediaraad te versterken, de ambtstermijn van de voorzitter van de media-autoriteit te verkorten en een deel van zijn/haar benoemingsbevoegdheden in te trekken; overwegende dat zij er opnieuw bij de Hongaarse autoriteiten op heeft aangedrongen te overwegen een meer open en pluralistische benoemingsprocedure voor leden van de mediaraad in te voeren, onder meer door maatschappelijke organisaties toe te staan deel te nemen aan de benoemingsprocedure; overwegende dat zij de Hongaarse autoriteiten erom heeft verzocht, gezien de cruciale rol van de staat en staatsbedrijven op de mediareclamemarkt waarmee zij aanzienlijke staatsmiddelen in de richting van regeringsgezinde media sluizen, erop toe te zien dat de verspreiding van dergelijke reclame, ook op sociale media, eerlijk en transparant verloopt;

- AN. overwegende dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa in zijn besluit van 3-5 december 2024 betreffende het lopende verscherpte toezicht op de uitvoering van de arresten van het EHRM in de zaak Kenedi Group tegen Hongarije de autoriteiten ertoe heeft opgeroepen aanvullende gerichte algemene maatregelen te treffen om iets te doen aan de aanhoudende onwil van overheidsinstanties om te voldoen aan de bevelen van nationale rechtbanken om toegang tot documenten te verschaffen, en erop toe te zien dat er doeltreffende en echt dwingende handhavingsinstrumenten beschikbaar zijn voor de uitvoering van dergelijke bevelen;
- AO. overwegende dat het EHRM in zijn arrest van 30 september 2025 in de zaak Csárdi e.a. tegen Hongarije een schending van de vrijheid van meningsuiting vaststelde met betrekking tot het ontbreken van procedurele waarborgen, zoals het recht om te worden gehoord, in zaken waarin parlementsleden van de oppositie een boete opgelegd kregen voor hun gedrag in de Nationale Vergadering;
- AP. overwegende dat de OVSE-vertegenwoordiger voor mediavrijheid op 4 juni 2025 benadrukte dat erop moet worden toegezien dat zowel publieke omroepen als regelgevende instanties voor de media onafhankelijk zijn van politieke invloed, en wees op de kwestie van de onafhankelijke en eerlijke toewijzing van overheidsreclame op basis van onpartijdige en duidelijke criteria, teneinde de pluriformiteit van de media, met inbegrip van onafhankelijke media, te ondersteunen;
- AQ. overwegende dat Hongarije op de wereldindex voor persvrijheid 2025 op de 68e plaats staat van de 180 landen op de lijst, met een score van 62,82, wat wil zeggen dat het een plaats gezakt is ten opzichte van het voorgaande jaar;

Academische vrijheid

- AR. overwegende dat de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken in haar verslag over de onderzoeksmissie naar Boedapest van 23 juni 2025 haar bezorgdheid heeft geuit over de uitholling van de academische vrijheid en de toenemende overheidsbemoeienis met onderwijs en onderzoek in Hongarije, in de vorm van onder meer een staakverbod voor leerkrachten, de mogelijkheid van willekeurig ontslag van leerkrachten, ideologische beïnvloeding van onderwijsprogramma's, beperking van de autonomie van universiteiten op het gebied van onderzoek, en marginalisering van bepaalde groepen leerlingen en studenten, zoals ^{5.1.2.e} kinderen

met een handicap en lhbtq+-personen;

- AS. overwegende dat de Raad op 8 juli 2025 in zijn aanbeveling inzake het economisch, sociaal, werkgelegenheids-, structuur- en begrotingsbeleid van Hongarije²³ heeft aanbevolen de onderwijsresultaten te verbeteren en het percentage gediplomeerden van het tertiair onderwijs te verhogen, en de deelname van kansarme groepen, met name ^{5.1.2.e} aan hoogwaardig regulier onderwijs te bevorderen door het beroep van leerkracht aantrekkelijker te maken en ervoor te zorgen dat meer leerlingen een diploma secundair onderwijs behalen dat toegang geeft tot het tertiair onderwijs;
- AT. overwegende dat de Commissie op 7 mei 2025 heeft besloten de inbreukprocedure in verband met de niet-naleving van de uitspraak van het HvJ-EU in zaak C-66/18²⁴ af te sluiten;
- AU. overwegende dat de speciale VN-rapporteur voor het recht op onderwijs op 21 maart 2025, aan het einde van haar bezoek aan Hongarije, de inzet van Hongaarse leerkrachten en het maatschappelijk middenveld heeft geprezen, en tegelijkertijd haar ernstige bezorgdheid heeft geuit over de toenemende ongelijkheid, de starheid van onderwijsprogramma's, de marginalisering van Roma-leerlingen en de uitholling van de academische vrijheid; overwegende dat zij heeft gewaarschuwd voor een "uitholling" van het openbare onderwijsstelsel, met toenemende ongelijkheid tussen overheidsscholen die beschikken over onvoldoende middelen en beter gefinancierde confessionele scholen; overwegende dat zij heeft aangedrongen op een herziening van onderwijsprogramma's en beoordelingen, een betere bescherming van leerlingen met speciale behoeften, een duidelijk en doeltreffend beleid om segregatie aan te pakken, billijke financiering voor alle soorten scholen en een grotere betrokkenheid van leerlingen, leerkrachten en ouders bij de besluitvorming;

Godsdienstvrijheid

- AV. overwegende dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa in zijn resolutie van 11 december 2024 betreffende het toezicht op de uitvoering van het arrest van het EHRM in de zaak Magyar Keresztény Mennonita Egyház e.a. tegen Hongarije heeft besloten de behandeling van deze zaak af te sluiten;
- AW. overwegende dat de speciale VN-rapporteur voor de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging op 28 februari 2025 in het verslag over haar bezoek aan Hongarije heeft aanbevolen de kerkwet van 2011 en de wijzigingen daarin van 2018 te herzien om ervoor te zorgen dat alle religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen, instellingen en spelers vrij hun werkzaamheden kunnen uitvoeren, zonder discriminatie, met bijzondere aandacht voor juridische en financiële beperkingen op hun activiteiten;

Vrijheid van vereniging

- AX. overwegende dat de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken in haar verslag over de onderzoeksmissie naar Boedapest van 23 juni 2025 haar bezorgdheid heeft geuit over de toenemende financiële, juridische, veiligheids- en

²³ PB C, C/2025/3991 van 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3991/oj>.

²⁴ Arrest van 6 oktober 2020, Europese Commissie/Hongarije, C-66/18, ECLI:EU:C:2020:792.

politieke belemmeringen voor het maatschappelijk middenveld en met name voor maatschappelijke organisaties die zich bezighouden met belangenbehartiging, over de oprichting van GONGO's (door de regering georganiseerde ngo's), die in door de staat gecontroleerde en regeringsvriendelijke media worden opgevoerd als deskundigen, waardoor het ngo-landschap verder gepolariseerd raakt, en over de inzet van het bureau voor de bescherming van de soevereiniteit als belangrijk instrument om onafhankelijke mediakanalen, individuele onderzoeksjournalisten en maatschappelijke organisaties die internationale of EU-financiering ontvangen, evenals personen die voor deze kanalen of organisaties werken, te bestempelen als "buitenlandse agenten"; overwegende dat zij daarnaast haar bezorgdheid heeft geuit over het feit dat er gewerkt wordt aan wetgeving inzake buitenlandse agenten, waardoor de financiering van deze organisaties verder onder druk komt te staan en het toezicht op deze organisaties wordt geïntensiveerd;

- AY. overwegende dat de Commissie in het landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Hongarije bij haar verslag over de rechtsstaat 2025 van 8 juli 2025 heeft aangegeven dat de ruimte voor het maatschappelijk middenveld verder wordt belemmerd door een verslechterend klimaat voor maatschappelijke organisaties en door rechtsonzekerheid; overwegende dat op grond van een nieuwe wet, die op 1 januari 2027 in werking zal treden, het register van maatschappelijke organisaties zal worden overgeheveld van de rechtbanken naar een centrale administratieve autoriteit, en dat belanghebbenden hebben gemeld dat de aanvallen van de regering op onafhankelijke maatschappelijke organisaties aanhouden; overwegende dat het bureau voor de bescherming van de soevereiniteit in een aantal gevallen activiteiten in het kader van het programma Burgers, gelijkheid, rechten en waarden van de EU heeft aangemerkt als activiteiten die een ernstig risico voor de soevereiniteit inhouden; overwegende dat het wetsontwerp inzake transparantie in het openbare leven, dat op 13 mei 2025 werd ingediend, de bevoegdheden van het bureau voor de bescherming van de soevereiniteit verruimt, wat aanzienlijke gevolgen zal hebben voor de activiteiten van maatschappelijke organisaties, mediakanalen en andere entiteiten die onder de bevoegdheden van dit bureau vallen, en hun toegang tot financiering aanzienlijk zal beperken; overwegende dat recente wijzigingen van de wetgeving en de grondwet en de toepassing ervan in de praktijk tot rechtsonzekerheid voor de organisatoren en deelnemers van openbare bijeenkomsten ter bevordering van gelijkheid en diversiteit hebben geleid; overwegende dat belanghebbenden erop hebben gewezen dat de toewijzing van overheidsfinanciering nog altijd op onbillijke en ondoorzichtige wijze plaatsvindt, waarbij regeringsgezinde organisaties worden bevoordeeld ten opzichte van maatschappelijke organisaties die kritisch staan tegenover het regeringsbeleid, in die zin dat die laatste categorie in Hongarije niet in aanmerking komt voor overheidsfinanciering;
- AZ. overwegende dat de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa op 30 september 2025 Resolutie 2617(2025) heeft aangenomen over de nakoming van de verplichtingen van Hongarije op het gebied van het lidmaatschap van de Raad van Europa, waarin zij haar ernstige bezorgdheid uitte over de opeenvolgende maatregelen die erop gericht zijn maatschappelijke organisaties en onafhankelijke media het zwijgen op te leggen; overwegende dat zij erop heeft gewezen dat het bestaan van een maatschappelijk middenveld, zoals uiteengezet in de Reykjavik-beginselen voor democratie, een voorwaarde is voor een goed functionerende democratie en een veilige en stimulerende omgeving waarin het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers vrij van belemmeringen, onveiligheid en geweld kunnen opereren; overwegende dat zij, om een dergelijk klimaat te waarborgen, Hongarije heeft

verzocht het bureau voor de bescherming van de soevereiniteit af te schaffen en het wetsvoorstel inzake de transparantie van het openbare leven te wijzigen in overeenstemming met de aanbevelingen van de Commissie van Venetië;

- BA. overwegende dat de corapporteurs van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa voor het toezicht op Hongarije op 19 mei 2025 hebben aangegeven dat de wet inzake transparantie van het openbare leven het voor maatschappelijke organisaties en onafhankelijke mediakanalen onmogelijk zou maken om te werken, laat staan te bestaan; overwegende dat dit een ongerechtvaardigde en onevenredige aanval vormt op de vrijheid van vereniging en meningsuiting van Hongaarse burgers; overwegende dat de aanneming van dit wetsvoorstel een schending zou inhouden van de internationale verplichtingen van Hongarije met betrekking tot de mensenrechten en de fundamentele vrijheden; overwegende dat de Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa op 27 mei 2025 in een brief aan de voorzitter van de Nationale Vergadering van Hongarije de parlementsleden heeft verzocht af te zien van de goedkeuring van de wet, tenzij deze wordt gewijzigd om te voldoen aan de internationale mensenrechtenwetgeving, met name de vrijheid van meningsuiting en vereniging, het recht op eerbiediging van het privéleven, het recht op een eerlijk proces en het verbod op discriminatie; overwegende dat de OVSE-vertegenwoordiger voor mediavrijheid op 4 juni 2025 heeft aangegeven dat sommige bepalingen van de voorgestelde wet de OVSE-verbintenissen dreigen te ondermijnen; overwegende dat de raad van deskundigen inzake ngo-recht van de Conferentie van internationale ngo's van de Raad van Europa op 5 juni 2025 heeft geconcludeerd dat de vaststelling van het ontwerp ernstige en ongerechtvaardigde schade zou toebrengen aan het maatschappelijk middenveld in Hongarije, in strijd zou zijn met een breed scala aan verbintenissen die deze lidstaat van de Raad van Europa en de Europese Unie is aangegaan en dus volledig ongepast zou zijn;
- BB. overwegende dat de Commissie op 3 oktober 2024 heeft besloten Hongarije voor het HvJ-EU te dagen, omdat zij van oordeel is dat de wet inzake de bescherming van de nationale soevereiniteit, waarbij het bureau voor de bescherming van de soevereiniteit is opgericht, het mogelijk maakt activiteiten die legitieme uitdrukkingen zijn van de rechten die door de EU-Verdragen aan EU-burgers en -organisaties zijn toegekend, aan te pakken en te beperken, en deze burgers en organisaties onderwerpt aan de uitoefening van overheidsbevoegdheden die inbreuk maken op de regels inzake gegevensbescherming en onverenigbaar zijn met een aantal grondrechten, die de pijlers van een pluralistische en democratische samenleving vormen (zaak C-829/24, Commissie/Hongarije);
- BC. overwegende dat de Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa op 6 september 2024 zijn schriftelijke observaties heeft gepubliceerd over de zaak Hongaars Helsinki-comité tegen Hongarije, die aanhangig is bij het ^{5.1.2.e} voor de Rechten van de Mens, waarin hij aangeeft dat de invoering van artikel 353/A van het wetboek van strafrecht deel uitmaakt van de brede inperkingen van de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vereniging van het maatschappelijk middenveld in Hongarije, dat de bij artikel 353/A ingevoerde strafbaarstelling van “het faciliteren of ondersteunen van illegale migratie” noch noodzakelijk noch voorzien was in de zin van artikel 10, lid 2, en artikel 11, lid 2, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, en dat diverse aspecten het verklaarde doel achter de invoering van artikel 353/A ter discussie stellen;

Het recht op gelijke behandeling, met inbegrip van de rechten van lhbtq+-personen

- BD. overwegende dat de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken in haar verslag over de onderzoeksmissie naar Boedapest van 23 juni 2025 haar bezorgdheid heeft geuit over de vijftiende grondwetswijziging, die onder meer betrekking had op artikelen die van invloed zijn op de rechten van lhbtq+-personen, en over latere wetswijzigingen die erop gericht zijn de vrijheden van lhbtq+-personen in te dammen, waaronder de schrapping van het verbod op discriminatie op grond van genderidentiteit en de invoering van een verbod op Pride-optochten; overwegende dat zij verder haar bezorgdheid heeft geuit over het klimaat van haat tegen de lhbtq+-gemeenschap, dat wordt aangewakkerd door de retoriek van de regering en leidt tot angst en isolement bij lhbtq+-personen, waaronder studenten en leerkrachten;
- BE. overwegende dat het Bureau van de Hoge Commissaris van de VN voor de mensenrechten de Hongaarse autoriteiten op 21 maart 2025 heeft verzocht wetgeving in te trekken die lhbtq+-personen discrimineert, en er bij hen op heeft aangedrongen de grote mate van onverdraagzaamheid, discriminatie, pesterijen en intimidatie in verband met seksuele gerichtheid en genderidentiteit, waarmee met name kinderen te maken hebben, te bestrijden, in overeenstemming met de internationale mensenrechtenverplichtingen van Hongarije; overwegende dat de Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa op 24 maart 2025 in een brief aan de voorzitter van de Nationale Vergadering van Hongarije de leden van het parlement heeft verzocht de wijziging van de wet inzake het recht op vergadering, waarbij evenementen zoals Pride-optochten feitelijk worden verboden, te heroverwegen; overwegende dat de Commissaris voor de Mensenrechten hen met klem heeft verzocht af te zien van het aannemen van in behandeling zijnde grondwettelijke en andere amendementen die aanleiding geven tot bezorgdheid over de verenigbaarheid ervan met mensenrechtennormen, zoals een verbod op wettelijke gendererkenning op grondwettelijke basis en het schrappen van genderidentiteit van de expliciete lijst van beschermde kenmerken in het kader van de wet inzake gelijke behandeling; overwegende dat de commissaris op 25 juni 2025 zijn diepe teleurstelling heeft uitgesproken over het besluit om de Boedapest Pride te verbieden; overwegende dat de speciale rapporteur van de VN voor de bevordering en bescherming van het recht op vrijheid van mening en meningsuiting, de speciale rapporteur voor het recht op vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging, de speciale rapporteur voor de situatie van mensenrechtenverdedigers, de deskundige inzake bescherming tegen geweld en discriminatie op grond van seksuele gerichtheid en genderidentiteit en de werkgroep inzake discriminatie van vrouwen en meisjes op 9 april 2025 in hun mededeling aan de Hongaarse autoriteiten hebben aangegeven dat de voorgestelde wijzigingen van de Hongaarse grondwet en aanverwante wetgeving een basis zouden vormen voor onrechtmatige beperkingen van het mensenrecht op vrijheid van meningsuiting en vreedzame vergadering; overwegende dat de vaste rapporteur voor de mensenrechten van het Congres van lokale en regionale overheden van de Raad van Europa op 27 juni 2025 heeft aangegeven dat de nieuwe wet inbreuk maakt op het recht van lhbtq+-personen op een privé- en gezinsleven zonder discriminatie, alsook op de vrijheid van meningsuiting en van vergadering, en ook gevolgen heeft voor de autonome beslissingsbevoegdheid van lokale overheden bij het toestaan van openbare demonstraties;
- BF. overwegende dat twintig lidstaten (België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, ^{5.1.2.e} Litouwen, Luxemburg, Malta,

Nederland, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, ^{5.1.2.e} en Zweden) op 27 mei 2025 in hun verklaring over de schending van de grondrechten van lhbtqi+-personen in Hongarije hun diepe bezorgdheid hebben geuit over recente wetgevings- en grondwetswijzigingen die inbreuk maken op de grondrechten van lhbtqi+-personen en die op 18 maart en 14 april 2025 door het Hongaarse parlement zijn aangenomen, naast andere anti-lhbtqi+-wetgeving die al in eerdere jaren is ingevoerd; overwegende dat de lidstaten hebben benadrukt dat de eerbiediging en bescherming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden van alle mensen, met inbegrip van lhbtqi+-personen, inherent is aan het behoren tot de Europese familie, en Hongarije ertoe hebben opgeroepen deze maatregelen te herzien, en er bij de Commissie op hebben aangedrongen ten volle gebruik te maken van het instrumentarium voor de rechtsstaat indien deze maatregelen niet worden ingetrokken;

- BG. overwegende dat de voorzitter van de Commissie de Hongaarse autoriteiten op 25 juni 2025 heeft verzocht de Boedapest Pride door te laten gaan zonder het risico op strafrechtelijke of administratieve sancties tegen de organisatoren of deelnemers;
- BH. overwegende dat het HvJ-EU in zijn arrest van 13 maart 2025 in zaak C-247/23 [Deldits]²⁵ heeft geoordeeld dat de algemene verordening gegevensbescherming²⁶ aldus moet worden uitgelegd dat een nationale autoriteit die verantwoordelijk is voor het bijhouden van een openbaar register verplicht is de persoonsgegevens met betrekking tot de genderidentiteit van een natuurlijke persoon te rectificeren wanneer die gegevens onjuist zijn, en dat van die persoon kan worden verlangd dat hij/zij relevante en toereikende bewijzen overlegt die redelijkerwijs van die persoon kunnen worden verlangd om vast te stellen dat die gegevens onjuist zijn, maar dat een lidstaat de uitoefening van dat recht in geen geval door middel van een administratieve praktijk afhankelijk mag stellen van het overleggen van bewijs van een operatie voor geslachtsverandering;
- BI. overwegende dat advocaat-generaal Ćapeta in haar advies van 5 juni 2025 in zaak C-769/22 (Commissie/Hongarije) heeft geconcludeerd dat artikel 2 VEU als afzonderlijke rechtsgrond kan dienen voor inbreukprocedures in gevallen waarin de ontkenning van een waarde de onderliggende oorzaak is van andere inbreuken op het EU-recht, en het HvJ-EU heeft voorgesteld te verklaren dat Hongarije, door de aanneming van Wet LXXIX tot vaststelling van strengere maatregelen tegen personen die veroordeeld zijn voor pedofilie en tot wijziging van bepaalde wetten ter bescherming van kinderen, inbreuk heeft gemaakt op Richtlijn 2000/31/EG betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt²⁷, Richtlijn 2006/123/EG betreffende diensten op de interne

²⁵ Arrest van 13 maart 2025, Deldits, C-247/23 ECLI:EU:C:2025:172.

²⁶ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PB L 119 van 4.05.2016, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

²⁷ Richtlijn 2000/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2000 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt (PB L 178 van 17.7.2000, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2000/31/oj>).

markt²⁸, Richtlijn 2010/13/EU betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten²⁹, de algemene verordening gegevensbescherming, artikel 56 VWEU, de artikelen 1 en 7, artikel 8, lid 2, en de artikelen 11 en 21 van het Handvest en artikel 2 VEU;

- BJ. overwegende dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa in zijn besluit van 15-17 september 2025 over het lopende verscherpte toezicht op de uitvoering van de arresten van het EHRM in de zaak ^{5.1.2.e} tegen Hongarije zijn diepe bezorgdheid heeft geuit over het aanhoudende verzuim van de autoriteiten om maatregelen te nemen naar aanleiding van de schendingen, er met grote teleurstelling op heeft gewezen dat, hoewel de erkenning van geslachtsverandering jarenlang was toegestaan op basis van een informele praktijk, de wetwijzigingen van mei 2020 het voor transgenders met een Hongaarse geboorteakte onmogelijk hebben gemaakt om wettelijke gendererkenning in Hongarije te verkrijgen en dat deze ontwikkelingen de onzekerheid voor de betrokken personen aanzienlijk hebben vergroot en tot soortgelijke schendingen kunnen leiden, en betreurd dat dit wettelijk verbod ook op grondwettelijk niveau is verankerd in de wijziging van de grondwet van 2025; overwegende dat het sterk heeft benadrukt dat er dringend wetwijzigingen moeten worden doorgevoerd om het huidige wettelijke verbod op het veranderen van de vermelding van het geslacht/gender in het Hongaarse geboorteregister op te heffen, alle grondwettelijke obstakels voor wettelijke gendererkenning uit de weg te ruimen en een duidelijk rechtskader in te voeren waarmee de voorwaarden en procedures voor wettelijke gendererkenning worden geregeld; overwegende dat het de autoriteiten met klem heeft verzocht onverwijld een duidelijk rechtskader vast te stellen waarmee transgenders, zowel legaal gevestigde niet-Hongaarse als Hongaarse onderdanen, toegang hebben tot snelle, transparante en toegankelijke procedures om hun naam en geslacht/gender te laten wijzigen in hun officiële identificatiedocumenten die door de Hongaarse autoriteiten zijn afgegeven;
- BK. overwegende dat de Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid (ECRI) van de Raad van Europa in haar conclusies van 3 juli 2024 heeft herhaald dat volgens haar de reeks beperkende wetgevingsmaatregelen die tijdens de “noodtoestand” zijn genomen, zoals in het verslag van de ECRI wordt benadrukt, van grote invloed zijn op het leven van lhbtq+-personen in Hongarije en grondig door onafhankelijke deskundigen moeten worden getoetst aan de normen van de Raad van Europa en andere internationale normen op het gebied van gelijkheid en non-discriminatie;

De rechten van personen die tot minderheden behoren, waaronder ^{5.1.2.e} en joden, en de bescherming van dergelijke minderheden tegen haatdragende uitlatingen

- BL. overwegende dat de Commissie op 7 mei 2025 heeft besloten de inbreukprocedure in verband met de onjuiste omzetting van het kaderbesluit van de Raad betreffende de

²⁸ Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (PB L 376 van 27.12.2006, blz. 36, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2006/123/oj>).

²⁹ Richtlijn 2010/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 10 maart 2010 betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (richtlijn audiovisuele mediadiensten) (PB L 95 van 15.4.2010, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj>).

bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat af te sluiten³⁰;

- BM. overwegende dat de ECRI zich in haar conclusies van 3 juli 2024 verheugd uitliet over de maatregelen van de Hongaarse autoriteiten om de capaciteit van wetshandhavers en andere strafrechtelijke actoren voor de aanpak van haatmisdrijven, met inbegrip van strafbare haatzaaiende uitlatingen, te vergroten, maar heeft aangegeven dat politietrainingen over haatmisdrijven niet in alle provincies in de jaarlijkse opleidingsprogramma's zijn opgenomen en aanzienlijk kunnen verschillen in omvang en duur, en niet kon vaststellen in welke mate de daadwerkelijk gegeven politietrainingen specifiek betrekking hadden op racistische en tegen lhbtq+-personen gerichte haatmisdrijven, waaronder strafbare haatzaaiende uitlatingen;
- BN. overwegende dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa in zijn besluit van 4-6 maart 2025 betreffende het lopende verscherpte toezicht op de uitvoering van het arrest van het EHRM in de zaak Bakirdzi en E.C. tegen Hongarije met betrekking tot het kiesstelsel voor nationale minderheden in Hongarije tot zijn spijt heeft geconstateerd dat er tot dusver geen maatregelen zijn genomen en dat de tijd dringt voor de autoriteiten om de vereiste wetshervorming door te voeren en deze ten minste een jaar voor de volgende parlementsverkiezingen in werking te laten treden;
- BO. overwegende dat het Europees Centrum voor de rechten van ^{5.1.2.e} op 29 september 2025 zijn diepe bezorgdheid heeft geuit over de discriminerende gevolgen van de wet inzake de bescherming van de lokale identiteit (Wet XLVIII van 2025, die op 1 juli 2025 in werking is getreden); overwegende dat gemeenten overeenkomstig artikel 2, lid 3, van die wet het recht heeft bij wijze van plaatselijke aangelegenheid van algemeen belang te bepalen wie naar hun gemeente mag verhuizen en onder welke voorwaarden; overwegende dat verscheidene gemeenten besluiten inzake de lokale identiteit hebben vastgesteld met uiteenlopende vereisten, zoals het ontbreken van een strafblad, het ontbreken van overheidsschuld, werkgelegenheid, opleidingsniveau en kennis van de Hongaarse taal;

De fundamentele rechten van migranten, asielzoekers en vluchtelingen

- BP. overwegende dat de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken in haar verslag over de onderzoeksmissie naar Boedapest van 23 juni 2025 haar bezorgdheid heeft geuit over het vastzetten en uitzetten van personen in een irreguliere situatie, waarmee in de praktijk de meeste asielzoekers de toegang tot het Hongaarse grondgebied en de asielprocedure wordt ontzegd; overwegende dat zij in dit verslag tevens haar bezorgdheid heeft geuit over de verlenging van de noodtoestand omdat er sprake zou zijn van massale immigratie, en over het feit dat op grond hiervan een reeks beperkingen van de burgerlijke en procedurele rechten van migranten geldt, waarbij Oekraïense vluchtelingen belemmeringen ondervinden bij de toegang tot werk, gezondheidszorg en huisvesting vanwege hiaten in de wetgeving, vertraagde afwikkeling van procedures of onvoldoende documentatie, en waarbij diverse vormen van hulp aan asielzoekers en migranten strafbaar zijn gesteld op grond van de zogeheten "Stop Soros"-wetgeving;

³⁰ Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht (PB L 328 van 6.12.2008, blz. 55, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2008/913/oj).

- BQ. overwegende dat het HvJ-EU in zijn arrest van 13 juni 2024 in zaak C-123/22 Commissie tegen ^{5.1.2.e} heeft verklaard dat Hongarije, door niet alle maatregelen te nemen die nodig zijn ter uitvoering van het arrest van 17 december 2020 in zaak C-808/18, de krachtens artikel 260, lid 1, VWEU op het land rustende verplichtingen niet is nagekomen, en Hongarije heeft veroordeeld tot betaling aan de Commissie van een forfaitaire som van 200 000 000 EUR en een dwangsom van 1 000 000 EUR per dag vanaf de datum van de uitspraak van het arrest tot de datum van de uitvoering; overwegende dat de Hongaarse regering heeft geweigerd deze bedragen vrijwillig te betalen;
- BR. overwegende dat de Commissie op 7 mei 2025 heeft besloten Hongarije voor het HvJ-EU te dagen wegens niet-nakoming van zijn verplichtingen uit hoofde van Richtlijn 2002/90/EG van de Raad³² om doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties op te leggen voor hulpverlening bij illegale binnenkomst, illegale doortocht en illegaal verblijf in de EU (migrantensmokkel) en uit hoofde van Kaderbesluit 2002/946/JHA van de Raad³³, dat regels bevat voor strafrechtelijke sancties voor deze strafbare feiten; overwegende dat de Commissie ook heeft besloten de inbreukprocedure af te sluiten naar aanleiding van het arrest van het HvJ-EU van 16 november 2021 in zaak C-821/19, Commissie/Hongarije;
- BS. overwegende dat de Commissie op 24 april 2024 heeft besloten een aanmaningsbrief te sturen wegens niet-naleving van het arrest van het HvJ-EU in zaak C-823/21, Commissie tegen Hongarije, waarin het HvJ-EU heeft verklaard dat Hongarije, door een verzoek om internationale bescherming afhankelijk te stellen van een intentieverklaring bij een Hongaarse ambassade in een derde land, zijn verplichtingen uit hoofde van het asielrecht van de EU niet nakwam;
- BT. overwegende dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa in zijn besluit van 15-17 september 2025 betreffende het lopende verscherpte toezicht op de uitvoering van de arresten van het EHRM in de zaken ^{5.1.2.e} en ^{5.1.2.e} en Shahzad Group, en M.D. e.a. tegen Hongarije de autoriteiten erom heeft verzocht erop toe te zien dat, voordat een asielzoeker van Hongarije naar Servië wordt uitgewezen, in elk geval grondig en volgens de laatste stand van zaken wordt beoordeeld of die persoon in Servië toegang zal hebben tot een adequate asielprocedure en of het beginsel van non-refoulement in acht wordt genomen; overwegende dat dit Comité nogmaals zijn diepe bezorgdheid heeft geuit over het feit dat, ondanks de herhaalde toezeggingen van de autoriteiten dat de hervorming van het asielstelsel gaande was, er in dit verband geen informatie over concrete maatregelen is verstrekt; overwegende dat het de autoriteiten er nogmaals met klem toe heeft aangespoord om hun inspanningen voor de hervorming van het asielstelsel op te voeren om daadwerkelijke toegang te bieden tot mogelijkheden voor legale binnenkomst, in het bijzonder grensprocedures die in overeenstemming zijn met

³¹ Arrest van 13 juni 2024, Commissie/Hongarije (Accueil des demandeurs de protection internationale II), C-123/22, ECLI:EU:C:2024:493.

³² Richtlijn 2002/90/EG van de Raad van 28 november 2002 tot omschrijving van hulpverlening bij illegale binnenkomst, illegale doortocht en illegaal verblijf (PB L 328 van 5.12.2002, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2002/90/oj>).

³³ Kaderbesluit 2002/946/JBZ van de Raad van 28 november 2002 tot versterking van het strafrechtelijk kader voor de bestrijding van hulpverlening bij illegale binnenkomst, illegale doortocht en illegaal verblijf (PB L 328 van 5.12.2002, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2002/946/oj).

de internationale verplichtingen van Hongarije, en er bij de autoriteiten op heeft aangedrongen een tijdschema voor het wetgevingsproces vast te stellen, een ontwerp-wetgevingsvoorstel in te dienen en het Comité op de hoogte te houden van alle relevante ontwikkelingen in het wetgevingsproces; overwegende dat het grote bezorgdheid heeft geuit over het feit dat, ondanks de aanneming van de voorlopige resolutie en verscheidene arresten van het EHRM waarin soortgelijke schendingen werden vastgesteld, collectieve uitzettingen naar verluidt blijven plaatsvinden; overwegende dat het de autoriteiten er nogmaals met klem toe heeft aangespoord onverwijld een einde te maken aan de praktijk om asielzoekers op grond van artikel 5 van de wet op de staatsgrenzen naar Servië uit te zetten zonder hun identiteit vast te stellen of hun individuele situatie te onderzoeken; overwegende dat het er bij de autoriteiten op heeft aangedrongen meer informatie te verstrekken om aan te tonen dat het rechtsmiddel waarop zij zich beroepen personen die beweren dat hun uitzetting “collectief” van aard is een doeltreffende mogelijkheid kan bieden om het verwijderingsbesluit aan te vechten door hun klachten over uitzetting zo grondig mogelijk te laten onderzoeken door een onafhankelijk en onpartijdig nationaal forum, in overeenstemming met de jurisprudentie van het EHRM; overwegende dat het de autoriteiten heeft verzocht voldoende procedurele waarborgen in te voeren zodat asielzoekers alleen kunnen worden uitgezet op basis van een vrijwillige verklaring die als ondubbelzinnig kan worden beschouwd in de zin van de jurisprudentie van het EHRM;

- BU. overwegende dat het Europees Comité inzake de voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing op 3 december 2024 in zijn verslag over het periodieke bezoek van 2023 aan Hongarije heeft aangegeven dat het betreurenswaardig is dat er nog steeds geen juridische procedure bestaat die doeltreffende bescherming biedt tegen gedwongen verwijdering en/of refoulement, met inbegrip van kettinguitwijzingen, en dat er na het bezoek van 2018 geen concrete stappen zijn ondernomen om ervoor te zorgen dat alle politiefunctionarissen een duidelijke boodschap van het hoogste politieke niveau krijgen dat elke vorm van mishandeling van gedetineerden onaanvaardbaar is;

Economische en sociale rechten

- BV. overwegende dat de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken in haar verslag over de onderzoeksmissie naar Boedapest van 23 juni 2025 haar bezorgdheid heeft geuit over de verslechterende situatie voor vakbonden en beroepsorganisaties en met betrekking tot werknemersrechten, onder meer omdat er bij demonstraties gebruik wordt gemaakt van gezichtsherkenning, organisaties hun financiële middelen worden ontnomen en de institutionele bescherming niet langer wordt gewaarborgd; overwegende dat zij daarnaast haar bezorgdheid heeft geuit over de politisering van het orgaan voor medische ethiek, het niet-toestaan van vakbonden op de werkplek, het niet-eerbiedigen van het recht om te worden geraadpleegd en de manipulatie van de sociale dialoog, het ontmoedigen van vrouwen om te werken en de discriminatie van moeders op de arbeidsmarkt;
- BW. overwegende dat de Commissie in het landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in Hongarije bij haar verslag over de rechtsstaat 2025 van 8 juli 2025 heeft aangegeven dat de regering op grote schaal gebruik blijft maken van haar noodbevoegdheden, waardoor de rechtszekerheid wordt ondermijnd en de activiteiten van bedrijven op de eengemaakte markt worden belemmerd; overwegende dat zij verder

heeft aangegeven dat buitenlandse bedrijven, ook uit andere EU-lidstaten, die actief zijn in strategische sectoren, kampen met een verhoogde regelgevingsdruk als gevolg van maatregelen van de overheid, en dat het feit dat de kans bestaat dat de regering zich bemoeit met de toepassing van de regels inzake concentratiecontrole voor rechtsonzekerheid blijft zorgen;

- BX. overwegende dat de Raad in zijn aanbeveling van 8 juli 2025 inzake het economisch, sociale, werkgelegenheids-, structuur- en begrotingsbeleid van Hongarije heeft aanbevolen om het regelgevingskader en de concurrentie op de markt voor goederen en diensten te verbeteren, met name in de detailhandel, door het vermijden van willekeurige administratieve interventies, het gebruik van op maat gesneden wetgeving die specifieke ondernemingen onrechtmatig bevoordeelt of benadeelt en marktverstorende, door de overheid gesteunde transacties, en door het gebruik van noodmaatregelen te beperken tot wat strikt noodzakelijk is, in overeenstemming met de beginselen van de eengemaakte markt en de rechtsstaat; overwegende dat de Raad ook heeft aanbevolen de toegang tot doeltreffende actieve arbeidsmarktmaatregelen te vergroten, met name door bij- en omscholingsmogelijkheden te bieden aan de meest kansarme groepen en te zorgen voor een doeltreffende sociale dialoog; overwegende dat de Raad verder heeft aanbevolen de toereikendheid van de sociale bijstand en de werkloosheidsuitkeringen te verbeteren en ervoor te zorgen dat iedereen toegang heeft tot essentiële diensten; overwegende dat de Raad ten slotte heeft aanbevolen de steunmaatregelen in de huisvestingssector te richten op huishoudens met een laag inkomen en het woningaanbod te vergroten, onder meer voor sociale huisvesting;
- BY. overwegende dat de Commissie in haar werkdocument van 4 juni 2025 getiteld “Landverslag 2025 – Hongarije” (SWD (2025)0217) heeft aangegeven dat de armoede onder kinderen aanzienlijk is toegenomen, en dat ondanks een focus op gezinsvriendelijk beleid ruim een op de vijf kinderen en 28 % van de gezinnen met drie of meer kinderen het risico loopt op armoede of sociale uitsluiting; overwegende dat in dat verslag werd opgemerkt dat Hongarije volgens gegevens die zijn opgetekend tussen 2011 en 2018 van alle landen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) het op vier na laagste percentage afgestudeerden van de eerste generatie heeft en dat het percentage voortijdige schoolverlaters met 10,3 % nog steeds hoog is, met name in dorpen (16,9 %), in de minst ontwikkelde regio's, onder personen met een handicap (41,2 %, een van de hoogste percentages in de EU) en onder ^{5.1.2.e} (58,7 % tegenover 9,3 % onder niet-Roma in 2023); overwegende dat in het verslag werd aangegeven dat Hongarije slechts 4,4 praktiserende verpleegkundigen per 1 000 inwoners heeft, wat schril afsteekt tegen het EU-gemiddelde van 7,6;
- BZ. overwegende dat de Commissie op 18 juni 2025 heeft besloten inbreukprocedures in te leiden door twee aanmaningsbrieven te versturen wegens het opleggen van prijsmargebeperkingen aan niet-Hongaarse bedrijven in de detailhandel in levensmiddelen en drogisterijartikelen;
- CA. overwegende dat het comité inzake de toepassing van normen van de Internationale Arbeidsorganisatie op 17 juni 2025 met bezorgdheid kennis heeft genomen van de wettelijke en praktische beperkingen bij het recht van werknemers- en werkgeversorganisaties om hun administratie en activiteiten te organiseren en de belangen van hun leden te bevorderen en te verdedigen op grond van het Verdrag betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht; overwegende dat de onderzoekers in het schaduwverslag over

de Hongaarse regelgeving inzake collectieve onderhandelingen hebben aangegeven dat het aantal collectieve overeenkomsten gestaag is afgenomen en dat momenteel slechts ongeveer 18 % van de werknemers onder een collectieve overeenkomst valt, dat collectieve onderhandelingen alleen op het niveau van de werkplek bestaan en dat de inhoud van de overeenkomsten vrij zwak is, aangezien slechts de helft van de collectieve overeenkomsten betrekking heeft op lonen;

CB. overwegende dat sociale overdrachten volgens de economische enquête 2024 van de OESO inkomensongelijkheid en armoede laag houden, maar dat de 20 % die het meest verdient een groter deel van de sociale overdrachten ontvangt dan de 20 % met de laagste inkomens; overwegende dat de kansenongelijkheid groot blijft, aangezien vrouwen te maken hebben met een grote werkgelegenheids- en loonkloof ten opzichte van mannen en de intergenerationele inkomensmobiliteit beperkt is; overwegende dat de onderwijsresultaten die worden gemeten in het kader van de enquête van het OESO-programma voor internationale studentenbeoordeling niet significant afwijken van het OESO-gemiddelde, maar uiteenlopen en ongelijkheden tussen generaties in stand houden;

CC. overwegende dat het Hongaarse Centraal Bureau voor de Statistiek op 29 september 2025 heeft aangegeven dat het zijn gegevens over armoede heeft herzien; overwegende dat volgens onderzoekers de gegevens wijzen op een aanzienlijke toename van het percentage van de bevolking dat met armoede of sociale uitsluiting wordt bedreigd, met 150 000 personen die in inkomensarmoede leven, boven op het officiële aantal; overwegende dat volgens de gegevens van het Hongaarse Centraal Bureau voor de Statistiek het vruchtbaarheidscijfer van Hongarije is gedaald ondanks uitgebreide en dure demografische programma's, wat aanleiding geeft tot bezorgdheid over de doeltreffendheid en inclusiviteit ervan; overwegende dat de levensverwachting bij de geboorte in Hongarije weliswaar boven het niveau van vóór COVID-19 ligt, maar nog steeds tot de laagste in de Unie behoort (76,66 jaar); overwegende dat de OESO in zijn verslag van 18 november 2024 getiteld "Health at a Glance: Europa" heeft aangegeven dat Hongarije nog steeds een van de laagste percentages van het bbp aan gezondheidszorg besteedt van alle OESO-leden;

1. herhaalt dat zijn zorgen betrekking hebben op de volgende kwesties in Hongarije:
 - (a) de werking van het constitutionele bestel en het kiesstelsel;
 - (b) de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en van andere instellingen, en de rechten van rechters;
 - (c) corruptie en belangenconflicten;
 - (d) privacy en gegevensbescherming;
 - (e) vrijheid van meningsuiting, met inbegrip van pluriformiteit van de media;
 - (f) academische vrijheid;
 - (g) vrijheid van godsdienst;
 - (h) vrijheid van vereniging;

- (i) het recht op gelijke behandeling, met inbegrip van de rechten van lhbtq+-personen;
 - (j) de rechten van personen die tot een minderheid behoren, waaronder leden van de Roma- en de joodse gemeenschap, en de bescherming van deze minderheden tegen haatdragende uitlatingen;
 - (k) de grondrechten van migranten, asielzoekers en vluchtelingen;
 - (l) economische en sociale rechten;
2. is van mening dat de feiten en ontwikkelingen, zoals omschreven in zijn resoluties, alles bij elkaar genomen een systemische bedreiging vormen voor alle in artikel 2 VEU bedoelde waarden en dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending van deze waarden; is ontzet over en veroordeelt de opzettelijke en systematische inspanningen van de Hongaarse regering om de in artikel 2 VEU verankerde waarden waarop de Unie berust, te ondermijnen – waarden die geen keuze zijn, maar een fundamentele verbintenis die elke lidstaat bij toetreding tot de Unie vrijwillig is aangegaan; wijst erop dat deze ontwikkelingen een negatieve trend laten zien sinds de procedure van artikel 7, lid 1, VEU in werking is gesteld; benadrukt dat de Hongaarse regering het EU-recht en de in artikel 2 VEU verankerde waarden weer moet gaan naleven en betreurt het ten eerste dat het uitblijven van doortastend optreden door de Commissie en de Raad ertoe heeft bijgedragen dat de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten in Hongarije sterk zijn aangetast, waardoor het land volgens een toenemend aantal van de toepasselijke toonaangevende indicatoren is afgegleden naar een hybride regime van electorale autocratie;
3. betreurt het dat de Raad er niet in slaagt om in het kader van de lopende procedure krachtens artikel 7, lid 1, VEU, daadwerkelijk vooruitgang te boeken, zoals blijkt uit de negen hoorzittingen die – ondanks herhaaldelijk geuite en toenemende bezorgdheid – niet hebben geleid tot concrete aanbevelingen of verdere stappen voorwaarts; onderstreept dat dergelijke hoorzittingen niet als een louter formele exercitie mogen worden beschouwd, maar tot concrete resultaten moeten leiden, omdat anders de geloofwaardigheid en doeltreffendheid van de procedure ernstig worden ondermijnd; dringt er bij de Raad op aan erop toe te zien dat tijdens lopende procedures op grond van artikel 7 VEU ten minste eenmaal per voorzitterschap een hoorzitting wordt gehouden en dat er ook aandacht wordt besteed aan nieuwe ontwikkelingen die van invloed zijn op de rechtsstaat, de democratie en de grondrechten; benadrukt echter dat deze minimale frequentie niet mag worden opgevat als een maximum en dat dergelijke hoorzittingen niet mogen worden gereduceerd tot zuiver een kwestie van afvinken waarmee het voorzitterschap zich van zijn verantwoordelijkheden kan kwijten door één formele vergadering te houden zonder dat daar een zinvolle follow-up aan wordt gegeven; verzoekt de Raad na elke hoorzitting uitgebreide notulen te publiceren; benadrukt dat artikel 7, lid 1, geen eenparigheid van stemmen in de Raad verlangt om een duidelijk gevaar voor een ernstige schending van de waarden van de Unie te constateren of om concrete aanbevelingen te richten tot de betrokken lidstaat en termijnen vast te stellen voor de uitvoering van die aanbevelingen; verzoekt de Raad zo spoedig mogelijk aanbevelingen te doen aan de Hongaarse autoriteiten om de in zijn resoluties genoemde problemen op te lossen en daarbij de Hongaarse autoriteiten te verzoeken uitvoering te geven aan alle arresten en aanbevelingen; is van mening dat een gezamenlijke verklaring van de lidstaten na elke hoorzitting een passende tussenstap

zou zijn totdat in de Raad de vereiste meerderheid is bereikt om aanbevelingen te doen of te constateren dat er een duidelijk gevaar bestaat; benadrukt dat het Parlement in alle procedures in verband met artikel 7 VEU zijn met redenen omkleed voorstel aan de Raad moet kunnen voorleggen, hoorzittingen op grond van artikel 7 VEU moet kunnen bijwonen en in elke fase van de procedure onverwijld en volledig op de hoogte moet worden gehouden door middel van regelmatige debriefings en geformaliseerde uitwisselingen tussen de instellingen, met volledige toegang tot alle relevante documenten, met inbegrip van notulen en briefwisselingen, en met inachtneming van de vertrouwelijkheid;

4. is van mening dat als de Raad nog langer nalaat op te treden, dit neerkomt op een schending van de beginselen van de rechtsstaat door de Raad zelf; verzoekt de Commissie en de lidstaten om de procedure van artikel 7, lid 2, VEU in gang te zetten en verzoekt de Europese Raad te bepalen of er sprake is van een ernstige en voortdurende schending van de waarden van de EU door Hongarije, overeenkomstig artikel 7, lid 2, VEU; onderstreept dat de Raad in geval van een dergelijke vaststelling kan overwegen evenredige en geleidelijke maatregelen te nemen om de naleving van het recht en de waarden van de EU te waarborgen, wat in voorkomend geval kan leiden tot de opschorting van de rechten die voortvloeien uit de toepassing van de Verdragen, met inbegrip van het stemrecht van de vertegenwoordiger van de regering in de Raad;
5. dringt er bij de Raad en de Commissie op aan meer aandacht te besteden aan het aanpakken van de systematische en doelbewuste ontmanteling van de rechtsstaat, alsook aan de wisselwerking tussen de verschillende schendingen van waarden, zoals vermeld in zijn resoluties; benadrukt dat de EU alle in artikel 2 VEU verankerde waarden met evenveel vastberadenheid moet verdedigen en dat nalatigheid op dit punt de democratische instellingen ondermijnt en uiteindelijk de mensenrechten en het leven van iedereen in landen waar deze waarden worden geschonden, aantast; onderstreept daarnaast dat aanvallen op de rechtsstaat en de burgerrechten in één lidstaat onvermijdelijk de rechtsstaat in de hele Unie verzwakken, aangezien het lidmaatschap gebaseerd is op wederzijds vertrouwen en gedeelde verplichtingen; herinnert eraan dat het belang van het primaat van het EU-recht een hoeksteen van de rechtsorde van de Unie en een bindende verplichting voor alle lidstaten vormt, en veroordeelt elke poging om het te ondermijnen, waaronder niet-naleving van de jurisprudentie van het HvJ-EU en het in twijfel trekken daarvan via de klachtencommissie voor uniformiteit van de Kúria; onderstreept dat Hongarije wettelijk verplicht is alle arresten van het HvJ-EU en het EHRM zonder uitzondering na te leven, en dat het nalaten hiervan een ernstige schending van de rechtsstaat vormt;
6. hekelt de praktijk waarbij de klachtencommissie voor uniformiteit van de Kúria arresten van het HvJ-EU toetst en uitlegt voordat zij door de verwijzende rechter worden toegepast, waardoor de rechtstreekse werking van het Unierecht wordt vertraagd of aan voorwaarden wordt onderworpen; benadrukt dat een dergelijke procedure in strijd is met de Simmenthal-doctrine en artikel 267 VWEU, die de autonomie van elke nationale rechter waarborgen om advies te vragen aan het HvJ-EU en de uitspraken daarvan zonder inmenging toe te passen; herinnert eraan dat het filteren van de bindende werking van arresten van het HvJ-EU via een gecentraliseerd nationaal orgaan het beginsel van loyale samenwerking uit hoofde van artikel 4, lid 3, VEU ondermijnt en de doeltreffendheid en de uniforme toepassing van het recht van de Unie uitholt; benadrukt dat deze praktijk de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht ernstig ondermijnt en

een afschrikkend effect heeft op rechters, en daarom moet worden beschouwd als een systemische bedreiging voor de in artikel 2 VEU verankerde waarden;

7. verzoekt de Commissie nogmaals om ten volle gebruik te maken van de relevante instrumenten die haar ter beschikking staan om het duidelijke gevaar voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de EU berust, aan te pakken, zoals het inleiden van inbreukprocedures op grond van artikel 2 VEU, versnelde inbreukprocedures, verzoeken om voorlopige maatregelen bij het HvJ-EU en acties wegens niet-naleving van de uitspraken van het HvJ-EU; herinnert in dit verband aan de recente conclusie van advocaat-generaal Ćapeta in zaak C-769/22 waarin wordt bevestigd dat artikel 2 VEU kan dienen als op zichzelf staande rechtsgrond voor inbreukprocedures in gevallen waarin de ontkenning van een waarde de onderliggende oorzaak is van andere inbreuken op het EU-recht, en benadrukt dat het komende arrest in deze zaak een nieuwe kans kan bieden die de Commissie moet aangrijpen om op een meer systematische en robuuste manier inbreukprocedures in te leiden;
8. herinnert eraan dat de werking van de Unie berust op de representatieve democratie en dat de lidstaten in de Europese Raad vertegenwoordigd worden door hun staatshoofd of hun regeringsleider en in de Raad door hun regering, die zelf democratische verantwoording verschuldigd zijn aan hun nationale parlement of aan hun burgers; benadrukt dat democratie afhankelijk is van vrije en eerlijke verkiezingen, vrijheid van meningsuiting en vreedzame vergadering, vrije en onafhankelijke media en waarborgen voor het maatschappelijk middenveld; verzoekt de Commissie en de lidstaten om in samenwerking met de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa te waarborgen dat de verkiezingen in Hongarije in 2026 vrij en eerlijk zullen verlopen, naar behoren worden gemonitord en volledig in overeenstemming zijn met het beginsel van democratie, aangezien Hongarije de enige lidstaat is die onderworpen is aan zowel de procedure van artikel 7, lid 1, VEU als de volledige controleprocedure van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa; verzoekt de Commissie bij haar monitoring- en rapportageactiviteiten bijzondere aandacht te besteden aan het verband tussen corruptie en de integriteit van de verkiezingen, met inbegrip van praktijken waarbij economische afhankelijkheid of cliëntelistische netwerken de vrije keuze verstoren; benadrukt dat dergelijke risico's in Hongarije moeten worden beoordeeld en aangepakt, en dat er op EU-niveau moet worden nagedacht over hoe de waarborgen tegen soortgelijke patronen in alle lidstaten kunnen worden versterkt;
9. wijst op het belang van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat en is ingenomen met Besluit C(2023)8999 van de Commissie van 13 december 2023³⁴, waarin werd bevestigd dat de Uniebegroting nog steeds dezelfde risico's met zich meebracht als in december 2022 en dat de op grond van de verordening vastgestelde maatregelen met betrekking tot het risico op corruptie dus van kracht moesten blijven; verzoekt de Commissie in het kader van de verordening onmiddellijk actie te ondernemen met betrekking tot andere schendingen van de rechtsstaat, zoals schendingen die verband houden met de rechterlijke macht, en daarbij rekening te houden met de verslechterende situatie op het gebied van

³⁴ Besluit van de Commissie van 13 december 2023 betreffende de herbeoordeling, op initiatief van de Commissie, van de naleving van de voorwaarden van artikel 4 van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 naar aanleiding van Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/2506 van de Raad van 15 december 2022 met betrekking tot Hongarije (C(2023)8999).

corruptiebestrijding, zoals de voortdurende obstakels die de autoriteit voor integriteit beletten om doeltreffend en onafhankelijk te functioneren, waaronder beperkingen van haar mandaat, middelen en mogelijkheden om zaken op te volgen, en gezien de verdere verslechtering van de situatie aanvullende evenredige maatregelen voor te stellen die gevolgen hebben voor een deel of, indien naar behoren gerechtvaardigd, het geheel van de begrotingsvastleggingen en betalingen aan Hongarije, naargelang van de aard, de ernst en het voortduren van de vastgestelde inbreuken, waarbij waarborgen worden geboden om de eindbegunstigden te beschermen;

10. benadrukt dat uit de onlangs gepubliceerde Eurobarometer-enquête van het voorjaar van 2025 blijkt dat een overweldigende meerderheid van 85 % van de EU-burgers en 82 % van de Hongaarse burgers voorstander is van het koppelen van de verstrekking van EU-middelen aan de eerbiediging van de rechtsstaat en de democratische beginselen; onderstreept dat het Parlement, als rechtstreekse vertegenwoordiger van de EU-burgers, rekening moet houden met deze duidelijke eis en krachtig moet opkomen voor conditionaliteit als essentieel instrument om de begroting van de Unie te beschermen en de in artikel 2 VEU verankerde waarden te beschermen;
11. herhaalt zijn ernstige bezorgdheid over Besluit C(2023)9014 van de Commissie³⁵ waarin zij aangeeft van oordeel te zijn dat met betrekking tot de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is voldaan aan de horizontale randvoorwaarde inzake de naleving van het Handvest; wijst verder op de paradox dat middelen uit het cohesiebeleid worden vrijgegeven op basis van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, net daar waar de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht twijfelachtig blijft; herinnert aan het feit dat het Europees Parlement het HvJ-EU heeft verzocht de rechtmatigheid na te gaan van Uitvoeringsbesluit C(2023)9014 van de Commissie (zaak C-225/24); verzoekt de Commissie de middelen te blokkeren totdat alle relevante wetgeving volledig is uitgevoerd, de aangenomen maatregelen hun doeltreffendheid in de praktijk hebben bewezen en de Hongaarse autoriteiten alle relevante arresten van het HvJ-EU en het EHRM hebben uitgevoerd; stelt met grote bezorgdheid vast dat Hongarije, volgens het verslag van 19 september 2024 van het European Implementation Network en Democracy Reporting International, getiteld “^{5.1.2.e} and ^{5.1.2.e} Non-Implementation of European Courts Judgments and the Rule of Law”, nog steeds het slechtst presteert van alle lidstaten van de Raad van Europa, aangezien 76 % van de belangrijkste uitspraken van het EHRM van de afgelopen tien jaar nog steeds niet ten uitvoer is gelegd, wat wijst op een systemische veronachtzaming van de rechtsstaat;
12. dringt erop aan dat de maatregelen die vereist zijn voor het vrijgeven van EU-financiering, zoals gedefinieerd in de relevante besluiten die zijn genomen krachtens de verordening gemeenschappelijke bepalingen, de RRF-verordening en de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, op coherente wijze als integraal pakket worden beoordeeld en dat er geen betalingen worden verricht zolang er op een of meer gebieden nog sprake is van tekortkomingen, ook al wordt er op andere gebieden vooruitgang geboekt; merkt op dat de Commissie bereid moet zijn snel de nodige

³⁵ Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 13 december 2023 inzake de goedkeuring en de ondertekening van de beoordeling van de Commissie overeenkomstig artikel 15, lid 4, van Verordening (EU) 2021/1060 van de naleving van de horizontale randvoorwaarde “3. Doeltreffende toepassing en uitvoering van het Handvest van de grondrechten, gelet op het gebrek aan onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in Hongarije” (C(2023)9014).

stappen te ondernemen indien de autoriteiten corrigerende maatregelen hebben genomen en naar behoren ten uitvoer hebben gelegd op volledige en onomkeerbare wijze; verzoekt de Commissie erop toe te zien dat dergelijke beoordelingen altijd strikt onpartijdig blijven en vrij zijn van politisering, politieke onderhandelingen of vriendjespolitiek, aangezien dergelijke praktijken anders zowel de doeltreffendheid als de legitimiteit van de instrumenten in kwestie zouden ondermijnen; dringt aan op nauwere samenwerking tussen de Commissie, het Parlement en de Europese Rekenkamer, teneinde een efficiënt, transparant en billijk gebruik van EU-middelen te waarborgen, met name in lidstaten waar ernstige bezorgdheid bestaat over corruptie, misbruik van overheidsmiddelen of ondoorzichtige praktijken bij overheidsopdrachten;

13. herinnert eraan dat de eindbegunstigden van EU-financiering die geen overheidsinstanties zijn geen negatieve gevolgen mogen ondervinden van door de nationale autoriteiten veroorzaakte problemen indien er begrotingsmaatregelen worden genomen; verzoekt de Commissie nogmaals om te waarborgen dat eindontvangers en begunstigden van EU-middelen niet verstoken blijven van deze middelen, zoals bepaald in de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat; verzoekt de Commissie om manieren te bestuderen om EU-middelen via lokale overheden en ngo's te verstrekken als de betrokken regering geen inspanningen verricht om de tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat te verhelpen; wijst erop dat een mogelijke oplossing erin bestaat de kredieten die overeenkomen met vrijmakingen in het kader van conditionaliteitsregelingen beschikbaar te stellen voor gebruik in het kader van andere instrumenten of programma's van de Unie die onder direct of indirect beheer worden uitgevoerd, met name de instrumenten en programma's die bijdragen tot de ondersteuning van de Europese democratie, het maatschappelijk middenveld, de waarden van de Unie of corruptiebestrijding; verzoekt de Commissie steun te verlenen aan het onafhankelijk maatschappelijk middenveld in Hongarije dat de in artikel 2 VEU verankerde waarden waarborgt, met name via het programma Burgers, gelijkheid, rechten en waarden; dringt erop aan dat de Unie rechtstreekse en zorgvuldig gerichte financiële steun blijft verlenen aan maatschappelijke organisaties en initiatieven ter bevordering van de grondrechten, democratie en pluralisme, waaronder organisatoren van vreedzame bijeenkomsten zoals Pride-optochten, met name wanneer de nationale autoriteiten dergelijke activiteiten belemmeren of strafbaar stellen;
14. veroordeelt de mogelijkheid om een programma te wijzigen of middelen over te dragen die onderworpen zijn aan maatregelen die zijn vastgesteld op grond van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat of waarvoor een negatieve beoordeling is afgegeven op basis van de toepassing van de randvoorwaarden uit hoofde van de verordening gemeenschappelijke bepalingen; uit zijn bezorgdheid over het feit dat deze lacune bij de tussentijdse herziening van het cohesiebeleid niet naar behoren is aangepakt; verzoekt de Commissie erop toe te zien dat haar verklaring over de vaststelling van de verordening over de tussentijdse evaluatie als leidraad dient voor toekomstige besluiten over de herverdeling van middelen, teneinde voor meer rechtszekerheid te zorgen, de cohesiedoelstellingen te waarborgen en te voorkomen dat conditionaliteit wordt omzeild; verzoekt de Commissie en het Parlement waakzaam te blijven met betrekking tot de herprogrammering van middelen die eerder waren bevroren in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat en de verordening gemeenschappelijke bepalingen;
15. betreurt het ten eerste dat het wijzigings- en overdrachtsmechanisme door de Hongaarse autoriteiten is gebruikt bij hun pogingen om nalevingsverplichtingen te

omzeilen en om zonder aantoonbare hervormingen opnieuw toegang te krijgen tot EU-middelen; neemt met bezorgdheid kennis van de goedkeuring door de Commissie en de gemelde mogelijke verbanden met het verkrijgen van toestemming voor de vaststelling van aanvullende beperkende maatregelen tegen Rusland; onderkent niettemin dat de herschikte middelen volgens de Commissie pas zullen worden uitbetaald nadat de corrigerende maatregelen zijn uitgevoerd; wijst er echter op dat het bedrag aan geblokkeerde middelen in reële termen is gedaald als gevolg van de toepassing van de-minimisherverdeling, waarvoor geen goedkeuring van de Commissie nodig was, en als gevolg van voorfinancieringsregels; uit zijn bezorgdheid over verdere mogelijke herschikkingen en toewijzingen van nieuwe financieringsinstrumenten zonder passende waarborgen;

16. herinnert eraan dat het transactionele gebruik van begrotingsinstrumenten van de Unie de samenhang van de rechtsorde van de Unie ondermijnt, de geloofwaardigheid van de procedure van artikel 7 VEU verzwakt en een lidstaat beloont die zich schuldig blijft maken aan systematische schendingen van de waarden die zijn verankerd in artikel 2 VEU; benadrukt dat het vrijgeven van middelen zonder verifieerbare en blijvende naleving van de vereisten van de rechtsstaat een precedent schept voor een politieke koehandel rond fundamentele waarden, waardoor het conditionaliteitskader van de Unie en haar vermogen om consequent op te treden ter verdediging van de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten worden uitgehoud; benadrukt dat de conditionaliteitsmechanismen stevig moeten worden gehandhaafd en dat er geen middelen voortijdig of in ruil voor politieke compromissen mogen worden uitbetaald;
17. is ingenomen met de bepalingen over de horizontale voorwaarden met betrekking tot de eerbiediging van de rechtsstaat en het Handvest die zijn opgenomen in het voorstel van de Commissie voor een verordening tot oprichting van het Europees Fonds voor economische, sociale en territoriale cohesie, landbouw en platteland, visserij en maritieme zaken, welvaart en veiligheid voor de periode 2028-2034³⁶; is van mening dat een dergelijke benadering van conditionaliteit een oplossing kan bieden voor de vastgestelde problemen met betrekking tot het op de juiste manier benutten van de opgeschorte bedragen en met betrekking tot de bescherming van eindontvangers of begunstigden, aangezien het voorstel voorziet in de mogelijkheid om de middelen weer beschikbaar te stellen voor gebruik onder direct of indirect beheer, met name via de instrumenten en programma's die bijdragen tot de ondersteuning van de democratie in Europa, het maatschappelijk middenveld, de waarden van de Unie of de bestrijding van corruptie; dringt erop aan dat middelen die zijn opgeschort of bevroren wegens schendingen van de in artikel 2 VEU verankerde waarden door de betrokken lidstaat als verbeurd worden beschouwd en niet opnieuw aan die staat mogen worden toegewezen, maar beveelt aan dat de opnieuw beschikbaar gestelde middelen ten minste gedeeltelijk worden overgeheveld naar niet-overheidsactoren in de lidstaat waar de schendingen plaatsvonden; is echter van mening dat de horizontale voorwaarden alle in artikel 2 VEU verankerde waarden moeten bestrijken en dat de besluitvormingsprocedure identiek moet zijn en moet uitmonden in besluiten van de Commissie;

³⁶ Voorstel van 16 juli 2025 voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het Europees Fonds voor economische, sociale en territoriale cohesie, landbouw en platteland, visserij en maritieme zaken, welvaart en veiligheid voor de periode 2028-2034 en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 en Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 (COM(2025)0565).

18. stelt met bezorgdheid vast dat de Hongaarse autoriteiten hun vetorecht in de Raad herhaaldelijk hebben uitgeoefend bij strategisch belangrijke en gevoelige besluiten op het vlak van veiligheid, zoals essentiële hulp voor Oekraïne en sancties tegen Rusland; betreurt het dat het veto is gebruikt als pressiemiddel om concessies op het gebied van de rechtsstaat te verkrijgen, waardoor de eenheid van de Unie bij de verdediging van haar fundamentele belangen wordt ondermijnd en gevolgen voor het niet-eerbiedigen van de waarden van de EU worden vermeden; benadrukt dat dergelijke praktijken in strijd zijn met het solidariteitsbeginsel en oprechte samenwerking, en tevens de strategische geloofwaardigheid van de Unie als mondiale speler verzwakken; uit zijn bezorgdheid over de vriendschappelijke en welwillende houding van de Hongaarse regering tegenover Rusland ondanks de aanvalsoorlog, waaronder het vergroten van zijn energieafhankelijkheid en het uitvoeren van unilaterale acties zoals bezoeken aan Moskou;
19. neemt kennis van het onderzoek van de Commissie naar de beschuldigingen van spionage door de Hongaarse regering binnen de EU-instellingen; verwacht dat de Commissie zo spoedig mogelijk verslag uitbrengt over de resultaten van dit onderzoek; is van mening dat het onderzoek moet verduidelijken of ook andere EU-instellingen het doelwit zijn geweest, welke informatie de Hongaarse autoriteiten mogelijk hebben verkregen en aan andere landen hebben kunnen doorgeven, of de diensten van de Commissie naar behoren gevolg hebben gegeven aan meldingen van hun personeel, met name wat betreft de uitwisseling van informatie met andere EU-instellingen, en of en wanneer de spionageacties volledig zijn stopgezet; onderstreept dat het onderzoek betrekking moet hebben op de rol van de huidige commissaris Várhelyi, voormalig hoofd van de permanente vertegenwoordiging van Hongarije, en concrete gevolgen moet hebben voor de betrokkenen; is bereid aanvullende stappen te ondernemen zodat alle relevante aspecten naar behoren worden onderzocht;
20. hekelt de systematische verzwakking van de nationale raad voor de rechtspraak, waaronder het herhaaldelijk omzeilen van de verplichte raadpleging van die raad bij justitiële hervormingen, wat ertoe heeft geleid dat leden van de raad uit protest ontslag hebben genomen; benadrukt dat de uitholling van de rol van de nationale raad voor de rechtspraak als autonoom orgaan van de rechterlijke macht de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de naleving van artikel 19, lid 1, VEU ondermijnt; verzoekt de Hongaarse autoriteiten de constitutionele functies van de nationale raad voor de rechtspraak volledig te herstellen en te zorgen voor daadwerkelijk overleg met het orgaan over alle justitiële hervormingen;
21. uit zijn bezorgdheid over het gebrek aan transparantie bij de toewijzing van zaken, hoewel formeel is bepaald dat dit automatisch gebeurt; betreurt het risico van politieke of hiërarchische manipulatie bij de toewijzing van zaken, die de onpartijdigheid van de rechterlijke macht en het vertrouwen van het publiek in het rechtsstelsel kunnen aantasten; verzoekt de Commissie nauwlettend toe te zien op het functioneren van de toewijzing van zaken in Hongarije en indien er systemische tekortkomingen worden vastgesteld, passende maatregelen te nemen met behulp van alle beschikbare instrumenten;
22. benadrukt dat de Hongaarse autoriteiten personen, bedrijven, het maatschappelijk middenveld, ngo's en lokale en regionale overheden gelijke kansen op toegang tot EU-financiering moeten garanderen, bij het beheer van EU-financiering het partnerschapsbeginsel volledig in acht moeten nemen en onafhankelijk rechterlijk

toezicht en onpartijdige en doeltreffende klachtenmechanismen moeten waarborgen; veroordeelt de gemelde systematische discriminerende praktijken ten aanzien van academici, journalisten, lokale overheden, politieke partijen en het maatschappelijk middenveld, alsook ten aanzien van bedrijven in bepaalde sectoren; veroordeelt lastercampagnes, surveillance en online- en fysieke intimidatie, omdat deze een afschrikkend effect hebben;

23. wijst er met bezorgdheid op dat er in Hongarije, in de aanloop naar de verkiezingen van 2026, op steeds grotere schaal door AI gegenereerde politieke inhoud wordt verspreid die niet als zodanig is gelabeld, waarbij het met name gaat om het opzettelijk plaatsen van deepfakevideo's op socialemediakanalen die verband houden met de politieke partij en de campagne van de premier, waarna die video's op gecoördineerde wijze verder worden verspreid via gelieerde accounts, om ervoor te zorgen dat zij zoveel mogelijk mensen bereiken en een zo groot mogelijk effect hebben; merkt op dat bij een deel van dit materiaal niet duidelijk is aangegeven dat het gaat om met AI gegenereerd of gemanipuleerd materiaal, waardoor betwijfeld kan worden of is voldaan aan de verplichtingen inzake transparantie en risicobeperking van de digitaledienstenverordening³⁷ en de waarborgen inzake gegevensbescherming van de AVG, en een nadere beoordeling gerechtvaardigd is in het licht van de transparantievereisten zoals voorzien in de komende AI-verordening; benadrukt dat het opzettelijke gebruik van door AI gegenereerde inhoud om kiezers te misleiden, politieke tegenstanders in diskrediet te brengen en de integriteit van verkiezingsprocessen te verstoren mogelijk in strijd is met nationale verkiezingsnormen en bovendien een ernstige bedreiging vormt voor het eerlijke verloop van democratische verkiezingen en voor de geloofwaardigheid van democratische instellingen het algemeen;
24. vindt het verontrustend dat de Hongaarse regering de economische en sociale rechten van Hongaarse burgers niet handhaaft of eerbiedigt, onder meer op het gebied van volksgezondheid, openbaar vervoer, onderwijs, huisvesting en energie, en met name op het platteland en in kleinere steden, zoals blijkt uit indicatoren voor toenemende armoede en discriminerend demografisch beleid; benadrukt dat aanhoudende tekortkomingen in de bescherming van economische en sociale rechten moeten worden beschouwd als een integraal onderdeel van de systemische bedreiging voor de waarden van artikel 2 VEU, alsook voor burgerrechten en politieke rechten; betreurt het dat de demografische programma's van de regering, die grotendeels voorbijgaan aan de rechten en vooruitzichten van vrouwen, niet de beloofde resultaten hebben opgeleverd en hebben geleid tot een inefficiënt gebruik van overheidsmiddelen; uit zijn bezorgdheid over het feit dat de buitensporige centralisatie van het onderwijssysteem heeft bijgedragen tot een algehele achteruitgang van de leerresultaten, zoals blijkt uit internationale beoordelingen, en benadrukt dat de autonomie van scholen en de zeggenschap van leerkrachten moeten worden hersteld; neemt met bezorgdheid kennis van de chronische onderfinanciering van het Hongaarse gezondheidszorgstelsel, die de gelijke toegang tot medische diensten ondermijnt en bijdraagt tot de aanhoudend lage levensverwachting; verzoekt de Hongaarse autoriteiten het economisch, sociaal en demografisch beleid af te stemmen op de waarden van de EU en empirisch onderbouwde beste praktijken, en erop toe te zien dat EU-middelen op transparante en

³⁷ Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>).

doeltreffende wijze worden besteed om de levensstandaard van alle burgers te verbeteren;

25. betreurt het dat de Hongaarse autoriteiten, ondanks het arrest van het HvJ-EU waarin werd vastgesteld dat de desbetreffende wetgeving in strijd is met het EU-recht, geen stappen hebben ondernomen om de getroffen instellingen voor hoger onderwijs, zoals de Central European University, weer in staat te stellen vrijelijk actief te zijn in Hongarije, en dat de Commissie een vervolg op een inbreukprocedure heeft afgesloten³⁸; verzoekt de Commissie alle nodige juridische en financiële maatregelen te nemen om onderwijsinstellingen, studenten en academisch personeel te beschermen tegen politieke inmenging;
26. is zeer verontrust over politiek gemotiveerde handelspraktijken die bepaalde concurrenten een oneerlijk voordeel verschaffen, over niet-transparante en gemanipuleerde openbare aanbestedingsprocedures, overnamebiedingen door overheidsentiteiten of actoren die nauwe politieke banden hebben met de premier, en het gebruik van EU-middelen om politieke bondgenoten van de regering te verrijken, hetgeen in strijd is met de EU-regels inzake mededinging en openbare aanbestedingen; benadrukt dat de rechtsstaat van essentieel belang is voor een goed functionerende eengemaakte markt in de EU; stelt vast dat de Commissie op dit gebied al verschillende inbreukprocedures heeft ingeleid en dat het Hof van Justitie discriminerende prijsregels onwettig heeft verklaard; dringt er bij de Commissie op aan om doortastend en snel op te treden tegen dergelijke inbreuken op de eengemaakte markt; benadrukt dat de rechtsstaat en de gelijke behandeling van bedrijven onontbeerlijk zijn voor een goed functionerende interne markt en voor het behoud van het vertrouwen van investeerders in de Unie;
27. benadrukt dat er herhaaldelijk is gemeld dat de Hongaarse regering overheidsreclame met opzet en systematisch heeft toegewezen aan regeringsgezinde media, wat vragen oproept over een mogelijke strategie om onafhankelijke en kritische media van middelen te beroven en zo de pluriformiteit van de media en de vrijheid van meningsuiting te ondermijnen; verzoekt de Commissie te onderzoeken of dergelijke praktijken een vorm van illegale staatssteun kunnen vormen die de interne markt verstoort, en onverwijld handhavingsmaatregelen te nemen;
28. hekelt het feitelijke grondwettelijke verbod op Pride-optochten, dat leidt tot een uitdrukkelijk wettelijk verbod op het houden van Pride-optochten, de schrapping van genderidentiteit van de lijst van beschermde kenmerken en de discriminerende bepalingen in het familierecht; herinnert eraan dat deze maatregelen in strijd zijn met de vrijheid van vergadering en het gelijkheidsbeginsel; verzoekt de Commissie alle beschikbare rechtsinstrumenten te overwegen, zo nodig ook inbreukprocedures, waarbij zij rekening houdt met het komende arrest van het HvJ-EU in zaak C-769/22 over het mogelijke gebruik van artikel 2 VEU als afzonderlijke grond voor een inbreukprocedure; wijst erop dat een snelle reactie noodzakelijk is, met name vanwege de opening van een strafrechtelijk onderzoek tegen de organisator van de Pécs Pride;
29. hekelt het feit dat het Hongaarse asiel- en migratiestelsel, ondanks de arresten van het HvJ-EU waarin wordt vastgesteld dat de desbetreffende wetgeving in strijd is met het

³⁸ Arrest van 6 oktober 2020, Europese Commissie/Hongarije, C-66/18, ECLI:EU:C:2020:792.

EU-asielrecht, nog steeds ernstige tekortkomingen en gebreken vertoont, zoals slecht toegankelijke asielprocedures; benadrukt dat een dergelijke aanhoudende niet-naleving de beginselen van wederzijds vertrouwen, solidariteit en eerlijk gedeelde verantwoordelijkheid ondermijnt; verzoekt de Hongaarse autoriteiten volledig samen te werken met andere lidstaten en de EU-instellingen in een geest van loyale samenwerking zoals vastgelegd in de Verdragen;

30. verzoekt de Commissie en de Raad nogmaals om onmiddellijk onderhandelingen te beginnen met het Parlement over een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten in de vorm van een interinstitutioneel akkoord, met inbegrip van een permanente beleidscyclus tussen de EU-instellingen; benadrukt dat het instrumentarium waarover de Unie beschikt weliswaar aanzienlijk is uitgebreid, maar dat de doeltreffendheid ervan afhangt van de coherente en consistente toepassing door alle instellingen; benadrukt dat er tot die tijd een Europees Semester voor de rechtsstaat moet worden ingesteld, met een duidelijke structuur met vaste mijlpalen en actieve bijdragen van alle EU-instellingen; onderstreept dat dit semester, hoewel het aanvankelijk bedoeld was voor de rechtsstaat, zodanig moet worden opgezet dat het geleidelijk kan worden uitgebreid tot alle in artikel 2 VEU verankerde waarden, waarbij een alomvattende en coherente aanpak van de bescherming van de waarden van de Unie wordt gewaarborgd; onderstreept dat deze jaarlijkse cyclus gebaseerd moet zijn op solide, objectieve indicatoren en duidelijk moet maken dat schendingen van de rechtsstaat nooit onbeduidend zijn, en dat eventuele zorgwekkende bevindingen reële gevolgen moeten hebben, zoals het geval is bij het mechanisme van het Europees Semester dat wordt toegepast op het gebied van de overheidsfinanciën;
31. verzoekt de Raad duidelijke en geactualiseerde richtsnoeren voor de interpretatie en toepassing van artikel 7 VEU vast te stellen, voortbouwend op een herziening van de standaardregels voor het horen van de lidstaat als bedoeld in artikel 7, lid 1, VEU, zoals aangenomen door de Raad op 18 juli 2019; is met name van mening dat de Raad moet zorgen voor een passende rol voor het Parlement en duidelijkheid moet verschaffen over de termijn waarbinnen de betrokken lidstaat moet worden gehoord, de juridische aard en het effect van de tot die lidstaat gerichte aanbevelingen, de termijn voor het nemen van een besluit over het al dan niet bestaan van een duidelijk gevaar voor een ernstige schending, de juridische aard en het effect van de verplichting om regelmatig na te gaan of de gronden die tot de vaststelling hebben geleid nog steeds van toepassing zijn, en het verband met het inleiden van de procedure van artikel 7, lid 2, VEU in gevallen waarin dergelijke gronden van toepassing blijven; benadrukt dat in het huidige kader een procedure kan worden ingeleid zonder dat dit gevolgen heeft voor de volgende stappen, zoals blijkt uit het geval van Hongarije; benadrukt dat het ontbreken van duidelijke termijnen, procedurele zekerheid en automatische volgende stappen de preventieve en sanctionerende functie van artikel 7 VEU verzwakt en daarmee de geloofwaardigheid en doeltreffendheid ervan als instrument voor de bescherming van de in artikel 2 VEU verankerde waarden ondermijnt;
32. herinnert eraan dat de Raad krachtens artikel 7, lid 2, VEU kan besluiten tot schorsing van bepaalde rechten die uit de toepassing van de Verdragen op de lidstaat in kwestie voortvloeien, met inbegrip van maar niet beperkt tot de stemrechten van de vertegenwoordiger van die lidstaat in de Raad; benadrukt dat de bepaling de mogelijkheid openlaat om andere rechten te schorsen, en verzoekt de Raad de mogelijke reikwijdte van dergelijke maatregelen te verduidelijken, die bijvoorbeeld beperkingen op deelname aan nauwere samenwerking of beperkingen van de toegang tot bepaalde

voordelen van de interne markt kunnen omvatten, of beperkingen op de toepassing van wederzijds vertrouwen, zoals in de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht;

o

o o

33. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de regeringen en parlementen van de lidstaten, de Raad van Europa, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa en de Verenigde Naties.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0284

Het waarborgen van een snellere registratie en invoering van biologische bestrijdingsmiddelen

Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het waarborgen van een snellere registratie en invoering van biologische bestrijdingsmiddelen (2025/2086(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de artikelen 114 en 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad¹,
- gezien het voorstel van de Commissie van 22 juni 2022 voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en tot wijziging van Verordening (EU) 2021/2115 (COM(2022)0305),
- gezien zijn ontwerpresolutie tot vaststelling van een wettelijke definitie en categorisering van biologische bestrijdingsmiddelen bij het duurzame gebruik van gewasbeschermingsmiddelen,
- gezien de mededeling van de Commissie van 20 mei 2020 getiteld “Een ‘van boer tot bord’-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem” (COM(2020)0381) en de mededeling van de Commissie van 20 mei 2020 getiteld “EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 – De natuur terug in ons leven brengen” (COM(2020)0380),
- gezien de gezamenlijke beraadslagingen van de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid en de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling overeenkomstig artikel 59 van het Reglement,
- gezien het antwoord van de Commissie op Besluit (EU) 2022/2572 van de Raad van 19 december 2022 waarbij de Commissie wordt verzocht met een studie te komen ter aanvulling van de effectbeoordeling bij het voorstel voor een verordening van het

¹ PB L 309 van 24.11.2009, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1107/oj>.

Europees Parlement en de Raad inzake het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en tot wijziging van Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad, en afhankelijk van de resultaten van de studie vervolgmaatregelen voor te stellen²,

- gezien de mededeling van de Commissie van 19 februari 2025, getiteld “Een visie voor landbouw en voedsel – Samen de landbouw- en voedselsector van de EU aantrekkelijk maken voor de toekomstige generaties” (COM(2025)0075),
 - gezien Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden³,
 - gezien zijn resolutie van 23 november 2023 over het herziene EU-initiatief inzake bestuivers – Een “New Deal” voor bestuivers⁴,
 - gezien Besluit 15/4 dat op 19 december 2022 is genomen op de VN-Conferentie van de Partijen bij het Verdrag inzake biologische diversiteit over het mondiaal biodiversiteitskader van Kunming-Montreal,
 - gezien de mededeling van de Commissie van 12 mei 2021, getiteld “Route naar een gezonde planeet voor iedereen – EU-actieplan: Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul” (COM(2021)0400),
 - gezien zijn resolutie van 16 januari 2019 over de toelatingsprocedure van de Unie voor pesticiden⁵,
 - gezien artikel 55 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid en de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling (A10-0234/2025),
- A. overwegende dat een gewasbeschermingsmiddel een product is dat een stof bevat die een schadelijk organisme (“plaagorganisme”) voorkomt, vernietigt of bestrijdt; overwegende dat biologische bestrijding afkomstig is uit de natuur of identiek is aan de natuur indien deze synthetisch wordt geproduceerd en een methode is waarbij plaagorganismen en ziekten worden bestreden met behulp van andere organismen of delen daarvan, vaak in combinatie met fysieke technieken, om de voortplantingscyclus van plaagorganismen te verstoren of om gewassen minder gevoelig te maken voor plaagorganismen;
- B. overwegende dat overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1107/2009 werkzame stoffen op EU-niveau moeten worden goedgekeurd voordat de lidstaten gewasbeschermingsmiddelen met deze stoffen kunnen toelaten; overwegende dat op de huidige lijst met ongeveer 420 goedgekeurde werkzame stoffen zowel conventionele werkzame stoffen staan als een toenemend aantal werkzame stoffen voor biologische

² PB L 331 van 27.12.2022, blz. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2572/oj>.

³ PB L 309 van 24.11.2009, blz. 71, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/128/oj>.

⁴ PB C, C/2024/4227, 24.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4227/oj>.

⁵ PB C 411 van 27.11.2020, blz. 48.

bestrijding⁶; overwegende dat de toelating van biologische bestrijdingsmiddelen ook onder Verordening (EG) nr. 1107/2009 valt; overwegende dat vóór 2028 naar verwachting meer dan 100 toelatingsaanvragen zullen worden ingediend om biologische bestrijdingsmiddelen op de EU-markt te brengen, en dat deze aanvragen mogelijk niet zullen worden goedgekeurd vóór 2031 - 2037; overwegende dat het na indiening van de toelatingsaanvraag tien tot vijftien jaar kan duren voordat een biologisch bestrijdingsmiddel op de markt wordt gebracht, afhankelijk van de classificatie ervan; overwegende dat de langdurige toelatingsprocedure een invloed heeft op de beschikbaarheid van oplossingen voor gewasbescherming; overwegende dat deze biologische bestrijdingsmiddelen weliswaar niet hetzelfde risicoprofiel hebben als conventionele gewasbeschermingsmiddelen, maar in sommige gevallen toch risico's⁷ kunnen inhouden en risicobeoordelingsmethoden vereisen die zijn afgestemd op het werkingsmechanisme en de aard van het middel om de veiligheid en werkzaamheid ervan te beoordelen; overwegende dat deze vereiste in verhouding moet staan tot het risico en een concurrerende, op wetenschap gebaseerde en innovatievriendelijke regelgeving essentieel is om duurzaamheid en productiviteit in de agrovoedingsindustrie van de EU te waarborgen;

- C. overwegende dat er momenteel geen geharmoniseerde EU-brede wettelijke definitie van biologische bestrijding bestaat;
- D. overwegende dat het bij oplossingen voor biologische bestrijding zowel kan gaan om werkzame stoffen, agentia en biologische bestrijdingsmiddelen op basis van ongewervelde organismen die plaagorganismen en ziekten bestrijden, als om producten met een of meer werkzame stoffen voor biologische bestrijding; overwegende dat oplossingen voor biologische bestrijding worden toegepast als onderdeel van holistische plantgezondheidsstrategieën waarbij preventieve agronomische maatregelen worden gecombineerd met andere aanpakken, om de doeltreffendheid ervan te optimaliseren en ervoor te zorgen dat het gebruik ervan aanvullend blijft en afgestemd wordt op de behoeften;
- E. overwegende dat biologische bestrijding kan plaatsvinden door middel van: a) levende macro- en micro-organismen, b) signaalstoffen, c) extracten uit natuurlijke bronnen, met name planten en algen, en stoffen die door micro-organismen worden geproduceerd, d) stoffen die identiek zijn aan stoffen die door biologische organismen worden geproduceerd of die bestanddelen zijn van biologische organismen, en e) anorganische stoffen die in de natuur voorkomen, met uitzondering van zware metalen en zouten daarvan;
- F. overwegende dat biologische bestrijdingsmiddelen op basis van ongewervelde organismen, zoals nuttige roofdierinsecten als parasitoïden, mijten en nematoden, reeds een essentiële rol spelen in systemen voor geïntegreerde gewasbescherming en biologische landbouw; overwegende dat deze bestrijdingsmiddelen, anders dan op stoffen gebaseerde biologische bestrijdingsmiddelen, niet onder Verordening (EG) nr. 1107/2009 vallen en bijgevolg nog steeds onderworpen zijn aan uiteenlopende en gefragmenteerde nationale regels; overwegende dat snellere toelatingsprocedures voor macro-organismen met behoud van hoge veiligheidsnormen voor de gezondheid en het milieu, zouden helpen om macro-organismen toegankelijker te maken op de markt en

⁶ https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/eu-pesticides-database_en.

⁷ Bijvoorbeeld een invasief karakter of allergene werking enz.

fyto-sanitaire problemen aan te pakken;

- G. overwegende dat oplossingen voor biologische bestrijding vaak worden gecombineerd tot mengsels van signaalstoffen, plantenextracten of microbiële consortia die doeltreffender zijn, meerdere plaagorganismen of ziekten bestrijden en zich beter kunnen aanpassen aan het milieu, en vaak worden opgenomen in andere plaagbestrijdingstechnieken, zoals geïntegreerde gewasbescherming (IPM); overwegende dat het daarom niet altijd mogelijk is om een conventioneel gewasbeschermingsmiddel te vervangen door een enkel biologisch bestrijdingsmiddel;
- H. overwegende dat biologische bestrijding vaak geassocieerd wordt met een lagere toxiciteit en minder persistentie en milieuverontreiniging, en met de nodige voorzorg een aanvulling kan vormen op conventionele gewasbeschermingsmiddelen; overwegende dat dit in sommige gevallen landbouwers kan helpen om hun afhankelijkheid van het gebruik van conventionele gewasbeschermingsmiddelen af te bouwen door landbouwers aanvullende veilige en doeltreffende bestrijdingsopties te bieden, wat bijdraagt tot een gezondere bodem en waardoor de effecten op de biodiversiteit, ecosystemen, waterkwaliteit, voedselketens en de volksgezondheid worden verminderd;
- I. overwegende dat een versnelling van de toelatingsprocedures en het op de markt brengen van biologische bestrijdingsmiddelen in de EU, de beschikbaarheid van deze middelen zou vergroten en mogelijkheden biedt om de resistentie van plaagorganismen en ziekten tegen de huidige gewasbeschermingsmiddelen tegen te gaan; overwegende dat dit zou bijdragen tot de bevordering van duurzamere landbouwpraktijken en zou zorgen voor een vergroting van de veerkracht en het concurrentievermogen van de landbouwsector door landbouwers de breedst mogelijke opties voor plaagbestrijding te blijven bieden;
- J. overwegende dat de Commissie in haar mededeling van 2025 over een visie voor landbouw en voedsel⁸ stelt dat “landbouwers een geavanceerder instrumentarium nodig hebben om op natuurvriendelijke wijze aan landbouw te kunnen doen en de vastgestelde doelstellingen te kunnen verwezenlijken. Dat instrumentarium vereist een evenwichtige mix van gerichtere overheidssteun uit het toekomstige GLB, investeringen in natuurvriendelijke oplossingen, meer economische stimulansen, advies op maat op basis van de vooruitgang in onderzoek en innovatie, en een flexibeler regelgeving. Een voorbeeld hiervan is de ambitie van de EU om het gebruik van schadelijke pesticiden te verminderen. Dit is belangrijk voor zowel de veerkracht van de landbouw op lange termijn als voor de bescherming van de natuur en de gezondheid. De invoering van alternatieven in de vorm van biologische of innovatieve gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico houdt echter geen gelijke tred met het uit de handel nemen van werkzame stoffen op de EU-markt. Als deze trend zich voortzet, kan dit van invloed zijn op het vermogen van de EU om de voedselproductie te waarborgen. De Commissie zal daarom elk verder verbod op pesticiden zorgvuldig bekijken als er nog geen alternatieven beschikbaar zijn, tenzij het bestrijdingsmiddel in kwestie een bedreiging vormt voor de menselijke gezondheid of voor het milieu waarop de landbouw steunt voor zijn levensvatbaarheid.”;

⁸ Mededeling van de Commissie van 19 februari 2025, getiteld “Een visie voor landbouw en voedsel – Samen de landbouw- en voedselsector van de EU aantrekkelijk maken voor de toekomstige generaties” (COM(2025)0075).

- K. overwegende dat er bij de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) en bij de bevoegde autoriteiten van de lidstaten vaak een gebrek is aan de nodige deskundigheid, ervaring en middelen om aanvragen voor biologische bestrijding te behandelen, met name op het gebied van microbiologie; overwegende dat, om de marktintroductie van biologische bestrijdingsmiddelen te bevorderen, de richtsnoeren en gegevensvereisten moeten worden afgestemd op de specifieke kenmerken van oplossingen voor biologische bestrijding, waarbij buitensporige lasten, kosten, langdurige goedkeuringsprocedures en wettelijke termijnen moeten worden vermeden; overwegende dat snellere, betaalbare en minder complexe toelatingsprocedures voor biologische bestrijdingsmiddelen kunnen helpen om meer investeringen in de EU aan te trekken en het mondiale leiderschap van de EU op het gebied van duurzame gewasbescherming te versterken;
- L. overwegende dat de doeltreffende uitrol van biologische bestrijdingsmiddelen vaak afhankelijk is van aangepaste praktijken, waaruit blijkt dat er behoefte is aan verdere investeringen in opleiding, infrastructuur en ondersteunend advies om deze middelen succesvol in te zetten;
- M. overwegende dat de biologische bestrijdingssector in de EU voor ongeveer 70 % bestaat uit kleine en middelgrote bedrijven in de EU die zich bezighouden met biologische bestrijding; overwegende dat deze bedrijven belangrijke aanjagers van duurzame innovatie zijn; overwegende dat met de goedkeuring van werkzame stoffen voor gewasbeschermingsmiddelen, waaronder biologische bestrijdingsmiddelen in de EU, aanzienlijke kosten gemoeid zijn, waarbij de totale investering per stof, onder meer voor het genereren van gegevens, regelgevingskosten en nationale toelatingen, wordt geraamd op 1,5 tot 4 miljoen EUR;

Wettelijke definities, toepassingsgebied en beginselen

1. verzoekt de Commissie op EU-niveau een duidelijke wettelijke definitie van biologische bestrijdingsoplossingen vast te stellen, alsook een kader voor de versnelde goedkeuring van werkzame stoffen voor biologische bestrijding op EU-niveau en voor de toelating van biologische bestrijdingsmiddelen op het niveau van de lidstaten; is van mening dat een dergelijk kader vergezeld moet gaan van duidelijke gegevensvereisten en geactualiseerde richtsnoeren, teneinde de rechtszekerheid te vergroten, de inspanningen van de EU op het vlak van innovatie te bevorderen en investeringen in duurzame alternatieven te stimuleren; dringt er voorts op aan dat de Commissie zich inzet om een versnippering van de markt te voorkomen en de administratieve lasten te verminderen;
2. merkt op dat rechtszekerheid innovatie zal vergemakkelijken, vooral bij kleine en middelgrote ondernemingen, en de ontwikkeling van een concurrerende biologische bestrijdingssector in de EU zal stimuleren; benadrukt voorts het belang van wettelijke coherentie en consistentie met de relevante EU-wetgeving, met inbegrip van Verordening (EU) 2018/848⁹, en strategieën, en dat er waar nodig specifieke bepalingen inzake biologische bestrijdingsmiddelen moeten worden vastgesteld;

⁹ Verordening (EU) 2018/848 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad (PB L 150 van 14.6.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/oj>).

3. onderstreept dat biologische bestrijdingsmiddelen over het algemeen andere risicoprofielen hebben dan conventionele chemische gewasbeschermingsmiddelen, aangezien deze niet dezelfde eigenschappen, werkingsmechanismen of ecologische gevolgen hebben; benadrukt echter dat deze middelen ook risico's inhouden en dat daarom een passende, wetenschappelijk onderbouwde risicobeoordeling nodig is; beklemtoont dat de risicobeoordelingsmethoden moeten worden afgestemd op de specifieke kenmerken van biologische bestrijdingsmiddelen, waarbij moet worden gewaarborgd dat er voldoende rekening wordt gehouden met regionale agronomische kenmerken, alsook wordt gezorgd voor een hoog niveau van bescherming van de volksgezondheid, niet-doelorganismen, de biodiversiteit en het milieu, in overeenstemming met de "één gezondheid"-benadering en het voorzorgsbeginsel; herinnert met name aan de noodzaak om de potentiële effecten van biologische bestrijdingsmiddelen op nuttige soorten, ecosystemen en de biodiversiteit te beoordelen, ook wanneer levende organismen zoals micro-organismen, natuurlijke vijanden of steriele insecten of bestanddelen daarvan in het milieu worden geïntroduceerd;
4. verzoekt de Commissie in de effectbeoordeling bij het wetgevingsvoorstel na te gaan of de huidige risicobeoordelingen bij de goedkeuringsprocedure van werkzame stoffen voor biologische bestrijding en de toelatingsprocedure voor biologische bestrijdingsmiddelen geschikt zijn en, indien nodig, voor elke biologische bestrijdingsoplossing op maat gesneden risicobeoordelingsprotocollen te ontwikkelen; onderstreept dat risicobeoordelingen voor biologische bestrijdingsmiddelen altijd een gericht, passend en behoorlijk risicobeheer en een hoog niveau van bescherming van de gezondheid en het milieu moeten waarborgen; benadrukt dat er bij toelatingsprocedures op EU-niveau geharmoniseerde criteria voor het effect op het milieu en de biodiversiteit moeten worden gehanteerd om verschillen tussen de lidstaten te voorkomen; beklemtoont dat dergelijke biologische bestrijdingsmiddelen alleen mogen worden goedgekeurd indien zij voldoen aan de relevante goedkeuringscriteria¹⁰ die een veilig en doeltreffend gebruik waarborgen, en indien de werkzaamheid ervan wetenschappelijk is onderzocht en de resultaten beschikbaar zijn, waarbij bedrijfsgevoelige informatie wordt beschermd; herinnert eraan dat de procedures moeten worden vereenvoudigd om vertragingen te voorkomen die nadelig zouden zijn voor innovatieve ondernemingen en landbouwers in de EU; merkt op dat risicobeoordelingsprocedures transparant en duidelijk moeten zijn;

Gerichte wijziging van Verordening (EG) nr. 1107/2009

5. verzoekt de Commissie op kortere termijn de huidige Verordening (EG) nr. 1107/2009 te herzien om werkzame stoffen die worden gebruikt voor biologische bestrijding en biologische bestrijdingsmiddelen specifiek in aanmerking te nemen;
6. verheugt zich over het geplande voorstel van de Commissie voor een gerichte herziening van Verordening (EG) nr. 1107/2009 als onderdeel van het aangekondigde vereenvoudigingspakket, dat voornamelijk gericht is op de goedkeuring en toelating van werkzame stoffen voor biologische bestrijding en producten die alleen deze stoffen bevatten, om aanvragen voor biologische bestrijdingsmiddelen sneller te beoordelen en de procedures voor de verlenging van de goedkeuring voor werkzame stoffen voor biologische bestrijding te vergemakkelijken, en zo het aanbod van beschikbare

¹⁰ Bijvoorbeeld op grond van artikel 4, leden 1 tot en met 4, en bijlage II, punten 3.6 tot en met 10, van Verordening (EG) nr. 1107/2009.

gewasbeschermingsmiddelen op korte termijn te vergroten en de overschakeling op productiesystemen met minder schadelijke werkzame stoffen te ondersteunen;

Wederzijdse erkenning

7. moedigt de lidstaten aan gebruik te maken van de huidige procedure van wederzijdse erkenning uit hoofde van artikel 40 van Verordening (EG) nr. 1107/2009 om de toelating van biologische bestrijdingsmiddelen te versnellen teneinde de inzet en de beschikbaarheid van biologische bestrijdingsmiddelen in de hele EU te vergroten; verzoekt de Commissie bijzondere aandacht te besteden aan de uitvoering van artikel 40 en waar nodig follow-upinitiatieven op te zetten om de volledige uitvoering ervan te waarborgen;
8. merkt op dat in het kader van de gerichte wijziging van Verordening (EG) nr. 1107/2009 het beginsel van wederzijdse erkenning in EU-toelatingsprocedures voor biologische bestrijdingsmiddelen moet worden versterkt, vergemakkelijkt en operationeel gemaakt, om zo de duplicatie van nationale beoordelingen te verminderen, met inachtneming van het voorzorgsbeginsel en verschillen tussen lokale contexten;
9. verzoekt de Commissie te werken aan een routekaart om automatische procedures van wederzijdse erkenning in te voeren voor bestrijdingsmiddelen die uitsluitend biologisch zijn, en ondernemingen de mogelijkheid te bieden om met één dossier de toelating van een biologisch bestrijdingsmiddel in verschillende lidstaten tegelijk aan te vragen en daarbij een hoog niveau van bescherming van de gezondheid en het milieu te waarborgen, alsook te overwegen om voor de hele EU één toelatingszone te hanteren zodat kan worden aangetoond dat in alle EU-landen aan dezelfde wetenschappelijke normen, werkzaamheidscriteria en veiligheidsniveaus wordt voldaan; benadrukt dat met een dergelijke routekaart moet worden gestreefd naar een potentieel wetgevingskader dat zou worden onderworpen aan, en alleen mag worden vastgesteld na een robuuste en strenge effectbeoordeling, en dat stapsgewijs kan worden ontwikkeld, te beginnen met nauwere samenwerking en gegevensuitwisseling tussen de bevoegde autoriteiten, en vervolgens het stroomlijnen van de beoordelingsprocedures per zone voor biologische bestrijdingsmiddelen uit hoofde van Verordening (EG) nr. 1107/2009, bijvoorbeeld door lidstaten-rapporteurs te verzoeken om, in samenwerking met de lidstaten van elk van de andere geografische zones, de toelatingsvoorwaarden in alle geografische zones te beoordelen met als doel wederzijds vertrouwen tussen de bevoegde nationale autoriteiten op te bouwen, bureaucratische overlapping te voorkomen, landbouwers te helpen duurzamere oplossingen toe te passen en te streven naar een uniformere markttoegang, met behoud van strenge normen voor de bescherming van gezondheid en milieu;

Kleine toepassing

10. verzoekt de lidstaten om waar nodig enkel de uitbreiding van toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen die reeds zijn toegelaten en werkzame stoffen voor biologische bestrijding bevatten, te vergemakkelijken en versnellen om deze in te zetten voor kleine toepassingen, met inbegrip van, maar niet beperkt tot gecontroleerde landbouw, tenzij de bevoegde autoriteit een specifiek en wetenschappelijk onderbouwd risico vaststelt;
11. verzoekt de Commissie per geval na te gaan welke gevolgen, risico's en voordelen,

verbonden zijn aan de automatische uitbreiding van de toelating van enkel gewasbeschermingsmiddelen die reeds zijn toegelaten en biologische bestrijdingsmiddelen bevatten, om in te zetten voor kleine toepassingen, overeenkomstig de waarborgen van artikel 51 van Verordening (EG) nr. 1107/2009;

12. verzoekt de Commissie te overwegen de maximumperiode voor de eerste goedkeuring en verlenging van werkzame stoffen voor biologische bestrijding te verlengen tot maximaal 25 jaar; verzoekt de Commissie een lijst op te stellen en bij te houden van biologische bestrijdingsmiddelen die op basis van hun profiel, aard en werkingsmechanisme in aanmerking kunnen komen voor toelating met verlengde termijn van maximaal 25 jaar voor de eerste toelating; benadrukt dat een dergelijke lijst niet mag worden afgesloten, maar een weerspiegeling moet zijn van de meest recente wetenschappelijke normen en dynamisch moet blijven, wat betekent dat niet mag worden aangenomen dat middelen permanent in de lijst worden opgenomen; verzoekt de Commissie de lijst periodiek te herzien en bij te werken in het licht van nieuwe gegevens of wetenschappelijke ontwikkelingen; verzoekt de Commissie na te gaan onder welke voorwaarden werkzame stoffen voor biologische bestrijding en bestrijdingsmiddelen waarvan is aangetoond dat zij geen of een verwaarloosbaar risicoprofiel hebben, een goedkeuring en toelating voor onbepaalde tijd kunnen krijgen;
13. verzoekt de Commissie voorts om zich te beraden op de vaststelling van een goedkeuringsmechanisme op EU-niveau voor specifieke categorieën biologische bestrijdingsmiddelen met een laag risico;

Versnelde procedures

14. beveelt aan de procedures voor (her)toelating en (her)goedkeuring van biologische bestrijdingsoplossingen te stroomlijnen, te optimaliseren en te versnellen, onder meer door versnelde procedures in te voeren, om onnodige bureaucratische lasten te verminderen en de wettelijke termijnen voor beoordeling beter te respecteren, en tegelijkertijd het geassocieerde risico naar behoren te beoordelen en beheren;
15. benadrukt echter dat versnelde procedures voor het in de handel brengen van biologische bestrijdingsmiddelen nog steeds aan een grondige wetenschappelijke beoordeling moeten worden onderworpen, met inbegrip van een risicoanalyse die ook betrekking heeft op niet-doelorganismen en de werkzaamheid in uiteenlopende relevante klimatologische omstandigheden;

Voorlopige toelating

16. verzoekt de Commissie bij de herziening van Verordening (EG) nr. 1107/2009 te overwegen artikel 30 te wijzigen om voorlopige toelating uitsluitend toe te staan voor biologische gewasbeschermingsmiddelen die voldoen aan de relevante veiligheidscriteria van dat artikel; is van mening dat voorlopige en voorwaardelijke toelatingen moeten worden onderworpen aan de nodige monitoring; herinnert aan het algemeen aanvaarde beginsel dat indien nieuwe gegevens duiden op een onaanvaardbaar risico voor de gezondheid of het milieu, ook voor niet-doelsoorten, de voorlopige toelating moet worden herzien en ingetrokken;

Vooruitblik: strategie, analyse van lacunes en een wetgevingsperspectief op lange termijn

17. dringt erop aan dat de Commissie in de effectbeoordeling bij haar wetgevingsvoorstel nagaat of het huidige wetgevingskader en de huidige risicobeoordelingen geschikt zijn voor de goedkeuringsprocedure van werkzame stoffen voor biologische bestrijding en de toelatingsprocedure voor biologische bestrijdingsmiddelen, onder meer in termen van gegevensvereisten, goedkeuringscriteria en wederzijdse erkenning; dringt erop aan dat de Commissie in de begeleidende effectbeoordeling onderzoekt op welke gebieden de huidige verordening beter kan worden afgestemd op het in de handel brengen van biobestrijdingsoplossingen, zoals in de strategische dialoog werd gevraagd, en om tegemoet te komen aan de behoeften van landbouwers aan een geavanceerder en uitgebreider instrumentarium;
18. verzoekt de Commissie te voorzien in een alomvattende strategie voor biologische bestrijding en een beoordeling van het instrumentarium met het oog op te verwachten uitdagingen op het gebied van gewasbescherming in de komende tien jaar voor specifieke gewassen, plaagorganismen en ziekten, met als doel de ontwikkeling van alternatieve gewasbeschermingsmiddelen en geïntegreerde gewasbeschermingsmaatregelen te ondersteunen, met name door gebruik te maken van doeltreffende en betaalbare alternatieven om tekortkomingen op het vlak van gewasbescherming in kaart te brengen en te anticiperen op middelen die uit de handel worden genomen, zodat gebruikers tijdens de geleidelijke afschaffing voldoende overgangsperioden kunnen plannen, teneinde een toekomstbestendig kader tot stand te brengen dat geschikt is voor het beoogde doel;
19. verzoekt de Commissie de mogelijkheid te onderzoeken om op langere termijn een nieuwe op zichzelf staande verordening inzake biologische bestrijding vast te stellen, met de voorwaarden voor de eventuele toepassing van een gecentraliseerde aanpak, om de procedures voor de beoordeling, goedkeuring en toelating van biologische bestrijdingsoplossingen beter af te stemmen;

Achterstanden wegwerken

20. dringt erop aan dat waar nodig voldoende middelen worden toegewezen om de achterstand bij aanvragen voor biologische bestrijdingsmiddelen weg te werken door een prioritaire behandeling in te voeren, op voorwaarde dat er bijkomende financiering is uitgetrokken voor de goedkeuring van biologische bestrijdingsmiddelen, in het kader van de goedkeurings- en toelatingsprocedures voor werkzame stoffen en middelen uit hoofde van Verordening (EG) nr. 1107/2009, en tegelijkertijd de goedkeurings- en toelatingsprocedures te beoordelen en bij te werken op basis van wetenschappelijke en technische ontwikkelingen; onderstreept dat de maatregelen om de beoordeling en toelating van biologische bestrijdingsoplossingen te versnellen, geen vertraging mogen veroorzaken bij de risicobeoordeling en toelating van conventionele stoffen en gewasbeschermingsmiddelen, noch bij de beoordeling van dergelijke middelen die al meer dan tien jaar op de markt zijn, teneinde een hoog niveau van bescherming te waarborgen;

Ondersteuning voor aanvragers

21. neemt kennis van de huidige bepalingen met betrekking tot hulp voor aanvragers van het Europees Agentschap voor chemische stoffen en het Europees Geneesmiddelenbureau; verzoekt de lidstaten en de EFSA technische ondersteuning te bieden bij aanvragen van kleine en middelgrote ondernemingen, met name bij de

voorbereiding van aanvragen, en daarbij duidelijke voorzorgsmaatregelen te hanteren om belangenconflicten te voorkomen; verzoekt de EFSA, met inachtneming van het voorgaande, een onestopshop op te zetten voor kmo's die biologische bestrijdingsmiddelen produceren en te voorzien in duidelijke richtsnoeren en ondersteuning voor aanvragers bij het opstellen van het dossier, met uitleg over de gegevensvereisten en de indieningsprocedures, met als doel de kwaliteit van de aanvragen te verbeteren, en zo vertragingen bij de beoordelings- en toelatingsprocedures tegen te gaan en de toegang van goedgekeurde biologische bestrijdingsmiddelen tot de markten van de EU te vereenvoudigen;

22. verzoekt de lidstaten om te zorgen voor tijdsefficiënte, duidelijke en gemakkelijk te begrijpen administratieve procedures die zijn afgestemd op biologische bestrijdingsmiddelen, en voor risicobeoordelingen die geschikt zijn voor het werkingsmechanisme en de aard van het middel, en om specifieke helpdesks op te richten;
23. verzoekt de Commissie dringend bijgewerkte richtsnoeren voor biologische bestrijdingsmiddelen vast te stellen om de invoering van deze middelen te bevorderen en de consistentie tussen de lidstaten te vergroten;

Toepassing van Richtlijn 2009/128/EG om biologische bestrijding te bevorderen, onder meer via geïntegreerde gewasbescherming

24. verzoekt de lidstaten in hun nationale actieplannen (NAP's) uit hoofde van Richtlijn 2009/128/EG met name geplande en vastgestelde maatregelen op te nemen om de toelatingsprocedures voor biologische bestrijdingsmiddelen en andere producten met een laag risico te verbeteren;
25. verzoekt de Commissie en de lidstaten ook in samenwerking met de landbouwers te zorgen voor de effectieve uitvoering van Richtlijn 2009/128/EG door de toegang tot biologische bestrijdingsmiddelen te vergemakkelijken en landbouwers te begeleiden bij de overgang naar duurzamere praktijken;

Potentieel van biologische bestrijdingsoplossingen

26. is zich bewust van het grote potentieel van biologische bestrijdingsmethoden om de afhankelijkheid van conventionele gewasbeschermingsmiddelen te verminderen; merkt op dat biologische bestrijdingsoplossingen met de nodige voorzichtigheid in combinatie met conventionele gewasbeschermingsmiddelen kunnen worden gebruikt, waardoor zij een nuttige aanvulling vormen op een breed en evenwichtig instrumentarium voor landbouwers, naast andere gewasbeschermingsmethoden; benadrukt dat biologische bestrijdingsmiddelen door hun specifieke kenmerken een ander risicoprofiel hebben zodat ze een gerichte werking kunnen hebben met minder neven- of resteffecten, waardoor ze beter aansluiten bij geïntegreerde gewasbescherming en vooral biologische landbouw; beklemtoont dat een grotere inzet van biologische bestrijdingsmiddelen bijgevolg aanzienlijk kan bijdragen tot de verwezenlijking van de milieu-, voedselzekerheids- en gezondheidsdoelstellingen van de EU waarbij tegelijkertijd de landbouwproductiviteit wordt behouden en wordt vermeden dat landbouwers geen doeltreffende en betaalbare alternatieven meer hebben om hun gewassen te beschermen;
27. merkt op dat het vergemakkelijken van de toelating en het gebruik van biologische

bestrijdingsmiddelen gepaard moet gaan met de inzet van geïntegreerde gewasbescherming op grotere schaal en maatregelen om de risico's en de afhankelijkheid van conventionele gewasbeschermingsmiddelen te verminderen;

28. verzoekt de Commissie toe te zien op de daadwerkelijke uitvoering en handhaving van het duurzame gebruik van pesticiden uit hoofde van Richtlijn 2009/128/EG en Verordening (EG) nr. 1107/2009, met name met betrekking tot de tijdige behandeling van toelatingsaanvragen en geïntegreerde gewasbescherming; merkt op dat bij geïntegreerde gewasbescherming landbouwers nog altijd de mogelijkheid hebben om gebruik te maken van toegelaten conventionele bestrijdingsmiddelen die voldoen aan alle veiligheidseisen op het vlak van gezondheid en milieu;

Beoordeling van prestatiecapaciteiten en middelen

29. verzoekt de Commissie en de lidstaten hun administratieve prestaties en institutionele capaciteiten te beoordelen en na te gaan of de EFSA en de nationale bevoegde autoriteiten voldoende middelen kregen toegewezen om hun taken te kunnen uitvoeren; benadrukt dat er moet worden geïnvesteerd in de (her)beoordelingscapaciteit van de lidstaten en de EFSA;
30. verzoekt de Commissie om de nodige aanvullende financiering toe te wijzen voor opleiding en het in dienst nemen van extra personeel, met inbegrip van passende en gespecialiseerde expertise binnen de EFSA, en om binnen de organisatiestructuur van de EFSA specifieke en voldoende middelen uit te trekken voor biologische bestrijding met als doel onnodige vertragingen in het goedkeuringsproces van werkzame stoffen voor biologische bestrijding te voorkomen, te zorgen voor op maat gesneden beoordelingen en knelpunten weg te werken; verzoekt de Commissie passende follow-upmaatregelen te nemen om de goedkeuringsprocedure te versnellen en de inzet van biologische bestrijdingsmiddelen te vergroten;

Solide financiering door de lidstaten

31. verzoekt de lidstaten ervoor te zorgen dat er voldoende begrotingsmiddelen worden gereserveerd voor de relevante nationale bevoegde autoriteiten, wat noodzakelijk is om onnodige vertragingen in de toelatingsprocedures voor biologische bestrijdingsmiddelen te voorkomen en de uitrol van biologische bestrijdingsmiddelen te versnellen; dringt erop aan dat de lidstaten moeten garanderen dat de relevante nationale bevoegde autoriteiten over voldoende begrotingsmiddelen, personeel en deskundigheid beschikken om de (her)beoordelingen tijdig en doeltreffend uit te voeren; wijst op de voordelen van de uitwisseling van beste praktijken tussen de lidstaten;
32. verzoekt de Commissie eveneens maatregelen voor te stellen en te voorzien in mechanismen en middelen om de lidstaten te helpen hun toelatingsprocedures te versnellen; stelt in dit verband voor dat de Commissie komt met richtsnoeren over de middelen en capaciteiten die in alle EU-lidstaten minimaal vereist zijn om biologische bestrijdingsmiddelen te beoordelen;

Onderzoek en investeringen

33. verzoekt de Commissie en de lidstaten om investeringen aan te moedigen in openbare en particuliere onderzoeken en partnerschappen voor de ontwikkeling van strategieën

voor biologische bestrijding en geïntegreerde gewasbescherming, onder meer via onderzoekscentra, universiteiten en regionale innovatiehubs, innovatiepartnerschappen en vlaggenschipprojecten van de EU, met bijzondere aandacht voor kmo's via gerichte programma's, alsook voor het bevorderen van een concurrerend klimaat waardoor innovatie in de EU mogelijk wordt en toeneemt en de landbouw in de EU minder afhankelijk wordt;

34. onderstreept het belang van onderzoek en ontwikkeling op het gebied van technologieën voor biologische bestrijding in de komende decennia, met name onderzoek om tekortkomingen aan te pakken bij specifieke combinaties van gewassen en plaagorganismen/ziekten, waarvoor weinig of geen alternatieve bestrijdingsoplossingen bestaan, om de inspanningen op het vlak van innovatie en regelgeving vooral te richten op de gebieden waar de behoefte het hoogst is;

Toegang tot kennis voor landbouwers

35. merkt op dat het gebruik van biologische bestrijding verschillende benaderingen, kennisbanken en vaardigheden vereist, met name wat betreft de verzorging van nuttige soorten die gewassen beschermen; merkt op dat dit reeds gedeeltelijk aan bod komt in geïntegreerde gewasbescherming en andere productiesystemen; onderstreept echter dat in samenwerking met landbouwers meer moet worden ingezet op diepgaandere kennis, opleiding, informatie en praktische richtsnoeren over het doeltreffende gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen;
36. stelt vast dat er tussen de lidstaten nog steeds grote verschillen bestaan in de toegang tot kennis en adviesdiensten; wenst dat advies over het gebruik en de toepassing van biologische bestrijdingsmogelijkheden wordt aangeboden in het kader van onafhankelijke en permanente adviessystemen die over voldoende middelen beschikken en voor alle landbouwers toegankelijk moeten zijn;
37. verzoekt de Commissie en de lidstaten om in samenwerking met eindgebruikers te voorzien in een digitaal EU-platform, en daarmee voort te bouwen op het proefproject INSIGNIA, met inbegrip van langetermijnmonitoring voor bestuivers, en het succesvolle door het Parlement opgestarte proefproject "IPM-toolbox voor landbouwers", teneinde goede praktijken en beproefde biologische bestrijdingsoplossingen te verspreiden om landbouwers te helpen geïnformeerde beslissingen te nemen over het meest doeltreffende type biologische bestrijding voor de structuur van de populaties plaagorganismen en de bodem- en klimaatomstandigheden van het betrokken landbouwbedrijf; verzoekt de Commissie voorts een breder instrumentarium te bevorderen, onder meer door ervoor te zorgen dat dit digitale platform een langdurig, toegankelijker en permanent initiatief wordt dat beschikbaar is in alle EU-talen, en door alle relevante belanghebbenden hierbij te betrekken;
38. wijst op de noodzaak om de toegang tot kennis te vergroten door opleidingen voor landbouwers, met als doel de technische capaciteit op te bouwen via demonstratienetwerken, peer-to-peeruitwisseling en lokale technische ondersteuning en stimulansen, waaronder financiële, teneinde een veilig, doeltreffend en wijdverbreid gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen te bevorderen; wijst erop dat het nuttig is toezicht te houden op de toegang tot kennis en de verspreiding van beste praktijken voor de toepassing van biologische bestrijdingsmiddelen; neemt nota van de huidige mogelijkheden van de lidstaten en de EU om opleidingen voor landbouwers

gezamenlijk te financieren en aan te moedigen door middel van investeringen of voorlichtingsdiensten in het kader van bedrijfsadviseringssystemen in het gemeenschappelijk landbouwbeleid; verzoekt de Commissie en de lidstaten passende ondersteuning te bieden voor opleiding op het gebied van biologische bestrijding, evenals technische ondersteuning en praktische begeleiding, en na te gaan hoe dergelijke vrijwillige opleidingen gemakkelijker kunnen plaatsvinden om meer landbouwers ertoe aan te zetten over te schakelen op biologische bestrijding en geïntegreerde gewasbescherming;

Samenwerking tussen alle actoren

39. dringt aan op meer wetenschappelijk onderzoek, kennisuitwisseling, samenwerking en capaciteitsopbouw tussen alle relevante actoren die betrokken zijn bij het proces van ontwikkeling, goedkeuring, toelating, inzet en verspreiding van biologische bestrijding en beste praktijken bij de uitvoering van geïntegreerde gewasbescherming in de hele EU, alsook bij het proces van uitwisseling van kennis en beste praktijken met partners in landen buiten de EU;

Financiering van adviessystemen

40. vraagt dat in de NAP's van de lidstaten nadere gegevens worden opgenomen over de financiering van adviessystemen en over opleiding en capaciteiten op het gebied van biologische bestrijdingsmiddelen en geïntegreerde gewasbescherming; beklemtoont dat er nog steeds verschillen zijn tussen de lidstaten met betrekking tot de ontwikkeling en de beschikbaarheid van richtsnoeren inzake geïntegreerde gewasbescherming voor specifieke gewassen en plaagorganismen; moedigt de lidstaten aan hun NAP's te herzien om landbouwers een betere toegang te geven tot richtsnoeren inzake specifieke gewassen en plaagorganismen, die zijn afgestemd op de regionale realiteit en informatie bevatten over biologische bestrijdingsmogelijkheden, de mogelijke opname daarvan in programma's voor geïntegreerde gewasbescherming en waar mogelijk de compatibiliteit ervan met andere gewasbeschermingsmiddelen;

Monitoring van de vooruitgang

41. verzoekt de Commissie de vinger aan de pols te houden over de marktintroductie, beschikbaarheid en betaalbaarheid van biologische bestrijdingsmiddelen;
42. vraagt de Commissie toezicht te houden op de vooruitgang in de EU en de lidstaten op het gebied van de goedkeuring en toelating van biologische bestrijdingsoplossingen, en daarbij te kijken naar het aantal aanvragen, de betrokken administratieve capaciteit, het personeelsbestand en de specifieke budgetten, en met name naar de toepassing van een prioritaire behandeling in combinatie met specifieke aanvullende middelen voor de toelating van biologische bestrijdingsmiddelen, zodra deze prioritaire behandeling is ingevoerd; verzoekt de Commissie een verslag over de bevindingen te publiceren en dit aan het Parlement en de Raad voor te leggen;

Ultraperifere gebieden

43. verzoekt de Commissie en de lidstaten ervoor te zorgen dat de ultraperifere gebieden van de EU kunnen profiteren van de inzet van biologische bestrijding, door de toelatingsprocedures af te stemmen op de unieke agro-ecologische omstandigheden en

plaagprofielen van deze gebieden, en door gerichte opleidingen, adviesdiensten en financiële steun ter beschikking te stellen van landbouwers en kmo's in deze gebieden; dringt erop aan richtsnoeren inzake specifieke gewassen en plaagorganismen alsook kennisplatforms te ontwikkelen die een weerspiegeling vormen van de werkelijke situatie in de ultraperifere gebieden om hun toegang tot veilige, doeltreffende en duurzame oplossingen voor biologische bestrijding te verbeteren;

o

o o

44. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de regeringen en parlementen van de lidstaten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0285

Institutionele aspecten van het verslag over de toekomst van het Europese concurrentievermogen (rapport-Draghi)

Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over de institutionele aspecten van het rapport over de toekomst van het Europese concurrentievermogen (rapport-Draghi) (2025/2013(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het rapport van 9 september 2024 van ^{5.1.2.e} Draghi, getiteld “De toekomst van het Europese concurrentievermogen” (rapport-Draghi),
- gezien de toespraak van ^{5.1.2.e} bij de presentatie van het rapport-Draghi aan het Europees Parlement op 17 september 2024,
- gezien het rapport van 17 april 2024 van ^{5.1.2.e} getiteld “Much more than a market” (Veel meer dan een markt) (rapport-Letta),
- gezien de mededeling van de Commissie van 29 januari 2025 getiteld “Het EU-kompas voor concurrentievermogen” (COM(2025)0030),
- gezien de mededeling van de Commissie van 11 februari 2025 getiteld “De weg naar het volgende meerjarig financieel kader” (COM(2025)0046),
- gezien de mededeling van de Commissie van 19 maart 2025 getiteld “Spaar- en investeringsunie. Een strategie om in de EU de welvaart van burgers en het economische concurrentievermogen te stimuleren” (COM(2025)0124),
- gezien het rapport van 30 oktober 2024 van Sauli Niinistö getiteld “Safer Together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness” (Samen veiliger – Versterking van de civiele en militaire paraatheid en gereedheid van Europa) (rapport-Niinistö),
- gezien het verslag van 9 mei 2022 over het eindresultaat van de Conferentie over de toekomst van Europa,
- gezien zijn resolutie van 4 mei 2022 over de follow-up van de conclusies van de

Conferentie over de toekomst van Europa¹,

- gezien zijn resolutie van 9 juni 2022 over de oproep tot een Conventie voor een herziening van de Verdragen²,
 - gezien zijn resolutie van 22 november 2023 over ontwerpen van het Europees Parlement tot herziening van de Verdragen³,
 - gezien zijn resolutie van 11 juli 2023 over de tenuitvoerlegging van de *overbruggingsclausules* in de EU-verdragen⁴,
 - gezien zijn resolutie van 7 mei 2025 inzake een vernieuwde langetermijnbegroting voor de Unie in een veranderende wereld⁵,
 - gezien zijn resolutie van 12 maart 2025 over het witboek over de toekomst van de Europese defensie⁶,
 - gezien artikel 48 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU),
 - gezien de *overbruggingsclausules* in de EU-verdragen,
 - gezien de Verdragsbepalingen inzake nauwere samenwerking en permanente gestructureerde samenwerking,
 - gezien artikel 122 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU),
 - gezien artikel 55 van het Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie constitutionele zaken (A10-0196/2025),
- A. overwegende dat het rapport-Draghi, opgesteld door ^{5.1.2.e} op verzoek van Commissievoorzitter ^{5.1.2.e} von der Leyen, een uitgebreide diagnose geeft van de structurele uitdagingen waarmee de EU wordt geconfronteerd en waarschuwt dat de EU het risico loopt van langdurige trage economische groei die uiteindelijk de welvaart en het maatschappelijk welzijn zou kunnen bedreigen; overwegende dat het rapport-Draghi schetst hoe Europa niet langer kan vertrouwen op veel van de factoren die in het verleden de groei hebben ondersteund;
- B. overwegende dat er een brede kloof in bbp is ontstaan tussen de EU en de Verenigde Staten, die is toegenomen van meer dan 15 % in 2002 tot ongeveer 30 % in 2023, uitgedrukt in prijzen van 2015; overwegende dat deze kloof voornamelijk wordt veroorzaakt door een sterkere vertraging van de productiviteit in Europa en het onvermogen van de EU om te profiteren van de digitale revolutie, aangedreven door het internet, en de daarmee gepaard gaande potentiële productiviteitswinst, deels als gevolg

¹ PB C 465 van 6.12.2022, blz. 109.

² PB C 493 van 27.12.2022, blz. 130.

³ PB C, C/2024/4216, 24.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4216/oj>.

⁴ PB C, C/2024/3996, 17.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3996/oj>.

⁵ Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0090.

⁶ PB C, C/2025/3151, 20.6.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3151/oj>.

van de versnippering van de Europese eengemaakte markt;

- C. overwegende dat in het rapport-Draghi het dichtens van de innovatiekloof, een gezamenlijk plan voor decarbonisatie en concurrentievermogen, het vergroten van de veiligheid en het verminderen van afhankelijkheid, en het verwezenlijken van de economische, ecologische en sociale doelstellingen van de EU worden aangemerkt als de fundamentele grondslagen voor de toekomstige groei van Europa; overwegende dat in het rapport wordt ingeschat dat hiervoor een verhoging van het investeringsniveau met ongeveer 5 % van het bbp van de EU nodig is, met een minimum van 750 tot 800 miljard EUR aan extra jaarlijkse investeringen;
- D. overwegende dat de mondiale vraag naar kritieke grondstoffen snel toeneemt als gevolg van de transitie naar schone energie, en Europa ook enorm afhankelijk is van de invoer van digitale technologie, met name voor de productie van chips, aangezien 75-80 % van de mondiale capaciteit voor de productie van wafers zich in Azië bevindt; overwegende dat er een echt “buitenlands economisch beleid” van de EU moet worden ontwikkeld om de autonomie en het concurrentievermogen van de EU op dit cruciale gebied en in andere strategische sectoren te behouden;
- E. overwegende dat zowel in het rapport-Letta, dat is opgesteld door ^{5.1.2.e} in opdracht van de Europese Raad, als in het rapport-Draghi wordt benadrukt dat de eengemaakte markt van meet af aan een geweldige stimulans voor de economie van de EU is gebleken en een krachtige factor voor haar aantrekkingskracht heeft gevormd, en dat zij nog steeds een hoeksteen van de Europese integratie en waarden is die als een krachtige katalysator voor groei, welvaart en solidariteit fungeert; overwegende dat het internationale landschap echter ingrijpend is veranderd, waardoor het noodzakelijk is geworden de eengemaakte markt verder te verdiepen en te voltooien om het volledige potentieel ervan te benutten;
- F. overwegende dat in het rapport-Draghi wordt vastgesteld dat er minimaal 750 tot 800 miljard EUR aan extra jaarlijkse investeringen nodig is om de productiviteit van de EU te herstellen en de milieu- en sociale doelstellingen van de EU te verwezenlijken;
- G. overwegende dat de EU-steun voor zowel publieke als particuliere investeringen wordt beperkt door de omvang van de EU-begroting, het gebrek aan focus, het complexe bestuurskader en een te conservatieve houding ten opzichte van risico's; overwegende dat gemeenschappelijke EU-investeringen, met inbegrip van gezamenlijk gefinancierde marktgebaseerde initiatieven, essentieel zijn voor het aanpakken van uitdagingen die de nationale grenzen overschrijden, doordat zij schaalvoordelen mogelijk maken, strategische autonomie in de hand werken en tegelijkertijd cohesie in de hele Unie beschermen en bevorderen, particulier kapitaal aantrekken, het mondiale concurrentievermogen van de EU in kritieke sectoren vergroten en andere Europese collectieve goederen financieren en leveren;
- H. overwegende dat de poging om de kapitaalmarktenunie (KMU) tot stand te brengen, die door Commissievoorzitter Von der Leyen als strategische prioriteit is aangemerkt, de afgelopen tien jaar nog niet tot het beoogde resultaat heeft geleid; overwegende dat uit de werkzaamheden die tot dusverre in het kader van de KMU zijn verricht, blijkt dat de volledige integratie van financiële diensten op de eengemaakte markt cruciaal is voor de verwezenlijking van de strategische economische beleidsdoelstellingen van de EU;

- I. overwegende dat het rapport-Draghi een uitgebreide analyse biedt van het economische bestuur en het concurrentievermogen van de EU;
- J. overwegende dat de toetredingsprocessen van een aantal landen sinds de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne een nieuwe impuls hebben gekregen, hetgeen heeft geleid tot een situatie waarin de EU zich moet voorbereiden op de volgende uitbreidingsronde en haar besluitvormingsprocessen moet verbeteren om ervoor te zorgen dat zij met een groter aantal lidstaten efficiënt kan functioneren; overwegende dat in het rapport-Draghi wordt opgemerkt dat de wetgevingsactiviteiten van de Commissie zijn toegenomen en dat de EU streng moet zijn bij de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel; overwegende dat er in het rapport-Draghi ook op wordt gewezen dat de besluitvormingsregels van de EU niet noemenswaardig zijn meegegroeid met de uitbreiding van de EU en dat zij moeten worden versterkt en gestroomlijnd met het oog op toekomstige uitbreidingen en de complexe mondiale context; overwegende dat de uitbreiding van de eengemaakte markt een aanzienlijk potentieel biedt voor de groei van de Europese economie en de versterking van de geo-economische positie van de EU;
- K. overwegende dat in het rapport-Draghi voorts wordt gesteld dat het nationale veto door meerdere regeringen wordt gebruikt om maatregelen via het besluitvormingsproces af te remmen of af te zwakken; overwegende dat het rapport ook benadrukt dat, hoewel de versterking van de EU een Verdragswijziging vereist, er veel kan worden bereikt door middel van gerichte aanpassingen; overwegende dat het rapport daarom stelt dat een nieuwe industriële strategie voor Europa gepaard moet gaan met parallelle verbeteringen van de institutionele opzet en werking van de EU;
- L. overwegende dat in het rapport-Draghi wordt benadrukt dat het Europese besluitvormingsproces moet worden vereenvoudigd om de goedkeuring van maatregelen ter bevordering van het concurrentievermogen en de economische groei van de EU te vergemakkelijken, en om ervoor te zorgen dat besluiten tijdig en op een efficiënte wijze worden genomen;
- M. overwegende dat in het rapport-Draghi wordt verduidelijkt dat het politieke en institutionele model van de EU binnen het bestaande rechtskader kan worden versterkt door gerichte gestroomlijnde maatregelen toe te passen zonder dat Verdragswijzigingen nodig zijn; overwegende dat in het rapport wordt gesteld dat dergelijke maatregelen gericht moeten zijn op deregulering in plaats van op uitbreiding van het aantal EU-regels en -procedures;
- N. overwegende dat het rapport-Draghi digitale transformatie en de ontwikkeling van artificiële intelligentie (AI) aanwijst als belangrijke aanjagers van het toekomstige Europese concurrentievermogen; overwegende dat de EU tot nu toe cruciale kansen in de digitale revolutie heeft gemist en nog steeds achterloopt op de wereldleiders op het gebied van AI-capaciteiten, data-infrastructuur en de schaalvergroting van deeptech;
- O. overwegende dat in het rapport-Draghi wordt benadrukt dat de EU haar strategische autonomie en defensiecapaciteit moet versterken door de versnippering van de markt tegen te gaan, de interoperabiliteit te verbeteren en de Europese defensie-industrie te consolideren; overwegende dat het rapport-Niinistö deze visie aanvult door te wijzen op de noodzaak om de risicoparaatheid, de crisisrespons en de veerkracht van kritieke infrastructuur en toeleveringsketens te verbeteren; overwegende dat beide rapporten benadrukken dat een geloofwaardige Europese defensie-unie een geïntegreerd

bestuurskader en aanhoudende, gecoördineerde investeringen op EU-niveau vereist;

Algemene overwegingen

1. is ingenomen met het rapport-Draghi, de bevindingen daarvan en de daarin vervatte oproep tot actie; sluit zich aan bij de analyse dat Europa voor een existentiële uitdaging staat die een ongekennde institutionele inspanning vereist om concurrerend te blijven en groei te realiseren in de snel veranderende geopolitieke context van vandaag; benadrukt dat een dergelijke reactie verankerd moet zijn in het democratisch bestuur van de Unie, het machts-evenwicht tussen de instellingen en de eerbiediging van de Verdragen; roept op tot een hernieuwde Europese strategie die de Unie in staat stelt tijdige en doeltreffende beslissingen te nemen om haar concurrentievermogen en duurzaamheid te waarborgen;
2. benadrukt dat, zoals in het rapport-Draghi wordt gesteld, de EU dringend haar institutionele bestuur moet verbeteren; wijst erop dat deze verbeteringen gepaard moeten gaan met een duidelijke en inclusieve communicatiestrategie bedoeld om de burgers betrokken te houden en op de hoogte te houden van de voordelen van deze veranderingen, teneinde volledige publieke steun te waarborgen en een gevoel van verbondenheid en gedeelde verantwoordelijkheid te bevorderen; beklemtoont dat dit, samen met de noodzaak om versnipperde nationale benaderingen los te laten en een heroriënteerd, versneld en vereenvoudigd besluitvormingsproces op EU-niveau te versterken, de Unie in staat zal stellen om efficiënter en doeltreffender op te treden waar dat het meest van belang is, als een echte wereldspeler; erkent het belang van het aanpakken van blokkades in de Raad op verschillende gebieden; steunt alle initiatieven die gericht zijn op het ontwikkelen van een doeltreffender besluitvormingsproces, wat van cruciaal belang is voor het versterken van het concurrentievermogen van de EU, met volledige inachtneming van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid zoals vastgelegd in artikel 5, leden 3 en 4, VEU;
3. wijst erop dat de belangrijkste gebieden waarop een strategische beleidshervorming nodig is om het concurrentievermogen van de EU te stimuleren, bestaan uit de voltooiing van de Europese eengemaakte markt, de oprichting van de spaar- en investeringsunie, verbeteringen op het vlak van de efficiëntie van de EU-begroting en de uitvoering ervan, het handhaven van een hoog niveau van sociale bescherming en van sociale en arbeidsrechten, de verdieping van een Europees model van AI en digitale transformatie, en de ontwikkeling van een Europese energie-unie en een Europese defensie-unie;
4. benadrukt dat de strategische beleidshervormingen en de voorgestelde veranderingen in de institutionele architectuur van de EU moeten worden gezien als onlosmakelijk met elkaar verbonden aspecten die hand in hand moeten worden uitgevoerd om een competitievere EU te stimuleren;

Het bestuur van de EU heroriënteren, versnellen en vereenvoudigen

5. is verheugd over de inspanningen om het werk van de EU te heroriënteren en te vereenvoudigen door middel van strategische prioritering en institutionele efficiëntie; pleit voor een versterking van het vermogen van de EU om op te treden wanneer dit een duidelijke meerwaarde oplevert, met als uitgangspunt de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid; benadrukt dat vereenvoudiging, subsidiariteit en evenredigheid

moeten leiden tot slimmere, effectievere wetgeving en niet mogen leiden tot afzijdigheid met betrekking tot gebieden waar maatregelen op EU-niveau nodig zijn; beklemtoont dat er voor doeltreffende ingrepen op beleidsterreinen die bevorderlijk zijn voor een groter economisch concurrentievermogen, een aanpassing nodig is van de bevoegdheden die in de Verdragen aan de Unie zijn toegedeeld; benadrukt dat deze vereenvoudiging en hernieuwde focus ook tot uiting moeten komen in een efficiëntere en slankere institutionele opzet, met inbegrip van een reorganisatie van de Commissie en het college van commissarissen, teneinde de doeltreffendheid en het vermogen van de EU om nieuwe uitdagingen aan te gaan te vergroten en haar rol op het wereldtoneel te versterken;

6. neemt kennis van het kompas voor concurrentievermogen van de Commissie, dat voortbouwt op de visie van het rapport-Draghi en zich richt op de noodzaak van grotere strategische autonomie en veerkracht en de dringende behoefte aan versterking van het concurrentievermogen van de EU, op basis van duurzaamheid, innovatie en energiezekerheid, alsook van sociale, economische en territoriale cohesie; erkent dat de nadruk die in het kompas voor concurrentievermogen wordt gelegd op regelgevingsefficiëntie van essentieel belang is om innovatie te stimuleren, investeringen aan te trekken en duurzame groei mogelijk te maken; steunt de invoering van instrumenten om de gevolgen van nieuwe voorstellen voor kleine en middelgrote ondernemingen en voor het concurrentievermogen te beoordelen, en beveelt aan de vooruitgang regelmatig te monitoren en digitale oplossingen voor het vereenvoudigen van administratieve procedures te bevorderen; benadrukt dat tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden als een structurele uitdaging voor het concurrentievermogen in de lidstaten moeten worden aangepakt; beklemtoont echter dat het kompas voor concurrentievermogen verder moet worden verbeterd door de institutionele structuur van de EU te versterken;
7. is verheugd over het idee om de besluitvorming van de EU over gerichte en strategische prioriteiten op het gebied van concurrentievermogen te versterken; is van mening dat elk instrument voor de coördinatie van het concurrentievermogen moet dienen als een overkoepelend institutioneel kader, zodat de EU niet alleen EU- en nationaal beleid kan coördineren maar ook als één geheel kan optreden; benadrukt dat een dergelijk instrument moet worden aangestuurd door de Commissie, gecontroleerd door het Parlement en de Raad, en onderworpen aan een onafhankelijke evaluatie waarbij wordt gekeken naar de doeltreffendheid en transparantie ervan en de verwezenlijking van de doelstellingen; wijst erop dat samenwerking met nationale parlementen en regelgevende instanties noodzakelijk is om te zorgen voor democratische legitimiteit; benadrukt dat de betrokkenheid van sociale partners en belanghebbenden moet worden ingebed in het bestuur van de EU om inclusiviteit en verantwoordingsplicht te waarborgen;
8. is verheugd over de doelstelling om de werkzaamheden van de EU te versnellen en herhaalt zijn oproep om vooruitgang te boeken in de richting van meer efficiëntie in de besluitvorming, met inbegrip van de overgang naar de besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen en de gewone wetgevingsprocedure, wanneer dat nodig is, op belangrijke beleidsterreinen; merkt op dat er voor bepaalde gebieden van cruciaal belang hogere stemmingsdrempels moeten worden overwogen; stelt vast dat in het verleden oplossingen zijn gevonden die de besluitvormingsprocessen slagvaardiger hebben gemaakt; wijst bijvoorbeeld op het feit dat bij het Verdrag van Amsterdam de besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen is ingevoerd, terwijl ook de mogelijkheid van constructieve onthouding op bepaalde

beleidsterreinen is opgenomen;

9. dringt er bij de Europese Raad op aan de voorstellen te bespreken die zijn opgenomen in de resoluties van het Parlement van 9 juni 2022 en 22 november 2023 betreffende het bijeenroepen van een conventie overeenkomstig de gewone herzieningsprocedure van artikel 48 VEU, en waar mogelijk gerichte wijzigingen van de Verdragen te overwegen via de vereenvoudigde procedure van artikel 48, lid 6, VEU, teneinde essentiële en dringende hervormingen te bespoedigen; herinnert aan de conclusies van de Conferentie over de toekomst van Europa en dringt er bij de Commissie en de Raad op aan tijdig concrete stappen te ondernemen om deze aanbevelingen op te volgen; is van mening dat de periode voorafgaand aan een akkoord over het volgende meerjarig financieel kader (MFK) een uitgelezen kans vormt om de werkzaamheden ter versterking van de institutionele structuur van de EU te intensiveren;
10. brengt de conclusies van de Conferentie over de toekomst van Europa in herinnering, met name de noodzaak van een Verdragshervorming, en dringt er bij de Commissie en de Raad op aan tijdig concrete stappen te ondernemen om deze aanbevelingen op te volgen;
11. herhaalt zijn toezegging om het vermogen van de EU tot snel en doeltreffend optreden te versterken en om de efficiëntie van de besluitvorming op belangrijke beleidsterreinen te verbeteren; herhaalt zijn oproep om, indien nodig, de besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen en de gewone wetgevingsprocedure uit te breiden tot belangrijke beleidsterreinen, met gebruikmaking van de overbruggingsclausules, zoals voorzien in de Verdragen, ter verbetering van het vermogen van de EU om snel en doeltreffend op te treden;
12. verzoekt de Raad na te denken over het gebruik van nauwere samenwerking overeenkomstig artikel 20 VEU wanneer besluitvorming met eenparigheid van stemmen de vaststelling van besluiten voor de EU als geheel op cruciale beleidsterreinen belet; beklemtoont dat nauwere samenwerking gebaseerd is op de legitieme behoeften van de lidstaten, wanneer de doelstellingen van een dergelijke samenwerking niet binnen een redelijke termijn door de Unie als geheel kunnen worden verwezenlijkt; benadrukt dat nauwere samenwerking twee belangrijke waarborgen biedt, namelijk de instemming van het Parlement en de rechterlijke toetsing door het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU), en dat in het kader van nauwere samenwerking genomen besluiten gebaseerd zijn op een voorstel van de Commissie; beklemtoont dat het hoofddoel van nauwere samenwerking de vereenvoudiging van de besluitvorming is; raadt de deelnemende lidstaten aan de specifieke overbruggingsclausule van artikel 333 VWEU te activeren om in het kader van nauwere samenwerking over te stappen op besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen en de gewone wetgevingsprocedure; merkt op dat in het rapport-Draghi wordt geopperd dat wanneer geen unanieme overeenstemming kan worden bereikt over de invoering van besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, de lidstaten die dat wensen ook kunnen overwegen hun toevlucht te nemen tot intergouvernementele samenwerking;
13. benadrukt dat het voor de verbetering van het besluitvormingsproces van de EU noodzakelijk is het Parlement meer bevoegdheden te geven door het op gelijke voet te plaatsen met de Raad, en dringt erop aan dat de rol van het Parlement in het wetgevingsproces wordt versterkt; herhaalt zijn oproep om het Parlement het volledige

recht van wetgevingsinitiatief te laten verkrijgen; benadrukt hoe belangrijk het is om het enquêterecht van het Parlement te moderniseren en zo het democratisch toezicht op de uitvoerende macht van de EU te versterken;

14. is van mening dat artikel 122 VWEU een instrument kan zijn voor snel optreden van de EU, zij het uitsluitend in crisissituaties, maar wijst erop dat het gebruik ervan streng toezicht vereist, niet alleen door het HvJ-EU maar ook door het Parlement; wijst erop dat moet worden gezorgd voor nauwe samenwerking tussen de Commissie, het Parlement en andere relevante instellingen en organen van de EU; dringt erop aan dat de procedures voor de activering van artikel 122 VWEU worden verduidelijkt en systematischer worden gemaakt, met name door beide medewetgevers de bevoegdheid te geven om over de activering ervan te beslissen;
15. benadrukt de dringende noodzaak tot verbetering van het institutionele en financiële kader van de EU om ervoor te zorgen dat deze functioneel, democratisch en concurrerend blijft en in staat is nieuwe leden op te nemen en hun succesvolle integratie te bevorderen, in het vooruitzicht van toekomstige uitbreidingen; herhaalt derhalve dat uitbreiding hand in hand moet gaan met het versterken van EU-bestuur; moedigt de dialoog aan tussen de EU en de regeringen, parlementen en het maatschappelijk middenveld van kandidaat-lidstaten over eventuele voorstellen voor wijzigingen in de institutionele structuur van de EU die worden overwogen; ziet het belang in van initiatieven zoals de Europese politieke gemeenschap, die politieke samenwerking mogelijk maken, bijdragen aan regionale dialogen en die de geleidelijke integratie van kandidaat-lidstaten in de Unie en haar beleid kunnen vergemakkelijken, zonder een alternatief te vormen voor het EU-lidmaatschap; beklemtoont dat het Parlement regelmatig moet worden geïnformeerd en geraadpleegd over ontwikkelingen in de Europese politieke gemeenschap, teneinde democratische verantwoordingsplicht en samenhang met het institutionele kader van de EU te waarborgen;

Efficiënt EU-bestuur op belangrijke beleidsterreinen

16. roept op tot voltooiing van de Europese eengemaakte markt, zoals verankerd in de artikelen 26 en 114 VWEU en artikel 3, lid 3, VEU, om het volledige potentieel ervan te ontplooiën en de resterende belemmeringen, waaronder oneerlijke internationale concurrentie, weg te werken met als doel hoge energieprijzen, tekorten aan vaardigheden en arbeidskrachten, problemen bij de toegang tot kapitaal, versnipperde uitvoering van EU-regels, onvoldoende steun voor de digitale en de groene transitie en hoge administratieve lasten voor burgers en bedrijven tegen te gaan, en economische groei, sociale, economische en territoriale cohesie en culturele uitwisseling binnen de EU te bevorderen; dringt aan op de ontwikkeling van een Europese geïntegreerde kapitaalmarkt, zoals beoogd in de artikelen 26 en 63 VWEU, door middel van een nieuw opgerichte spaar- en investeringsunie, voortbouwend op de onvoltooide KMU; pleit voor een versterkte Europese Autoriteit voor effecten en markten, met artikel 114 VWEU als rechtsgrond, om convergentie van het toezicht en grensoverschrijdende coördinatie in het kader van de spaar- en investeringsunie te verbeteren; neemt er tevens nota van dat in het rapport-Letta het belang wordt erkend van de economische kracht van de eengemaakte markt voor de mondiale en handelsambities van de EU, onder meer in de economische betrekkingen met strategische partners;
17. ondersteunt de toevoeging van een “vijfde vrijheid” aan de bestaande vier, zoals

voorgesteld in het rapport-Letta, om onderzoek, innovatie, kennis en onderwijs voor onderzoekers, innovatoren en werknemers op de eengemaakte markt te verbeteren;

18. verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat toekomstige initiatieven ter versterking van het concurrentievermogen van de EU en ter verdieping van de eengemaakte markt worden verankerd in maatregelen ter bevordering van de sociale, economische en territoriale cohesie, zoals neergelegd in de Verdragen; benadrukt dat institutionele mechanismen voor gelijke kansen, solidariteit en het verminderen van ongelijkheden volledig moeten worden geïntegreerd in het bestuursstelsel van de EU; herhaalt zijn oproep om de uitvoering en monitoring van de Europese pijler van sociale rechten te versterken via de bestuursstructuren van de EU, om zo sociale vooruitgang als een centraal element in de besluitvorming van de EU op te nemen;
19. herhaalt dat de doelstellingen van de eengemaakte markt niet alleen moeten worden afgestemd op het recht op vrij verkeer, maar ook op de “vrijheid om te blijven”, zoals uiteengezet in het rapport-Letta; verzoekt de Commissie dan ook om de verantwoordelijkheid voor de “vrijheid om te blijven” toe te wijzen aan een van de commissarissen, met een portefeuille die cohesiebeleid en diensten van algemeen belang omvat, en een gestructureerde en voortdurende dialoog tot stand te brengen tussen de commissaris en de regionale autoriteiten van de lidstaten om ervoor te zorgen dat het beleid inzake de “vrijheid om te blijven” zorgvuldig wordt afgestemd op de specifieke kenmerken van een regio en om de sociaaleconomische en culturele diversiteit van de regio's in de EU te eerbiedigen; erkent dat het bevorderen van infrastructuurontwikkeling, gemeenschapsofbouw, het scheppen van banen, de toegang tot openbare diensten en een geschikt klimaat voor industrieën en investeringen essentieel zijn voor de handhaving van het recht van mensen om in hun regio te blijven en een bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling en het concurrentievermogen van de EU; wijst erop dat het cohesiebeleid een groot deel van de EU-begroting moet blijven uitmaken, zodat het beter kan inspelen op de specifieke behoeften van regio's en steden, onder meer door directere toegang tot EU-middelen te bieden; benadrukt dat de projecten van het cohesiebeleid efficiënter en zichtbaarder ter plaatse moeten worden uitgevoerd, met tastbare resultaten die het gevoel van verbondenheid bij de burgers en steun voor EU-integratie versterken;
20. benadrukt dat de EU doeltreffender moet optreden op strategische gebieden, als aanvulling op nationale inspanningen en ondersteund door een mix van eigen middelen van de EU en gecoördineerde bijdragen, en dat dergelijke maatregelen het concurrentievermogen, de innovatie, de economische veerkracht, de sociale en territoriale cohesie, de duurzaamheid op het gebied van milieu en energie, en de collectieve veiligheid van Europa zouden versterken; beklemtoont, in het licht van de bevindingen van het rapport-Draghi, de noodzaak om een open en toekomstgericht debat te voeren, rekening houdend met de lessen die zijn getrokken uit de ervaringen met NextGenerationEU; benadrukt hoe belangrijk het is om op EU-niveau investeringsinstrumenten en -middelen te creëren waarmee strategische gezamenlijke investeringen in Europese collectieve goederen en diensten kunnen worden gefinancierd, en hoe belangrijk het is om financieringsprogramma's aan te passen aan de veranderende dynamiek van handel en innovatie; beklemtoont dat echte nieuwe eigen middelen van de EU van cruciaal belang zijn opdat het Parlement en de Raad flexibele begrotingen kunnen vaststellen, zodat de EU autonoom kan optreden en minder afhankelijk wordt van nationale begrotingsbijdragen; wijst er bijvoorbeeld op

dat het mechanisme voor koolstofgrenscorrectie in aanmerking komt als nieuwe bron van eigen middelen van de EU, waarvoor onder de lidstaten veel bijval bestaat; herinnert aan het standpunt van het Parlement in het MFK-voorstel voor 2028-2034, over de noodzaak om verder te gaan dan de zelfopgelegde regel dat de omvang van de langetermijnbegroting van de EU niet meer dan 1 % van het geaggregeerde nationale bnp mag bedragen;

21. benadrukt dat, met het oog op het behoud en de versterking van het mondiale concurrentievermogen van de EU, de EU-begroting moet worden vereenvoudigd om onnodige administratieve lasten te verminderen, de toegang tot middelen voor begunstigen te vergemakkelijken en beter bij te dragen aan de doelstelling van versterking van de economische, sociale en territoriale cohesie door ervoor te zorgen dat de financiering terechtkomt bij degenen die deze het hardst nodig hebben, met name kleine en middelgrote ondernemingen, lokale gemeenschappen en actoren van de sociale economie, ook in plattelands-, perifere of economisch achtergestelde gebieden; herinnert er echter aan dat vereenvoudigingsinspanningen geen afbreuk mogen doen aan de fundamentele beginselen die ten grondslag liggen aan het meerjarig financieel kader en de programma's daarvan, noch de democratische controle op de uitvoering ervan mogen verzwakken; wijst erop dat vereenvoudiging gepaard moet gaan met sterke waarborgen voor gelijke toegang, non-discriminatie en effectieve verantwoordingsplicht, waarbij het Parlement gedurende de hele financieringscyclus voor democratisch toezicht zorgt;
22. benadrukt dat het voor het verwezenlijken van de concurrentiedoelstellingen van de EU noodzakelijk is om de doelstellingen inzake klimaatneutraliteit en duurzaamheid te integreren in het institutionele en bestuurlijke kader van de EU; beklemtoont dat hervormingen de Verdragsbepalingen, met inbegrip van artikel 194 VWEU, in acht moeten nemen en een sterke democratische legitimiteit moeten krijgen door het Parlement te betrekken bij het ontwerp en de financiering ervan en het toezicht erop; benadrukt hoe belangrijk het is om de interinstitutionele coördinatie te versterken en ervoor te zorgen dat besluiten op dit gebied worden onderworpen aan een daadwerkelijke parlementaire controle, om zo de democratische grondslagen van de Unie te verstevigen;
23. verzoekt de Commissie en de lidstaten om, gezien de huidige geopolitieke uitdagingen, een echte Europese defensie-unie op te richten en investeringen in de Europese defensie-industrie op te voeren, met name door een beroep te doen op echte Europese instrumenten, met nieuwe financiering, in combinatie met een volledig defensieprogramma, ook tegen hybride aanvallen, waarbij ervoor wordt gezorgd dat de planning, ontwikkeling, aanschaf en het beheer van vermogens gezamenlijk plaatsvinden, in groeperingen van een aanzienlijk aantal lidstaten; vraagt de Commissie om de samenhang tussen de bestaande en toekomstige instrumenten te verbeteren, ook op het niveau van het bestuur, teneinde te zorgen voor een doeltreffende democratische controle van de nieuwe defensie-unie; roept de EU op om de marktversnippering het hoofd te bieden, in overeenstemming met de aanbevelingen gedaan in de rapporten van Draghi, Letta en Niinistö, door een eengemaakte markt voor defensie te creëren waar bindende gemeenschappelijke regels gelden; merkt op dat dergelijke gemeenschappelijke regels eerlijke concurrentie zouden garanderen en de wederzijdse certificering van defensieproducten zouden vergemakkelijken, terwijl tegelijkertijd

volledige interoperabiliteit en uitwisselbaarheid worden gewaarborgd, schaalvoordelen worden gerealiseerd en vermogens en middelen worden versterkt; verzoekt de Commissie en de lidstaten defensie-investeringen te integreren in een breder veiligheidsconcept dat ook gemeenschappelijke Europese initiatieven omvat, met name Europese defensieprojecten van gemeenschappelijk belang, waarbij kritieke infrastructuur wordt versterkt en onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten worden bevorderd, waardoor hoogwaardige banen worden gecreëerd en behouden; roept de Europese Raad ertoe op in te stemmen met de activering van artikel 42, lid 2, VEU voor de vaststelling van een gemeenschappelijk defensiebeleid van de Unie; benadrukt dat de nieuwe defensie-unie een aanvulling moet vormen op de NAVO en niet ervoor in de plaats mag komen; neemt nota van het feit dat de lidstaten zijn begonnen met de geleidelijke vormgeving van het Europese defensiebeleid, door de oprichting van het Europees Defensieagentschap (EDA) en de start van de permanente gestructureerde samenwerking (PESCO); roept de lidstaten op om te blijven werken aan de totstandbrenging van een Europese defensie-unie met een gemeenschappelijke defensie; herinnert eraan dat voor de oprichting van het startfonds, het EDA en de PESCO, alsook het gebruik van de EU-begroting, de besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen geldt; brengt in herinnering dat een groep lidstaten overeenkomstig artikel 44 VEU ook kan besluiten om gebruik te maken van de besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen;

24. wijst erop dat de versterking van AI-bestuur gebaseerd moet zijn op transparantie, bescherming van de grondrechten en waarborging van het algemeen belang, overeenkomstig de op regels gebaseerde aanpak van de EU; verzoekt de Commissie om de rol van het bestaande Europees AI-bureau te versterken; is ingenomen met het actieplan voor het AI-continent voor de ontwikkeling van een “AI-model” van de EU, gebaseerd op samenwerking tussen overheids- en private actoren;

◦

◦ ◦

25. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de Europese Raad en de regeringen en parlementen van de lidstaten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0286

Gevolgen van artificiële intelligentie voor de financiële sector

Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over de gevolgen van artificiële intelligentie voor de financiële sector (2025/2056(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de mededeling van de Commissie van 9 april 2025 getiteld “Actieplan voor het AI-continent” (COM(2025)0165),
- gezien de mededeling van de Commissie van 24 september 2020 over een EU-strategie voor het digitale geldwezen (COM(2020)0591),
- gezien het verslag van de Europese Autoriteit voor effecten en markten (ESMA) van 25 februari 2025 getiteld “Artificial intelligence in EU investment funds: adoption, strategies and portfolio exposures” (Artificiële intelligentie in EU-investeringsfondsen: invoering, strategieën en portefeuilleblootstellingen),
- gezien de publieke verklaring van ESMA van 30 mei 2024 over het gebruik van artificiële intelligentie (AI) bij de verlening van retailbeleggingsdiensten,
- gezien het verslag van de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen (Eiopa) van 10 februari 2025 getiteld “Impact Assessment of EIOPA’s Opinion on AI governance and risk management” (Effectbeoordeling van het advies van Eiopa over AI-governance en risicobeheer),
- gezien het verslag van Eiopa van 30 april 2024 getiteld “Report on the digitalisation of the European insurance sector” (Verslag over de digitalisering van de Europese verzekeringssector),
- gezien het verslag van de Europese Bankautoriteit (EBA) van 29 november 2024 getiteld “Risk Assessment Questionnaire (RAQ) – Autumn 2024” (Risicobeoordelingsvragenlijst – herfst 2024),
- gezien het verslag van de EBA van 4 augustus 2023 getiteld “Machine learning for internal ratings-based models” (Machinaal leren voor op interne ratings gebaseerde modellen),

- gezien het artikel van 26 februari 2024 van ^{5.1.2.e} lid van de raad van toezicht van de Europese ^{5.1.2.e} (ECB), getiteld “From data to decisions: AI and supervision” (Van gegevens naar besluiten: AI en toezicht),
- gezien de publicatie van de ECB van 7 mei 2024 getiteld “The rise of artificial intelligence: benefits and risks for financial stability” (De opkomst van artificiële intelligentie: voordelen en risico’s voor de financiële stabiliteit),
- gezien het werkdokument van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling van 15 december 2023 getiteld “Generative Artificial Intelligence in finance” (Generatieve artificiële intelligentie in de financiële sector),
- gezien het verslag van de Bank voor Internationale Betalingen van 12 december 2024 getiteld “Regulating AI in the financial sector: recent developments and main challenges” (AI reguleren in de financiële sector: recente ontwikkelingen en belangrijkste uitdagingen),
- gezien het verslag van de Bank voor Internationale Betalingen van 13 juni 2024 getiteld “Intelligent financial system: how AI is transforming finance” (Intelligent financieel systeem: hoe AI de financiële sector verandert),
- gezien het verslag van het deskundigenpanel op hoog niveau voor de G7 van 19 december 2024 getiteld “Artificial Intelligence and Economic and Financial Policy Making” (Artificiële intelligentie en economische en financiële beleidsvorming),
- gezien het verslag van de Raad voor financiële stabiliteit van 14 november 2024 getiteld “The Financial Stability Implications of Artificial Intelligence” (De implicaties van artificiële intelligentie voor de financiële stabiliteit),
- gezien Verordening (EU) 2024/1624 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2024 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen of terrorismefinanciering¹,
- gezien Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en (EU) 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828 (verordening artificiële intelligentie)²,
- gezien Verordening (EU) 2022/2554 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende digitale operationele weerbaarheid voor de financiële sector en tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 1060/2009, (EU) nr. 648/2012, (EU) nr. 600/2014, (EU) nr. 909/2014 en (EU) 2016/1011³ (verordening digitale operationele weerbaarheid),
- gezien Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de

¹ PB L, 2024/1624, 19.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1624/oj>.

² PB L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>.

³ PB L 333 van 27.12.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2554/oj>.

verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)⁴,

- gezien Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie⁵ (richtlijn verzekeringsdistributie),
- gezien Verordening (EU) nr. 600/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten in financiële instrumenten en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012⁶ (verordening markten in financiële instrumenten),
- gezien Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU⁷ (richtlijn markten voor financiële instrumenten),
- gezien Verordening (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012⁸ (verordening kapitaalvereisten),
- gezien Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, tot wijziging van Richtlijn 2002/87/EG en tot intrekking van de Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG⁹ (richtlijn kapitaalvereisten),
- gezien Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2011 inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen en tot wijziging van de Richtlijnen 2003/41/EG en 2009/65/EG en van de Verordeningen (EG) nr. 1060/2009 en (EU) nr. 1095/2010¹⁰ (richtlijn beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen),
- gezien Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II)¹¹,
- gezien Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's)¹²,
- gezien Richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende betalingsdiensten in de interne markt, houdende wijziging van de Richtlijnen 2002/65/EG, 2009/110/EG en 2013/36/EU en Verordening

⁴ PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.

⁵ PB L 26 van 2.2.2016, blz. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/97/oj>.

⁶ PB L 173 van 12.6.2014, blz. 84, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/600/oj>.

⁷ PB L 173 van 12.6.2014, blz. 349, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/65/oj>.

⁸ PB L 176 van 27.6.2013, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/575/oj>.

⁹ PB L 176 van 27.6.2013, blz. 338, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/36/oj>.

¹⁰ PB L 174 van 1.7.2011, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/61/oj>.

¹¹ PB L 335 van 17.12.2009, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/138/oj>.

¹² PB L 302 van 17.11.2009, blz. 32, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/65/oj>.

(EU) nr. 1093/2010 en houdende intrekking van Richtlijn 2007/64/EG¹³ (richtlijn betalingsdiensten),

- gezien zijn resolutie van 3 mei 2022 over artificiële intelligentie in het digitale tijdperk¹⁴,
 - gezien artikel 55 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie economische en monetaire zaken (A10-0225/2025),
- A. overwegende dat bij de EU-verordening artificiële intelligentie (AI-verordening) het eerste uitgebreide regelgevingskader voor artificiële intelligentie (AI) ter wereld wordt ingevoerd;
- B. overwegende dat in punt 5, b) en c), van bijlage III bij de AI-verordening twee gebruiksgevallen met een hoog risico voor de financiële dienstensector worden gedefinieerd, namelijk het gebruik van AI-systemen om de kredietscore of de kredietwaardigheid van consumenten te evalueren en het gebruik ervan voor risicobeoordelingen en de prijsstelling van levens- en ziektekostenverzekeringen;
- C. overwegende dat een AI-systeem in de verordening artificiële intelligentie wordt gedefinieerd als een op een machine gebaseerd systeem dat is ontworpen om met verschillende niveaus van autonomie te werken en dat na het inzetten ervan aanpassingsvermogen kan vertonen, en dat, voor expliciete of impliciete doelstellingen, uit de ontvangen input afleidt hoe output te genereren zoals voorspellingen, inhoud, aanbevelingen of beslissingen die van invloed kunnen zijn op fysieke of virtuele omgevingen;
- D. overwegende dat een AI-model voor algemene doeleinden (GPAI-model) wordt gedefinieerd als een AI-model, ook wanneer het is getraind met een grote hoeveelheid data met behulp van self-supervision op grote schaal, dat een aanzienlijk algemeen karakter vertoont en in staat is op competente wijze een breed scala aan verschillende taken uit te voeren, ongeacht de wijze waarop het model in de handel wordt gebracht, en dat kan worden geïntegreerd in een verscheidenheid aan systemen verder in de AI-waardeketen of toepassingen verder in de AI-waardeketen, met uitzondering van AI-modellen die worden gebruikt voor onderzoek, ontwikkeling of prototypingactiviteiten alvorens zij in de handel worden gebracht;
- E. overwegende dat systemen die worden gebruikt om wiskundige optimalisering te verbeteren of traditionele, gevestigde optimalisatiemethoden, zoals lineaire of logistische regressiemethoden, te versnellen en te benaderen, niet onder de definitie van een AI-systeem vallen;

De invoering van AI in financiële diensten – de stand van zaken

1. neemt kennis van de brede en diverse toepassing van AI in de financiële dienstensector in de EU, waarbij financiële instellingen, die al geruime tijd gebruikmaken van klassiek machinaal leren, nu geleidelijk experimenteren met het gebruik van generatieve AI,

¹³ PB L 337 van 23.12.2015, blz. 35, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2015/2366/oj>.

¹⁴ PB C 465 van 6.12.2022, blz. 65.

waaronder grote taalmodellen (LLM's) en andere basismodellen, als ondersteunend instrument; benadrukt dat de meeste huidige gebruiksgevallen van AI gericht zijn op het stroomlijnen van back-officeprocessen, waarbij het voornamelijk om eenvoudige toepassingen gaat; merkt echter op dat het gebruik van AI om de kredietwaardigheid van natuurlijke personen te beoordelen of hun kredietscore vast te stellen, wat momenteel in de AI-verordening als activiteit met een hoog risico wordt gedefinieerd, wijdverbreid is en toeneemt; benadrukt dat de inzet van volledig autonome AI-systemen in de financiële sector onder menselijk toezicht moet staan¹⁵; merkt op dat financiële instellingen gebruiksgevallen van AI-modellen voor algemene doeleinden blijven verkennen, waarvan de grotere complexiteit hogere operationele en nalevingsrisico's met zich meebrengt, maar merkt ook op dat deze toepassingen grotendeels in de testfase blijven;

2. is van mening dat AI een geweldige kans biedt voor financiële instellingen in de EU om innovatievere producten te ontwikkelen, hun activiteiten te stroomlijnen en hun concurrentievermogen op wereldschaal te verbeteren; benadrukt dat het gebruik van AI in financiële diensten maatschappelijke voordelen kan opleveren, waaronder een doeltreffendere opsporing en preventie van fraude, controles op het witwassen van geld en sancties, klantenondersteuning, transactiemonitoring, gepersonaliseerd financieel advies, het verzamelen, analyseren en rapporteren van milieu-, sociale en governancegegevens, handelsmodellen en -strategieën, bijstand bij de naleving van de regelgeving, markttoezicht en monitoring van misbruik; is van mening dat bij het gebruik van AI in de financiële sector een evenwicht moet worden gevonden tussen innovatie en concurrentievermogen enerzijds en risicobeheer, consumentenbescherming en financiële stabiliteit anderzijds; benadrukt dat de voordelen van het gebruik van AI in financiële diensten in de eerste plaats aan eindklanten moeten worden doorgegeven, bijvoorbeeld door lagere prijzen, een betere dekking, beter financieel advies, meer financiële inclusie en toegang, en betere financiële geletterdheid;
3. merkt op dat er ook risico's verbonden zijn aan het gebruik van AI in financiële diensten; benadrukt dat deze risico's vóór de recente doorbraak van LLM's voortvloeiden uit de kwaliteit, nauwkeurigheid en representativiteit van de gegevens waarmee modellen werden getraind, aangezien AI-outputs zonder gebruikmaking van LLM's slechts net zo betrouwbaar zijn als de gegevensinput; onderstreept dat slechte gegevenskwaliteit onder meer kan leiden tot discriminerende resultaten, misleidende verkoop en versterkte systemische vooroordelen, terwijl ondoorzichtige en complexe modellen kunnen leiden tot inbreuken op de privacy en de uitsluiting van kwetsbare consumenten, bijvoorbeeld door prijsdiscriminatie, waardoor bestaande risico's worden vergroot of nieuwe risico's ontstaan; benadrukt dat LLM's aanzienlijke extra risico's met zich meebrengen die moeilijk te meten kunnen zijn, waaronder modelhallucinaties, zelfs wanneer de trainingsgegevens van hoge kwaliteit zijn; benadrukt dat dergelijke risico's en resultaten doeltreffend moeten worden beperkt; merkt voorts op dat er uitdagingen zijn in verband met kwetsbaarheden op het gebied van cyberbeveiliging en de verklaarbaarheid van AI-systemen; benadrukt daarom de noodzaak om te zorgen voor robuust gegevensbeheer, grondige tests en documentatie van AI-modellen, naast het behoud van menselijke betrokkenheid en het handhaven van strikte normen voor het gebruik van AI-systemen in consumentgerichte toepassingen;

¹⁵ EBA-risicobedoelingsvragenlijst – herfst 2024; Eiopa-verslag over de digitalisering van de Europese verzekeringssector; ESMA-verslag over de digitalisering van de Europese verzekeringssector.

4. neemt nota van het feit dat financiële instellingen een afgewogen aanpak hebben gekozen voor het ontwikkelen, testen en implementeren van AI-systemen, met het oog op naleving van bestaande transversale en sectorale wetgeving; onderstreept dat deze voorzichtige aanpak ook kan worden ingegeven door een niet-aangetoonde vraag van klanten, veranderende verwachtingen van klanten en risico-overwegingen, zoals hierboven uiteengezet;
5. benadrukt dat de opmars van AI ook uitdagingen met zich meebrengt voor toezichthoudende autoriteiten, met name gezien het gebrek aan AI-specifieke expertise en adequate technologische hulpmiddelen voor toezicht om geavanceerde modellen voor machinaal leren en generatieve AI volledig te kunnen beoordelen; verzoekt de Europese en nationale toezichthoudende autoriteiten zich aan te passen aan het toenemende gebruik van AI in financiële diensten en de risico's voor consumenten en financiële stabiliteit te monitoren, te beoordelen en te beperken, zonder innovatie te ontmoedigen door onevenredige nalevingslasten of te prescriptieve regelgevingsbenaderingen;
6. merkt op dat de concentratie onder AI-dienstverleners die beleggingsadvies aanbieden, kan leiden tot kuddegedrag dat wordt gedreven door soortgelijke modellen en beperkte gegevensbronnen; dringt er bij de Europese en nationale toezichthouders op aan om deze risico's en financiële instellingen te monitoren, zodat hiermee rekening wordt gehouden bij de ontwikkeling van AI-instrumenten;
7. wijst op de afhankelijkheid van financiële actoren in de EU van derde technologieleveranciers (TPP's) voor het hosten en ontwikkelen van hun AI-modellen en benadrukt dat de meerderheid van de financiële ondernemingen voor deze diensten afhankelijk is van slechts enkele TPP's, wat kan leiden tot concentratierisico's en de onderhandelingspositie van financiële instellingen bij het onderhandelen over of wijzigen van contractvoorwaarden voor AI-diensten kan verzwakken; waarschuwt dat de afhankelijkheid van een klein aantal aanbieders voor een bepaalde dienst kan leiden tot systeemrisico's in het geval van verstoringen, vooral als een snelle overstap naar alternatieve aanbieders niet haalbaar is;
8. merkt op dat de onlangs aangenomen verordening digitale operationele weerbaarheid (DORA) financiële instellingen verplicht maatregelen te nemen om risico's in verband met concentratie van TTP's op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ICT) te beperken, met inbegrip van noodplannen en regelingen om de bedrijfscontinuïteit te waarborgen; verzoekt de Commissie en de Europese toezichthoudende autoriteiten met name na te gaan of het haalbaar is de in DORA uiteengezette exitstrategieën en overgangsbepalingen toe te passen op AI-modellen die gehost worden door de infrastructuur van TPP's, met name in verband met de aanzienlijke afhankelijkheid voor AI-diensten van TTP's in derde landen;
9. benadrukt dat EU-bedrijven bestaande cloudinfrastructuur moeten kunnen gebruiken voor de ontwikkeling en inzet van AI; dringt erop aan actief te zoeken naar manieren om de compatibiliteit en interoperabiliteit van AI-modellen en nalevingskaders met die van gelijkgestemde internationale partners te versterken, met name die welke streven naar het bieden van even robuuste regelgevingswaarborgen, om ervoor te zorgen dat de financiële instellingen van de EU toegang blijven houden tot AI-instrumenten en -leveranciers, en met het oog op het tot stand brengen van evenwichtige mondiale normen, waarbij de rechtszekerheid voor Europese bedrijven wordt gewaarborgd;

10. steunt initiatieven om de ontwikkeling van AI en cloudcomputing in de EU te stimuleren, met name met het oog op de ontwikkeling van AI-diensten die volledig in overeenstemming zijn met de EU-kaders voor gegevensbescherming en grondrechten, en tegelijkertijd de strategische autonomie en veerkracht te versterken;

Regelgevingslandschap voor AI in financiële diensten

11. benadrukt dat de financiële dienstensector sterk gereguleerd is en onderworpen is aan meerdere sectorale wetgevingsteksten op zowel nationaal als EU-niveau, op grond waarvan actoren risico's moeten beheren op diverse gebieden, zoals gegevensbescherming, de herkomst van de gegevens, gegevenskwaliteit, datagovernance, operationele weerbaarheid, uitbesteding, modelrisico, discriminerende resultaten, en markt- en kredietrisico, die samen het kader vormen voor de inzet en governance van AI in de financiële dienstensector¹⁶; benadrukt echter het belang van voortdurende monitoring van lacunes in de regelgeving en nieuwe gebruikgevallen van AI in de financiële sector, met name met het oog op de bescherming van de rechten van consumenten en het recht op privacy;
12. merkt op dat de EU een meer op risico gebaseerde aanpak heeft gekozen voor de AI-regelgeving dan andere jurisdicties; onderstreept dat dit weliswaar uitdagingen kan opleveren voor de invoering en ontwikkeling van AI in financiële diensten, maar ook een kans biedt om vertrouwen op te bouwen en innovatie te ondersteunen, mits het kader wordt verduidelijkt en uitgevoerd op een manier die rechtszekerheid, evenredigheid en marktvertrouwen bevordert; erkent dat de AI-verordening nog niet volledig wordt uitgevoerd en dat de praktische gevolgen ervan nog moeten worden beoordeeld;
13. herinnert eraan dat de AI-verordening uitdrukkelijk rekening houdt met het huidige acquis op het gebied van financiële diensten en erop gericht is dubbele vereisten te vermijden, met name wat betreft interne governance en kwaliteitsbeheerprocessen, door beperkte afwijkingen voor financiële instellingen toe te staan voor zover gelijkwaardige vereisten zijn vastgelegd in de EU-wetgeving inzake financiële diensten; uit zijn bezorgdheid over het feit dat er niettemin overlappingsen in de regelgeving zijn en dat er onvoldoende richtsnoeren zijn voor de interpretatie van deze overlappingsen en interacties op het gebied van regelgeving, hetgeen leidt tot onnodige complexiteit, nalevingslasten en rechtsonzekerheid, waardoor de ingebruikneming van AI in de financiële dienstensector wordt belemmerd; benadrukt dat het belangrijk is voor een wettelijk, regelgevend en administratief kader te zorgen dat is gebaseerd op zekerheid, voorspelbaarheid en stabiliteit; merkt op dat een ruimere interpretatie van de AI-verordening, in plaats van een evenredige interpretatie, kan leiden tot onnodige nalevingsvereisten voor financiële instellingen en rechtsonzekerheid kan veroorzaken; erkent de uitdaging die uitgaat van het feit dat de juridische interpretaties en

¹⁶ Vermeldenswaardige voorbeelden van relevante sectorale wetgeving zijn onder meer, maar niet beperkt tot: de verordening kapitaalvereisten, de richtlijn kapitaalvereisten, de Solvabiliteit II-richtlijn, de richtlijn verzekeringsdistributie, de verordening markten in financiële instrumenten, de richtlijn markten voor financiële instrumenten, de verordening digitale operationele weerbaarheid, de richtlijn beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen en de icbe-richtlijn, de richtlijn betalingsdiensten, alsook de bijbehorende richtsnoeren en technische reguleringsnormen van de Europese toezichthoudende agentschappen.

verwachtingen van toezichthoudende agentschappen wat betreft de toepassing van het acquis verschillend zijn, wat leidt tot versnippering van de interne markt; verzoekt de Commissie en de nationale bevoegde autoriteiten om eventuele inconsistenties bij de uitvoering van de AI-verordening en in het kader van het komende digitale omnibuspakket in kaart te brengen en aan te pakken;

14. spreekt zijn steun uit voor de aanbeveling in de AI-verordening om bevoegde financiële autoriteiten aan te wijzen als markttoezichtorganen voor AI-systemen met een hoog risico die gebruikt worden in financiële diensten; merkt echter op dat andere nationale bevoegde autoriteiten verantwoordelijk zullen zijn voor het toezicht op AI-systemen zonder hoog risico; erkent de uitdagingen die voortvloeien uit het feit dat meerdere toezichthoudende agentschappen bevoegdheden hebben met betrekking tot de toepassing van het acquis; erkent voorts de uitdagingen die voortvloeien uit de uiteenlopende juridische interpretaties en verwachtingen van de verschillende toezichthoudende agentschappen, wat kan leiden tot versnippering van de interne markt;
15. moedigt de toezichthoudende autoriteiten aan de coördinatie, samenwerking en informatie-uitwisseling te versterken om jurisdictiegeschillen te voorkomen; dringt er bovendien bij de Commissie en de toezichthoudende autoriteiten op aan de samenwerking met internationale partners in mondiale fora voor normstelling te versterken om voor afstemming te zorgen en versnippering van regelgevingsbenaderingen te voorkomen, en ervoor te zorgen dat de EU gelijke tred houdt met de mondiale ontwikkelingen op het gebied van regelgeving en zich daaraan aanpast;
16. merkt op dat uit de algemene verordening gegevensbescherming en de daarin opgenomen voorschriften inzake gegevensminimalisering, doelbinding, toestemming van klanten en de verwerking van persoonsgegevens door financiële instellingen, beperkingen voortvloeien voor het gebruik van AI in financiële diensten; is van mening dat een juist evenwicht nodig is tussen het benutten van de voordelen van het gebruik van AI in financiële diensten en de bescherming van de gegevens van consumenten;

Aanbevelingen om verantwoord gebruik van AI in financiële diensten te waarborgen

17. betreurt het dat de EU achterloopt op het gebied van innovatie en investeringen op het gebied van AI, zoals blijkt uit de 33 miljard EUR aan risicofinanciering die EU-bedrijven die basismodellen ontwikkelen tussen 2018 en 2023 hebben ontvangen, tegenover meer dan 120 miljard EUR voor hun Amerikaanse tegenhangers¹⁷; is van mening dat de financiële dienstensector, als grootste afnemer van ICT-diensten en -producten, het potentieel heeft om als katalysator te fungeren om particuliere investeringen in AI te mobiliseren; verzoekt, tegen de achtergrond van trage AI-investeringen in de financiële sector van de EU, om een ambitieus voorstel om de Europese durfkapitaalsector een impuls te geven als onderdeel van de spaar- en investeringsunie;
18. verzoekt de Commissie om, in overleg met de Europese en nationale toezichthoudende autoriteiten en belanghebbenden, duidelijke en praktische richtsnoeren te vertrekken

17 5.1.2.e 'The transformative power of AI', 2025, https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2025/html/ecb.sp250401_1~d6c9d8df11.en.html.

voor de toepassing van de bestaande wetgeving inzake financiële diensten met betrekking tot het gebruik van AI; is van mening dat dergelijke richtsnoeren erop gericht moeten zijn het gebruik van AI in de financiële dienstensector mogelijk te maken, op een manier die ethisch, verantwoord en transparant is; dringt aan op consistente definities en vereenvoudiging van het regelgevingskader om dubbele vereisten, waaronder vereisten inzake risicobeoordelingsrapportage, te voorkomen, en waarschuwt voor een uniforme aanpak die een onevenredige last legt op kleine en middelgrote financiële instellingen; benadrukt dat het noodzakelijk is een goed evenwicht te vinden tussen verantwoord gebruik van AI en het bieden van voldoende ruimte voor innovatie;

19. verzoekt de Commissie na te gaan hoe AI-gestuurde instrumenten kunnen worden gebruikt op financiële markten, zoals bij bemiddeling, portefeuillebeheer en automatisering van de naleving, om bij te dragen aan de doelstellingen van de spaar- en investeringsunie, onder meer door retailbeleggers te ondersteunen bij het nemen van geïnformeerde beleggingsbeslissingen, het verbeteren van financiële educatie, het bevorderen van innovatie bij bedrijven, het verminderen van marktversnippering en het waarborgen van een veilige omgeving voor consumenten; benadrukt dat voor de verwezenlijking van deze doelstellingen een technologieneutraal regelgevingskader nodig is;
20. is van mening dat sectorale wetgeving die het gebruik van AI in financiële diensten reguleert, in het algemeen toereikend is om de huidige toepassing van AI te dekken; benadrukt dat er voortdurend moet worden gecontroleerd of er sprake is van dubbelures of tekortkomingen in de huidige wetgeving inzake financiële diensten die van toepassing is op het gebruik van AI; benadrukt dat aanvullende wetgeving de complexiteit en onzekerheid zou vergroten en uiteindelijk het risico met zich mee zou brengen dat de sector de voordelen van het gebruik van AI zou mislopen; benadrukt dat het vertrouwen op de huidige kaders voortdurende aandacht van toezichthouders, effectieve handhaving en een duidelijke toewijzing van verantwoordelijkheden vereist om naleving te waarborgen, met name in scenario's van grensoverschrijdende of uitbestede toepassing van AI, evenals het monitoren en beoordelen van mogelijke toekomstige lacunes die ontstaan door nieuwe AI-ontwikkelingen indien deze aanzienlijke risico's voor consumenten en de financiële stabiliteit met zich meebrengen; raadt de Commissie en de lidstaten ten zeerste aan om samen te werken teneinde overregulering van relevante wetgeving te vermijden en nieuwe belemmeringen op grensoverschrijdende markten te voorkomen; merkt op dat de Commissie, volgens de AI-verordening, de lijst van toepassingen met een hoog risico in bijlage III bij de AI-verordening kan beoordelen;
21. verzoekt de Europese en nationale toezichthoudende autoriteiten verantwoorde ingebruikneming van AI te ondersteunen door consistente interpretaties en een evenredige toepassing van de huidige regelgeving te bevorderen; is van mening dat adequate regulering van het gebruik van AI in de financiële sector de ingebruikneming en het maatschappelijk vertrouwen in AI ondersteunt; benadrukt dat de houding en benadering van toezichthouders even belangrijk zijn als de regels zelf; bepleit bij toezichtinspanningen prioriteit te geven aan concrete operationele risico's wanneer deze worden vastgesteld, in plaats van aan abstracte of theoretische bezwaren, en dat tegelijkertijd een actieve en evenredige benadering van het toezicht wordt gehandhaafd, waarbij een evenwicht wordt gevonden tussen innovatie en consumentenbescherming, om onvoorziene risico's als gevolg van de toenemende ingebruikneming van AI-

technologieën te beheersen; benadrukt het belang van effectieve monitoring en aanpak van AI-gerelateerde risico's, waaronder risico's die verband houden met ondoorzichtigheid, marktconcentratie en verlies van verantwoordingsplicht, die van invloed kunnen zijn op de financiële stabiliteit;

22. verzoekt de Commissie en de lidstaten toetredingsdrempels voor AI-gestuurde innovatieve financiële ondernemingen binnen de EU weg te nemen, onder meer door middel van gestroomlijnde vergunningverlening, grensoverschrijdende schaalvergroting en opname in innovatiehubs voor toezicht;
23. steunt onderzoek naar de milieueffecten van het gebruik van AI, met de nadruk op hulpbronnenintensiteit en duurzaamheid op lange termijn, om de transparantie te vergroten en financiële instellingen te helpen deze aspecten en hun eigen ecologische voetafdruk te beoordelen;
24. is van mening dat het toenemende gebruik van AI, dat gevolgen kan hebben voor de arbeidsmarkt voor financiële diensten, een sterke AI-geletterdheid, digitale vaardigheden en talent vereist, ondersteund door zowel initiatieven voor bijscholing in de publieke sector als marktgebaseerde oplossingen; steunt inspanningen van de sector en gerichte initiatieven, waaronder publiek-private partnerschappen en omscholingsprogramma's, om de technische en ethische AI-vaardigheden van de werknemers in de financiële sector op te bouwen; benadrukt het belang van het ontwikkelen van AI-strategieën die de productiviteit verhogen, terwijl werknemers worden ondersteund bij hun aanpassing, bijscholing en herplaatsing, en tegelijkertijd wordt gezorgd voor zinvolle menselijke toezicht en controle; vraagt om meer duidelijkheid met betrekking tot de vereisten van de AI-verordening voor financiële instellingen om te voldoen aan de vereisten inzake AI-geletterdheid; benadrukt voorts dat het belangrijk is gelijke toegang tot AI-instrumenten en -diensten te waarborgen en te bevorderen, ook voor minder digitaal vaardige segmenten van de bevolking;
25. verzoekt de Commissie en de Europese en nationale toezichthoudende autoriteiten de toegevoegde waarde te beoordelen van AI-testomgevingen voor regelgeving, innovatiehubs en grensoverschrijdende testomgevingen voor financiële diensten die experimenten met op AI gebaseerde financiële innovatie mogelijk maken, zowel om start-ups te helpen hun producten te testen als om gevestigde instellingen in staat te stellen nieuwe toepassingen in een gecontroleerde omgeving te verkennen, met behoud van consumentenbescherming en marktintegriteit; is van mening dat een goed gebruik van AI-testomgevingen voor regelgeving is van mening dat een goed gebruik de gestructureerde en gecontroleerde testomgeving kan bieden die nodig is om innovatie en verantwoord gebruik van AI binnen de financiële dienstensector te vergemakkelijken; moedigt de Europese en nationale toezichthoudende autoriteiten aan toezichtinstrumenten en -technologie (suptech) te verbeteren door gebruik te maken van AI en deze te integreren in de dagelijkse toezichthoudende activiteiten om de efficiëntie en doeltreffendheid van het financieel toezicht te verbeteren; merkt op dat deze instrumenten bedoeld zijn om menselijke toezichthouders te ondersteunen en niet om die te vervangen;

o

o o

26. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsook aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0288

Genetisch gemodificeerde mais DAS1131

Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DAS1131 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D109630/01 – 2025/2893(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DAS1131 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D109630/01),
- gezien Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders¹, en met name artikel 7, lid 3, en artikel 19, lid 3,
- gezien de stemming van 15 september 2025 in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003, die geen advies heeft opgeleverd, en de stemming van 21 oktober 2025 in het comité van beroep, die evenmin een advies heeft opgeleverd,
- gezien artikel 11 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²,
- gezien het advies dat op 5 februari 2025 door de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) is goedgekeurd en op 19 maart 2025 is gepubliceerd³,

¹ PB L 268 van 18.10.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj>.

² PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>.

³ Wetenschappelijk advies van het EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen getiteld “Assessment of genetically modified maize DAS1131 (application GMFF-2021-1530)”. EFSA Journal 2025;23(3):9282; <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2025.9282>.

- gezien zijn eerdere resoluties waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor genetisch gemodificeerde organismen (“ggo’s”)⁴,

⁴ Het Parlement heeft in de achtste zittingsperiode 36 en in de negende zittingsperiode 38 resoluties aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor ggo’s. Daarnaast heeft het Parlement in de tiende zittingsperiode de volgende resoluties aangenomen:

- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2628 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 89034 × 1507 × NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1797, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2627 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen COT102 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1798, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2629 van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde maïs MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 en acht subcombinaties daarvan overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1799, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1828 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 810 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/1207 van de Commissie (PB C, C/2025/1800, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1822 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP915635 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1801, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1826 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP23211 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1802, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2618 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP202216 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1803, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj>).

- gezien artikel 115, leden 2 en 3, van zijn Reglement,
 - gezien de ontwerp-resolutie van de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid,
- A. overwegende dat Corteva Agriscience Belgium B.V., gevestigd in België, namens Corteva Agriscience LLC, gevestigd in de Verenigde Staten, op 17 juni 2022 overeenkomstig de artikelen 5 en 17 van Verordening (EG) nr. 1829/2003 een aanvraag heeft ingediend (“de aanvraag”) bij de bevoegde nationale instantie van Nederland voor het in de handel brengen van levensmiddelen, levensmiddeleningrediënten en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DAS1131 (de “genetisch gemodificeerde mais”); overwegende dat de aanvraag tevens betrekking heeft op het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit de genetisch gemodificeerde mais voor andere toepassingen dan als levensmiddel of als diervoeder, met uitzondering van de teelt;
 - B. overwegende dat de genetisch gemodificeerde mais, als bescherming tegen bepaalde plaaginsecten uit de orde van de Lepidoptera, het eiwit Cry1Da2 aanmaakt, alsook het eiwit DGT-28 EPSPS, voor verhoogde tolerantie tegen het herbicide glyfosaat;
 - C. overwegende dat er nog altijd onduidelijkheid bestaat over de kankerverwekkende eigenschappen van glyfosaat; overwegende dat de EFSA in november 2015 tot de

– Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 94804 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1804, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP910521 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2246, 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 95275 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2247, 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0106).

– Resolutie van het Europees Parlement van 8 oktober 2025 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2025/1898 van de Commissie van 22 september 2025 tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP51291 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0222).

conclusie is gekomen dat het onwaarschijnlijk is dat glyfosaat kankerverwekkend is, en dat het Europees Agentschap voor chemische stoffen in maart 2017 heeft geconcludeerd dat het niet gerechtvaardigd is de stof als zodanig in te delen; overwegende dat het Internationaal Agentschap voor kankeronderzoek, het agentschap van de Wereldgezondheidsorganisatie dat gespecialiseerd is op het gebied van kankeronderzoek, glyfosaat in 2015 echter heeft ingedeeld als waarschijnlijk kankerverwekkend voor de mens; overwegende dat in een aantal recente, collegiaal getoetste wetenschappelijke studies wordt bevestigd dat glyfosaat mogelijk kankerverwekkend is⁵;

- D. overwegende dat de EFSA op 5 februari 2025 een gunstig advies heeft uitgebracht en concludeerde dat de genetisch gemodificeerde mais even veilig is als conventionele mais; overwegende dat de EFSA in haar advies echter niet inging op verschillende bredere ecologische, sociaal-economische en cumulatieve gevolgen, aangezien de autoriteit oordeelde dat zulks buiten haar terrein valt;
- E. overwegende dat de EFSA in haar risicobeoordeling niet heeft gekeken naar toxicologische langetermijnstudies of gedetailleerde analyses van cumulatieve en gecombineerde effecten, waaronder de mogelijke wisselwerking met resten van pesticiden die gewoonlijk bij de maisteelt worden gebruikt;
- F. overwegende dat de veldproeven waarop de aanvraag is gebaseerd, onder beperkte geografische en klimatologische omstandigheden zijn uitgevoerd die niet representatief zijn voor de volledige verscheidenheid aan regio's waar mais wordt geteeld, waaronder regio's die zwaar worden getroffen door klimaatgerelateerde stressfactoren;
- G. overwegende dat onafhankelijk toezicht op en controle van mogelijke schadelijke effecten op de biodiversiteit, bodemgezondheid, bestuivers en niet-doelsoorten nog steeds onvoldoende gewaarborgd zijn;
- H. overwegende dat er op heden geen collegiaal getoetste studies over de giftigheid of de werking van het eiwit Cry1Da2 beschikbaar zijn;
- I. overwegende dat het voorzorgsbeginsel, opgenomen in artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, in geval van wetenschappelijke onzekerheid van toepassing moet zijn;
- J. overwegende dat genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders volgens Verordening (EG) nr. 1829/2003 geen negatieve effecten op de menselijke gezondheid, op de diergezondheid of op het milieu mogen hebben;
- K. overwegende dat de goedkeuring van het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie de invoer in de Unie mogelijk zou maken van producten die niet voldoen aan de normen waar de landbouwers van de Unie zich aan moeten houden, waardoor zij een concurrentienadeel hebben;

⁵ Zie bijvoorbeeld:
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1383574218300887>,
<https://academic.oup.com/ije/advance-article/doi/10.1093/ije/dyz017/5382278>,
<https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0219610> en
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6612199/>.

- L. overwegende dat het Parlement herhaaldelijk heeft benadrukt dat de Commissie geen ggo's mag toelaten als de lidstaten in het permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders of het comité van beroep geen gekwalificeerde meerderheid kunnen bereiken, met als doel het aanhoudende democratische deficit aan te pakken;
- M. overwegende dat in het kader van de “één gezondheid”-benadering rekening moet worden gehouden met de onderlinge afhankelijkheid van de gezondheid van mens, dier, plant en milieu bij de beoordeling van de duurzaamheid en veiligheid van ggo's op lange termijn;
1. is van mening dat de Commissie met het ontwerp van uitvoeringsbesluit haar in Verordening (EG) nr. 1829/2003 bedoelde uitvoeringsbevoegdheden overschrijdt;
 2. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, aangezien het niet verenigbaar is met het doel van Verordening (EG) nr. 1829/2003 om overeenkomstig de algemene beginselen die in Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad⁶ zijn vastgesteld de basis te leggen voor het waarborgen van een hoog beschermingsniveau voor het leven en de gezondheid van de mens, de gezondheid en het welzijn van dieren, het milieu en de belangen van de consument met betrekking tot genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders, waarbij de goede werking van de interne markt gewaarborgd is;
 3. verzoekt de Commissie haar ontwerp van uitvoeringsbesluit in te trekken;
 4. verzoekt de Commissie, in overeenstemming met de “één gezondheid”-benadering, geen vergunning voor de genetisch gemodificeerde mais te verlenen wegens gebrek aan voldoende bewijsmateriaal inzake de langetermijngevolgen ervan voor de biodiversiteit, voedselveiligheid en het levensonderhoud van landbouwers;
 5. verzoekt de Commissie onverwijld een wetgevingsvoorstel in te dienen om de besluitvormingsprocedure inzake ggo's te hervormen als reactie op de aanhoudende bezwaren van het Parlement en het gebrek aan een gekwalificeerde meerderheid bij de lidstaten;
 6. dringt er bij de Commissie op aan rekening te houden met de verplichtingen van de Unie krachtens internationale overeenkomsten, zoals de Overeenkomst van Parijs, het Verdrag van de Verenigde Naties (VN) inzake biologische diversiteit en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de VN;
 7. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

⁶ Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden (PB L 31 van 1.2.2002, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj>).

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0289

Genetisch gemodificeerd katoen MON 88913

Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen MON 88913 (MON-88913-8) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D109631/01 – 2025/2894(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen MON 88913 (MON-88913-8) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D109631/01),
- gezien Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders¹, en met name artikel 11, lid 3, en artikel 23, lid 3,
- gezien de stemming in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003, van 15 september 2025, die geen advies heeft opgeleverd, en de stemming van 21 oktober 2025 in het comité van beroep, die evenmin een advies heeft opgeleverd,
- gezien artikel 11 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²,

¹ PB L 268 van 18.10.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj>.

² PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>.

- gezien het advies dat op 26 maart 2025 door de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) is goedgekeurd en op 13 mei 2025 is gepubliceerd³,
- gezien zijn eerdere resoluties waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor genetisch gemodificeerde organismen (“ggo’s”)⁴,

³ Wetenschappelijk advies van het EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen getiteld “Assessment of genetically modified cotton MON 88913 (application GMFF-2023-21234)”. EFSA Journal (2025); 23(5):9377; <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2025.9377>.

⁴ Het Parlement heeft in de achtste zittingsperiode 36, en in de negende zittingsperiode 38 resoluties aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor ggo’s. Daarnaast heeft het Parlement in de tiende zittingsperiode de volgende resoluties aangenomen:

- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2628 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 89034 × 1507 × NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1797 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2627 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen COT102 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1798 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2629 van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde maïs MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 en acht subcombinaties daarvan overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1799 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1828 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 810 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/1207 van de Commissie (PB C, C/2025/1800 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1822 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP915635 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1801, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1826 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP23211 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1802 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj>).

- gezien artikel 115, leden 2 en 3, van zijn Reglement,
- gezien de ontwerp-resolutie van de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid,
- A. overwegende dat in Uitvoeringsbesluit (EU) 2015/688 van de Commissie van 24 april 2015⁵ een vergunning wordt verleend voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen MON 88913 (het “gg-katoen”);
- B. overwegende dat Bayer Agriculture B.V., gevestigd in België, namens Bayer CropScience LP, gevestigd in de Verenigde Staten, op 28 februari 2024 overeenkomstig de artikelen 11 en 23 van Verordening (EG) nr. 1829/2003 een aanvraag heeft ingediend bij de Commissie voor de verlenging van die vergunning; overwegende dat deze vergunning ook betrekking heeft op het in de handel brengen van andere producten dan

– Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2618 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP202216 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1803 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 94804 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1804 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP910521 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2246 van 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 95275 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2247 van 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0106).

– Resolutie van het Europees Parlement van 8 oktober 2025 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2025/1898 van 22 september 2025 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP51291 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0222).

⁵ PB L 112 van 30.4.2015, blz. 26, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2015/688/oj.

levensmiddelen en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit gemodificeerd katoen voor dezelfde gebruiksdoeleinden als ander katoen, met uitzondering van de teelt;

- C. overwegende dat de EFSA op 26 maart 2025 een gunstig advies heeft uitgebracht, waarin zij concludeerde dat de aanvraag voor verlenging geen bewijs van nieuwe gevaren, gewijzigde blootstelling of wetenschappelijke onzekerheden bevatte die de conclusies van haar oorspronkelijke, in 2013 uitgebrachte risicobeoordeling zouden veranderen;
- D. overwegende dat de beoordeling van de EFSA geen nieuwe voedingsstudies op de lange termijn omvatte en niet inging op cumulatieve, combinatorische of indirecte effecten op de gezondheid van mens en dier en op het milieu;
- E. overwegende dat het gg-katoen herbicidetolerant is ten aanzien van glyfosaat; overwegende dat glyfosaat in verband wordt gebracht met potentiële hormoonontregelende effecten en andere milieu- en gezondheidsproblemen, terwijl het ook bijdraagt aan het verlies aan biodiversiteit door landbouwpraktijken waarbij intensief gebruik wordt gemaakt van onkruidbestrijdingsmiddelen;
- F. overwegende dat er nog altijd onduidelijkheid bestaat over de kankerverwekkende eigenschappen van glyfosaat; overwegende dat de EFSA in november 2015 tot de conclusie is gekomen dat het onwaarschijnlijk is dat glyfosaat kankerverwekkend is, en dat het Europees Agentschap voor chemische stoffen in maart 2017 heeft geconcludeerd dat het niet gerechtvaardigd is de stof als zodanig in te delen; overwegende dat het Internationaal Instituut voor Kankeronderzoek, het agentschap van de Wereldgezondheidsorganisatie dat gespecialiseerd is op het gebied van kankeronderzoek, glyfosaat in 2015 echter heeft ingedeeld als waarschijnlijk kankerverwekkend voor de mens; overwegende dat in een aantal recente, collegiaal getoetste wetenschappelijke studies wordt bevestigd dat glyfosaat mogelijk kankerverwekkend is⁶;
- G. overwegende dat de productie van katoen, waaronder genetisch gemodificeerde herbicidetolerante rassen, gepaard gaat met een hoog gebruik van bestrijdingsmiddelen, nadelige gevolgen voor de bodem- en waterkwaliteit en sociaal-economische gevolgen voor landbouwgemeenschappen;
- HI. overwegende dat onafhankelijke monitoring en toezicht onvoldoende blijven, met name wat betreft de milieueffecten op lange termijn op bestuivers, bodemorganismen en niet-doelsoorten;
- I. overwegende dat op grond van Verordening (EG) nr. 1829/2003 wordt vereist dat genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders geen nadelige gevolgen mogen hebben voor de gezondheid van mens en dier of voor het milieu;

⁶ Zie bijvoorbeeld:
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1383574218300887>,
<https://academic.oup.com/ije/advance-article/doi/10.1093/ije/dyz017/5382278>,
<https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0219610> en
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6612199/>.

- J. overwegende dat de “één gezondheid”-benadering een alomvattende beoordeling vereist van de onderlinge verbanden tussen de gezondheid van mensen, dieren, planten en het milieu, hetgeen niet tot uiting komt in het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie;
- K. overwegende dat het Parlement herhaaldelijk bezwaar heeft gemaakt tegen vergunningen of verlengingen met betrekking tot ggo's in gevallen waarin de lidstaten geen gekwalificeerde meerderheid hebben bereikt in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders of het comité van beroep, hetgeen het aanhoudende democratische tekort in de vergunningsprocedure benadrukt;
1. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie de in Verordening (EG) nr. 1829/2003 bedoelde uitvoeringsbevoegdheden overschrijdt;
 2. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, omdat het niet verenigbaar is met het doel van Verordening (EG) nr. 1829/2003 om overeenkomstig de algemene beginselen die in Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad⁷ zijn vastgesteld de basis te leggen voor het waarborgen van een hoog beschermingsniveau voor het leven en de gezondheid van de mens, de gezondheid en het welzijn van dieren, het milieu en de belangen van de consument met betrekking tot genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders, waarbij de goede werking van de interne markt wordt gewaarborgd en het voorzorgsbeginsel in acht wordt genomen;
 3. verzoekt de Commissie haar ontwerp van uitvoeringsbesluit in te trekken;
 4. verzoekt de Commissie de vergunning voor gg-katoen niet te verlengen vanwege zorgen met betrekking tot het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen, de gevolgen voor de biodiversiteit en onvoldoende bewijs voor de veiligheid op lange termijn, in overeenstemming met de “één gezondheid”-benadering;
 5. verzoekt de Commissie onverwijld een wetgevingsvoorstel tot hervorming van de besluitvormingsprocedure inzake ggo's in te dienen om tegemoet te komen aan de aanhoudende bezwaren van het Parlement en het gebrek aan steun van een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten;
 6. dringt er bij de Commissie op aan rekening te houden met de verplichtingen van de Unie krachtens internationale overeenkomsten, zoals de Overeenkomst van Parijs, het Verdrag inzake biologische diversiteit van de Verenigde Naties (VN) en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de VN;
 7. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

⁷ Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden (PB L 31 van 1.2.2002, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj>).

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0290

Genetisch gemodificeerd koolzaad MON 88302

Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met het genetisch gemodificeerde koolzaad MON 88302 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D109632/01 – 2025/2895(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met het genetisch gemodificeerde koolzaad MON 88302 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D109632/01),
- gezien Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders¹, en met name artikel 11, lid 3, en artikel 23, lid 3,
- gezien de stemming van 15 september 2025 in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003, die geen advies heeft opgeleverd, en de stemming van 21 oktober 2025 in het comité van beroep, die evenmin een advies heeft opgeleverd,
- gezien artikel 11 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²,
- gezien het advies dat op 26 maart 2025 door de Europese Autoriteit voor

¹ PB L 268 van 18.10.2003, blz. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj>.

² PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>.

voedselveiligheid (EFSA) is goedgekeurd en op 13 mei 2025 is gepubliceerd³,

- gezien zijn eerdere resoluties waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor genetisch gemodificeerde organismen⁴ (hierna “ggo’s”),

³ Wetenschappelijk advies van het EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen getiteld “Assessment of genetically modified oilseed rape MON 88302 (application GMFF-2023-21220)”. EFSA Journal, 2025; 23(5):9378.
<https://doi.org/10.2903/j.efsa.2025.9378>.

⁴ Het Parlement heeft in de achtste zittingsperiode 36 resoluties en in de negende zittingsperiode 38 resoluties aangenomen waarin het bezwaar maakt tegen het verlenen van vergunningen voor ggo’s. Daarnaast heeft het Parlement in de tiende zittingsperiode de volgende resoluties aangenomen:

- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2628 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 89034 × 1507 × NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1797, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2627 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen COT102 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1798, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2629 van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd maïs MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 en acht subcombinaties daarvan overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1799, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1828 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 810 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/1207 van de Commissie (PB C, C/2025/1800, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1822 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP915635 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1801, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1826 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP23211 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1802, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj>).

- gezien artikel 115, leden 2 en 3, van zijn Reglement,
- gezien de ontwerp-resolutie van de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid,
- A. overwegende dat bij Uitvoeringsbesluit (EU) 2015/687 van de Commissie van 24 april 2015⁵ een vergunning is verleend voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met het genetisch gemodificeerde koolzaad MON 88302 (hierna het “genetisch gemodificeerde koolzaad”);
- B. overwegende dat Bayer Agriculture BV, gevestigd in België, namens Bayer CropScience LP, gevestigd in de Verenigde Staten, op 28 februari 2024 een aanvraag bij de Commissie heeft ingediend voor de verlenging van die vergunning, overeenkomstig de artikelen 11 en 23 van Verordening (EG) nr. 1829/2003; overwegende dat deze vergunning ook betrekking heeft op het in de handel brengen van andere producten dan

– Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2618 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP202216 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1803, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 94804 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1804, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP910521 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2246, 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 95275 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2247, 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0106).

– Resolutie van het Europees Parlement van 8 oktober 2025 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2025/1898 van 22 september 2025 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP51291 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0222).

⁵ PB L 112 van 30.4.2015, blz. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2015/687/oj.

levensmiddelen en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit het genetisch gemodificeerde koolzaad voor dezelfde toepassingen als andere koolzaadsoorten, met uitzondering van de teelt;

- C. overwegende dat de EFSA op 26 maart 2025 een gunstig advies heeft uitgebracht, waarin zij concludeert dat de aanvraag tot verlenging geen elementen bevat die duiden op nieuwe gevaren, gewijzigde blootstelling of wetenschappelijke onzekerheden die tot een wijziging van de conclusies van haar oorspronkelijke risicobeoordeling uit 2014 zouden leiden;
- D. overwegende dat het genetisch gemodificeerde koolzaad tolerant is voor glyfosaat; overwegende dat het gebruik van glyfosaat in verband wordt gebracht met de achteruitgang van de biodiversiteit, bodem- en waterverontreiniging en gezondheidsrisico's;
- E. overwegende dat in het advies van de EFSA onvoldoende rekening is gehouden met cumulatieve en combinatorische effecten, indirecte milieueffecten en de sociaal-economische gevolgen van een intensiever gebruik van herbiciden;
- F. overwegende dat het genetisch gemodificeerde koolzaad zich snel ongecontroleerd verspreidt en gemakkelijk genetisch materiaal uitwisselt, en dat in verscheidene lidstaten al gevallen zijn vastgesteld van wilde populaties van genetisch gemodificeerd koolzaad, waardoor coëxistentie, monitoring op de lange termijn en uitroeiing worden bemoeilijkt;
- G. overwegende dat het monitoringplan voor de milieueffecten dat in het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie is opgenomen, voornamelijk gebaseerd is op algemeen toezicht en niet voorziet in specifieke, onafhankelijke langetermijnstudies over bestuivers, bodemorganismen en niet-doelplanten;
- H. overwegende dat het voorzorgsbeginsel, dat is verankerd in artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, moet worden toegepast gezien de wetenschappelijke onzekerheden en bewijzen van mogelijke persistentie en verspreiding van genetisch gemodificeerd koolzaad in het milieu;
- I. overwegende dat in Verordening (EG) nr. 1829/2003 is bepaald dat genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders geen negatieve effecten mogen hebben op de menselijke gezondheid, op de diergezondheid of op het milieu;
- J. overwegende dat de “één gezondheid”-benadering een geïntegreerd beeld van de risico's en de gevolgen voor de gezondheid van mensen, dieren, planten en het milieu vereist, hetgeen in de huidige beoordeling niet wordt gewaarborgd;
- K. overwegende dat het Parlement herhaaldelijk bezwaar heeft gemaakt tegen de verlening of verlenging van vergunningen voor ggo's indien er geen gekwalificeerde meerderheid onder de lidstaten in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders of in het comité van beroep kon worden bereikt, en daarbij heeft gewezen op het aanhoudende democratische tekort in de vergunningsprocedure;
- 1. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie de in Verordening (EG) nr. 1829/2003 bedoelde uitvoeringsbevoegdheden overschrijdt;

2. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, aangezien het niet verenigbaar is met het doel van Verordening (EG) nr. 1829/2003 om, overeenkomstig de algemene beginselen van Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad⁶, de basis te leggen voor het waarborgen van een hoog beschermingsniveau voor het leven en de gezondheid van de mens, de gezondheid en het welzijn van dieren, het milieu en de belangen van de consument met betrekking tot genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders, waarbij de goede werking van de interne markt gewaarborgd is en het voorzorgsbeginsel in acht wordt genomen;
3. verzoekt de Commissie haar ontwerp van uitvoeringsbesluit in te trekken;
4. verzoekt de Commissie om in overeenstemming met de “één gezondheid”-benadering de vergunning voor het genetisch gemodificeerde koolzaad niet te verlengen wegens bezorgdheid over de genenstroom, de persistentie ervan in het milieu, het gebruik van herbiciden en onvoldoende bewijs op lange termijn;
5. verzoekt de Commissie onverwijld een wetgevingsvoorstel in te dienen voor de hervorming van de besluitvormingsprocedure inzake ggo's, teneinde tegemoet te komen aan de aanhoudende bezwaren van het Parlement en iets te doen aan het feit dat er geen gekwalificeerde meerderheid onder de lidstaten wordt bereikt;
6. dringt er bij de Commissie op aan rekening te houden met de verplichtingen van de Unie uit hoofde van internationale overeenkomsten, zoals de Klimaatovereenkomst van Parijs, het Verdrag van de Verenigde Naties (VN) inzake biologische diversiteit en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de VN;
7. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

⁶ Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden (PB L 31 van 1.2.2002, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj>).

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0291

Genetisch gemodificeerde sojaboon MON 87708

Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87708 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D109633/01 – 2025/2896(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87708 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D 109633/01),
- gezien Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders¹, en met name artikel 11, lid 3, en artikel 23, lid 3,
- gezien de stemming in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003, van 15 september 2025, die geen advies heeft opgeleverd, en de stemming van 21 oktober 2025 in het comité van beroep, die evenmin een advies heeft opgeleverd,
- gezien artikel 11 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²,
- gezien het advies dat op 26 maart 2025 door de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) is goedgekeurd en op 13 mei 2025 is gepubliceerd³,

¹ PB L 268 van 18.10.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/18/oj>

² PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>.

³ Wetenschappelijk advies van het EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen getiteld “Assessment of genetically modified soybean MON 87708 (application GMFF-2023-21237)”. EFSA Journal (2025); 23(5):9379; <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2025.9379>.

- gezien zijn eerdere resoluties waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor genetisch gemodificeerde organismen (“ggo’s”)⁴,

⁴ Het Parlement heeft in de achtste zittingsperiode 36, en in de negende zittingsperiode 38 resoluties aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor ggo’s. Daarnaast heeft het Parlement in de tiende zittingsperiode de volgende resoluties aangenomen:

- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2628 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 89034 × 1507 × NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1797 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2627 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen COT102 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1798 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2629 van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd maïs MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 en acht subcombinaties daarvan overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1799 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1828 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 810 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/1207 van de Commissie (PB C, C/2025/1800 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1822 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP915635 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1801 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1826 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP23211 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1802 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2618 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP202216 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1803 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj>).

- gezien artikel 115, leden 2 en 3, van zijn Reglement,
 - gezien de ontwerpresolutie van de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid,
- A. overwegende dat bij Uitvoeringsbesluit (EU) 2015/700 van de Commissie van 24 april 2015⁵ een vergunning is verleend voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87708 (“gg-soja”);
- B. overwegende dat Bayer Agriculture B.V., gevestigd in België, namens Bayer CropScience LP, gevestigd in de Verenigde Staten van Amerika, op 8 maart 2024 een aanvraag heeft ingediend bij de Commissie voor de verlenging van die vergunning; overwegende dat deze vergunning ook betrekking heeft op het in de handel brengen van andere producten dan levensmiddelen en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit genetisch gemodificeerde soja voor dezelfde gebruiksdoeleinden als ander soja, met uitzondering van de teelt;
- C. overwegende dat de EFSA op 26 maart 2025 een gunstig advies heeft uitgebracht, waarin zij concludeerde dat de aanvraag voor verlenging geen bewijs van nieuwe gevaren, gewijzigde blootstelling of wetenschappelijke onzekerheden bevatte die de

– Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 94804 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1804 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP910521 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2246 van 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 95275 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2247 van 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0106).

– Resolutie van het Europees Parlement van 8 oktober 2025 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2025/1898 van 22 september 2025 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP51291 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0222).

⁵ PB L 112 van 30.4.2015, blz. 81, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2015/700/oj.

conclusies van haar oorspronkelijke, in 2013 vastgestelde risicobeoordeling zouden veranderen;

- D. overwegende dat in het advies van de EFSA onvoldoende aandacht is besteed aan cumulatieve en combinatorische effecten, indirecte gezondheidsrisico's of ecologische gevolgen op lange termijn van grootschalig gebruik van dicamba;
 - E. overwegende dat gg-soja tolerant is ten aanzien van dicamba, een onkruidbestrijdingsmiddel dat in verband wordt gebracht met aanzienlijke risico's voor de biodiversiteit en de gezondheid van de bodem en van water, maar ook met drift buiten het veld waardoor schade wordt toegebracht aan naburige gewassen en ecosystemen;
 - F. overwegende dat de uitbreiding van dicambaresistente gg-soja in exporterende landen in verband is gebracht met wijdverspreide drift van onkruidbestrijdingsmiddelen, geschillen met landbouwers en gevolgen voor het ecosysteem, hetgeen de sociaal-economische en milieuproblemen benadrukt;
 - G. overwegende dat de monitoring van de milieueffecten zoals voorzien in het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie gebaseerd is op algemeen toezicht en geen gerichte studies met betrekking tot bestuivers, bodemorganismen of in het water levende organismen omvat;
 - H. overwegende dat het voorzorgsbeginsel, dat is verankerd in artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, moet worden toegepast in gevallen van wetenschappelijke onzekerheid en gedocumenteerde risico's van aanvullend gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen;
 - I. overwegende dat op grond van Verordening (EG) nr. 1829/2003 wordt vereist dat genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders geen nadelige gevolgen mogen hebben voor de gezondheid van mens en dier of voor het milieu;
 - J. overwegende dat volgens de "één gezondheid"-benadering rekening moet worden gehouden met de onderling samenhangende effecten van vergunningen voor genetisch gemodificeerde gewassen op de gezondheid van mens, dier, plant en milieu, hetgeen in de huidige beoordeling niet voldoende tot uiting komt;
 - K. overwegende dat het Parlement herhaaldelijk bezwaar heeft gemaakt tegen de vergunningen of verlengingen met betrekking tot ggo's in gevallen waarin de lidstaten geen gekwalificeerde meerderheid hebben bereikt in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders of het comité van beroep, hetgeen het aanhoudende democratische tekort in de vergunningsprocedure voor ggo's onderstreept;
- 1. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie de in Verordening (EG) nr. 1829/2003 bedoelde uitvoeringsbevoegdheden overschrijdt;
 - 2. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, omdat het niet verenigbaar is met het doel van Verordening (EG) nr. 1829/2003 om overeenkomstig de algemene beginselen

die in Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad⁶ zijn vastgesteld de basis te leggen voor het waarborgen van een hoog beschermingsniveau voor het leven en de gezondheid van de mens, de gezondheid en het welzijn van dieren, het milieu en de belangen van de consument met betrekking tot genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders, waarbij de goede werking van de interne markt wordt gewaarborgd en het voorzorgsbeginsel in acht wordt genomen;

3. verzoekt de Commissie haar ontwerp van uitvoeringsbesluit in te trekken;
4. verzoekt de Commissie de vergunning van gg-soja niet te verlengen vanwege de risico's in verband met het gebruik van dicamba, de gevolgen voor het milieu en onvoldoende bewijs op lange termijn, overeenkomstig de "één gezondheid"-benadering;
5. verzoekt de Commissie onverwijld een wetgevingsvoorstel tot hervorming van de besluitvormingsprocedure inzake ggo's in te dienen teneinde tegemoet te komen aan de aanhoudende bezwaren van het Parlement en het gebrek aan steun van een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten;
6. dringt er bij de Commissie op aan rekening te houden met de verplichtingen van de Unie krachtens internationale overeenkomsten, zoals de Overeenkomst van Parijs, het Verdrag inzake biologische diversiteit van de Verenigde Naties (VN) en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de VN;
7. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

⁶ Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden (PB L 31 van 1.2.2002, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj>).

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0292

Genetisch gemodificeerde mais MON 88302

Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 87427 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D109634/01 – 2025/2897(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 87427 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D109634/01),
- gezien Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders¹, en met name artikel 11, lid 3, en artikel 23, lid 3,
- gezien de stemming in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003, van 15 september 2025, die geen advies heeft opgeleverd, en de stemming van 21 oktober 2025 in het comité van beroep, die evenmin een advies heeft opgeleverd,
- gezien artikel 11 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²,

¹ PB L 268 van 18.10.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj>.

² PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>.

- gezien het advies dat op 27 maart 2025 door de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) is goedgekeurd en op 13 mei 2025 is gepubliceerd³,
- gezien zijn eerdere resoluties waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor genetisch gemodificeerde organismen (“ggo’s”)⁴,

³ Wetenschappelijk advies van het EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen getiteld “Assessment of genetically modified maize MON 87427 (application GMFF-2023-21254)”. EFSA Journal (2025); 23(5):9380; <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2025.9380>.

⁴ Het Parlement heeft in de achtste zittingsperiode 36, en in de negende zittingsperiode 38 resoluties aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor ggo’s. Daarnaast heeft het Parlement in de tiende zittingsperiode de volgende resoluties aangenomen:

- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2628 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 89034 × 1507 × NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1797 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2627 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen COT102 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1798 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2629 van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde maïs MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 en acht subcombinaties daarvan overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1799 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1828 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs MON 810 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/1207 van de Commissie (PB C, C/2025/1800 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1822 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP915635 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1801 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1826 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP23211 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1802 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj>).

- gezien artikel 115, leden 2 en 3, van zijn Reglement,
- gezien de ontwerpresolutie van de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid,
- A. overwegende dat in Uitvoeringsbesluit (EU) 2015/2281 van de Commissie van 4 december 2015⁵ een vergunning wordt verleend voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 87427 (de “gg-mais”);
- B. overwegende dat Bayer Agriculture B.V., gevestigd in België, namens Bayer CropScience LP, gevestigd in de Verenigde Staten van Amerika, op 19 maart 2024 overeenkomstig de artikelen 11 en 23 van Verordening (EG) nr. 1829/2003 een aanvraag heeft ingediend bij de Commissie voor de verlenging van die vergunning;

– Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2618 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP202216 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1803 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 94804 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1804 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP910521 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2246 van 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 95275 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2247 van 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0106).

– Resolutie van het Europees Parlement van 8 oktober 2025 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2025/1898 van 22 september 2025 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde maïs DP51291 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0222).

⁵ PB L 322 van 8.12.2015, blz. 67, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2015/2281/oj.

- C. overwegende dat de aanvraag voor verlenging betrekking heeft op levensmiddelen en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de gg-maïs, en op producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit gg-maïs voor andere gebruiksdoeleinden dan als levensmiddelen of diervoeder, met uitzondering van de teelt; overwegende dat deze vergunning ook betrekking heeft op het in de handel brengen van andere producten dan levensmiddelen en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit gemodificeerde mais voor dezelfde gebruiksdoeleinden als andere mais, met uitzondering van de teelt;
- D. overwegende dat de EFSA op 27 maart 2025 een gunstig advies heeft uitgebracht, waarin zij concludeerde dat de aanvraag voor verlenging geen bewijs van nieuwe gevaren, gewijzigde blootstelling of wetenschappelijke onzekerheden bevatte die de conclusies van haar oorspronkelijke, in 2015 uitgebrachte risicobeoordeling zouden veranderen;
- E. overwegende dat in de beoordeling van de EFSA onvoldoende aandacht is besteed aan cumulatieve en combinatorische effecten, toxicologische studies op de lange termijn of indirecte ecologische gevolgen van een intensiever gebruik van glyfosaat;
- F. overwegende dat de gg-maïs tolerant is ten aanzien van glyfosaat; overwegende dat glyfosaat in verband wordt gebracht met risico's voor de biodiversiteit, de gezondheid van de bodem en van water en met mogelijke gevolgen voor de menselijke gezondheid;
- G. overwegende dat de grootschalige teelt van glyfosaattolerante genetisch gemodificeerde gewassen in exporterende landen heeft geleid tot meer gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen, het ontstaan van resistent onkruid en negatieve gevolgen voor landbouwsystemen, ecosystemen en plattelandsgemeenschappen;
- H. overwegende dat het monitoringplan voor de milieueffecten zoals voorzien in het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie grotendeels gebaseerd is op algemeen toezicht, zonder te voorzien in gerichte, onafhankelijke langetermijnstudies met betrekking tot bestuivers, bodemorganismen, in het water levende organismen en niet-doelsoorten;
- I. overwegende dat het voorzorgsbeginsel, dat is verankerd in artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, moet worden toegepast in gevallen van wetenschappelijke onzekerheid en bewijs van potentiële schade;
- J. overwegende dat op grond van Verordening (EG) nr. 1829/2003 wordt vereist dat genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders geen nadelige gevolgen mogen hebben voor de gezondheid van mens en dier of voor het milieu;
- K. overwegende dat volgens de "één gezondheid"-benadering rekening moet worden gehouden met de onderlinge afhankelijkheid tussen de gezondheid van mensen, dieren, planten en het milieu bij de beoordeling van de duurzaamheid en veiligheid van ggo's op de lange termijn;
- L. overwegende dat het Parlement consequent bezwaar heeft gemaakt tegen vergunningen of verlengingen met betrekking tot ggo's in gevallen waarin de lidstaten geen gekwalificeerde meerderheid hebben bereikt in het Permanent Comité voor planten,

dieren, levensmiddelen en diervoeders of het comité van beroep, hetgeen het aanhoudende democratische tekort in de besluitvormingsprocedure benadrukt;

1. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie de in Verordening (EG) nr. 1829/2003 bedoelde uitvoeringsbevoegdheden overschrijdt;
2. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, omdat het niet verenigbaar is met het doel van Verordening (EG) nr. 1829/2003 om overeenkomstig de algemene beginselen die in Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad⁶ zijn vastgesteld de basis te leggen voor het waarborgen van een hoog beschermingsniveau voor het leven en de gezondheid van de mens, de gezondheid en het welzijn van dieren, het milieu en de belangen van de consument met betrekking tot genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders, waarbij de goede werking van de interne markt wordt gewaarborgd en het voorzorgsbeginsel in acht wordt genomen;
3. verzoekt de Commissie haar ontwerp van uitvoeringsbesluit in te trekken;
4. verzoekt de Commissie de vergunning van de gg-maïs niet te verlengen vanwege de risico's in verband met het gebruik van glyfosaat, resistent onkruid, biodiversiteitsverlies en onvoldoende bewijs op lange termijn, overeenkomstig de "één gezondheid"-benadering;
5. verzoekt de Commissie onverwijld een wetgevingsvoorstel tot hervorming van de besluitvormingsprocedure inzake ggo's in te dienen teneinde tegemoet te komen aan de aanhoudende bezwaren van het Parlement en het gebrek aan steun van een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten;
6. dringt er bij de Commissie op aan rekening te houden met de verplichtingen van de Unie krachtens internationale overeenkomsten, zoals de Overeenkomst van Parijs, het Verdrag inzake biologische diversiteit van de Verenigde Naties (VN) en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de VN;
7. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

⁶ Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden (PB L 31 van 1.2.2002, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj>).

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0293

Ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025: aanpassing van de betalingskredieten, actualisering van de ontvangsten en andere technische actualiseringen

Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2025 over het standpunt van de Raad inzake het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025 bij de algemene begroting voor 2025: aanpassingen van betalingskredieten, actualisering van ontvangsten en andere technische actualiseringen (14878/2025 – C10-0301/2025 – 2025/0319(BUD))

Het Europees Parlement,

- gezien artikel 314 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 106 bis van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie¹, en met name artikel 44,
- gezien de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2025, die definitief is vastgesteld op 27 november 2024²,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 van de Raad van 17 december 2020 tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2021-2027³,
- gezien het Interinstitutioneel Akkoord van 16 december 2020 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie betreffende begrotingsdiscipline, samenwerking in begrotingszaken en goed financieel beheer, alsmede betreffende nieuwe eigen middelen, met inbegrip van een routekaart voor de invoering van nieuwe eigen middelen⁴ (IIA),
- gezien Besluit (EU, Euratom) 2020/2053 van de Raad van 14 december 2020 betreffende het stelsel van eigen middelen van de Europese Unie en tot intrekking van

¹ PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

² PB L, 2025/31, 27.2.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/budget/2025/31/oj>.

³ PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 11, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/433/oj>.

⁴ PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.

Besluit 2014/335/EU, Euratom⁵,

- gezien het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025, vastgesteld door de Commissie op 3 oktober 2025 (COM(2025)0850),
 - gezien het standpunt inzake het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025, vastgesteld door de Raad op 17 november 2025 en dezelfde dag toegezonden aan het Europees Parlement (14878/2025 – C10-0301/2025),
 - gezien de artikelen 96 en 98 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Begrotingscommissie (A10-0237/2025),
- A. overwegende dat het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025 er in de eerste plaats op gericht is de ontvangstenzijde van de begroting te actualiseren en daarbij rekening te houden met de laatste ontwikkelingen, en de uitgavenzijde aan te passen voor wat betreft de betalingskredieten, en er daarnaast op gericht is de uitgavenzijde van de begroting aan te passen wat betreft de financiering voor een aantal gedecentraliseerde agentschappen;
- B. overwegende dat het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025 de uitgaven met 123,7 miljoen EUR aan vastleggingskredieten en 2,52 miljard EUR aan betalingskredieten verhoogt;
- C. overwegende dat in het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025 wordt voorgesteld om de financiering van gedecentraliseerde agentschappen in verschillende rubrieken op een aantal punten aan te passen;
- D. overwegende dat in het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025 wordt voorgesteld om in de begroting 2025 aan de ontvangstenzijde definitieve boeten en dwangsommen op te nemen die tot en met september 2025 zijn betaald, voor een totaalbedrag van 1,19 miljard EUR, en 1,3 miljard EUR extra traditionele eigen middelen;
- E. overwegende dat als gevolg van deze aanpassingen aanvullende bni-bijdragen ten belope van 31,9 miljoen EUR nodig zijn om in de betalingsbehoeften te voorzien;
1. neemt kennis van het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025, zoals ingediend door de Commissie, en met name van de over het geheel genomen zeer lage impact op de bni-bijdragen van de lidstaten als gevolg van het saldo van enerzijds de hogere betalingsbehoeften en anderzijds de extra inkomstenstromen;
2. verwelkomt de verhoging van de betalingskredieten voor het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) met 2 miljard EUR, in combinatie met de verhogingen voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) in de algemene overschrijving van dit jaar (DEC 15/25), als teken dat de uitvoering van het programma aan het versnellen is, na een verontrustend trage start in de periode 2021-2027; benadrukt dat de versterking van de structuurfondsen en de GLB-kredieten een cruciale rol speelt bij het handhaven van de continuïteit van de steunregelingen voor de landbouw, het waarborgen van de voedselzekerheid en het bevorderen van duurzame plattelandsontwikkeling; wijst erop dat deze maatregelen bijzonder belangrijk zijn om

⁵ PB L 424 van 15.12.2020, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2020/2053/oj>.

de veerkracht van de landbouwsector te versterken en het sociaal-economische evenwicht in plattelandsgebieden in stand te houden; wijst erop dat deze verhogingen aansluiten bij de aanpassingen van de betalingskredieten in de algemene overschrijving (DEC 15/2025);

3. blijft aandringen op een versnelde uitvoering van maatregelen in het kader van het EFRO, het ESF + en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid; is ingenomen met de sneller dan verwachte invoering van het platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP); verwacht dat het bedrag van ruim 3 miljard EUR aan extra betalingen via STEP snel en doeltreffend zal worden gebruikt voor de specifieke doelstellingen in het kader van de respectieve basishandelingen;
4. neemt kennis van de laatste stand van zaken met betrekking tot de partnerschapsovereenkomsten inzake duurzame visserij (PODV's) en is verheugd over het feit dat, in overeenstemming met de relevante bepalingen in het IIA, de begrotingsautoriteit een actieve rol speelt bij het vrijgeven van de kredieten in de reserve naarmate de respectieve internationale uitvoeringsprotocollen in werking treden en worden toegepast;
5. betreurt dat er minder vastleggingen (78 miljoen EUR) en betalingen (48 miljoen EUR) zijn voor het instrument voor douanecontroleapparatuur vanwege vertragingen bij de uitvoering in de lidstaten, terwijl samenwerking en investeringen op dit gebied juist zo belangrijk zijn;
6. verwelkomt de verlaging van de vastleggingen (5 miljoen EUR) voor het instrument voor technische ondersteuning, dankzij efficiëntiewinsten als gevolg van concurrerende aanbestedingsprocedures;
7. neemt nota van het tempo van de uitvoering van de hervormingen en de daarmee gepaard gaande vertraging van de absorptie van betalingen in het kader van de faciliteit voor Oekraïne; wijst erop dat delen van de niet-opgenomen kredieten naar het volgende begrotingsjaar kunnen worden overgedragen; moedigt alle betrokkenen aan vooruitgang te boeken met maatregelen in verband met hervormingen en investeringen, zoals de blendingovereenkomsten;
8. neemt kennis van de aanpassingen van de bijdrage van de Unie aan verschillende gedecentraliseerde agentschappen; wijst erop dat deze aanpassingen meestal technisch van aard zijn; verwelkomt deze aanpassingen, voor zover zij bijdragen tot een optimaler gebruik van de middelen in het kader van de operationele programma's, zoals LIFE, AMIF of het programma voor de interne markt; betreurt echter dat de onderliggende reden voor het "terugstorten" van vastleggings- en betalingskredieten van de respectieve agentschapslijnen naar de bijbehorende programmalijnen gelegen is in een vertraging bij de aanwerving van personeel of een vertraging bij de invoering van nieuwe beleids- en wetgevingsiniciatieven, zoals de strategie voor retailbeleggingen (die betrekking heeft op de ESMA en de EIOPA), het Asiel- en Migratiepact (dat betrekking heeft op het EUAA), het maritieme veiligheidspakket (dat betrekking heeft op het EMSA) of het voorstel inzake nieuwe genomische technieken (dat betrekking heeft op de EFSA);
9. benadrukt en herhaalt in dit verband zijn krachtige steun voor de nieuw opgerichte Autoriteit voor de bestrijding van witwassen (AMLA) in het herziene kader voor de bestrijding van witwassen op Unieniveau; blijft zeer bezorgd over de aanhoudende

vertragingen in de opstartfase, vooral op het gebied van aanwerving, en vraagt om een versnelling van de relevante aanwervingsprocedures;

10. verwelkomt de opname in de begroting van extra inkomsten uit definitieve boetes en dwangsommen ter waarde van 1 185,1 miljoen EUR; beschouwt deze bedragen als echte inkomstenbronnen van de Unie die een vermindering van de op het bni gebaseerde bijdragen van de lidstaten mogelijk maken; herinnert er in dit verband aan dat de Commissie wijzigingen voor de periode van het volgende meerjarig financieel kader heeft voorgesteld om ervoor te zorgen dat dergelijke meevallers kunnen leiden tot extra kredieten voor uitgaven;
11. neemt kennis van het voorstel om de ramingen voor de traditionele eigen middelen te verhogen met een totaalbedrag van 1 300 miljoen EUR (het “traditionele eigen middelen-overschot”); uit zijn twijfels over het nut van herhaalde bijwerkingen van de ontvangsten uit douanerechten in de loop van het begrotingsjaar, met name buiten de jaarlijkse specifieke gewijzigde begroting om de ontvangstenzijde te actualiseren en te regulariseren;
12. neemt kennis van de actualisering van de salarisaanpassingen voor 2025 en stemt ermee in de budgettaire gevolgen van deze aanpassingen als technische wijziging op te nemen in het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025; merkt op dat dit neerkomt op een vermindering van in totaal 78,8 miljoen EUR aan niet-gesplitste kredieten in de relevante begrotingsonderdelen en afdelingen onder rubriek 7;
13. hecht zijn goedkeuring aan het standpunt van de Raad inzake het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025;
14. verzoekt zijn Voorzitter te constateren dat gewijzigde begroting nr. 3/2025 definitief is vastgesteld en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*;
15. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsook aan de nationale parlementen.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0294

Begrotingsprocedure 2026: gemeenschappelijke tekst

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 26 november 2025 over het gemeenschappelijk ontwerp van algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2026, goedgekeurd door het bemiddelingscomité in het kader van de begrotingsprocedure (15487/2025 – C10-0318/2025 – 2025/0210(BUD))

Het Europees Parlement,

- gezien het door het bemiddelingscomité goedgekeurde gemeenschappelijke ontwerp en de daarop betrekking hebbende verklaringen van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie (15487/2025 – C10-0318/2025),
- gezien het ontwerp van algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2026, goedgekeurd door de Commissie op 9 juli 2025 (COM(2025)0300),
- gezien het standpunt inzake het ontwerp van algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2026, vastgesteld door de Raad op 5 september 2025 en toegezonden aan het Europees Parlement op 12 september 2025 (11216/2025 – C10-0206/2025),
- gezien de nota van wijzigingen nr. 1/2026 bij het ontwerp van algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2026, ingediend door de Commissie op 8 oktober (COM(2025)(0851),
- gezien zijn resolutie van 22 oktober 2025 over het standpunt van de Raad inzake het ontwerp van algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2026¹ en de daarin opgenomen begrotingsamendementen,
- gezien artikel 314 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 106 bis van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
- gezien Besluit (EU, Euratom) 2020/2053 van de Raad van 14 december 2020 betreffende het stelsel van eigen middelen van de Europese Unie en tot intrekking van

¹ Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0244.

Besluit 2014/335/EU, Euratom²,

- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie³,
 - gezien Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 van de Raad van 17 december 2020 tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2021-2027⁴, de in verband hiermee door het Parlement, de Raad en de Commissie overeengekomen gezamenlijke verklaringen⁵ en de hieraan gerelateerde unilaterale verklaringen⁶,
 - gezien Verordening (EU, Euratom) 2022/2496 van de Raad van 15 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2021-2027⁷,
 - gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/765 van de Raad tot wijziging van Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2021-2027⁸ (herziening van het MFK),
 - gezien het Interinstitutioneel Akkoord van 16 december 2020 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie betreffende begrotingsdiscipline, samenwerking in begrotingszaken en goed financieel beheer, alsmede betreffende nieuwe eigen middelen, met inbegrip van een routekaart voor de invoering van nieuwe eigen middelen⁹,
 - gezien de artikelen 97 en 98 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van zijn delegatie in het bemiddelingscomité (A10-0235/2025),
1. keurt het gemeenschappelijk ontwerp goed;
 2. bevestigt de aan deze resolutie gehechte gemeenschappelijke verklaring van het Europees Parlement en de Raad;
 3. neemt kennis van de aan deze resolutie gehechte verklaring van de Commissie;
 4. verzoekt zijn Voorzitter te constateren dat de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2026 definitief is vastgesteld en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*;
 5. verzoekt zijn Voorzitter deze wetgevingsresolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de overige instellingen en de betrokken organen, alsook aan de nationale

² PB L 424 van 15.12.2020, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2020/2053/oj>.

³ PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

⁴ PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 11, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj>.

⁵ PB C 444 I van 22.12.2020, blz. 4.

⁶ PB C 445 van 29.10.2021, blz. 252.

⁷ PB L 325 van 20.12.2022, blz. 11. ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2496/oj>.

⁸ PB L, 2024/765, 29.2.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/765/oj>.

⁹ PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.

parlementen.

BIJLAGE

DEFINITIEVE VERSIE

Begroting 2026 – Elementen voor gezamenlijke conclusies

Deze gezamenlijke conclusies hebben betrekking op de volgende afdelingen:

1. Begroting 2026
2. Begroting 2025 – Ontwerp van gewijzigde begroting nr. 3/2025
3. Verklaringen

Samenvatting

De elementen voor gezamenlijke conclusies behelzen het volgende:

- De totale hoogte van de vastleggingskredieten in de begroting 2026 bedraagt 768,1 192 miljoen EUR. Per saldo blijft er daardoor een marge onder de MFK-maxima voor 2026 over van 715,7 miljoen EUR aan vastleggingskredieten.
- De totale hoogte van de betalingskredieten in de begroting 2026 bedraagt 190 091,6 miljoen EUR. Per saldo blijft er daardoor een marge onder de MFK-maxima voor 2026 over van 20 440,1 miljoen EUR aan betalingskredieten.
- Het flexibiliteitsinstrument voor 2026 wordt ingezet door middel van vastleggingskredieten voor een bedrag van 2 040,9 miljoen EUR, waarvan 1,0 miljoen EUR voor subrubriek 2a *Economische, sociale en territoriale cohesie*, 2 013,1 miljoen EUR voor subrubriek 2b *Veerkracht en waarden*, 3,5 miljoen EUR voor rubriek 5 *Veiligheid en defensie* en 23,3 miljoen EUR voor rubriek 7 *Europees openbaar bestuur*.
- Overeenkomstig artikel 11, lid 1, punt a), van de MFK-verordening wordt uit het enkelvoudig marge-instrument een bedrag van 748,2 miljoen EUR beschikbaar gesteld in vastleggingskredieten in rubriek 7 *Europees openbaar bestuur*.

De betalingskredieten voor 2026 in verband met de beschikbaarstelling van middelen uit het flexibiliteitsinstrument in de jaren 2023-2026 worden door de Commissie geraamd op 2 226,4 miljoen EUR. Het geraamde betalingsschema van de desbetreffende uitstaande bedragen voor deze jaren wordt in de volgende tabel gespecificeerd:

	<i>Flexibiliteitsinstrument — betalingsprofiel (in miljoen EUR)</i>			
<i>Jaar van beschikbaarstelling</i>	2026	2027	Na 2027	Totalen
2023	83,2	0,0	0,0	83,2
2024	83,7	46,3	0,0	129,9
2025	15,8	9,4	5,7	30,9
2026	2 043,7	1,7	1,6	2 046,9
Totaal	2 226,4	57,3	7,2	2 291,0

1. Begroting 2026

1.1. “Afgesloten” lijnen

Tenzij verder in deze conclusies anders is vermeld, worden alle begrotingslijnen bevestigd zoals voorgesteld door de Commissie in de ontwerpbegroting voor 2026, als gewijzigd bij nota van wijzigingen nr. 1/2026.

Bovendien worden alle begrotingslijnen die door de Raad zijn geamendeerd en waar het Parlement in zijn lezing mee heeft ingestemd, tenzij anders vermeld, bevestigd als gewijzigd door de Raad.

Voor de overige begrotingslijnen heeft het bemiddelingscomité de conclusies vastgesteld die zijn opgenomen in de secties 1.2 tot en met 1.7.

1.2. Horizontale kwesties

Gedecentraliseerde agentschappen

De bijdrage van de EU (in vastleggings- en betalingskredieten) en het aantal posten in de personeelsformatie voor alle gedecentraliseerde agentschappen worden vastgesteld op het door de Commissie in de ontwerpbegroting voor 2026 voorgestelde niveau, als gewijzigd bij nota van wijzigingen nr. 1/2026, met de volgende uitzonderingen:

- In subrubriek 2b:
 - Om een normale loopbaanontwikkeling mogelijk te maken, wordt de personeelsformatie van het Europees Openbaar Ministerie (EOM, begrotingsartikel 07 10 08) als volgt gewijzigd: het aantal AD11- en AD8-posten wordt beide verhoogd met 4, gecompenseerd door een vermindering van het aantal AD6-posten met 7 en een vermindering van het aantal AD5-posten met 1. Het aantal AST7- en AST6-posten wordt beide met 1 verhoogd en het aantal AST5-posten wordt met 9 verhoogd, gecompenseerd door een vermindering van het aantal AST4-posten met 8 en een vermindering van het aantal AST3-posten met 3. Het aantal AST-SC4-posten wordt met 1 verhoogd, gecompenseerd door een vermindering van het aantal AST-SC2-posten met 1.
- In rubriek 4:
 - Voor het Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex) (begrotingsartikel 11 10 01) worden 7 posten geschrapt uit de personeelsformatie (2 AD7 en 5 AD6).
- In rubriek 5:
 - Voor het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol, begrotingsartikel 12 10 01) worden 7 posten toegevoegd aan de personeelsformatie (2 AD7 en 5 AD6), en wordt het aantal arbeidscontractanten met 7 verminderd.

Uitvoerende agentschappen

De bijdrage van de EU (in vastleggings- en betalingskredieten) en het aantal posten in de personeelsformatie voor de uitvoerende agentschappen worden vastgesteld op het door de Commissie in de ontwerpbegroting voor 2026 voorgestelde niveau, als gewijzigd bij nota van wijzigingen nr. 1/2026.

Proefprojecten/Vorbereidende acties

Er is overeenstemming bereikt over een omvattend pakket van 24 proefprojecten/voorbereidende acties (PP/VA), waarvan er 17 nieuw zijn, voor een

totaalbedrag van 75,1 miljoen EUR aan vastleggingskredieten, zoals voorgesteld door het Parlement.

Dit pakket is in overeenstemming met de maxima voor proefprojecten en voorbereidende acties zoals vastgelegd in het Financieel Reglement.

1.3. Uitgavenrubrieken van het financieel kader – vastleggingskredieten

Met inachtneming van de bovenstaande conclusies over de agentschappen en de proefprojecten en voorbereidende acties heeft het bemiddelingscomité overeenstemming bereikt over de volgende punten:

Rubriek 1 – Eengemaakte markt, innovatie en digitaal beleid

De vastleggingskredieten worden vastgesteld op het niveau dat de Commissie heeft voorgesteld in de ontwerpbegroting, als gewijzigd bij nota van wijzigingen nr. 1/2026, maar met de volgende aanpassingen waarover het bemiddelingscomité overeenstemming heeft bereikt, zoals weergegeven in onderstaande tabel:

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschied
1.0.11	Horizon Europa	12 973 534 084	12 993 534 084	20 000 000
01 02 02 10	Cluster “Gezondheid”	633 612 599	643 612 599	10 000 000
01 02 02 20	Cluster “Cultuur, creativiteit en inclusieve samenleving”	321 003 359	331 003 359	10 000 000
1.0.221	CEF – Vervoer	1 682 832 744	1 691 332 744	8 500 000
02 03 01	Connecting Europe Facility (CEF) — Vervoer	1 669 776 945	1 678 276 945	8 500 000
1.0.222	CEF – Energie	1 013 427 101	1 028 427 101	15 000 000
02 03 02	Connecting Europe Facility (CEF) — Energie	1 007 840 756	1 022 840 756	15 000 000
1.0.23	Programma Digitaal Europa	999 735 911	999 897 911	162 000
02 04 01 11	Ondersteunende uitgaven voor het ECCC	122 676 720	122 838 720	162 000
1.0.31	Programma voor de eengemaakte markt (incl. kmo's)	622 015 999	624 015 999	2 000 000
03 02 02	De concurrentiepositie van ondernemingen, en met name kleine en middelgrote ondernemingen, verbeteren en hun toegang tot de markt ondersteunen	134 197 119	136 197 119	2 000 000
PPVA	Proefprojecten en voorbereidende acties			62 920 000
	Totaal			108 582 000

De versterking van het Europees kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging met 0,2 miljoen EUR is bedoeld voor de financiering van twee extra posten in de personeelsformatie.

Als gevolg hiervan wordt het overeengekomen niveau van de vastleggingskredieten vastgesteld op 22 163,0 miljoen EUR, waardoor er een marge van 47,0 miljoen EUR overblijft onder het uitgavenmaximum van rubriek 1.

Subrubriek 2a – Economische, sociale en territoriale samenhang

De vastleggingskredieten worden vastgesteld op het niveau dat de Commissie heeft voorgesteld in de ontwerpbegroting, als gewijzigd bij nota van wijzigingen nr. 1/2026, maar met de volgende aanpassingen waarover het bemiddelingscomité overeenstemming heeft bereikt, zoals weergegeven in onderstaande tabel:

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
PPVA	Proefprojecten en voorbereidende acties			1 500 000
	Totaal			1 500 000

Als gevolg hiervan wordt het overeengekomen niveau van de vastleggingskredieten vastgesteld op 56 594,0 miljoen EUR, waarbij er geen marge onder het uitgavenmaximum van subrubriek 2a overblijft, en er uit het flexibiliteitsinstrument een bedrag van 1,0 miljoen EUR beschikbaar wordt gesteld overeenkomstig artikel 12 van de MFK-verordening.

Subrubriek 2b – Veerkracht en waarden

De vastleggingskredieten worden vastgesteld op het niveau dat de Commissie heeft voorgesteld in de ontwerpbegroting, als gewijzigd bij nota van wijzigingen nr. 1/2026, maar met de volgende aanpassingen waarover het bemiddelingscomité overeenstemming heeft bereikt, zoals weergegeven in onderstaande tabel:

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
2.2.13	Steun voor de Turks-Cypriotische gemeenschap	35 671 000	36 171 000	500 000
05 04 01	Financiële steun ten behoeve van de bevordering van de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap	33 479 713	33 979 713	500 000
2.2.21	Europese herstel- en veerkrachtfaciliteit (incl. instrument voor technische ondersteuning)	109 535 580	52 535 580	-57 000 000
06 02 02	Instrument voor technische ondersteuning	107 327 580	50 327 580	-57 000 000
2.2.24	Uniemechanisme voor civiele bescherming (rescEU)	167 657 430	177 657 430	10 000 000
06 05 01	Uniemechanisme voor civiele bescherming	167 657 430	177 657 430	10 000 000
2.2.25	EU4Health	684 874 008	687 874 008	3 000 000
06 06 01	EU4Health-programma	658 265	661 265	3 000 000

		985	985	
2.2.312	<i>Werkgelegenheid en sociale innovatie</i>	107 710 821	108 710 821	1 000 000
07 02 04	ESF+ — Onderdeel werkgelegenheid en sociale innovatie (EaSI)	105 410 821	106 410 821	1 000 000
2.2.32	<i>Erasmus+</i>	4 274 298 160	4 277 298 160	3 000 000
07 03 01 01	Bevordering van de leermobiliteit van particulieren en groepen, en van samenwerking, inclusie en kansengelijkheid, excellentie, creativiteit en innovatie op het niveau van organisaties en beleid op het gebied van onderwijs en opleiding — Indirect beheer	3 042 584 266	3 045 584 266	3 000 000
2.2.34	<i>Creatief Europa</i>	396 025 017	397 025 017	1 000 000
07 05 03	Sectoroverschrijdend onderdeel	33 030 185	34 030 185	1 000 000
2.2.352	<i>Burgers, gelijkheid, rechten en waarden</i>	290 904 400	291 904 400	1 000 000
07 06 04	Waarden van de Unie	120 762 466	121 762 466	1 000 000
2.2.3 SPEC	<i>Prerogatieven</i>	187 366 177	188 866 177	1 500 000
07 20 04 09	Voorlichtings- en opleidingsmaatregelen ten behoeve van werknemersorganisaties	23 133 016	24 633 016	1 500 000
PPVA	<i>Proefprojecten en voorbereidende acties</i>			9 200 000
	Totaal			-26 800 000

De algemene behoefte voor de rentepost van het EURI ten belope van 4 225,4 miljoen EUR boven de financiële programmering voor 2026 wordt deels gefinancierd uit de resterende marge onder subrubriek 2b van 99,6 miljoen EUR en de beschikbaarstelling van 2 013,1 miljoen EUR in het kader van het flexibiliteitsinstrument, samen een bedrag van 2 112,7 miljoen EUR, wat overeenkomt met 50 % van de bijkomende behoeften. Het EURI-instrument zal worden ingezet voor de resterende 50 %, d.w.z. 2 112,7 miljoen EUR. Dit bedrag wordt volledig gedekt door de vrijmakingen sinds 2021 overeenkomstig artikel 10 bis, lid 3, punt a), van de MFK-verordening.

Als gevolg daarvan is het overeengekomen niveau van de vastleggingskredieten vastgesteld op 15 055,8 miljoen EUR, waarbij er geen marge onder het uitgavenmaximum van subrubriek 2b overblijft en er uit het flexibiliteitsinstrument een bedrag van 2 013,1 miljoen EUR beschikbaar wordt gesteld overeenkomstig artikel 12 van de MFK-verordening en er uit het EURI-instrument een bedrag van 2 112,7 miljoen EUR beschikbaar wordt gesteld overeenkomstig artikel 10 bis, lid 3, punt a), van de MFK-verordening.

Rubriek 3 – Natuurlijke hulpbronnen en milieu

De vastleggingskredieten worden vastgesteld op het niveau dat de Commissie heeft voorgesteld in de ontwerpbegroting, als gewijzigd bij nota van wijzigingen nr. 1/2026, maar met de volgende aanpassingen waarover het bemiddelingscomité overeenstemming heeft bereikt, zoals weergegeven in onderstaande tabel:

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Vershil
3.1.11	Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF)	40 130 086 767	40 011 259 481	-118 827 286
08 02 01	Landbouwreserve	172 631 381	137 486 942	-35 144 439
08 02 04 01	Basisinkomenssteun voor duurzaamheid	17 944 178 630	17 860 495 783	-83 682 847
3.2.21	Programma voor het milieu en klimaatactie (LIFE)	803 556 423	813 556 423	10 000 000
09 02 01	Natuur en biodiversiteit	323 258 983	328 258 983	5 000 000
09 02 04	Transitie naar schone energie	137 443 577	142 443 577	5 000 000
PPVA	Proefprojecten en voorbereidende acties			1 500 000
	Totaal			-107 327 286

Als gevolg hiervan wordt het overeengekomen niveau van de vastleggingskredieten vastgesteld op 56 529,4 miljoen EUR, waardoor er een marge van 570,6 miljoen EUR overblijft onder het uitgavenmaximum van rubriek 3.

p.m. De totale ELGF-behoeften voor 2026, met inbegrip van de landbouwreserve, worden nu geraamd op 41 331,2 miljoen EUR. Dit is een stijging van 426 miljoen EUR ten opzichte van de ontwerpbegroting 2026, die voorziet in volledige steun voor jonge landbouwers op basis van de behoeften en een verhoging van de afzetbevorderingsmaatregelen met 105 miljoen EUR.

Rubriek 4 – Migratie en grensbeheer

De vastleggingskredieten worden vastgesteld op het niveau dat de Commissie heeft voorgesteld in de ontwerpbegroting, als gewijzigd bij nota van wijzigingen nr. 1/2026, maar met de volgende aanpassingen waarover het bemiddelingscomité overeenstemming heeft bereikt, zoals weergegeven in onderstaande tabel:

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Vershil
4.0.211	Fonds voor geïntegreerd grensbeheer (IBMF) – Instrument voor grensbeheer en visa (BMVI)	1 121 476 375	1 131 476 375	10 000 000
11 02 01	Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid	1 116 186 059	1 126 186 059	10 000 000
4.0.2DAG	Gedecentraliseerde agentschappen	1 424 770 391	1 423 636 391	-1 134 000
11 10 01	Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex)	1 108 076 519	1 106 942 519	-1 134 000
	Totaal			8 866 000

Als gevolg hiervan wordt het overeengekomen niveau van de vastleggingskredieten vastgesteld op 5 018,9 miljoen EUR, waardoor er een marge van 84,1 miljoen EUR overblijft onder het uitgavenmaximum van rubriek 4.

Rubriek 5 – Veiligheid en defensie

De vastleggingskredieten worden vastgesteld op het niveau dat de Commissie heeft voorgesteld in de ontwerpbegroting, als gewijzigd bij nota van wijzigingen nr. 1/2026, maar met de volgende aanpassingen waarover het bemiddelingscomité overeenstemming heeft bereikt, zoals weergegeven in onderstaande tabel:

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Vershil
5.0.22	Militaire mobiliteit	251 250 954	261 250 954	10 000 000
13 04 01	Militaire mobiliteit	249 391 815	259 391 815	10 000 000
5.0.25	Programma voor de Europese defensie-industrie	621 256 000	621 256 000	0
13 01 06	Ondersteunende uitgaven voor het programma voor de Europese defensie-industrie	4 712 000	14 757 000	10 045 000
13 01 07	Ondersteunende uitgaven voor het instrument voor steun aan Oekraïne		2 000 000	2 000 000
13 08 01	Programma voor de Europese defensie-industrie	616 544 000	456 499 000	-160 045 000
13 08 02	Instrument voor steun aan Oekraïne		148 000 000	148 000 000
	Totaal			10 000 000

Als gevolg hiervan wordt het overeengekomen niveau van de vastleggingskredieten vastgesteld op 2 813,5 miljoen EUR, waarbij er geen marge onder het uitgavenmaximum van rubriek 5 overblijft, en er uit het flexibiliteitsinstrument een bedrag van 3,5 miljoen EUR beschikbaar wordt gesteld overeenkomstig artikel 12 van de MFK-verordening.

Rubriek 6 – Nabuurschap en internationaal beleid

De vastleggingskredieten worden vastgesteld op het niveau dat de Commissie heeft voorgesteld in de ontwerpbegroting, maar met de volgende aanpassingen waarover het bemiddelingscomité overeenstemming heeft bereikt, zoals weergegeven in onderstaande tabel:

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Vershil
6.0.111	<i>Instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa als wereldspeler (NDICI – Europa als wereldspeler)</i>	10 111 959 311	10 171 959 311	60 000 000
14 02 01 10	Zuidelijk nabuurschap	1 828 764 508	1 863 764 508	35 000 000
14 02 01 11	Oostelijk nabuurschap	339 730 635	249 930 635	-89 800 000
14 02 01 13	Hervormings- en groeifaciliteit voor de Republiek Moldavië	0	114 800 000	114 800 000
6.0.12	<i>Humanitaire hulp (HUMA)</i>	1 927 496 735	1 962 496 735	35 000 000
5.1.2.e	Humanitaire hulp	1 833 505 988	1 868 505 988	35 000 000
	Totaal			95 000 000

De verlaging voor begrotingsonderdeel 14 02 01 11 met 89,8 miljoen EUR is het nettoresultaat van de overdracht van 114,8 miljoen EUR naar het nieuw gecreëerde begrotingsonderdeel 14 02 01 13 en een verhoging met 25 miljoen EUR voor het Oostelijk Nabuurschap.

Als gevolg hiervan wordt het overeengekomen niveau van de vastleggingskredieten vastgesteld op 15 600,0 miljoen EUR, waardoor er een marge van 14,0 miljoen EUR overblijft onder het uitgavenmaximum van rubriek 6.

Rubriek 7 - Europees openbaar bestuur

Het aantal posten in de personeelsformaties van de instellingen en de kredieten die de Commissie heeft voorgesteld in de ontwerpbegroting, als gewijzigd bij nota van wijzigingen 1/2026, worden door het bemiddelingscomité goedgekeurd met de volgende aanpassingen om rekening te houden met de budgettaire gevolgen van de lager dan verwachte salarisverhoging voor 2025 voor de administratieve uitgaven voor 2026:

- Voor de afdeling van het Europees Parlement worden de vastleggings- en betalingskredieten met 31,4 miljoen EUR verlaagd.
- Voor de afdeling van de Europese Raad en de Raad worden de vastleggings- en betalingskredieten met 9,3 miljoen EUR verlaagd.
- Voor de afdeling van de Europese Commissie worden de vastleggings- en betalingskredieten met 140,1 miljoen EUR verlaagd.
- Voor de afdeling van het Hof van Justitie van de Europese Unie worden de vastleggings- en betalingskredieten met 8,4 miljoen EUR verlaagd.
- Voor de afdeling van de Europese Rekenkamer worden de vastleggings- en betalingskredieten met 3,4 miljoen EUR verlaagd.
- Voor de afdeling van het Europees Economisch en Sociaal Comité worden de vastleggings- en betalingskredieten met 1,9 miljoen EUR verlaagd.
- Voor de afdeling van het Europees Comité van de Regio's worden de vastleggings- en betalingskredieten met 1,8 miljoen EUR verlaagd.
- Voor de afdeling van de Europese Ombudsman worden de vastleggings- en betalingskredieten met 0,1 miljoen EUR verlaagd.
- Voor de afdeling van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming worden de vastleggings- en betalingskredieten met 0,4 miljoen EUR verlaagd.
- Voor de afdeling van de Europese Dienst voor extern optreden worden de vastleggings- en betalingskredieten met 6,0 miljoen EUR verlaagd.

Daarnaast worden de volgende aanpassingen overeengekomen:

- Voor de afdeling van het Hof van Justitie van de Europese Unie worden zes posten toegevoegd aan de personeelsformatie, terwijl het aantal arbeidscontractanten met vijf wordt verhoogd. Het overeenkomstige niveau van vastleggings- en betalingskredieten wordt verhoogd met 0,7 miljoen EUR, rekening houdend met de gemiddelde aanwerving halverwege het jaar.
- Voor de afdeling van de Europese Ombudsman worden de vastleggings- en betalingskredieten met 0,3 miljoen EUR verhoogd.
- Voor de afdeling van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming worden 12 posten toegevoegd aan de personeelsformatie (waarvan zeven voor de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming en vijf voor het Europees Comité voor gegevensbescherming), terwijl het aantal arbeidscontractanten met vijf wordt verhoogd. Het overeenkomstige niveau van vastleggings- en betalingskredieten wordt verhoogd met 1,2 miljoen EUR, rekening houdend met de gemiddelde aanwerving halverwege het jaar.
- Voor de afdeling van de Europese Dienst voor extern optreden worden de vastleggings- en betalingskredieten voor de veiligheid van delegaties (begrotingslijn 3 0 0 3) met 3,0 miljoen EUR verhoogd.

De totale aanpassing resulteert in een daling in rubriek 7 met 197,7 miljoen EUR.

Afdeling 1 – Europees Parlement

Begrotingson derdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
1 0 0 0	Salarissen	100 920 000	98 955 941	-1 964 059
1 0 2	Overbruggingstoelagen	2 287 000	2 242 491	-44 509
1 0 3 1	Invaliditeitspensioenen (KVL)	102 000	100 015	-1 985
1 0 3 2	Overlevingspensioenen (KVL)	2 160 000	2 117 963	-42 037
1 2 0 0	Salaris en vergoedingen	973 382 485	954 438 964	-18 943 521
1 2 0 2	Betaalde overuren	57 573	56 453	-1 120
1 2 2 0	Vergoedingen bij ontheffing van het ambt en verlof om redenen van dienstbelang	4 790 000	4 696 779	-93 221
1 4 0 0	Andere personeelsleden — 5.1.2.e en fracties	100 945 810	98 981 249	-1 964 561
1 4 0 1	Andere personeelsleden — Beveiliging	57 780 573	56 656 074	-1 124 499
1 4 0 2	Andere personeelsleden — Chauffeurs in het 5.1.2.e generaal	10 316 589	10 115 812	-200 777
1 4 0 4	Stages, gedetacheerde nationale deskundigen, uitwisseling van ambtenaren en studiebezoeken	15 912 203	15 602 527	-309 676
1 4 0 5	Uitgaven voor tolkendiensten	64 850 000	63 587 919	-1 262 081
4 2 2	Assistentie aan de leden	279 165 340	273 732 353	-5 432 987
	Totaal			-31 385 033

Afdeling 2 – Europese Raad en Raad

Begrotingson derdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
1 0 0 0	Basissalaris	470 000	465 000	-5 000
1 0 0 1	Aan het ambt verbonden rechten	104 000	103 000	-1 000
1 0 1 0	Tijdelijke toelage	270 000	267 000	-3 000
1 1 0 0	Basissalarissen	349 188 591	343 985 187	-5 203 404
1 1 0 1	Aan het ambt verbonden statutaire rechten	2 011 000	1 989 000	-22 000
1 1 0 2	Uit het Statuut voortvloeiende rechten in verband met de persoonlijke situatie van het personeelslid	88 737 000	87 315 000	-1 422 000
1 1 0 3	Sociale zekerheid	14 099 000	13 875 000	-224 000
1 1 0 4	Aanpassingscoëfficiënten	162 000	161 000	-1 000
1 1 0 7	Jaarlijkse aanpassing van de bezoldigingen	9 835 000	7 626 000	-2 209 000
1 2 0 0	Andere personeelsleden	14 164 000	14 022 000	-142 000
1 2 0 1	Gedetacheerde nationale deskundigen	1 541 000	1 524 000	-17 000
1 2 0 2	Stages	1 004 000	999 000	-5 000
1 2 0 7	Jaarlijkse aanpassing van de	299 000	233 000	-66 000

	bezoldigingen			
	Totaal			-9 320 404

Afdeling 3 – Europese Commissie

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Vershil
20 01 01 01	Salarissen, toelagen en betalingen voor de leden van de instelling	13 461 000	13 198 000	-263 000
20 01 01 03	Vergoedingen van gewezen leden	1 527 000	1 497 000	-30 000
20 01 02 01	Salarissen en vergoedingen — Centrale diensten en vertegenwoordigingen	2 876 647 656	2 819 649 656	-56 998 000
20 01 02 02	Uitgaven en vergoedingen voor aanwerving, overplaatsing en beëindiging van de dienst — Centrale diensten en vertegenwoordigingen	16 565 000	16 266 000	-299 000
20 01 02 03	Salarissen en vergoedingen — Delegaties van de Unie	156 981 000	153 921 000	-3 060 000
20 01 02 04	Uitgaven en vergoedingen voor aanwerving, overplaatsing en beëindiging van de dienst — Delegaties van de Unie	9 649 000	9 589 000	-60 000
20 01 04	Terbeschikkinggestelde, van het ambt ontheven of ontslagen ambtenaren	7 864 000	7 709 000	-155 000
20 02 01 01	Arbeidscontractanten	112 839 876	111 055 971	-1 783 905
20 02 01 02	Uitzendkrachten en technisch-administratieve bijstand ter ondersteuning van verschillende activiteiten	12 152 867	12 015 404	-137 463
20 02 01 03	Ambtenaren uit de lidstaten die tijdelijk zijn gedetacheerd bij de instelling	52 175 883	51 310 308	-865 575
20 02 02 01	Arbeidscontractanten	21 808 000	21 686 000	-122 000
20 02 03 01	Arbeidscontractanten	941 000	924 000	-17 000
20 02 04	Kosten voor de organisatie van stages voor afgestudeerden bij de instelling	13 900 000	13 700 000	-200 000
20 02 05	Bijzondere adviseurs	1 728 000	1 710 000	-18 000
20 03 15 01	Publicatiebureau	125 577 575	123 994 575	-1 583 000
O1 01 01 01	Salaris en vergoedingen	79 484 080	77 943 080	-1 541 000
O1 01 01 02	Uitgaven en vergoedingen voor aanwerving, overplaatsing en beëindiging van de dienst	436 000	429 000	-7 000
O1 01 02	Extern personeel	2 936 000	2 901 000	-35 000
20 03 15 02	Europees Bureau voor personeelsselectie	29 390 474	29 063 474	-327 000
O2 01 01 01	Salaris en vergoedingen	15 336 224	15 035 224	-301 000
O2 01 02	Extern personeel	1 752 000	1 726 000	-26 000
20 03 16 01	Bureau beheer en afwikkeling van de individuele rechten	62 228 744	61 168 744	-1 060 000
O3 01 01 01	Salaris en vergoedingen	18 610 200	18 182 200	-428 000
O3 01 01 02	Uitgaven en vergoedingen voor aanwerving, overplaatsing en beëindiging van de dienst	115 000	113 000	-2 000
O3 01 02	Extern personeel	25 437 536	24 807 536	-630 000
20 03 16 02	Bureau voor infrastructuur en logistiek — Brussel	106 944 674	104 979 674	-1 965 000
O4 01 01 01	Salaris en vergoedingen	39 352 000	38 562 000	-790 000
O4 01 01 02	Uitgaven en vergoedingen voor	163 000	161 000	-2 000

	aanwerving, overplaatsing en beëindiging van de dienst			
O4 01 02 01	Extern personeel — OIB	34 860 000	34 077 000	-783 000
O4 01 02 02	Extern personeel — Kinderopvang	13 868 000	13 478 000	-390 000
20 03 16 03	Bureau voor infrastructuur en logistiek — Luxemburg	34 688 290	34 199 290	-489 000
O5 01 01 01	Salaris en vergoedingen	13 335 088	13 078 088	-257 000
O5 01 01 02	Uitgaven en vergoedingen voor aanwerving, overplaatsing en beëindiging van de dienst	91 000	90 000	-1 000
O5 01 02 01	Extern personeel — OIL	10 818 336	10 624 336	-194 000
O5 01 02 02	Extern personeel — Kinderopvang	3 606 000	3 569 000	-37 000
20 03 17	Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF)	74 122 474	73 057 474	-1 065 000
O6 01 01 01	Salaris en vergoedingen	53 692 224	52 646 224	-1 046 000
O6 01 01 02	Uitgaven en vergoedingen voor aanwerving, overplaatsing en beëindiging van de dienst	181 000	179 000	-2 000
O6 01 02	Extern personeel	3 376 000	3 359 000	-17 000
21 01 01	Pensioenen en toelagen	2 995 843 000	2 934 716 000	-61 127 000
21 01 02 01	Pensioenen van voormalige leden van het Europees Parlement	24 257 000	23 785 000	-472 000
21 01 02 02	Pensioenen van voormalige voorzitters van de Europese Raad en van voormalige secretarissen-generaal van de Raad van de Europese Unie	821 000	805 000	-16 000
21 01 02 03	Pensioenen van voormalige leden van de Commissie	14 289 000	14 010 000	-279 000
21 01 02 04	Pensioenen van voormalige leden van het Hof van Justitie van de Europese Unie	21 132 000	20 722 000	-410 000
21 01 02 05	Pensioenen van voormalige leden van de Rekenkamer	8 386 000	8 222 000	-164 000
21 01 02 06	Pensioenen van voormalige Europese ombudsmannen	320 000	313 000	-7 000
21 01 02 07	Pensioenen van voormalige Europese Toezichthouders voor gegevensbescherming	400 000	394 000	-6 000
21 02 01 01	Bureau van de secretaris-generaal van de Europese scholen (Brussel)	18 658 217	18 603 690	-54 527
21 02 01 02	Brussel I (Ukkel)	50 074 677	48 794 818	-1 279 859
21 02 01 03	Brussel II (Woluwe)	43 910 339	42 866 655	-1 043 684
21 02 01 04	Brussel III (Elsene)	36 979 862	36 046 764	-933 098
21 02 01 05	Brussel IV (Laken)	35 501 500	34 562 938	-938 562
21 02 01 06	Luxemburg I	25 789 995	25 083 629	-706 366
21 02 01 07	Luxemburg II	16 744 841	16 223 379	-521 462
21 02 01 08	Mol (BE)	11 831 023	11 511 347	-319 676
21 02 01 09	Frankfurt am Main (DE)	8 973 151	8 706 543	-266 608
21 02 01 10	Karlsruhe (DE)	7 605 891	7 252 166	-353 725
21 02 01 11	München (DE)	645 945	630 788	-15 157
21 02 01 12	Alicante (ES)	1 703 986	1 650 153	-53 833
21 02 01 13	Varese (IT)	14 227 750	13 769 743	-458 007
21 02 01 14	Bergen (NL)	5 013 500	4 883 939	-129 561
	Totaal			-140 053 068

Afdeling 4 – Hof van Justitie van de Europese Unie

Begrotingsonderdeel / Programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
1 0 0 0	Salarissen en vergoedingen	42 395 000	41 558 000	-837 000
1 0 0 2	Rechten in verband met indiensttreding, overplaatsing en beëindiging van de dienst	884 000	870 000	5.1.2.e
1 0 2	Overbruggingstoelagen	4 020 000	3 941 000	-79 000
1 2 0 0	Salarissen en vergoedingen	362 240 000	355 627 000	-6 613 000
1 2 0 2	Betaalde overuren	798 000	782 000	-16 000
1 2 0 4	Rechten bij indiensttreding, overplaatsing en beëindiging van de dienst	2 373 000	2 330 000	-43 000
1 4 0 0	Andere personeelsleden	13 617 133	13 560 633	-56 500
1 4 0 4	Stages en uitwisseling van personeel	4 016 000	3 996 000	-20 000
	Totaal			-7 678 500

Afdeling 5 – Europese Rekenkamer

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
1 0 0 0	Bezoldiging, vergoedingen en pensioenen	11 709 000	11 477 000	-232 000
1 0 0 2	Rechten in verband met de ambtsaanvaarding en ambtsneerlegging	594 000	585 000	-9 000
1 0 2	Overbruggingstoelagen	410 000	402 000	-8 000
1 2 0 0	Salaris en vergoedingen	154 736 000	151 728 000	-3 008 000
1 2 0 2	Betaalde overuren	219 000	214 000	-5 000
1 2 0 4	Rechten in verband met indiensttreding, overplaatsing en beëindiging van de dienst	1 114 000	1 095 000	-19 000
1 4 0 0	Andere personeelsleden	7 053 000	6 917 000	-136 000
	Totaal			-3 417 000

Afdeling 6 – Europees Economisch en Sociaal Comité

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
1 2 0 0	Salaris en vergoedingen	100 702 000	98 880 971	-1 821 029
1 4 0 0	Andere personeelsleden	3 272 581	3 207 850	-64 731
1 4 0 4	Stages, subsidies en uitwisseling van ambtenaren	1 041 195	1 022 777	-18 418
	Totaal			-1 904 178

Afdeling 7 – Europees Comité van de Regio's

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
1 2 0 0	Salaris en vergoedingen	80 480 000	78 830 160	-1 649 840
1 4 0 0	Andere personeelsleden	6 414 907	6 283 401	-131 506
	Totaal			-1 781 346

Afdeling 8 – Europese Ombudsman

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
1 0 0	Salarissen, vergoedingen en toelagen	575 000	563 000	-12 000
1 2 0 0	Salarissen, toelagen en vergoedingen	11 920 000	11 820 000	-100 000
1 4 0 0	Andere personeelsleden	585 000	580 000	-5 000
1 4 0 4	Stages, beurzen en uitwisseling van ambtenaren	260 000	255 000	-5 000
2 0 0 2	Schoonmaak, onderhoud en energieverbruik	225 589	319 000	93 411
2 3 2	Ondersteuning van werkzaamheden	182 000	382 000	200 000
	Totaal			171 411

Afdeling 9 – Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
1 0 0 0	Salaris en vergoedingen	504 500	494 000	-10 500
1 1 0 0	Salaris en vergoedingen	12 306 902	12 622 693	315 791
1 1 1 0	Arbeidscontractanten	2 655 898	2 697 099	41 201
3 0 1 0	Salaris en vergoedingen	3 338 154	3 664 293	326 139
3 0 2 0	Arbeidscontractanten	1 407 981	1 453 247	45 266
	Totaal			717 897

Afdeling 10 – Europese Dienst voor extern optreden

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in vastleggingskredieten (in EUR)		
		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
1 1 0 0	Basissalarissen	142 939 000	139 939 000	-3 000 000
3 0 0 0	Salaris en andere rechten voor statutaire personeelsleden	168 774 000	165 774 000	-3 000 000

3 0 0 3	Gebouwen en daarmee samenhangende kosten	197 026 260	200 026 260	3 000 000
	Totaal			-3 000 000

Als gevolg van bovenstaande is het overeengekomen niveau van de vastleggingskredieten vastgesteld op 13 277,5 miljoen EUR, waarbij er geen marge onder het uitgavenplafond van rubriek 7 overblijft en er uit het enkelvoudig marge-instrument een bedrag van 748,2 miljoen EUR beschikbaar wordt gesteld overeenkomstig artikel 1 van de MFK-verordening en uit het flexibiliteitsinstrument een bedrag van 23,3 miljoen EUR, overeenkomstig artikel 11, lid 12, punt a), van de MFK-verordening.

Thematische speciale instrumenten: EFG, ESR, EAR en BAR

De vastleggingskredieten voor het Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering (EFG), de Reserve voor Europese solidariteit (ESR), de reserve voor noodhulp (EAR) en de reserve voor aanpassing aan de Brexit (BAR) worden vastgesteld op het niveau dat door de Commissie is voorgesteld in de ontwerpbegroting.

1.4. Betalingskredieten

De totale hoogte van de betalingskredieten in de begroting 2026 wordt vastgesteld op het niveau van de ontwerpbegroting, als gewijzigd bij nota van wijzigingen nr. 1/2026, met de volgende aanpassingen als overeengekomen door het bemiddelingscomité:

1. Er wordt rekening gehouden met het overeengekomen niveau van vastleggingskredieten voor niet-gesplitste uitgaven (rubrieken 1 t/m 6), waarvoor het niveau van de betalingskredieten gelijk is aan de hoogte van de vastleggingskredieten. Dit geldt voor de totale verlaging voor het ELGF met 118,8 miljoen EUR. Rekening houdend met de aanpassing van de ondersteunende uitgaven voor het programma voor de Europese defensie-industrie en de ondersteunende uitgaven voor het instrument voor steun aan Oekraïne, komt het gecombineerde effect neer op een daling met 107,9 miljoen EUR;
2. De aanpassing in rubriek 7 resulteert in een daling van 197,7 miljoen EUR;
3. De betalingskredieten voor alle *nieuwe* door het Parlement voorgestelde proefprojecten en voorbereidende acties worden vastgesteld op 25 % van de overeenkomstige vastleggingskredieten of op het door het Parlement voorgestelde niveau indien dit lager is. In het geval van verlenging van bestaande proefprojecten en voorbereidende acties is het niveau van de betalingskredieten het niveau dat is vastgesteld in de ontwerpbegroting als gewijzigd bij nota van wijzigingen 1/2026 plus 25 % van de overeenkomstige nieuwe vastleggingskredieten. Het gecombineerde gevolg is een stijging van 18,8 miljoen EUR;
4. Het gecombineerde gevolg van de aanpassingen aan de begrotingsonderdelen voor gesplitste uitgaven is een stijging van 60,2 miljoen EUR.

De aanpassingen, die resulteren in een totale daling van 226,5 miljoen EUR, zijn nader beschreven in de volgende tabel:

Begrotingsonderdeel / programma	Omschrijving	Variatie in betalingskredieten (in EUR)

		OB 2026 (incl. nota van wijzigingen 1/2026)	Begroting 2026	Verschil
Rubriek 1				
<i>1.0.11</i>	<i>Horizon Europa</i>	<i>13 845 426 545</i>	<i>13 850 426 545</i>	<i>5 000 000</i>
01 02 02 10	Cluster “Gezondheid”	657 984 229	660 484 229	2 500 000
01 02 02 20	Cluster “Cultuur, creativiteit en inclusieve samenleving”	249 754 819	252 254 819	2 500 000
<i>1.0.221</i>	<i>CEF – Vervoer</i>	<i>1 571 555 799</i>	<i>1 573 680 799</i>	<i>2 125 000</i>
02 03 01	Connecting Europe Facility (CEF) — Vervoer	890 000 000	892 125 000	2 125 000
<i>1.0.222</i>	<i>CEF – Energie</i>	<i>765 586 345</i>	<i>769 336 345</i>	<i>3 750 000</i>
02 03 02	Connecting Europe Facility (CEF) — Energie	400 000 000	403 750 000	3 750 000
<i>1.0.23</i>	<i>Programma Digitaal Europa</i>	<i>1 561 269 990</i>	<i>1 561 431 990</i>	<i>162 000</i>
02 04 01 11	Ondersteunende uitgaven voor het ECCC	158 672 439	158 834 439	162 000
<i>1.0.31</i>	<i>Programma voor de eengemaakte markt (incl. kmo's)</i>	<i>525 367 605</i>	<i>525 867 605</i>	<i>500 000</i>
03 02 02	De concurrentiepositie van ondernemingen, en met name kleine en middelgrote ondernemingen, verbeteren en hun toegang tot de markt ondersteunen	109 338 871	109 838 871	500 000
<i>PPVA</i>	<i>Proefprojecten en voorbereidende acties</i>			<i>15 730 000</i>
	Totaal rubriek 1			27 267 000
Subrubriek 2a				
<i>PPVA</i>	<i>Proefprojecten en voorbereidende acties</i>			<i>375 000</i>
	Totaal subrubriek 2a			375 000
Subrubriek 2b				
<i>2.2.13</i>	<i>Steun voor de Turks-Cypriotische gemeenschap</i>	<i>37 191 287</i>	<i>37 316 287</i>	<i>125 000</i>
05 04 01	Financiële steun ten behoeve van de bevordering van de economische ontwikkeling van de Turks- Cypriotische gemeenschap	33 000 000	33 125 000	125 000
<i>2.2.21</i>	<i>Europese herstel- en veerkrachtfaciliteit (incl. instrument voor technische ondersteuning)</i>	<i>124 631 515</i>	<i>114 631 515</i>	<i>-10 000 000</i>
06 02 02	Instrument voor technische ondersteuning	122 423 515	112 423 515	-10 000 000
<i>2.2.24</i>	<i>Uniemechanisme voor civiele bescherming (rescEU)</i>	<i>208 500 000</i>	<i>211 000 000</i>	<i>2 500 000</i>
06 05 01	Uniemechanisme voor civiele bescherming	189 000 000	191 500 000	2 500 000
<i>2.2.25</i>	<i>EU4Health</i>	<i>573 208 023</i>	<i>573 958 023</i>	<i>750 000</i>
06 06 01	EU4Health-programma	545 000 000	545 750 000	750 000
<i>2.2.312</i>	<i>Werkgelegenheid en sociale innovatie</i>	<i>104 300 000</i>	<i>104 550 000</i>	<i>250 000</i>
07 02 04	ESF+ — Onderdeel werkgelegenheid en sociale innovatie (EaSI)	102 000 000	102 250 000	250 000

2.2.32	Erasmus+	4 248 610 336	4 249 360 336	750 000
07 03 01 01	Bevordering van de leermobiliteit van particulieren en groepen, en van samenwerking, inclusie en kansengelijkheid, excellentie, creativiteit en innovatie op het niveau van organisaties en beleid op het gebied van onderwijs en opleiding — Indirect beheer	2 985 720 000	2 986 470 000	750 000
2.2.34	Creatief Europa	358 230 897	358 480 897	250 000
07 05 03	Sectoroverschrijdend onderdeel	27 295 140	27 545 140	250 000
2.2.352	Burgers, gelijkheid, rechten en waarden	216 221 351	216 471 351	250 000
07 06 04	Waarden van de Unie	89 176 175	89 426 175	250 000
2.2.3 SPEC	Prerogatieven	179 370 713	179 745 713	375 000
07 20 04 09	Voorlichtings- en opleidingsmaatregelen ten behoeve van werknemersorganisaties	25 000 000	25 375 000	375 000
PPVA	Proefprojecten en voorbereidende acties	2 300 000		
	Totaal subrubriek 2b	-2 450 000		
Rubriek 3				
3.1.11	Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF)	40 076 894 101	39 958 066 815	-118 827 286
08 02 01	Landbouwreserve	172 631 381	137 486 942	-35 144 439
08 02 04 01	Basisinkomenssteun voor duurzaamheid	17 944 178 630	17 860 495 783	-83 682 847
3.2.21	Programma voor het milieu en klimaatactie (LIFE)	714 570 591	717 070 591	2 500 000
09 02 01	Natuur en biodiversiteit	198 703 865	199 953 865	1 250 000
09 02 04	Transitie naar schone energie	118 000 000	119 250 000	1 250 000
PPVA	Proefprojecten en voorbereidende acties	375 000		
	Totaal rubriek 3	-115 952 286		
Rubriek 4				
4.0.211	Fonds voor geïntegreerd grensbeheer (IBMF) – Instrument voor grensbeheer en visa (BMVI)	748 591 799	751 091 799	2 500 000
11 02 01	Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid	670 914 087	673 414 087	2 500 000
4.0.2DAG	Gedecentraliseerde agentschappen	1 423 370 943	1 422 236 943	-1 134 000
11 10 01	Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex)	1 108 076 519	1 106 942 519	-1 134 000
PPVA	Proefprojecten en voorbereidende acties	0		
	Totaal rubriek 4	1 366 000		
Rubriek 5				
5.0.22	Militaire mobiliteit	166 859 139	169 359 139	2 500 000
13 04 01	Militaire mobiliteit	165 000 000	167 500 000	2 500 000
5.0.25	Programma voor de Europese defensie-industrie	621 256 000	621 256 000	0
13 01 06	Extern personeel — Delegaties van de Unie	4 712 000	14 757 000	10 045 000
13 01 07	Ondersteunende uitgaven voor het instrument voor steun aan Oekraïne	0	2 000 000	2 000 000

13 08 01	Programma voor de Europese defensie-industrie	90 000 000	58 869 212	-31 130 788
13 08 02	Instrument voor steun aan Oekraïne	0	19 085 788	19 085 788
	Totaal rubriek 5			2 500 000
Rubriek 6				
6.0.111	<i>Instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa als wereldspeler (NDICI – Europa als wereldspeler)</i>	11 337 203 790	11 367 203 790	30 000 000
14 02 01 10	Zuidelijk nabuurschap	1 126 441 967	1 143 941 967	17 500 000
14 02 01 11	Oostelijk nabuurschap	362 827 899	326 977 899	-35 850 000
14 02 01 13	Hervormings- en groeifaciliteit voor de Republiek Moldavië	0	48 350 000	48 350 000
6.0.12	<i>Humanitaire hulp (HUMA)</i>	2 161 184 687	2 189 184 687	28 000 000
5.1.2.e	Humanitaire hulp	2 067 862 000	2 095 862 000	28 000 000
	Totaal rubriek 6			58 000 000
Rubriek 7				
7.1.1	Pensioenen	3 065 448 000	3 002 967 000	-62 481 000
7.1.2	Europese scholen	281 871 677	274 797 552	-7 074 125
7.2	Administratieve uitgaven van de instellingen	10 127 840 831	9 999 745 735	-128 095 096
7.2.1	<i>Europees Parlement</i>	2 634 993 620	2 603 608 587	-31 385 033
7.2.2	<i>Europese Raad en Raad</i>	748 899 091	739 578 687	-9 320 404
7.2.3	Commissie	4 662 246 978	4 591 749 035	-70 497 943
7.2.4	<i>Hof van Justitie van de Europese Unie</i>	562 366 133	554 687 633	-7 678 500
7.2.5	<i>Europese Rekenkamer</i>	203 610 000	200 193 000	-3 417 000
7.2.6	<i>Europees Economisch en Sociaal Comité</i>	181 530 830	179 626 652	-1 904 178
7.2.7	<i>Europees Comité van de Regio's</i>	137 087 241	135 305 895	-1 781 346
7.2.8	<i>Europese Ombudsman</i>	16 356 389	16 527 800	171 411
7.2.9	<i>Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming</i>	30 077 439	30 795 336	717 897
7.2.X	<i>Europese Dienst voor extern optreden</i>	950 673 110	947 673 110	-3 000 000
	Totaal rubriek 7			-197 650 221
TOTAAL				-226 544 507

Per saldo resulteert dit in een totaal niveau van betalingskredieten van 190 091,6 miljoen EUR, wat neerkomt op een daling van 226,5 miljoen EUR ten opzichte van de ontwerpbegroting, zoals gewijzigd bij nota van wijzigingen 1/2026.

1.5. Reserves

Vergeleken met de ontwerpbegroting, zoals gewijzigd bij nota van wijzigingen 1/2026, wordt 293,8 miljoen EUR aan vastleggingskredieten en 149,6 miljoen EUR aan betalingskredieten overgeheveld van de reserves onder titel 30 01 01 Administratieve reserve (112,3 miljoen EUR) en 30 02 02 Gesplitste kredieten (181,5 miljoen EUR) aan

vastleggingskredieten en 37,3 miljoen EUR aan betalingskredieten) naar de begrotingsonderdelen van het Euratom-programma¹, na de vaststelling van de basishandeling.

1.6. Begrotingstoelichtingen

De tekst van de toelichtingen stemt overeen met de ontwerpbegroting, als gewijzigd bij nota van wijzigingen 1/2026.

1.7. Begrotingsnomenclatuur

Er wordt overeenstemming bereikt over de door de Commissie in de ontwerpbegroting voorgestelde begrotingsnomenclatuur, zoals gewijzigd bij nota van wijzigingen 1/2026, met de opname van de *nieuwe* proefprojecten en voorbereidende acties. Het bemiddelingscomité stemt ook in met de schrapping van de begrotingsonderdelen 5.1.2.e (Ondersteunende uitgaven voor het instrument voor steun aan Oekraïne) en 5.1.2.e (Instrument voor steun aan Oekraïne), die moeten worden vervangen door de begrotingsonderdelen 13 01 07 (Ondersteunende uitgaven voor het instrument voor steun aan Oekraïne) en 13 08 02 (Instrument voor steun aan Oekraïne), alsook met de toevoeging van begrotingsonderdeel 14 02 01 13 (Hervormings- en groeifaciliteit voor de Republiek Moldavië) in afdeling 3.

Er worden ook bijbehorende begrotingstoelichtingen ingevoegd, die als volgt luiden:

- 13 01 07 Ondersteunende uitgaven voor het instrument voor steun aan Oekraïne: “Dit krediet dient ter dekking van de in dit hoofdstuk beschreven uitgaven in verband met de instelling van een programma voor samenwerking met Oekraïne met het oog op het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de technologische en industriële defensiebasis van Oekraïne (het “instrument voor steun aan Oekraïne”), overeenkomstig het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het programma voor de Europese defensie-industrie en van een kader van maatregelen ter waarborging van de tijdige beschikbaarheid en levering van defensieproducten (“EDIP-verordening”).”
- 13 08 02 Instrument voor steun aan Oekraïne: “De kredieten dienen ter dekking van beleidsuitgaven en voorzien in de financiering voor de vaststelling van een programma voor samenwerking met Oekraïne met het oog op het herstel, de wederopbouw en de modernisering van de technologische en industriële defensiebasis van Oekraïne (het “instrument voor steun aan Oekraïne”).”
- 14 02 01 13 Hervormings- en groeifaciliteit voor de Republiek Moldavië: “De kredieten dienen ter dekking van de beleidsuitgaven en ter verstrekking van financiële steun aan de Republiek Moldavië in het kader van de hervormings- en groeifaciliteit. De faciliteit verleent bijstand aan de partners van de Westelijke Balkan voor de uitvoering van sociaaleconomische hervormingen en investeringen ter uitvoering van hun respectieve hervormingsagenda’s, om de sociaaleconomische convergentie met de EU te versnellen.”

¹ De bedragen worden overgeheveld van de reserves naar de begrotingsonderdelen 01 01 02 01, 01 01 02 02, 01 01 02 03, 01 01 02 11, 01 01 02 12, 01 01 02 13, 01 03 01, 01 03 02, 01 03 03.

2. Begroting 2025

OGB 3/2025 zal worden goedgekeurd zoals voorgesteld door de Commissie, met technische wijzigingen om rekening te houden met de geactualiseerde salarisaanpassing voor 2025.

3. Verklaringen

3.1. Gezamenlijke verklaring van het Europees Parlement en de Raad over betalingskredieten

Het Europees Parlement en de Raad roepen de Commissie op om gedurende het jaar 2026 nauwlettend en actief te blijven toezien op de uitvoering van de programma's (met name subrubriek 2a en plattelandontwikkeling). Daartoe verzoeken het Europees Parlement en de Raad de Commissie hen tijdig de meest recente cijfers over de stand van zaken en de ramingen voor de betalingskredieten voor 2026 voor te leggen.

Indien uit de cijfers blijkt dat de kredieten in de begroting voor 2026 ontoereikend zijn om in de behoeften te voorzien, verzoeken het Europees Parlement en de Raad de Commissie zo spoedig mogelijk een passende oplossing te presenteren, onder andere een ontwerp van gewijzigde begroting, om het Europees Parlement en de Raad in staat te stellen zo spoedig mogelijk en zonder onnodige vertraging in te spelen op gerechtvaardigde behoeften. Het Europees Parlement en de Raad zullen in voorkomend geval rekening houden met de urgentie van de kwestie, en de periode van acht weken voor de besluitvorming inkorten indien zij dat nodig achten. Hetzelfde geldt mutatis mutandis indien uit de cijfers blijkt dat de kredieten in de begroting voor 2026 hoger zijn dan nodig.

3.2. Unilaterale verklaring van de Commissie over agentschappen

Om ervoor te zorgen dat de agentschappen hun mandaat op de meest kostenefficiënte wijze uitvoeren, wijst de Commissie erop dat uiterste waakzaamheid geboden is bij het beoordelen van de begrotingsbehoeften van de agentschappen, en dat tegelijkertijd gestreefd moet worden naar efficiëntie en rationalisering.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0299

Bescherming van minderjarigen online

Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2025 inzake de bescherming van minderjarigen online (2025/2060(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening)¹,
- gezien zijn resolutie van 12 december 2023 over verslavend ontwerp van onlinediensten en consumentenbescherming op de interne markt van de EU²,
- gezien zijn resolutie van 12 maart 2009 over de bescherming van de consumenten, met name minderjarigen, met betrekking tot het gebruik van videospellen³,
- gezien zijn resolutie van 18 januari 2023 over consumentenbescherming bij onlinevideospellen: een aanpak op het niveau van de Europese eengemaakte markt⁴,
- gezien het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind van 20 november 1989 en algemene opmerking nr. 25 (2021) van het VN-Comité voor de ^{5.1.2.e} van 2 maart 2021 over de rechten van kinderen in verband met de digitale omgeving,
- gezien Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en (EU) 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828 (verordening artificiële intelligentie)⁵,
- gezien Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen

¹ PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>.

² PB C, C/2024/4164, 2.8.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4164/oj>.

³ PB C 87 E van 1.4.2010, blz. 122.

⁴ PB C 214 van 16.6.2023, blz. 15.

⁵ PB L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>.

97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad (“richtlijn oneerlijke handelspraktijken”)⁶,

- gezien de geschiktheidscontrole van het EU-consumentenrecht inzake digitale rechtvaardigheid door de Commissie⁷,
- gezien de mededeling van de Commissie van 17 december 2021 getiteld “Richtsnoeren met betrekking tot de uitlegging en toepassing van Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt”⁸ (UCPD-richtsnoeren),
- gezien de mededeling van de Commissie van 7 oktober 2025 getiteld “Richtsnoeren inzake maatregelen om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen online te waarborgen, overeenkomstig artikel 28, lid 4, van Verordening (EU) 2022/2065”⁹,
- gezien Verordening (EU) 2017/2394 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2017 betreffende samenwerking tussen de nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 2006/2004¹⁰ (SCB-verordening),
- gezien Richtlijn (EU) 2018/1808 van het Europees Parlement en de Raad van 14 november 2018 tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (richtlijn audiovisuele mediadiensten) in het licht van een veranderende marktsituatie¹¹,
- gezien zijn resolutie van 9 mei 2023 over de tenuitvoerlegging van de herziene richtlijn audiovisuele mediadiensten¹²,
- gezien de mededeling van de Commissie van 11 mei 2022 getiteld “Een digitaal decennium voor kinderen en jongeren: de nieuwe Europese strategie voor een beter internet voor kinderen (BIK+)” (COM(2022)0212),
- gezien Verordening (EU) 2024/1183 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 910/2014, wat betreft de vaststelling van het Europees kader voor digitale identiteit¹³ (eIDAS2-verordening),
- gezien het voorstel van de Commissie van 6 februari 2024 voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele

⁶ PB L 149 van 11.6.2005, blz. 22, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2005/29/oj>.

⁷ Werkdocument van de diensten van de Commissie van 3 oktober 2024 getiteld “Fitness Check of EU consumer law on digital fairness” (SWD(2024)0230).

⁸ PB C 526 van 29.12.2021, blz. 1.

⁹ PB C, C/2025/5519, 10.10.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/5519/oj>.

¹⁰ PB L 345 van 27.12.2017, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2394/oj>.

¹¹ PB L 303 van 28.11.2018, blz. 69, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/1808/oj>.

¹² PB C, C/2023/1062, 15.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1062/oj>.

¹³ PB L, 2024/1183, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1183/oj>.

uitbuiting van kinderen en van materiaal van seksueel misbruik van kinderen, en ter vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad (COM(2024)0060),

- gezien Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)¹⁴,
 - gezien artikel 55 van zijn Reglement,
 - gezien het advies van de Commissie cultuur en onderwijs,
 - gezien het verslag van de Commissie interne markt en consumentenbescherming (A10-0213/2025),
- A. overwegende dat 97 % van de jongeren dagelijks internet gebruikt; overwegende dat 78 % van de 13- tot 17-jarigen aangeeft ten minste elk uur op hun apparaten te kijken en 46 % aangeeft dat bijna voortdurend te doen¹⁵; overwegende dat 16- tot 24-jarigen gemiddeld meer dan zeven uur per dag op het internet doorbrengen¹⁶; benadrukt dat meer dan de helft van de consumenten in de EU regelmatig videogames speelt en dat bij kinderen van 11 tot 14 jaar dat aandeel zelfs 84 % bedraagt¹⁷; overwegende dat van de minderjarigen die videogames spelen, 64 % gemiddeld tussen 1 en 20 EUR per maand aan games uitgeeft en dat de gemiddelde maandelijkse uitgaven van kinderen en consumenten in het algemeen zijn gestegen van 33 EUR in 2020 tot 39 EUR in 2023¹⁸;
- B. overwegende dat een op de vier kinderen en jongeren “problematisch” of “disfunctioneel” smartphonegebruik vertoont, wat betekent dat de gedragspatronen lijken te duiden op een verslaving¹⁹; overwegende dat minderjarigen kwetsbaarder zijn voor door AI gegenereerde inhoud en voor AI-metgezellen en -chatbots, aangezien hun cognitieve capaciteiten nog in ontwikkeling zijn; overwegende dat onderzoek uitwijst dat het regelmatig bekijken van sociale media door tieners mogelijk samenhangt met veranderingen in de neurale gevoeligheid met betrekking tot het anticiperen op sociale beloningen en straffen; overwegende dat uit onderzoek blijkt dat de toename van

¹⁴ PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.

¹⁵ Maza, M.T.,^{5.1.2.e} Kwon, S.J., Flannery, J.E., Lindquist, K.A., et al., “Association of Habitual Checking Behaviors on Social^{5.1.2.e} Longitudinal Functional^{5.1.2.e} Development”, *JAMA Network*, 2023, doi:10.1001/jamapediatrics.2022.4924.

¹⁶ Statista, “Average daily time spent using the internet by 3rd quarter 2024, by age and gender”, 22 mei 2023, <https://www.statista.com/statistics/1378510/daily-time-spent-online-worldwide-by-age-and-gender/>.

¹⁷ Europees Bureau van Consumentenverenigingen, “Consumer groups denounce video games’ manipulative spending tactics”, 2024, <https://www.beuc.eu/press-releases/consumer-groups-denounce-video-games-manipulative-spending-tactics>.

¹⁸ Europees Bureau van Consumentenverenigingen, “Monetising Play – Regulating in-Game and in-APP Premium currencies”, 2024, https://www.beuc.eu/sites/default/files/publications/BEUC-X-2024-061_Monetising_play_Regulating_in_game_and_in_app_premium_currencies.pdf.

¹⁹ ^{5.1.2.e} en Kuss, D., “Harmful Internet Use Part I: Internet addiction and problematic use”, studie uitgevoerd in opdracht van de afdeling Wetenschappelijke Toekomstverkenningen van de Onderzoeksdienst van het Europees Parlement, 31 januari 2019, blz. 51.

geestelijke gezondheidsproblemen bij adolescenten in verband kan worden gebracht met buitensporig gebruik van sociale media en dat druk vanuit sociale media een van de vijf voornaamste oorzaken is van geestelijke gezondheidsproblemen bij minderjarigen, zoals toegenomen angstgevoelens en depressie; overwegende dat de Wereldgezondheidsorganisatie een gameverslaving erkent als geestelijke stoornis; overwegende dat uit onderzoek is gebleken dat overmatig gebruik van sociale media gevolgen kan hebben voor de ontwikkeling en capaciteit van de hersenen van minderjarigen; overwegende dat er een verband is gevonden tussen overmatig gebruik van sociale media en een gebrek aan impulsbeheersing;

- C. overwegende dat burgers, in het bijzonder minderjarigen, steeds vaker gebruikmaken van sociale media, platforms voor het delen van video's en inhoud en online-aggregators, onder meer om nieuws tot zich te nemen; overwegende dat publieke figuren en influencers die actief zijn op deze onlineplatforms aanzienlijke invloed hebben gekregen op het publieke debat; overwegende dat veel gebruikers, onder wie minderjarigen, het moeilijk vinden om onderscheid te maken tussen juiste en onjuiste informatie in onlinenieuws; overwegende dat het waarborgen van een verantwoorde werking en een verantwoord ontwerp van deze platforms een prioriteit moet zijn, net zoals het bevorderen van kritisch denken en mediawijsheid en digitale geletterdheid bij minderjarigen;
- D. overwegende dat digitaal onderwijs en mediawijsheid essentieel zijn om minderjarigen beter bestand te maken tegen onlineriesico's, zoals desinformatie en schadelijke inhoud, en hen tegelijkertijd de vaardigheden bij te brengen om op een verantwoorde en zelfverzekerde manier door de digitale wereld te navigeren, eraan bij te dragen en deze vorm te geven; overwegende dat alomvattende educatieve programma's en bewustmakingscampagnes cruciaal zijn om minderjarigen, ouders, voogden en opvoeders te informeren over de risico's en veilige praktijken online; overwegende dat dit gerichte maatregelen voor minderjarigen, ouders, voogden en opvoeders omvat, alsook preventietechnieken, bewustmakingscampagnes en campagnes op het gebied van mediawijsheid en digitale geletterdheid, en informatie over instrumenten om de toegang tot niet bij de leeftijd passende of schadelijke inhoud te beperken;
- E. overwegende dat digitale technologieën en onlinediensten voordelen kunnen bieden voor minderjarigen door nieuwe mogelijkheden te creëren op het gebied van prestaties, creativiteit en expressie en door onderwijs te ondersteunen; overwegende dat het essentieel is om het recht van minderjarigen op toegang tot het internet te waarborgen, aangezien dit bijdraagt tot hun vrijheid van mening en meningsuiting, van leren en van informatie; overwegende dat minderjarigen geen passieve gebruikers van technologie moeten zijn, maar op actieve wijze de controle over de door hen gebruikte technologieën moeten uitoefenen; overwegende dat mediawijsheid en digitale geletterdheid tegelijkertijd essentiële factoren zijn voor de actieve, creatieve en maatschappelijke participatie van kinderen online, doordat zij zo de vaardigheden verwerven om op een verantwoordelijke en zelfverzekerde manier actief deel te nemen aan de digitale wereld, en er daarbij verder wordt gegaan dan louter risicopreventie;
- F. overwegende dat de markt voor reclame door influencers in Europa de afgelopen jaren sterk is gegroeid, onder meer door het toenemende belang van socialemediaplatforms, een stijging van de budgetten voor digitale reclame en de toenemende voorkeur van merken voor authentiekere vormen van marketing; overwegende dat bedrijven ernaar streven om jongere, technisch onderlegde consumenten te bereiken en dat

influencermarketing daarbij een belangrijke strategie is geworden om merkbekendheid, vertrouwen en geloofwaardigheid op te bouwen; overwegende dat de Europese markt voor influencermarketing de komende vijf jaar naar verwachting zal groeien met een samengesteld jaarlijks groeipercentage van ongeveer 12 % en dat de marktomvang uiterlijk in 2030 naar verwachting 6,4 miljard EUR zal overschrijden, hetgeen duidt op robuuste groeiperspectieven; overwegende dat slechts 20 % van de influencers de commerciële aard van de door hen gedeelde inhoud systematisch aangeeft;

- G. overwegende dat steeds meer minderjarigen makers van inhoud of kidfluencers worden, wat soms gepaard gaat met commercialisering of vroegtijdige blootstelling aan het publiek, wat kan leiden tot onvrijwillige exploitatie;
- H. overwegende dat er momenteel geen EU-wetgeving is die uitgebreid aandacht besteedt aan de bescherming van minderjarigen in alle digitale ecosystemen; overwegende dat minderjarigen hetzelfde niveau van bescherming moeten genieten, ongeacht waar zij wonen; overwegende dat onlineplatforms en applicaties verschillende doeleinden en diensten hebben met verschillende ontwerpen, interfaces en functies, wat uiteenlopende risico's voor minderjarigen met zich mee kan brengen, en dat daarom evenredigheid en een risicogebaseerde beoordeling moeten worden toegepast; overwegende dat minderjarigen online een hoger niveau van bescherming moeten genieten, wat een geharmoniseerde benadering op EU-niveau vereist; overwegende dat de waarborging van een hoger niveau van bescherming van minderjarigen moet worden afgewogen tegen de eerbiediging van hun recht op toegang tot informatie en deelname aan onlinegemeenschappen;
- I. overwegende dat de bescherming van minderjarigen in de digitaaldienstenverordening wordt erkend als een belangrijke beleidsdoelstelling van de Unie en dat die verordening belangrijke bepalingen bevat om minderjarigen online beter te beschermen, zoals artikel 14, lid 3, artikel 28, artikel 34, lid 1, punt d), artikel 35, lid 1, punt j), en artikel 44, lid 1, punt j); overwegende dat in de richtsnoeren van de Commissie inzake maatregelen om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen online te waarborgen, overeenkomstig artikel 28, lid 4, van Verordening (EU) 2022/2065, de regels inzake de bescherming van minderjarigen online verder worden verduidelijkt;
- J. overwegende dat in de richtlijn audiovisuele mediadiensten de bescherming van minderjarigen als een belangrijke beleidsdoelstelling wordt beschouwd en dat in deze richtlijn bepalingen zijn opgenomen om de onlineveiligheid van minderjarigen te verbeteren, met name op videoplatforms;
- K. overwegende dat PEGI (Pan-European Game Information), een Europees classificatiesysteem voor de inhoud van videogames, consumenten en met name ouders kan helpen weloverwogen beslissingen te nemen over de geschiktheid van videogames en apps voor verschillende leeftijdsgroepen;
- L. overwegende dat uit gegevens uit verschillende EU-landen blijkt dat minderjarigen, soms onvrijwillig, al op zeer jonge leeftijd toegang hebben tot pornografische inhoud; overwegende dat door naar pornografie te kijken kinderen kunnen worden blootgesteld aan gewelddadige en niet bij hun leeftijd passende inhoud, en dat bewezen is dat dit tot meer agressie en seksueel geweld leidt en aanleiding kan geven tot schadelijk seksueel gedrag bij kinderen en tieners;

- M. overwegende dat in de digitaledienstenverordening wordt erkend dat instrumenten voor ouderlijk toezicht behoren tot de risicobeperkende maatregelen die voor minderjarigen toegankelijke onlineplatforms moeten nemen, zoals bepaald in artikel 35, lid 1, punt j), en dus een belangrijke rol spelen bij het beheersen van de risico's voor de veiligheid, privacy en het welzijn van minderjarigen in de digitale omgeving;
- N. overwegende dat het aantal jonge vrouwen dat het slachtoffer wordt van gendergerelateerd geweld elk jaar toeneemt, met name in de onlineomgeving; overwegende dat jonge vrouwen uit de digitale omgeving worden verdreven en hun vrijheid van meningsuiting wordt aangetast door het uitblijven van maatregelen en het aanhoudende misbruik online;
- O. overwegende dat de huidige EU-wetgeving dringend op doeltreffende wijze moet worden uitgevoerd en gehandhaafd en dat de resterende uitdagingen moeten worden aangepakt om een veilige onlineomgeving te creëren voor alle gebruikers, in het bijzonder voor minderjarigen; overwegende dat samenwerking met de lidstaten noodzakelijk is om een consistente uitvoering en handhaving van de beschermingsmaatregelen in de hele EU te waarborgen; overwegende dat de handhaving van de bestaande EU-wetgeving in de lidstaten nog steeds onvoldoende middelen krijgt toegewezen, wat leidt tot een versnippering van de uitvoering en verschillen in het niveau van bescherming die minderjarigen online moeten krijgen; overwegende dat internationale samenwerking met niet-EU-landen en mondiale organisaties van essentieel belang is om het grensoverschrijdende karakter van onlinerisico's en -schade aan te pakken;
- P. overwegende dat verscheidene lidstaten hebben opgeroepen tot een gemeenschappelijke benadering van digitale meerderjarigheid en in dit verband reeds nationale wetgeving hebben aangenomen;
- Q. overwegende dat het van het allergrootste belang is dat de gegevens van minderjarigen worden beschermd, onder meer door ervoor te zorgen dat hun gegevens niet worden misbruikt of geëxploiteerd en dat bij alle online-interacties een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen wordt gewaarborgd, in overeenstemming met de digitaledienstenverordening;
- R. overwegende dat de vrijheid van meningsuiting en van informatie, zoals gewaarborgd door de digitaledienstenverordening, geen belemmering vormt voor de uitvoering van doeltreffende maatregelen ter bescherming van minderjarigen online;
- S. overwegende dat de Commissie zich er in haar opdrachtbrief en tijdens hoorzittingen toe heeft verbonden een wet inzake digitale rechtvaardigheid voor te stellen om onethische technieken en commerciële praktijken aan te pakken die verband houden met donkere patronen, marketing door influencers op sociale media, verslavend ontwerp van digitale producten en diensten en onlineprofilering, met name wanneer de kwetsbaarheid van consumenten, onder wie minderjarigen, voor commerciële doeleinden wordt misbruikt;

Uitvoering en handhaving van bestaande wetgeving

- 1. benadrukt dat voor minderjarigen toegankelijke onlineplatforms krachtens de digitaledienstenverordening passende en evenredige maatregelen moeten nemen om

ervoor te zorgen dat minderjarigen een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging genieten wanneer zij van hun diensten gebruikmaken;

2. neemt kennis van de richtsnoeren van de Commissie inzake maatregelen om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen online te waarborgen, overeenkomstig artikel 28, lid 4, van de digitale dienstenverordening; is ingenomen met het brede toepassingsgebied van de richtsnoeren, die beginselen omvatten zoals privacy en beveiliging door ontwerp en praktische richtsnoeren voor de toepassing van waarborgmechanismen op basis van een risicogebaseerde aanpak, met inbegrip van de aanbeveling voor platforms met een hoog risico om nauwkeurige en robuuste mechanismen voor leeftijdsverificatie in te voeren die de privacy waarborgen; is bovendien ingenomen met het feit dat in de richtsnoeren steun wordt gegeven aan beschermende standaardinstellingen, de verantwoordelijkheid van aanbieders van apps wordt bevestigd, ongeacht of deze is gedelegeerd aan exploitanten van besturingssystemen, en dat bestaande instrumenten zoals de codes voor onlineveiligheid door ontwerp en effectbeoordelingen op het gebied van kinderrechten worden bevorderd;
3. is van mening dat de richtsnoeren van de Commissie verder kunnen worden verbeterd, met name wat betreft de bescherming van minderjarigen tegen verslavend ontwerp, op profilering gebaseerde aanbevelingen en op betrokkenheid gebaseerde aanbevelingen; merkt voorts op dat deze richtsnoeren niet juridisch bindend zijn en dat er mogelijk verdere wetgevingsmaatregelen nodig zijn;
4. benadrukt dat het belangrijk is dat de digitale dienstenverordening en andere relevante wetgeving, waaronder de richtlijn audiovisuele mediadiensten, snel worden uitgevoerd en doeltreffend worden gehandhaafd, en dat deze op nationaal niveau volledig worden uitgevoerd, teneinde de doelstelling van een veilige onlineomgeving voor minderjarigen te verwezenlijken; is ingenomen met de lopende onderzoeken van de Commissie in het kader van de digitale dienstenverordening op het gebied van de bescherming van minderjarigen online, waarin met name aandacht wordt besteed aan verslavend gedrag, het “konijnenhol”-fenomeen, instrumenten voor leeftijdsverificatie en aanbevelingssystemen; dringt er bij de Commissie op aan om haar onderzoeken spoedig af te ronden en alle nodige aanvullende maatregelen te nemen, met inbegrip van boetes en doeltreffende corrigerende maatregelen, overeenkomstig de regels die in het kader van de digitale dienstenverordening zijn vastgesteld;
5. herinnert eraan dat de Commissie op 27 mei 2025 een formele procedure heeft ingeleid tegen grote pornografische platforms wegens schending van de verplichtingen die voortvloeien uit digitale dienstenverordening; benadrukt dat het onderzoek van de Commissie specifiek gericht is op de bescherming van minderjarigen online en het gebrek aan doeltreffende maatregelen om de leeftijd van gebruikers te verifiëren; herinnert eraan dat pornografische inhoud, evenals gewelddadige inhoud en inhoud die vrouwonvriendelijke, racistische of homofobe opvattingen bestendigt, zeer ernstige lichamelijke, sociale en emotionele gevolgen kan hebben voor minderjarigen, met een schadelijke uitwerking op hun psychologische ontwikkeling;
6. wijst op het belang van gecoördineerde acties van het samenwerkingsnetwerk voor consumentenbescherming (SCB-netwerk) op het gebied van de bescherming van minderjarigen online, die zich met name richten op reclameboodschappen die rechtstreeks tot minderjarigen zijn gericht, het gebruik van agressieve

handelspraktijken, het gebrek aan duidelijke en transparante informatie en influencermarketing;

7. uit zijn bezorgdheid over de verspreiding van gevaarlijke trends en uitdagingen op onlineplatforms, met inbegrip van gerichte desinformatiecampagnes, en wijst erop dat deze schadelijk kunnen zijn voor minderjarigen; benadrukt het gebrek aan bewustzijn bij ouders en voogden, die vaak maar in beperkte mate kunnen reageren voordat er schade wordt aangericht; dringt er bij onlineplatforms op aan proactief de risico's voor minderjarigen te beoordelen, in overeenstemming met de bestaande wetgeving, en opkomende gevaarlijke trends en uitdagingen op te sporen; verzoekt de Commissie in samenwerking met de centra voor een veiliger internet een doeltreffend mechanisme voor snelle waarschuwingen op EU-niveau in te stellen om dergelijke problemen op te sporen en platforms te verplichten deze problemen te beperken; verzoekt de Commissie om met een voorstel te komen waarbij platforms verplicht worden informatiepanelen met contactgegevens van ondersteunende diensten van derden weer te geven, zoals organisaties voor hulp bij eetstoornissen of voor zelfmoordpreventie;
8. spreekt zijn bezorgdheid uit over het feit dat minderjarigen via onlineplatforms worden geronseld door criminele netwerken; is bezorgd over het gebrek aan ambitieuzere risicobeperkende maatregelen ter bescherming van minderjarigen, met name wat betreft melding en actie, hypergepersonaliseerde en op betrokkenheid gebaseerde aanbevelingsalgoritmen die tot verslavend gedrag leiden, en donkere patronen; neemt met bezorgdheid kennis van de trend die onlangs bij sommige grote onlineplatforms is vastgesteld, waarbij deze de strikte praktijken voor inhoudsmoderatie op hun platforms lijken te versoepelen; uit zijn ernstige bezorgdheid dat een dergelijke versoepeling ertoe kan leiden dat minderjarigen en andere kwetsbare gebruikers in grotere mate worden blootgesteld aan schadelijke, illegale of ongepaste inhoud, waardoor de inspanningen voor een veilige onlineomgeving worden ondermijnd;
9. benadrukt het belang van de bepalingen inzake risicobeoordeling in de digitaledienstenverordening en wijst erop dat de risicobeoordelingen die door zeer grote onlineplatforms en zeer grote onlinezoekmachines in het kader van de verordening worden uitgevoerd met betrekking tot de veiligheid van minderjarigen online, vaak ontoereikend zijn, niet voldoende gedetailleerd zijn en niet verder gaan dan de informatie die voor het publiek beschikbaar is, geen degelijk onafhankelijk toezicht inhouden en de risico's voor minderjarigen onderschatten; verzoekt de Commissie ten volle gebruik te maken van de instrumenten die in het kader van de digitaledienstenverordening beschikbaar zijn om deze kwesties aan te pakken en ervoor te zorgen dat de verplichtingen inzake risicobeoordeling en de daarmee samenhangende risicobeperkende maatregelen volledig worden nagekomen; verzoekt de Commissie om, in het kader van haar handhavingsbevoegdheden uit hoofde van de digitaledienstenverordening, ook na te gaan of onlineplatforms aan hun eigen voorwaarden voldoen; verzoekt de Commissie om bij wijze van laatste redmiddel te overwegen websites of applicaties die de regels voortdurend overtreden, te verbieden; verzoekt de Commissie om richtsnoeren, criteria, benchmarks en een duidelijk kader voor onafhankelijke controles te verstrekken;
10. verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat risicobeoordelingen robuuster worden door te specificeren welke informatie, gegevens en beoordelingen moeten worden opgenomen in systeemrisicobeoordelingen, zoals gegevens over inkomsten uit gepersonaliseerde versus niet-gepersonaliseerde reclame voor kinderen en een

beoordeling van eventuele risico's voor minderjarigen en de invloed van algoritmen op de gebruikerservaring van minderjarigen, met name de manier waarop algoritmen minderjarigen kunnen blootstellen aan illegale inhoud of verslavende ontwerpkenmerken; benadrukt dat het belangrijk is om minderjarigen, voogden en alle relevante deskundigen bij risicobeoordelingen te betrekken om te waarborgen dat bij het ontwerpen van de dienst naar behoren rekening wordt gehouden met de belangen en behoeften van minderjarigen; spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over de aanhoudende nalatigheid van grote digitale platforms om minderjarigen binnen hun diensten naar behoren te beschermen, hetgeen aan het licht is gekomen door klokkenluiders die ernstige inbreuken en schadelijke praktijken hebben onthuld; verzoekt de Commissie actief samen te werken met klokkenluiders die hun bezorgdheid hebben geuit over de bescherming van minderjarigen op digitale platforms en zo voordeel te halen uit hun deskundigheid en inzichten, teneinde de doeltreffendheid van het EU-beleid en de handhavingsmechanismen ter bescherming van minderjarigen online te verbeteren;

11. herinnert eraan dat de Commissie en de lidstaten een gedeelde verantwoordelijkheid hebben voor de handhaving van de digitaledienstenverordening; uit zijn bezorgdheid over het feit dat er in verscheidene lidstaten aanzienlijke vertragingen zijn bij het aanwijzen en/of machtigen van digitaledienstencoördinatoren, waardoor de bescherming van consumenten, onder wie minderjarigen, in de hele EU aanzienlijk wordt ondermijnd; is ingenomen met het feit dat er inbreukprocedures zijn ingeleid tegen een aantal lidstaten die hebben nagelaten digitaledienstencoördinatoren aan te wijzen en/of te machtigen; dringt er bij de lidstaten die dit nog niet hebben gedaan op aan om onverwijld digitaledienstencoördinatoren aan te wijzen en te machtigen, en om voldoende middelen toe te wijzen aan digitaledienstencoördinatoren en andere autoriteiten die betrokken zijn bij de handhaving van de digitaledienstenverordening; benadrukt dat er in het kader van het meerjarig financieel kader voor moet worden gezorgd dat de autoriteiten over alle nodige middelen beschikken om hun werkzaamheden naar behoren en doeltreffend uit te voeren;
12. roept de Commissie ertoe op om ervoor te zorgen dat de lidstaten een geharmoniseerde aanpak hanteren bij de uitvoering van handhavingsmaatregelen, onder meer door middel van geharmoniseerde operationele procedures voor digitaledienstencoördinatoren, teneinde versnippering van de interne markt te voorkomen; verzoekt de Commissie, de raad van digitaledienstencoördinatoren en de bevoegde nationale autoriteiten nauwlettend toe te zien op de doeltreffendheid van de maatregelen die onlineplatforms nemen om minderjarigen te beschermen, en deze te evalueren; dringt er bij de Commissie op aan de samenwerking tussen digitaledienstencoördinatoren en SCB-autoriteiten op het niveau van de lidstaten te vergemakkelijken en richtsnoeren te verstrekken om de lidstaten te helpen deze samenwerking te structureren;
13. is ingenomen met de handhavingsinspanningen van het SCB-netwerk op het gebied van consumentenbescherming, met name e-commerce en videogames, om minderjarigen te beschermen tegen schadelijke praktijken, alsook met de voortdurende dialoog met de videogamesector; dringt er bij de Commissie op aan een herziening van de SCB-verordening voor te stellen om ervoor te zorgen dat de Commissie in gevallen van wijdverbreide inbreuken op de EU-consumentenwetgeving over gecentraliseerde onderzoeks- en handhavingsbevoegdheden in de hele EU beschikt;

14. is ingenomen met de geschiktheidscontrole van het consumentenrecht inzake “digitale rechtvaardigheid” door de Commissie; wijst erop dat sommige kwesties met betrekking tot de bescherming van consumenten online nog steeds niet zijn aangepakt, waarbij minderjarigen als bijzonder kwetsbaar worden beschouwd voor oneerlijke en manipulatieve onlinepraktijken; verzoekt de Commissie om minderjarigen online beter te beschermen door middel van de komende verordening digitale rechtvaardigheid; is van mening dat persuasieve technologieën die door onlineactoren worden gebruikt, zoals gerichte reclame, influencermarketing, verslavend ontwerp, lootboxes, inappvaluta’s in videogames en donkere patronen, onder de verordening digitale rechtvaardigheid moeten vallen, die mazen in de wetgeving moet dichten en in overeenstemming moet zijn met de huidige rechtsinstrumenten om consumenten, in het bijzonder minderjarigen, online beter te beschermen, waarbij rekening moet worden gehouden met de noodzaak om onnodige regeldruk te voorkomen;

Leeftijdsverificatie

15. merkt op dat er momenteel sprake is van een versnipperde aanpak ten aanzien van leeftijdsgarantiemaatregelen (leeftijdsverificatie, -raming en eigen verklaring) in de EU, en dat dit leidt tot versnippering van de interne markt; erkent dat sommige lidstaten geavanceerde maatregelen hebben genomen om minderjarigen online beter te beschermen; betreurt het dat de verschillende nationale benaderingen kunnen leiden tot een ongelijk niveau van bescherming van minderjarigen in de EU; erkent het belang van de lopende discussies over dit onderwerp op zowel nationaal als EU-niveau teneinde te bepalen hoe deze uitdaging het best op EU-niveau kan worden aangepakt;
16. benadrukt dat de culturele normen, maatschappelijke waarden en publieke gevoeligheden met betrekking tot digitale hulpmiddelen en gegevensgebruik aanzienlijk verschillen tussen de lidstaten, hetgeen van invloed is op de wijze waarop samenlevingen aankijken tegen maatregelen zoals leeftijdsverificatie en die maatregelen aanvaarden en vertrouwen; wijst erop dat deze verschillen zorgvuldig in overweging moeten worden genomen om ervoor te zorgen dat initiatieven op Europees niveau rekening houden met de nationale context en het vertrouwen van het publiek, en tegelijkertijd te zorgen voor doeltreffende instrumenten om minderjarigen te beschermen;
17. is ingenomen met de risicogebaseerde benadering van de Commissie in haar richtsnoeren voor doeltreffende, evenredige en de privacy eerbiedigende mechanismen voor leeftijdsgarantie om minderjarigen online te beschermen in overeenstemming met de digitaaldienstenverordening; wijst erop dat de Commissie het gebruik van toegangsbeperkingen, ondersteund door leeftijdsverificatiemethoden, beschouwt als een passende en evenredige maatregel om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen te waarborgen; verzoekt de Commissie om, indien nodig, passende wetgevingsmaatregelen voor te stellen om rechtszekerheid te verschaffen en te zorgen voor een geharmoniseerde benadering voor veilige en betrouwbare mechanismen voor leeftijdsgarantie, rekening houdend met de richtsnoeren van de Commissie inzake de bescherming van minderjarigen in de hele EU, en om een gelijk niveau van bescherming van minderjarigen in de Unie te waarborgen;
18. neemt evenwel kennis van de zorgen over mechanismen voor leeftijdsgarantie in verband met mogelijke onbedoelde gevolgen voor de vrijheden en rechten van het kind; dringt er daarom op aan dat alle wetgevende maatregelen met betrekking tot

mechanismen voor leeftijdsgarantie grondig worden beoordeeld op hun gevolgen voor de grondrechten, om te voorkomen dat surveillancemethoden worden ingevoerd, en om ervoor te zorgen dat bij alle voorgestelde oplossingen prioriteit wordt gegeven aan de meest doeltreffende en privacybeschermende maatregelen en dat deze alleen worden getroffen wanneer dat strikt noodzakelijk en evenredig is en gepaard gaat met robuuste waarborgen;

19. verzoekt de Commissie te zorgen voor consistentie op het gebied van de veiligheid van minderjarigen online in de verschillende onderdelen van de EU-wetgeving op dit gebied;
20. benadrukt dat mechanismen voor leeftijdsgarantie geen wondermiddel zijn om minderjarigen te beschermen tegen de talloze risico's die ze online lopen; benadrukt dat dergelijke instrumenten geen afbreuk doen aan de verantwoordelijkheid van platforms om ervoor te zorgen dat hun producten veilig en geschikt voor kinderen zijn door ontwerp of door standaardinstellingen; moedigt de ontwikkeling aan van versies van socialemediadiensten die geschikt zijn voor minderjarigen;
21. wijst op het initiatief van Commissievoorzitter ^{5.1.2.e} van der Leyen om een panel van deskundigen op te richten dat met spoed onder meer de kwestie van digitale leeftijdsgrenzen moet beoordelen en moet bepalen op welke onlinediensten die van toepassing zouden moeten zijn;
22. is van mening dat de Commissie, wanneer zij bevestiging van de leeftijd van gebruikers verlangt, alleen het gebruik van de meest nauwkeurige, robuuste en privacybeschermende mechanismen mag eisen; is van mening dat dergelijke mechanismen systematisch moeten worden ingevoerd voor onlineplatforms of digitale diensten die producten of diensten verkopen waarvoor een leeftijdsgrens geldt krachtens EU- of nationale wetgeving, en voor sociale mediaplatforms, videoplatforms en AI-chatbots, die een risico vormen voor minderjarigen;
23. moedigt samenwerking aan tussen de lidstaten die reeds digitale hulpmiddelen voor effectieve leeftijdsverificatie hebben ontwikkeld en de Commissie, teneinde op EU-niveau een krachtig en effectief instrument voor leeftijdsverificatie te ontwikkelen, waarbij de technische specificaties van de eIDAS2-verordening volledig worden nageleefd;
24. is ingenomen met de inspanningen van de Commissie om een EU-brede oplossing te bieden door een app voor leeftijdsverificatie en de Europese portemonnee voor digitale identiteit (eID) te ontwikkelen; beveelt de Commissie aan verder te investeren in systemen die de privacy beschermen, zoals "zero-knowledge proof"-protocollen, op basis van de beginselen van minimale blootstelling en gegevensminimalisatie; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat de gebruikte mechanismen voor leeftijdsgarantie nauwkeurig, doeltreffend, betrouwbaar, robuust, niet-intrusief, privacyvriendelijk en door ontwerp niet-discriminerend zijn en geen stimulans vormen voor de ontwikkeling van technologieën die gebaseerd zijn op het surveilleren van gebruikers, met name minderjarigen, of op het gebruik van andere onethische technologische praktijken;
25. benadrukt dat personen toegang moeten krijgen tot onlineplatforms die standaard gebruikmaken van de eenvoudigste, veiligste en meest privacyvriendelijke optie; is van mening dat de eID-portemonnee tot dusverre aan deze doelstellingen voldoet; verzoekt

de Commissie ervoor te zorgen dat leeftijdsgarantiemechanismen die in de handel worden gebracht om toegang tot onlinediensten mogelijk te maken, niet gebaseerd zijn op het volgen of profileren van personen, en voldoen aan een maximaal niveau van privacy en nauwkeurigheid voor de verificatie van de leeftijd van de gebruikers; benadrukt dat ervoor moet worden gezorgd dat onlineplatforms alleen een ja of nee als antwoord krijgen op de vraag of een gebruiker een bepaalde leeftijd heeft, in plaats van de gebruiker te identificeren; verzoekt de Commissie een beginsel van niet-koppelbaarheid in te voeren om ervoor te zorgen dat noch overheden, noch onlineplatforms kunnen traceren voor welke dienst gebruikers hun instrument voor leeftijdsgarantie hebben toegepast;

26. wijst erop dat het de primaire verantwoordelijkheid van de aanbieder is om te zorgen voor een doeltreffende leeftijdsgarantie voor minderjarigen die toegang hebben tot zijn dienst; is ingenomen met het standpunt van de Commissie dat het de verantwoordelijkheid van de aanbieder blijft om ervoor te zorgen dat de door een derde partij gebruikte methode doeltreffend is;
27. wijst erop dat verscheidene aanbieders van onlineplatforms mechanismen hebben ingevoerd om te controleren en/of te verifiëren wie toegang heeft tot hun diensten, en dat sommige aanbieders ernstige problemen hebben wat nauwkeurigheid en privacy betreft of gebruikmaken van onethische of vooringenomen mechanismen; merkt voorts op dat sommige onlineplatforms in hun algemene voorwaarden reeds hebben verklaard dat hun diensten niet kunnen worden gebruikt door minderjarigen jonger dan 13 jaar; benadrukt dat ondanks deze mechanismen minderjarigen in grote mate worden blootgesteld aan inhoud die niet geschikt is voor hun leeftijd, dergelijke inhoud hen actief wordt aanbevolen of specifiek op hen gericht is, en minderjarigen aan risico's blootgesteld worden zoals verslaving aan sociale media, videoplatforms of videogames; benadrukt dat de huidige mechanismen gemakkelijk kunnen worden omzeild en dat het gebruik ervan moet worden aangevuld met sterke en passende waarborgen om een toereikende mate van bescherming van minderjarigen online te garanderen;
28. dringt aan op de invoering van een geharmoniseerde Europese digitale leeftijdsgrens van 16 jaar als standaarddrempel waaronder toegang tot online sociale mediaplatforms niet mag worden toegestaan tenzij ouders of voogden hun kinderen daartoe toestemming hebben gegeven; dringt erop aan dat dezelfde leeftijdsgrens geldt voor videoplatforms en AI-chatbots die een risico vormen voor minderjarigen; dringt voorts aan op een geharmoniseerde Europese digitale leeftijdsgrens van 13 jaar, waaronder minderjarigen geen toegang hebben tot sociale mediaplatforms; verzoekt het door voorzitter van der Leyen ingestelde panel van deskundigen om in het kader van hun mandaat de toepassing van een leeftijdsgrens van 13 jaar voor videodiensten en AI-chatbots te beoordelen; wijst erop dat deze drempel zou dienen als een beschermende maatregel om ouders te ondersteunen bij het beheren van de digitale aanwezigheid van hun kinderen en het waarborgen van leeftijdsgeschikte online activiteiten;
29. verzoekt daarom de Commissie te overwegen het hoger management persoonlijk aansprakelijk te stellen voor ernstige en aanhoudende niet-naleving van de bepalingen inzake de bescherming van minderjarigen van de artikelen 34 en 35 van de digitaledienstenverordening, teneinde tot een betere naleving aan te zetten;
30. benadrukt dat, ook al voeren onlineplatforms mechanismen voor leeftijdsgarantie in, meer maatregelen nodig zijn om onlinediensten veilig te maken voor met name

minderjarigen, maar ook voor de rest van de samenleving; concludeert dat verslavende kenmerken en andere problematische mechanismen niet mogen blijven bestaan en dringend moeten worden aangepakt;

Ouderlijk toezicht

31. pleit voor meer samenwerking tussen ouders en aanbieders van communicatiediensten, mediabedrijven, uitgevers en ontwikkelaars van videogames en onlineplatforms, bij het vaststellen van bedreigingen voor de veiligheid van kinderen online en het uitwisselen van beste praktijken op dit gebied;
32. benadrukt dat de digitale dienstenverordening voorschrijft dat onlineplatforms ervoor moeten zorgen dat er doeltreffende waarborgen zijn om kwetsbare groepen, zoals minderjarigen, te beschermen; benadrukt dat aanbieders van voor minderjarigen toegankelijke onlineplatforms eenvoudig te begrijpen en gebruiksvriendelijke maatregelen voor ouderlijk toezicht kunnen invoeren om ouders en voogden te helpen minderjarigen te beschermen tegen het risico van blootstelling aan schadelijke inhoud; herinnert eraan dat de richtlijn audiovisuele mediadiensten soortgelijke verplichtingen oplegt aan videoplatforms; benadrukt dat maatregelen voor ouderlijk toezicht doeltreffend moeten zijn en moeten worden ontworpen met het oog op privacy, en buitensporige controle van de onlineactiviteiten van minderjarigen moeten voorkomen; is van mening dat het gebruik van deze hulpmiddelen voor ouders facultatief moet zijn; benadrukt dat hulpmiddelen voor ouderlijk toezicht geen afbreuk doen aan de verantwoordelijkheid van onlineplatforms om ervoor te zorgen dat hun producten veilig en geschikt zijn voor minderjarigen door ontwerp of door standaardinstellingen, bijvoorbeeld door standaard de hoogste beveiligings- en privacyinstellingen in te stellen voor accounts van minderjarigen, of door duidelijke en beknopte, gemakkelijk te vinden meldingsmechanismen op te zetten, met name voor minderjarigen;
33. uit zijn bezorgdheid over het feit dat ouders vaak niet over de kennis, vaardigheden, en adequate en efficiënte hulpmiddelen beschikken om de onlineactiviteiten van minderjarigen te monitoren en te beheren of niet op de hoogte zijn van de hulpmiddelen die hun ter beschikking staan; merkt op dat zelfs wanneer hulpmiddelen voor ouderlijk toezicht worden gebruikt, deze niet altijd gemakkelijk te vinden of te bedienen zijn en dat minderjarigen ze gemakkelijk kunnen omzeilen; benadrukt dat het belangrijk is ervoor te zorgen dat dergelijke instrumenten gebruiksvriendelijk, intuïtief, gemakkelijk te vinden en bevattelijk zijn voor alle ouders en verzorgers, ook die met een handicap; dringt er bij de platforms op aan om meer verantwoordelijkheid te nemen voor het bevorderen en verbeteren van de doeltreffendheid van systemen voor ouderlijk toezicht, en verzoekt hen relevante gegevens over de doeltreffendheid van deze systemen te publiceren;
34. is van mening dat hulpmiddelen voor ouderlijk toezicht een oplossing zijn om de blootstelling van kinderen aan ongepaste inhoud, diensten of buitensporige schermtijd te beperken, maar dat die instrumenten versnipperd blijven over verschillende platforms en apparaten en voor de gemiddelde ouder of voogd vaak moeilijk effectief te gebruiken zijn; verzoekt de Commissie onlineplatforms en andere digitale diensten aan te moedigen interoperabele hulpmiddelen voor ouderlijk toezicht te ontwikkelen, met inbegrip van een basisreeks interoperabele functies, om versnippering van besturingssystemen en apparaten te ondervangen en ouders in staat te stellen de toegang van hun kinderen tot apparaten en toepassingen te beheren, ongeacht het merk of het

besturingssysteem; is van mening dat deze aanpak ook deel moet uitmaken van de geactualiseerde Commissierichtsnoeren van inzake de bescherming van minderjarigen;

35. benadrukt het belang van bestaande voorlichtingscampagnes van bepaalde lidstaten om ouders en voogden te ondersteunen bij het waarborgen van de veiligheid van minderjarigen op internet en socialemediaplatforms aan de hand van informatie en bewustmaking over het gebruik van hulpmiddelen voor ouderlijk toezicht;

De lacunes in de huidige EU-wetgeving opvullen

Digitale verslaving

36. erkent dat bepaalde ontwerpkenmerken ook enkele voordelen met zich mee kunnen brengen, zoals het helpen van gebruikers bij het vinden van relevante en hoogwaardige inhoud en het mogelijk maken van een door gebruikers gestuurde beoordeling van de kwaliteit van de inhoud; benadrukt evenwel dat verslavend gebruik van digitale producten en diensten het risico van economische, lichamelijke en geestelijke schade voor minderjarigen met zich meebrengt; wijst erop dat verslavende ontwerpkenmerken vaak inherent zijn aan het bedrijfsmodel van platforms, met name sociale media, maar ook aan bepaalde onlinediensten en onlinegames, en dat ze ook worden gebruikt door dienstverleners die niet binnen het toepassingsgebied van de digitaledienstenverordening vallen, wat leidt tot commerciële uitbuiting van minderjarigen; wijst er voorts op dat sommige verslavende ontwerpkenmerken ook tot uiting kunnen komen in algoritmische aanbevelingssystemen die voorrang geven aan emotieve, extreme, ongepaste of (hyper)gepersonaliseerde inhoud om de betrokkenheid van gebruikers te maximaliseren; vreest dat onlineplatforms minderjarigen steeds vaker in schadelijke “rabbit holes” van toxische content kunnen doen belanden of misbruik kunnen maken van de kwetsbaarheid van minderjarigen voor reclamedoeleinden; merkt op dat de Commissie reeds onderzoeken heeft ingesteld naar verslavende ontwerpen in het kader van de digitaledienstenverordening; dringt aan op de doeltreffende handhaving van bestaande bepalingen in het kader van de digitaledienstenverordening die betrekking hebben op verslavende ontwerpkenmerken als onderdeel van de verplichtingen inzake risicobeoordeling en -beperking; verzoekt de Commissie wetgeving voor te stellen die leeftijdsgeschiedte ontwerpen, veiligheid door ontwerp en door standaardinstellingen verplicht stelt en van alle platforms en andere handelaren verlangt dat ze de nodige risicogebaseerde beveiligingen inbouwen in hun aanbevelingssystemen, aanbevelingsalgoritmen op basis van betrokkenheid voor minderjarigen verbieden, de meest schadelijke verslavende praktijken verbieden en andere verslavende ontwerpkenmerken standaard uitschakelen voor minderjarigen, waar nodig;
37. benadrukt dat kenmerken als “eindeloos scrollen”²⁰, “autoplay”²¹, “pull to refresh”, verdwijnende verhalen, beloningen en stimulansen voor continu of herhaald gebruik en sancties voor inactiviteit, streaks en buitensporige pushmeldingen en op gokken gelijkende mechanismen (“lootboxes”) en schadelijke gamificationpraktijken door middel van ontwerp bedoeld zijn om de besluitvorming van minderjarigen te beïnvloeden en hen te lokken met manipulatieve strategieën die erop gericht zijn hun

²⁰ Het elimineren van natuurlijke pauzemomenten door automatisch en continu nieuwe inhoud te tonen terwijl de consument naar beneden scrollt.

²¹ Automatisch afspelen van nieuwe inhoud.

- betrokkenheid en de hoeveelheid tijd en geld die zij online besteden, te vergroten; wijst erop dat dergelijke kenmerken een negatieve invloed kunnen hebben op het vermogen van minderjarigen om zich te concentreren en op een gezonde manier om te gaan met online-inhoud; wijst erop dat kenmerken zoals autoplay al worden gebruikt voor video-inhoud die gericht is op minderjarigen; herhaalt de oproep van het Parlement om verslavend ontwerp in alle onlinediensten en voor alle leeftijden doeltreffend aan te pakken bij de herziening van de wetgeving inzake consumentenbescherming en dringt in dat verband aan op ambitieuze maatregelen op EU-niveau;
38. benadrukt dat bepaalde kenmerken van digitale diensten, zoals het “like”-mechanisme, cyclische sociale erkenning en leesbevestigingen, kunnen worden gezien als iets dat goedkeuring zoekend gedrag en sociale vergelijking stimuleert en zelfacceptatie en zelfwaarde ondergraaft wanneer de gewenste feedback uitblijft, en wijst erop dat ze door onlineplatforms en handelaren worden gebruikt als een krachtige motivator voor betrokkenheid, met name van minderjarigen;
 39. verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat de aanbevelingssystemen van aanbieders van socialemediaplatforms en videoplatforms minderjarigen geen inhoud voorstellen op basis van profilering; wijst erop dat dit de geestelijke gezondheid van minderjarigen helpt beschermen, verslavingsgedrag vermindert en betekenisvollere offline-ervaringen stimuleert;
 40. benadrukt de effecten van buitensporige schermtijd en problematisch smartphonegebruik op de geestelijke en lichamelijke gezondheid; is ingenomen met de aankondiging van de voorzitter van de Commissie in haar toespraak over de Staat van de Unie 2025 om voor het einde van het jaar een panel van deskundigen bijeen te roepen voor de toegang van kinderen tot sociale media; verzoekt de Commissie dringend een dergelijk panel bijeen te roepen en ervoor te zorgen dat het samenwerkt met de Wereldgezondheidsorganisatie en de nationale gezondheidsautoriteiten van de lidstaten, alsook met vertegenwoordigers van jongeren en ouders, teneinde Europese, empirisch onderbouwde en geavanceerde richtsnoeren inzake schermtijd voor minderjarigen uit te vaardigen om de bescherming van minderjarigen als onlineconsumenten te verbeteren, voortbouwend op het werk dat reeds is verricht in Frankrijk, Zweden en Nederland; merkt op dat deze richtsnoeren aanwijzingen moeten bevatten over leeftijdsgeschikt schermgebruik, waaronder maximale tijd per leeftijd, aanbevelingen per type onlinedienst uitgesplitst naar verschillende leeftijdscategorieën, een aanbevolen minimumleeftijd voor het gebruik van smartphones en, in voorkomend geval, andere apparaten, en bijvoorbeeld aanbevelingen voor het gebruik van smartphones op scholen; benadrukt de urgentie om voortgang te boeken met de bevindingen van het EU-brede onderzoek naar de bredere impact van sociale media, dat meer aandacht zou moeten besteden aan schermtijd en als basis zou kunnen dienen voor verdere maatregelen ter bescherming van minderjarigen; roept de Commissie en de lidstaten op om de kwestie aan te pakken van het vertroebelen van de controle van gebruikers over de tijd die zij online doorbrengen en overmatige schermtijd, en ouders bewust te maken van de gevolgen en risico's van overmatige schermtijd en problematisch internetgebruik, indien van toepassing, op basis van deze richtsnoeren;
 41. onderstreept het groeiende probleem van de online verspreiding van extreme inhoud die als illegaal kan worden beschouwd; nauw verband houdt met het commerciële ontwerp van bepaalde onlineplatforms, die functies kunnen bevatten die digitale verslaving bevorderen, de betrokkenheid maximaliseren en een negatieve invloed hebben op het

maatschappelijk debat; merkt op dat minderjarigen bijzonder kwetsbaar kunnen zijn voor dergelijke inhoud als gevolg van ontwikkelingsfactoren, zoals verhoogde emotionele reactiviteit, een gebrek aan kritisch beoordelingsvermogen en beperkte impulsbeheersing; benadrukt dat, aangezien minderjarigen veel tijd online doorbrengen, hun blootstelling aan extreme online-inhoud geleidelijk kan bijdragen tot de normalisering van bepaalde vormen van extremisme; is van mening dat dit groeiende probleem dringend moet worden aangepakt in het kader van de risicobeoordelingen en risicobeperkende maatregelen uit hoofde van de artikelen 34 en 35 van de digitaledienstenverordening, waarin gendergerelateerd geweld, bescherming van minderjarigen, geestelijk welzijn en het belang van inhoudsmoderatie en algoritmische versterking in dit verband uitdrukkelijk worden genoemd; merkt op dat er de afgelopen jaren een opvallende toename is geweest van extremistische activiteiten onder minderjarigen;

Donkere patronen

42. benadrukt dat 97 %²² van de populairste websites en apps die door consumenten in de EU worden gebruikt, ten minste één donker patroon gebruikt; benadrukt dat minderjarigen bijzonder kwetsbaar zijn voor donkere patronen; wijst erop dat minderjarigen vanwege hun ontwikkelingsfase en psychologische kwetsbaarheden gemakkelijker worden gemanipuleerd om bijvoorbeeld persoonsgegevens te delen of onbedoelde onlineaankopen te doen of applicaties te installeren; benadrukt de noodzaak van krachtige handhaving van de relevante bepalingen van met name de richtlijn oneerlijke handelspraktijken en de digitaledienstenverordening om manipulatief interface-ontwerp te voorkomen, met name wanneer kwetsbare gebruikers de doelgroep zijn;
43. wijst erop dat er geen alomvattende EU-verordening inzake donkere patronen bestaat; wijst erop dat de EU stappen heeft gezet om donkere patronen aan te pakken via verschillende rechtsinstrumenten, zoals de richtlijn oneerlijke handelspraktijken en de digitaledienstenverordening; benadrukt evenwel dat het verbod op donkere patronen in de digitaledienstenverordening alleen van toepassing is op onlineplatforms, terwijl donkere patronen in alle sectoren op grote schaal worden gebruikt; herinnert eraan dat de richtlijn oneerlijke handelspraktijken voorziet in een algemeen verbod op donkere patronen en dat de zwarte lijst van deze richtlijn alleen bepaalde donkere patronen rechtstreeks verbiedt en dat geen van de huidige verboden specifiek betrekking heeft op digitale interfaces; vreest dat dit leidt tot rechtsonzekerheid voor consumenten, met inbegrip van minderjarigen, bedrijven en autoriteiten;
44. dringt er daarom bij de Commissie op aan de onderlinge samenhang van bestaande wetgeving inzake donkere patronen te verduidelijken en te overwegen de lijst van oneerlijke handelspraktijken in bijlage I bij de richtlijn oneerlijke handelspraktijken te herzien om waar nodig verdere juridische lacunes op te vullen; wijst met name op praktijken zoals bepaalde keuzes meer op de voorgrond plaatsen wanneer consumenten wordt gevraagd een beslissing te nemen, consumenten vragen een keuze te maken die reeds is gemaakt, het belemmeren van vrije keuze, bijvoorbeeld door alle signalen dat

²² Europese Commissie: Directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken, Lupiáñez-Villanueva, F. et al., “Behavioural study on unfair commercial practices in the digital environment – Dark patterns and manipulative personalisation – Final report”, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2022.

het tijd is om te stoppen te verwijderen, het moeilijk maken om de standaardinstellingen te wijzigen, emotionele taal gebruiken om consumenten in de richting van bepaalde keuzes te sturen, dubbelzinnige taal gebruiken om consumenten in verwarring te brengen wanneer hun wordt gevraagd een beslissing te nemen, en een gevoel van urgentie creëren door ten onrechte aan te geven dat andere gebruikers momenteel ook geïnteresseerd zijn in bepaalde producten of diensten of dat er nog maar een paar artikelen beschikbaar zijn, of ten onrechte aangeven dat veel gebruikers onlangs een bepaald product hebben gekocht;

Videogames

45. wijst erop dat onlinevideogames binnen het toepassingsgebied van de digitaledienstenverordening vallen voor zover ze als tussenhandeldienst of platform kunnen worden aangemerkt; verzoekt de Commissie de betreffende bepalingen van de digitaledienstenverordening krachtig te handhaven; benadrukt evenwel dat aanbieders van onlinevideogames die niet als tussenhandeldienst of platform worden aangemerkt, niet aan de regels van de digitaledienstenverordening onderworpen zijn; verzoekt de Commissie, in voorkomend geval, te zorgen voor verplichtingen die gelijkwaardig zijn aan de digitaledienstenverordening voor alle onlinevideogames, ongeacht of aanbieders al dan niet als onlineplatform in de zin van de digitaledienstenverordening worden aangemerkt; verzoekt de Commissie beoordelingen van de effecten op kinderen verplicht te stellen voor onlinegames die gericht zijn op minderjarigen, zodat risico's voor kinderen voortdurend kunnen worden vastgesteld en beperkt;
46. wijst op de inzet van de videogamesector op het gebied van zelfregulering, zoals blijkt uit de invoering van leeftijdsaanbevelingssystemen, die een rol spelen bij de bescherming van een jonger publiek en de bevordering van verantwoorde gamingpraktijken; herinnert eraan dat alle in Europa geleverde videogames in overeenstemming moeten zijn met de PEGI-gedragsregels;
47. uit zijn bezorgdheid over het feit dat videogames in toenemende mate een commerciële omgeving voor minderjarigen zijn, vaak ongewenste uitgaven aanmoedigen en gepaard gaan met de verkoop van virtuele artikelen, waaronder op toeval gebaseerde beloningen en gokachtige mechanismen zoals lootboxes, en met het gebruik van intermediaire virtuele in-appvaluta's, die het moeilijk kunnen maken de werkelijke waarde van de transactie en de werkelijke prijs van elke afzonderlijke aankoop te beoordelen;
48. benadrukt dat videogames met chatboxen die communicatie tussen gebruikers mogelijk maken, een gevaar vormen voor kinderen en hen kwetsbaar maken om op slinkse wijze te worden gedwongen om artikelen te kopen en persoonsgegevens, waaronder bankgegevens, te delen;
49. betreurt het dat er geen EU-wetgeving bestaat die specifiek kenmerken zoals virtuele items of in-appvaluta's reguleert; wijst erop dat bepaalde lidstaten nationale wetten hebben aangenomen om gaming verder te reguleren en dat dit leidt tot marktversnippering, wat nadelig is voor consumenten en EU-bedrijven; verzoekt de Commissie deze nationale initiatieven te beoordelen om te bepalen of een initiatief op EU-niveau nodig is om marktversnippering te voorkomen en een geharmoniseerd en hoog beschermingsniveau in de hele Unie te waarborgen;
50. merkt op dat veel minderjarigen toeschouwers zijn bij e-sportcompetities; betreurt, naast

de legitieme sponsoring van e-sportteams of -competities, de toename van sponsoring van e-sportspelers, -teams of -competities door websites van derden die het mogelijk maken virtuele artikelen te ruilen of voor echt geld te kopen en te verkopen door middel van automatiseringssoftware (bots), waardoor de economieën in het spel worden verstoord en eerlijke concurrentie wordt ondermijnd; herinnert eraan dat deze praktijk vaak in strijd is met de voorwaarden van uitgevers van videogames; verzoekt uitgevers van videogames maatregelen te nemen om deze praktijken te beletten wanneer er sprake is van een inbreuk op de algemene voorwaarden;

51. benadrukt dat minderjarigen met een handicap onlinevideogames moeten kunnen spelen; neemt kennis van de inspanningen van videogamebedrijven op het gebied van toegankelijkheid en moedigt videogamebedrijven aan om hun inspanningen voort te zetten; verzoekt de Commissie om samen met uitgevers van videogames initiatieven voor te stellen om de toegankelijkheid van onlinevideogames voor personen met een handicap te verbeteren;
52. dringt er bij de Commissie op aan een hoog niveau van bescherming te waarborgen voor minderjarigen die videogames spelen, met name door “lootboxes” en andere willekeurige inhoud zoals raden van fortuin, prijzenwielen en kaartspelen in ruil voor echt geld te verbieden in games waartoe minderjarigen waarschijnlijk toegang zullen hebben, en de risico’s aan te pakken in verband met in-appvaluta’s, microtransacties en “pay-to-progress”- en “pay-to-win”-mechanismen die toegankelijk zijn voor minderjarigen en zodanig kunnen worden gepresenteerd dat zij aanzetten tot overbesteding of gokgedrag, of die deel uitmaken van de kerndynamiek van de game en derhalve aan de gebruikers worden opgedrongen;

Speelgoed

53. benadrukt dat speelgoed met artificiële intelligentie (AI) risico’s kan inhouden voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van kinderen, alsook voor de privacy, gegevensbescherming en veiligheid; benadrukt dat speelgoed dat als veiligheidscomponenten AI-systemen bevat, overeenkomstig de op stapel staande verordening betreffende de veiligheid van speelgoed²³ wordt beschouwd als AI-systemen met een hoog risico en een conformiteitsbeoordeling door een derde partij vereist, tenzij de relevante geharmoniseerde normen zijn toegepast; verzoekt fabrikanten te zorgen voor naleving van zowel de verordening betreffende de veiligheid van speelgoed als de verordening artificiële intelligentie (AI-verordening), en daarbij een doeltreffend risicobeheer, transparantie, menselijk toezicht en robuust gegevensbeheer toe te passen om minderjarigen online te beschermen;

Gerichte reclame

54. wijst erop dat het volgen van minderjarigen en het versturen van gerichte reclame de asymmetrie tussen minderjarigen enerzijds en handelaren en aanbieders van digitale diensten anderzijds vergroot en tot een hoger risico op oneerlijke handelspraktijken, met name manipulatie, leidt; wijst erop dat het volgen van minderjarigen online ook een

²³ Voorstel van de Commissie van 28 juli 2023 voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de veiligheid van speelgoed en tot intrekking van Richtlijn 2009/48/EG (COM(2023)0462), waarover het Parlement en de Raad in april 2025 een voorlopig akkoord hebben bereikt.

veiligheidsrisico kan inhouden, bijvoorbeeld doordat het hen kwetsbaarder maakt voor fraude, manipulatie of buitenlandse beïnvloeding als de over hen verzamelde gegevens tegen hen worden gebruikt; wijst erop dat minderjarigen in dit opzicht bijzonder kwetsbaar zijn omdat zij gemakkelijker kunnen worden uitgebuit of misleid; verzoekt de Commissie en de lidstaten daarom bijzondere aandacht te besteden aan het voortbestaan van dergelijke risico's, met name in toekomstige initiatieven;

55. benadrukt dat, ondanks de bestaande wettelijke bescherming in de digitaledienstenverordening, uit studies is gebleken dat minderjarigen nog steeds via proxycategorieën met advertenties kunnen worden benaderd; benadrukt dat uit onderzoek is gebleken dat veel reclamepraktijken verdekt en frauduleus zijn en derhalve in het bijzonder voor minderjarigen misleidend kunnen zijn²⁴; verzoekt de Commissie bijzondere aandacht te besteden aan dergelijke mogelijke omzeiling van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken wanneer het gaat om de bescherming van minderjarigen bij de handhaving van de relevante bepalingen van de digitaledienstenverordening, en mogelijke tekortkomingen aan te pakken;
56. benadrukt dat minderjarigen meer bescherming nodig hebben tegen gedragsmonitoring, -profilering en -beïnvloeding; wijst erop dat de digitaledienstenverordening op minderjarigen gerichte reclame op basis van profilering op onlineplatforms verbiedt; verzoekt de Commissie een onderzoek in te stellen wanneer dit verbod wordt geschonden; wijst erop dat dit verbod momenteel niet geldt voor andere handelaren en digitale diensten die gepersonaliseerde reclame zouden kunnen maken; benadrukt dat minderjarigen een hoog en consistent niveau van bescherming moeten genieten, ongeacht het soort dienst; verzoekt de Commissie soortgelijke verplichtingen in te voeren die voor alle digitale diensten en handelaren gelden;
57. benadrukt dat mededelingen van algemeen belang, zoals het promoten van hulplijnen voor de bescherming van minderjarigen, weliswaar via soortgelijke kanalen en technieken als reclame kunnen worden verspreid, maar daarom niet altijd reclame zijn, vooral als het hoofddoel ervan is om het publiek te informeren of van nut te zijn en niet om commercieel gewin te behalen; merkt echter op dat het verbod op gerichte reclame voor minderjarigen, zoals vastgelegd in de digitaledienstenverordening, dergelijke mededelingen kan verhinderen; verzoekt de Commissie deze kwestie te beoordelen en na te gaan hoe dergelijke mededelingen van algemeen belang die gericht zijn op de bescherming van minderjarigen doeltreffend kunnen blijven worden verspreid;

Marketing door influencers

58. wijst erop dat het consumentenrecht van de EU de problemen met marketing door influencers slechts gedeeltelijk ondervangt en dat het promoten van een onrealistische levensstijl en gevaarlijke of ongezonde producten of diensten voor minderjarigen door influencers en de schadelijke handelspraktijken in verband met marketing door influencers nog steeds een realiteit zijn;
59. wijst ook op het zorgwekkende gebruik van afbeeldingen van minderjarigen door

²⁴ Auer, V., Krickl, J., Hölzl, I., Beltzung, L., “#KEINERWERBUNG? Schleichwerbung und problematische Marketingkommunikation auf TikTok”, 2025, https://wien.arbeiterkammer.at/beratung/konsumentenschutz/achtungsfalle/Schleichwerbung_auf_Tiktok_202505.pdf.

“ouderinfluencers” of “gezinsinfluencers” buiten elk rechts- of ethisch kader, vaak in ruil voor financiële beloning, hetgeen ernstige vragen oproept over toestemming, privacy en de commerciële uitbuiting van minderjarigen;

60. benadrukt dat hoewel socialemediaplatforms minimumleeftijdsvereisten hebben, minderjarigen onder deze leeftijd erop geraken en als kidfluencers actief zijn; benadrukt deze wijdverspreide aanwezigheid van minderjarigen en de toenemende trend van kidfluencing onder minderjarigen van alle leeftijden;
61. benadrukt dat volgers van kidfluencers doorgaans zelf minderjarigen zijn; wijst erop dat het zeer waarschijnlijk is dat minderjarigen via marketing door kidfluencers rechtstreeks worden aangezet om geadverteerde producten te kopen of om hun ouders of andere volwassenen ertoe te overhalen die producten voor hen te kopen, hetgeen in strijd is met de richtlijn oneerlijke handelspraktijken²⁵; wijst erop dat te betwijfelen valt of kidfluencers op de hoogte zijn van de wettelijke regels die op hun activiteiten van toepassing zijn;
62. benadrukt de uitdagingen waarmee minderjarigen kunnen worden geconfronteerd als influencers of hoofdpersonen van de door een andere influencer gegenereerde inhoud (d.w.z. sharenting); wijst erop dat deze activiteit kidfluencers afhankelijk maakt van platforms, van feedback uit de gemeenschap zoals “likes”, van kijkcijfers/beoordelingen en van de druk om voortdurend inhoud te creëren voor commercieel gewin;
63. verzoekt de Commissie minderjarigen te beschermen tegen commerciële uitbuiting, onder meer door platforms te verbieden munt te slaan uit of financiële of materiële stimulansen te bieden voor kidfluencing; benadrukt dat bepaalde lidstaten hun bestaande nationale wettelijke regelingen ter bescherming van kindacteurs hebben uitgebreid tot minderjarige influencers; verzoekt de lidstaten te overwegen gelijkwaardige niveaus van bescherming van minderjarigen vast te stellen door een soortgelijk regelgevingskader toe te passen;
64. benadrukt dat consumenten, met inbegrip van minderjarigen, te maken hebben met een gebrek aan transparantie over de betaalde promotie van producten door influencers op sociale media en moeite hebben om commerciële en niet-commerciële inhoud van elkaar te onderscheiden; benadrukt dat een aantal lidstaten is begonnen op nationaal niveau regels voor influencers vast te stellen; onderstreept dat er een EU-breed transparantie- en bekendmakingsmechanisme nodig is voor reclame-inhoud die door influencers wordt gepromoot; onderstreept voorts dat de gefragmenteerde toepassing en handhaving van de bestaande regels moet worden teruggedrongen en dat de consumentenregels van de EU verder moeten worden aangescherpt; wijst erop dat transparantieverplichtingen gepaard moeten gaan met duidelijke regels over de wijze waarop betaalde inhoud aan consumenten, met name minderjarigen, moet worden getoond, aangezien steeds meer wordt erkend dat er behoefte is aan verdere transparantieverplichtingen en aan meer harmonisatie op de interne markt;
65. is ingenomen met de Influencer Legal^{5.1.2.e} van de Commissie, die hulpmiddelen en opleidingen biedt om influencers en andere relevante partijen te helpen de EU-wetgeving inzake consumenten en reclame te begrijpen en na te leven;

²⁵ Punt 28 van bijlage I bij de richtlijn oneerlijke handelspraktijken.

66. verzoekt de Commissie merken aan te moedigen om samen te werken met influencers die vrijwillig gecertificeerd kunnen zijn om ervoor te zorgen dat zij kennis hebben van de op hun activiteiten toepasselijke wettelijke regels, zodat merken die samenwerken met gecertificeerde influencers ervan op aan kunnen dat hun producten op een wettelijk conforme manier op de markt worden gebracht en gebruikers meer vertrouwen kunnen stellen in influencers;
67. herinnert eraan dat de richtlijn audiovisuele mediadiensten minderjarigen bescherming biedt tegen commerciële communicatie die gedrag aanmoedigt dat schadelijk is voor de gezondheid of veiligheid van een persoon; merkt echter op dat die richtlijn op influencers van toepassing is voor zover zij als aanbieders van mediadiensten worden aangemerkt; benadrukt dat daarom niet alle influencers onder de richtlijn audiovisuele mediadiensten vallen; merkt voorts op dat de Commissie in haar richtsnoeren van 2021 in verband met de richtlijn oneerlijke handelspraktijken heeft verduidelijkt dat influencers onder deze richtlijn kunnen vallen, met inbegrip van het verbod op misleidende en oneerlijke handelspraktijken; merkt echter op dat de Commissie in de geschiktheidscontrole inzake digitale rechtvaardigheid van 2024 heeft geconcludeerd dat er nog steeds rechtsonzekerheid over de toepasselijke regels heerst en dat er een risico op versnippering van de regelgeving bestaat; verzoekt de Commissie daarom verder te beoordelen of er rechtsonzekerheid moet worden aangepakt, onder meer door een geharmoniseerde definitie van “influencermarketing” vast te stellen, en in voorkomend geval het verbod op handelspraktijken aan te scherpen waarbij influencers producten, trends, uitdagingen of gedragingen promoten die minderjarigen in gevaar kunnen brengen, met inbegrip van gezondheidsrisico’s of financiële risico’s;
68. spreekt zijn bezorgdheid uit over de snelle verspreiding van door AI gegenereerde inhoud waarin bekende persoonlijkheden, makers van online-inhoud en merken worden geïmiteerd, waarbij het vertrouwen van gebruikers wordt misbruikt voor commercieel gewin of voor de verspreiding van desinformatie; verzoekt de Commissie dit soort oplichting en identiteitsmisbruik in het kader van de digitaledienstenverordening en de AI-verordening als onderdeel van mogelijke systeemrisico’s te bestempelen, en te overwegen maatregelen te nemen om minderjarigen tegen misleiding en bedrog te beschermen en om bedrijven en consumenten die van deze oplichting en identiteitsmisbruik het slachtoffer zijn, verhaalmogelijkheden te bieden;
69. verzoekt de Commissie de EU-regels aan te passen, onder meer door de verantwoordelijkheden van platforms, influencers en andere actoren in de waardeketen, zoals hun agentschappen, en de merken waarvan de producten en diensten worden gepromoot, waar nodig te verduidelijken;

Artificiële intelligentie

70. wijst erop dat generatieve AI-tools steeds gemakkelijker toegankelijk worden, ook voor minderjarigen; wijst op de risico’s met betrekking tot transparantie, trainingsgegevens, manipulatie en antropomorfe AI, deepfakes, gezelschapschatbots en AI-agenten, die allemaal een vertekend beeld van de werkelijkheid kunnen geven, tot misinformatie kunnen leiden of de geestelijke gezondheid kunnen schaden, wat in sommige gevallen reeds tot grote tragedies, waaronder zelfmoorden, heeft geleid of gebruikers ertoe heeft gebracht onbedoelde onlineaankopen te doen en persoonsgegevens te delen; waarschuwt in het bijzonder voor het misbruik van online beschikbare afbeeldingen van kinderen, die door AI-technologieën kunnen worden gebruikt voor ongepaste of

schadelijke doeleinden, waaronder het creëren van gemanipuleerde of beledigende inhoud; is zeer bezorgd over het feit dat ondernemingen hun inspanningen zijn beginnen terug te schroeven om AI-modellen te testen op veiligheid en grondrechten²⁶, waardoor minderjarigen een bijzonder risico lopen bij hun interactie met AI; benadrukt in dit verband hoe belangrijk het is de AI-verordening uit te voeren en doeltreffend te handhaven;

71. wijst erop dat door AI ondersteunde applicaties gegevens van kinderen kunnen verzamelen en verwerken zonder de geïnformeerde toestemming of zonder medeweten van het kind of zijn wettelijke voogden, in het bijzonder met betrekking tot de rechten van het kind als betrokkene;
72. wijst op de mogelijke risico's dat generatieve AI-programma's worden gebruikt door kinderlokken om gemakkelijker kinderen te lokken en seksueel te misbruiken, of om er geseksualiseerd deepfakemateriaal van minderjarigen mee te maken, waarvan leeftijdsgenoten gebruikmaken bij cyberpesten, en benadrukt dat de dienstverleners en platforms die deze tools beschikbaar stellen, dit moeten verhinderen;
73. erkent dat er een aanzienlijke dreiging uitgaat van door AI ondersteunde naaktapplicaties, waarmee gebruikers gemanipuleerde afbeeldingen van personen kunnen aanmaken zonder hun toestemming, hetgeen een inbreuk vormt op hun privacy en waardigheid; erkent dat dergelijke technologieën gendergerelateerd cybergeweld in de hand kunnen werken; verzoekt de Commissie dringend de ethische en juridische uitdagingen aan te pakken die deze technologieën met zich meebrengen;
74. benadrukt dat minderjarigen bijzonder kwetsbaar zijn voor verslavende ontwerpkenmerken van interactieve AI-applicaties en games, die vaak doelbewust zijn ontwikkeld met het oog op zo veel mogelijk interactie; benadrukt dat AI-gestuurde aanbevelingsalgoritmen tot buitensporige schermtijd kunnen leiden en afhankelijkheid kunnen veroorzaken, hetgeen de cognitieve, emotionele en sociale ontwikkeling van minderjarigen in de weg kan staan en de ontwikkeling van individuele vaardigheden en competenties kan belemmeren;
75. wijst erop dat de AI-verordening een belangrijk instrument is om de systeemrisico's van AI-systemen aan te pakken, met name voor de volksgezondheid, de (openbare) veiligheid, de grondrechten of de samenleving als geheel²⁷, en om een minimaal niveau van veiligheid en betrouwbaarheid voor AI in de EU vast te stellen, met inbegrip van AI-systemen die worden gebruikt bij het genereren van inhoud, aanbevelingssystemen en gebruikersbetrokkenheid op onlineplatforms; dringt aan op een snelle uitvoering en handhaving van de verplichtingen die uit de AI-verordening voortvloeien, om te zorgen voor veilige en betrouwbare AI die ook veilig is voor minderjarigen; verzoekt de Commissie en de autoriteiten van de lidstaten de bepalingen van de AI-verordening met betrekking tot manipulatieve en misleidende chatbots vastberaden te handhaven;
76. wijst op het cruciale belang van de gedragscode inzake AI voor algemene doeleinden

²⁶ Once, L., "OpenAI slashes AI model safety testing time", 2025, <https://news.outsourceaccelerator.com/openai-safety-testing-time/#:~:text=CALIFORNIA%2C%20UNITED%20STATES%20%E2%80%94%20OpenAI%20has,being%20rushed%20without%20adequate%20safeguards.>

²⁷ Artikel 3, punt 65, van de verordening artificiële intelligentie.

als hoeksteen voor de doeltreffende uitvoering van de in de AI-verordening uiteengezette verplichtingen inzake de beperking van systeemrisico's, met name om de grondrechten te beschermen en de risico's voor minderjarigen aan te pakken;

77. merkt op dat AI-agenten, -metgezellen en -chatbots voor minderjarigen steeds vaker online voorkomen en aanzienlijke risico's kunnen inhouden voor de rechten van minderjarigen en een gezonde ontwikkeling; benadrukt dat de Commissie, in het kader van haar lopende evaluatie van de consumentenwetgeving, aanvullende waarborgen, transparantienormen en een verbod op mensachtige kenmerken moet overwegen, om te voorkomen dat kinderen ertoe worden aangezet om aankopen te doen, en om ervoor te zorgen dat kinderen zich gemakkelijk kunnen losmaken van AI-chatbots;
78. verzoekt de lidstaten met spoed bevoegde autoriteiten aan te wijzen die belast zijn met de handhaving van het verbod op bepaalde praktijken, en de AI-verordening ambitieus en doeltreffend te handhaven, in het bijzonder maar niet uitsluitend wat de bepalingen met betrekking tot de bescherming van minderjarigen betreft; benadrukt dat de bevoegde autoriteiten bijzondere aandacht moeten besteden aan AI-systemen, met name die welke door socialemediaplatforms worden ingezet, en moeten onderzoeken of AI-systemen die waarschijnlijk door minderjarigen zullen worden gebruikt, de kwetsbaarheden van minderjarigen uitbuiten of hun gedrag verstoren op een wijze die ertoe leidt of waarvan redelijkerwijze te verwachten is dat deze ertoe zal leiden dat deze of andere personen aanzienlijke schade oplopen, zoals verboden door de AI-verordening;
79. acht het voorts van belang onderzoek op het gebied van AI voor en met kinderen te ondersteunen en stimulansen te bevorderen om de digitale kloof te verkleinen;

Mediawijsheid, digitale geletterdheid en educatie op dat vlak

80. erkent het belang van mediawijsheid en digitale geletterdheid om minderjarigen in staat te stellen op veilige en verantwoorde wijze door de onlinewereld te navigeren en daarbij kritisch na te denken; wijst erop dat de lidstaten en de Europese Unie de bevoegdheid hebben om specifieke maatregelen op dit gebied vast te stellen, ook met betrekking tot onderwijs; bepleit mediawijsheid en digitale geletterdheid in de nationale leerplannen op te nemen en regelmatig opleidingsprogramma's voor leerkrachten en opleiders te ontwikkelen; benadrukt dat mediawijsheid moet worden gekoppeld aan basisvaardigheden, zoals leesbegrip, en onderstreept dat AI-geletterdheid en digitale geletterdheid belangrijke voorwaarden zijn om een veiliger internetomgeving te creëren en onlinerisico's te herkennen; wijst erop dat zowel de mogelijke schade als de beschikbare schadebeperkende instrumenten moeten worden beoordeeld, terwijl ook moet worden onderzocht welke positieve rol digitale omgevingen kunnen spelen bij de toegang tot informatie, onderwijs en burgerparticipatie; erkent de rol van publieke media bij het aanbieden van diverse, hoogwaardige inhoud aan minderjarigen, om educatieve en culturele doelstellingen te versterken; beveelt aan dat digitale platforms educatief materiaal en culturele diversiteit promoten, met name van Europese makers en overheidsinstellingen;
81. onderstreept dat de bescherming van minderjarigen online een gedeelde verantwoordelijkheid is die de betrokkenheid vereist van ouders, voogden, overheidsdiensten, platforms en scholen; benadrukt dat daarvoor voldoende middelen nodig zijn, en roept op tot gestructureerde samenwerking tussen onderwijsstelsels,

digitale platforms en regelgevende instanties om hoogwaardige programma's voor digitale geletterdheid en mediawijsheid te kunnen aanbieden; verzoekt de Commissie de uitwisseling van beste praktijken en grensoverschrijdende samenwerking aan te moedigen om veilige en verantwoorde onlineomgevingen te waarborgen;

82. benadrukt dat ouders en voogden passende opleiding en begeleiding moeten krijgen om hen te helpen de digitale ervaring van hun kinderen te ondersteunen; dringt aan op door de EU gefinancierde opleidings- en bewustmakingsinitiatieven voor ouders, voogden, leerkrachten en opleiders, onder meer over de gevolgen van buitensporig gebruik van sociale media, blootstelling aan schadelijke inhoud en onlineverslaving; wijst erop dat minderjarigen bijzonder kwetsbaar zijn voor online-desinformatie, vanwege hun ontwikkelingsfase en het feit dat hun mediawijsheid en kritisch denkvermogen nog in ontwikkeling zijn; benadrukt dat er dringend aan de leeftijd aangepaste bewustmakingscampagnes op scholen nodig zijn om minderjarigen in staat te stellen onlineriesico's te herkennen en te melden; moedigt onlineplatforms en digitaaldienstverleners aan vrijwillige maatregelen en instrumenten in te voeren die de digitale vaardigheden, het kritisch denkvermogen en de digitale geletterdheid van minderjarigen helpen te versterken en ouders of voogden ondersteunen bij het begeleiden van hun onlineactiviteiten; wijst erop dat de meest kwetsbare kinderen offline vaak ook online het meest kwetsbaar zijn, en benadrukt dat kwetsbare kinderen, waaronder kinderen uit gezinnen met een laag inkomen of met een handicap, gerichte ondersteuning moeten krijgen; pleit ervoor om minderjarigen die digitale inhoud maken, op hun leeftijd afgestemde ondersteuning te bieden om hen wegwijs te maken, met richtsnoeren voor leerkrachten en jeugdwerkers, en ethische richtsnoeren op te stellen voor beelden en verhalen van kinderen online;

o

o o

83. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsook aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0303

Toenemende onderdrukking van de bahais in Iran

Resolutie van het Europees Parlement van 27 november 2025 over de toenemende onderdrukking van bahais in Iran (2025/2987(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien zijn eerdere resoluties over Iran,
- gezien artikel 150, lid 5, en artikel 136, lid 4, van zijn Reglement,
- A. overwegende dat de bahai-gemeenschap in Iran, een geloofsgemeenschap zonder grondwettelijke erkenning bestaande uit 300 000 leden, op grond van het Iraanse memorandum van 1991 systematische vervolging te verduren heeft, bestaande uit onder andere willekeurige arrestaties en opsluiting, gedwongen verdwijning, ontzegging van waardige begraving, inbeslagname van eigendommen, ontzegging van onderwijs en werk en aanzetting tot haat via door de staat gecontroleerde media;
- B. overwegende dat de Iraanse autoriteiten de onderdrukking van de bahai-gemeenschap voortdurend hebben opgevoerd door middel van massale opsluitingen, versnelde rechtszaken en valse beschuldigingen van spionage en samenwerking met buitenlandse entiteiten;
- C. overwegende dat in 2024 ongeveer 1 200 bahais gerechtelijk vervolgd werden of gevangen werden gezet, en dat twee derde van de gedetineerde bahais vrouw is, en dat in Hamadan en Isfahan zestien vrouwen zijn veroordeeld tot in totaal 129 jaar gevangenisstraf, dat zij worden gefolterd en dat er in hun zaak ernstige schendingen van het recht op een eerlijk proces zijn vastgesteld;
- D. overwegende dat door de autoriteiten grafschennis op bahai-begraafplaatsen is gepleegd, onder meer in Teheran, Ahvaz, Rafsanjan, Kerman en Hamadan;
- 1. veroordeelt ten stelligste de toenemende vervolging van de bahai-gemeenschap en de stelselmatige onderdrukking van alle religieuze en etnische minderheden en vrouwen; verzoekt Iran alle vormen van discriminatie, intimidatie, detentie, confiscatie van eigendommen en schendingen van de grondrechten onmiddellijk te staken;
- 2. dringt er bij Iran op aan onmiddellijk over te gaan tot vrijlating van alle personen die worden vastgehouden wegens hun godsdienst of overtuiging, wegens het verdedigen van mensenrechten, wegens religieuze blasfemie of wegens aanklachten in verband met

de nationale veiligheid, en de intimidatie en het geweld jegens religieuze gemeenschappen te staken;

3. uit zijn diepe bezorgdheid over het feit dat bahai-vrouwen het doelwit zijn van vervolging op basis van hun religie en hun vrouw-zijn, en over het feit dat zij twee derde van de gedetineerde bahais uitmaken;
4. eist dat de Iraanse autoriteiten de veroordelingen ^{5.1.2.e} Mahvash Sabet en de zes bahai-vrouwen in Hamadan, Zarrindokht Ahadzadeh, ^{5.1.2.e} Mohebbi, Jaleh Rezaie en Atefeh Zahedi ongedaan maken; dringt aan op de vrijlating van Afshin Heyratian en ^{5.1.2.e} ;
5. veroordeelt ten stelligste de toename van het aantal executies in Iran; herhaalt sterk gekant te zijn tegen de doodstraf en dringt er bij Iran op aan een einde te maken aan het gebruik ervan als instrument van politieke en religieuze onderdrukking;
6. veroordeelt ten stelligste de ontheiliging, vernietiging en inbeslagname van bahai-begraafplaatsen en de belemmering van begrafenisplechtigheden;
7. dringt er bij Iran op aan het memorandum van 1991 in te trekken en bahais toegang te geven tot onderwijs, werk en basisdiensten en een einde te maken aan de inbeslagname van eigendommen, alle in beslag genomen bezittingen terug te geven en te voorzien in rechtsmiddelen en compensatie voor slachtoffers;
8. verzoekt de EU en de lidstaten de verslechterende mensenrechtensituatie in Iran, met name de schendingen van de godsdienstvrijheid, telkens wanneer zij in dialoog zijn met Iran aan de orde te stellen, en sancties op te leggen aan Iraanse rechters, aanklagers en inlichtingenfunctionarissen die betrokken zijn bij de vervolging van bahais;
9. herhaalt zijn oproep aan de Raad om de Islamitische Revolutionaire Garde op de lijst van terroristische organisaties te plaatsen en EU-sancties op te leggen aan alle leden van die organisatie en aan degenen die verantwoordelijk zijn voor mensenrechtenschendingen;
10. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de VV/HV, de regeringen en parlementen van de lidstaten alsmede aan de Islamitische Raadgevende Vergadering, het kabinet van de president en het bureau van de hoogste leider van de Islamitische Republiek Iran.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0304

Stand van zaken van de rechtsstaat en de mensenrechten in Tunesië, met name de zaak van ^{5.1.2.e}

Resolutie van het Europees Parlement van 27 november 2025 over de stand van zaken van de rechtsstaat en de mensenrechten in Tunesië, met name de zaak van ^{5.1.2.e} Dahmani (2025/2988(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien zijn eerdere resoluties over Tunesië,
 - gezien de associatieovereenkomst tussen de EU en Tunesië,
 - gezien het memorandum van overeenstemming tussen de EU en Tunesië,
 - gezien artikel 150, lid 5, en artikel 136, lid 4, van zijn Reglement,
- A. overwegende dat advocaat en journalist ^{5.1.2.e} in mei 2024 in het kantoor van de Tunesische orde van advocaten is gearresteerd na haar verschijning op de tv-zender Carthage+; overwegende dat sinds haar arrestatie vijf afzonderlijke gerechtelijke procedures tegen haar zijn gevoerd, waarbij zij drie keer is veroordeeld; overwegende dat er nog meer rechtszaken tegen haar gepland zijn en dat haar totale straf tot 24 jaar zou kunnen oplopen;
- B. overwegende dat ^{5.1.2.e} in onmenselijke en vernederende omstandigheden wordt vastgehouden en geen toegang heeft tot medische zorg;
- C. overwegende dat haar zus ^{5.1.2.e} in juli 2025 bij verstek is veroordeeld op beschuldiging van het verspreiden van nepnieuws;
1. veroordeelt de willekeurige detentie, gerechtelijke intimidatie en veroordeling van advocaat en mediacommentator ^{5.1.2.e};
 2. eist de onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating van ^{5.1.2.e} en alle anderen die worden vastgehouden wegens de uitoefening van hun recht op vrijheid van meningsuiting, waaronder politieke gevangenen en mensenrechtenverdedigers; dringt er bij de Tunesische autoriteiten op aan alle aanklachten tegen ^{5.1.2.e} en haar zus in te trekken en hun familie niet te intimideren;
 3. hekelt de omstandigheden waaronder ^{5.1.2.e} wordt vastgehouden, zoals de

ontoereikende medische zorg, de beperkte mogelijkheden tot communicatie met haar familie en advocaat en de vertraagde hoorzittingen, naast de verscheidene rechtszaken waarmee wordt gepoogd haar detentie te verlengen;

4. dringt erop aan dat de Tunesische autoriteiten de vrijheid van vergadering en meningsuiting beschermen, de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht waarborgen, inmenging van de uitvoerende macht in rechterlijke taken voorkomen en de door de Tunesische grondwet gewaarborgde rechten en vrijheden eerbiedigen; veroordeelt het toenemend aantal willekeurige opsluitingen, politiek gemotiveerde vervolgingen en beperkingen van de vrijheden;
5. dringt aan op volledige intrekking van Wetsbesluit 54, dat heeft geleid tot vervolgingen wegens meningsuiting, en van alle foute wetgeving die wordt gebruikt om vrijheden te beperken;
6. verzoekt de EU-instellingen hun diepe bezorgdheid te uiten over de verslechterende mensenrechtensituatie in Tunesië en gecoördineerde diplomatieke actie te ondernemen met het oog op de vrijlating van politieke gevangenen;
7. verzoekt de Tunesische autoriteiten hun verplichtingen uit hoofde van het internationaal recht inzake de mensenrechten en de associatieovereenkomst tussen de EU en Tunesië na te komen; neemt kennis van het recente uitstel van de Associatieraad EU-Tunesië en verzoekt de Commissie in haar betrekkingen met Tunesië de mensenrechtensituatie centraal te stellen, of het nu gaat om politieke dialoog, financiële bijstand, samenwerking op veiligheidsgebied of overeenkomsten met het land;
8. betuigt zijn onwrikbare solidariteit met het maatschappelijk middenveld, mensenrechtenverdedigers, onafhankelijke media en journalisten en verenigingen van advocaten in Tunesië; verzoekt de Commissie te reageren op het besluit van de Tunesische regering om de bankrekeningen van maatschappelijke organisaties te blokkeren; onderstreept de cruciale rol van beoefenaars van juridische beroepen bij het waarborgen van de rechtsstaat en de integriteit van het rechtssysteem;
9. moedigt Tunesië aan de vele uitdagingen in de regio aan te pakken door de taak van handhaving van de mensenrechten en democratie op zich te nemen;
10. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de VV/HV, alsook aan de regeringen en parlementen van de lidstaten en de Tunesische autoriteiten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0307

Uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst EU-VK

Resolutie van het Europees Parlement van 27 november 2025 over de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst EU-VK (2024/2108(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU),
- gezien de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds¹,
- gezien het Akkoord inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie² (het terugtrekkingsakkoord),
- gezien het Windsor-kader³ waarin de bepalingen van het recht van de Unie zijn opgenomen die van toepassing zijn op en in het Verenigd Koninkrijk met betrekking tot Noord-Ierland,
- gezien de gezamenlijke verklaring, het veiligheids- en defensiepartnerschap en het gemeenschappelijk akkoord over een vernieuwde agenda voor samenwerking tussen de EU en het VK van 19 mei 2025,
- gezien het Goede Vrijdagakkoord van 1998 en de daaropvolgende uitvoeringsovereenkomsten,
- gezien het verslag van de Commissie van 21 maart 2024 over de uitvoering en toepassing van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en

¹ PB L 149 van 30.4.2021, blz. 10, ELI:

[http://data.europa.eu/eli/agree_international/2021/689\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/agree_international/2021/689(1)/oj).

² PB L 29 van 31.1.2020, blz. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/withd_2020/sign.

³ Gezamenlijke Verklaring nr. 1/2023 van de Unie en het Verenigd Koninkrijk in het bij het Akkoord inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie ingestelde Gemengd Comité van 24 maart 2023 (PB L 102 van 17.4.2023, blz. 87).

het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland: 1 januari – 31 december 2023 (COM(2024)0127),

- gezien het verslag van de Commissie van 4 april 2025 over de uitvoering en toepassing van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland: 1 januari – 31 december 2024 (COM(2025)0149),
- gezien zijn resoluties van 2 april 2025 over de uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid – jaarverslag 2024⁴ en over de uitvoering van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid – jaarverslag 2024⁵,
- gezien Verordening (EU) 2021/1755 van het Europees Parlement en de Raad van 6 oktober 2021 tot oprichting van de reserve voor aanpassing aan de Brexit (BAR)⁶,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie⁷,
- gezien Verordening (EU) 2023/657 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2023 tot vaststelling van regels voor de uitoefening van de rechten van de Unie bij de uitvoering en handhaving van het Akkoord inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en van de Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds⁸,
- gezien zijn resolutie van 23 november 2023 over de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst EU-VK⁹,
- gezien de bijeenkomsten en standpunten van de Parlementaire Partnerschapsassemblee EU-VK,
- gezien het gezamenlijk witboek over de gereedheid van de Europese defensie 2030 van 19 maart 2025 (JOIN(2025)0120),
- gezien zijn resolutie van 12 maart 2025 over het witboek over de toekomst van de Europese defensie¹⁰,
- gezien het verslag van Sauli Niinistö van 30 oktober 2024 getiteld “Safer Together – strengthening Europe’s civil and military preparedness and readiness”,

⁴ PB C, C/2025/4388, 9.9.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/4388/oj>.

⁵ PB C, C/2025/4389, 9.9.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/4389/oj>.

⁶ PB L 357 van 8.10.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1755/oj>.

⁷ PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

⁸ PB L 83 van 22.3.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/657/oj>.

⁹ PB C, C/2024/4222, 24.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4222/oj>.

¹⁰ PB C, C/2025/3151, 20.6.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3151/oj>.

- gezien het voorstel van de Commissie van 19 maart 2025 voor een verordening van de Raad tot vaststelling van het instrument “Optreden voor de Veiligheid van Europa door middel van versterking van de Europese defensie-industrie” (SAFE-instrument) (COM(2025)0122),
- gezien het memorandum van overeenstemming houdende de vaststelling van een kader voor regelgevingssamenwerking op het gebied van financiële diensten tussen de EU en het VK van 27 juni 2023 en de daaropvolgende oprichting van het gezamenlijk forum voor financiële regelgeving tussen de EU en het VK,
- gezien het Europees Verdrag voor de rechten van de mens,
- gezien het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof (ICC),
- gezien het Europees Sociaal Handvest,
- gezien de verdragen en protocollen van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), met name de fundamentele instrumenten van de IAO,
- gezien het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee van 10 december 1982 (Verdrag van Montego Bay),
- gezien de uitspraak van het scheidsgerecht van 28 april 2025 in een arbitrageprocedure overeenkomstig artikel 739 van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland betreffende het besluit van het Verenigd Koninkrijk om de visserij op zandspiering te verbieden¹¹,
- gezien Besluit nr. 1/2023 van het Gespecialiseerd Comité voor de coördinatie van de sociale zekerheid dat is opgericht bij artikel 8, lid 1, punt p), van de Handels- en Samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds, van 10 maart 2023 met betrekking tot het gebruik van het systeem voor de elektronische uitwisseling van gegevens betreffende sociale zekerheid voor de uitwisseling van gegevens tussen organen en verbidingsorganen¹²,
- gezien Besluit nr. 2/2023 van het Gespecialiseerd Comité voor coördinatie van de sociale zekerheid dat is opgericht bij artikel 8, lid 1, punt p), van de Handels- en Samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds, van 28 juni 2023 betreffende de aanwijzing van de financiële instelling die als referentie zal dienen voor de bepaling van de moratoire rentevoet en de wisselkoers voor valutaomrekeningen, alsook van de peildatum voor de berekening van de valutaomrekeningskoersen¹³,
- gezien artikel 55 van zijn Reglement, alsmede artikel 1, lid 1, punt f), van en bijlage 3 bij het besluit van de Conferentie van voorzitters van 11 december 2024 betreffende de

¹¹ 5.1.2.e van Arbitrage, Zaak 2024-45, <https://pca-cpa.org/en/cases/334/>.

¹² PB L 91 van 29.3.2023, blz. 89, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2023/698/oj>.

¹³ PB L 179 van 14.7.2023, blz. 147, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2023/1460/oj>.

procedure inzake het verlenen van toestemming voor het opstellen van initiatiefverslagen,

- gezien de adviezen van de Begrotingscommissie, de Commissie economische en monetaire zaken, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken, de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid, de Commissie industrie, onderzoek en energie, de Commissie interne markt en consumentenbescherming, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie visserij, de Commissie cultuur en onderwijs en de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken,
 - gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken en de Commissie internationale handel (A10-0226/2025),
- A. overwegende dat de EU en het VK, als deel van hetzelfde continent en gebonden door geografische nabijheid, gedeelde waarden en strategische belangen worden geconfronteerd met vergelijkbare uitdagingen zoals klimaatverandering, een kritische en onstabiele mondiale veiligheidsomgeving en een verschuivende wereldorde die wordt gekenmerkt door een oorlog op het Europese continent en de snelle afbrokkeling van de internationale, op regels gebaseerde orde, die onze samenlevingen, economieën en veiligheidsstructuren sterker onder druk zet; overwegende dat deze situatie de noodzaak heeft vergroot om hun onderlinge samenwerking op het gebied van buitenlands beleid en defensie te versterken; overwegende dat in het licht van de huidige geopolitieke situatie en de huidige mondiale uitdagingen nauwere samenwerking tussen de EU en het VK noodzakelijk is voor de veiligheid, stabiliteit en welvaart van het hele continent; overwegende dat nauwere samenwerking tussen de EU en het VK op basis van de voorspelbaarheid en structuur die worden geboden door de handels- en samenwerkingsovereenkomst, belangrijker is dan ooit om de wederzijdse belangen te beschermen en de veerkracht te vergroten;
- B. overwegende dat de EU en het VK onlangs blijk hebben gegeven van hernieuwde politieke vastberadenheid om samen te werken en sterke partners te blijven bij het aanpakken van mondiale uitdagingen en veiligheidsdreigingen, waaronder de dreiging van Rusland voor de veiligheid van het hele Europese continent en de op regels gebaseerde wereldorde; overwegende dat de premier van het VK, Keir Starmer, in maart 2025 het initiatief aankondigde om een “coalitie van bereidwilligen” te vormen om de gecoördineerde steun voor Oekraïne te versterken;
- C. overwegende dat de open en verbonden samenlevingen en economieën van het VK en de EU steeds vaker het doelwit zijn van schaamteloze hybride campagnes, onder meer in de vorm van cyberaanvallen, buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging (FIMI), sabotage en instrumentalisering van migratie;
- D. overwegende dat beide partijen tijdens de topontmoeting tussen de EU en het VK van 19 mei 2025 opnieuw hun hernieuwde politieke vastberadenheid hebben bevestigd om als hechte en betrouwbare partners samen te werken bij de aanpak van de gemeenschappelijke mondiale uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd; overwegende dat dit het duidelijkst tot uiting kwam in de oprichting van een veiligheids- en defensiepartnerschap, alsook door hun blijvende en gezamenlijke steun aan Oekraïne bij de verdediging tegen de Russische agressie en het herstel van een alomvattende, rechtvaardige en duurzame vrede, onder meer door versterkte veiligheidstoezeggingen;

- E. overwegende dat multilateralisme, de verdediging van de op regels gebaseerde internationale orde, vrijheid, democratie, de rechtsstaat, mensenrechten, de markteconomie, duurzame ontwikkeling en vrijhandel kernbeginselen zijn van zowel de EU als het VK; overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst een kader biedt dat in de loop van de tijd kan worden verbeterd om gezamenlijke strategische en economische doelstellingen te bereiken; overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst de nodige rechtszekerheid biedt om de handel en een vlotte samenwerking te bevorderen;
- F. overwegende dat de in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst opgerichte governancestructuren, waaronder de Partnerschapsraad en andere gezamenlijke organen, doeltreffend hebben gefunctioneerd en dat er in 2024 meer dan 35 bijeenkomsten zijn gehouden om toezicht te houden op de uitvoering van de overeenkomst;
- G. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst betrekking heeft op gebieden als handel, energie, visserij, vervoer, samenwerking op het gebied van justitie en wetshandhaving, en coördinatie van de sociale zekerheid, waardoor een gediversifieerd, alomvattend kader wordt geboden en eerlijke concurrentie wordt gewaarborgd, alsook een gelijk speelveld op de gebieden die eronder vallen; overwegende dat er een hernieuwde inzet is voor samenwerking tussen de EU en het VK op energiegebied, zoals bevestigd tijdens de topontmoeting tussen de EU en het VK, met inbegrip van plannen om na te gaan of het VK opnieuw kan toetreden tot de interne elektriciteitsmarkt van de EU, met als doel de kosten van schone energie te verlagen en het concurrentievermogen te verbeteren;
- H. overwegende dat de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst een goede stimulans kan vormen voor opleiding, de ontwikkeling van vaardigheden en investeringen in immateriële activa, zoals menselijk kapitaal, zowel binnen de EU als daarbuiten; overwegende dat erkend wordt hoe belangrijk het is kennisuitwisseling en samenwerking te bevorderen om de vaardigheden van personen te verbeteren en zo bij te dragen tot een meer concurrerende, duurzame en inclusieve mondiale beroepsbevolking;
- I. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst de eerste door de EU ondertekende handelsovereenkomst is waarin de Overeenkomst van Parijs als essentiële clausule is opgenomen; overwegende dat ook de naleving van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens door zowel het VK als de EU-lidstaten een belangrijke bepaling van de overeenkomst is; overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst geen betrekking heeft op financiële diensten, migratie, het Erasmus+-programma, buitenlands beleid of defensie; overwegende dat tijdens de topontmoeting tussen de EU en het VK van 19 mei 2025 belangrijke stappen zijn vastgesteld om deze leemten op te vullen;
- J. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst beide partijen ertoe verplicht de grondrechten en rechtsbeginselen te eerbiedigen zoals die met name zijn neergelegd in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens; overwegende dat de uitspraken van het ^{5.1.2.e} voor de Rechten van de Mens een essentieel onderdeel vormen van de mensenrechtenarchitectuur op het hele Europese continent; overwegende dat Ierland in januari 2024 bij het ^{5.1.2.e} voor de

Rechten van de Mens een interstatelijk verzoekschrift tegen het VK heeft ingediend met betrekking tot de Northern Ireland Troubles (Legacy and Reconciliation) Act 2023;

- K. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst geen samenwerkingskader bevat voor het buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid; overwegende dat zowel de EU als het VK sindsdien expliciet het belang en de toegevoegde waarde van gestructureerde samenwerking op deze gebieden hebben erkend, met name in het licht van de huidige geopolitieke context; overwegende dat de topontmoeting tussen de EU en het VK van 19 mei 2025 heeft geresulteerd in de ondertekening van een veiligheids- en defensiepartnerschap, waarmee een belangrijke stap is gezet in de richting van formalisering van een dergelijke samenwerking; overwegende dat nauwere samenwerking op deze gebieden zou bijdragen aan een sterkere Europese veiligheid, veerkracht en welvaart voor alle burgers en dat de voordelen ervan tot ver over onze grenzen te voelen zouden zijn;
- L. overwegende dat de EU-lidstaten uiteenlopend militair en veiligheidsbeleid voeren, waaronder beleid inzake neutraliteit; overwegende dat dit beleid moet worden geëerbiedigd;
- M. overwegende dat het VK en Frankrijk de enige Europese landen zijn die over kernwapens beschikken; overwegende dat nucleaire afschrikking van cruciaal belang is voor de bescherming van Europa als continent; overwegende dat het Parlement nogmaals bevestigt zich volledig te scharen achter de inzet van de EU en haar lidstaten voor het Verdrag inzake de niet-verspreiding van kernwapens, dat de hoeksteen vormt van het beleid inzake de niet-verspreiding van kernwapens en nucleaire ontwapening; overwegende dat het Parlement benadrukt dat de EU een krachtige en constructieve rol moet spelen bij de ontwikkeling en versterking van wereldwijde, op regels gebaseerde inspanningen op het gebied van de niet-verspreiding van kernwapens, wapenbeheersing en ontwapening;
- N. overwegende dat het terugtrekkingsakkoord en de handels- en samenwerkingsovereenkomst het kader vormen voor de betrekkingen van het VK met de EU; overwegende dat beide overeenkomsten door de EU en het VK zijn geratificeerd en naar internationaal recht juridisch bindende verdragen zijn; overwegende dat de betrekkingen tussen de EU en het VK gegrondvest moeten zijn op volledige eerbiediging en de doeltreffende uitvoering van deze internationale verbintenissen;
- O. overwegende dat het Parlement speciale aandacht blijft schenken aan de situatie van EU-burgers die in het VK wonen en van Britse burgers die in de EU wonen; overwegende dat de Britse onafhankelijke toezichthoudende autoriteit (Independent Monitoring Authority – IMA) voor de overeenkomsten inzake burgerrechten tussen 1 januari en 30 juni 2023 79 klachten heeft ontvangen van burgers van de EU en de Europese Economische Ruimte¹⁴; overwegende dat het overgrote deel van de klachten betrekking heeft op het recht van verblijf, en met name op de lange wachttijden in verband met aanvragen op grond van de EU-vestigingsregeling, de eveneens lange wachttijden voor aanvragen voor vergunningen voor binnenkomst voor familieleden en de langdurige administratieve beoordelingen in het kader van de EU-vestigingsregeling, gevolgd door de kwestie van gelijke behandeling; overwegende dat de IMA in december 2024 een weigeringspercentage van 21 % meldde voor in Noord-Ierland

¹⁴ IMA, "[Complaints to the IMA: 1 January 2023 - 30 June 2023](#)".

ingediende aanvragen op grond van de EU-vestigingsregeling, wat het hoogste weigeringspercentage is in het VK¹⁵;

- P. overwegende dat de EU de bijzondere verantwoordelijkheid heeft ervoor te zorgen dat het Goede Vrijdagakkoord en de vrede in Noord-Ierland worden gehandhaafd; overwegende dat de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst rechtstreeks gekoppeld is aan de volledige uitvoering van het terugtrekkingsakkoord; overwegende dat de volledige uitvoering ervan werd uitgesteld toen de EU en het VK gemeenschappelijke oplossingen zochten voor de praktische problemen die bij de uitvoering van het protocol inzake Ierland en Noord-Ierland als gevolg van de Brexit zijn ontstaan;
- Q. overwegende dat het in 2023 vastgestelde Windsor-kader een oplossing biedt voor enkele van de praktische problemen die zich in de eerste jaren van de uitvoering van het protocol inzake Ierland/Noord-Ierland hebben voorgedaan en meer rechtszekerheid creëert, en daarmee de weg vrijmaakt voor volledige uitvoering van het terugtrekkingsakkoord en de handels- en samenwerkingsovereenkomst in Noord-Ierland; overwegende dat het Windsor-kader betrekking heeft op een groot aantal gebieden, zoals democratische governance, rechten, waarborgen en kansengelijkheid, handel, douane, agrovoedingsproducten, geneesmiddelen, staatssteun, btw en accijnzen; overwegende dat het Goede Vrijdagakkoord al meer dan 25 jaar de basis vormt voor vrede en stabiliteit op het eiland Ierland; overwegende dat de unieke status van Noord-Ierland, zoals erkend in het protocol en het Windsor-kader, volledig moet worden geëerbiedigd in toekomstige onderhandelingen tussen de EU en het VK om ervoor te zorgen dat geen enkele regeling deze verworvenheid in gevaar brengt; overwegende dat de huidige regering van het VK heeft toegezegd de Legacy Act van de vorige regering in te trekken en te vervangen; overwegende dat de huidige wereldwijde handelsovereenkomst een unieke impact heeft op Noord-Ierland vanwege zijn unieke positie als gevolg van de Brexit, en dat zowel het VK als de EU rekening moeten houden met deze positie wanneer zij handelsbeleid formuleren;
- R. overwegende dat de vaststelling van het Windsor-kader en de belofte van de premier van het VK in juli 2024 om de relatie van het VK met de EU te “resetten” een nieuw en ambitieus hoofdstuk hebben geopend in de betrekkingen tussen de EU en het VK;
- S. overwegende dat de topontmoeting tussen de EU en het VK van 19 mei 2025 voor beide partijen positieve resultaten heeft voortgebracht en de politieke toezegging van de EU en het VK heeft bevestigd om het partnerschap te verdiepen, onder meer door middel van een strategisch partnerschap; overwegende dat de topontmoeting heeft geleid tot vooruitgang op een aantal punten, waaronder maatregelen op sanitair en fytosanitair gebied (SPS), mobiliteit van jongeren en samenwerking op energiegebied;
- T. overwegende dat de topontmoeting tussen de EU en het VK de basis heeft gelegd voor een gestructureerdere en toekomstgerichte bilaterale agenda; overwegende dat deze topontmoeting het begin moest vormen van een regelmatige, gestructureerde politieke dialoog, naar verwachting met verdere bijeenkomsten op gebieden als buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid, mobiliteit, energie, klimaat, onderzoek en interne veiligheid; overwegende dat de Commissie heeft bevestigd dat de verkennende gesprekken die in de aanloop naar de topontmoeting zijn gevoerd, deel uitmaken van

¹⁵ IMA, “[IMA focus on citizens’ rights in Northern Ireland](#)”.

een breder, lopend proces dat gericht is op verdieping van de samenwerking op meerdere terreinen;

- U. overwegende dat de toezeggingen die tijdens de topontmoeting tussen de EU en het VK zijn gedaan meer moeten zijn dan louter politieke verklaringen en ook vergezeld moeten gaan van concrete en juridisch bindende overeenkomsten en resultaten voor zowel de EU als het VK binnen een redelijke termijn, met name voor hun burgers en bedrijven;
- V. overwegende dat de EU en het VK zich moeten aanpassen aan de veranderende dynamiek in de trans-Atlantische veiligheid en samen met andere gelijkgestemde partners hun eigen capaciteiten moeten versterken om deze ontwikkelingen het hoofd te bieden;
- W. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst eerbiediging van de democratie, de rechtsstaat en de bescherming van de grondrechten en fundamentele vrijheden van mensen vereist, die onder meer zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens; overwegende dat deze rechten als leidraad fungeren voor de werkzaamheden van de interne adviesgroepen, waaronder met betrekking tot het hoofdstuk van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; overwegende dat de interne adviesgroepen van de EU een belangrijke rol spelen bij het toezicht op de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; overwegende dat het uit hoofde van artikel 14 van de handels- en samenwerkingsovereenkomst opgerichte forum van het maatschappelijk middenveld fungeert als een essentieel platform voor maatschappelijke organisaties, EU-bedrijven, vakbonden en werknemersorganisaties om hun mening te geven over de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, en een essentiële rol speelt bij de ondersteuning van de dialoog van de Commissie met het VK;
- X. overwegende dat de EU en het VK op 19 mei 2025 een politiek akkoord hebben ondertekend dat volledige, wederzijdse toegang tot elkaars viswateren mogelijk maakt tot en met 30 juni 2038¹⁶;
- Y. overwegende dat de EU nog altijd de belangrijkste handelspartner van het VK is; overwegende dat de erkenning van transparantie en stabiliteit op het gebied van internationale handel en investeringen in het voordeel is van alle belanghebbenden en partijen; overwegende dat een voorspelbaar handelsklimaat dat de handel en investeringen tussen de EU en het VK bevordert en zo leidt tot groei en werkgelegenheid, van cruciaal belang is;
- Z. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst weliswaar zorgt voor nultarieven en nulquota, maar niet de non-tarifaire belemmeringen wegneemt; overwegende dat bedrijven, en met name kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), als gevolg van de Brexit geconfronteerd worden met meer douaneaangiften, nalevingscontroles en regelgevingsvereisten, wat leidt tot hogere operationele kosten en aanzienlijke vertragingen aan de grenzen; overwegende dat een ontoereikende infrastructuur en een tekort aan opgeleide douanebeambten het systeem verder onder druk hebben gezet, waardoor het tijdsige verkeer van goederen is verstoord;

¹⁶ Verklaring van de Commissie “A renewed agenda for European Union – United Kingdom cooperation Common Understanding” van 19 mei 2025, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_25_1267.

- AA. overwegende dat eenvoudig, efficiënt en betaalbaar vervoer over de weg, per spoor, over zee en door de lucht tussen de EU en het VK van cruciaal belang is om ervoor te zorgen dat een aanzienlijk aantal burgers van de lidstaten die in het VK wonen en werken, evenals Britse burgers die voor toeristische doeleinden naar de EU reizen, een hoge mate van mobiliteit kan worden gegarandeerd;
- AB. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst volgens de algemene beoordeling van de Commissie een moderne en alomvattende overeenkomst is die de belangen van de EU op het gebied van handel en samenwerking weerspiegelt en tegelijkertijd de rode lijnen handhaaft die de EU-instellingen en de lidstaten tijdens het terugtrekkingsproces van het VK hebben vastgesteld; overwegende dat de Commissie in haar jaarlijkse uitvoeringsverslagen voor de jaren 2021-2024 heeft vastgesteld dat de in de handels- en samenwerkingsovereenkomst vastgestelde handelsregelingen voor goederen en diensten ondanks enkele uitvoeringsproblemen over het algemeen goed hebben gefunctioneerd;
- AC. overwegende dat in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst dienstverleners of investeerders uit de EU niet minder gunstig mogen worden behandeld dan Britse marktdeelnemers in het VK en vice versa; overwegende dat het non-discriminatiebeginsel van toepassing is op een breed scala van economische activiteiten, waaronder de verlening van diensten, de vestiging van bedrijven en de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten;
- AD. overwegende dat het VK zijn sponsoringsysteem voor werkvisa toepast op dienstverleners uit de EU, en dat als gevolg daarvan een werkgever uit het VK die een werknemer uit de EU in dienst wil nemen, een vergunning moet krijgen van het Britse ministerie van Binnenlandse Zaken en vervolgens een certificaat van sponsoring moet toekennen aan de werknemer uit de EU, en kosten moet betalen voor die werknemer om een visum te kunnen aanvragen (waarbij de werknemer ook extra kosten draagt); overwegende dat deze beperkingen ook van invloed zijn op intermediaire en culturele organisaties, zoals stichtingen en openbare instellingen die diensten van algemeen belang verlenen, en overwegende dat in dit verband meer vergemakkelijking nodig is; overwegende dat dit extra lasten met zich meebrengt die Britse marktdeelnemers kunnen bevoordelen;
- AE. overwegende dat de Britse markten voor overheidsopdrachten op voet van gelijkheid toegankelijk blijven voor inschrijvers uit de EU en vice versa; overwegende dat beide partijen ervoor moeten zorgen dat het aanbestedingsproces eerlijk en transparant is en openstaat voor concurrentie; overwegende dat het VK en de EU ook zijn overeengekomen hun bestaande verbintenissen op het gebied van overheidsopdrachten te handhaven in het kader van de Overeenkomst inzake overheidsopdrachten van de Wereldhandelsorganisatie (WTO), waardoor hun markten voor overheidsopdrachten verder worden opengesteld voor bedrijven uit andere landen;
- AF. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst de enige vrijhandelsovereenkomst is die de EU heeft gesloten waarin voor alle goederen die aan de oorsprongsregels voldoen een nultarief en nulquota zijn vastgesteld; overwegende dat handelsstatistieken voor de periode sinds de inwerkingtreding van de handels- en samenwerkingsovereenkomst aantonen dat de handelsstromen tussen de EU en het VK negatief zijn beïnvloed door de terugtrekking van het VK; overwegende dat de handel tussen het VK en de EU in goederen stagneert; overwegende dat het jaar 2024 heeft

bevestigd dat de handel van de EU in goederen en diensten met andere handelspartners aanzienlijk meer is gegroeid dan de handel van de EU met het VK in een vergelijkbare periode;

- AG. overwegende dat sanitaire en fytosanitaire controles en de herinvoering van douaneformaliteiten de uitvoer van bederfelijke waren hebben verstoord, wat heeft geleid tot meer afval en financiële verliezen en tot verminderd verkeer en een verminderde beschikbaarheid van producten, niet alleen tussen de EU en het VK, maar ook tussen Groot-Brittannië en Noord-Ierland;
- AH. overwegende dat het VK tijdens de topontmoeting tussen de EU en het VK andermaal zijn standpunt om niet opnieuw toe te treden tot de douane-unie van de EU heeft bevestigd, maar dat beide partijen wel de intentie hebben uitgesproken om de douaneprocedures te stroomlijnen, om zo de operationele vertragingen en kosten te verminderen en te werken aan de oprichting van een gemeenschappelijke sanitaire en fytosanitaire ruimte (SPS-ruimte);
- AI. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst verschillende verbintenissen met betrekking tot e-commerce omvat, waaronder een verbod op douanerechten op elektronische transmissies; overwegende dat de bevordering van samenwerking op het gebied van regelgeving, onder meer met betrekking tot opkomende technologieën en mechanismen die gegevensoverdracht vergemakkelijken, van essentieel belang is voor e-commerceactiviteiten; overwegende dat er praktische uitdagingen zijn ontstaan bij de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst en als gevolg van de grote toename van e-commercetransacties in de afgelopen tijd, die gevolgen hebben voor bedrijven en consumenten aan beide zijden van het Kanaal; overwegende dat zowel de EU als het VK het gezamenlijk initiatief van de WTO inzake e-commerce heeft ondertekend;
- AJ. overwegende dat voor de verdere uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst bijzondere inspanningen voor toezicht moeten worden gericht op het risico van verdere verschillen in regelgeving; overwegende dat uitgebreide samenwerking tussen de partijen op regelgevingsgebied van het grootste belang is; overwegende dat het een positief teken is dat er in 2024 via het online-instrument van de Commissie slechts twee relevante officiële klachten van belanghebbenden zijn ontvangen over de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; overwegende dat de Europese instellingen regelmatig in contact blijven met belanghebbenden om de praktische aspecten van de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst te bespreken;
- AK. overwegende dat de verschillen in de regelgeving op het gebied van volksgezondheid tussen de EU en het VK sinds de Brexit zijn toegenomen, met gevolgen voor de vergunningsprocedures voor geneesmiddelen, grensoverschrijdende toeleveringsketens en de toegang tot kritieke behandelingen; overwegende dat deze verschillen reeds hebben bijgedragen tot geneesmiddelentekorten en hogere invoerkosten, met name in kleinere lidstaten en regio's; overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst slechts in beperkte mate voorziet in mechanismen voor samenwerking op gezondheidsgebied, zodat er behoefte is aan duurzame afstemming van de regelgeving, gestructureerde gegevensuitwisseling en gezamenlijke paraatheid voor noodsituaties om gelijke toegang tot veilige en doeltreffende geneesmiddelen in beide rechtsgebieden te waarborgen;

- AL. overwegende dat het VK en de Verenigde Staten op 8 mei 2025 overeenstemming hebben bereikt over een overeenkomst inzake economische welvaart tussen de VS en het VK; overwegende dat dergelijke overeenkomsten gevolgen kunnen hebben voor het gelijke speelveld tussen de EU en het VK dat in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tot stand is gebracht, en zou kunnen leiden tot regelgeving die verder afwijkt van de EU-normen, met name op gebieden als voedselveiligheid, digitale diensten en arbeidsbescherming; overwegende dat de EU ervoor moet zorgen dat dergelijke afwijkingen het gelijke speelveld dat in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tot stand is gebracht, niet ondermijnen en de integriteit van de eengemaakte markt van de EU niet verzwakken; overwegende dat in dit verband bijzondere aandacht moet worden besteed aan de geplande gemeenschappelijke SPS-ruimte van de EU en het VK;
- AM. overwegende dat consumenten in zowel de EU als het VK baat zouden hebben bij nauwere samenwerking tussen het samenwerkingsnetwerk van de EU voor consumentenbescherming en de mededingings- en marktautoriteit van het VK; overwegende dat overeenkomstig artikel 211, lid 1, van de handels- en samenwerkingsovereenkomst de EU en het VK hebben besloten tot samenwerking met betrekking tot verscheidene aspecten van de regelgeving inzake digitale handel; overwegende dat het aanpakken van de uitdagingen die voortvloeien uit het bestaan van twee afzonderlijke douanemarkten constructieve betrokkenheid en tijdige informatie-uitwisseling tussen de douaneautoriteiten van de EU en het VK vereist, met name bij de invoering van nieuwe verplichtingen;
- AN. overwegende dat de EU-medewetgevers het noodzakelijke regelgevingskader voor de interne uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst door de EU hebben voltooid met de vaststelling van Verordening (EU) 2023/657 van 15 maart 2023 tot vaststelling van regels voor de uitoefening van de rechten van de Unie bij de uitvoering en handhaving van het terugtrekkingsakkoord en de handels- en samenwerkingsovereenkomst;
- AO. overwegende dat de EU en het VK gemeenschappelijke ambities hebben op het gebied van milieubescherming, klimaat en voedselveiligheid; overwegende dat toenemende verschillen in regelgeving op deze gebieden de handel dreigen te verstoren en de doeltreffendheid van milieu- en klimaatinspanningen dreigen te ondermijnen, met name in de context van Noord-Ierland en Ierland; overwegende dat de regering van het VK in 2024 heeft opgeroepen tot het “resetten” van de betrekkingen om de strategische samenwerking te versterken en de regelgevingen beter op elkaar af te stemmen om zo het hoofd te kunnen bieden aan gedeelde uitdagingen en gemeenschappelijke prioriteiten;
- AP. overwegende dat de Commissie en het VK in het kader van de topontmoeting tussen de EU en het VK zijn nagegaan op welke gebieden de bilaterale samenwerking kan worden versterkt, en hebben toegezegd te zullen werken aan de totstandbrenging van een gemeenschappelijke SPS-ruimte, om de handel in agrovoedingsmiddelen te vergemakkelijken; overwegende dat de EU en het VK zich er ook toe hebben verbonden hun emissiehandelssystemen (ETS) en mechanismen voor koolstofgrenscorrectie (CBAM) aan elkaar te koppelen;
- AQ. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst voorziet in coördinatie van de sociale zekerheid ter bescherming van de socialezekerheidsrechten van personen

die na 1 januari 2021 van de EU naar het VK verhuizen; overwegende dat de overeenkomst met het oog op eerlijke mededinging ook zorgt voor een gelijk speelveld door de handhaving van een hoog niveau van bescherming op een aantal gebieden, zoals sociale en arbeidsrechten, en met bindende handhavings- en geschillenbeslechtsmechanismen waarmee naleving van de regels wordt gewaarborgd;

- AR. overwegende dat de grondrechten om zich te organiseren, collectief te onderhandelen en collectieve actie te voeren zijn verankerd in het internationaal recht en onlosmakelijk zijn verbonden met de veiligstelling van duurzame ontwikkeling en een gelijk speelveld, zoals vastgelegd in de handels- en samenwerkingsovereenkomst;
- AS. overwegende dat de Retained EU Law (Revocation and Reform) Act 2023 op 29 juni 2023 is bekrachtigd door de kroon; overwegende dat op grond van deze wet een aantal gehandhaafde EU-wetten eind 2023 is ingetrokken en de bijzondere status van alle gehandhaafde EU-wetgeving in de rechtsorde van het VK is geschrapt; overwegende dat met deze wet aanzienlijke bevoegdheden zijn overgedragen aan de autoriteiten van het VK om gehandhaafde EU-wetgeving in te trekken, aan te passen of te wijzigen;
- AT. overwegende dat het vrije verkeer van werknemers een grondrecht is in de EU; overwegende dat de EU en het VK al jarenlang een sterke reputatie hebben op het gebied van mobiliteit van werknemers, beroepsopleiding en onderwijs aan studenten; overwegende dat Erasmus+ in dit verband lange tijd een belangrijk instrument is geweest; overwegende dat de overeenkomst tussen de EU en het VK om het VK bij het Erasmus+-programma te proberen betrekken om zo de onderwijs-, beroeps- en culturele mogelijkheden voor jongeren uit te breiden een goede zaak is; overwegende dat het vergroten van de mobiliteit van werknemers tussen de EU en het VK kan helpen om tekorten aan arbeidskrachten aan te pakken; overwegende dat de EU en het VK een alomvattende mobiliteitsovereenkomst moeten sluiten die de bescherming van de rechten van werknemers en het grensoverschrijdende verkeer van werknemers waarborgt;
- AU. overwegende dat het VK zich niet heeft aangesloten bij het Erasmus+-programma 2021-2027, het programma Europees Solidariteitskorps 2021-2027 en het programma Creatief Europa 2021-2027;
- AV. overwegende dat de culturele en de creatieve sector geen onderdeel uitmaken van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, waarin de term “onderwijs” alleen wordt genoemd in verband met cyberbeveiliging en de noodzaak om burgers voor te lichten over daarmee verband houdende uitdagingen;
- AW. overwegende dat EU-burgers¹⁷ die in het VK studeren als gevolg van de Brexit niet langer hetzelfde inschrijvingsgeld betalen als burgers van het VK, maar een hoger tarief voor internationale studenten; overwegende dat deze wijziging het buitensporig duur maakt om in het VK te studeren, waardoor met name jongeren uit sociaal achtergestelde milieus worden benadeeld, aangezien er geen prijsplafond is voor het inschrijvingsgeld voor internationale studenten;

¹⁷ Met uitzondering van Ierse burgers.

- AX. overwegende dat het Turing-programma niet kan worden beschouwd als een alternatief voor het Erasmus+-programma, aangezien hiermee alleen mobiliteit vanuit het VK naar het buitenland wordt gefinancierd; overwegende dat het VK in 2019-2020, het laatste jaar dat het VK aan Erasmus+ deelnam, 200 miljoen GBP kreeg toegewezen, hetgeen meer is dan het bedrag van 110 miljoen GBP dat in 2022-2023 is toegewezen aan het Turing-programma¹⁸;
- AY. overwegende dat van de studenten uit het VK die in de periode 2013-2016 in het buitenland gingen studeren, 52,7 % koos voor een verblijf in een lidstaat van de EU¹⁹; overwegende dat van de studenten die in het academische jaar 2021-2022 in het kader van het Turing-programma in het buitenland gingen studeren, zes op de tien studenten kozen voor een bestemming buiten de EU²⁰;
- AZ. overwegende dat het aantal uit de EU afkomstige studenten in het VK is gedaald van 66 685 in het academisch jaar direct voorafgaand aan de Brexit naar 28 375 in het academisch jaar 2023-2024²¹;
- BA. overwegende dat de regering van Wales het Taith-programma voor internationale onderwijsuitwisseling²² heeft opgezet om studentenmobiliteit naar het buitenland en naar Wales mogelijk te maken, waarbij de nadruk ligt op ondervertegenwoordigde groepen en kleinere organisaties; overwegende dat de Schotse regering in het kader van haar programma voor onderwijsuitwisseling het project “Test and Learn”²³ heeft ingevoerd; overwegende dat de Ierse regering Erasmus+-mobiliteit voor studenten van universiteiten in Noord-Ierland financiert, ongeacht hun nationaliteit, door hen voor de duur van hun uitwisseling aan Ierse universiteiten in te schrijven²⁴;
- BB. overwegende dat het VK zich in zijn International Education Strategy tot doel stelt het aantal internationale studenten dat jaarlijks aan instellingen voor hoger onderwijs in het VK wordt toegelaten tegen 2030 te laten stijgen van 400 000 tot 600 000²⁵;

¹⁸ UK Government, “[Turing Scheme funding outcomes for the 2022 to 2023 academic year](#)”.

¹⁹ Universities UK International, “Gone International: Expanding Opportunities” https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/31640/1/Gone%20International_expanding%20opportunities_digital.pdf.

²⁰ Op de drie populairste Erasmus+-bestemmingen voor studenten uit het VK, namelijk ^{5.1.2.e} en Duitsland, is het gemiddelde aantal uit het VK afkomstige studenten in het hoger onderwijs sinds de start van het Turing-programma drastisch gedaald met 43 % (The British Academy, “The Turing Scheme – Understanding impacts and implications”, november 2023, https://www.thebritishacademy.ac.uk/documents/5022/The_Turing_Scheme_-_Understanding_Impacts_and_Implications.pdf).

²¹ Higher Education Statistics Agency, “UK, 2022/23 – Where students come from and go to study”, 8 augustus 2024, <https://www.hesa.ac.uk/news/08-08-2024/sb269-higher-education-student-statistics/location>.

²² Universities Wales, “Wales beyond borders”.

²³ Scottish Government, “Scottish Education Exchange Programme – Test and Learn: funded projects”, 15 januari 2025.

²⁴ Government of Ireland, “Minister ^{5.1.2.e} announces mobility funding for Northern Ireland higher education students”, 27 juli 2023.

²⁵ UK Government, “International Education Strategy: 2021 update”, 6 februari 2021, <https://www.gov.uk/government/publications/international-education-strategy-2021-update>.

- BC. overwegende dat in de politieke verklaring van 2019 waarin het kader wordt geschetst voor de toekomstige betrekkingen tussen de EU en het VK wordt gesteld dat de partijen overeenkomen “zich te beraden op voorwaarden voor de binnenkomst en het verblijf voor doeleinden zoals onderzoek, studie, opleiding en jongerenuitwisselingen”²⁶; overwegende dat jongerenuitwisselingen tijdens de vergadering van de Raad Algemene Zaken van 17 december 2024 werden genoemd als een van de belangrijkste prioriteiten voor de betrekkingen tussen de EU en het VK;
- BD. overwegende dat voor kunstenaars en cultuurwerkers uit het VK nu de Schengenregels gelden, wat leidt tot problemen, zoals aanzienlijke kostenstijgingen en de noodzaak om vervoersvergunningen voor apparatuur en visa voor culturele optredens te verkrijgen wanneer zij op tournee binnen een kort tijdsbestek verschillende Europese landen aandoen;
- BE. overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst een culturele uitzondering bevat waardoor audiovisuele diensten buiten het toepassingsgebied ervan vallen, in weerwil van het feit dat de EU en het VK een groot aantal waarden op het gebied van cultuur en onderwijs gemeenschappelijk hebben; overwegende dat het VK partij blijft bij de Europese Overeenkomst inzake grensoverschrijdende televisie en dat audiovisuele werken uit het VK worden beschouwd als “Europese producties” overeenkomstig artikel 1, lid 1, punt n), iii), van de richtlijn audiovisuele mediadiensten²⁷;
- BF. overwegende dat in de conclusies van de top tussen de EU en het VK staat dat er zal worden toegewerkt naar een toekomstig jongerenervaringsprogramma en een hernieuwde associatie van het VK met het Erasmus+-programma, en wordt gewezen op culturele en artistieke uitwisselingen en artiesten op tournee;
- BG. overwegende dat sporters en atleten uit de EU sinds de Brexit een werkvergunning nodig hebben om hun sport in het VK te beoefenen; overwegende dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst geen bepalingen bevat met betrekking tot capaciteitsopbouw van grassroots- en professionele organisaties, partnerschappen en uitwisselingen op het gebied van sport;

Belangrijkste conclusies

1. benadrukt dat de EU en het VK hechte buurlanden, gelijkgestemde partners en bondgenoten zijn die waarden, belangen en historische banden delen en worden geconfronteerd met een gemeenschappelijke onstabiele veiligheidssituatie in Europa en zijn nabuurschap; benadrukt dat het versterken van de betrekkingen tussen de EU en het VK bijdraagt tot een versterking van het algemene concurrentievermogen en de strategische autonomie van Europa;
2. erkent de belangrijke rol die het VK vervult voor het waarborgen van vrede, veiligheid en stabiliteit op het Europese continent en daarbuiten; beklemtoont dat het toenemende

²⁶ PB C 34 van 31.1.2020, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/withd_2020/dcl_1/sign.

²⁷ Richtlijn 2010/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 10 maart 2010 betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (richtlijn audiovisuele mediadiensten) (PB L 95 van 15.4.2010, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj>).

aantal conventionele en hybride dreigingen krachtige en gecoördineerde internationale actie vereist om onze gemeenschappelijke toekomst veilig te stellen;

3. herinnert eraan dat de betrekkingen tussen de EU en het VK gebaseerd zijn op de volledige eerbiediging en de volledige, tijdige en getrouwe uitvoering van het terugtrekkingsakkoord, met inbegrip van het Windsor-kader, en de handels- en samenwerkingsovereenkomst;
4. is ingenomen met de ambitieuze conclusies van de allereerste top tussen de EU en het VK op 19 mei 2025 in Londen en de positieve en constructieve geest bij beide partijen; merkt op dat de leiders aan het einde van de top drie belangrijke documenten hebben aangenomen, namelijk de gezamenlijke verklaring, het veiligheids- en defensiepartnerschap en het gemeenschappelijk akkoord over een vernieuwde agenda voor de samenwerking tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk; is met name ingenomen met de overeenkomst over een nieuw strategisch partnerschap tussen de EU en het VK, die een hernieuwing van wederzijdse verbintenissen en een verdieping van de bilaterale samenwerking inhoudt, en met de afspraak om jaarlijks een top tussen beide partijen te houden;
5. benadrukt de noodzaak van geografische samenhang om de vrede, veiligheid en stabiliteit van Europa en de veerkracht van de Europese industriële basis te waarborgen; beklemtoont in dit verband dat de top tussen de EU en het VK een mijlpaal vormt die het partnerschap tussen de EU en het VK een nieuw elan en meer diepgang geeft en een startpunt vormt voor een meer gestructureerde samenwerking, met name door de lancering van het veiligheids- en defensiepartnerschap; is van mening dat de politieke verklaringen en goede bedoelingen nu moeten worden omgezet in daden en dringt erop aan dat zowel de EU als het VK hun toezeggingen volledig uitvoeren en waarmaken, met name de industriële acties op defensiegebied;
6. benadrukt dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst een van de meest ambitieuze en uitgebreide handelsovereenkomsten is die de EU met een niet-EU-land heeft gesloten; wijst erop dat de overeenkomst weliswaar geen vervangmiddel is en kan zijn voor EU-lidmaatschap en de voordelen die voortvloeien uit toegang tot de eengemaakte markt en de douane-unie, maar wel een aanzienlijk potentieel biedt voor toekomstige samenwerking, zoals blijkt uit de verschillende toezeggingen die tijdens de recente top op politiek niveau zijn gedaan; stelt verheugd vast dat de EU en het VK zich er tijdens de top toe hebben verbonden hun wederzijdse inzet voor vrije, eerlijke, duurzame en open handel, in overeenstemming met hun gemeenschappelijke waarden, te herbevestigen;
7. benadrukt hoe belangrijk het is de bepalingen van beide overeenkomsten volledig uit te voeren en mogelijke uitdagingen bij de uitvoering van het terugtrekkingsakkoord en de handels- en samenwerkingsovereenkomst zo snel mogelijk te beoordelen en aan te pakken, zodat vertragingen en problemen bij de uitvoering van de overeenkomsten kunnen worden voorkomen;
8. stelt tevreden vast dat de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst soepel blijft verlopen en dat alle toezeggingen die voor 2023 en 2024 waren gedaan ofwel zijn afgerond, ofwel op schema liggen; verzoekt de Commissie nauwlettend te blijven toezien op de correcte toepassing van de handels- en samenwerkingsovereenkomst;

9. wijst op de specifieke situatie van Noord-Ierland als gevolg van het Protocol inzake Ierland en Noord-Ierland, dat werd gesloten om het Goede Vrijdagakkoord veilig te stellen na de terugtrekking van het VK uit de EU; schaart zich achter de beslissing om de unieke en bijzondere positie van Noord-Ierland te blijven erkennen en de dubbele toegang van het land tot zowel de eengemaakte markt van de EU als de interne markt van het VK te behouden, zoals uiteengezet tijdens de top; dringt aan op de volledige, tijdige en getrouwe uitvoering van alle onderdelen van het Windsor-kader, teneinde te zorgen voor blijvende voordelen, rechtszekerheid, stabiliteit op lange termijn, praktische steun en voorspelbaarheid voor bedrijven en mensen in Noord-Ierland, de economie van het hele eiland beter te beschermen, te voorkomen dat er op het eiland Ierland een harde grens ontstaat, het Goede Vrijdagakkoord in al zijn dimensies veilig te stellen en te zorgen voor soepel verlopende handel en samenwerking, en tegelijkertijd de integriteit van de eengemaakte markt en de douane-unie te beschermen; dringt aan op maatregelen om te voorkomen dat de nauwe economische banden tussen Ierland en Noord-Ierland worden verstoord door wijzigingen in wet- of regelgevingskaders, met name met betrekking tot diensten die worden verleend aan consumenten en kmo's die geen gebruik kunnen maken van mobiliteit; herinnert eraan dat de EU alle aspecten van het Windsor-kader snel heeft uitgevoerd en nu van het VK verwacht dat het onmiddellijk zijn deel volledig en getrouw uitvoert, zodat de langdurige stabiliteit van de betrekkingen tussen de EU en het VK wordt gewaarborgd; benadrukt dat dit onder meer betrekking heeft op de doeltreffende operationalisering van zijn douane- en SPS-mechanismen om de uitdagingen in verband met het verkeer van goederen van Groot-Brittannië naar Noord-Ierland aan te pakken en te voorkomen dat consumenten in Noord-Ierland te maken krijgen met leveringsproblemen en een verminderde beschikbaarheid van producten; dringt aan op de volledige uitvoering van de mechanismen voor informatie-uitwisseling en op een betere monitoring van nieuwe processen en systemen voor de afhandeling van pakketten overeenkomstig het Windsor-kader en de effecten daarvan op de markttoegang voor consumenten; merkt op dat intensievere samenwerking tussen de autoriteiten en de uitwisseling van informatie over de toekomstige EU-datahub grensoverschrijdingen zouden bevorderen doordat de nodige gegevens en documentatie beschikbaar worden gesteld;
10. onderstreept het historische belang van het Goede Vrijdagakkoord en prijst alle betrokkenen dat zij het akkoord en de bijbehorende waarden blijven handhaven en uitvoeren, als cruciale pijler van de verzoeningsprocessen die nog altijd een positief voorbeeld zijn voor anderen op het continent en daarbuiten; herinnert aan de bindende toezegging van het VK overeenkomstig artikel 2 van het Windsor-kader dat er geen verslechtering van rechten, waarborgen of gelijke kansen als vermeld in het Goede Vrijdagakkoord zal plaatsvinden; beklemtoont dat de doeltreffende bescherming van deze rechten ook van essentieel belang is voor het behoud van het vertrouwen en de samenwerking in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, met name op gebieden als rechtshandhaving, arbeidsrechten en toegang tot de rechter; verzoekt de Commissie toezicht te blijven houden op de naleving van deze verplichting en in gesprek te gaan met de bevoegde autoriteiten van het VK wanneer er risico's op verslechtering van rechten ontstaan; herinnert eraan dat elke wijziging van de zes in bijlage 1 bij het terugtrekkingsakkoord tussen de EU en het VK vermelde EU-richtlijnen inzake gelijke behandeling in het Noord-Ierse recht moet worden opgenomen om te waarborgen dat er geen verslechtering van rechten plaatsvindt; verzoekt de Commissie een specifieke vertegenwoordiger voor de contacten met Noord-Ierland te benoemen om te zorgen voor een gestructureerde en continue dialoog met politieke

vertegenwoordigers en belanghebbenden, zodat er vertrouwen wordt opgebouwd en de inspanningen worden gecoördineerd; wijst erop dat de EU met name in gesprek moet gaan met de Noord-Ierse Assemblee met betrekking tot kwesties die onder het Windsor-kader vallen; dringt er in dit verband op aan de parlementen en assemblees van de decentrale naties van het VK, met name Noord-Ierland, een grotere rol te geven in de Parlementaire Partnerschapsassemblee EU-VK, zodat de belangen van de bevolking in Noord-Ierland zo goed mogelijk kunnen worden behartigd; dringt aan op verdere inspanningen ter verbetering van de democratische vertegenwoordiging van in Noord-Ierland woonachtige personen die op grond van het geboorterecht EU-burger zijn; spoort voorts aan tot passende raadpleging van de overheden van de decentrale naties in de betrekkingen tussen de EU en het VK, in overeenstemming met hun respectieve bevoegdheden; merkt op dat de unieke situatie van Noord-Ierland een op maat gemaakte benadering vergt die op de voordelen van de PEACE-programma's voortborduurt, waarbij moet worden onderzocht hoe het cohesiebeleid in bredere zin kan bijdragen tot het verzoeningsproces; benadrukt dat de toepassing van de elektronische reisautorisatie (ETA) op Noord-Ierland een spijtige zaak is; verzoekt de Britse regering de ETA niet langer toe te passen op Noord-Ierland, zodat toeristen ongehinderd over het eiland Ierland kunnen reizen; acht het belangrijk om er overeenkomstig de beginselen van het Goede Vrijdagakkoord voor te zorgen dat er geen belemmering of beperking bestaat ten aanzien van de mogelijkheid voor personen die in Noord-Ierland en Ierland wonen om over de grens werk te zoeken en te aanvaarden; onderstreept in dit verband het belang van de bescherming van grensarbeiders, met inbegrip van hun sociale en arbeidsrechten; merkt op dat de Northern Ireland Troubles (Legacy and Reconciliation) Act 2023 door het hof van beroep in Noord-Ierland onverenigbaar is verklaard met de wetgeving inzake de mensenrechten en het Windsor-kader; wijst voorts op het interstatelijk verzoekschrift dat Ierland met betrekking tot deze wet tegen het VK heeft ingediend; herinnert aan de toezegging van de huidige regering van het VK om de Legacy Act van de vorige regering in te trekken en te vervangen en roept de regering van het VK ertoe op dit zo snel mogelijk te doen; verzoekt de regering van het VK haar beroep tegen de rechterlijke uitspraak over de Legacy Act in te trekken, de wet in te trekken en zich volledig te schikken naar het

5.1.2.e

voor de Rechten van de Mens en al zijn uitspraken;

11. merkt op dat het overeenkomstig het Goede Vrijdagakkoord aan de bevolking van het eiland Ierland is om over de constitutionele toekomst van Noord-Ierland te beslissen;
12. doet een oproep aan beide partijen om het partnerschap tussen de EU en het VK te verdiepen, de handels- en samenwerkingsovereenkomst volledig uit te voeren en het potentieel ervan maximaal te benutten op gebieden van wederzijds belang, onder meer door middel van vrijwillige sectorale afstemming, mechanismen voor wederzijdse erkenning en dialoog over innovatie op regelgevingsgebied, en door na te denken over verdere samenwerking op douanegebied; is ingenomen met de conclusies van de top, waarin het gezamenlijke streven naar nauwere samenwerking op belangrijke gebieden als energie – waaronder de mogelijke deelname van het VK aan de interne elektriciteitsmarkt van de EU –, nieuwe technologieën en agrovoeding opnieuw is bevestigd; beklemtoont dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst een toekomstgericht kader biedt om gedeelde welvaart en een gedeeld concurrentievermogen te bevorderen, en moedigt beide partijen aan gebruik te maken van de hernieuwde politieke dynamiek die door de top is ontstaan om tastbare vooruitgang te boeken in deze sectoren en te zorgen voor een snelle en alomvattende uitvoering van de gedane toezeggingen, zoals verwoord in het recente

gemeenschappelijke akkoord tussen de EU en het VK en de gestructureerde resultaten van de top; benadrukt dat deze nieuwe agenda flexibel moet blijven en het mogelijk moet maken in te spelen op toekomstige uitdagingen om kansen op het gebied van samenwerking en concurrentievermogen maximaal te benutten, betere consumentenbescherming te bieden, de grensoverschrijdende handel en toegang tot goederen en diensten te verbeteren en een veilige en gezonde digitale omgeving voor iedereen te bevorderen;

13. stelt vast dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst geen betrekking heeft op samenwerking op het gebied van buitenlands beleid, veiligheid, defensie en ontwikkelingssamenwerking, en is dan ook ingenomen met het akkoord over een veiligheids- en defensiepartnerschap dat tijdens de top tussen de EU en het VK is bereikt, dat versterkte samenwerking inhoudt, aansluit bij de eerdere instelling van de halfjaarlijkse dialoog over buitenlands beleid, voorziet in een gestructureerd kader dat ontbreekt in de handels- en samenwerkingsovereenkomst en geldt als vastlegging en bewijs van de hernieuwde inzet van het VK om met de EU samen te werken op het gebied van buitenlands beleid en veiligheid;
14. wijst erop dat nauwere samenwerking van cruciaal belang is om een respons te kunnen bieden op mondiale crises in de context van een steeds volatielere veiligheidsomgeving die wordt gekenmerkt door hybride dreigingen, cyberaanvallen en desinformatiecampagnes; benadrukt dat intensievere coördinatie van cruciaal belang is om democratie en mensenrechten te bevorderen en regionale en internationale veiligheid te garanderen;
15. stelt verheugd vast dat het veiligheids- en defensiepartnerschap voorziet in meer gestructureerde en geïnstitutionaliseerde samenwerking op het gebied van buitenlandse zaken, veiligheid en defensie op verschillende bestuursniveaus, in overeenstemming met de politieke verklaring van 2019²⁸, waaronder de afspraak om tweemaal per jaar een dialoog over het buitenlands en veiligheidsbeleid te organiseren; is van mening dat hiermee een solide basis voor samenwerking kan worden gelegd en dat de mogelijke institutionalisering ervan door middel van een juridisch bindend instrument moet worden onderzocht; beklemtoont dat dit zou helpen om de veiligheid van onze samenlevingen te waarborgen en deze weerbaar te maken tegen gemeenschappelijke en ongekende bedreigingen voor de geopolitieke veiligheid, met name de dreiging van Rusland;
16. benadrukt dat de EU en het VK nauwlettend moeten toezien op de uitvoering van de bepalingen van het veiligheids- en defensiepartnerschap en de verbintenissen van het gemeenschappelijk akkoord; erkent dat het gemeenschappelijk akkoord uitgebreide en veelomvattende verbintenissen bevat; herinnert eraan dat het Parlement op de hoogte moet worden gehouden van de stappen en mogelijke obstakels bij de uitvoering ervan; beklemtoont dat het Parlement ervoor moet zorgen dat de Commissie volledige verantwoording aflegt voor het nakomen van haar verbintenissen in het kader van het gemeenschappelijk akkoord dat met de regering van het VK is overeengekomen;
17. is verheugd over de toezegging van de EU en het VK om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor wederzijds voordelige nauwere samenwerking op het gebied

²⁸ PB C 384 I van 12.11.2019, blz. 178, ELI: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:12019W/DCL\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:12019W/DCL(01)).

van de defensie-industrie, met inachtneming van de beleids- en wettelijke kaders van beide partijen;

Institutioneel kader

18. is verheugd over de doeltreffende werking van de gezamenlijke organen voor de handels- en samenwerkingsovereenkomst; benadrukt dat het van belang is het Parlement regelmatig op de hoogte te houden van en te betrekken bij lopende politieke en technische besprekingen; dringt aan op meer transparantie in de werkzaamheden van de gezamenlijke organen voor de handels- en samenwerkingsovereenkomst, met name ten aanzien van het Parlement; dringt aan op stabiliteit van de handel en harmonisatie van de regelgeving tussen de EU en het VK met het oog op de bescherming van consumentenrechten, zekerheid voor bedrijven en investeringsvoorwaarden, met name in het licht van recente wereldwijde verstoringen;
19. wijst op de hervatting van de Parlementaire Partnerschapsassemblee EU-VK in maart 2025 na de Europese en Britse verkiezingen van 2024; benadrukt de rol van deze assemblee voor de uitoefening van parlementair toezicht en parlementaire controle op de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; onderstreept de waarde van de Parlementaire Partnerschapsassemblee voor het bevorderen van nauwere banden en constructieve samenwerking tussen leden van het Europees Parlement en leden van het Britse parlement; verzoekt de Partnerschapsraad de aanbevelingen van de Parlementaire Partnerschapsassemblee in overweging te nemen; benadrukt het belang van een bredere deelname van gekozen leden van de parlementen en assemblees van Noord-Ierland, Schotland en Wales als waarnemers; beveelt aan om vaker thematische bijeenkomsten te houden buiten het huidige halfjaarlijkse schema, zodat er regelmatig kan worden gediscussieerd over handel, buitenlands beleid, energie en burgerrechten; pleit voor een betere integratie met nationale en regionale parlementen om de diverse democratische perspectieven te weerspiegelen; benadrukt zijn inzet voor de verdere versterking van de Parlementaire Partnerschapsassemblee als belangrijk forum voor interparlementaire dialoog;
20. benadrukt dat bij de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst de belangen van de burger centraal moeten blijven staan en dat in de dialoog zowel het aspect economische samenwerking als het aspect sociale rechtvaardigheid aan bod moet komen door te zorgen voor participatie van vrijwilligersorganisaties, het maatschappelijk middenveld en ondernemersorganisaties; stelt tevreden vast dat het maatschappelijk middenveld, waaronder werkgeversorganisaties en vakbonden, en niet-gouvernementele organisaties worden betrokken bij de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; wijst op de evenwichtige vertegenwoordiging in de interne adviesgroep van de EU en de waardevolle aanbevelingen van deze groep; benadrukt het belang van het forum voor het maatschappelijk middenveld in dit verband; verzoekt de Partnerschapsraad rekening te blijven houden met de uiteenlopende standpunten van het maatschappelijk middenveld en verzoekt de Parlementaire Partnerschapsassemblee een rechtstreekse uitwisseling mogelijk te maken tussen haar leden en de leden van de interne adviesgroep van de EU tijdens elke halfjaarlijkse vergadering van de Parlementaire Partnerschapsassemblee; verzoekt alle gespecialiseerde comités de dialoog met de interne adviesgroep van de EU te versterken om een beter toezicht en meer transparantie te verzekeren; roept op tot verdere inspanningen om ervoor te zorgen dat een breed scala aan maatschappelijke organisaties, zoals jongerenorganisaties, toetreedt tot het forum voor het

maatschappelijk middenveld in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst;

21. bevestigt nogmaals de toezegging van het Parlement om nauwlettend toe te zien op de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; herinnert eraan dat de Commissie het Parlement volledig en onmiddellijk moet informeren over de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst om een passende controle te waarborgen; is verheugd over de voortzetting van de goede samenwerking tussen het Parlement en de Commissie en de toegenomen rechtstreekse, positieve en constructieve contacten tussen leden van het Europees Parlement en leden van beide kamers van het Britse parlement; herhaalt zijn oproep om het Parlement te betrekken bij alle toekomstige procedures tot herziening van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; betreurt dat het Parlement niet betrokken was bij de top tussen de EU en het VK en uit zijn bezorgdheid over het ontbreken van elke verwijzing naar de rol van het Parlement en het Britse parlement in het institutionele kader van de vernieuwde agenda voor samenwerking tussen de EU en het VK, het strategisch partnerschap en het veiligheids- en defensiepartnerschap tijdens de top tussen de EU en het VK;

Handel in goederen

22. herinnert eraan dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst een brede en ambitieuze basis vormt voor de betrekkingen tussen de partijen, met name voor de handel tussen de EU en het VK, en tegelijkertijd zorgt voor een gelijk speelveld ten behoeve van eerlijke mededinging en duurzame ontwikkeling; herinnert eraan dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst uniek is in de geschiedenis van de EU-vrijhandelsovereenkomsten, omdat het gericht is op het beperken van divergentie in plaats van het bevorderen van convergentie tussen de handelspartners; herinnert eraan dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst ook uniek is omdat deze voorziet in nultarieven en nulquota voor de handel tussen de EU en het VK;
23. herhaalt dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst het delicate resultaat is van lange en moeizame onderhandelingen en dat deze derhalve volledig en te goeder trouw moet worden uitgevoerd, net als het terugtrekkingsakkoord, in het bijzonder het Windsor-kader, tot wederzijds voordeel van beide partijen; verzoekt beide partijen ten volle gebruik te maken van de enorme mogelijkheden die de handels- en samenwerkingsovereenkomst biedt om de handel tussen de EU en het VK zoveel mogelijk te vergemakkelijken, zonder uit het oog te verliezen dat de voordelen van het lidmaatschap in de vorm van toegang tot de eengemaakte markt van de EU en de douane-unie, alsmede van deelname aan andere gemeenschappelijke en flankerende beleidsmaatregelen, onder geen beding kunnen worden gereproduceerd door middel van een vrijhandelsovereenkomst; erkent niettemin dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst een aanzienlijk onbenut potentieel heeft en juicht toe dat deze nu moet worden gebruikt als een toekomstgericht kader om de samenwerking op gebieden van wederzijds belang te verdiepen;
24. neemt kennis van het oordeel van de Commissie dat de in de handels- en samenwerkingsovereenkomst vastgestelde regelingen voor de handel in goederen over het algemeen doeltreffend zijn geweest en soepel hebben gefunctioneerd, hoewel er nog steeds sprake is van bepaalde uitvoeringsproblemen die zo snel mogelijk moeten worden opgelost;

25. herhaalt dat de EU en het VK nauw moeten samenwerken op het gebied van douane, onder meer door te zorgen voor een doeltreffende uitwisseling van informatie en gegevens, door het opzetten van een gezamenlijke databank over onregelmatigheden en fraude op het gebied van e-commerce en over marktdeelnemers van buiten de EU en buiten het VK met betrekking tot goederen van buiten de EU en het VK; wijst nogmaals op het belang van een constructieve dialoog en doeltreffende samenwerkingsmethoden tussen de douanediens ten, met als doel de ink laringsprocessen te vereenvoudigen, te digitaliseren en te versnellen met voldoende douaneambtenaren en vereenvoudigde douaneprocedures, met inbegrip van ruimere toegang tot regelingen voor betrouwbare handelaren en de invoering van slimme digitale oplossingen om processen te stroomlijnen, teneinde de administratieve en financiële kosten voor alle belanghebbenden, met name kmo's, zoveel mogelijk te beperken, en een ononderbroken grensoverschrijdende stroom van essentiële landbouwgrondstoffen, waaronder diergeneesmiddelen, zaden en diervoeder, te waarborgen, met name voor Ierland en andere grensregio's die in hoge mate afhankelijk zijn van tijdige leveringen; dringt er bij de Commissie op aan actief samen te werken met het VK om de douaneprocedures te vereenvoudigen door regelingen voor betrouwbare handelaren te ontwikkelen en "green lanes" in te voeren voor goederen met een laag risico;
26. erkent de zich ontwikkelende samenwerking tussen de EU en het VK op het gebied van e-commerce sinds de inwerkingtreding van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; onderstreept dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst weliswaar belangrijke bepalingen bevat om de digitale handel te vergemakkelijken, maar dat douaneprocedures sinds de Brexit extra lasten hebben gecreëerd voor e-commercebedrijven, met name door verplichte douaneaangiften, invoerinspecties en complexe oorsprongsregels; is ingenomen met de recente inspanningen van de EU en het VK om de handelslogistiek te stroomlijnen en de uitvoerbeperkingen te verminderen, en benadrukt dat verdere inspanningen nodig zijn om de regelgeving beter op elkaar af te stemmen, de douaneprocedures te vereenvoudigen en te zorgen voor een vlotte en veilige overdracht van gegevens, teneinde het volledige potentieel van grensoverschrijdende e-commerce te ontsluiten en de digitale handel te bevorderen;
27. moedigt de EU en het VK aan mogelijkheden te onderzoeken voor nauwere samenwerking op het gebied van regionale toeleveringsketens; benadrukt dat dergelijke stappen flexibelere en veerkrachtigere toeleveringsketens zouden ondersteunen en tarifaire en niet-tarifaire belemmeringen in verband met complexe oorsprongsregels zouden helpen aanpakken;
28. benadrukt dat de nieuwe invoerregeling van het VK (het Border Target Operating Model) tot problemen leidt als gevolg van de veelvuldige wijzigingen in de indeling in risicocategorieën zonder behoorlijke kennisgeving, de niet-eenduidige interpretatie van invoereisen, lange wachttijden voor het verrichten van controles, en het feit dat de EU niet als één enkele sanitaire en fytosanitaire entiteit wordt erkend; vindt het zorgwekkend dat het VK de hierdoor ontstane problemen nog niet volledig heeft opgelost;
29. is ingenomen met de toezegging die op de topontmoeting tussen de EU en het VK is gedaan om te werken aan de totstandbrenging van een gemeenschappelijke SPS-ruimte door middel van een alomvattende SPS-overeenkomst tussen de EU en het VK; erkent dat non-tarifaire belemmeringen en verschillen in regelgeving de handel tussen de EU

en het VK momenteel bemoeilijken, met name door toegenomen nalevingsvereisten, dubbele certificeringsprocedures en uiteenlopende productnormen; merkt op dat dergelijke wrijvingen een groot aantal sectoren treffen, waaronder agrovoeding, chemische stoffen, motorvoertuigen en machines, en vooral voor kmo's een zware last kunnen vormen; moedigt beide partijen aan om volledig en doeltreffend gebruik te maken van de mechanismen van de handels- en samenwerkingsovereenkomst voor samenwerking op het gebied van regelgeving en douane om deze kwesties aan te pakken, om zo de wrijvingen op handelsgebied in de aanloop naar de herziening van de handels- en samenwerkingsovereenkomst in 2026 te verminderen;

30. juicht het toe dat het VK van plan is om wetgeving vast te stellen voor erkenning van de CE-markering voor onbepaalde duur in aanvullende productvoorschriften, hetgeen de naleving van regels voor EU-producenten gemakkelijker zou maken en de export van producten die een dergelijke markering moeten hebben van het VK naar de EU zou vereenvoudigen; dringt er bij de Commissie op aan snel onderhandelingen te starten met het VK om te zorgen voor een verregaande onderlinge afstemming van conformiteitsbeoordelingen voor producten, met name in sterk geïntegreerde sectoren, teneinde overbodige tests af te schaffen, de bedrijfskosten te verlagen en de interne markt te versterken; spoort beide partijen ertoe aan om pragmatische regelingen op te zetten voor de wederzijdse erkenning van conformiteitsbeoordelingen in productsectoren die duidelijk een laag risico hebben, teneinde onnodige nalevingskosten en administratieve lasten te verminderen, met name voor kmo's, en tegelijkertijd de consumentenveiligheid en -bescherming te handhaven en verder te versterken; moedigt de Commissie aan voort te bouwen op deze ontwikkeling door te streven naar sectorspecifieke regelingen voor wederzijdse erkenning wanneer er reeds sprake is van convergentie van de regelgeving, waardoor onnodige duplicatie van certificeringsprocedures in voorkomend geval wordt voorkomen;
31. merkt op dat het akkoord over de instelling van een gemeenschappelijke SPS-ruimte de handelsfricties aanzienlijk zou verminderen en zou bijdragen tot stabiliteit en voorspelbaarheid voor bedrijven door het merendeel van de certificerings- en controlevoorschriften voor het verkeer van dieren, dierlijke producten, planten en plantaardige producten tussen Groot-Brittannië en de EU af te schaffen, terwijl hoge normen op het gebied van gezondheid en consumentenbescherming, voedselveiligheid en dierenwelzijn gehandhaafd blijven; onderstreept dat deze voordelen voor landbouwers, kmo's en consumenten in de EU en de VK zich ook zouden gelden voor het verkeer van dergelijke goederen tussen Groot-Brittannië en Noord-Ierland; merkt op dat de toekomstige SPS-overeenkomst een dynamische afstemming van het VK mogelijk moet maken, onderworpen moet zijn aan een mechanisme voor geschillenbeslechting met een onafhankelijk arbitragepanel en het Hof van Justitie van de Europese Unie moet aanvaarden als de uiteindelijke autoriteit op het gebied van EU-recht; is verheugd over het voornemen om het VK in een vroeg stadium te informeren over het besluitvormingsproces van de EU op gebieden die onder de toekomstige SPS-overeenkomst vallen; dringt er bij de Commissie op aan met een stappenplan voor SPS-onderhandelingen met het Verenigd Koninkrijk te komen; verzoekt beide partijen voorts de regelgevingsdialoog over niet-SPS-aspecten van de regelgeving voor voedingsmiddelen te intensiveren en verschillen op gebieden als etikettering en verpakking te vermijden; benadrukt dat eventuele toegang van het VK tot systemen, databanken of agentschappen van de EU in het kader van EU-programma's die relevant zijn voor de SPS-overeenkomst, afhankelijk moet worden gesteld van de volledige dekking van de daarmee verband houdende kosten voor de EU-begroting; onderstreept

dat een dergelijke deelname duidelijke voordelen moet opleveren voor de EU en haar belanghebbenden, in overeenstemming met het beginsel van budgettaire evenredigheid;

32. wijst nogmaals op de noodzaak van nauwere samenwerking tussen de EU en het VK om de huidige billijke en op regels gebaseerde internationale handelsorde in stand te houden en te moderniseren en gezamenlijke mondiale economische uitdagingen aan te pakken; roept in dit verband op tot extra gezamenlijke inspanningen om te komen tot een inclusieve en alomvattende hervorming van de WTO, een antwoord te bieden op de huidige en toekomstige uitdagingen in een sterk verweven wereld, en tot actieve bestrijding van elk nieuw gevaar van verdeeldheid voor de mondiale politieke en economische orde, alsook van de unilaterale en ongerechtvaardigde handelsmaatregelen en tarieven die onlangs zowel de EU als het VK hebben getroffen; roept daarom beide partijen op om consumenten die te maken hebben met problemen in verband met de kosten van levensonderhoud, te blijven steunen; benadrukt dat in dit verband versterkte samenwerking tussen de EU en het VK van essentieel belang is om de veerkracht van de toeleveringsketens te versterken en strategische afhankelijkheden te verminderen; onderstreept dat beide partijen hun gezamenlijke inspanningen moeten intensiveren om kritieke toeleveringsketens minder kwetsbaar te maken, in overeenstemming met de EU-prioriteiten op het gebied van economische veiligheid; is zich ervan bewust dat samenwerking op het gebied van kritieke grondstoffen geen onderdeel uitmaakte van de conclusies van de topontmoeting tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk, maar moedigt de EU en het VK aan om de autonomie van Europa op dit gebied te versterken; moedigt de lancering aan van gestructureerde dialogen en gerichte initiatieven om diversificatie te bevorderen, wederzijds vertrouwen op te bouwen en strategische autonomie te versterken, met het oog op het stimuleren van duurzame groei en gedeelde welvaart; verzoekt de Commissie de details van de op 8 mei 2025 aangekondigde overeenkomst tussen het VK en de Verenigde Staten (“Economic Prosperity Deal”) te onderzoeken om er zeker van te zijn dat geen enkele bepaling ervan de handels- en samenwerkingsovereenkomst of enige potentiële overeenkomst tussen de EU en het VK ondermijnt; merkt op dat, hoewel de inhoud nog moet worden verduidelijkt, de Economic Prosperity Deal gevolgen kan hebben voor het gelijke speelveld dat de EU en het VK in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst zijn overeengekomen, alsook voor eventuele dynamische afstemmingen die voortvloeien uit de conclusies van de topontmoeting tussen de EU en het VK, zoals met betrekking tot een SPS-ruimte; is ingenomen met het akkoord over tariefvrije handel in staalproducten en erkent dit als een positieve ontwikkeling die de broodnodige stabiliteit en voorspelbaarheid biedt voor belangrijke industriële sectoren; herinnert eraan dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst specifieke verbintenissen bevat om de internationale handelsregels te handhaven, samen te werken in multilaterale fora en informatie uit te wisselen over handelsmaatregelen en ontwikkelingen in de wereldhandel; is ingenomen met de resultaten van de topontmoeting tussen de EU en het VK, waar beide partijen nogmaals hebben bevestigd dat zij de coördinatie van de WTO-hervormingen willen versterken, transparante en op regels gebaseerde handel willen ondersteunen en dringende handelsgeschillen gezamenlijk willen aanpakken, en benadrukt dat de effectieve uitvoering van deze toezeggingen van essentieel belang is voor de versterking van het partnerschap tussen de EU en het VK als een kracht voor stabiliteit en voorspelbaarheid in de governance van de wereldhandel; is ingenomen met de recente aankondiging van de Britse regering dat het VK zal toetreden tot de tijdelijke regeling inzake beroep en arbitrage van de WTO (MPIA) die de blijvende doeltreffendheid van het systeem voor geschillenbeslechting zal waarborgen terwijl er

wordt onderhandeld over bredere hervormingen van de WTO; benadrukt dat zowel de Britse regering als de Commissie in de huidige volatiele context van de wereldhandel rekening moeten houden met de unieke positie van Noord-Ierland wanneer zij hun handelsbeleid formuleren;

33. is verheugd over de op 21 december 2023 overeengekomen verlenging van de oorsprongsregels voor elektrische voertuigen en accu's tot 31 december 2026; benadrukt het belang van toezicht op de oorsprongsregels om te voorkomen dat normen en regels worden omzeild voor goederen die afkomstig zijn uit landen waarmee het VK mogelijk andere handelsovereenkomsten heeft gesloten;

Diensten, digitale handel en investeringen

34. neemt kennis van het oordeel van de Commissie dat de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst op het gebied van diensten en investeringen, digitale handel, intellectuele eigendom, overheidsopdrachten en kmo's in het algemeen vlot is verlopen, zonder grote problemen, met uitzondering van de kwestie van de toepassing van het sponsoringsysteem van het VK voor werkvisa op EU-dienstverleners, hetgeen nog altijd een obstakel vormt, en merkt op dat de uitvoer van diensten van het VK naar de EU in 2024 met 19 % is gestegen ten opzichte van 2019, waaruit de veerkracht en het potentieel van de dienstensector blijkt; benadrukt de noodzaak om de belemmeringen voor kortetermijnmobiliteit voor EU-dienstverleners aan te pakken, met inbegrip van dienstverleners in de culturele en wetenschappelijke sector en in de landbouwadviessector en wijst op de potentiële voordelen voor beide partijen van verbeterde, wederzijdse regelingen voor zakelijke mobiliteit op korte termijn; dringt aan op vereenvoudiging van de Britse visumprocedures voor professionals uit de EU en contractuele dienstverleners om de financiële en administratieve lasten te verminderen; verzoekt de lidstaten en het VK de verwerkingstijden en -kosten voor aanvragen van werkvergunningen te versnellen wanneer dat nodig is; is verheugd over de toezegging van het VK en de Commissie op de topontmoeting tussen de EU en het VK om specifieke dialogen op te zetten over de toegang en het tijdelijke verblijf van natuurlijke personen voor zakelijke doeleinden, met inbegrip van de sponsoringregeling; verzoekt beide partijen mogelijkheden te onderzoeken om de kortetermijnmobiliteit van dienstverleners en ondernemers, met name kmo's en vrije beroepen, te vergemakkelijken door middel van gestroomlijnde visumprocedures en wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties, met volledige inachtneming van de respectieve autonomie op het gebied van regelgeving; verzoekt het VK dienstverleners die onder de handels- en samenwerkingsovereenkomst vallen, van de sponsoringregeling vrij te stellen; verzoekt om een nauwere samenwerking tussen het EU en het VK op het gebied van de handel in diensten;
35. dringt er bij het VK, de Commissie en de lidstaten op aan hun inspanningen voor de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties voort te zetten; en roept op tot versnelling van de onderhandelingen, naast oplossingen om vlottere kortetermijnmobiliteit en grensoverschrijdende dienstverlening in de hele EU en de Britse markten te vergemakkelijken; wijst op de aanhoudende belemmeringen waarmee onderdanen van de EU en het VK worden geconfronteerd bij de toegang tot gereguleerde beroepen; benadrukt dat er behoefte is aan duidelijke, gestroomlijnde erkenningsprocedures en dat beroepsorganisaties en bevoegde autoriteiten aan beide zijden betrokken moeten worden; merkt op dat er tot dusver slechts één aanbeveling voor een mogelijke regeling inzake wederzijdse erkenning in het kader van de handels-

en samenwerkingsovereenkomst is ontvangen, namelijk met betrekking tot het beroep van architect; verzoekt de Commissie en het VK de uitvoering van artikel 158 van de handels- en samenwerkingsovereenkomst te versnellen en prioriteit te geven aan aanvullende sectoren zoals gezondheidszorg, engineering, en juridische en financiële diensten; benadrukt hoe belangrijk het is jongeren te helpen toekomstgerichte vaardigheden te ontwikkelen door het hun gemakkelijker te maken om grensoverschrijdende opleidingen te volgen en professionele ontwikkeling na te streven, met inbegrip van gerichte investeringen in digitale, groene en financiële geletterdheid; roept op tot samenwerking tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk op het gebied van mobiliteitsregelingen en verzoekt de EU en het Verenigd Koninkrijk te onderhandelen over een ambitieuze overeenkomst inzake zakelijke mobiliteit, waarbij wordt erkend dat de doeltreffendheid van regelingen voor de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties onlosmakelijk verbonden is met vereenvoudigde bepalingen inzake kort verblijf en tijdelijk verblijf; verzoekt de Britse regering alle nodige maatregelen te blijven nemen om discriminatie van burgers van lidstaten die in het VK wonen te bestrijden;

36. roept de EU en het VK op nauw samen te werken met betrekking tot verschillende aspecten van de regelgeving voor digitale handel; verwelkomt in dit verband de op 30 april 2024 door de EU en het VK ondertekende administratieve regeling inzake toezicht op de risicobeoordelings- en beperkingsinspanningen van aanbieders van zeer grote onlineplatforms; is van oordeel dat moet worden gewerkt aan convergentie van en dialoog over de digitale wet- en regelgeving, met name met betrekking tot onlineplatforms;

Gelijk speelveld en mededingingsbeleid

37. herhaalt dat het VK de complicaties moet erkennen die zouden voortvloeien uit onnodige systematische verschillen in regelgeving, met name inzake de bescherming van banen en sociale rechten, het milieu, persoonsgegevens, staatssteun, digitale handel en belastingen, en die alleen maar extra problemen zouden opleveren met betrekking tot de in de handels- en samenwerkingsovereenkomst gedane toezeggingen inzake een gelijk speelveld, alsook voor bedrijven in de EU en het VK en voor de handel tussen de EU en het VK;
38. is verheugd over de afronding van de samenwerkingsovereenkomst op mededingingsgebied tussen de EU en het VK in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, zodat de Commissie, de nationale mededingingsautoriteiten van de lidstaten en de Britse mededingingsautoriteit rechtstreeks kunnen samenwerken bij mededingingsonderzoeken; merkt op dat dit de eerste EU-samenwerkingsovereenkomst op mededingingsgebied is waarbij nationale bevoegde autoriteiten rechtstreeks kunnen samenwerken met een mededingingsautoriteit van een land dat geen lid is van de EU; dringt erop aan de overeenkomst snel te ratificeren om de grensoverschrijdende handhaving en coördinatie in mededingingszaken te versterken en tegelijkertijd de vertrouwelijkheid te waarborgen door middel van de nodige vrijstellingen;
39. is verheugd over de inspanningen onder leiding van het VK en de EU om op te roepen tot internationale samenwerking bij het beheer van de uitdagingen en risico's die artificiële intelligentie (AI) met zich meebrengt, teneinde mondiale AI-governance op basis van democratische waarden, gedeelde normen en robuuste waarborgen te

bevorderen; merkt op dat de EU in 2024 een alomvattend, risicogebaseerd regelgevingskader heeft vastgesteld door middel van de verordening artificiële intelligentie (AI-verordening)²⁹, maar dat het VK met betrekking tot de regelgeving tot dusver heeft gekozen voor een lichtere aanpak en geen horizontale AI-wetgeving heeft ingevoerd; dringt aan op meer convergentie tussen de AI-regelgeving van de EU en die van het VK om een dynamische sector in staat te stellen te groeien in een veilige omgeving; betreurt in dit opzicht het feit dat het VK de verklaring over inclusieve en duurzame artificiële intelligentie voor mens en planeet niet heeft ondertekend tijdens de internationale top over actie op het gebied van artificiële intelligentie van 11 februari 2025 in Parijs; benadrukt het belang van gestructureerde samenwerking tussen de EU en het VK op het gebied van AI-governance, gezien de gezamenlijke inzet voor de bevordering van veilige, transparante en controleerbare AI-systemen, en, teneinde versnippering van de regelgeving te voorkomen, aan de vaststelling van normen deel te nemen, en regelingen voor wederzijdse erkenning van conformiteitsbeoordeling te onderzoeken; betreurt het ontbreken van een specifieke verbintenis inzake samenwerking op het gebied van AI in het gemeenschappelijke akkoord over een vernieuwde agenda voor de betrekkingen tussen de EU en het VK, ondanks het strategische belang van het bevorderen van transnationale afstemming op het gebied van betrouwbare AI-ontwikkeling, en herinnert eraan dat artikel 39 van de AI-verordening de erkenning van in derde landen opgerichte conformiteitsbeoordelingsinstanties onder specifieke voorwaarden en onder voorbehoud van een overeenkomst tussen de EU en het betrokken niet-EU-land mogelijk maakt; onderstreept het risico van toenemende verschillen in regelgeving, met name tussen de bindende AI-wet van de EU en de sectorgestuurde benadering van het VK, ondanks convergerende prioriteiten op het gebied van risicogebaseerde classificatie, bescherming van auteursrechten en systeemrisico's; neemt kennis van het memorandum van overeenstemming tussen het VK en de VS over AI, dat kan leiden tot verschillen in minimumnormen tussen de EU en het VK, en verzoekt de Commissie de gevolgen van deze overeenkomst te beoordelen en hierover verslag uit te brengen aan het Parlement; dringt aan op de noodzaak om een gemeenschappelijk begrip van de voordelen en uitdagingen van AI tot stand te brengen; dringt aan op een intensievere technische dialoog tussen regelgevers om de interoperabiliteit van de regelgeving te ondersteunen en de complexiteit van de naleving voor bedrijven te verminderen; neemt kennis van de huidige discussies in het VK over wijzigingen van de auteursrechtwetgeving; is bezorgd dat dergelijke plannen negatieve gevolgen kunnen hebben voor Europese kunstenaars en ontwerpers, met name wat betreft het voorstel om een opt-outsysteem in te voeren;

40. merkt op dat de artikelen 103 tot en met 107 en artikel 109 van de AI-verordening wijzigingen inhouden van de bestaande productwetgeving van de EU die van toepassing is op en in het Verenigd Koninkrijk met betrekking tot Noord-Ierland uit hoofde van bijlage 2 bij het Windsor-kader; neemt kennis van het besluit van de Raad van 14 april 2025 waarin het standpunt van de Unie wordt uiteengezet in het EU-VK Gemengd Comité wat betreft de toevoeging van de AI-verordening in bijlage 2 bij het Windsor-kader, erkent dat een betere afstemming van de regelgeving op gebieden als

²⁹ Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en (EU) 2019/2144 en Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828 (verordening artificiële intelligentie) (PB L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>).

productveiligheid en markttoezicht kan bijdragen tot juridische duidelijkheid en marktcontinuïteit; pleit voor de voortzetting van de dialoog tussen de EU en het VK in het kader van het Gemengd Comité, teneinde wederzijds aanvaardbare benaderingen in kaart te brengen waarbij hoge normen op het gebied van consumentenbescherming en coherentie van de regelgeving in acht worden genomen;

41. herinnert eraan dat in de handels- en samenwerkingsovereenkomst het belang van hoge normen voor gegevensbescherming en privacy wordt erkend, terwijl elke partij haar eigen autonomie op het gebied van regelgeving kan behouden; is van mening dat mogelijke verschillen in regelgeving tussen de EU en het VK risico's met zich meebrengen; merkt op dat de gegevensbeschermingsregeling van het VK in grote lijnen op één lijn is gebleven met de algemene verordening gegevensbescherming³⁰ (AVG) van de EU, waardoor het adequaatheidsbesluit van de EU, dat vrijingsloze gegevensstromen mogelijk maakt die van cruciaal belang zijn voor grensoverschrijdende diensten, kan worden gehandhaafd; neemt kennis van de lopende hervorming van het gegevensbeschermingskader van het VK door middel van de Data (Use and Access)^{5.1.2.e} waarmee een reeks inhoudelijke wijzigingen wordt aangebracht in de bestaande bepalingen van de UK GDPR; wijst er andermaal op dat er strenge gegevensbeschermingsnormen moeten worden gehandhaafd voor de doorgifte en verwerking van persoonsgegevens tussen de twee partijen, ook ten aanzien van personen wier persoonsgegevens in het VK worden verwerkt, met name wanneer gegevens afkomstig zijn uit de EU, en dringt aan op regelmatige informatie-uitwisseling tussen de EU en het VK; is ingenomen met de nauwere samenwerking op regelgevingsgebied op het vlak van digitale kwesties, waaronder met de administratieve regeling van 30 april 2024 tussen het directoraat-generaal Communicatienetwerken, Inhoud en Technologie van de Commissie en het Britse Office of Communications (Ofcom), waarbij prioriteit wordt gegeven aan de uitwisseling van informatie over het toezicht op risicobeoordelings- en risicobeperkingsinspanningen van aanbieders van grote onlineplatforms; dringt aan op een intensievere dialoog in het kader van het Gespecialiseerd Handelscomité voor diensten, investeringen en digitale handel van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, om te zorgen voor stabiele voorwaarden voor gegevensoverdracht en rechtszekerheid voor marktdeelnemers;
42. herinnert eraan dat de voortzetting van het vrije verkeer van gegevens tussen de EU en het VK afhangt van besluiten van de Commissie over de adequaatheid van gegevens; merkt op dat de Commissie na haar beoordeling van de wet inzake gegevens (Data Use and Access Act) van het VK heeft geconcludeerd dat het rechtskader van het VK nog steeds voorziet in gegevensbeschermingswaarborgen die in wezen gelijkwaardig zijn aan die van de EU; is ingenomen met het voorstel van de Commissie om het huidige adequaatheidsbesluit met zes jaar te verlengen; is van mening dat deze uitbreiding rechtszekerheid moet bieden en onnodige nalevingskosten moet voorkomen, de stabiliteit van grensoverschrijdende gegevensstromen en digitale handel moet waarborgen en ervoor moet zorgen dat de grondrechten van EU-burgers in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst geëerbiedigd blijven worden; benadrukt dat permanente regelingen afhankelijk moeten blijven van de voortdurende

³⁰ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

aanpassing van het VK aan de EU-normen inzake gegevensbescherming binnen het nieuwe rechtskader van het VK en de handhaving door het VK van een hoog niveau van bescherming van persoonsgegevens, zoals vereist door het EU-recht; verzoekt de regering van het VK ervoor te zorgen dat wetgevingsontwikkelingen in het VK, zoals de wet inzake gegevens (Data Use and Access Act) 2025 niet leidt tot lagere gegevensbeschermingsnormen dan de normen die in de EU worden gehanteerd;

43. neemt kennis van Advies 06/2025 van het Europees Comité voor gegevensbescherming, waarin een technische en in de tijd beperkte verlenging van de adequaatheidsbesluiten voor het VK tot en met 27 december 2025 wordt gesteund, uitsluitend om de Commissie de tijd te geven om de gevolgen van de hervorming te beoordelen zodra deze is goedgekeurd; wijst erop dat de Commissie alle relevante ontwikkelingen in het VK in deze periode op de voet moet volgen en ervoor moet zorgen dat elk toekomstig adequaatheidsbesluit gebaseerd is op een alomvattende en actuele evaluatie van het gegevensbeschermingskader van het VK;
44. benadrukt dat soortgelijke benaderingen van markthervormingen in de digitale sector moeten worden gehandhaafd; verzoekt het VK beleid uit de weg te gaan dat afwijkt van de grondbeginselen van de digitalemarktenverordening³¹ en de digitaledienstenverordening van de EU³²;
45. herinnert aan de gedeelde belangen van de EU en het VK op het gebied van digitale connectiviteit; beveelt aan dat beide partijen een kader voor de coördinatie van informatie-uitwisseling opzetten met het oog op de monitoring van bedreigingen voor de kritieke connectiviteitsinfrastructuur, waaronder onderzeese kabels en satellieten;
46. herhaalt dat de EU en het VK zich moeten houden aan hun toezegging in de handels- en samenwerkingsovereenkomst om samen te werken aan de bevordering van transparante en redelijke tarieven voor internationale roamingdiensten, teneinde de kosten voor de consumenten in de EU en het VK verlagen;
47. herinnert eraan dat het economisch partnerschap tussen beide partijen krachtens de handels- en samenwerkingsovereenkomst moet stoelen op een gelijk speelveld voor open en eerlijke mededinging, en dat handel en investeringen krachtens de overeenkomst moeten plaatsvinden op een wijze die bevorderlijk is voor duurzame ontwikkeling, inclusief economische en sociale ontwikkeling en milieubescherming; herinnert eraan dat het voor de handhaving van een gelijk speelveld in dit verband van essentieel belang is dat de rechten van werknemers worden beschermd, zoals uiteengezet in onder meer de artikelen 355, 386, 387, 399 en 524 van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; merkt op dat beide partijen zich er uit hoofde van artikel 355 toe hebben verbonden hun respectieve normen binnen de onder titel XI vallende gebieden te handhaven en te verbeteren; herinnert eraan dat het voor de

³¹ Verordening (EU) 2022/1925 van het Europees Parlement en de Raad van 14 september 2022 over betwistbare en eerlijke markten in de digitale sector, en tot wijziging van Richtlijnen (EU) 2019/1937 en (EU) 2020/1828 (digitalemarktenverordening) (PB L 265 van 12.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj>).

³² Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening) (**PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1**, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>).

handhaving van een gelijk speelveld in dit verband van essentieel belang is dat de rechten van werknemers worden beschermd, zoals uiteengezet in onder meer de artikelen 355, 386, 387, 399 en 524 van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; merkt op dat beide partijen zich er uit hoofde van artikel 355 toe hebben verbonden hun respectieve normen binnen de onder titel XI vallende gebieden te handhaven en te verbeteren;

48. is ingenomen met de voorstellen in de wet van de regering van het VK inzake arbeidsrechten van 2024-2025 om het recht op collectieve onderhandelingen uit te breiden, werknemers gegarandeerde uren te bieden en de wet inzake stakingen en minimale dienstverlening van 2023 (Strikes (Minimum ^{5.1.2.e}) Act) in te trekken; juicht in dit verband de “Good Jobs”-wet inzake arbeidsrechten toe, die door de decentrale Noord-Ierse regering in Belfast is ingevoerd en waarin de EU-normen volledig worden nageleefd;
49. merkt op dat de autoriteiten van het VK met betrekking tot de Britse wet inzake gehandhaafde EU-wetgeving van 2023 (Retained EU Law (Revocation and Reform) Act) de Commissie zowel in hun officiële antwoord als tijdens een reeks technische vergaderingen hebben meegedeeld dat de wet niet tot doel heeft het beschermingsniveau in onder meer arbeidsaangelegenheden in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst te verlagen; verzoekt de Commissie echter nauw erop toe te zien dat de wet wordt nageleefd, gelet op de ruime bevoegdheid die de autoriteiten van het VK hebben gekregen om de gehandhaafde EU-wetgeving te wijzigen en gelet op de rol van de rechtbanken bij de uitlegging van gehandhaafde EU-wetgeving;
50. merkt op dat de regering van het VK in oktober 2024 heeft aangekondigd voornemens te zijn een nieuw agentschap voor eerlijk werk op te richten binnen het ministerie van Bedrijfsleven en Handel (Department for Business and Trade), ter vervanging van de bestaande nationale handhavingsinstanties voor arbeidsbescherming;
51. verzoekt de Commissie en de Parlementaire Partnerschapsassemblee om nauw toe te zien op non-regressie ten aanzien van arbeidsnormen en op andere ontwikkelingen op het gebied van werknemersrechten in het VK, en hun inspanningen met de regering van het VK voort te zetten om ervoor te zorgen dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst volledig wordt nageleefd; verzoekt de Commissie alle beschikbare middelen in te zetten om eventuele problemen aan te pakken die de toepassing nodig kunnen maken van hoofdstuk 6 van titel XI van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, onder meer door middel van dialoog binnen de Parlementaire Partnerschapsassemblee en de gespecialiseerde comités, raadpleging van de interne adviesgroep van de EU en, waar nodig, de geschillenbeslechtsmechanismen waarin is voorzien in artikel 389;
52. verzoekt de EU en het VK mogelijkheden te verkennen voor verdere samenwerking en uitwisseling van beste praktijken op het gebied van werkgelegenheid en sociale bescherming; erkent het potentieel voor wederzijdse samenwerking om de uitvoering en handhaving te verbeteren van het werkgelegenheidsbeleid, teneinde eerlijke mededinging, duurzame groei voor bedrijven en billijke arbeidsvoorwaarden voor werknemers zowel in de EU als in het VK te waarborgen; herinnert eraan dat de sociale partners een reële rol spelen zowel bij het toezicht op als bij de handhaving van het terugtrekkingsakkoord, onder meer door de bevoegdheid om officiële klachten in te dienen;

53. is ingenomen met de lopende samenwerking tussen de EU en het VK binnen de IAO, met name wat betreft de ontwikkeling van een nieuw instrument ter regulering van platformwerk;
54. is verheugd over de parallelle uitvoering van de digitale marktenverordening van de EU en de Digital Markets, Competition and Consumers Act van het VK als een stap in de richting van de bevordering van eerlijke en concurrerende digitale markten; neemt kennis van de gedeelde regelgevingsdoelstellingen en benadrukt dat versnippering moet worden voorkomen door intensievere samenwerking in het kader van de samenwerkingsovereenkomst op mededingingsgebied; steunt de ontwikkeling van een memorandum van overeenstemming om de dialoog op regelgevingsgebied, de uitwisseling van informatie en de coördinatie van handhavingspraktijken te vergemakkelijken, met name met betrekking tot poortwachterplatforms; onderstreept het belang van onderlinge afstemming van het mededingingsbeleid voor digitale markten ter ondersteuning van grensoverschrijdende bedrijfszekerheid en consumentenbescherming;
55. verzoekt de Commissie nauwlettend te blijven toezien op de verschillen in regelgeving in het VK die een risico van niet-naleving van de handels- en samenwerkingsovereenkomst met zich kunnen meebrengen, met name op gebieden die van belang zijn voor een gelijk speelveld, zoals subsidiecontrole, AI, belastingen, arbeids- en sociale normen, milieu en klimaatverandering, en het hoofd te bieden aan vastgestelde verschillen die kunnen leiden tot lagere sociale, arbeids- en milieubeschermingsnormen voor burgers en consumenten uit zowel de EU als het VK; beveelt aan een waarnemingspost voor regelgevingsverschillen tussen de EU en het VK op te richten om toekomstige wetswijzigingen op het gebied van vervoersveiligheid, milieunormen en passagiersrechten te monitoren en te rapporteren; benadrukt het belang van een proactieve regelgevingsdialoog om onnodige verschillen op het gebied van productnormen en marktversnippering te voorkomen; verzoekt de Commissie het Parlement toegang te verlenen tot de gegevens die zijn verkregen door de publicatie van jaarverslagen; benadrukt de bijzondere uitdaging die verschillen in regelgeving vormen voor Noord-Ierland, gezien de unieke dubbele toegang tot zowel de EU-markt als de markt van het VK op grond van het Windsor-kader; benadrukt de noodzaak van op Noord-Ierland toegesneden mechanismen voor vroegtijdige waarschuwing en effectbeoordelingen bij nieuwe wetgeving om ervoor te zorgen dat verschillen in regelgeving de rechtszekerheid, de bedrijfscontinuïteit of het vredesproces niet ondermijnen, om de gevolgen van die verschillen tot een minimum te beperken en om te voorkomen dat daardoor handelsbelemmeringen ontstaan; dringt aan op meer samenwerking met lokale belanghebbenden en de Noord/Zuid-organen die in het kader van het Goede Vrijdagakkoord zijn opgericht;

Financiële diensten

56. erkent dat een hoog niveau van samenwerking en een toekomstgerichte dialoog tussen de EU en het VK op het gebied van financiële diensten noodzakelijk zijn; merkt op dat het gezamenlijk forum voor financiële regelgeving tussen de EU en het VK sinds de oprichting ervan slechts drie keer is bijeengekomen;
57. moedigt een toekomstgerichte dialoog in het gezamenlijk forum voor financiële regelgeving tussen de EU en het VK aan waarbij de respectieve regelgevingsstelsels in hoge mate op elkaar worden afgestemd en gedeelde kwesties met betrekking tot

financiële stabiliteit, de bescherming van beleggers, de bestrijding van witwassen en het voorkomen van terrorismefinanciering in kaart worden gebracht en aangepakt, met als doel grensoverschrijdende investeringen te vergemakkelijken en innovatie op de financiële markten en samenwerking in internationale fora en bij de uitvoering van nationale normen te stimuleren; merkt op dat in dat verband onder meer informatie kan worden gedeeld over regelgevingsontwikkelingen, van gedachten kan worden gewisseld over de respectieve beleidsmaatregelen, regels en processen in verband met stelsels van discretionaire bevoegdheid, zoals gelijkwaardigheid, en ook risicoanalyses kunnen worden gevoerd van en gekeken kan worden naar de mogelijke economische gevolgen van de voorgestelde maatregelen, en thema's ter sprake kunnen worden gebracht die verband houden met vrijwillige technische convergentie, waardoor het handelsverkeer stabiel en efficiënter wordt; stelt vast dat het forum het potentieel heeft waar mogelijk een samenhangende aanpak te bevorderen en een kader te bieden voor geschillenbeslechting, en verzoekt de Commissie het forum te versterken en voort te bouwen op deze samenwerking; dringt er bij de Commissie op aan het Parlement volledig en tijdig op de hoogte te brengen van de voorbereidingen voor en de resultaten van de halfjaarlijkse bijeenkomsten;

58. is van mening dat de efficiëntie en het concurrentievermogen van posttransactionele financiële marktdiensten van vitaal belang zijn voor een goed functionerende spaar- en investeringsunie en is verheugd over de groeiende consensus tussen het VK en de EU over deze kwestie; is ingenomen met het voorlopige politieke akkoord om de afwikkelingsperiode voor transacties in effecten te verkorten tot één dag na de transactie;
59. wijst erop dat Britse marktdeelnemers na de terugtrekking van het VK uit de EU niet langer automatisch toegang hebben tot de interne markt voor financiële diensten; benadrukt dat de EU slechts voor één specifieke subsector van financiële diensten een gelijkwaardigheidsbesluit voor bepaalde duur heeft afgegeven, namelijk voor centrale tegenpartijen, terwijl het EU-kader voor gelijkwaardigheid op het gebied van financiële diensten ondernemingen uit niet-EU-landen wel toegang tot de EU-markt biedt, op voorwaarde dat hun regelgevings- en toezichtskader gelijkwaardig wordt geacht aan de EU-normen; herinnert eraan dat de EU te allen tijde eenzijdig gelijkwaardigheidsbesluiten kan intrekken indien niet langer aan de voorwaarden voor verlening van de status van gelijkwaardigheid wordt voldaan; erkent dat ervoor moet worden gezorgd dat kmo's aan beide zijden voordelen genieten als gevolg van een versterkte financiële samenwerking tussen de EU en het VK; benadrukt dat het belangrijk is de grensoverschrijdende toegang tot financiering te vergemakkelijken; moedigt de Commissie aan verdere gelijkwaardigheidsbesluiten te bespreken zodat bedrijven uit zowel het VK als de EU de voordelen van bredere markttoegang kunnen genieten;
60. is verheugd dat gedachtewisselingen over gelijkwaardigheidsbesluiten deel uitmaken van het mandaat van het forum voor samenwerking op regelgevingsgebied van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; pleit ervoor dergelijke onderwerpen regelmatig te bespreken en te onderzoeken, met name met betrekking tot financiële en beleggingsdiensten, in het belang van meer handel en samenwerking; verzoekt de Commissie om gelijkwaardigheidsbesluiten op strategische en voorwaardelijke wijze te beoordelen en vast te stellen zodat de toelating van Britse financiële dienstverleners tot de interne markt volledig in overeenstemming is met de EU-normen; is van mening dat de gelijkwaardigheidsbeoordeling meer moet behelzen dan een strikt sectorale

benadering en in plaats daarvan vanuit een bredere toekomstgerichte optiek moet plaatsvinden, en dat daarbij het totale regelgevings- en toezichtskader van het niet-EU-land in ogenschouw moet worden genomen, met inbegrip van zijn toezeggingen inzake eerlijke concurrentie, de bestrijding van witwassen, belastingsamenwerking, de bescherming van beleggers en financiële stabiliteit, teneinde de financiële stabiliteit van de Unie te waarborgen, de integriteit van de interne markt te vrijwaren en regelgevingsarbitrage te voorkomen;

61. herinnert eraan dat besluiten over gelijkwaardigheid EU-bedrijven ten goede kunnen komen wat betreft een betere toegang tot de Britse markt, ook voor banken, betaaldiensten, investeringsdiensten en verzekeraars, en benadrukt dat open en goed gestructureerde financiële betrekkingen tussen de EU en het VK moeten bijdragen aan een concurrerender financieringsklimaat voor kmo's;
62. neemt tegelijk kennis van de uitgesproken wens van het VK om qua regelgeving op een aantal gebieden af te wijken van de EU; vreest dat die afwijking het gelijke speelveld met de EU zou kunnen ondermijnen; roept ertoe op deze ontwikkelingen en de mogelijke gevolgen ervan voor de EU-markten nauwlettend in de gaten te houden, onder meer door strategisch gebruik van gelijkwaardigheidsbesluiten;
63. erkent dat sommige cryptoactiva weliswaar voornamelijk speculatief van aard zijn, maar dat ze wel steeds meer worden gebruikt in de financiële sector en pleit voor een gecoördineerde benadering van de regelgeving voor en het toezicht op die activa om de risico's in verband met consumentenbescherming, marktintegriteit, witwassen en milieuproblemen aan te pakken; stelt bezorgd vast dat uitgevers van stablecoins in het VK zullen mogen opereren onder vrijstelling van het nieuwe Britse regelgevings- en toezichtskader, en onderstreept dat als het VK een bilaterale samenwerking met de Verenigde Staten nastreeft inzake een soepeler regelgevingsmodel, de inspanningen van de EU met betrekking tot samenhangende regelgeving, solide toezicht, financiële veerkracht in rechtsgebieden en de wereldwijde financiële stabiliteit zouden worden ondermijnd; roept het VK daarom op wetgeving goed te keuren met dezelfde strekking als Verordening (EU) 2023/1114 betreffende cryptoactivamarkten³³; waarschuwt voor de systeemrisico's van een minder strikt toezichtskader en beveelt aan niet af te wijken van de aanbevelingen van de Raad voor financiële stabiliteit inzake de regulering van cryptoactiva, omdat anders de wereldwijde financiële stabiliteit gevaar loopt; is van mening dat de EU en het VK binnen de internationale gemeenschap samen een consensus moeten vinden over de voordelen en risico's van AI in financiële diensten;
64. steunt en verwelkomt de snelle ontwikkeling van de digitale euro, die contant geld aanvult, maar niet vervangt; benadrukt dat de EU sterk afhankelijk is van buitenlandse entiteiten in de betalingssector; erkent dat de EU dringend haar autonomie ten opzichte van buitenlandse betaaldienstaanbieders moet waarborgen met het oog op haar digitale en financiële soevereiniteit;

³³ Verordening (EU) 2023/1114 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2023 betreffende cryptoactivamarkten en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1093/2010 en (EU) nr. 1095/2010 en Richtlijnen 2013/36/EU en (EU) 2019/1937 (PB L 150 van 9.6.2023, blz. 40, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj>).

65. is van mening dat de eventuele invoering van digitale centralebankmunten in zowel de EU als het VK economische gevolgen voor de betrekkingen tussen de twee partijen en hun strategische autonomie kan hebben;
66. staat volledig achter de voortzetting van de samenwerking tussen de EU en het VK wat betreft het aanpakken van internationaal witwassen en terrorismefinanciering, het bestrijden van schadelijke belastingregelingen en het opleggen van sancties; is verheugd dat de EU onlangs het wetgevingspakket ter bestrijding van witwassen heeft aangenomen en dat het VK zich onophoudelijk inzet om witwassen en andere vormen van financiële criminaliteit te bestrijden, met name in zijn overzeese en van de Britse Kroon afhankelijke gebieden;
67. maakt zich zorgen over het feit dat het VK nieuwe vrijhavens heeft opgericht als nationale knooppunten ter bevordering van wereldwijde handel en investeringen, die uitgebreide belastingvoordelen, deregulering en overheidssubsidies bieden;
68. wijst op de inzet van beide partijen voor de tweepijlerbenadering van het inclusief kader van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de G20; betreurt het uitvoeringsdecreet van de Amerikaanse president van 20 januari 2025, waarin wordt verklaard dat de mondiale belastingovereenkomst van de OESO geen rechtskracht en geen rechtsgevolgen heeft in de Verenigde Staten; verzoekt beide partijen om in internationale fora constructief samen te werken om de multilaterale samenwerking op belastinggebied te waarborgen, de wereldwijde uitvoering van de normen inzake minimumbelasting van de tweede pijler te bevorderen en te zorgen voor afstemming op in ontwikkeling zijnde initiatieven van de Verenigde Naties;
69. erkent de verbintenis in de handels- en samenwerkingsovereenkomst om de samenwerking op het gebied van belangrijke mondiale uitdagingen te bevorderen, met inachtneming van de respectieve bevoegdheden op het gebied van directe belastingheffing; is daarom ingenomen met de eerste dialoog tussen de EU en het VK over de bestrijding van schadelijke belastingregelingen, die op 10 oktober 2024 plaatsvond als forum voor besprekingen over de ontwikkeling en uitvoering van internationale normen ter bestrijding van schadelijke belastingregelingen; benadrukt hoe belangrijk het is het momentum bij de coördinatie tussen de EU en het VK op het gebied van internationale belastinghervormingen vast te houden;
70. steunt de voortgezette samenwerking tussen de EU en het VK bij de bestrijding van witwassen, terrorismefinanciering, schadelijke belastingpraktijken en fraude; benadrukt dat nauwlettend moet worden toegezien op de verschillen in regelgeving tussen het VK en de EU om regelgevingsarbitrage en financiële risico's voor de EU te voorkomen en een gelijk speelveld te waarborgen; moedigt beide partijen aan om, met volledige inachtneming van de nationale belastingsovereiniteit, proactief samen te werken in de relevante bilaterale en multilaterale fora om eerlijke en duurzame belastingstelsels te bevorderen;
71. is verheugd dat het Protocol betreffende de administratieve samenwerking en de bestrijding van fraude op het gebied van de belasting over de toegevoegde waarde en betreffende de wederzijdse bijstand bij de invordering van schuldvorderingen in verband met belastingen en rechten (btw-protocol) in 2024 volledig is uitgevoerd; stelt voor dat de EU en het VK de uitvoering en doeltreffendheid van het btw-protocol jaarlijks gezamenlijk evalueren, een forum bieden voor discussie over nieuwe

ontwikkelingen met betrekking tot btw-fraude en uitdagingen bij grensoverschrijdende btw-inning, en beoordelen of er aanvullende gezamenlijke maatregelen nodig zijn om deze kwesties aan te pakken;

72. wijst erop dat marktdeelnemers in de EU sterk afhankelijk zijn van in het VK gevestigde clearinginstellingen, aangezien meer dan 90 % van de rentederivaten in euro's door clearinginstellingen in de Londense City wordt verwerkt; is van mening dat deze massale concentratie een strategisch risico kan vormen voor de financiële stabiliteit van de EU; is van mening dat er een goed evenwicht moet worden gevonden tussen enerzijds het aanzienlijk verminderen van de te grote afhankelijkheid van in het VK gevestigde clearinginstellingen en anderzijds het verschaffen van duidelijkheid aan de financiële marktdeelnemers in de EU; neemt kennis van de actualiseringen van de verordening Europese marktinfrastructuur³⁴, zoals die in december 2024 zijn aangenomen, en die tot doel hebben deze te grote afhankelijkheid aan te pakken door de invoering van een vereiste van een actieve rekening;
73. uit echter zijn bezorgdheid over het feit dat de ontwikkeling van het vereiste van een actieve rekening dreigt te worden vertraagd door het besluit van de Commissie om de gelijkwaardigheid voor Britse centrale tegenpartijen met nog eens drie jaar te verlengen, d.w.z. tot en met 30 juni 2028;
74. verzoekt de Commissie in de tussentijd een permanente en stabiele oplossing te bieden om de te grote afhankelijkheid van de centrale tegenpartijen van het VK te verminderen, overeenkomstig de strategische doelstelling van de EU om buitensporige blootstelling aan centrale tegenpartijen uit niet-EU-landen die van aanzienlijk systemisch belang zijn, te beperken; brengt in herinnering dat het Parlement er voortdurend op heeft gewezen dat clearingactiviteiten naar de EU moeten worden verplaatst en dat langdurige gelijkwaardigheid in een context van uiteenlopende regelgeving de financiële stabiliteit ondermijnt, de autonomie van de EU-markt verzwakt en tegenstrijdige signalen afgeeft aan marktdeelnemers;
75. merkt op dat Britse financiële dienstverleners als gevolg van de terugtrekking van het VK uit de EU niet langer profiteren van het land-van-oorsprongbeginsel of paspoortregelingen waarmee ze rechtstreekse toegang tot de interne markt van de EU krijgen, terwijl nauwe samenwerking tussen autoriteiten in de geïntegreerde wereldeconomie juist essentieel is, ook op het gebied van financiële diensten en betalingen; merkt ook op dat, hoewel de handels- en samenwerkingsovereenkomst wordt geschraagd door bepalingen die zorgen voor een gelijk speelveld, dit onvoldoende is, met name wat de subsidieregels betreft, en pleit voor strenge en transparante controles op staatssteun, met effectieve binnenlandse handhaving en een bindend mechanisme voor geschillenbeslechting, om concurrentievervalsingen te voorkomen en eerlijke handelsvoorwaarden te waarborgen;
76. neemt kennis van de komende strategie van het VK voor de groei en het concurrentievermogen van de financiële dienstverlening, om investeringen in alle sectoren van de economie te ontsluiten; verzoekt de EU en het VK hun respectieve

³⁴ Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende otc-derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters (PB L 201 van 27.7.2012, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/648/oj>).

strategieën voor concurrentievermogen in de sector financiële dienstverlening nauw op elkaar af te stemmen;

77. is bezorgd over de plannen van de Britse toezichthouder voor betalingssystemen (Payment Systems Regulator) om specifiek voor banken, kaartuitgevers en andere aanbieders van betaaldiensten uit de EU een prijsplafond vast te stellen voor grensoverschrijdende afwikkelingsvergoedingen voor “card not present”-transacties van consumenten tussen het VK en de Europese Economische Ruimte (EER); benadrukt dat twee van de drie alternatieve prijsplafonds aanzienlijk lager zijn dan het equivalente prijsplafond dat is vastgesteld voor banken in het Verenigd Koninkrijk, wat aanleiding geeft tot bezorgdheid over de naleving van het non-discriminatiebeginsel in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; benadrukt daarom dat het belangrijk is ervoor te zorgen dat het non-discriminatiebeginsel in alle regelgevende maatregelen wordt geëerbiedigd; verzoekt de Britse toezichthouder voor betalingssystemen ervoor te zorgen dat de werkzaamheden met betrekking tot de afwikkelingsvergoedingen worden voortgezet teneinde een terugval in de regelgeving te voorkomen en een eerlijk klimaat voor Europese leveranciers te waarborgen;
78. beseft dat het belangrijk is om, naast het wettelijk bindend kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, meer samen te werken op het gebied van financiële diensten om gedeelde uitdagingen aan te gaan en manieren te vinden om nauwer en voortdurend samen te werken, met name door diplomatieke inzet op het hoogste niveau, zodat de voordelen van wereldwijd verbonden financiële stelsels kunnen worden benut, gezien de oprichting van de spaar- en investeringsunie en de Londense City als bloeiend centrum voor financiële diensten;
79. benadrukt dat, gezien de toegenomen trans-Atlantische spanningen, betere economische betrekkingen tussen de EU en het VK belangrijker zijn dan ooit tevoren; verzoekt de Commissie en de Britse regering nauw samen te werken in internationale fora voor financiële diensten om het Europese perspectief te versterken; erkent dat ervoor moet worden gezorgd dat kmo's aan beide zijden voordelen genieten als gevolg van een versterkte financiële samenwerking tussen de EU en het VK; benadrukt dat normen die zijn overeengekomen in internationale fora zoals de Internationale organisatie van effectentoezichthouders, de Raad voor financiële stabiliteit, de Financiële-actiegroep of het Bazels Comité voor banktoezicht de basis moeten blijven voor samenwerking tussen de EU en het VK en dat afwijkingen naar behoren moeten worden gemotiveerd;
80. is bezorgd over het besluit van het VK om de tenuitvoerlegging van het kader van Bazel III voor banken tot en met 1 januari 2027 uit te stellen; verzoekt de Commissie en de lidstaten ervoor te zorgen dat de Bazel III-normen zoals vastgesteld door de medewetgevers worden uitgevoerd en verzoekt de Commissie toe te blijven zien op de uitvoering van de internationaal overeengekomen Bazel III-normen in andere rechtsgebieden van grote derde landen;
81. neemt kennis van de aanzienlijke groei van niet-bancaire financiële intermediairs in de EU en het VK, alsook van de belangrijkste kwetsbaarheden die het Europees Comité voor systeemrisico's (ESRB) in deze sector heeft vastgesteld, met name wat betreft hefboom- en liquiditeitsmismatches; deelt de in dat verband door het ESRB en het Comité financieel beleid van het VK geuite bezorgdheid over de veerkracht van niet-bancaire financiële intermediairs, vooral als de markt onder druk staat, en dringt aan op een betere monitoring en regulering van deze entiteiten;

82. wijst er in dat verband nogmaals op dat de aanbevelingen van de Raad voor financiële stabiliteit tijdig moeten worden uitgevoerd om zo de veerkracht van geldmarktfondsen (MMF's) te vergroten, met name door factoren weg te nemen die kunnen aanzetten tot bankruns; verzoekt de Commissie daarom snel met een herzien MMF-voorstel te komen, in overeenstemming met de aanbevelingen van de Raad voor financiële stabiliteit;
83. neemt kennis van de door de Britse autoriteiten aangekondigde plannen voor minder strikte regelgeving voor sommige alternatieve beleggingsfondsen; wijst erop dat vereenvoudiging geen voorwendsel mag zijn voor het uitvoeren van een dereguleringsagenda; is voorstander van vereenvoudigingsmaatregelen, mits de beleidsdoelstellingen ongewijzigd blijven; dringt er daarom bij de Britse autoriteiten op aan nauw samen te werken met de EU om ervoor te zorgen dat deze geplande hervorming niet leidt tot een uitholling van Richtlijn 2011/61/EU inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen³⁵, met name wat de delegatieregels betreft;

Intellectuele eigendom, overheidsopdrachten en kmo's

84. benadrukt dat uitbreiding van het aantal sectoren dat onder het hoofdstuk over overheidsopdrachten van de handels- en samenwerkingsovereenkomst valt, een belangrijke stap zou zijn in de richting van een gelijk speelveld; verwelkomt de wet op aanbestedingen van het VK van 2023, en in het bijzonder de voordelen die deze behelst in de vorm van grotere standaardisering en stroomlijning van de aanbestedingsprocedures, en benadrukt dat het belangrijk is voor billijke toegang tot openbare aanbestedingen te zorgen; verzoekt de regering van het VK en de Commissie om de markttoegang voor kmo's te verbeteren door de bureaucratie te verminderen en daarmee economische kansen te creëren en te voorzien in stimulansen om die kansen te grijpen; benadrukt dit verband dat het belangrijk is de obstakels voor grensoverschrijdende handel voor kmo's te verminderen en eerlijke concurrentie en economische kansen in grensoverschrijdende samenwerking te ondersteunen;
85. roept de Commissie ertoe op om het hoofdstuk over kmo's van de handels- en samenwerkingsovereenkomst volledig uit te voeren door de in de overeenkomst voorziene contactpunten voor kmo's snel op te richten en daarbij te zorgen voor actieve deelname van organisaties die kmo's vertegenwoordigen; is van mening dat het comité voor kmo's tot taak moet krijgen handelsbelemmeringen, met inbegrip van investeringsbelemmeringen, die specifiek van invloed zijn op kmo's in kaart te brengen en gerichte oplossingen voor te stellen om de nalevingskosten en de regelgevingslasten te verminderen, onder meer door de uitwisseling van beste praktijken inzake steunregelingen voor kmo's en digitale bedrijfsregistratie; benadrukt de noodzaak van meer flexibiliteit met betrekking tot mobiliteit van ondernemingen door de lijst van activiteiten die in het kader van kortlopende visumvrije regelingen zijn toegestaan, uit te breiden en de kosten en complexiteit van visumprocedures voor kmo's te verminderen;

³⁵ Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2011 inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen en tot wijziging van de Richtlijnen 2003/41/EG en 2009/65/EG en van de Verordeningen (EG) nr. 1060/2009 en (EU) nr. 1095/2010 (PB L 174 van 1.7.2011, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/61/oj>).

86. verzoekt voorts om, waar passend en evenredig, duurzaamheidscriteria in aanmerking te nemen bij openbare aanbestedingsprocedures voor specifieke sectoren; benadrukt dat er maatregelen moeten worden genomen om de deelname van kmo's te bevorderen, onder meer door de procedures te vereenvoudigen, de bureaucratie te verminderen en te zorgen voor de transparante publicatie van aankondigingen en criteria; is van oordeel dat de EU en het VK voor wederkerige en niet-discriminerende toegang tot hun respectieve markten voor openbare aanbestedingen moeten zorgen;

Milieu

87. wijst op het toenemende risico van uiteenlopende regelgeving in de EU en het VK op het gebied van milieubeleid, wat tot economische ontwrichting kan leiden en milieudoelstellingen kan ondermijnen; onderkent de gedeelde geopolitieke uitdagingen en milieuambities van de EU en het VK; pleit voor verdere strategische samenwerking en afstemming op het gebied van milieu, natuurbehoud en biodiversiteit;
88. wijst erop dat het eiland Ierland één ecologische eenheid vormt; herinnert eraan dat het milieubeleid van het VK gevolgen heeft voor het milieu op het gehele eiland Ierland en bijgevolg ook voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de EU op het gebied van milieubescherming; benadrukt dat er meer samenwerking op milieugebied nodig is via de instellingen die in het kader van het Goede Vrijdagakkoord zijn opgericht;
89. herhaalt eerdere oproepen tot nauwere bilaterale samenwerking op het gebied van regelgeving inzake chemische stoffen³⁶; beveelt aan om de Britse regering en de desbetreffende gedecentraliseerde overheden te verzoeken om inbreng met betrekking tot de komende herziening van de Reach-verordening³⁷, teneinde samenwerking te bevorderen en de regelgevingen beter op elkaar af te stemmen, zodat een veilige en juridisch voorspelbare grensoverschrijdende handel in chemische stoffen wordt vergemakkelijkt en tegelijkertijd een hoog niveau van milieubescherming wordt gehandhaafd;
90. is verheugd over de erkenning door het VK van de CE-markering, met betrekking tot vereisten inzake ecologisch ontwerp voor energiegerelateerde producten en beperkingen inzake gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur; is ingenomen met

³⁶ Regering van het VK en Europese Commissie (2023), "Minutes: Third Meeting of the Trade Partnership Committee under the UK-EU Trade and Cooperation Agreement" (Notulen: derde vergadering van het Comité voor het handelspartnerschap in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK), 7 december 2023, zowel ter plaatse in Londen als virtueel (VK als gastland); gezamenlijke verklaring van de interne adviesgroepen van de EU en het VK in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK van 19 september 2024.

³⁷ Verordening (EG) nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (Reach), tot oprichting van een Europees Agentschap voor chemische stoffen, houdende wijziging van Richtlijn 1999/45/EG en houdende intrekking van Verordening (EEG) nr. 793/93 van de Raad en Verordening (EG) nr. 1488/94 van de Commissie alsmede Richtlijn 76/769/EEG van de Raad en de Richtlijnen 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG en 2000/21/EG van de Commissie (PB L 396 van 30.12.2006, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1907/oj>).

het feit dat dit de voortzetting van de handel tussen het VK en de EU vergemakkelijkt en tegelijkertijd de regeldruk voor fabrikanten vermindert;

91. pleit voor een grotere rol voor economische belanghebbenden en belanghebbenden uit het maatschappelijk middenveld bij de uitvoering van, het toezicht op en de adviesverstrekking over verbintenissen op het gebied van handel en duurzame ontwikkeling in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK, in overeenstemming met de gezamenlijke verklaring van de interne adviesgroepen van de EU en het VK van 19 september 2024;
92. herinnert eraan dat de EU en het VK zich er in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst toe hebben verbonden een hoog niveau van milieubescherming te handhaven op het gebied van afvalpreventie, afvalbeheer en de circulaire economie; benadrukt de noodzaak om de planning en coördinatie te verbeteren, zodat zij hun afvalbeheerinfrastructuur kunnen aanpassen en kunnen zorgen voor voldoende capaciteit voor recycling, reparatie, herproductie en afvalverwerking overeenkomstig de afvalhiërarchie, en om oplossingen te stimuleren die erop gericht zijn restafvalstromen te verminderen en aan te pakken;
93. wijst op het belang van goede coördinatie tussen de EU en het VK met betrekking tot de mogelijke opname van de afvalsector in het emissiehandelssysteem van de EU (EU-ETS), zodat de regelgeving op elkaar wordt afgestemd, koolstoflekage wordt voorkomen en eerlijke concurrentie over de grenzen heen wordt gehandhaafd;
94. wijst erop dat industriële offshore-activiteiten en grootschalige duurzame-energieprojecten, zoals offshore-windmolenparken, in strijd kunnen zijn met de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden en beschermde mariene gebieden, en eveneens negatieve gevolgen kunnen hebben voor zeebodems en visgronden; onderstreept dat er een zorgvuldig evenwicht moet zijn tussen milieudoelstellingen, duurzame visserij en de opwekking van hernieuwbare energie;
95. merkt op dat in het VK biodiversiteits- en klimaatgerelateerde regelingen geleidelijk worden ingevoerd ter vervanging van rechtstreekse steun voor landbouwers; roept op tot een uitwisseling tussen de EU en het VK over duurzame landbouwpraktijken die biodiversiteit en klimaatmitigatie bevorderen, alsook voedselzekerheid en een stabiele toeleveringsketen waarborgen;

Klimaat

96. merkt op dat de EU en het VK gemeenschappelijke ambities hebben op het gebied van klimaatmitigatie; dringt aan op een betere afstemming van het klimaatbeleid om te zorgen voor consistentie en om te voorkomen dat er tegenstrijdige of overlappende maatregelen worden genomen die de doeltreffendheid van de klimaatactie dreigen te ondermijnen; moedigt de uitwisseling van beste praktijken aan op het gebied van klimaatadaptatie en -paraatheid, met name met betrekking tot de gevolgen van stijgende temperaturen voor de gezondheid van kwetsbare groepen, zoals gemeenschappen met een laag inkomen;
97. neemt kennis van de gedeelde doelstelling, zoals uiteengezet in het gemeenschappelijk akkoord van 19 mei 2025, om een formele koolstofmarktovereenkomst tussen de EU en het VK tot stand te brengen, waarmee het VK-ETS aan het EU-ETS wordt gekoppeld;

dringt er bij beide partijen op aan deze overeenkomst snel te sluiten om dubbele koolstofkosten voor bedrijven te voorkomen; sluit zich aan bij het gezamenlijk standpunt van de Commissie en het VK dat een dergelijke overeenkomst duidelijk en consistent moet worden afgestemd op de regels en beginselen van het Windsor-kader;

98. merkt op dat, als het ETS van het VK en dat van de EU niet tijdig aan elkaar worden gekoppeld, de uitvoer van het VK naar de EU vanaf januari 2026 onderworpen zal worden aan het mechanisme voor koolstofgrenscorrectie; herinnert eraan dat de EU en het VK zich ertoe hebben verbonden om voorwaarden te scheppen waardoor goederen die afkomstig zijn uit hun respectieve rechtsgebieden in aanmerking kunnen komen voor wederzijdse vrijstellingen binnen hun afzonderlijke CBAM-regelingen; benadrukt dat deze vrijstellingen vanuit juridisch oogpunt zo spoedig mogelijk moeten worden toegepast om handelsverstoringen te voorkomen;
99. benadrukt dat het bilaterale partnerschap tussen de EU en het VK moet worden versterkt om de samenwerking op het gebied van ontwikkeling van hernieuwbare energie, energiezekerheid en veerkracht van de toeleveringsketen te verbeteren; roept op tot een intensievere dialoog tussen de EU en het VK en tot gezamenlijk onderzoek naar koolstofneutrale energie, teneinde gedeelde uitdagingen aan te pakken en innovatie op het gebied van decarbonisatie te stimuleren;
100. neemt nota van het voornemen van de EU en het VK om door te gaan met de technische regelgevende uitwisselingen over nieuwe energietechnologieën, met inbegrip van koolstofafvang, -gebruik en -opslag, waterstof en biomethaan, zoals uiteengezet in het gemeenschappelijk akkoord van 19 mei 2025; moedigt samenwerking tussen de EU en het VK aan om de toegang van kmo's tot groene technologieën en klimaatbestendige infrastructuur te verbeteren, zodat kleine bedrijven op doeltreffende wijze kunnen bijdragen tot en voordeel kunnen halen uit de transitie naar groene technologie;

Voedselveiligheid

101. is ingenomen met het voornemen om te werken aan een alomvattende SPS-overeenkomst tussen de EU en het VK en beandrukt dat een dergelijke overeenkomst een hoog niveau van voedselveiligheid, dierenwelzijn en consumenten- en milieubescherming moet waarborgen; benadrukt de noodzaak om de maximumgehalten aan residuen van bestrijdingsmiddelen te coördineren, teneinde de menselijke gezondheid te beschermen en de handel in agrovoedingsmiddelen te vergemakkelijken; wijst erop dat een veterinaire overeenkomst moet worden gesloten om de diergezondheid te waarborgen, uitbraken van zoönotische ziekten te voorkomen en resistentie tegen antimicrobiële stoffen te bestrijden, met name in het licht van recente uitbraken en de daaruit voortvloeiende handelsbeperkingen;
102. neemt nota van de uiteenlopende drempelwaarden voor en beperkingen op per- en polyfluoralkylstoffen (PFAS) tussen de EU en het VK; dringt aan op nauwere samenwerking tussen de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA), het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) en de bevoegde Britse autoriteiten met betrekking tot het toezicht op en de risicobeoordeling van PFAS; pleit voor een intensievere wetenschappelijke dialoog tussen de EU en het VK over de grenswaarden van deze stoffen in levensmiddelen en diervoeders, teneinde de volksgezondheid te beschermen en tegelijkertijd de hoge normen voor voedselveiligheid te handhaven;

103. neemt kennis van de “Genetic Technology (Precision Breeding) Act” (wet inzake genetische technologie (precisiëkweken)), die op 23 maart 2023 in Engeland in werking is getreden en die een herziening inhoudt van de regels voor de introductie, het in de handel brengen en de risicobeoordeling van planten en dieren die het resultaat zijn van genbewerking en precisiekweken; uit zijn bezorgdheid over de onzekerheid als gevolg van regelgevingsverschillen met betrekking tot de wettelijke status en het verkeer van dergelijke producten tussen Noord-Ierland en de EU; benadrukt de noodzaak om te voorkomen dat onjuist geëtiketteerde producten in de EU-voedselketen terechtkomen;

Volksgezondheid

Uiteenlopende regelgeving

104. herinnert eraan dat de terugtrekking van het VK uit de EU een fundamentele verandering heeft veroorzaakt in het gedeelde regelgevingslandschap, dat voordien de samenwerking op het gebied van volksgezondheid, geneesmiddelen en medisch onderzoek ondersteunde; spreekt voorts zijn bezorgdheid uit over de onzekerheid die is ontstaan door de wet van het VK inzake gehandhaafde EU-wetgeving (“Retained EU Law (Revocation and Reform) Act”), waarmee de voorrang van het EU-recht is afgeschaft en die kan leiden tot uiteenlopende interpretaties van gezondheidsvoorschriften;
105. herinnert eraan dat het Regelgevingsagentschap voor geneesmiddelen en gezondheidsproducten (Medicines and Healthcare Products Regulatory Agency, MHRA) van het VK nu op onafhankelijke wijze geneesmiddelen in het VK goedkeurt, wat kan leiden tot verschillen in de termijnen voor vergunningen, de goedkeuringscriteria en het toezicht na het in de handel brengen; benadrukt dat toezicht moet worden gehouden op de gevolgen van dergelijke verschillen voor de toegang en de veiligheid van patiënten over de grenzen heen, en dringt aan op een gestructureerde EU-monitoring om dergelijke verschillen te beoordelen en aan te pakken;
106. is verheugd over de overeenkomst inzake de wederzijdse uitwisseling van informatie tussen het Drugsagentschap van de Europese Unie en de Britse autoriteiten met betrekking tot drugsgerelateerde risico's en bedreigingen; dringt er in dit verband op aan dat de mogelijke operationele overeenkomst tussen het EU-agentschap en de bevoegde Britse autoriteiten zo spoedig mogelijk wordt gesloten;
107. betreurt de verschillende benaderingen van het VK en de EU met betrekking tot de regulering van AI in de gezondheidszorg, aangezien uiteenlopende benaderingen de grensoverschrijdende interoperabiliteit en samenwerking op het gebied van digitale medische diensten kunnen ondermijnen; dringt aan op een gestructureerde dialoog om convergentie van normen en nalevingsmechanismen voor digitale medische hulpmiddelen en AI-gestuurde diagnostiek te onderzoeken;

Samenwerking op het gebied van gezondheid

108. benadrukt dat de samenwerking moet worden verbeterd om alle aspecten van de volksgezondheid te beschermen en ervoor te zorgen dat patiënten toegang kunnen krijgen tot zorg wanneer dit klinisch gerechtvaardigd is; beveelt aan dat bij deze samenwerking prioriteit wordt gegeven aan behandelingen voor zeldzame en kinderziekten en aan complexe behandelingen, wanneer bij een van beide partijen

deskundigheid voorhanden is; erkent in dit verband het succes en het verdere potentieel van de Europese referentienetwerken en dringt aan op de totstandbrenging van een kader voor samenwerking met de respectieve referentienetwerken in het VK; dringt aan op intensivering van de samenwerking tussen de EU en het VK op het gebied van regelgeving en onderzoek met betrekking tot volksgezondheid; steunt het feit dat er reeds in deze zin wordt samengewerkt door de deelname van het VK aan de gezondheidscluster in het kader van het programma Horizon Europa en de mogelijke toekomstige betrokkenheid van het VK bij initiatieven in verband met HERA;

109. merkt op dat verschillen in regelgeving en hogere invoerkosten als gevolg van de Brexit de toegang van Britse patiënten tot levensreddende kankerbehandelingen aanzienlijk hebben belemmerd; benadrukt dat de invoerkosten van nieuwe geneesmiddelen tegen kanker sinds de Brexit bijna verviervoudigd zijn; benadrukt dat deze belemmeringen hebben geleid tot vertragingen en weigeringen van kritieke behandelingen, wat negatieve gevolgen heeft voor de resultaten voor patiënten, met inbegrip van kinderen met terugkerende vormen van kanker; beveelt het VK aan de uitdagingen op dit gebied aan te pakken, teneinde gelijke toegang tot essentiële geneesmiddelen te waarborgen;
110. onderstreept het feit dat het belangrijk is mobiliteit, opleiding en wederzijdse erkenning van de kwalificaties en van verblijven van gezondheidswerkers tussen de EU en het VK te bevorderen, om tekorten aan arbeidskrachten aan te pakken en de uitwisseling van beste praktijken en deskundigheid te stimuleren; benadrukt dat zich een strategische kans voordoet om de EU en het VK beter te laten samenwerken om talent van wereldklasse aan te trekken en te behouden en wetenschappelijke excellentie te bevorderen; is ingenomen met de initiatieven van de EU om van Europa een mondiale onderzoekshub te maken, met inbegrip van steun voor onderzoekers die verhuizen en voor het verbeteren van de loopbaanperspectieven; moedigt de ontwikkeling van gezamenlijke programma's en mobiliteitsregelingen van de EU en het VK aan om zowel gezondheidswerkers als onderzoekers te ondersteunen en ervoor te zorgen dat Europa een voortrekkersrol blijft spelen op het gebied van medische innovatie en wetenschappelijke vrijheid;
111. merkt op dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK weliswaar een protocol betreffende de coördinatie van de sociale zekerheid omvat, waarin mechanismen voor wederzijdse gezondheidszorg, zoals de Europese ziekteverzekeringskaart, zijn opgenomen, maar dat er bij het einde van de deelname van het VK aan de richtlijn grensoverschrijdende gezondheidszorg³⁸ niet is voorzien in een vergelijkbare regeling; merkt op dat dit een ongelijke impact heeft gehad, met name in Noord-Ierland, waar voorheen meer dan 1 000 patiënten per jaar in de EU verstrekte zorg uit hoofde van de richtlijn kregen vergoed;
112. beveelt aan een speciale EU-VK-werkgroep voor geneesmiddelen en medische hulpmiddelen op te richten om de lopende dialoog te vergemakkelijken, verschillen in regelgeving aan te pakken en afstemming te bevorderen op gebieden als klinische proeven, geneesmiddelenbewaking, certificering van medische hulpmiddelen en illegale handel in gezondheidsgerelateerde producten;

³⁸ Richtlijn 2011/24/EU van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2011 betreffende de toepassing van de rechten van patiënten bij grensoverschrijdende gezondheidszorg (PB L 88 van 4.4.2011, blz. 45, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/24/oj>).

113. merkt op dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst slechts beperkte bepalingen omvat over samenwerking op het gebied van gezondheidsbeveiliging, en betreurt dat het VK niet langer deelneemt aan het Gezondheidsbeveiligingscomité van de EU of het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC); waarschuwt dat dit de mogelijkheden voor vroegtijdige waarschuwing en gecoördineerde reacties op grensoverschrijdende gezondheidsbedreigingen zoals pandemieën en resistentie tegen antimicrobiële stoffen beperkt; beveelt aan een formele en regelmatige dialoog in te stellen tussen de volksgezondheidsautoriteiten en volksgezondheidsinstellingen van de EU en het VK, om het vertrouwen en de capaciteit op het gebied van paraatheid bij noodsituaties, respons op pandemieën en grensoverschrijdende epidemiologische surveillance te versterken;
114. is ingenomen met de recente goedkeuring van een gemeenschappelijk akkoord over een vernieuwde agenda voor samenwerking tussen de EU en het VK, waarmee de Commissie en het VK de mogelijkheden zullen onderzoeken voor uitwisseling en samenwerking op het gebied van gezondheidsbeveiliging, met inbegrip van de opsporing van, paraatheid voor en respons op opkomende gezondheidsbedreigingen, teneinde toekomstige pandemieën en gezondheids crises te voorkomen en te beperken, onder meer in het kader van de bepalingen van de handels- en samenwerkingsovereenkomst inzake gezondheidsbeveiliging, die erin voorzien dat de samenwerking op het gebied van gezondheidsbeveiliging wordt gemaximaliseerd;
115. dringt er bij de Commissie op aan om in overeenstemming met de bepalingen van de handels- en samenwerkingsovereenkomst de samenwerking op te schorten in gevallen waarin regelgevingsnormen van het VK inzake de kwaliteit van geneesmiddelen, geneesmiddelenbewaking of vervaardiging niet langer gelijkwaardig worden geacht aan de EU-normen, zoals bepaald in Richtlijn 2001/83/EG;
116. wijst op de onopgeloste situatie met betrekking tot de huurovereenkomst voor de voormalige gebouwen van het Europees Geneesmiddelenbureau in Londen na de verhuizing ervan naar Amsterdam, en vraagt dat deze kwestie met het VK wordt besproken;

Toeleveringsketens

117. onderstreept de toegenomen complexiteit van de grensoverschrijdende toeleveringsketens voor geneesmiddelen sinds de Brexit, met name voor producten die voorheen vrij tussen de EU en het VK werden vervoerd; betreurt dat douanecontroles en regelgevingsprocessen hebben geleid tot vertragingen, tekorten en hogere kosten, met gevolgen voor de beschikbaarheid van geneesmiddelen in het VK, met name in Noord-Ierland, en in kleinere EU-lidstaten die om historische redenen afhankelijk zijn van in het VK gevestigde toeleveringsketens, zoals Malta, Cyprus en Ierland;
118. benadrukt dat de mogelijke verlenging van afwijkingen van bepaalde verplichtingen betreffende bepaalde geneesmiddelen voor menselijk gebruik die in het VK met betrekking tot Noord-Ierland en in Cyprus, Ierland en Malta beschikbaar worden gesteld, die zijn vastgesteld in het kader van Richtlijn (EU) 2022/642³⁹ tot wijziging van Richtlijn 2001/20/EG en Richtlijn 2001/83/EG, gebaseerd moet zijn op bewijs van de voortdurende noodzaak en het risico van schade voor patiënten in de getroffen lidstaten,

³⁹ PB L 118 van 20.4.2022, blz. 4, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/642/oj>.

en dat niet tot een verlenging mag worden besloten louter voor het administratief gemak;

119. dringt er bij de EU en het VK op aan samenwerkingsmechanismen te onderzoeken, zoals een overeenkomst inzake wederzijdse erkenning van goede fabricagemethoden op basis van gelijkwaardige normen, om blijvende toegang tot met name kritieke geneesmiddelen te waarborgen, tekorten tegen te gaan en belemmeringen in verband met het testen van partijen, gegevensuitwisseling op het gebied van geneesmiddelenbewaking en leveringslogistiek weg te nemen, teneinde verstoringen van de patiëntenzorg tot een minimum te beperken en de veiligheid van patiënten te waarborgen;

Internationale samenwerking en ontwikkeling

120. benadrukt dat beide partijen gezamenlijk hun betrokkenheid en samenwerking moeten versterken op het gebied van mondiale gezondheidsgovernance en internationale ontwikkelingsprogramma's, met inbegrip van, maar niet beperkt tot, de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO); onderstreept dat het belangrijk is in dit verband gecoördineerde actie te ondernemen om een krachtigere, billijkere en doeltreffendere internationale respons op grensoverschrijdende noodsituaties op gezondheidsgebied mogelijk te maken;

Consumentenbescherming

121. beklemtoont dat consumenten in de EU en het VK met meerdere risico's worden geconfronteerd die voortvloeien uit onveilige en illegale producten en manipulatieve verkooptechnieken online; benadrukt in dit verband de uitdagingen waar consumenten bij elektronische handel mee te maken kunnen krijgen; is van oordeel dat nauwere samenwerking en de uitwisseling van belangrijke informatie tussen de consumentenrechteninstanties van de EU en het VK van essentieel belang zijn voor het aanpakken van deze uitdagingen;
122. benadrukt dat bij de samenwerking tussen de EU en het VK een hoog niveau van consumentenbescherming moet worden gehandhaafd, met bijzondere aandacht voor productveiligheid, e-commerce en grensoverschrijdende digitale diensten; dringt aan op nauwere samenwerking om onveilige producten en oneerlijke handelspraktijken aan te pakken; wijst erop dat convergentie van regelgeving op het gebied van productveiligheid en digitale consumentenrechten noodzakelijk is om een consistent en hoog niveau van consumentenbescherming te waarborgen en zo het vertrouwen van consumenten in grensoverschrijdende handel te ondersteunen; verlangt dat de EU en het VK zich in het kader van hun samenwerking committeren aan dialoog en de uitwisseling van informatie op gebieden van gemeenschappelijk belang, waaronder productveiligheid, digitale consumentenrechten, en oneerlijke handelspraktijken; onderstreept dat de EU en het VK moeten samenwerken om verschillen in regelgeving die een negatieve uitwerking op het consumentenvertrouwen of de grensoverschrijdende handel zouden kunnen hebben, te voorkomen;
123. betreurt dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst geen regeling bevat voor samenwerking op het gebied van de handhaving van consumentenbeschermingswetgeving, en verzoekt de Commissie de mogelijkheid te onderzoeken om een regeling tot stand te brengen tussen het samenwerkingsnetwerk

van de EU voor consumentenbescherming en de mededingings- en marktautoriteit van het VK; benadrukt dat een dergelijke regeling de autoriteiten in staat zou stellen efficiënter op te treden door informatie over onderzoeken uit te wisselen en mogelijkheden voor gezamenlijke acties te onderzoeken; benadrukt dat dergelijke samenwerking in het kader van de verordening betreffende samenwerking met betrekking tot consumentenbescherming⁴⁰ moet worden overwogen, aangezien dit de mogelijkheid biedt om met niet-EU-landen samen te werken bij het beschermen van de belangen van consumenten; is ingenomen met het feit dat is afgesproken om de besprekingen over de regelmatige uitwisseling van informatie tussen het Safety Gate-systeem van de EU en de gegevensbank voor markttoezicht en productveiligheid van het VK te hervatten, overeenkomstig artikel 96, lid 4, van de handels- en samenwerkingsovereenkomst;

124. roept de EU ertoe op de toetreding van het VK tot het Verdrag van 5.1.2.e te vergemakkelijken om wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen tussen het VK en de lidstaten mogelijk te maken;
125. verwelkomt de administratieve regeling die op 30 april 2024 door de Commissie en Ofcom, de Britse toezichthouder voor omroep, telecommunicatie en postdiensten, is ondertekend om toezicht te houden op de wijze waarop grote onlineplatforms risico's beoordelen en beheren, onder meer wat de bescherming van minderjarigen, op leeftijd afgestemd ontwerp en de transparantie van platforms betreft; spreekt de hoop uit dat dit het begin vormt van nauwere samenwerking bij het aanpakken van deze en andere gemeenschappelijke uitdagingen;

Energie

126. benadrukt, tegen de achtergrond van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en in de context van de volatiele mondiale energiemarkten, het belang van nauwere samenwerking op het gebied van energie en voorzieningszekerheid tussen de EU en het VK; moedigt de EU en het VK aan samen te werken om een einde te maken aan de afhankelijkheid van Russische energie door de invoer van alle Russische fossiele brandstoffen zo spoedig mogelijk stop te zetten, met inbegrip van olie, gas, vloeibaar aardgas (lng), nucleaire brandstoffen en ander nucleair materiaal; merkt op dat zowel de EU als het VK vooruitgang blijven boeken in de richting van hun gedeelde doelstelling om alle energiebanden met Rusland te verbreken; is ingenomen met de oprichting door de EU en het VK van de nieuwe werkgroep bevoorradingszekerheid in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, zoals op 17 maart 2024 werd aanbevolen door de Partnerschapsraad en later werd uitgevoerd door het Gespecialiseerd Comité voor energie; hoopt dat de nieuwe werkgroep bevoorradingszekerheid van de EU en het VK regelmatig bijeen kan komen en concrete oplossingen en gezamenlijke acties kan ontwikkelen op dit cruciale gebied van de bilaterale samenwerking;
127. benadrukt het belang van integratie tussen de energiemarkten van de EU en het VK, hetgeen de voorzieningszekerheid kan verbeteren, de productie van schone energie kan

⁴⁰ Verordening (EU) 2017/2394 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2017 betreffende samenwerking tussen de nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 2006/2004 (PB L 345 van 27.12.2017, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2394/oj>).

stimuleren en de energiekosten voor beide partijen kan verlagen; is van mening dat een hoog niveau van fysieke interconnectiecapaciteit moet worden aangevuld met meer geïntegreerde groothandelsmarkten voor energie die de energiezekerheid en de handel in energie tussen de EU en het VK kunnen vergemakkelijken; constateert dat er, ondanks de nauwere samenwerking tussen regelgevende instanties en transmissiesysteembeheerders, weinig vooruitgang is geboekt bij de ontwikkeling van de in artikel 312 van de handels- en samenwerkingsovereenkomst bedoelde nieuwe regelingen voor de handel in elektriciteit; herinnert eraan dat het VK niet langer gebruik kan maken van de internemarktinstrumenten van de EU voor marktkoppeling voor de handel in elektriciteit, zoals de eenvormige day-aheadkoppeling van de EU, wat resulteert in inefficiënte handel via interconnectoren met hogere groothandelskosten tot gevolg, hetgeen uiteindelijk wordt doorberekend in hogere rekeningen voor de consument, terwijl investeringen in multifunctionele interconnectoren worden belemmerd;

128. stelt verheugd vast dat de EU en het VK recent toezeggingen hebben gedaan en een politiek akkoord hebben bereikt om de samenwerking tussen de EU en het VK op energiegebied op continue basis uit te breiden en te onderzoeken welke parameters nodig zijn voor een potentiële deelname van het VK aan de interne elektriciteitsmarkt, met inbegrip van dynamische afstemming en bijdragen aan de kosten in verband met dit beleidsgebied, zoals uiteengezet in het gemeenschappelijk akkoord tussen de EU en het VK; dringt aan op onmiddellijke onderhandelingen over marktafstemming en op de tijdige afronding daarvan, en benadrukt dat het noodzakelijk is snelle en beslissende vooruitgang te boeken; benadrukt dat een dergelijke deelname de energieprijzen zou verlagen en gunstig zou zijn voor zowel consumenten als bedrijven; benadrukt dat een dergelijke overeenkomst moet worden gesloten vóór de einddatum van de huidige regeling; benadrukt dat de gebieden van duidelijk wederzijds belang, met name in het licht van de veranderende geopolitieke context en de mondiale handelonzekerheid, gebieden omvatten als samenwerking op het vlak van schone energie in de Noordzee, de koppeling van de respectieve systemen voor de handel in emissierechten van de EU en het VK om wrijving die voortvloeit uit hun respectieve mechanismen voor koolstofgrenscorrectie te voorkomen, het verbeteren van regelingen voor de handel in elektriciteit en nauwere coördinatie van de infrastructuurplanning, waardoor de energiezekerheid en het industriële concurrentievermogen in heel Europa worden vergroot; verzoekt beide partijen nauw samen te werken om ervoor te zorgen dat tijdig een werkbaar kader kan worden vastgesteld, zodat de rechtsonzekerheid wordt beperkt; roept op tot concrete gezamenlijke inspanningen van de EU en het VK om nauwere samenwerking tot stand te brengen op het gebied van kernenergie, een koolstofarme en betaalbare bron van elektriciteit, hetgeen van vitaal belang is voor het bereiken van klimaatneutraliteit en voor het behoud van het concurrentievermogen van de Europese industrieën; herinnert eraan dat gestructureerde samenwerking tussen de EU en het VK op gebieden als elektriciteitsinterconnectoren en offshore-infrastructuur voor hernieuwbare energie raakvlakken kan hebben met financieringsprogramma's van de EU, met inbegrip van regionale en energie-initiatieven; benadrukt dat een eventuele deelname van het VK aan die kaders gepaard moet gaan met passende governance, naleving van de EU-regels en passende financiële bijdragen die de investeringen van de EU weerspiegelen; verzoekt de Commissie het Parlement volledige informatie te verstrekken over eventuele financiële bijdragen die het VK op deze gebieden moet leveren;

129. is ingenomen met het gezamenlijke standpunt dat de Commissie en het VK hebben ingenomen tijdens de recente top tussen de EU en het VK door te stellen dat het koppelen van koolstofmarkten zou bijdragen tot het aanpakken van bezorgdheden in verband met handel en een gelijk speelveld, in overeenstemming met artikel 392, lid 6, van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, en dat in het VK gevestigde bedrijven hierdoor zouden worden vrijgesteld van het mechanisme voor koolstofgrenscorrectie, dat de wrijvingen op handelsgebied zouden afnemen en dat hiermee een betere afstemming zou worden bevorderd wat koolstofbeprijzing betreft, zodat de gedeelde decarbonisatiedoelstellingen worden versterkt en een bijdrage wordt geleverd aan de verwezenlijking van de doelstellingen op het gebied van klimaatneutraliteit;
130. erkent dat de toepassing van verschillende mechanismen voor koolstofgrenscorrectie in de EU en in het VK zou kunnen leiden tot meer ongewenste kosten voor toekomstige grensoverschrijdende handel in hernieuwbare elektriciteit, met negatieve gevolgen voor industrieën en huishoudens en met name risico's voor de integriteit van de interne elektriciteitsmarkt op het eiland Ierland; is van mening dat de meest efficiënte en eenvoudige oplossing zou zijn dat het VK rechtstreeks wordt gekoppeld aan het EU-emissiehandelssysteem (ETS), zoals voorgesteld in het gemeenschappelijk akkoord; stelt zich op het standpunt dat een volledige ETS-koppeling ongewenste kosten moet voorkomen en onnodige beleidsbelemmeringen voor samenwerking moet wegnemen, met name in de Noordzee; dringt niettemin aan op tijdelijke maatregelen, indien nodig, om ervoor te zorgen dat de mechanismen voor koolstofgrenscorrectie in de EU en het VK geen extra lasten creëren voor de grensoverschrijdende elektriciteitshandel vanaf 2026, wanneer de onderhandelingen over deelname aan de elektriciteitsmarkt en de koppeling aan het ETS mogelijk nog zullen lopen; wijst erop dat deelname van het VK aan mechanismen of systemen die verband houden met het EU-ETS gepaard moet gaan met een billijke en evenredige financiële bijdrage ter dekking van de administratieve en programmagerelateerde kosten van de EU; benadrukt dat toekomstige regelingen volledige bescherming van de financiële belangen en klimaatbelangen van de EU moeten waarborgen;
131. wijst erop dat het belangrijk is gemeenschappelijke regels voor offshore hernieuwbare energie en pijpleidinginfrastructuur in het Noordzeegebied vast te stellen om commerciële overeenkomsten tussen de EU en het VK te vergemakkelijken; dringt aan op voortzetting van de samenwerking tussen de EU en het VK op het gebied van internationale energie-inspanningen in de context van VN-klimaatconferenties;
132. neemt kennis van de herbevestigde gezamenlijke internationale toezegging om de Agenda 2030 van de Verenigde Naties, de duurzameontwikkelingsdoelstellingen en de Overeenkomst van Parijs uit te voeren; herhaalt dat de EU en het VK moeten blijven samenwerken op internationale klimaatconferenties, waaronder de komende COP30, om voort te bouwen op de geboekte vooruitgang en het voortouw te nemen bij verdere mondiale actie voor de bevordering van hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en de vermindering van methaanemissies uit de energiesector;
133. is verheugd dat beide partijen vergelijkbare ambities hebben op het gebied van energie-efficiëntie en de bevordering van hernieuwbare energiebronnen tegen 2030, en een gedeelde einddoelstelling van klimaatneutraliteit tegen 2050; feliciteert het VK met de voltooiing van de geleidelijke afschaffing van de elektriciteitsproductie uit steenkool op 1 oktober 2024, waarmee het VK het eerste G7-land en het eerste geavanceerde, geïndustrialiseerde land is dat dit doel heeft bereikt; vestigt de aandacht op het belang

van de non-regressieclausule inzake milieubescherming in de handels- en samenwerkingsovereenkomst, waarvan geen van beide partijen kan afwijken zonder de overeenkomst als geheel in gevaar te brengen;

134. staat positief tegenover de bereidheid van beide partijen om te overwegen de regelgevende en technologische samenwerking op te voeren op het gebied van schone technologieën zoals koolstofafvang, gebruik en opslag, en hernieuwbare energiebronnen zoals offshorewindenergie, waterstof, biomethaan en duurzame biobrandstoffen; merkt evenwel op dat het besluit van het VK om de eengemaakte markt van de EU te verlaten onvermijdelijke uitdagingen voor de vorm van bilaterale samenwerking op energiegebied met zich meebrengt en de ruimte voor een dergelijke samenwerking beperkt; vraagt de partijen nieuwe manieren te vinden om de kwaliteit en diepgang van hun bilaterale samenwerking op het gebied van schone- en hernieuwbare-energietechnologieën te verbeteren;
135. benadrukt het belang van gecoördineerde planning en convergentie in vergunningsprocedures tussen de EU en het VK om de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen te waarborgen, met name offshorewindenergie, elektriciteitsinfrastructuur en CO₂-opslag, evenals hybride energieprojecten in de Noordzee; is van mening dat beide partijen nauw moeten samenwerken om de Noordzee om te vormen tot een groene-energiehub die ook kan bijdragen tot de waarborging van de voorzieningszekerheid, onder meer door een hoog niveau van offshorewindenergieproductie tot stand te brengen, in overeenstemming met het niet-bindende EU-doel om tegen 2050 ongeveer 360 GW aan geïnstalleerde offshore-opwekkingscapaciteit te bereiken; verzoekt de Commissie en de lidstaten de regionale samenwerking op het gebied van de planning van offshore-netwerken en de ontwikkeling van kritieke energie-infrastructuur met het VK te versterken, evenals de samenwerking in alle zeebekkens met buurlanden, teneinde de robuustheid van systemen te vergroten en de kans op verstoring van infrastructuur en onderbreking van de energievoorziening te verkleinen;
136. herinnert eraan dat om offshore-energiebronnen volledig te benutten, zeer aanzienlijke investeringen in net- en interconnectiecapaciteit nodig zijn; benadrukt voorts de noodzaak om een vermaasd offshore-net te ontwikkelen, met inbegrip van hybride interconnectoren en passende mechanismen voor kostendeling; is van mening dat de ontwikkeling van elektriciteitsinfrastructuur om het potentieel van offshorewindenergie te benutten een gedeelde prioriteit van de EU en het VK is; onderstreept dat het benutten van gedeelde hernieuwbare energiebronnen voor zowel de EU als het VK voordelig kan zijn en de kosten van de transitie naar schone energie voor beide partijen kan verlagen;
137. is ingenomen met de actieve deelname van het VK aan de North Seas Energy Cooperation (NSEC), waarmee het voortbouwt op het memorandum van overeenstemming dat het in december 2022 heeft ondertekend; blijft erbij dat de deelname van het VK aan de NSEC uiteindelijk moet leiden tot levensvatbare gezamenlijke projecten die in overeenstemming zijn met de gemeenschappelijke doelstelling om de Noordzee om te vormen tot groene-energiecentrale van Europa, zoals uiteengezet in de Verklaring van Oostende, die het VK op 24 april 2023 heeft ondertekend;
138. merkt op dat het Gespecialiseerd Comité voor energie zowel een aanbeveling als een routekaart voor de handel in elektriciteit tegen eind 2024 heeft opgesteld en zowel de

EU als het VK heeft verzocht om de technische werkzaamheden die nodig zijn voor de uitvoering van de nieuwe handelsregelingen tussen beide partijen op te schroeven, waaronder een initiële fase ter validering van het concept voor de losse koppeling van volumes in meerdere regio's (multi-regional loose volume coupling – MRLVC), het in bijlage 29 bij de handels- en samenwerkingsovereenkomst voorgestelde handelsmodel;

139. neemt nota van de op 21 december 2020 in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst gesloten overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom) en het VK over samenwerking op het gebied van het veilige en vreedzame gebruik van kernenergie, die wordt geschraagd door toezeggingen van beide partijen om internationale verplichtingen na te komen; onderstreept de wederzijdse voordelen van civiele nucleaire samenwerking tussen de EU en het VK, onder meer met betrekking tot reactoren van de volgende generatie, afvalbeheer, kleine modulaire reactoren, veiligheids- en gezondheidsnormen, veerkracht van de toeleveringsketen en fusietechnologieën, onder andere door middel van onderzoek, medische toepassingen, mobiliteit van onderzoekers en toegang tot gezamenlijke wetenschappelijke infrastructuur, waar passend;
140. herinnert eraan dat het belangrijk is strenge milieu- en arbeidsnormen te handhaven bij energieprojecten; benadrukt dat er samenwerking nodig is op regelgevingsgebied om ervoor te zorgen dat energie-initiatieven opwaartse convergentie bevorderen op het vlak van werknemersrechten, gezondheids- en veiligheidsnormen en milieubescherming;

Vervoer

Algemene opmerkingen

141. is verheugd dat de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst EU-VK op het gebied van vervoer soepel verloopt en dat de wederzijds verleende rechten in dat verband effectief worden uitgeoefend, waardoor sinds de voorlopige toepassing van de overeenkomst in januari 2021 doeltreffende vervoersconnectiviteit wordt gehandhaafd;
142. verzoekt de Commissie toezicht te blijven houden op de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst en nauwer samen te werken om de markten van de EU en het VK verder te integreren, naadloze grensoverschrijdende mobiliteit en de integratie van infrastructuur te stimuleren en wederzijdse klimaat- en vervoersdoelstellingen te verwezenlijken, met volledige inachtneming van het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, op basis van wederkerigheid en met behoud van een gelijk speelveld;
143. stelt bezorgd vast dat de kans op verschillen in regelgeving tussen de EU en het VK toeneemt, hetgeen belemmeringen kan opwerpen voor naadloos vervoer en de voordelen van connectiviteit kan verkleinen; beklemtoont met name dat er behoefte is aan aanhoudende samenwerking wat toekomstige actualiseringen van de regelgeving over passagiersrechten betreft, aangezien er anders asymmetrieën kunnen ontstaan met betrekking tot compensatiedrempels voor vertragingen en bescherming bij multimodale reizen, hetgeen verwarring bij de consument kan veroorzaken en het vertrouwen in grensoverschrijdende diensten aantast;
144. verzoekt de Commissie en het VK een gezamenlijk mechanisme voor vroegtijdige waarschuwing inzake verstoringen van het vervoer op te zetten, zodat onmiddellijk

informatie kan worden uitgewisseld over incidenten die gevolgen hebben voor corridors van het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T);

145. erkent de voordelen van het Europees inreis-uitreisstelsel (EES) voor de veiligheid, maar waarschuwt voor mogelijke verstoringen van het vervoer tijdens de uitrol ervan in 2025; roept op prioriteit te geven aan de snelle uitvoering van dit stelsel en de gereedheid van de desbetreffende infrastructuur in luchthavens en havens als Dover en Calais, alsook aan bewustmakingscampagnes voor passagiers om oponthoud aan de grens te voorkomen; stelt vast dat EU-burgers sinds 2 april 2025 voor een kort verblijf in het VK een elektronische reisautorisatie (ETA) moeten hebben, die ongeveer 19 EUR kost, waarmee een nieuwe administratieve verplichting voor het verkeer over het Kanaal wordt ingevoerd;
146. pleit voor nauwe samenwerking tussen de partijen op het gebied van onderwijs, beroepsopleiding en erkenning van de kwalificaties van vervoerswerknemers, om zo het tekort aan geschoolde arbeidskrachten voor ondernemingen tegen te gaan en de mobiliteit van werknemers in overeenstemming met de sociale en veiligheidsnormen van de EU te ondersteunen;
147. wijst op het belang van veilig en efficiënt vrachtvervoer tussen de EU en het VK; wijst er in dat verband op dat vrachtwagenchauffeurs met toenemende problemen worden geconfronteerd, waaronder illegale immigranten die proberen zich in hun voertuig te verbergen om de grens illegaal over te steken, en dat sommige vrachtwagenchauffeurs vlak bij de haven van Calais het slachtoffer van geweld zijn geworden; benadrukt dat vervoersbedrijven en vrachtwagenchauffeurs in de EU niet mogen opdraaien voor de kosten en gevolgen van een gebrekkige beveiliging waar de bevoegde grensautoriteiten voor verantwoordelijk zijn;

Luchtvaart

148. neemt met tevredenheid kennis van de soepele transitie op het gebied van de veiligheid van de luchtvaart, waarbij het Agentschap van de Europese Unie voor de veiligheid van de luchtvaart en de burgerluchtvaartautoriteit van het VK goed samenwerken en de verantwoordelijkheden delen, met name wat betreft de validering van certificeringsverzoeken die door elk van de organen zijn afgegeven;
149. is ingenomen met de bilaterale overeenkomsten die tot nu toe zijn ondertekend wat betreft vracht- en passagiersluchtdiensten, waarmee wordt gezorgd voor een continue en naadloze luchtvaartconnectiviteit tussen de EU en het VK;
150. is ingenomen met de lopende besprekingen in het Gespecialiseerd Comité voor het luchtvervoer over het niet-CO₂-gerelateerde klimaat-effect van de luchtvaart en dringt aan op voortdurende coördinatie op het gebied van onderzoek, toezicht en rapportage, om toekomstige discrepanties in de wetgeving te voorkomen;
151. is ingenomen met de manier waarop het Gespecialiseerd Comité voor het luchtvervoer beide partijen op de hoogte houdt van de inspanningen om duurzame alternatieve brandstoffen voor de luchtvaart te reguleren en te stimuleren, en beveelt aan initiatieven op elkaar af te stemmen om de duurzaamheidsvoordelen te maximaliseren, innovatie te bevorderen en het concurrentievermogen van de luchtvaartsector te ondersteunen;

152. neemt kennis van de discussie die tussen de EU en het VK bezig is over de bepalingen inzake wet-leasing, nu het VK moet voldoen aan aanvullende beperkingen die van toepassing zijn op niet-EU-landen, en neemt akte van de verzoeken van het VK om de procedures na de Brexit te stroomlijnen om aan een hoge seizoensgebonden vraag te kunnen voldoen;
153. benadrukt echter dat deze verzoeken moeten worden behandeld in de context van de huidige verzoeken om dringende verduidelijking inzake wet-leasingvoorschriften en -praktijken binnen en buiten de EU, met inbegrip van toezicht en handhaving en efficiëntere luchtdiensten;
154. beveelt de Commissie daarom aan de medewetgevers een voorstel te doen betreffende de herziening van de verordening inzake luchtdiensten⁴¹ en daarbij de regels, toezichtsmechanismen en handhabingsbepalingen inzake wet-leasing binnen en buiten de EU te verduidelijken om problemen die zich in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst EU-VK kunnen stellen aan te pakken, in plaats van richtsnoeren vast te stellen over kwesties waar de medewetgevers nog geen besluit over hebben genomen;
155. wijst erop dat verschillende lokale en regionale luchthavens in de EU talrijke verbindingen met het VK aanbieden; onderstreept dat er moet worden gezorgd voor een aanbod van dit soort vluchten, die niet alleen worden gebruikt door EU-burgers die in het VK wonen en werken, maar ook door Britse burgers die voor toeristische doeleinden naar Europa reizen;
156. is zich ervan bewust dat de EU en het VK gezien de aanhoudende groei van het luchtverkeer en de toenemende druk op het wereldwijde luchtverkeersbeheersysteem nauwer moeten gaan samenwerken om de performantie, de efficiëntie en het beheer van het luchtruim te optimaliseren; is verheugd dat het VK blijft samenwerken met Eurocontrol en spoort ertoe aan verdere manieren te vinden voor wederzijds voordelige samenwerking op dit gebied;

Wegvervoer

157. benadrukt dat het belangrijk is het VK aan de European Registers of Road Transport Undertakings (ERRU) te koppelen en is ingenomen met de belofte van beide partijen om vooruitgang te boeken met betrekking tot de uitwisseling van gegevens tussen nationale elektronische registers over (ernstige) inbreuken op de regels inzake wegvervoer, met als doel bij te dragen tot de doeltreffende handhaving van de in de handels- en samenwerkingsovereenkomst vastgelegde regels inzake wegvervoer; dringt er bij beide partijen op aan te werken aan een bilaterale overeenkomst om de grensoverschrijdende uitwisseling van informatie in overeenstemming met Richtlijn

⁴¹ Verordening (EG) nr. 1008/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 24 september 2008 inzake gemeenschappelijke regels voor de exploitatie van luchtdiensten in de Gemeenschap (PB L 293 van 31.10.2008, blz. 3, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1008/oj>).

(EU) 2024/3237⁴² verder te vergemakkelijken om de verkeersveiligheid te verbeteren, met inachtneming van de vereisten voor de bescherming van de gegevens van bestuurders;

158. is ingenomen met het besluit om versie 2 van de slimme tachograaf te gebruiken in voor het eerst geregistreerde voertuigen in de EU en het VK, met als doel in het goederenvervoer over de weg in beide gebieden een constant hoog verkeersveiligheidsniveau en een gelijk speelveld te waarborgen;

Zeevervoer

159. neemt kennis van de bezorgdheid over mogelijke verschuivingen in scheepvaartroutes en -activiteit naar havens in het VK om de kosten van maritieme emissies in het kader van het EU-ETS te vermijden, en dringt er bij de Commissie op aan om nauwlettend toezicht te houden op de havenactiviteit in de havens van het VK; juicht het in dat verband toe dat de EU en het VK tijdens hun gezamenlijke top een gemeenschappelijk akkoord hebben bereikt om een functionele verbinding tussen het EU-ETS en het emissiehandelssysteem van het VK in te richten, ook voor binnenlandse en internationale emissies van de zee- en luchtvervoer, en benadrukt dat het belangrijk is de koolstofbeprijzing met elkaar af te stemmen en toezichtskaders in te stellen om de milieuambitie hoog te houden, een gelijk speelveld te waarborgen, koolstoflekkage en verstoringen van het concurrentievermogen van havens te voorkomen en havenarbeiders en ondernemingen in de EU te beschermen;
160. staat achter het uitvoeringsbesluit van de Commissie⁴³ om met ingang van 11 oktober 2022 het Britse systeem voor de opleiding en diplomering van zeevarenden overeenkomstig Richtlijn (EU) 2022/993⁴⁴ te erkennen, na te hebben vastgesteld dat aan alle opleidings- en diplomeringseisen van het Internationaal Verdrag betreffende de normen voor zeevarenden inzake opleiding, diplomering en wachtdienst is voldaan;

Spoorwegvervoer

161. merkt op dat het spoorwegvervoer uitgesloten blijft van het toepassingsgebied van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, hetgeen kan worden verklaard door het beroep dat de EU en het VK doen op bilaterale overeenkomsten; is desalniettemin ingenomen met de vooruitgang die is geboekt met betrekking tot vergunningen van spoorwegondernemingen en veiligheidscertificering;

⁴² Richtlijn (EU) 2024/3237 van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 2024 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2015/413 ter facilitering van de grensoverschrijdende uitwisseling van informatie over verkeersveiligheidsgerelateerde verkeersovertredingen (PB L, 2024/3237, 30.12.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/3237/oj>).

⁴³ Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/1973 van de Commissie van 11 oktober 2022 inzake de erkenning van het Verenigd Koninkrijk overeenkomstig Richtlijn (EU) 2022/993 voor wat betreft het systeem voor de opleiding en diplomering van zeevarenden (PB L 270 van 18.10.2022, blz. 99, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/1973/oj).

⁴⁴ Richtlijn (EU) 2022/993 van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2022 inzake het minimumopleidingsniveau van zeevarenden (PB L 169 van 27.6.2022, blz. 45, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/993/oj>).

162. wijst op het strategische belang van de Kanaaltunnel, die een essentiële infrastructurele link vormt tussen het VK en de EU; stelt bezorgd vast dat het aantal goederen en passagiers dat per spoor via de Kanaaltunnel wordt vervoerd ondanks bilaterale vooruitgang ver onder de oorspronkelijke prognoses blijft wegens hoge kosten, regelgevingsbelemmeringen voor zowel vrachtvervoer als passagiersdiensten en infrastructurele capaciteitsbeperkingen voor verdere reizen binnen het VK, aangezien een groot deel van het Britse spoornet niet geschikt is voor Europese standaardmodellen van vrachtcontainers en goederenwagens;

Visserij

Uitvoering van de rubriek “visserij” van de handels- en samenwerkingsovereenkomst

163. neemt kennis van de verslagen van de Commissie van 2023 en 2024 over de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, en met name van de punten in de rubriek “visserij”;
164. stelt verheugd vast dat de samenwerking tussen de partijen bij de jaarlijkse onderhandelingen over de totaal toegestane vangsten (TAC's) is verbeterd, waardoor in 2023 en 2024 tijdig overeenstemming werd bereikt en er geen voorlopige TAC's hoefden te worden vastgesteld, zodat de visserijsector duidelijkheid en voorspelbaarheid had over de vangstmogelijkheden voor het volgende jaar;
165. betreurt dat de Brexit heeft geleid tot instabiliteit in de internationale visserijbetrekkingen met kuststaten, waardoor het moeilijker is geworden evenwichtige regelingen voor het delen van bestanden tot stand te brengen en vangstmogelijkheden uit te wisselen; stelt met bezorgdheid vast dat sommige kuststaten gebruikmaken van deze instabiliteit om te proberen hun vangstmogelijkheden unilateraal en op ongerechtvaardigde wijze te vergroten, ten nadele van die van de EU; wijst er nogmaals op dat de historische visserijrechten gerespecteerd moeten worden; pleit voor nauwere samenwerking tussen de EU en kuststaten om te komen tot een duurzaam beheer van gedeelde visbestanden en een grotere stabiliteit en voorspelbaarheid met betrekking tot de vangstquota, met name in het kader van jaarlijks overleg en trilaterale regelingen;
166. herinnert eraan dat het VK een vergunningenstelsel heeft ingevoerd op grond waarvan EU-visserstvaartuigen slechts toegang hebben tot de wateren van het VK als zij beschikken over een geldige visvergunning voor deze wateren; merkt op dat dit vergunningenstelsel de doeltreffende uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst aanzienlijk heeft vertraagd, omdat het VK tal van voorwaarden verbindt aan de verlening van dergelijke vergunningen, en dat dit systeem met name nadelig is voor vaartuigen van minder dan twaalf meter die van oudsher in de Britse territoriale wateren hebben gevist maar dit moeilijk kunnen aantonen; betreurt ten eerste dat dit ertoe heeft geleid dat veel kleine vaartuigen geen visvergunning hebben gekregen, waardoor zij zich genoodzaakt zagen hun activiteiten naar andere gebieden te verleggen of deze te staken, dit bovenop de reeds verslechterde situatie sinds de Brexit en de negatieve gevolgen die de Brexit sowieso al had in de vorm van hogere kosten en meer bureaucratische lasten; betreurt voorts dat het Granville Bay-akkoord, dat tot de Brexit de visserij in de wateren van ^{5.1.2.e} regelde, met de handels- en samenwerkingsovereenkomst is komen te vervallen; herinnert er ten slotte aan dat er nog steeds geen volledige duidelijkheid is over de kwestie van het totale maximum door

5.1.2.e af te geven visvergunningen, waardoor het voor sommige vissers uiterst onzeker is of zij visserijactiviteiten kunnen ontplooiën in de wateren van het Brits Kroonbezit;

167. herinnert eraan dat in artikel 496 van de handels- en samenwerkingsovereenkomst is bepaald dat beheers- en technische maatregelen die gevolgen kunnen hebben voor de vaartuigen van de andere partij ruim van tevoren aan die andere partij moeten worden meegedeeld, zodat die partij opmerkingen kan indienen of om opheldering kan vragen; benadrukt dat alleen evenredige en niet-discriminerende maatregelen mogen worden toegepast, die gebaseerd zijn op het beste beschikbare wetenschappelijke advies en die rekening houden met ecologische, sociale en economische duurzaamheid op de lange termijn; betreurt dat effectbeoordelingen niet systematisch in aanwezigheid van beide partijen en te goeder trouw worden uitgevoerd;
168. betreurt dat het VK eenzijdig tal van maatregelen inzake visserijbeheer heeft vastgesteld, met name van technische aard, waaronder verboden op bepaalde vormen van visserij, de invoering van minimumvangstmaten voor bepaalde soorten, de sluiting van visserijactiviteiten in beschermde mariene gebieden (bijvoorbeeld de Doggersbank) en de bouw van windmolenparken, waardoor de toegang van Europese vaartuigen tot de wateren en visbestanden van het VK drastisch wordt beperkt, met name in de zone van zes tot twaalf zeemijl; betreurt dat deze maatregelen, evenals de maatregelen op sociaal gebied, een grotere impact hebben op EU-vaartuigen dan op Britse vaartuigen, en nadelige sociaaleconomische gevolgen hebben voor de visserijsector van de EU en met name voor kleinschalige vissers; vreest dat dergelijke maatregelen er uiteindelijk toe kunnen leiden dat Europese vaartuigen uit hele visserijgebieden worden geweerd, waardoor de Europese visserijrechten in de wateren van het VK in gevaar komen;
169. verzoekt de Commissie om uitgebreide en systematische beoordelingen uit te voeren van de sociale, economische en milieueffecten van deze maatregelen, waaronder in de wateren van het Brits Kroonbezit, om te bepalen of deze maatregelen evenredig en niet-discriminerend zijn, en verzoekt haar tevens om zo nodig daadkrachtig op te treden en gebruik te maken van het geschillenbeslechtsingsmechanisme of de vergeldingsmaatregelen waarin de handels- en samenwerkingsovereenkomst voorziet, waaronder de toepassing van compenserende maatregelen, zoals schorsing van de aan visserijproducten toegekende preferentiële tariefbehandeling, en van alle andere politieke en diplomatieke middelen die haar ter beschikking staan;
170. is in dit verband ingenomen met de definitieve uitspraak van het scheidsgerecht van 28 april 2025 in het geschil tussen de EU en het VK over het besluit van het VK om de visserij op zandspiering in de Engelse wateren van de Noordzee en in de Schotse wateren te verbieden; stelt vast dat het scheidsgerecht in dit specifieke geval van oordeel was dat er geen sprake was van schending van het non-discriminatiebeginsel en dat de maatregel wetenschappelijk onderbouwd was; wijst erop dat het scheidsgerecht van oordeel was dat het verbod op de visserij op zandspiering in de Engelse wateren in strijd is met het in de handels- en samenwerkingsovereenkomst neergelegde evenredigheidsbeginsel en dat het VK niet heeft voldaan aan zijn verplichting om volledige toegang te verlenen tot zijn wateren voor de visserij op zandspiering; herinnert eraan dat het VK verplicht is de nodige maatregelen te nemen om gevolg te geven aan de uitspraak van het scheidsgerecht; is van mening dat deze uitspraak een belangrijk juridisch precedent schept wat betreft de bescherming van de Europese visserijrechten en de wijze waarop in de toekomst op gelijksoortige maatregelen van het VK kan worden gereageerd; verzoekt de Commissie om de unilaterale maatregelen van

het VK nauwlettend te blijven monitoren, om te waarborgen dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst wordt nageleefd;

171. vreest dat de unilaterale maatregelen een kettingreactie teweeg zullen brengen waardoor de economische en de sociale levensvatbaarheid van de Europese visserijsector en visserijwaardeketen zullen worden aangetast; vreest voorts dat het beperken van de toegang tot de wateren van het VK ertoe zal leiden dat visserij-activiteiten worden verlegd naar het Kanaal en de Noordzee, wat de druk op TAC-soorten en niet-TAC-soorten zal doen toenemen; benadrukt dat het intensiever gebruik van de EU-wateren gevolgen heeft voor de veiligheid en het beheer van de maritieme ruimte en tevens voor de toegang tot visbestanden, met name voor de kleinschalige visserij, waardoor de sociale, economische en ecologische duurzaamheid van de visserijactiviteiten in het gedrang komt;
172. roept beide partijen op om snel iets te doen aan de toegenomen druk in het Kanaal en de Noordzee door een regionaal beheersplan voor te stellen dat erop gericht is duurzame exploitatie van de hulpbronnen en meerjarig visserijbeheer te waarborgen; herinnert de Commissie in dit verband aan de bepalingen van het meerjarenplan voor de Noordzee, die ook van toepassing zijn op deze wateren, en is van mening dat deze zo nodig moeten worden aangepast om eventuele discrepanties weg te werken en te zorgen voor juridische duidelijkheid voor de exploitanten en de lidstaten;

Het einde van de aanpassingsperiode

173. roept beide partijen op om het beginsel van artikel 500 inzake toegang tot wateren te eerbiedigen, namelijk dat een wederzijds bevredigend evenwicht tussen de belangen van beide partijen moet worden bereikt; herinnert eraan dat de toegang tot de wateren, met inbegrip van de zone van zes tot twaalf zeemijl, wederkerig moet zijn en in verhouding moet staan tot de TAC's of gemiddelde vangstniveaus van de andere partij; verzoekt de Commissie om volledige uitvoering te geven aan dit artikel en binnen het Gespecialiseerd Comité voor de visserij de nodige richtsnoeren te ontwikkelen om de praktische toepassing ervan te vergemakkelijken;
174. wijst erop dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst een herzieningsclausule bevat die voorziet in een herziening in 2030 met als doel de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst verder te versterken en te codificeren, en dat deze clausule niet kan worden gebruikt om de toegang tot de wateren te beperken; dringt er in dit kader bij de Commissie op aan om alles in het werk te stellen om in de komende jaren een betrouwbare, ononderbroken en verbeterde toegang tot de wateren te waarborgen;
175. benadrukt het belang van een eerlijke, duurzame visserijovereenkomst tussen de EU en het VK; verwelkomt het politieke akkoord dat de EU en het VK op 19 mei 2025 hebben bereikt en met name over het feit dat beide partijen hebben afgesproken elkaar tot en met 30 juni 2038 duurzame toegang te blijven bieden tot hun wateren, wat zorgt voor stabiliteit voor de visserijgemeenschappen; is verheugd dat visserij bij deze recente onderhandelingen een belangrijke plaats innam; spoort beide partijen aan om bij toekomstige onderhandelingen een pragmatische en wederzijds voordelige benadering te volgen;

176. is ingenomen met het feit dat het Gespecialiseerd Comité voor de visserij het politieke akkoord heeft geformaliseerd; verzoekt de Commissie waakzaam te zijn bij de tenuitvoerlegging van dit nieuwe akkoord, onder meer wat betreft de toegang tot de zone van zes tot twaalf zeemijl, en dan met name de toegang van Franse kleinschalige en kustvaartuigen tot die zone; benadrukt de noodzaak van robuuste controle en handhaving om de gedeelde toezeggingen na te komen, mariene ecosystemen te beschermen en de bestaansmiddelen van EU-visserij en mensen die in kustgemeenschappen wonen veilig te stellen;
177. wijst er nogmaals op dat het waarborgen van wederzijdse ononderbroken toegang tot wateren en visbestanden een essentieel onderdeel van de betrekkingen tussen de EU en het VK moet blijven en dus moet worden behandeld in samenhang met andere onderdelen van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, zoals handel, toegang tot de interne markt voor visserijproducten en samenwerking op het gebied van energie;
178. merkt op dat in de handels- en samenwerkingsovereenkomst is voorzien in een geleidelijke verlaging met 25 % van de TAC's van de EU in de Britse wateren tijdens de overgangsperiode tot eind 2026; benadrukt dat deze verlaging een enorme klap betekende voor de vissers in de EU en een grote impact heeft gehad op de visserij in de EU en dat er besloten moest worden tot het onttrekken van schepen aan de vloot en het uit de vaart halen van schepen; is ingenomen met het feit dat de vangstmogelijkheden in de periode na 2026 ten minste op dit niveau zullen blijven en niet ter discussie zullen worden gesteld;
179. betreurt het gebrek aan gegevens over en studies naar de gevolgen van de Brexit voor de visserijsector; verzoekt de Commissie om een omvattende beoordeling uit te voeren van de gevolgen van de aanpassingsperiode voor de hele waardeketen van de visserijsector in de EU;
180. wijst erop dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst voorziet in de mogelijkheid om te overwegen meerjarenstrategieën te ontwikkelen voor de instandhouding en het beheer van TAC's en quotumvrije bestanden; roept beide partijen op om ten behoeve van hun beider visserijsector te streven naar meer stabiliteit en voorspelbaarheid met betrekking tot de vangstquota en te zorgen voor een duurzaam beheer van de visbestanden in de Noordzee en het noordoostelijke deel van de Atlantische Oceaan;

Governance en samenwerking tussen de EU en het VK op het gebied van visserij

181. wijst op het belang van nauwere en consciëntieuzere samenwerking tussen de EU en het VK, niet slechts op het gebied van visserij en het beheer van beschermde mariene gebieden, maar meer in het algemeen op het gebied van maritieme ruimtelijke planning, en op het gebied van technische, controle-, douane- en sanitaire maatregelen, waarbij alle organen betrokken moeten worden, waaronder het Gespecialiseerd Comité voor de visserij; roept beide partijen op om de werking en de transparantie van governance-instanties te verbeteren en ervoor te zorgen dat eventuele opgelegde maatregelen vooraf worden besproken, gebaseerd zijn op degelijke wetenschappelijke en sociaaleconomische overwegingen en niet discriminerend zijn en de betrokken actoren niet verhinderen de hun toegewezen quota te halen;
182. verzoekt de Commissie er nauwlettend op toe te zien dat aan de vastgestelde voorwaarden wordt voldaan en dat de overeengekomen bepalingen worden nageleefd,

en krachtige maatregelen te nemen als het VK discriminerend zou handelen; spoort de Commissie voorts aan om via het Gespecialiseerd Comité voor de visserij de douane-, sanitaire en controlevoorschriften voor aanlandingen door vaartuigen van de ene partij op het grondgebied van de andere partij aan te passen, bijvoorbeeld door een gezamenlijk controleplan tussen het VK en de afzonderlijke lidstaten op te stellen, mits gelijkwaardige garanties worden geboden met betrekking tot de traceerbaarheid en conformiteit van de visserijproducten; benadrukt dat de logistieke kanalen voor zowel invoer als uitvoer moeten worden veiliggesteld door belemmeringen die verband houden met het ontbreken van gezondheids- en douanecontroles in bepaalde havens weg te nemen;

183. is bezorgd over het toenemende aantal inbreuken door Britse vaartuigen in Europese wateren; verzoekt de autoriteiten van de lidstaten hun capaciteit op het gebied van maritiem toezicht te versterken, de controles op te voeren en passende sancties op te leggen;
184. dringt er bij de partijen op aan om te zorgen voor samenhang, compatibiliteit en interoperabiliteit van hun controlemaatregelen, met inbegrip van hun systemen voor elektronische monitoring op afstand en camerasystemen die zijn ingevoerd om buitensporige administratieve of financiële lasten te voorkomen, en niet in onredelijke mate van elkaar af te wijken; herhaalt dat beide partijen serieus overleg moeten voeren met vertegenwoordigers van de sector alvorens deze maatregelen vast te stellen;
185. merkt op dat het Gespecialiseerd Comité voor de visserij sinds de inwerkingtreding van de handels- en samenwerkingsovereenkomst negen keer is bijeengekomen; betreurt echter het gebrek aan transparantie en controleerbaarheid van dit orgaan; dringt erop aan dat leden van de Commissie visserij van het Parlement betrokken worden bij en uitgenodigd worden voor de vergaderingen van het Gespecialiseerd Comité voor de visserij, zodat dit orgaan naar behoren gecontroleerd kan worden, en dringt er tevens op aan dat vergaderstukken en notulen zo spoedig mogelijk worden gedeeld;
186. verzoekt de EU en het VK om hun inspanningen ter bevordering van de instandhouding en de duurzame exploitatie van visbestanden op te voeren, de samenwerking en de uitwisseling van goede praktijken ter verbetering van de selectiviteit en ter vermindering van de impact van bepaalde vormen van visserij te intensiveren en de ecosysteemgerichte benadering volledig toe te passen;
187. roept beide partijen op om hun samenwerking en coördinatie op internationaal niveau op het gebied van gedeeld beheer van visbestanden in het kader van regionale organisaties voor visserijbeheer dan wel met kuststaten te versterken; wijst erop dat de EU en het VK hun samenwerking op het gebied van de bestrijding van illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij moeten intensiveren en op alle internationale fora de maatregelen moeten steunen die noodzakelijk zijn om dergelijke visserij uit te roeien, waarbij bijzondere aandacht moet worden besteed aan het aanscherpen van de regels inzake transparantie en traceerbaarheid van ingevoerde visserijproducten;
188. herinnert beide partijen aan de noodzaak om beter samen te werken op het gebied van maritieme ruimtelijke planning, met name als offshorewindmolenprojecten niet stroken met instandhoudingsdoelstellingen of de belangen van de visserijsector; dringt erop aan dat er met betrekking tot het gebruik van de maritieme ruimte een aanpak wordt gevolgd die rekening houdt met alle belangen, waarbij ecologische, economische en

sociale aspecten tegen elkaar worden afgewogen en gezorgd wordt voor consistentie en een billijke uitkomst voor alle sectoren;

189. dringt erop aan dat beide partijen gezamenlijke inspanningen leveren om wetenschappelijk onderzoek te bevorderen en beste praktijken uit te wisselen om munitie die zich op de zeebodem bevindt op te sporen en te verwijderen;
190. dringt er bij alle partijen op aan ervoor te zorgen dat de afgifte van vergunningen en machtigingen voor EU-vaartuigen om in de wateren van het VK en het Brits Kroonbezit te vissen plaatsvindt zonder administratieve of financiële belemmeringen of aanvullende belastingheffingen;
191. verzoekt de Commissie in het licht van de specifieke situatie van de Kanaaleilanden de samenwerking tussen de partijen te vergemakkelijken door de regionale dialoog en de Quad Meeting beter op elkaar af te stemmen; roept de partijen op vertegenwoordigers van de visserijsector, alle relevante belanghebbenden en lokale en regionale overheden erbij te betrekken en het comanagement-model voor de visserij te bevorderen;
192. herinnert eraan dat de reserve voor aanpassing aan de Brexit (BAR) is opgezet om de negatieve economische, sociale, territoriale en milieugevolgen van de Brexit te verzachten; herinnert eraan dat middelen uit dit fonds ten belope van 5,4 miljard EUR bedoeld waren voor de visserijsector, waaronder de kleinschalige visserij, die onevenredig zwaar is getroffen door de Brexit; herinnert eraan dat in de BAR-verordening is bepaald dat de Commissie het Europees Parlement en de Raad uiterlijk in juni 2024 moest informeren over de stand van zaken met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de verordening; betreurt dat de Commissie dit tot op heden niet heeft gedaan; dringt erop aan dat het Parlement en de Raad voor het einde van 2025 worden geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de BAR;

Coördinatie van de sociale zekerheid

193. is ingenomen met het oordeel van de Commissie dat de samenwerking tussen de EU en het VK op het gebied van de coördinatie van de sociale zekerheid constructief is geweest en dat er in 2023 of 2024 geen systemische of structurele problemen zijn vastgesteld, maar dat beide partijen zich ertoe hebben verplicht alle problemen op te lossen die zich bij de tenuitvoerlegging van het bij de handels- en samenwerkingsovereenkomst gevoegde Protocol betreffende de coördinatie van de sociale zekerheid kunnen voordoen; neemt nota van de besluiten van het Gespecialiseerd Comité voor coördinatie van de sociale zekerheid met betrekking tot gedetacheerde werknemers en zelfstandigen en die tot doel hebben bepaalde financiële aspecten te verduidelijken; acht het van belang dat het Protocol dynamisch is en in overeenstemming met de herzieningen van de bepalingen inzake de coördinatie van de sociale zekerheid; dringt aan op voortdurende inspanningen om de procedures te vereenvoudigen, te zorgen voor consistente uitlegging in de lidstaten en het VK, en de toegang tot sociale zekerheid voor burgers te verbeteren door middel van betere begeleiding, digitale instrumenten en administratieve samenwerking;
194. merkt op dat het Gespecialiseerd Comité voor coördinatie van de sociale zekerheid technische werkzaamheden heeft verricht met betrekking tot onderwerpen als wijzigingen in gestructureerde elektronische documenten en draagbare documenten, de

procedures voor de vergoeding van de kosten van prestaties bij ziekte en de omzetting van relevante besluiten van de Administratieve Commissie voor de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels van de EU; verzoekt het comité zijn inspanningen op te voeren en tastbare vooruitgang te boeken bij het verbeteren van de procedures, het waarborgen van een uniforme uitlegging in de lidstaten en het VK, en het verbeteren van de coördinatie van socialezekerheidsrechten voor mobiele en grensoverschrijdende werknemers;

195. benadrukt hoe belangrijk het is fatsoenlijke, eerlijke en veilige arbeidsomstandigheden voor seizoenarbeiders te waarborgen, met name in essentiële sectoren zoals de landbouw, toerisme en de bouw; verzoekt de Commissie om in het kader van de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst EU-VK de invoering te bevorderen van een specifiek mechanisme voor de mobiliteit van seizoenarbeiders, met inbegrip van gemeenschappelijke normen inzake de duur van de arbeidsrelatie, de toegang tot sociale zekerheid en de bescherming tegen uitbuiting, met waarborgen die vergelijkbaar zijn met die van Richtlijn 2014/36/EU⁴⁵;
196. verzoekt de Commissie na te gaan of het haalbaar is één contactpunt tussen de EU en het VK op te richten voor het melden van schendingen van de rechten van werknemers, belemmeringen voor de toegang tot sociale uitkeringen of kwesties in verband met de erkenning van grensoverschrijdende arbeidsovereenkomsten;
197. wijst erop dat het sociaal model van de EU belangrijk en waardevol is en verzoekt de regering van het VK de non-regressieclausule uit te breiden tot het volledige sociale acquis van de EU;

Deelname aan programma's van de EU

198. herhaalt zijn standpunt dat het onderdeel van de handels- en samenwerkingsovereenkomst betreffende de deelname van het VK aan EU-programma's, goed financieel beheer en financiële bepalingen een billijke basis vormt voor deelname van het VK en bijdraagt tot de bescherming van de financiële belangen van de EU; onderstreept de noodzaak van transparante begrotings- en kostendelingsregelingen;
199. is ten eerste ingenomen met het feit dat het VK krachtens de protocollen I en II bij de handels- en samenwerkingsovereenkomst deelneemt aan Horizon Europa en de Copernicus-component van het ruimtevaartprogramma van de EU en toegang heeft tot diensten van de component EU-ruimtebewaking en -monitoring van het ruimtevaartprogramma van de EU; wijst op de voordelen voor de EU en haar burgers van deelname van derde landen aan EU-programma's; is van mening dat met de deelname van het VK aan Horizon Europa wordt bevestigd dat de wetenschap en innovatie van het VK integraal deel uitmaken van het Europese ecosysteem voor wetenschap en innovatie; is van mening dat het voor beide partijen voordelig is dat het VK wordt geassocieerd bij het toekomstige tiende kaderprogramma voor onderzoek (KP10), en dat die associatie moet zijn gericht op het stimuleren van economische groei

⁴⁵ Richtlijn 2014/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van onderdanen van derde landen met het oog op tewerkstelling als seizoenarbeider (PB L 94 van 28.3.2014, blz. 375, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/36/oj>).

in de EU door middel van innovatie; acht het daarom van essentieel belang dat er uiteindelijk een billijk evenwicht wordt gevonden tussen de bijdragen van het VK en de voordelen die het in ruil daarvoor ontvangt;

200. uit niettemin nogmaals zijn bezorgdheid over de bepalingen in protocol I betreffende een automatisch correctiemechanisme voor het VK met betrekking tot Horizon Europa, die niet als onderdeel van de handels- en samenwerkingsovereenkomst zelf zijn overeengekomen; neemt er nota van dat het correctiemechanisme voor het VK van toepassing is tot het einde van het huidige meerjarig financieel kader (MFK) en minder gunstig is dan het correctiemechanisme in de handels- en samenwerkingsovereenkomst;
201. wijst bovendien op de problemen die worden veroorzaakt door de hoge visumkosten en de gezondheidszorgtoeslag voor EU-onderzoekers die van Horizon Europa gebruikmaken en hun recht op mobiliteit willen uitoefenen door naar het VK te verhuizen, en dringt er bij het VK op aan dit probleem aan te pakken;
202. maakt zich nog altijd zorgen over het gewijzigde associatieprotocol bij de handels- en samenwerkingsovereenkomst van 2023, en in het bijzonder over het feit dat de automatische korting op de bijdrage van het VK aan Horizon Europa in geval van een “lager dan verwachte” deelname van het VK aan het programma heeft geleid tot inconsistenties ten opzichte van de bepalingen van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, waaraan het Parlement in december 2020 zijn goedkeuring heeft gehecht; merkt op dat het Parlement niet in staat was zinvolle goedkeuring te verlenen of daadwerkelijk toezicht uit te oefenen op dit essentiële onderdeel van de algemene overeenkomst, omdat de handels- en samenwerkingsovereenkomst door middel van de goedkeuring van een protocol is gewijzigd;
203. benadrukt dat elke internationale overeenkomst over de deelname van het VK aan EU-programma's het prerogatief van het Parlement om zinvolle goedkeuring te geven volledig moet eerbiedigen, in overeenstemming met de resolutie van het Parlement van 8 februari 2024 over associatieovereenkomsten betreffende de deelname van derde landen aan programma's van de Unie⁴⁶;
204. dringt erop aan dat het Parlement volledig wordt betrokken bij alle onderhandelingen over de deelname van het VK aan KP10 en ook over de uitvoering van KP10 in de loop van het volgende MFK; hoopt dat de partijen de vertragingen waardoor de deelname van het VK aan Horizon Europa en aan het Copernicus-programma in het kader van het huidige MFK werd gekenmerkt, kunnen vermijden, om de continuïteit te waarborgen van de financiering van belangrijke onderzoeks- en innovatieprojecten van de EU waarbij Britse partners betrokken zijn;
205. merkt op dat de Europese Onderzoeksraad (ERC) en de 5.1.2.e Skłodowska-Curiebeurzen (MSCA) met het initiatief “Kies voor Europa, kies voor de wetenschap” duidelijk naar voren worden geschoven als vitale programma's die de EU kunnen helpen wereldwijd wetenschappelijk talent aan te trekken; merkt op dat het VK kan deelnemen aan beide programma's, en onderstreept de sterke prestaties van het VK in beide programma's; herinnert aan de wettelijke vereiste van artikel 16, lid 3, van de

⁴⁶ PB C, C/2024/6341, 7.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6341/oj>.

Horizon-verordening⁴⁷ om de reikwijdte van de associatie van specifieke derde landen afhankelijk te stellen van een analyse van de voordelen voor de Unie en de doelstelling van bevordering van economische groei in de Unie door middel van innovatie; is van mening dat de schaarste aan talent een beperkende factor is voor de economische groei van de EU, met name in hightechsectoren; verzoekt de Commissie daarom een gedetailleerde analyse van de voordelen voor de EU van de deelname van het VK aan de ERC en de MSCA te maken, met name om vast te stellen welke gevolgen dit heeft voor het vermogen van de EU om wetenschappelijk talent aan te trekken, en deze analyse met het Parlement te delen, bij voorkeur parallel aan de onderhandelingen over het wetgevingsvoorstel voor KP10;

206. uit zijn bezorgdheid over het feit dat het VK de toeslag voor gezondheidszorg en de visumkosten voor onderzoekers die naar het VK gaan in het kader van Horizon Europa aanzienlijk heeft verhoogd, waardoor de mobiliteit van onderzoekers uit de EU en hun partnerinstellingen in het VK financieel moeilijker is geworden; sluit zich aan bij de oproep om terug te keren naar de oude toeslagen en kosten, die tijdens de derde vergadering van de Partnerschapsraad van 16 mei 2024 door de EU zijn geopperd; zou graag zien dat er een toezegging wordt gedaan tot verdere verlaging van de administratieve lasten en de daaraan verbonden kosten voor onderzoekers uit de EU die in het kader van Horizon Europa, en de opvolger daarvan, KP10, naar het VK moeten reizen;
207. neemt ter kennis dat het VK uiteindelijk heeft besloten niet deel te nemen aan het Euratom-programma voor onderzoek en opleiding, de gemeenschappelijke onderneming Fusion for Energy (F4E) en het kernfusieproject ITER, ook al was deelname van het land voorzien in de gezamenlijke verklaring van de EU en het VK over deelname aan programma's van de Unie bij de handels- en samenwerkingsovereenkomst; geeft uiting aan zijn zorgen over het feit dat Rusland nog steeds lid van het ITER-project is; dringt aan op het behoud van de wetenschappelijke erfenis van de Joint European Torus, gevestigd in Culham, Verenigd Koninkrijk, die decennialang heeft gediend als het vlaggenschip van het Europese kernfusieonderzoek; benadrukt dat de lopende ontmanteling van deze unieke faciliteit het onomkeerbare verlies van wetenschappelijke infrastructuur en deskundigheid met zich meebrengt;
208. betreurt dat het VK ervoor heeft gekozen niet deel te nemen aan andere belangrijke EU-programma's, noch aan Euratom, noch aan F4E, zoals oorspronkelijk was voorzien in de gezamenlijke verklaring van december 2020; is van mening dat de deelname van het VK aan het ITER-project gebaseerd moet zijn op deelname aan F4E; betreurt het besluit om de Joint European Torus te ontmantelen; dringt er bij het VK op aan zijn standpunt over deze kwesties te herzien;
209. vestigt de aandacht op het Peace Plus-programma, een opvolger van eerdere initiatieven voor grensoverschrijdende samenwerking, en benadrukt de cruciale rol van het programma bij het bevorderen van vrede, verzoening en sociaal-economische welvaart

⁴⁷ Verordening (EU) 2021/695 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van Horizon Europa – het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, tot vaststelling van de regels voor deelname en verspreiding en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1290/2013 en (EU) nr. 1291/2013 (PB L 170 van 12.5.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj>).

overal in Noord-Ierland en de grensregio; merkt op dat het programma wordt gefinancierd met aanzienlijke bijdragen van de EU en het VK;

210. is ingenomen met de overeenkomst inzake statistische samenwerking tussen Eurostat en de autoriteit voor statistieken van het VK, die de uitwisseling mogelijk maakt van statistische gegevens die relevant zijn voor de deelname van het VK aan EU-programma's; is van mening dat betrouwbare statistische informatie een belangrijke basis vormt voor de besluitvorming op dit gebied en voor de controle op de naleving van de financiële bepalingen van de handels- en samenwerkingsovereenkomst;

Onderwijs, cultuur, jeugd en sport

211. merkt op dat tijdens de recente topontmoeting tussen de EU en het VK sterke nadruk is gelegd op het versterken van de banden tussen mensen, met name onder de jongere generatie;
212. herinnert eraan dat de rechten van burgers centraal staan in het terugtrekkingsakkoord en dat deze volledig moeten worden beschermd; merkt echter op dat het sinds de Brexit voor EU-burgers ingewikkelder is geworden om naar het VK te reizen en te verhuizen; is uiterst bezorgd over de wijzigingen van het immigratiebeleid die momenteel in het VK onderwerp van discussie zijn, aangezien deze van invloed kunnen zijn op de rechten van EU-burgers in het VK, met inbegrip van EU-studenten en het collegegeld dat voor hen geldt;
213. onderstreept dat de mobiliteit van jongeren een flinke deuk heeft gekregen door de Brexit; is ingenomen met het voorstel van de Commissie om een mobiliteitsregeling voor jongeren⁴⁸ in te stellen, alsook met de gezamenlijke toezegging van het gemeenschappelijk akkoord om te werken aan een evenwichtig en wederzijds voordelig jongerenervaringsprogramma, teneinde het voor jongeren uit de EU en het VK gemakkelijker te maken gedurende een beperkte periode deel te nemen aan verschillende activiteiten, zoals werk, studie, werk als au-pair, vrijwilligerswerk of gewoon reizen; moedigt beide partijen aan snel en ambitieus werk te maken van het ontwerp en de uitvoering ervan, waarbij wederzijdse toegang, juridische duidelijkheid en passende sociale bescherming voor de deelnemers worden gewaarborgd, als een belangrijke stap in het herstel van de banden tussen mensen en de samenwerking op lange termijn; benadrukt dat in voorkomend geval moet worden gezorgd voor fatsoenlijke lonen en arbeidsomstandigheden voor deelnemers aan toekomstige jongerenervaringsprogramma's; moedigt het VK ten zeerste aan open te staan voor de voorstellen die de Commissie in 2024 op dit gebied heeft ingediend; is er stellig van overtuigd dat een overeenkomst over de mobiliteit van jongeren een essentieel onderdeel moet zijn van een eventuele toekomstige herziening van de handels- en samenwerkingsovereenkomst;
214. is van mening dat een dergelijk programma een aanzienlijk potentieel heeft om een nieuwe generatie jongeren in de EU en het VK te inspireren door wettige persoonlijke uitwisselingen te bevorderen die geworteld zijn in gedeelde democratische waarden,

⁴⁸ Aanbeveling voor een besluit van de Raad houdende machtiging tot het openen van onderhandelingen over een overeenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland over de mobiliteit van jongeren (COM(2024)0169).

cultureel begrip en wederzijds vertrouwen, en dat het de basis kan leggen voor langdurige samenwerking, sociale cohesie en sterkere transnationale netwerken tussen jongeren; moedigt beide partijen voorts aan te overwegen de mobiliteit tussen het VK en de EU te vergemakkelijken, zelfs buiten het voorgestelde jongerenervaringsprogramma;

215. onderstreept dat de tijdelijke aard van deze regeling inhoudt dat het om culturele en educatieve uitwisseling gaat en niet om een instrument van migratiebeleid; merkt op dat het Verenigd Koninkrijk al mobiliteitsregelingen voor jongeren heeft met andere landen, zoals Japan; benadrukt dat er billijkere voordelen kunnen worden verkregen als de EU gezamenlijke onderhandelingen voert dan wanneer de lidstaten afzonderlijk bilaterale overeenkomsten sluiten; 216. is eveneens ingenomen met de intentieverklaring van de top EU-VK om ervoor te ijveren dat het VK bij het Erasmus+-programma van de EU wordt betrokken, wat voor beide partijen voordelig zou zijn, aangezien het bevorderen van mobiliteit, opleiding en sport voor jongeren tussen de EU en het VK zeer waardevol zou zijn; verzoekt de Commissie en het Verenigd Koninkrijk om de onderhandelingen daartoe te bespoedigen, zodat een oplossing voor deelname wordt gevonden waar beide partijen baat bij hebben; benadrukt in dit verband de bijzondere rol van Erasmus+ als motor van Europese waarden, culturele diversiteit, maatschappelijke betrokkenheid en sociale inclusie, en de daarmee gepaard gaande versterking van de veerkracht van Europa; merkt op dat de mobiliteitsregeling voor jongeren en de hernieuwde associatie van het VK met het Erasmus+-programma gelijktijdig van start zouden kunnen gaan, en benadrukt dat beide initiatieven elkaar moeten aanvullen en versterken;
217. benadrukt dat deze associatie in overeenstemming moet zijn met het MFK en de handels- en samenwerkingsovereenkomst; herinnert eraan dat een mogelijke deelname van het VK aan EU-programma's zoals Erasmus+ moet worden beoordeeld en opgezet op een wijze die de belangen van de EU volledig beschermt en bevordert, onder meer door te zorgen voor duidelijke meerwaarde voor de EU en haar burgers; verzoekt de Commissie tijdig gedetailleerde informatie te verstrekken over de financiële voorwaarden voor de toekomstige deelname van het VK aan Erasmus+ en over de financiële gevolgen van een eventueel toekomstig jongerenervaringsprogramma;
218. betreurt dat culturele uitwisselingen te lijden hebben onder de Brexit; neemt met bezorgdheid kennis van de onzekerheden en moeilijkheden die zijn ontstaan voor studenten, docenten, artiesten op tournee en cultuurwerkers die aan beide zijden van het Kanaal willen leren, lesgeven, optreden en werken; is verheugd dat in de conclusies van de top EU-VK wordt verwezen naar culturele en artistieke uitwisselingen en artiesten op tournee; onderstreept dat bestaande of toekomstige procedures en maatregelen wederkerig moeten zijn; verzoekt de Commissie het effect van de terugtrekking van het VK uit EU-programma's op culturele en educatieve uitwisselingen te beoordelen en te zoeken naar creatieve oplossingen;
219. merkt op dat samenwerking met belanghebbenden in de EU en het VK van vitaal belang zal zijn om culturele uitwisselingen te ondersteunen en belemmeringen weg te nemen waarmee Britse professionals op tournee worden geconfronteerd; dringt aan op een concreter plan om de problemen aan te pakken waarmee artiesten worden geconfronteerd; verzoekt de Commissie in dit verband verder toe te werken naar een hernieuwde associatie van het VK met het programma Creatief Europa;

220. stelt met bezorgdheid vast dat schoolreizen en mobiliteit van jongeren uit de EU worden bemoeilijkt door de nieuwe regels voor binnenkomst van het VK; vraagt daarom dat er een reisregeling voor groepen mensen onder de 18 jaar wordt opgezet;
221. is zeer bezorgd over de daling van het aantal studenten uit de EU dat aan Britse universiteiten studeert; onderstreept dat deze situatie duidelijk verband houdt met de terugtrekking van het VK uit het Erasmus+-programma en de beëindiging van de regeling inzake gelijke behandeling met betrekking tot collegegeld en beurzen voor EU-studenten⁴⁹; dringt er bij het VK en de EU op aan overeenstemming te bereiken over een verlaging van het collegegeld teneinde meer jongeren uit de EU in staat te stellen in het VK te studeren;
222. is er stellig van overtuigd dat het VK en de EU hun samenwerking op het vlak van onderwijs moeten verdiepen om de huidige geopolitieke uitdagingen te kunnen aangaan en aan beide zijden meer “soft power” te ontwikkelen; benadrukt in dit verband de cruciale rol van het beginsel van internationale wederkerigheid, zoals verankerd in het Erasmus-handvest voor hoger onderwijs, bij het opbouwen van stabiele en langdurige partnerschappen tussen instellingen voor hoger onderwijs;
223. neemt nota van de invoering van het Turing-programma door de Britse regering en het Taith-programma door de regering van Wales, en van het “Test and ^{5.1.2.e}”-project in Schotland, dat zich momenteel in een testfase bevindt; betreurt echter dat het Turing-programma alleen betrekking heeft op uitgaande studentenmobiliteit en daarom niet kan worden beschouwd als een volwaardige vervanging van Erasmus+;
224. merkt met betrekking tot Europese allianties van universiteiten op dat universiteiten uit het VK wel lid mogen zijn maar niet langer in de bestuursstructuur kunnen worden opgenomen, waardoor zij de facto tot tweederangspartners worden gedegradeerd; pleit ervoor om dit partnerschap voort te zetten via het initiatief “allianties van Europese universiteiten”, waarbij zij dankzij de nieuwe vorm van juridische status volwaardige partners kunnen zijn;
225. onderstreept dat het Verenigd Koninkrijk⁵⁰ blijft deelnemen aan de Europese ruimte voor hoger onderwijs (“het Bolognaproces”); dringt er bij het VK, de Commissie en de lidstaten op aan te blijven werken aan de volledige wederzijdse erkenning van onderwijskwalificaties, diploma’s, academische graden en uitwisselingsperioden;
226. merkt op dat de EU en het VK belangrijke markten voor culturele uitwisseling blijven, met langdurige banden en wederzijdse invloeden tussen hun culturele gebieden; erkent de grote economische waarde van de culturele sector in het VK; pleit voor nieuwe en blijvende samenwerking tussen kunstenaars en andere professionals in de culturele en creatieve sectoren en industrieën in de EU en het VK, en voor de bescherming van hun arbeidsrechten;

⁴⁹ Met uitzondering van Ierse burgers.

⁵⁰ het Schotse hogeronderwijsstelsel verschilt van dat van de rest van het Verenigd Koninkrijk en wordt daarom in het kader van het Bolognaproces als een afzonderlijke entiteit beschouwd (Europese ruimte voor hoger onderwijs, “Verenigd Koninkrijk (Schotland)”, <https://ehea.info/page-united-kingdom-scotland>).

227. merkt op dat het programma Creatief Europa niet is vervangen door een ander aan cultuur gewijd programma ter ondersteuning van artiesten in het VK;
228. betreurt het ontbreken van bepalingen met betrekking tot cultuur en de culturele en creatieve sectoren in de handels- en samenwerkingsovereenkomst die van toepassing is na de terugtrekking van het VK uit de EU, en het feit dat het VK niet langer deelneemt aan het vrije verkeer, wat leidt tot administratieve hindernissen voor artiesten op tournee, met name voor opkomende en onafhankelijke artiesten; merkt op dat artiesten en cultuurwerkers uit het VK die door de EU toeren, te maken krijgen met 27 verschillende systemen voor visa, immigratie en werkvergunningen; verzoekt de lidstaten daarom meer duidelijkheid te verschaffen over de eisen met betrekking tot ATA-carnets (tijdelijke toelating); vraagt dat de culturele sector wordt opgenomen in de komende herziening van de handels- en samenwerkingsovereenkomst;
229. dringt erop aan een oplossing te vinden voor de problemen die artiesten en cultuurwerkers, in het bijzonder jonge en opkomende artiesten, sinds de Brexit ondervinden in verband met toeren en deelname aan festivals, zoals douane- en btw-regels voor merchandising en regels inzake internationaal vervoer; verzoekt het VK, de lidstaten en de Commissie werk te maken van het vinden van oplossingen die het voor artiesten gemakkelijker maken om aan beide zijden van het Kanaal actief te zijn, zoals visa en werkvergunningen voor korte culturele verblijven en geharmoniseerde procedures voor douaneformaliteiten;
230. wijst erop dat er moet worden gezorgd voor convergentie tussen de toekomstige regelgevingskaders voor audiovisuele en mediadiensten in het VK en de EU, zodat in het licht van de toenemende mondiale uitdagingen stabiele, voorspelbare en duidelijke eisen worden gesteld aan de culturele en creatieve sector en de sportsector;
231. merkt op dat de handels- en samenwerkingsovereenkomst een culturele uitzondering bevat, waardoor audiovisuele diensten buiten het toepassingsgebied ervan vallen; wijst op de noodzaak van strategische samenwerking in de audiovisuele sector om de zichtbaarheid van in Europa geproduceerde werken en hun concurrentievermogen op wereldvlak te waarborgen;
232. moedigt nauwere samenwerking tussen het VK en de EU aan om de deelname van sporters aan sportwedstrijden en uitwisselingen van sportpersoneel te vergemakkelijken;
233. wijst op de negatieve gevolgen van de gefragmenteerde of niet-bestaande erkenning van mobiliteit van studenten en personeelsleden, met name op het gebied van kunst, cultuur en beroepsonderwijs en -opleiding; benadrukt dat dit een belemmering vormt voor de inspanningen om tekorten aan vaardigheden overall in Europa aan te pakken; onderstreept dat initiatieven in het kader van de vaardigheidsunie om de vaardigheidskloof, de groene en de digitale transitie, beroepsonderwijs en -opleiding en een leven lang leren aan te pakken, deels kunnen worden uitgebreid tot partnerlanden die met het Erasmus+-programma geassocieerd zijn; benadrukt in dit verband de toegevoegde waarde van de hernieuwde associatie van het Verenigd Koninkrijk met het Erasmus+-programma en dringt er bij het VK en de Commissie op aan hun dialoog voort te zetten met het oog op de totstandbrenging van een doeltreffend kader voor de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties;

Rechtshandhaving en justitiële samenwerking in strafzaken

234. spreekt zijn tevredenheid uit over het feit dat de veiligheid van de burgers centraal blijft staan in de hernieuwde agenda voor samenwerking tussen de EU en het VK; stelt tevreden vast dat de gezamenlijke verklaring en het gemeenschappelijk akkoord, aangenomen tijdens de top EU-VK, stimulansen bevat voor versterkte samenwerking op het gebied van rechtshandhaving en justitiële samenwerking in strafzaken, nauwere samenwerking met betrekking tot drugsrisico's en -dreigingen, en intensievere samenwerking op het gebied van uitdagingen in verband met irreguliere migratie;
235. is ingenomen met de wederzijdse toezegging om het internationaal recht en het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM) te eerbiedigen door de premier van het VK en de voorzitter van de Commissie in hun gezamenlijke verklaring van 2 oktober 2024 over het versterken van de strategische samenwerking en in de gezamenlijke verklaring van de top tussen de EU en het VK; herinnert eraan dat de algemene voorwaarden voor de toepassing van deel drie van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, zoals bepaald in artikel 524, lid 1, feitelijk betrekking hebben op de jarenlange eerbiediging van de democratie, de rechtsstaat en de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden van personen, zoals onder meer vastgelegd in de Universele Verklaring van de rechten van de mens en in het EVRM, en op het belang om de in dat Verdrag vastgelegde rechten en vrijheden intern te verwezenlijken; herhaalt dat deze voorwaarden volledig moeten worden gewaarborgd bij de toepassing en uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst;
236. is ingenomen met de toezeggingen in de gezamenlijke verklaring en het gemeenschappelijk akkoord tot nauwere samenwerking bij de bestrijding van mensenhandel en mensensmokkel, drugshandel, zware en grensoverschrijdende criminaliteit, terrorisme en gewelddadig extremisme, ook online, door middel van een snellere, betere en grondigere uitvoering van deel drie van de handels- en samenwerkingsovereenkomst en door het potentieel ervan ten volle te benutten en uit te bouwen;
237. is ingenomen met de conclusie van de Commissie in haar uitvoeringsverslag 2024 dat de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst op het gebied van rechtshandhaving en justitiële samenwerking het afgelopen jaar soepel is verlopen;
238. is met name ingenomen met het feit dat alle lidstaten en het VK elkaar eind 2024 toegang tot hun nationale DNA-databanken hadden verleend voor geautomatiseerde bevestigingen, overeenkomstig artikel 530 van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; is ingenomen met het feit dat het VK eind 2024 22 vingerafdrukverbindingen had ingesteld en klaar was om de resterende vijf af te ronden; erkent de in het gemeenschappelijk akkoord genoemde ambitie van de partijen om de onderlinge en wederzijdse uitwisseling van gegevens over vingerafdrukken, DNA en strafregisters van onderdanen van niet-EU-landen te versterken, en te onderzoeken of de uitwisseling van gegevens kan worden uitgebreid tot gezichtsopnamen met het oog op het voorkomen, opsporen en onderzoeken van strafbare feiten, en onderstreept dat bestaande en uitgebreide uitwisselingen afhankelijk zijn van het in stand houden van een hoog niveau van gegevensbescherming en van de zekerheid dat het veranderende rechtskader van het VK verenigbaar blijft met de gegevensbeschermingsvereisten van de EU;

239. herinnert aan het wederzijdse voordeel van en de behoefte aan krachtige rechtshandhaving en gerechtelijke samenwerking om gemeenschappelijke uitdagingen aan te pakken op gebieden als terrorismebestrijding, georganiseerde criminaliteit, witwassen van geld en mensensmokkel en -handel; benadrukt in dit verband dat de EU en het VK concrete samenwerkingsinitiatieven op deze gebieden moeten formuleren; is ingenomen met de nauwe samenwerking tussen het VK en belangrijke agentschappen van de EU zoals Europol, Eurojust en Frontex;
240. is ingenomen met het feit dat de regering van het VK heeft gezorgd voor een grotere aanwezigheid van het National Crime Agency van het VK bij Europol en dat zij meer in het algemeen werkt aan nauwere betrekkingen met Europol, onder meer wat het vermogen betreft om gegevens uit te wisselen in real time;
241. neemt kennis van de jaarverslagen 2023 en 2024 van Eurojust en spreekt zijn tevredenheid uit over de deelname van het VK aan en zijn betrokkenheid bij de werkzaamheden van het agentschap, waarbij het VK het niet-EU-land was dat het vaakst werd verzocht deel te nemen aan nieuwe dossiers die gedurende die twee jaren door de nationale bureaus van Eurojust werden geopend;
242. is ingenomen met de werkregeling die in 2024 is afgesproken tussen Frontex en het ministerie van Binnenlandse Zaken van het VK op basis van de gezamenlijke toezegging om de veiligheid en beveiliging te verbeteren, met inachtneming van de verplichtingen op het gebied van de grondrechten; vertrouwt erop dat deze regeling zal leiden tot betere samenwerking op het gebied van grensbeheer en -beveiliging, waaronder de inzet van personeel voor advies- en coördinatietaken;
243. moedigt nauwere samenwerking aan tussen het Europees migratienetwerk en de agentschappen, waaronder het EU-Asielagentschap en Frontex, en respectieve autoriteiten van het VK, overeenkomstig de in het gemeenschappelijk akkoord gedane toezeggingen; is verheugd over de verwijzing naar samenwerking op het gebied van drugsbestrijding; dringt aan op het vaststellen van een werkregeling inzake de wederzijdse uitwisseling van informatie tussen het Drugsagentschap van de Europese Unie (EUDA) en de bevoegde autoriteiten van het VK voor drugsgerelateerde risico's en dreigingen, teneinde het werk van het EUDA te vergemakkelijken; is van mening dat de deelname van het VK aan vergaderingen van het Latijns-Amerikaans comité voor binnenlandse veiligheid en zijn tegenhangers in de EU per geval kan worden bekeken;
244. wijst op de gemeenschappelijke uitdagingen waarmee het VK en de EU worden geconfronteerd op het gebied van illegale migratie; spreekt zijn krachtige steun uit voor de toezegging van de partijen om nauwer samen te werken in multilaterale fora en processen ter bestrijding van migrantensmokkel en mensenhandel, bij het delen van operationele informatie over terugkeer naar derde landen, en bij het onderzoeken van afschrikkingsmechanismen, in overeenstemming met het nationale, EU- en internationale recht, met inachtneming van hun toezegging om internationale bescherming te garanderen voor mensen die deze nodig hebben; verzoekt de Commissie en de regering van het VK erop toe te zien dat elke vorm van samenwerking op het gebied van migratie met derde landen passende maatregelen omvat die de naleving waarborgen van het internationale rechtskader, zoals het recht op asiel;
245. merkt op dat de nieuwe Border Security, Asylum and Immigration ^{5.1.2.e} die op 30 januari 2025 in het Britse parlement in behandeling is genomen, voorziet in de

mogelijkheid om overeenkomsten te sluiten met G7-landen en belangrijke Europese partners teneinde mensensmokkel tegen te gaan; is ingenomen met de wens van het VK om nauwer samen te werken met afzonderlijke lidstaten, waaronder Frankrijk en de andere leden van de Calais-groep, op het gebied van de bestrijding van mensensmokkel en mensenhandel, en meer in het algemeen met betrekking tot de versterking van grensbeveiliging, met inbegrip van grensbewaking;

246. herinnert eraan dat het uitleveringssysteem tussen de lidstaten en het VK, zoals vastgelegd in titel VII van deel drie van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, verschilt van het systeem waarin is voorzien in het kaderbesluit van de Raad betreffende het Europees aanhoudingsbevel⁵¹; herinnert eraan dat het Hof van Justitie van de Europese Unie in zijn recente arrest⁵² heeft geoordeeld dat de uitvoerende rechterlijke autoriteit een zelfstandige beoordeling moet verrichten van het risico op schending van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie dat volgens de betrokkene zal ontstaan als hij wordt overgeleverd aan het VK;
247. herinnert eraan dat deel drie van de handels- en samenwerkingsovereenkomst uitgebreide gegevensstromen tussen de EU en het VK mogelijk maakt, zoals de uitwisseling van DNA-gegevens, persoonsgegevens van passagiers en informatie uit het strafregister; beklemtoont dan ook dat het van het grootste belang is dat het VK ervoor zorgt dat het beschermingsniveau in essentie gelijkwaardig is aan dat van de EU, zodat de EU-normen en bijgevolg ook de grondrechten van EU-burgers niet in gevaar worden gebracht bij het delen van gegevens met het VK;
248. verzoekt het VK en de lidstaten ervoor te zorgen dat de rechten van burgers een belangrijke gezamenlijke prioriteit blijven in de betrekkingen tussen de EU en het VK, zodat alle burgers van de EU en het VK die begunstigde zijn van het terugtrekkingsakkoord hun rechten ten volle kunnen uitoefenen; stelt met tevredenheid vast dat de EU en het VK hun gedeelde toezegging ten aanzien van de volledige, snelle en getrouwe uitvoering van het terugtrekkingsakkoord in al zijn onderdelen hebben hernieuwd; is ingenomen met de actie die de regering van het VK heeft ondernomen op het gebied van wetgeving door juridische duidelijkheid te scheppen voor EU-burgers die een status hebben in het kader van de EU-vestigingsregeling, en vertrouwt erop dat deze maatregel de komende twee jaar zal zorgen voor een soepele overgang voor burgers van tijdelijk naar permanent verblijf; wijst erop dat de Independent Monitoring Authority for the Citizens' Rights Agreements het delen van gegevens tussen de EU en het VK heeft aangemerkt als een gebied dat vertragingen kan veroorzaken bij aanvragen in het kader van de EU-vestigingsregeling in gevallen waarin lidstaten over informatie beschikken die relevant is voor de aanvraag; verzoekt de Commissie en de autoriteiten van de lidstaten daarom meer gehoor te geven aan verzoeken en te zorgen voor een betere informatie-uitwisseling tussen het VK, de EU-lidstaten en de EER/EVA-landen (IJsland, Liechtenstein en Noorwegen) om vertragingen te voorkomen en te zorgen voor een soepel aanvraagproces voor burgers;

Samenwerken op het gebied van buitenlands en veiligheidsbeleid

⁵¹ Kaderbesluit van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten (PB L 190 van 18.7.2002, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2002/584/oj).

⁵² ^{5.1.2.e} van Justitie van 29 juli 2024 in zaak C-202/24 [Alchaster], ECLI:EU:C:2024:649.

249. wijst op de goede en pragmatische coördinatie tussen de EU en het VK op het gebied van buitenlands en veiligheidsbeleid om stabiliteit en welvaart in andere regio's van de wereld te waarborgen, en roept de EU en het VK op tot nauwere samenwerking met andere gelijkgestemde partners; prijst de belangrijke bijdrage die het VK levert aan vrede, veiligheid en stabiliteit in Europa; benadrukt dat vrede in Europa niet mogelijk is zonder een sterk partnerschap tussen de EU en het VK op het gebied van buitenlands en veiligheidsbeleid; is verheugd over de deelname van het VK aan de Europese politieke gemeenschap;
250. is zeer ingenomen met het veiligheids- en defensiepartnerschap tussen de EU en het VK, dat een belangrijk kader vormt voor brede samenwerking tussen de EU en het VK op het gebied van veiligheid en defensie, dat het mogelijk maakt om gemeenschappelijke dreigingen gezamenlijk aan te pakken en dat betrekking heeft op gebieden als het delen van informatie en inlichtingen, militaire mobiliteit, veiligheids- en defensie-initiatieven, ruimteveiligheid, crisisbeheersing, cyberdefensie, hybride dreigingen, terrorismebestrijding, en buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging;
251. onderstreept de existentiële bedreiging door Ruslands aanvalsoorlog tegen Oekraïne en zijn dreigementen om deze agressie uit te breiden naar andere landen op het Europese continent; beschouwt dit als de allergrootste bedreiging voor ons continent de komende jaren, ook al zijn er andere belangrijke problemen; dringt aan op een passende beleidsreactie waarin het aanpakken van de lacunes in de Europese defensie- en afschrikingsvermogens, vooral in samenwerking met gelijkgestemde Europese partners, centraal staat;
252. is ingenomen met de nauwe samenwerking tussen de EU en het VK in reactie op de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, zoals tijdens de top EU-VK werd benadrukt; wijst op de voortdurende afstemming tussen de EU en het VK op het gebied van sancties, militaire en financiële steun en diplomatieke coördinatie, alsook op hun gezamenlijke inzet voor het herstel van een alomvattende, rechtvaardige en duurzame vrede op basis van de beginselen van het internationaal recht, gerechtigheid en verantwoordingsplicht; roept de EU en het VK ertoe op om tegenover de rest van de internationale gemeenschap zeer eensgezind te blijven in hun veroordeling van de acties van Rusland, in hun verdediging van de soevereiniteit, territoriale integriteit en onafhankelijkheid van Oekraïne en in hun strijd tegen de Russische desinformatie over de aanvalsoorlog tegen Oekraïne, en zich te blijven inspannen voor een zo breed mogelijke internationale steun voor deze zaken; prijst de vitale bijdrage van het VK aan het vormgeven van een sterk, verenigd Europees antwoord op de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en aan het bijeenroepen van de "coalitie van bereidwilligen"; juicht het toe dat het VK bijdraagt aan de steun voor het toekomstige herstel en de wederopbouw van Oekraïne, en daarbij tegelijkertijd het militaire en veiligheidsbeleid van de lidstaten, waaronder het beleid inzake militaire neutraliteit, eerbiedigt; verzoekt de Britse regering en alle lidstaten hun militaire bijstand aan Oekraïne aanzienlijk op te voeren en alle beperkingen op deze bijstand op te heffen; beveelt in dit verband aan dat de maatregelen die zowel de lidstaten als het VK in het

kader van de SAFE-verordening⁵³ hebben genomen, ook Oekraïne en zijn industriële en technologische defensiebasis omvatten;

253. prijst de vastberaden aanpak van het VK om steeds strengere sancties in te voeren en te handhaven, en zijn leidende rol in de “Call to Action”-coalitie, die tot doel heeft om de Russische schaduwvloot te ontwrichten; is verheugd over de versterkte samenwerking tussen de EU en het VK op het gebied van sancties tegen Rusland en zijn schaduwvloot, zoals tijdens de top EU-VK werd benadrukt; dringt erop aan dat de EU en het VK hun respectieve sanctieregelingen op coherente wijze en in onderling overleg verder aanscherpen om zo veel mogelijk effect te sorteren en te voorkomen dat sancties worden omzeild, zodat, met name gezien Ruslands effectieve sabotage van het staakt-het-vuren en eventuele zinvolle vredesonderhandelingen, de economische en politieke druk op de Russische autoriteiten verder wordt verhoogd; dringt er bij de EU op aan zich te richten naar de sancties van het VK in verband met Oekraïne en omgekeerd, door met name sancties op te leggen aan alle resterende bekende en ongesanctioneerde tankers van de schaduwvloot en hun eigenaren, alsook aan verzekeraars en verzekeringsmakelaars en tegelijkertijd sancties in te voeren tegen alle olietankers die het Internationaal Verdrag ter voorkoming van verontreiniging door schepen overtreden, en strikte uitvoering af te dwingen van maatregelen die schepen, ongeacht de vlag waaronder zij varen, verbieden in EU- en Britse wateren te varen of een haven in de EU of het VK aan te doen indien zij zich niet houden aan de internationale regels inzake schip-tot-schiptransfers op zee of hun automatische identificatiesystemen illegaal hebben uitgeschakeld; dringt er bij beide partijen op aan om schip-tot-schiptransfers van Russische olie in hun wateren te verbieden; moedigt verdere samenwerking en informatie-uitwisseling aan met het oog op het opsporen en volgen van verdachte schepen of verdacht gedrag, het vaststellen en handhaven van strenge maritieme veiligheids- en beveiligingsnormen en het handhaven van de maritieme wetgeving;
254. verzoekt de EU en het VK ervoor te zorgen dat bevroren Russische staatsactiva door middel van inbeslagname of andere noodzakelijke juridische middelen kunnen worden gebruikt voor steun bij de verdediging en wederopbouw van Oekraïne en voor het betalen van schadeloosstelling aan het land;
255. benadrukt dat Europese landen gezamenlijk hun eigen vermogens dringend moeten versterken om hun eigen veiligheid en defensie te waarborgen; benadrukt dat het veiligheids- en defensiepartnerschap tot doel heeft de Europese bijdrage aan de NAVO te versterken, waarbij de rol van het VK als belangrijke NAVO-bondgenoot wordt erkend; neemt kennis van de toezegging van de Britse premier, Sir Keir Starmer, om de defensie-uitgaven tussen nu en april 2027 te verhogen tot 2,5 % van het bbp; spoort de lidstaten aan te onderzoeken in hoeverre de EU en het VK gezamenlijke inspanningen kunnen leveren ter ondersteuning van de oprichting van een defensie-, veiligheids- en weerbaarheidsbank, die zal dienen als multilaterale kredietinstelling voor het verstrekken van laagrentende langetermijnleningen waarmee belangrijke nationale veiligheidsprioriteiten, zoals de aanvulling van voorraden, de modernisering van de defensie, wederopbouwinspanningen in Oekraïne en de terugkoop van kritieke

⁵³ Verordening (EU) 2025/1106 van de Raad van 27 mei 2025 tot vaststelling van het instrument “Optreden voor de veiligheid van Europa (SAFE) door middel van versterking van de Europese defensie-industrie” (PB L, 2025/1106, 28.5.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1106/oj>).

infrastructuur die momenteel in handen is van vijandige derde landen, kunnen worden ondersteund;

256. verzoekt de Commissie snel alle mogelijkheden te onderzoeken voor wederzijds voordelige nauwere samenwerking die door het instrument “Optreden voor de veiligheid van Europa” (SAFE) tot stand wordt gebracht; verzoekt de Commissie het Parlement zo spoedig mogelijk volledige informatie te verstrekken over de voorwaarden en bijzonderheden van eventuele financiële bijdragen die het VK moet leveren; vraagt dat het Parlement overeenkomstig artikel 218, lid 6, punt a), VWEU wordt betrokken bij de goedkeuring van de overeenkomst;
257. is van oordeel dat de leidende rol van het VK in de Joint Expeditionary Force van essentieel belang is voor de toekomst van de Europese veiligheid, en moedigt in dit verband voortzetting van de politieke, financiële, operationele en logistieke samenwerking tussen de lidstaten en de Britse strijdkrachten aan;
258. benadrukt dat het VK een leidende speler is in de Europese defensie met een eigen deskundigheid en geavanceerde strategische vermogens; erkent de kracht van zijn industriële defensiebasis, met name op de gebieden die in het Readiness 2030-initiatief en de strategie voor de Europese defensie-industrie als kritieke vermogenslacunes zijn aangemerkt, waaronder geïntegreerde meerlagige lucht- en raketafweer, geavanceerde artillerie, systemen voor langeafstandsraketten en onbemande systemen; erkent de nauwe banden, complementariteit en synergieën tussen de Europese technologische en industriële defensiebasis en de technologische en industriële defensiebasis van het VK bij het nastreven van gemeenschappelijke veiligheidsdoelstellingen door de ontwikkeling van nieuwe samenwerkingsregelingen op gebieden als verdediging tegen ballistische en hypersonische raketten, sensorsystemen in de ruimte en netwerken voor vroegtijdige waarschuwing; verzoekt de EU, de lidstaten en het VK extra inspanningen te leveren om de samenwerking tussen deze industriële sectoren te verdiepen en de geografische samenhang van een gemeenschappelijke Europese industriële defensiebasis, die ook Oekraïne omvat, te versterken, onder meer op het gebied van innovatie en gezamenlijk onderzoek en gezamenlijke ontwikkeling; is ingenomen met de inspanningen van de lidstaten en het VK en hun defensie-industrie om te investeren in de Oekraïense defensie-industrie en daarmee samen te werken, en roept al deze partijen op die inspanningen op te voeren, met name door de oprichting van joint ventures en de opbouw van productiecapaciteit, in zowel Oekraïne als de lidstaten; onderstreept dat de kracht van de industriële defensiebasis van de EU evenzeer kan bijdragen aan de verbetering van de veiligheid van het VK;
259. dringt er bij de EU en het VK op aan om ernaar te streven dat het VK op passende wijze wordt betrokken bij relevante defensie-initiatieven van de EU, zoals het Europees Defensiefonds (EDF), het Europees Defensie-investeringsprogramma (EDIP), het instrument voor de versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen (Edirpa) en projecten voor permanente gestructureerde samenwerking (PESCO), alsook toekomstige defensieprogramma's van de EU; is verheugd over de aankondiging van het veiligheids- en defensiepartnerschap dat het zal onderzoeken of het mogelijk is een administratieve regeling tussen het Europees Defensieagentschap (EDA) en het VK tot stand te brengen; verzoekt het EDA en het VK een dergelijke regeling met voorrang na te streven om de praktische samenwerking te bevorderen;

260. wijst op de banden tussen de defensie-industrie van het VK en die van de lidstaten, en ook op kritieke joint ventures; beschouwt de Drone Coalition, een gezamenlijk door het VK en Letland geleid initiatief dat 17 lidstaten omvat, als een positief voorbeeld van samenwerking op het gebied van de ontwikkeling van essentiële geavanceerde capaciteiten; betreurt dat in het veiligheids- en defensiepartnerschap tussen de EU en het VK de optimalisatie van synergieën en complementariteit tussen de twee industriële bases niet volledig aan bod komt; roept beide partijen op de industriële samenwerking op defensiegebied dringend te verdiepen, met name op het gebied van belangrijke capaciteiten zoals strategische hulpmiddelen, en daartoe een routekaart op te stellen voor industriële samenwerking op defensiegebied;
261. herinnert eraan dat zowel de EU als het VK wordt geconfronteerd met grote hybride dreigingen en inmenging van kwaadwillende actoren, in het bijzonder, maar niet uitsluitend, Rusland; acht het een goede zaak dat bestrijding van hybride dreigingen, waaronder buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging, en cyberbeveiliging als belangrijke samenwerkingsgebieden zijn aangemerkt tijdens de top EU-VK; is ingenomen met de cyberdialoog tussen de EU en het VK in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst; spoort zowel het VK als de EU aan de bestaande vruchtbare samenwerking en informatie-uitwisseling op het punt van geharmoniseerde definities en opsporing van dreigingen, vroegtijdige vaststelling en coördinatie van reacties op hybride campagnes, een meer gezamenlijke aanpak ten aanzien van afschrikingsstrategieën tegen cyberdreigingen, en de opbouw van cyberweerbaarheid en cybercapaciteit uit te breiden en ook om meer goede praktijken uit te wisselen om de veiligheid en weerbaarheid van onze democratische samenlevingen, ook in de kandidaat-lidstaten van de EU, te waarborgen;
262. is verheugd over de toezegging om de samenwerking te verbeteren bij de uitwisseling van informatie over situationeel bewustzijn, waaronder gerubriceerde informatie; wijst nogmaals op het belang van coördinatie en samenwerking tussen de EU en het VK op het gebied van militaire training, het delen van informatie en inlichtingen, en terrorismebestrijdingsoperaties, die essentieel zijn voor de Europese veiligheid; betreurt echter dat in het veiligheids- en defensiepartnerschap geen gewag wordt gemaakt van de uitwisseling van inlichtingen; is ingenomen met de gezamenlijke toezegging om de militaire mobiliteit te versterken, onder meer door de voltooiing van het TEN-T-netwerk en de modernisering van infrastructuur voor tweërlei gebruik; benadrukt dat voorrang moet worden gegeven aan digitalisering bij grensovergangen en in de vervoersinfrastructuur om administratieve procedures te versnellen en verschillen in regelgeving en ontoereikende infrastructuur aan te pakken, die nog steeds een aanzienlijke belemmering vormen voor de snelle verplaatsing van troepen en uitrusting; herinnert eraan dat deze versterkte samenwerking tussen de EU en het VK bij militaire mobiliteit ook in het kader van de NAVO moet worden gerealiseerd door de regelgevingsaspecten te verbeteren, gezamenlijke oefeningen van de lidstaten en het VK uit te voeren en informatie over infrastructuurvereisten uit te wisselen;
263. juicht het toe dat er als cruciaal onderdeel van het veiligheids- en defensiepartnerschap nauwer wordt samengewerkt op het gebied van maritieme veiligheid, aangezien het dringend noodzakelijk is om de veiligheid van kritieke infrastructuur, waaronder energie en communicatie, te versterken en de vrijheid van scheepvaart te waarborgen; wijst op het strategisch belang van het veiligheids- en defensiepartnerschap voor de maritieme vervoerssector, vooral omdat daardoor kritieke vervoersinfrastructuur veerkrachtiger wordt gemaakt, hybride dreigingen worden tegengegaan en de

cyberbeveiliging wordt versterkt, ook op het gebied van maritieme autonome oppervlakteschepen; dringt aan op nauwe coördinatie van de bescherming van schepen en havenfaciliteiten door de internationale code voor de beveiliging van schepen en havenfaciliteiten consistent en geharmoniseerd toe te passen; onderstreept dat voortdurende samenwerking noodzakelijk is om te reageren op de Russische schaduwvloot, en benadrukt dat de uitwisseling van informatie operationeel en de gegevens zelf actueel moeten zijn, zodat zowel de lidstaten als het VK tijdig kunnen ingrijpen;

264. is ingenomen met de toezegging van beide partijen om nauwer samen te werken op belangrijke terreinen, zoals maritieme veiligheid in de 5.1.2.e duurzame en rechtvaardige vrede in het Midden-Oosten en stabilisering van de situatie in de 5.1.2.e Sudan, de Democratische Republiek Congo en de Westelijke Balkan, alsook om de samenwerking in het noordpoolgebied te versterken; is ingenomen met de tijdens de top EU-VK gedane toezegging om de samenwerking op deze terreinen te verdiepen door middel van een meer gestructureerde dialoog en gezamenlijk optreden, en ook door samenwerking en coördinatie ter plekke; spoort de EU en het VK daarom aan ten volle gebruik te maken van het strategisch overleg dat in het kader van het strategisch defensiepartnerschap wordt gevoerd over Rusland/Oekraïne, de Indo-Pacifische regio, de Westelijke Balkan en hybride dreigingen;
265. verzoekt de EU en het VK de internationale vrede en stabiliteit te versterken, onder meer door gezamenlijke strategieën te ontwikkelen om de inspanningen van de VN voor vredeshandhaving en crisisbeheersing te bevorderen; verzoekt beide partijen een cultuur van vrede en dialoog te bevorderen als middel voor conflictpreventie, conflictbeheersing en conflictoplossing, en als middel om vrouwen- en genderrechten te ondersteunen; is er voorstander van de huidige samenwerking op deze gebieden voort te zetten; pleit voor systematische preferentiële samenwerking tijdens vredeshandhavingsoperaties; betreurt het dat er met de Brexit een einde is gekomen aan de deelname van het VK aan missies in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid, zoals EU Althea of Atalanta, en verzoekt de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de lidstaten en de autoriteiten van het VK actie te ondernemen om het VK daar weer aan te laten deelnemen in het kader van de praktische uitvoering van het veiligheids- en defensiepartnerschap; pleit voor betere samenwerking tussen de EU en het VK bij kwesties in verband met democratische ontwikkeling, hervormingsprocessen en de democratische parlementaire praktijk in derde landen, waaronder verkiezingswaarneming; is verheugd over de gezamenlijke wil om de consulaire samenwerking te versterken en zo de consulaire reactie op crises te verbeteren;
266. onderstreept het belang van de op regels gebaseerde orde, waaronder volledige eerbiediging en naleving van het internationaal recht, met inbegrip van het VN-Handvest, het internationaal humanitair recht en de internationale mensenrechtenwetgeving, alsook multilateralisme; juicht het toe dat tijdens de top EU-VK daartoe nogmaals een gezamenlijke toezegging is gedaan, en roept op tot blijvende gezamenlijke inspanningen om deze orde te handhaven en te versterken in het licht van de toenemende mondiale instabiliteit; dringt aan op meer steun om ervoor te zorgen dat multinationale en regionale fora en instellingen soepel functioneren, met name die welke door recente geopolitieke verschuivingen zijn getroffen, zoals het ICC, dat een

hoeksteen is van het internationale rechtssysteem, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa of de VN-Mensenrechtenraad;

267. is verheugd over de recente toezegging van de EU en het VK, zoals verwoord in het gemeenschappelijk akkoord, om een regelmatige dialoog over ontwikkelingssamenwerking tot stand te brengen en de samenwerking op het gebied van internationale rampenbestrijding en humanitaire bijstand te versterken;
268. prijst de voortdurende steun van het VK voor de Euro-Atlantische integratie en de stabiliteit en welvaart van de zes landen van de Westelijke Balkan, en ook zijn inzet voor het proces van Berlijn; dringt aan op verdere samenwerking tussen de EU en het VK bij het nastreven van gedeelde beleids- en veiligheidsdoelstellingen in het ruimere Oost-Europese nabuurschap, waaronder het Zwarte Zeegebied en de Westelijke Balkan, op basis van gedeeld situationeel bewustzijn, in het bijzonder bij het ondersteunen van de territoriale integriteit, soevereiniteit, stabiliteit en democratische veerkracht van de kandidaat-lidstaten van de EU; beveelt aan de balans op te maken van de lessen die zijn geleerd van 25 jaar betrokkenheid in de Westelijke Balkan en daarbij opnieuw de nadruk te leggen op het waarborgen van tastbare vorderingen en transformatieve hervormingen die de vooruitgang van de landen op weg naar EU-lidmaatschap zullen versnellen en zullen bijdragen tot een veiligere toekomst voor Europa; erkent de gezamenlijke rol die de EU en het VK spelen bij het handhaven van het vredesakkoord van Dayton en de bijlagen daarbij;
269. verzoekt de EU en het VK samen te werken aan duurzame vrede in het Midden-Oosten, onder meer door steun te verlenen aan een politieke transitie en de bescherming van alle minderheden in Syrië en de straffeloosheid te bestrijden van alle partijen die verantwoordelijk zijn voor schendingen van het internationaal humanitair recht in Syrië; juicht het toe dat de EU en het VK sinds jaar en dag samenwerken en inspanningen leveren om tot een staakt-het-vuren in Gaza te komen, en dringt met klem aan op de vrijlating van alle resterende gijzelaars, alsook op de inzet voor een tweestatenoplossing waarbij twee soevereine, democratische staten zij aan zij leven in vrede en gegarandeerde veiligheid, en met volledige eerbiediging van het internationaal recht;
270. dringt er bij de EU en het VK op aan snel uitvoering te geven aan en voort te bouwen op de oprichting van het veiligheids- en defensiepartnerschap door het potentieel ervan ten volle te benutten met concrete toezeggingen en maatregelen om het volledige toepassingsgebied en de voordelen ervan te verwezenlijken, onder meer via een interinstitutioneel kader uit hoofde van de Partnerschapsraad EU-VK en de dialoog tussen de EU en het VK over buitenlands beleid; merkt op dat er gezien het belang van de besluitvormingsautonomie van de EU nog moet worden onderhandeld over de begrotings- en regelgevingsvoorwaarden van het partnerschap;
- o
- o o
271. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de regeringen en parlementen van de lidstaten, en de regering en het parlement van het Verenigd Koninkrijk.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0309

Toepassing van de Verdragsbepalingen inzake de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen en de rol van nationale parlementen in het EU-wetgevingsproces

Resolutie van het Europees Parlement van 27 november 2025 over de toepassing van de Verdragsbepalingen inzake de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen en de rol van nationale parlementen in het EU-wetgevingsproces (2025/2042(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name artikel 5 over bevoegdheidstoedeling, subsidiariteit en evenredigheid, artikel 10, lid 1, over representatieve democratie, artikel 10, lid 2, over de vertegenwoordiging van de Europese burgers, artikel 10, lid 3, over het recht van de EU-burger om aan het democratisch bestel van de Unie deel te nemen, artikel 11 over participatiedemocratie en artikel 12 over de rol van de nationale parlementen,
- gezien Protocol nr. 1 bij het VEU en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) over de rol van de nationale parlementen in de Europese Unie¹ en Protocol nr. 2 bij het VEU en het VWEU over de toepassing van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen²,
- gezien de artikelen 2 tot en met 6, 15 en 122 van het VWEU,
- gezien zijn resoluties van 7 mei 2009 over de ontwikkeling van de betrekkingen tussen het Europees Parlement en de nationale parlementen in het kader van het Verdrag van Lissabon³, van 16 april 2014 over de betrekkingen tussen het Europees Parlement en de nationale parlementen⁴, van 19 april 2018 over de tenuitvoerlegging van de Verdragsbepalingen betreffende nationale parlementen⁵ en van 17 januari 2024 over de tenuitvoerlegging van de Verdragsbepalingen betreffende nationale parlementen⁶,

¹ PB C 202 van 7.6.2016, blz. 203, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/pro_1/oj.

² PB C 115 van 9.5.2008, blz. 206.

³ PB C 212E van 5.8.2010, blz. 94.

⁴ PB C 443 van 22.12.2017, blz. 40.

⁵ PB C 390 van 18.11.2019, blz. 121.

⁶ PB C, C/2024/5714, 17.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5714/oj>.

- gezien zijn resolutie van 22 november 2023 over ontwerpen van het Europees Parlement tot herziening van de Verdragen⁷, met name de voorgestelde wijzigingen in verband met het subsidiariteitsbeginsel en Protocol nr. 2,
 - gezien het rapport van 9 september 2024 van ^{5.1.2.e} over de toekomst van het Europese concurrentievermogen⁸ (het rapport-Draghi),
 - gezien de jaarverslagen van de Commissie over de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid en de betrekkingen met de nationale parlementen,
 - gezien het eindverslag van de taskforce inzake subsidiariteit, evenredigheid en “minder en efficiënter optreden” van 10 juli 2018⁹,
 - gezien de mededeling van de Commissie van 23 oktober 2018 getiteld “Een grotere rol voor de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid bij de beleidsvorming van de EU” (COM(2018)0703),
 - gezien artikel 55 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie constitutionele zaken (A10-0224/2025),
- A. overwegende dat artikel 5, lid 3, VEU als volgt luidt: “Krachtens het subsidiariteitsbeginsel treedt de Unie op de gebieden die niet onder haar exclusieve bevoegdheid vallen, slechts op indien en voor zover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de Unie kunnen worden bereikt.”: overwegende dat dit beginsel het machts-evenwicht in de EU waarborgt; overwegende dat het in artikel 5, lid 4, VEU vervatte evenredigheidsbeginsel bepaalt dat de inhoud en de vorm van het EU-optreden niet verder mag gaan dan wat nodig is om de doelstellingen van de Verdragen te verwezenlijken;
- B. overwegende dat de toepassing van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen essentieel is om de democratische legitimiteit en de impact en de efficiëntie van het wetgevend optreden van de EU te waarborgen; overwegende dat het van essentieel belang is dat de EU de diversiteit van haar lidstaten eerbiedigt en onnodige regeldruk voor de lidstaten en rechtspersonen vermijdt;
- C. overwegende dat in de artikelen 2 tot en met 6 VWEU de exclusieve, gedeelde en ondersteunende bevoegdheden van de EU duidelijk zijn afgebakend;
- D. overwegende dat de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen voor de eerste keer expliciet zijn genoemd in het Verdrag van Maastricht, met als doel om het evenwicht te waarborgen tussen de toenemende bevoegdheden van de Europese Unie en de

⁷ PB C, C/2024/4216, 24.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4216/oj>.

⁸ Draghi, M., “The future of European Competitiveness”, Europese Commissie, 9 september 2024, https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en#paragraph_47059.

⁹ https://commission.europa.eu/document/download/8530a17b-e2b8-4cd4-a68d-597767cfbad7_en?filename=report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_en.pdf.

soevereiniteit van de lidstaten; overwegende dat de rol van de nationale parlementen werd versterkt door Protocol nr. 2 bij de Verdragen, toegevoegd met het Verdrag van Lissabon, dat een systeem voor vroegtijdige waarschuwing invoerde;

- E. overwegende dat er sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon in 2009, 577 subsidiariteitstoetsen en met redenen omklede adviezen van nationale parlementen, 3 803 bijdragen van nationale parlementen, drie gele kaarten en geen oranje kaarten zijn ingediend;
- F. overwegende dat, overeenkomstig de beginselen die zijn verankerd in het Verdrag van Lissabon, met name Protocol nr. 2 betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid, het gehele institutionele kader van de EU consistente en aanhoudende inspanningen moet leveren om de actieve betrokkenheid van nationale parlementen bij het Europese besluitvormingsproces te waarborgen; overwegende dat de “gele” en “oranje kaart”-mechanismen waarin het Verdrag van Lissabon voorziet, moeten worden versterkt en dat moet worden nagedacht over een verdere verbetering van de doeltreffendheid van deze mechanismen;
- G. overwegende dat alleen de eerste van de drie gelekaartprocedures heeft geleid tot intrekking van een voorstel voor een verordening¹⁰, dat de tweede heeft geleid tot nauwere samenwerking tussen twintig lidstaten in plaats van unanieme invoering¹¹ en dat de derde geen effect heeft gehad, ondanks de veertien met redenen omklede adviezen die door de parlementen van elf lidstaten waren ingediend¹²;
- H. overwegende dat het systeem voor vroegtijdige waarschuwing heeft geleid tot slechts twee procedures bij het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) om de juiste toepassing van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen te beoordelen; overwegende dat het HvJ-EU in beide gevallen heeft geoordeeld dat er geen sprake was van een schending van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen;
- I. overwegende dat een strikte naleving van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen door de Commissie en de medewetgevers kan helpen om de regeldruk te verlichten en zal bijdragen tot meer efficiëntie in het wetgevingsproces;
- J. overwegende dat volgens de vaste praktijk het roulerend voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie een parlementaire dimensie heeft, waarbij de nationale parlementen samen met het Europees Parlement deelnemen aan talrijke interparlementaire conferenties over uiteenlopende onderwerpen;
- K. overwegende dat de nationale parlementen deel uitmaken van het wetgevingsproces van de EU, zowel krachtens de specifieke bepalingen van Protocol nr. 2 bij het VWEU als

¹⁰ Voorstel voor een verordening van de Raad van 21 maart 2012 betreffende de uitoefening van het recht om collectieve actie te voeren in de context van de vrijheid van vestiging en de vrijheid van dienstverrichting (COM(2012)0130).

¹¹ De oprichting van een Europees Openbaar Ministerie (EOM): de gele kaart is in 2013 ingeroepen en de nauwere samenwerking is in 2017 aangenomen op grond van artikel 86 VWEU.

¹² Richtlijn (EU) 2018/957 van het Europees Parlement en de Raad van 28 juni 2018 tot wijziging van Richtlijn 96/71/EG betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten (PB L 173 van 9.7.2018, blz. 16, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/957/oj>).

door democratische controle uit te oefenen op hun respectieve nationale regeringen, die de belangen van de lidstaten in de Raad vertegenwoordigen;

- L. overwegende dat artikel 122 VWEU is bedoeld om enkel in uitzonderlijke en crisissituaties te worden gebruikt en niet mag worden misbruikt als een manier om andere in de Verdragen vastgelegde procedures te omzeilen, met name omdat dit het Parlement zou uitsluiten en daardoor het vertrouwen van het publiek zou kunnen verzwakken;
 - M. overwegende dat het toezicht op de Commissie, als uitvoerend orgaan van de EU, zowel door het Europees Parlement als door de nationale parlementen moet worden uitgeoefend;
1. bevestigt het fundamentele belang van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen voor het juridische en institutionele kader van de EU; herinnert eraan dat de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen essentiële elementen moeten zijn van de aanpak van de Commissie voor betere regelgeving, die is gebaseerd op de drie fundamentele processen van evaluatie, effectbeoordeling en raadpleging van belanghebbenden; wijst er nogmaals op dat eerbiediging van deze beginselen essentieel is voor het waarborgen van de verdeling van bevoegdheden en om ervoor te zorgen dat het optreden van de EU noodzakelijk en passend is;
 2. benadrukt dat de achterliggende gedachte van het subsidiariteitsbeginsel is ervoor te zorgen dat besluiten zo dicht mogelijk bij de burgers worden genomen, waarbij het vermogen van de lidstaten om besluiten en maatregelen te nemen moet worden gewaarborgd en optreden van de EU is toegestaan wanneer de doelstellingen van dat optreden niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt, maar beter op het niveau van de EU kunnen worden verwezenlijkt “vanwege de omvang en de gevolgen van het overwogen optreden”, met als hoofddoel de doeltreffendheid te maximaliseren en te zorgen voor minder afstand tot de burger;
 3. herinnert eraan dat de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen vereisen dat maatregelen van de EU-instellingen niet verder gaan dan wat passend en noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de legitieme doelstellingen die met EU-wetgeving worden nagestreefd;
 4. benadrukt dat het concept van “actieve subsidiariteit”, zoals ontwikkeld door de taskforce inzake subsidiariteit, evenredigheid en “minder en efficiënter optreden” (“de taskforce”), is gebaseerd op constructieve samenwerking tussen alle bestuursniveaus in alle stadia van de levenscyclus van EU-wetgeving, ten behoeve van EU-burgers;

Rol van de Commissie

5. roept de Commissie op bij het voorstellen van wetgeving die onder de gedeelde bevoegdheden valt, te werk te gaan met passende zorgvuldigheid en discretie; roept de Commissie op de rechtsgrondslag voor EU-optreden duidelijk en grondig te definiëren, met volledige inachtneming van de bevoegdheden van de lidstaten en een juist gebruik van rechtsgrondslagen; onderstreept dat het gehele institutionele kader van de EU consistente en aanhoudende inspanningen moet leveren om de actieve betrokkenheid van nationale parlementen bij het Europese besluitvormingsproces te waarborgen;

6. neemt met bezorgdheid kennis van de keuze van de Commissie voor artikel 122 VWEU als rechtsgrondslag voor het gebruik van 800 miljard EUR voor het ReArm Europe-plan/Readiness 2030-instrument; verzoekt de Commissie de rechtsgrondslag van dit initiatief te herzien; dringt er bij de Commissie op aan in alle toekomstige voorstellen artikel 122 VWEU te interpreteren zoals het aanvankelijk bedoeld was, namelijk als een oplossing in buitengewone en crisissituaties, en in de geest van het subsidiariteitsbeginsel;
7. benadrukt dat elk wetgevingsinitiatief van de Commissie dat onder gedeelde bevoegdheden valt, voorafgegaan moet worden door een grondige effectbeoordeling, waarbij met cijfers en argumenten wordt aangetoond dat doeltreffende maatregelen nodig zijn en dat de instrumenten die daarvoor zijn gekozen passend zijn; verlangt van de Commissie dat zij aan de hand van een vergelijkende analyse tussen de lidstaten uitdrukkelijk motiveert dat de harmonisatie van de wetgeving op EU-niveau een aanzienlijke toegevoegde waarde heeft en geen verkapte uitbreiding van bevoegdheden vormt; herinnert aan het voornemen van de Commissie, zoals verwoord in haar mededeling van 2018, om een beoordelingstabel op te nemen in haar richtsnoeren voor betere regelgeving en deze te gebruiken als onderdeel van de effectbeoordelingen, evaluaties en toelichtingen bij haar wetgevingsvoorstellen; betreurt dat dit tot dusver niet in praktijk is gebracht; verwelkomt in dit verband het subsidiariteitsschema dat het Europees Comité van de Regio's heeft ontwikkeld en moedigt de Europese Commissie aan dit als basis te gebruiken voor haar subsidiariteitsbeoordelingen; dringt aan op een striktere controle op het gebruik van de artikelen 122 en 352 VWEU als rechtsgrondslag en dringt aan op een versterkte raadpleging vooraf van de nationale en regionale parlementen met wetgevende bevoegdheden alvorens wetgeving op EU-niveau voor te stellen;
8. neemt kennis van de bezorgdheid die de Commissie Europese Zaken¹³ van de Franse Senaat unaniem heeft geuit over de zwakke rechtsgrondslag voor bepaalde wetgevingsinitiatieven van de EU, de toenemende neiging om verordeningen te kiezen boven richtlijnen en het buitensporige gebruik van uitvoerings- of gedelegeerde handelingen;
9. herinnert eraan dat de Commissie uit hoofde van artikel 5 van Protocol nr. 2 bij de Verdragen een gedetailleerde beoordeling moet geven van de vraag of zij de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen heeft nageleefd; dringt er bij de Commissie op aan om samen met het Europees Parlement bij de opstelling van wetgevingsvoorstellen een systematische analyse uit te voeren van de subsidiariteit en de evenredigheid; herinnert eraan dat subsidiariteitstoetsen essentieel zijn voor goed bestuur en niet mogen worden gereduceerd tot het afvinken van vakjes; dringt aan op meer transparantie bij de toepassing van deze beginselen, waarbij elk wetgevingsvoorstel een gedetailleerde rechtvaardiging van het EU-optreden en een toelichting op de toegevoegde waarde van de actie en de evenredigheid van de maatregelen ten opzichte van de doelstellingen moet bevatten;
10. merkt op dat de reacties van de Commissie op met redenen omklede adviezen zorgvuldig moeten worden bestudeerd, ook wanneer ze niet door een groot aantal nationale parlementen worden gesteund; benadrukt dat er altijd aandacht moet worden

13

5.1.2.e

des affaires européennes, Dérive normative de l'Union européenne - Rapport d'information nr. 190 (2024-2025), 4 december 2024.

besteed aan de specifieke situatie in de afzonderlijke lidstaten, rekening houdend met de diversiteit van rechtstradities en de regionale verschillen in de EU; uit zijn bezorgdheid over het feit dat er weinig aanwijzingen zijn dat de Commissie haar voorstellen wezenlijk wijzigt naar aanleiding van met redenen omklede adviezen van nationale parlementen;

11. wijst erop dat de uitvoering van nieuwe EU-wetgeving zeer hoge kosten met zich mee kan brengen voor gemeenten, met name in afgelegen of dunbevolkte gebieden; is van mening dat gemeenten over voldoende financiële middelen moeten beschikken om de EU-wetgeving ten uitvoer te leggen, zodat zij kunnen voldoen aan de nieuwe wettelijke normen van de EU; wijst erop dat deze financiële middelen moeten overeenstemmen met de uitvoeringskosten van de gemeenten;
12. wijst erop dat nationale parlementen zelden gebruik hebben gemaakt van de gele- of oranje kaartprocedures; benadrukt dat dit niet het gevolg is van desinteresse van de nationale parlementen; merkt op dat er een aantal mogelijke verklaringen zijn voor het beperkte gebruik van de gele kaartprocedure, waaronder het gebrek aan transparantie in het EU-wetgevingsproces, het gebrek aan kennis over het EU-wetgevingsproces en tijdgebrek; is van mening dat parlementen die het instrument niet gebruiken, het moeilijker maken om de vereiste drempel te bereiken; is van mening dat de huidige procedure te omslachtig is en voor verbetering vatbaar is; herinnert in dit verband aan zijn eerdere voorstellen om de termijn voor “gele kaart”-procedures te verlengen tot twaalf weken en om in een breder verband na te denken over de mogelijkheid om het systeem voor vroegtijdige waarschuwing op te waarderen tot een instrument waarmee nationale parlementen vorm kunnen geven aan het EU-beleid; herinnert in dit verband aan zijn meest recente resolutie over de tenuitvoerlegging van de Verdragsbepalingen betreffende nationale parlementen, waarin het de lidstaten verzocht ervoor te zorgen dat de nationale parlementen over voldoende middelen beschikken om hun constitutionele toezichthoudende rol te vervullen en de nationale parlementen aanbeveelt het interparlementair EU-informatie-uitwisselingssysteem (IPEX) doeltreffender te gebruiken en hun regionale parlementen te betrekken bij het in werking stellen van het mechanisme voor vroegtijdige waarschuwing;
13. is verheugd over de invoering van informele procedures om de coördinatie tussen de Commissie, het Europees Parlement en de nationale parlementen te verbeteren, zoals de politieke dialoog, de rapporteursdialoog en de website getiteld “National Parliament opinions and Commissions replies”¹⁴; dringt er bij de Commissie op aan om na te gaan hoe het overleg met de nationale parlementen over subsidiariteitskwesties verder kan worden verbeterd, bijvoorbeeld door de oprichting van een “centrale subsidiariteitshub” (SSH) op basis van het IPEX-platform, waar met redenen omklede adviezen, alsmede bijdragen, adviezen van het Europees Comité van de Regio’s, antwoorden van de Commissie, resoluties van het Europees Parlement en dergelijke worden verzameld, en daar vrij toegankelijk zijn; is van mening dat een SSH een geschikte plaats is voor de lidstaten om de Commissie te verzoeken ondersteunende of coördinerende wetgeving voor te stellen op een gebied dat onder de exclusieve bevoegdheid van de lidstaten valt;
14. verwelkomt de recente inspanningen van de Commissie om het subsidiariteitsschema uit te breiden en te verbeteren als onderdeel van haar voorafgaande effectbeoordeling van EU-wetgeving met gebruikmaking van de toolkit voor betere regelgeving; verzoekt

¹⁴ <https://national-parliaments-opinions.ec.europa.eu/home>.

de Commissie de subsidiariteitsbeoordeling verder te integreren in haar beleidscyclus, onder meer door de subsidiariteitsevaluatie na interinstitutionele onderhandelingen uit te breiden indien de daaruit voortvloeiende wijzigingen dit vereisen;

15. wijst erop dat er bezorgdheid bestaat dat de contacten van de Commissie met de nationale parlementen beperkt zijn en te laat in het wetgevingsproces plaatsvinden, waardoor de mogelijkheden van de nationale parlementen om invloed uit te oefenen op wetgevingsvoorstellen worden beperkt; dringt er bij de Commissie op aan om de nationale parlementen al in een eerder stadium om hun inbreng te vragen, en meer in het bijzonder bij de raadplegingen;
16. is van mening dat de formele en informele interparlementaire dialoog in een eerder stadium van het wetgevingsproces van cruciaal belang is voor de correcte omzetting van het subsidiariteitsbeginsel; is van mening dat dit de vorm kan aannemen van maandelijks of driemaandelijks bijeenkomsten tussen leden van het Europees Parlement (EP-leden) en parlementsleden in de geest van artikel 9 van Protocol nr. 1;
17. verzoekt de Commissie altijd zorgvuldig na te gaan of een betere coördinatie met de nationale autoriteiten op bepaalde gebieden een betere oplossing zou zijn dan de oprichting van nieuwe transnationale agentschappen;
18. benadrukt dat parlementen een sleutelrol spelen in het hart van de democratie en acht het noodzakelijk dat de duidelijke bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende niveaus van de Europese liberale democratie, te weten het lokale, het regionale, het nationale en het Europese niveau, in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel zoals vastgelegd in artikel 5 VEU, wordt geëerbiedigd, teneinde de democratische legitimiteit en een efficiënt besluitvormingsproces te waarborgen en het vertrouwen en de samenwerking tussen parlementen op verschillende niveaus te verbeteren;
19. verzoekt de Commissie meer rekening te houden met de adviezen van het Europees Comité van de Regio's via het netwerk voor subsidiariteitstoezicht, dat is opgericht voor het vergemakkelijken van de uitwisseling van informatie tussen regionale en lokale overheden en de EU over de verschillende wetgevingsvoorstellen die na de goedkeuring ervan rechtstreekse gevolgen zullen hebben voor deze organen en voor het beleid waarvoor zij verantwoordelijk zijn;

Rol van de nationale parlementen

20. benadrukt dat de nationale parlementen een centrale rol spelen bij de naleving van het subsidiariteitsbeginsel door de EU en dat het wetgevingsproces de geldigheid en de democratische legitimiteit van de EU en haar wetgevingsinitiatieven vergroot; benadrukt dat de EU-wetgeving voortdurend moet worden getoetst en dat nationale parlementen hier actiever aan moeten deelnemen via de mechanismen waarin de Verdragen voorzien, waaronder de gele- en oranje kaartprocedures; moedigt de nationale parlementen aan hun capaciteit te vergroten om EU-maatregelen effectief te toetsen en aan te vechten op grond van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen, teneinde wetgevingsvoorstellen grondiger en in een vroeger stadium te kunnen controleren en ervoor te zorgen dat EU-wetgevingsvoorstellen het machts evenwicht en de bevoegdheidsverdeling tussen de EU en haar lidstaten eerbiedigen;
21. herinnert eraan dat de nationale parlementen democratische controle uitoefenen op hun

respectieve nationale regeringen, die de belangen van de lidstaten in de Raad vertegenwoordigen; benadrukt dat sommige lidstaten zorgen voor een actievere deelname van hun nationale en/of regionale parlementen aan het Europese wetgevingsproces, bijvoorbeeld door gebruik te maken van parlementaire voorbeholden; moedigt alle lidstaten aan maatregelen te nemen om te zorgen voor een actievere deelname van de nationale parlementen aan de vorming van hun nationale standpunten, teneinde de democratische legitimiteit van de beraadslagingen van de Raad te versterken;

22. is ingenomen met de bijdragen van de 72e plenaire vergadering van de Conferentie van parlementaire commissies voor Unieaangelegenheden (COSAC)¹⁵, waarin werd aanbevolen de subsidiariteitscontrole door de nationale parlementen te versterken door de termijn voor het indienen van adviezen van acht weken tot tien weken te verlengen en de drempel voor het geven van een gele kaart te verlagen tot een kwart van de uitgebrachte stemmen;
23. dringt erop aan de rol van nationale parlementen in de EU te versterken door de transparantie, dialoog en samenwerkingsmechanismen tussen nationale parlementen en de Europese te versterken; benadrukt dat de nationale parlementen weliswaar geen formele rechtstreekse bevoegdheden hebben ten aanzien van de Commissie, zoals het Europees Parlement die wel heeft, maar dat hun politieke invloed moet worden versterkt om te zorgen voor meer transparantie en een grotere legitimiteit van de Commissie;
24. is van mening dat de nationale parlementen een positievere en meer proactieve rol moeten krijgen door bijvoorbeeld een groene kaart in te voeren met lagere drempels; dringt er voorts op aan om in het kader van de volgende herziening van de Verdragen de huidige termijn van acht weken waarbinnen de nationale parlementen met redenen omklede adviezen uit hoofde van artikel 4 van Protocol nr. 1 moeten indienen te verlengen tot twaalf weken; herinnert eraan dat de Commissie reeds heeft voorzien in een zekere flexibiliteit in de termijnen, door de periode tussen 20 december en 10 januari niet mee te tellen;
25. herhaalt dat de structurele samenwerking van de EU-wetgever met nationale, regionale en lokale wetgevers moet worden versterkt; benadrukt dat de “Europese parlementaire week” en de interparlementaire commissievergaderingen in dit verband een belangrijke rol spelen; is van mening dat de verdere ontwikkeling van een uitgebreide jaarlijkse Europese parlementaire week de EP-leden, leden van de Commissie en ministers van de fungerende voorzitterschappen van de Raad in staat zou stellen te verschijnen voor alle nationale en, in voorkomend geval, regionale parlementen om samen met nationale parlementsleden de Europese agenda te bespreken en toe te lichten;
26. stelt voor om een discussie op gang te brengen over het opstellen van een gezamenlijke politieke verklaring of kaderakkoord tussen de nationale parlementen en het Europees Parlement over de organisatie van de voorgestelde Europese parlementaire week, om te zorgen voor een coherenter kader voor samenwerking op politiek, institutioneel en administratief niveau; is van mening dat de voorgestelde Europese parlementaire week moet aansluiten bij de huidige en eerdere fora, zoals de parlementaire week van de

¹⁵ <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/8a8629a8930500d90193061cc8e70006/LXXII%20COSAC%20Contribution%20EN.pdf>.

Conferentie over het Europees Semester, de interparlementaire conferentie over stabiliteit, economische coördinatie en bestuur in de Europese Unie, alsook de Conferentie over de toekomst van Europa; is voorts van mening dat vergaderingen van politieke stromingen en bijeenkomsten van partijleden tussen en binnen nationale en Europese fracties in het kader van interparlementaire samenwerking in de EU toegevoegde waarde zouden kunnen opleveren in de vorm van een echt Europees politiek debat;

27. is van mening dat uit het beperkte gebruik van de gelekaartprocedure en de ondoeltreffendheid van de oranje kaartprocedure blijkt dat er nog ruimte voor verbetering is en dat deze procedures hun beperkingen hebben omdat ze niet verbindend zijn voor de wetgevingsvoorstellen van de Commissie; is van mening dat in dit verband een betere coördinatie tussen de nationale parlementen mogelijk is; benadrukt dat een betere samenwerking tussen de nationale parlementen en het Europees Parlement zou leiden tot een actievare betrokkenheid bij de wetgevingsvoorstellen van de EU, en dat samenwerking via nationale regeringen als intermediairs zou zorgen voor een grotere rol voor de nationale parlementen bij het vormgeven van EU-wetgeving;
28. benadrukt de belangrijke rol van regionale en lokale gemeenschappen en dringt er bij de Commissie op aan na te gaan hoe hun inbreng beter kan worden meegenomen in wetgevingsvoorstellen en in de evaluatie van huidige EU-wetgeving; is in dit verband van mening dat de Commissie de organisatie van openbare raadplegingen op lokaal en regionaal niveau moet ondersteunen en de rol en participatie van burgers in de beleidsvorming van de EU moet vergroten;
29. moedigt de EU-instellingen en regionale parlementen met wetgevende bevoegdheden aan om zich actiever in te zetten en meer rechtstreekse interacties te onderhouden met elkaar, en daarbij de rol en bevoegdheden van de nationale parlementen ten volle in acht te nemen; roept de nationale parlementen op om in hun definitieve met redenen omklede adviezen die naar de voorzitters van het Parlement, de Raad en de Commissie worden verstuurd, de met redenen omklede adviezen op te nemen van regionale parlementen met wetgevende bevoegdheden wanneer er gevolgen zijn voor exclusieve bevoegdheden op regionaal niveau; herhaalt dat artikel 12 VEU en Protocol nr. 1 de nationale parlementen het recht geven om rechtstreeks informatie te ontvangen van de EU-instellingen; is van mening dat het recht op informatie uitgebreid moet worden tot regionale parlementen met wetgevende bevoegdheden;
30. roept de Commissie op om, overeenkomstig de aanbevelingen van het rapport-Draghi, een onderzoek in de hele EU te starten om de redenen voor de beperkte uitoefening van de controlebevoegdheid van de nationale parlementen met betrekking tot subsidiariteit vast te stellen en te analyseren; moedigt de Commissie aan om voort te bouwen op de deskundigheid en ervaring van nationale en regionale autoriteiten met betrekking tot de omzetting en uitvoering van EU-wetgeving;

Rol van het HvJ-EU

31. benadrukt dat het HvJ-EU een cruciale rol vervult bij de toepassing en uitlegging van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen in het rechtskader van de EU; benadrukt dat het subsidiariteitsbeginsel sinds de invoering ervan als algemeen beginsel niet meer aan een intensieve rechterlijke toetsing door het HvJ-EU is onderworpen; wijst erop dat de advocaten-generaal in hun conclusies weinig aandacht besteden aan

subsidiariteitsargumenten;

32. waarschuwt dat de kennelijke terughoudendheid van het HvJ-EU om subsidiariteit af te dwingen, ertoe kan leiden dat de lidstaten terughoudend zijn om het HvJ-EU überhaupt te benaderen;
33. beveelt de Commissie aan om er bij haar overleg met de lidstaten op toe te zien dat de regeringen met bewijzen staven dat zij rekening houden met de standpunten van de nationale en regionale parlementen met wetgevingsbevoegdheden;
34. wijst erop dat het HvJ-EU terughoudend lijkt te zijn om subsidiariteit krachtig te handhaven als een zinvolle beperking van het wetgevende optreden van de EU;
35. neemt er nota van dat het HvJ-EU ook gebonden is door het subsidiariteitsbeginsel wanneer het zaken interpreteert die onder gedeelde bevoegdheden vallen, aangezien de rechterlijke interpretatie van wetgeving neerkomt op het maken van wetten;
36. neemt nota van de uitlegging van het HvJ-EU dat het niet in aanmerking nemen van de bijzondere situatie van een of meer lidstaten bij de beoordeling van een wetgevingsinitiatief geen schending van het evenredigheidsbeginsel inhoudt¹⁶; dringt erop aan dat de individuele bijzondere situatie van de lidstaten relevant is voor het opstellen van wetgeving voor de EU als geheel;
37. geeft uiting aan zijn bezorgdheid over het arrest van het HvJ-EU dat het niet uitvoeren van een effectbeoordeling niet kan worden beschouwd als een schending van het evenredigheidsbeginsel¹⁷; roept de Commissie op om zonder uitzondering effectbeoordelingen uit te voeren en ervoor te zorgen dat, als het toepassingsgebied van het wetgevingsvoorstel verandert, de Commissie een nieuw wetgevingsvoorstel indient;
38. benadrukt dat inachtneming van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen essentieel is voor het vertrouwen van de burgers in de EU en haar wetgeving, en dat dit duidelijker aan het publiek moet worden meegedeeld bij de communicatie over afzonderlijke wetgevingsinitiatieven;
39. herhaalt dat effectbeoordelingen gebaseerd moeten zijn op nauwkeurige, objectieve en volledige informatie; beschouwt het dan ook als essentieel dat de EU-medewetgevers de inbreng bijeenbrengen van de lokale en regionale overheden, die in staat zijn de meest nauwkeurige informatie over verschillende kwesties te verstrekken;
40. dringt aan op een enquête onder de nationale parlementen om na te gaan welke factoren van invloed zijn op hun gebruik van de gelekaartprocedure en hoe zij de eerbiediging van het subsidiariteitsbeginsel in de besluitvorming van de EU ervaren;
41. acht het zinvol een enquête te houden onder nationale wetgevende instanties om hun feedback te krijgen over de toepassing van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen; stelt daarom voor dat de Commissie een dergelijke enquête houdt om vast te stellen op welke gebieden en in hoeverre nationale wetgevende

¹⁶ 5.1.2.e van Justitie van 18 juni 2015, Republiek Estland tegen Europees Parlement en Raad van de Europese Unie, C-508/13, ECLI:EU:C:2015:403.

¹⁷ 5.1.2.e van Justitie van 3 december 2019, Tsjechische Republiek tegen Europees Parlement en Raad van de Europese Unie, C-482/17, ECLI:EU:C:2019:1035.

instanties het voortouw moeten nemen bij veranderingen;

Slotopmerkingen

42. dringt aan op een duidelijkere en consequentere definitie en toepassing van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen, waarbij rekening wordt gehouden met de door de taskforce ontwikkelde actieve benadering van subsidiariteit en ervoor wordt gezorgd dat alle EU-instellingen in het wetgevingsproces een gedeelde opvatting van deze fundamentele beginselen hanteren; stelt voor een discussie te starten over de oprichting van een “subsidiariteitsrechtbank” als onderdeel van een toekomstige herziening van het Verdrag;
43. verlangt dat lacunes worden gedicht met het oog op meer transparantie bij de voorbereiding van wetgevingsvoorstellen door de Commissie, met inbegrip van een eerdere betrokkenheid van nationale parlementen om ervoor te zorgen dat subsidiariteitskwesties adequaat worden aangepakt;
44. onderschrijft de conclusie van het rapport-Draghi dat het beleid en de wetgeving van de EU zich moeten concentreren op gebieden waar de EU “echt” een grotere toegevoegde waarde heeft dan nationale of subnationale beleidsmaatregelen; dringt er verder bij de EU-instellingen op aan om bij de beleidsvorming het beginsel van zelfbeheersing te hanteren door toekomstige initiatieven zorgvuldiger te selecteren en de huidige wetgeving te stroomlijnen;
45. is van mening dat de huidige EU-wetgeving regelmatig moet worden beoordeeld op evenredigheid en geschiktheid voor de moderne realiteit; benadrukt dat artificiële intelligentie een belangrijke rol kan spelen bij het opsporen van juridische inconsistenties of onevenredige effecten, en zo de inachtneming kan vergemakkelijken en, waar nodig, onevenredige effecten kan aanpakken;
46. is er voorstander van dat alle in het kader van Protocol nr. 1 bij het Verdrag van Lissabon door de nationale parlementen en het Europees Parlement ontwikkelde interparlementaire activiteiten (met inbegrip van COSAC, IPEX, ECPOD enz.) beter worden benut, en met gebruikmaking van synergieën worden geïntegreerd ten behoeve van een betere toepassing van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen;
47. wijst erop dat leden van het Europees Parlement, die rechtstreeks verkozen zijn door de Europese burgers, veel invloed kunnen uitoefenen op de vaststelling van de wetgevingsagenda van de EU; verbindt zich ertoe gebruik te maken van het initiatiefrecht uit hoofde van artikel 225 VWEU om voorstellen in te dienen tot intrekking van wetgeving teneinde de regelgevingslast te verminderen, met volledige inachtneming van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen;
48. herhaalt dat eerbiediging van de subsidiariteits- en evenredigheidsbeginselen betere wetgeving vergemakkelijkt en regelgevingslasten en bureaucratische rompslomp vermindert; dringt erop aan dat de Commissie vóór het indienen van een wetgevingsvoorstel moet beoordelen of het gewenste positieve effect op lokaal, regionaal of nationaal niveau kan worden bereikt en dat, als er onzekerheid bestaat over het meest geschikte niveau voor actie, er een weerlegbaar vermoeden ten gunste van lagere bestuursniveaus moet zijn;

49. onderstreept de conclusies van de taskforce dat de Commissie en de medewetgevers hun inspanningen moeten concentreren op de effectievere uitvoering van wetgeving in plaats van nieuwe wetgeving te initiëren of de huidige wetgeving voortdurend te wijzigen op gebieden waar de huidige wetgeving verouderd is en/of onlangs ingrijpend is herzien;

o

o o

50. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, en de nationale parlementen.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0310

Escalatie van de oorlog en de humanitaire ramp in Sudan

Resolutie van het Europees Parlement van 27 november 2025 over de escalatie van de oorlog en de humanitaire ramp in Sudan (2025/2984(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien zijn eerdere resoluties over Sudan, met name die van 15 juni 2023 over de humanitaire situatie in Sudan, met bijzondere aandacht voor het overlijden van kinderen die niet aan het krijgsgewoel kunnen ontsnappen¹, en die van 13 maart 2025 over de ernstige politieke, humanitaire en mensenrechtencrisis in Sudan, met name seksueel geweld en verkrachting van kinderen²,
- gezien de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten,
- gezien de Verdragen van Genève van 1949 en de aanvullende protocollen daarbij,
- gezien de inspanningen om te bemiddelen bij vredesonderhandelingen inzake Sudan, met name die onder leiding van de Afrikaanse Unie, de VN, de Intergouvernementele Ontwikkelingsautoriteit, Saudi-Arabië en de Verenigde Staten,
- gezien resoluties 1556 (2004) en 2736 (2024) van de VN-Veiligheidsraad en alle andere relevante resoluties van de VN-Veiligheidsraad over Sudan,
- gezien de relevante resoluties van de VN-Mensenrechtenraad over de mensenrechtensituatie in Sudan,
- gezien de Besluiten (GBVB) 2024/383³, (GBVB) 2024/1784⁴, (GBVB) 2024/2655⁵, (GBVB) 2024/3154⁶, (GBVB) 2025/377⁷ en (GBVB) 2025/1481⁸ van de Raad betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Sudan,

¹ PB C, C/2024/486, 23.1.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/486/PB>.

² PB C, C/2025/3154, 20.6.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3154/PB>.

³ PB L, 2024/383, 22.1.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/383/PB>.

⁴ PB L, 2024/1784, 24.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/1784/PB>.

⁵ PB L, 2024/2655, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/2655/PB>.

⁶ PB L, 2024/3154, 16.12.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/3154/PB>.

⁷ PB L, 2025/377, 25.2.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2025/377/PB>.

- gezien de conclusies van de Raad over Sudan, die de Raad Buitenlandse Zaken tijdens zijn zitting op 20 oktober 2025 heeft goedgekeurd,
 - gezien de verklaring over Sudan van 20 november 2025 van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid namens de Europese Unie,
 - gezien zijn resolutie van 23 oktober 2025 over de verlenging van het partnerschap EU-Afrika: bouwen aan gemeenschappelijke prioriteiten in de aanloop naar de top in Angola⁹,
 - gezien artikel 136, leden 2 en 4, van zijn Reglement,
- A. overwegende dat het conflict tussen de Sudanese strijdkrachten (Sudanese Armed Forces – SAF) en de Rapid Support Forces (RSF), dat in april 2023 is begonnen, zich heeft ontwikkeld tot de grootste en meest ernstige humanitaire en beschermingscrisis ter wereld, met massale ontheemding (zowel intern als naar buurlanden) – met meer dan 7,2 miljoen intern ontheemden en meer dan 4,2 miljoen vluchtelingen, asielzoekers en repatrianten die naar buurlanden zijn gevlucht –, voedselonzeekerheid en wijdverbreide mensenrechtenschendingen tot gevolg; overwegende dat bijna twee derde van de Sudanese bevolking, waaronder 16 miljoen kinderen, dringend humanitaire hulp nodig heeft, in een context die gekenmerkt wordt door massale ontheemding, hongersnood, wijdverbreide aanvallen op burgers en humanitaire en medische hulpverleners, en de ineenstorting van essentiële diensten;
 - B. overwegende dat de RSF op 26 oktober 2025 El Fasher heeft veroverd, na een belegering van 18 maanden die heeft geleid tot massamoord en massale gruweldaden, waaronder standrechtelijke executies, systematisch seksueel geweld, foltering en op etnische groepen gerichte moorden;
 - C. overwegende dat de onafhankelijke internationale onderzoeksmissie (IIFFM) voor Sudan het gebruik van verkrachting als bijzonder wreed oorlogswapen heeft gedocumenteerd, met inbegrip van seksueel geweld in het openbaar en groepsverkrachting en het gebruik van gedwongen huwelijken, waardoor miljoenen mensen het risico lopen op gendergerelateerd geweld;
 - D. overwegende dat in het verslag van de IIFFM is vastgesteld dat beide partijen bij het conflict het internationaal recht schenden en dat deze schendingen neerkomen op internationale misdrijven, waarbij de RSF volgens het verslag oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid heeft begaan en de SAF schendingen van het internationaal humanitair recht en het recht inzake de mensenrechten heeft begaan, die tevens neerkomen op oorlogsmisdaden; overwegende dat de schendingen door beide partijen onder meer betrekking hebben op geweld tegen etnische en religieuze groepen, uithongering als oorlogswapen, massaal seksueel geweld (waaronder verkrachting van kinderen), gedwongen rekrutering van kinderen, willekeurige opsluitingen en andere ernstige vormen van misbruik;

⁸ PB L, 2025/1481, 18.7.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2025/1481/PB>.

⁹ Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0253.

- E. overwegende dat beide partijen humanitaire hulp als wapen hebben ingezet, waardoor de vrije en ongehinderde toegang van humanitaire organisaties tot mensen in nood wordt belemmerd;
- F. overwegende dat alle landen die betrokken zijn bij het uitoefenen van externe invloed op Sudan een belangrijke rol spelen bij het verlengen van het conflict in het land;
- G. overwegende dat alle partijen bij het conflict de internationale mensenrechten en het internationaal humanitair recht schenden, waarbij de meeste schendingen neerkomen op oorlogsmisdaden; overwegende dat het optreden van de RSF mogelijk ook misdaden tegen de menselijkheid vormt, waaronder vervolging en uitroeiing, en dat de tactiek van de RSF onder andere bestaat in systematische aanvallen op burgers, intimidatie van bevolkingsgroepen, journalisten en medewerkers van de media, en pogingen om het institutionele gezag te destabiliseren;
- H. overwegende dat kinderen een bijzonder risico lopen, aangezien Unicef sinds begin 2024 honderden gevallen heeft gemeld van verkrachting van kinderen; overwegende dat de werkelijke cijfers waarschijnlijk veel hoger zullen liggen; overwegende dat grote aantallen kinderen in Sudan niet naar school kunnen als gevolg van de voortdurende sluitingen en ontheemding, waardoor zij worden blootgesteld aan verhoogde risico's en hun de toegang tot onderwijs wordt ontnomen;
- I. overwegende dat de EU 273 miljoen EUR heeft toegezegd aan de regio, waarvan 161 miljoen EUR specifiek voor Sudan;
- J. overwegende dat de EU levensreddende noodhulp blijft verlenen op basis van de behoeften en geleid door humanitaire beginselen om onmiddellijke hulp en bescherming voor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen te waarborgen, essentiële bijstand te verlenen en mensenrechtenschendingen te monitoren en te reageren op de ernstige voedsel- en voedingscrisis in het land, alsook humanitaire steun voor basisdiensten te verlenen; overwegende dat vrouwenorganisaties, verzetscomités en hulpverleners uit de gemeenschap een centrale rol blijven spelen bij de bescherming van burgers en het documenteren van schendingen;
- K. overwegende dat de oorlog soms wordt beschouwd als een oorlog op afstand waarin Sudan het slagveld is geworden voor de concurrentiestrijd om natuurlijke hulpbronnen zoals goud, Arabische gom, ijzererts, koper en uranium;
- L. overwegende dat het Parlement in zijn resolutie van oktober 2025 over de verlenging van het partnerschap EU-Afrika alle actoren heeft verzocht de transparantie te vergroten en de binnenkomst van alle bloedmineralen in de EU daadwerkelijk te verbieden;
- M. overwegende dat het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNFPA) en zijn partners diensten blijven verlenen op het gebied van reproductieve gezondheid en bescherming, maar dat de recente internationale bezuinigingen het UNFPA ertoe hebben genoopt zich terug te trekken uit meer dan de helft van de 93 zorginstellingen die het in Sudan ondersteunde, waardoor momenteel slechts een op de vier instellingen die klinische hulp bieden aan slachtoffers van verkrachting operationeel is;
- 1. veroordeelt in de krachtigste bewoordingen de ernstige wreedheden van de RSF in El Fasher en in de rest van Sudan, waaronder wijdverbreide, op etnische groepen gerichte

moorden en geweldplegingen, verkrachting en seksuele slavernij, foltering, gedwongen verdwijningen, aanvallen op ziekenhuizen en humanitaire voorzieningen, en de opzettelijke uithongering van burgers, die mogelijk neerkomen op genocide;

2. veroordeelt met klem het oploeiende geweld in Sudan en de ernstige schendingen van het internationaal recht door alle betrokken partijen; benadrukt dat er geen haalbare militaire oplossing voor het conflict in Sudan is en dat door de voortdurende vijandelijkheden onaanvaardbaar leed wordt berokkend aan burgers en de vrede en veiligheid in de regio steeds meer in gevaar dreigen te komen;
3. veroordeelt met klem de ernstige en systematische schendingen van het internationaal humanitair recht en van de internationale mensenrechten waaraan zowel de RSF als de SAF zich schuldig hebben gemaakt, waaronder willekeurige aanvallen op burgers, op etnische groepen gericht geweld, seksueel geweld, foltering, het inzetten van kindsoldaten, aanvallen op ziekenhuizen en humanitaire voorzieningen, en de opzettelijke uithongering van burgers, die mogelijk neerkomen op genocide;
4. veroordeelt ten stelligste het aanhoudende conflict in Sudan, dat, voor het derde jaar op rij, duizenden mensen het leven kost, een bron van immens leed blijft voor de Sudanese bevolking en een ernstige bedreiging vormt voor de stabiliteit en veiligheid in de bredere regio;
5. veroordeelt ten stelligste het aanhoudende geweld van beide militaire groeperingen in Sudan en de ernstige schendingen van de internationale mensenrechten en het internationaal humanitair recht door alle partijen; veroordeelt het blokkeren en plunderen van humanitaire hulp en het viseren van humanitaire en medische hulpverleners, noodhulpverleners en mensenrechtenverdedigers, die ernstige schendingen van de grondrechten en het internationaal humanitair recht vormen;
6. betuigt zijn volledige solidariteit met de bevolking van Sudan, met name met de bevolking in de gebieden die het zwaarst worden getroffen door belegering, hongersnood, ontheemding en willekeurige aanvallen, en brengt hulde aan plaatselijke, vrijwillige en internationale humanitaire hulpverleners die onder extreme omstandigheden werken, met inbegrip van groepen voor wederzijdse hulp zoals de Emergency Response Rooms; brengt hulde aan maatschappelijke organisaties, verzetscomités en vrouwen-, werknemers- en jongerenbewegingen in Soedan;
7. betreurt dat seksueel en gendergerelateerd geweld tegen vrouwen en meisjes, waaronder verkrachting, seksuele slavernij en gedwongen huwelijken, door strijders op grote schaal en systematisch als oorlogstactiek wordt ingezet; pleit voor dringende, op slachtoffers gerichte maatregelen, met inbegrip van medische, psychosociale en juridische ondersteuning; dringt er bij alle partijen op aan onmiddellijk een einde te maken aan deze misstanden en ervoor te zorgen dat de daders ter verantwoording worden geroepen; onderstreept dat bij alle initiatieven voor humanitaire hulp en vredesopbouw prioriteit moet worden gegeven aan de bescherming van vrouwen en kinderen;
8. bevestigt nogmaals de soevereiniteit, onafhankelijkheid, eenheid en territoriale integriteit van Sudan; roept de EU, haar lidstaten en alle Sudanese en internationale actoren op de soevereiniteit, eenheid en territoriale integriteit van Sudan en de legitimiteit van de burgerregering in Khartoem te handhaven; verwerpt elke poging om

parallele of concurrerende autoriteiten of politieke structuren op te richten in door de RSF gecontroleerde gebieden;

9. benadrukt dat de verantwoordelijkheid voor het beëindigen van het conflict in de eerste plaats ligt bij de leiders van de RSF, de SAF en de daaraan gelieerde militieën, en bij degenen die hun directe of indirecte steun verlenen; dringt er bij alle externe actoren op aan de nodige maatregelen te nemen om een einde te maken aan de verkoop of levering van wapens en ander militair materieel aan alle partijen, conform het wapenembargo dat is ingesteld bij Resoluties 1556 (2004) en 1591 (2005) van de VN-Veiligheidsraad;
10. veroordeelt alle vormen van externe inmenging die de oorlog in Sudan aanwakken, met inbegrip van overdrachten van wapens, de inzet van huurlingen, goudsmokkel en illegale financiële netwerken, die de soevereiniteit van Sudan ondermijnen en rechtstreeks bijdragen tot massale gruweldaden, en benadrukt dat voor dergelijke acties mogelijk internationaal verantwoording moet worden afgelegd; dringt aan op onmiddellijke beëindiging van de rekrutering van huurlingen en de levering van voorraden en militaire of logistieke steun aan de RSF en daaraan gelieerde militieën;
11. wijst op de centrale rol van het Sudanese maatschappelijk middenveld, verzetsgroepen, vakbonden, vrouwen- en jongerenorganisaties, achtergestelde en minderheidsgemeenschappen en andere civiele actoren die politiek actief zijn; verzoekt de EU er in de eerste plaats voor te zorgen dat zij kunnen participeren, beschermd worden en van middelen worden voorzien, onder meer via rechtstreekse, flexibele financiering en initiatieven voor veilige ruimten;
12. roept op tot herstel en versterking van de rechtsstaat, verantwoordingsplicht, eerbiediging van het internationaal recht, met inbegrip van het internationaal humanitair recht en het recht inzake de mensenrechten, en gerechtigdheid in Sudan; benadrukt dat de toekomst van Sudan niet mag worden bepaald door gewelddadige extremistische groeperingen en netwerken, waarvan de destabiliserende invloed al lange tijd geweld en instabiliteit in Sudan en de hele regio aanwakkert; eist dat de vijandelijkheden onmiddellijk worden gestaakt en roept alle partijen ertoe op een zinvolle dialoog aan te gaan om een einde te maken aan het conflict en een overgang naar civiel democratisch bestuur tot stand te brengen; roept alle derde partijen ertoe op diplomatieke acties te ondersteunen om de vijandelijkheden te staken; veroordeelt elke schending van de VN-wapenembargo's; bevestigt nogmaals dat een daadwerkelijk door burgers geleide overgang de enige haalbare weg naar duurzame vrede in Sudan is; spreekt zijn krachtige steun uit voor de inspanningen van de Afrikaanse Unie en regionale partners om een vredesproces te faciliteren; onderstreept dat het Sudanese maatschappelijk middenveld, met name organisaties die geleid worden door vrouwen, centraal moet staan in de vredesbesprekingen en het overgangsproces moet leiden; dringt er in dit verband bij de EU en haar lidstaten op aan proactief bij te dragen aan vredesonderhandelingen met partners in de internationale gemeenschap, en politieke en financiële steun te verlenen aan het Sudanese maatschappelijk middenveld, organisaties onder leiding van vrouwen, mensenrechtenverdedigers en journalisten
13. eist dat er veilige humanitaire corridors worden geopend, met name naar El Fasher, Kaduqli en El-Obeid, en dat deze onder toezicht en controle van de Verenigde Naties en de Afrikaanse Unie staan om naleving te waarborgen; benadrukt dat de EU actief een verifieerbaar staakt-het-vuren moet bevorderen en ondersteunen als voorwaarde voor een duurzaam vredesproces;

14. dringt aan op onmiddellijke, veilige en onbelemmerde humanitaire toegang tot alle getroffen bevolkingsgroepen, waar zij zich ook bevinden, en eist dat beide partijen de inzet van hulp als wapen staken; dringt er bij alle partijen bij het conflict op aan onverwijld alle belemmeringen voor de verlening van humanitaire hulp weg te nemen en te zorgen voor onmiddellijke, onvoorwaardelijke, veilige en ongehinderde humanitaire toegang, een einde te maken aan opzettelijke belemmeringen en burgers te beschermen; roept ertoe op steun te verlenen aan buurlanden die Soedanese vluchtelingen opvangen;
15. roept de strijdende partijen ertoe op om de communicatiediensten in heel Sudan onverwijld te herstellen en ervoor te zorgen dat het internet niet langer wordt platgelegd, aangezien dit een schending inhoudt van het recht van de Soedanese bevolking op informatie, de verlening van humanitaire en hulpdiensten belemmert, gevolgen heeft voor de veiligheid en bescherming van burgers en cruciale monitoring van en verslaglegging over aanhoudende schendingen van de internationale mensenrechten en het internationaal humanitair recht in de weg staat;
16. betreurt de massamoorden, executies en het seksueel geweld in El Fasher en de omliggende gebieden tijdens en na de aanval van de RSF; uit zijn diepe bezorgdheid over meldingen van aanhoudende ontvoeringen en het gebrek aan humanitaire toegang; veroordeelt met name de opzettelijke aanvallen op civiele infrastructuur, waaronder de vernieling van moskeeën en kerken, en dringt aan op de bescherming van religieuze minderheden en de waarborging van hun recht op het belijden van een godsdienst;
17. dringt er bij de strijdende partijen op aan onmiddellijk een einde te maken aan de vijandelijkheden, alle aanvallen op burgers en civiele infrastructuur stop te zetten, aanvallen op infrastructuur en humanitaire hulp te staken, een halt toe te roepen aan het gebruik van uithongering en seksueel geweld als oorlogswapens en een einde te maken aan de rekrutering en inzet van kindsoldaten, alsook onbelemmerde humanitaire toegang in het hele land toe te staan, humanitaire corridors tot stand te brengen, en via onderhandelingen tot een oplossing te komen en hun toezeggingen in het kader van de Verklaring van Jeddah na te komen; is ernstig bezorgd over de alarmerende verslechtering van de humanitaire crisis in Sudan, aangezien het conflict ten grondslag ligt aan de ernstigste humanitaire ramp ter wereld en deze verder aanwakkert, waarbij bevestigd is dat er in delen van het land hongersnood heerst; spreekt bovendien zijn bezorgdheid uit over de gevolgen van de massale migratie naar buurlanden;
18. dringt er bij alle partijen op aan onmiddellijk een einde te maken aan het wijdverbreide gebruik van verkrachting en alle andere vormen van seksueel en gendergerelateerd geweld als oorlogswapens; roept op tot steun voor de bescherming, verzorging, behandeling en psychosociale ondersteuning van overlevenden van seksueel geweld;
19. roept de strijdende partijen ertoe op een einde te maken aan de gerichte aanvallen op en intimidatie van Soedanese activisten, mensenrechtenverdedigers, journalisten en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld;
20. dringt er bij alle partijen op aan hun verplichtingen uit hoofde van het internationaal humanitair recht en het recht inzake de mensenrechten na te komen door alle mogelijke middelen in te zetten om burgers en burgerobjecten te beschermen; benadrukt dat er bij de inspanningen om het conflict in Sudan aan te pakken prioriteit moet worden gegeven aan de situatie van vrouwen en meisjes in het land, en met name aan het aanhoudende

conflictgerelateerde seksuele geweld; wijst erop dat er voldoende ondersteuning moet zijn voor sociale nooddiensten en dat er specifieke ondersteuning moet worden geboden voor de beschermings-, verzorgings-, behandelings- en ondersteuningsmechanismen voor overlevenden van seksueel en gendergerelateerd geweld;

21. roept de buurlanden van Sudan ertoe op hun grenzen te openen voor Soedanese vluchtelingen en verzoekt de EU en haar lidstaten om de noodfinanciering voor humanitaire respons in Sudan en in vluchtelingenkampen in de buurlanden snel te verhogen;
22. wijst op het ernstige risico dat het conflict in Sudan overslaat naar andere kwetsbare regio's, zoals de Hoorn van Afrika en de ^{5.1.2.e} en is ernstig bezorgd over de gevolgen van de Soedanese crisis voor de irreguliere migratiestromen naar Europa;
23. dringt er bij de Raad en de Commissie op aan de humanitaire toezegging van de EU van 273 miljoen EUR voor Sudan en de regio te handhaven en te verhogen, om ervoor te zorgen dat de middelen terechtkomen bij de meest behoeftigen;
24. eist dat degenen die zich schuldig hebben gemaakt aan misdrijven tegen het Soedanese volk onverwijld ter verantwoording worden geroepen; verzoekt de EU en de lidstaten hun steun te verlenen aan de uitbreiding van de rechtsmacht van het Internationaal Strafhof tot heel Sudan en de instelling van een onafhankelijk gerechtelijk mechanisme, zoals aanbevolen door de onafhankelijke internationale onderzoeksmissie (IIFFM), en de onderwerping van nationale procedures aan universele rechtsmacht;
25. benadrukt dat verantwoordingsplicht een wettelijke en morele verplichting is; benadrukt dat gerechtigheid niet kan wachten en dat de internationale gemeenschap doortastend moet optreden om degenen die volgens het internationaal recht verantwoordelijk zijn, te vervolgen;
26. dringt aan op snelle, doeltreffende, grondige, onafhankelijke, onpartijdige en transparante onderzoeken om daders, waaronder degenen in de commandostructuur, ter verantwoording te roepen;
27. verzoekt de EU en haar lidstaten de diplomatieke inspanningen ten aanzien van beide strijdende partijen op te voeren en alle instrumenten waarover zij beschikken te gebruiken om de toegang tot alle verantwoordingsmechanismen te waarborgen, dringend te reageren op ernstige schendingen van de mensenrechten en het internationaal humanitair recht in Sudan en de daders van deze schendingen ter verantwoording te roepen;
28. benadrukt dat de huidige beperkende maatregelen van de EU belangrijk zijn, maar duidelijk ontoereikend zijn om de aanhoudende wreedheden een halt toe te roepen; roept daarom op tot intensievere en blijvende diplomatieke inspanningen, met name door de speciale vertegenwoordiger van de EU voor de Hoorn ^{5.1.2.e} Weber, in combinatie met concrete maatregelen om zowel de daders als hun medeplichtigen overal ter wereld ter verantwoording te roepen; dringt bovendien aan op de benoeming van een speciale gezant van de EU voor Soedan, met een krachtig mandaat om de EU maatregelen te coördineren, contacten te onderhouden met regionale partners, diplomatieke inspanningen te faciliteren en te zorgen voor consistente steun

aan het Soedanese maatschappelijk middenveld, mensenrechtenverdedigers, journalisten en democratische actoren;

29. dringt er bij de EU op aan om in het kader van de wereldwijde EU-sanctieregeling voor de mensenrechten gerichte sancties op te leggen aan belangrijke bevelhebbers van de RSF en de SAF, met inbegrip van de generaals ^{5.1.2.e} al-Burhan en ^{5.1.2.e} Hamdan “Hemedti” Dagalo en hun respectieve netwerken, alsook aan financiers en externe facilitators, vanwege hun verantwoordelijk voor ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht;
30. verzoekt de Raad met spoed de procedure in gang te zetten om te beoordelen of de RSF voldoet aan de criteria voor opname op de “terroristenlijst” van de EU, en daarbij te zorgen voor een grondige toetsing van het substantiële bewijs van de acties van de RSF en, indien gerechtvaardigd, over te gaan tot een opname die unaniem wordt gesteund door de lidstaten;
31. verzoekt de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de Commissie, de Raad en de lidstaten, gezien hun verplichtingen uit hoofde van het VN-Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide, krachtige maatregelen te nemen en nauw samen te werken met internationale partners om genocide in Sudan te voorkomen;
32. dringt er bij alle partijen bij het conflict op aan constructief deel te nemen aan inclusieve onderhandelingen over een staakt-het-vuren en benadrukt dat er dringend behoefte is aan een geloofwaardig en inclusief bemiddelingsproces; dringt er bij alle externe actoren die direct of indirect wapens, financiële steun of andere steun aan de strijdende partijen leveren, op aan deze steun onmiddellijk stop te zetten en het VN-wapenembargo te respecteren; merkt op dat het bestaande wapenembargo beperkt is tot Darfur en pleit ervoor om het uit te breiden tot heel Sudan;
33. is ingenomen met de gezamenlijke verklaring van de Quad (Egypte, Saudi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten en de Verenigde Staten) van 12 september 2025 over de beëindiging van het conflict in Sudan en herinnert eraan dat dit nog steeds de enige erkende bemiddelingsvorm voor dit conflict is; spreekt zijn steun uit voor de inspanningen van de Afrikaanse Unie en de Intergouvernementele Ontwikkelingsautoriteit om de internationale en bilaterale druk op alle partijen te coördineren teneinde een staakt-het-vuren te bewerkstelligen, de humanitaire toegang te verbeteren en een inclusieve politieke dialoog opnieuw op gang te brengen, in samenwerking met partners zoals de EU, de Liga van Arabische Staten en de Verenigde Naties;
34. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de regeringen en parlementen van de lidstaten, de Afrikaanse Unie, de secretaris-generaal van de Verenigde Naties (VN), de VN-Mensenrechtenraad, het Internationaal Strafhof, alsmede aan de autoriteiten van Sudan.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0311

Politieke situatie in Myanmar, met inbegrip van de humanitaire crisis van de Rohingya

Resolutie van het Europees Parlement van 27 november 2025 over de politieke situatie in Myanmar, met inbegrip van de humanitaire crisis van de Rohingya (2025/2986(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien zijn eerdere resoluties over Myanmar en over de situatie van de Rohingya,
- gezien de resoluties van de VN-Mensenrechtenraad en de Algemene Vergadering van de VN over Myanmar en de Rohingya,
- gezien de vijfpuntenconsensus over de situatie in Myanmar, aangenomen tijdens de bijeenkomst van de leiders van de Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten (Asean) in Jakarta op 24 april 2021,
- gezien het VN-Verdrag van 1948 inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide,
- gezien het VN-verdrag van 1951 betreffende de status van vluchtelingen en het aanvullende protocol hierbij van 1967,
- gezien de gezamenlijke verklaring van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid en de regeringen van de Verenigde Staten, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Zuid-Korea, Zwitserland, Oost-Timor en het Verenigd Koninkrijk van 6 januari 2025 over de mensenrechten- en humanitaire crisis in Myanmar,
- gezien de verklaring van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 31 januari 2025 over de vier jaar geleden gepleegde militaire staatsgreep in Myanmar,
- gezien Besluit (GBVB) 2025/820 van de Raad van 25 april 2025 tot wijziging van Besluit 2013/184/GBVB betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Myanmar/Birma¹,
- gezien de verklaring van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 16 mei 2025 over de aansluiting van bepaalde landen bij

¹ PB L, 2025/820, 28.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2025/820/oj>.

de beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Myanmar/Birma,

- gezien het werkbezoek van de Subcommissie mensenrechten van het Parlement aan Bangladesh van 16 t/m 18 september 2025,
 - gezien de gezamenlijke verklaring van de parlementsleden voor de mensenrechten van de Asean en van het Europees Parlement van 17 oktober 2025, waarin de EU wordt opgeroepen haar inspanningen op te voeren om de door de junta van Myanmar georganiseerde verkiezingen te verwerpen en humanitaire bescherming voorop te stellen,
 - gezien het verslag van de speciale rapporteur van de VN van 20 oktober 2025 over de mensenrechtensituatie in Myanmar,
 - gezien de “ASEAN Leaders Review and Decision on the Implementation of the Five-Point Consensus”, aangenomen in Kuala Lumpur op 26 oktober 2025,
 - gezien het Handvest van de Verenigde Naties en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens,
 - gezien artikel 136, leden 2 en 4, van zijn Reglement,
- A. overwegende dat het leger van Myanmar, bekend onder de naam Tatmadaw, op 1 februari 2021 president ^{5.1.2.e} en staatsadviseur Aung San Suu Kyi heeft gearresteerd en door middel van een staatsgreep de wetgevende, rechterlijke en uitvoerende macht heeft overgenomen, wat neerkomt op een duidelijke schending van de grondwet van Myanmar; overwegende dat opperbevelhebber ^{5.1.2.e} zichzelf in augustus 2021 tot eerste minister heeft uitgeroepen en de noodtoestand tot ver na de oorspronkelijk aangekondigde termijn heeft verlengd;
- B. overwegende dat politici, overheidsambtenaren, vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, geestelijken, vreedzame demonstranten en journalisten sinds 1 februari 2021 op onrechtmatige gronden zijn gearresteerd of onder huisarrest zijn geplaatst; overwegende dat in het meest recente verslag van de speciale rapporteur van de VN voor de mensenrechtensituatie in Myanmar wordt gemeld dat sinds de staatsgreep bijna 30 000 mensen zijn gearresteerd en dat er per oktober 2025 nog steeds meer dan 22 000 politieke gevangenen achter de tralies zitten; overwegende dat sinds de staatsgreep ten minste 1 853 mensen in gevangenschap zijn omgekomen en dat tussen januari en juli 2025 nog eens meer dan 70 personen zijn omgekomen terwijl zij gedetineerd waren;
- C. overwegende dat de junta haar willekeurige luchtbombardementen, artillerieaanvallen en brandstichtingen gericht tegen civiele infrastructuur, waaronder scholen, medische klinieken, kloosters, kampen voor ontheemden en huizen, drastisch heeft opgevoerd, waardoor sinds de staatsgreep meer dan 100 000 woningen van burgers zijn vernietigd en ten minste 7 300 burgers om het leven zijn gekomen; overwegende dat de junta nog steeds dienstplicht oplegt, ook aan jongeren, en zich tegelijkertijd schuldig maakt aan willekeurige arrestaties, foltering, buitengerechterlijke executies, gedwongen verdwijningen en seksueel geweld;
- D. overwegende dat als gevolg van het gewapende conflict en de mensenrechtenschendingen in Myanmar ongeveer 3,6 miljoen mensen ontheemd zijn

geraakt; overwegende dat de VN begin 2025 becijferden dat naar schatting 19,9 miljoen mensen humanitaire hulp nodig hadden, en dat dat aantal na de aardbeving van maart 2025 is opgelopen tot 21,9 miljoen;

- E. overwegende dat de situatie verder is verslechterd na de verwoestende aardbeving op 28 maart 2025 met een kracht van 7,7, waarna de troepen van de junta de toegang voor humanitaire hulporganisaties blokkeerden, hulpverleners bedreigden en afpersten, medische benodigdheden in beslag namen en doorgingen met de luchtaanvallen en aanvallen met zware wapens in civiele en door de ramp getroffen gebieden, zonder maatregelen te treffen ter bescherming van de burgerbevolking, waardoor 2025 het dodelijkste jaar werd sinds de staatsgreep wat betreft het aantal slachtoffers van luchtaanvallen;
- F. overwegende dat de economische crisis in Myanmar verergert, door een enorme daling van het bbp, hyperinflatie, ineenstorting van de valuta, voedselonzeekerheid en armoede die gevolgen hebben voor een groot deel van de bevolking, waardoor de humanitaire situatie nog schrijnender wordt;
- G. overwegende dat de bijeenkomst van de leiders van de Asean in april 2021 heeft geleid tot een vijfpuntenconsensus over de situatie in Myanmar; overwegende dat de EU haar steun verleent aan de diplomatieke rol van de Asean en haar inspanningen om een einde te maken aan het geweld in Myanmar en de macht terug te geven aan een democratisch verkozen burgerregering; overwegende dat de Asean-landen officieel hebben verklaard dat voorafgaand aan de verkiezingen het geweld moet worden beëindigd en een inclusieve politieke dialoog moet worden opgestart; overwegende dat echte nationale verzoening, vrede en democratie alleen kunnen worden bereikt als de militaire junta afstand doet van haar greep op de macht en het civiel bestuur wordt hersteld, en tegelijkertijd de rechten van minderheden worden beschermd, de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld wordt gewaarborgd, en verantwoording wordt afgelegd voor misstanden uit het verleden;
- H. overwegende dat de overwegend islamitische Rohingya-minderheid in Myanmar al meer dan vijf decennia door de staat wordt gemarginaliseerd; overwegende dat het Myanmarese leger de Rohingya heeft onderdrukt met gruwelijk geweld dat neerkomt op misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden; overwegende dat volgens de burgerschapswet van Myanmar uit 1982 de Rohingya door de autoriteiten niet als burgers worden beschouwd en daarmee de grootste staatloze bevolking ter wereld vormen; overwegende dat naar schatting 600 000 Rohingya nog steeds in de staat Rakhine wonen en het slachtoffer zijn van vervolging en geweld, opgesloten zitten in kampen en dorpen zonder bewegingsvrijheid, en geen toegang hebben tot voldoende voedsel, gezondheidszorg, onderwijs en bestaansmiddelen;
- I. overwegende dat het geweld in de deelstaat Rakhine sinds 2024 dramatisch is toegenomen en dat de junta, het leger van Arakan en gewapende Rohingya-groepen zich allemaal schuldig hebben gemaakt aan ernstige schendingen van de mensenrechten, waaronder massamoorden, gedwongen rekrutering van Rohingya-mannen en -jongens, onthoofdingen, brandstichting in dorpen van Rohingya en dorpen in de deelstaat Rakhine, droneaanvallen op burgers en aanvallen op kampen voor ontheemden; overwegende dat tussen 2024 en november 2025 ongeveer 150 000 Rohingya vanwege het toenemende geweld naar Bangladesh zijn gevlucht;

- J. overwegende dat Bangladesh nog steeds bijna een miljoen Rohingya-vluchtelingen opvangt in Cox's Bazar en Bhasan Char; overwegende dat de humanitaire hulpverlening in een crisistoestand verkeert vanwege de dramatische daling van de mondiale financiering; overwegende dat voortdurende humanitaire hulp en betrokkenheid van de EU noodzakelijk en onontbeerlijk zijn voor het overleven van de Rohingya; overwegende dat het gebrek aan vooruitzichten op een vrijwillige, veilige en waardige terugkeer de Rohingya in een toestand van langdurige ontheemding en toenemende wanhoop brengt;
- K. overwegende dat geloofwaardige VN-organen, mensenrechten- en onderzoeksinstanties, alsook de speciale rapporteur van de VN, melding hebben gemaakt van wijdverbreide en systematische aanvallen op de bevolking van Myanmar, die naar internationaal recht in veel gevallen neerkomen op misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden, en hebben benadrukt dat er verantwoording moet worden afgelegd;
- L. overwegende dat de EU en haar lidstaten consequent hebben opgeroepen tot het afleggen van verantwoording voor misdaden tegen de Rohingya en hun steun hebben uitgesproken voor internationale rechtsprocedures; overwegende dat de aanklager van het Internationaal Strafhof (ICC) in november 2024 heeft verzocht om een arrestatiebevel tegen de opperbevelhebber ^{5.1.2.e} dat nog steeds in behandeling is bij het ICC; overwegende dat ernstige schendingen nog steeds ongestraft blijven;
- M. overwegende dat de EU haar beperkende maatregelen tegen Myanmar sinds de militaire coup van 2021 heeft verscherpt en tot nu toe acht sanctiepakketten tegen het militaire regime van Myanmar heeft aangenomen; overwegende dat deze sanctiepakketten reisverboden voor individuen, een verbod op surveillanceapparatuur, een wapenembargo, een exportverbod op goederen voor tweërlei gebruik en de bevrozing van activa voor individuen en entiteiten omvatten;
- N. overwegende dat de militaire autoriteiten van Myanmar nog steeds de toegang tot het internet beperken, landelijke en lokale blokkades instellen, de online meningsuiting strafbaar stellen door middel van de wet inzake cyberbeveiliging van 2025, virtuele particuliere netwerken verbieden, digitale platforms censureren en personen arresteren die online een afwijkende mening uiten, waardoor de vrijheid van meningsuiting en de toegang tot informatie ernstig worden ondermijnd;
- O. overwegende dat de junta op 29 juli 2025 een draconische wet heeft aangenomen inzake de bescherming van algemene democratische verkiezingen met meerdere partijen tegen obstructie, ontwrichting en vernietiging, op grond waarvan kritiek op het verkiezingsproces strafbaar wordt gesteld door een algemeen verbod uit te vaardigen op toespraken, georganiseerde bijeenkomsten of vreedzame protesten die als "verstorend" worden beschouwd voor het verkiezingsproces; overwegende dat meer dan veertig politieke partijen zijn ontbonden na de invoering van deze wet; overwegende dat inbreuken op deze wet kunnen worden bestraft met een gevangenisstraf tot 20 jaar of zelfs de doodstraf;
- P. overwegende dat de autoriteiten van de junta sinds augustus 2025 op grond van deze wet ten minste 94 personen, onder wie vier kinderen, hebben gearresteerd wegens hun onlineactiviteiten en -handelingen, zoals het verspreiden van stickers of folders, het houden van toespraken en andere vormen van vermeende "inmenging"; overwegende

dat Nay Thway op 9 september 2025 is veroordeeld tot zeven jaar dwangarbeid in Taunggyi, in de deelstaat ^{5.1.2.e} wegens het plaatsen van een Facebookbericht met kritiek op de junta; overwegende dat filmmakers Zambu Htun Thet Lwin en ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} op 29 oktober 2025 zijn gearresteerd omdat zij een Facebookbericht hadden “geliket” waarin kritiek werd geuit op een verkiezingspropagandafilmpje;

- Q. overwegende dat de militaire junta legitimiteit tracht te creëren door middel van frauduleuze verkiezingen in meerdere fasen, die gepland zijn voor 28 december 2025 en 11 januari 2026; overwegende dat deze onrechtmatige verkiezingen worden georganiseerd in delen van het land die onder controle staan van de militaire junta, in een klimaat van systematische repressie, met onder meer massale arrestaties van oppositieleiders, de ontbinding van politieke partijen zoals de Nationale Liga voor Democratie, de strafbaarstelling van kritische uitingen, wijdverbreide surveillance, strenge beperkingen van de bewegingsvrijheid en de gevangenneming van journalisten, activisten voor de democratie en mensenrechtenverdedigers;
1. veroordeelt met klem de staatsgreep van 1 februari 2021 in Myanmar en het gewelddadige en onwettige bewind van de junta, met onder meer voortdurende onderdrukking door de Tatmadaw en ernstige mensenrechtenschendingen tegen burgers, etnische minderheden en politieke tegenstanders; roept de Tatmadaw op de uitslag van de democratische verkiezingen van november 2020 volledig te eerbiedigen, de burgerregering onverwijld opnieuw te installeren, de noodtoestand te beëindigen, het gebruik van geweld tegen vreedzame demonstranten te staken, het recht op vrijheid van meningsuiting en op vrijheid van vereniging te eerbiedigen, en alle verkozen parlementsleden in staat te stellen hun mandaat zonder beperkingen uit te oefenen;
 2. spreekt zijn diepe bezorgdheid uit over de brute repressiemethoden van de junta, waaronder gedwongen dienstplicht, foltering, buitengerechtelijke executies, gedwongen verdwijningen, willekeurige detentie, seksueel en gendergerelateerd geweld en systematische straffeloosheid;
 3. roept op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren en beëindiging van het geweld als voorwaarde voor duurzame, blijvende vrede op lange termijn voor de bevolking van Myanmar; benadrukt dat er geen transparant, inclusief verkiezingsproces mogelijk is als het geweld in Myanmar niet wordt beëindigd; benadrukt dat als er verkiezingen worden gehouden in de huidige sfeer van angst en repressie, met schending van alle internationale normen, deze niet als vrij en eerlijk kunnen worden beschouwd;
 4. verworpt alle verkiezingen die eenzijdig door de junta worden georganiseerd en beschouwt ze als onrechtmatig, met name de parlementsverkiezingen die gepland staan voor december 2025 en januari 2026, die duidelijk niet voldoen aan de democratische normen; benadrukt dat er geen sprake kan zijn van een geloofwaardig verkiezingsproces in een klimaat van repressie, massale ontheemding, voortdurende willekeurige detenties en een ontbrekende inclusieve politieke dialoog; veroordeelt alle resultaten van deze onrechtmatige verkiezingen, die een poging van de junta zijn om internationale legitimiteit te verkrijgen; bevestigt dat een geloofwaardig traject naar vrede en democratie enkel mogelijk is als de militaire junta een einde maakt aan het geweld en afstand doet van de macht, een civiel overgangsbestuur toestaat, de democratische instellingen weer laat functioneren en weer legitieme civiele leiders aanstelt;
 5. veroordeelt de wet inzake de registratie van politieke partijen en de wet inzake de

bescherming van democratische parlementsverkiezingen met meerdere partijen tegen belemmering, verstoring en vernietiging, die instrumenten zijn van schaamteloze politieke en sociale onderdrukking, en roept op tot de onmiddellijke intrekking ervan;

6. dringt aan op de onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating van president ^{5.1.2.e} Myint, staatsadviseur Aung San Suu Kyi en alle anderen die zijn gearresteerd op basis van ongefundeerde beschuldigingen of worden vastgehouden op grond van politiek gemotiveerde aanklachten;
7. steunt het comité ter vertegenwoordiging van de Pyidaungsu Hluttaw en de regering van nationale eenheid (NUG) als de enige legitieme vertegenwoordigers van de democratische wensen van het volk van Myanmar; verzoekt de Asean en de internationale gemeenschap hen te betrekken bij een werkelijke en inclusieve politieke dialoog en inspanningen voor een vreedzame oplossing van de crisis, met als uitgangspunt het eerbiedigen van de rechtsstaat;
8. bevestigt nogmaals het multi-etnische karakter van Myanmar en verzoekt de Tatmadaw met klem de onvervreembare rechten van elke etnische groep volledig te eerbiedigen; dringt aan op een onmiddellijk, grondig, onafhankelijk en transparant onderzoek naar de misdrijven die het leger in het land heeft gepleegd en op het berechten van de daders;
9. veroordeelt nogmaals de aanhoudende vervolging en massale ontheemding van de islamitische Rohingya-bevolking en de systematische aanvallen op deze groep; onderstreept dat de EU de acties van de militaire leiders jegens minderheden in het land, met inbegrip van de Rohingya, nauwlettend zal blijven volgen; veroordeelt het onevenredige leed dat wordt aangedaan aan de Rohingya-minderheid, die staatloos blijft, te maken heeft met toenemende discriminatie en geen echte toegang heeft tot humanitaire hulp, terwijl zij klem zit tussen strijdende partijen;
10. veroordeelt met klem de vervolging van religieuze minderheden, waaronder christenen, moslims en andere religieuze groepen in het land; dringt er bij de Tatmadaw op aan een einde te maken aan het doden en arresteren van leden van religieuze minderheden, alsook aan het beschieten en plunderen van gebedshuizen; uit zijn diepe bezorgdheid over de frequente aanvallen op kerken, moskeeën, kloosters, scholen en medische voorzieningen, en over de arrestaties van religieuze leiders; benadrukt dat de gewelddadige aanvallen op religieuze minderheden in Myanmar de internationale gemeenschap steeds meer zorgen baren; roept ertoe op de godsdienstvrijheid in Myanmar te eerbiedigen;
11. wijst erop dat de onderliggende oorzaken van de Rohingya-crisis moeten worden aangepakt, waaronder discriminatie, ontzegging van het staatsburgerschap en uitsluiting van het politieke leven; roept ertoe op de burgerschapswet uit 1982, die de Rohingya hun rechten op staatsburgerschap van Myanmar onttrekt, te hervormen;
12. roept op tot inspanningen voor duurzame verbeteringen met betrekking tot het garanderen van een waardige en veilige terugkeer van de Rohingya-bevolking; verzoekt de EU het voortouw te nemen bij het mobiliseren van internationale steun voor de Rohingya en ervoor te zorgen dat degenen die verantwoordelijk zijn voor hun vervolging, met name het leger van Myanmar, ter verantwoording worden geroepen; prijst Bangladesh voor zijn cruciale steun en generositeit bij het opvangen van meer dan een miljoen leden van de Rohingya-gemeenschap, ondanks enorme uitdagingen, en de

- betrokkenheid van de lokale bevolking in de districten Cox's Bazar en Chittagong bij het verlenen van steun; moedigt de autoriteiten aan zich te blijven inspannen om de levensomstandigheden van de Rohingya te verbeteren;
13. is ingenomen met de humanitaire hulp die de EU in maart 2025 heeft toegewezen, waaronder 32,3 miljoen EUR voor Rohingya-vluchtelingen in Bangladesh, en dringt aan op duurzame en voorspelbare financiering van het gezamenlijk responsplan voor 2025-2026, om de kritieke onderfinanciering aan te pakken; benadrukt echter dat humanitaire financiering alleen niet kan volstaan om de behoeften te dekken van meer dan een miljoen vluchtelingen; benadrukt dat het oplossen van de crisis in Myanmar, die de hoofdoorzaak is van het doden en de ontheemding van Rohingya en van de ernstige humanitaire crisis, onontbeerlijk is voor het bereiken van langdurige, duurzame verbeteringen in de situatie van de Rohingya; roept in dit verband op tot meer humanitaire hulp van de internationale gemeenschap en de landen in de regio; dringt er bij de Verenigde Staten op aan hun aanzienlijke humanitaire hulp aan de Rohingya voort te zetten;
 14. verzoekt de EU en de lidstaten te zorgen voor robuuste financiering voor psychosociale, gezondheids- en beschermingsdiensten in vluchtelingenkampen, met name voor slachtoffers van seksueel en gendergerelateerd geweld, vrouwen, kinderen en andere kwetsbare groepen;
 15. benadrukt dat de EU-lidstaten en de geassocieerde landen het embargo moeten handhaven op de directe en indirecte levering, verkoop en overdracht, met inbegrip van doorvoer, verzending en tussenhandel, van alle wapens, munitie en andere militaire, veiligheids- en bewakingsapparatuur en -systemen, alsmede op het verstrekken van opleiding, het uitvoeren van onderhoud en het verlenen van andere bijstand op militair en veiligheidsgebied; benadrukt dat het ICC de situatie verder moet onderzoeken; verzoekt de VN-Veiligheidsraad snel een mondiaal wapenembargo tegen Myanmar in te stellen;
 16. roept op tot krachtige steun voor internationale verantwoordingsmechanismen, waaronder het onafhankelijk onderzoeksmechanisme voor Myanmar en procedures bij het Internationaal Gerechtshof; verzoekt de EU en haar lidstaten het ICC te blijven steunen, zodat het zijn kritieke werk in Myanmar ongehinderd kan voortzetten;
 17. bekritiseert internationale actoren, met name Rusland en China, voor hun politieke, economische en militaire steun aan de junta in Myanmar;
 18. steunt de voortzetting en uitbreiding van gerichte EU-sancties tegen degenen die verantwoordelijk zijn voor de staatsgreep, wreedheden en mishandelingen, met inbegrip van militaire bevelhebbers, economische entiteiten en wapenleveranciers; roept op tot hernieuwde en versterkte internationale inspanningen om de junta in Myanmar sancties op te leggen en te voorkomen dat sancties worden omzeild;
 19. verzoekt de Commissie te garanderen dat de junta op geen enkele wijze voordeel haalt uit de EBA-regeling (5.1.2.e Arms, "alles behalve wapens"), en het mechanisme tijdelijk op te schorten indien dit wel het geval is;
 20. dringt erop aan meer humanitaire hulp te verlenen aan Rohingya-vluchtelingen in Cox's Bazar, Bangladesh, intern ontheemden in Myanmar en vluchtelingen aan de grens

tussen Myanmar en Thailand;

21. benadrukt dat er intensiever moet worden samengewerkt tussen de EU en de Asean om tot een eensgezinde reactie te komen waarbij mensenrechten en rechtvaardigheid in Myanmar vooropstaan; dringt er bij de Asean, haar lidstaten en met name haar speciale gezant voor Myanmar op aan hun mandaten proactief te gebruiken door nauw samen te werken met de speciale gezant van de VN en overleg te plegen met alle relevante belanghebbenden, waaronder de NUG, etnische organisaties, vrouwengroepen en maatschappelijke organisaties, om een inclusief politiek proces te bevorderen en bij te dragen tot een duurzame oplossing van de crisis;
22. verzoekt de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid regelmatig verslag uit te brengen aan het Parlement over de ontwikkelingen in Myanmar, met inbegrip van de situatie van religieuze en etnische groepen;
23. betuigt zijn onwrikbare solidariteit met het volk van Myanmar en met zijn legitieme democratische vertegenwoordigers, waaronder de NUG, etnische revolutionaire organisaties en maatschappelijke organisaties, bij hun strijd voor vrijheid, waardigheid en democratie; huldigt de moed van allen die zich verzetten tegen onderdrukking;
24. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de legitieme president en regering van nationale eenheid van Myanmar, het comité ter vertegenwoordiging van de Pyidaungsu Hluttaw, de staatsadviseur van Myanmar, de Tatmadaw, de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de Commissie, de Raad, de regeringen en parlementen van de EU-lidstaten, de regeringen en parlementen van de Verenigde Staten, Bangladesh, het Verenigd Koninkrijk, ^{5.1.2.e} Australië, Canada, de lidstaten van de Asean en de Volksrepubliek China, de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, de secretaris-generaal van de Asean, de intergouvernementele mensenrechtencommissie van de Asean en de speciale rapporteur van de VN voor de mensenrechtensituatie in Myanmar.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0312

Standpunt van de EU over het voorgestelde plan en de inzet van de EU voor een rechtvaardige en duurzame vrede in Oekraïne

Resolutie van het Europees Parlement van 27 november 2025 over het standpunt van de EU over het voorgestelde plan en de inzet van de EU voor een rechtvaardige en duurzame vrede in Oekraïne (2025/3001(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien zijn eerdere resoluties over Oekraïne en Rusland,
 - gezien de gezamenlijke verklaring van de voorzitters van de commissies voor buitenlandse zaken van 24 november 2025 waarin zij hun steun uitspreken voor een rechtvaardige en duurzame vrede in Europa,
 - gezien artikel 136, leden 2 en 4, van zijn Reglement,
- A. overwegende dat het doel van de EU een rechtvaardige en duurzame vrede blijft die op het internationaal recht gebaseerd is en de territoriale integriteit, onafhankelijkheid en soevereiniteit van Oekraïne volledig eerbiedigt; overwegende dat Rusland consequent geen belangstelling toont voor vrede en Oekraïense burgers en infrastructuur blijft aanvallen; overwegende dat het initiatief om de oorlog in Oekraïne te beëindigen dat onlangs door de Amerikaanse regering is goedgekeurd, aanleiding geeft tot legitieme bezorgdheid over de vraag in hoeverre de Verenigde Staten achter het internationaal recht en de veiligheid van Europa en Oekraïne staan;
1. dringt er bij de EU en haar lidstaten op aan meer verantwoordelijkheid te nemen voor de veiligheid op het Europese continent, Oekraïne onwrikbare steun te verlenen en zich actief in te zetten voor duurzame vrede; wijst erop dat een akkoord ter beëindiging van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne veel verder reikt dan alleen Rusland en Oekraïne, gezien de ingrijpende gevolgen voor de Europese veiligheidsorde; benadrukt in dit verband dat er niets over Oekraïne mag worden beslist zonder Oekraïne, en niets over Europa zonder Europa;
 2. neemt kennis van de inspanningen van de Amerikaanse regering ter beëindiging van de Russische aanvalsoorlog, maar is van mening dat het ambivalente beleid van de VS ten aanzien van Oekraïne schadelijk is voor het doel om duurzame vrede tot stand te brengen; dringt er daarom bij de EU en haar lidstaten op aan op dit cruciale geopolitieke moment leiderschap te tonen en met de Verenigde Staten en gelijkgestemde partners te blijven samenwerken om ervoor te zorgen dat de onderhandelingen voor een

rechtvaardige en duurzame vrede voor Oekraïne gebaseerd zijn op de beginselen van het internationaal recht, te goeder trouw worden gevoerd en streven naar een definitief einde aan de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne;

3. onderstreept dat een Europese vredesstrategie voor Oekraïne gebaseerd moet zijn op het internationaal recht, de Europese veiligheid moet versterken, de soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne moet beschermen en herstellen, aanvaardbaar moet zijn voor Oekraïne en zijn bevolking, en als basis moet dienen voor verdere diplomatieke onderhandelingen; herhaalt dat vrede niet kan worden bereikt door te zwichten voor de agressor, maar dat er onwrikbare en aanhoudende steun voor Oekraïne nodig is en dat Rusland op passende wijze moet worden ontmoedigd om in de toekomst opnieuw aan te vallen;
4. is van mening dat, aangezien Rusland eerdere juridisch bindende overeenkomsten, toezeggingen om de soevereiniteit van zijn buurlanden te eerbiedigen en fundamentele beginselen van het internationaal recht herhaaldelijk op flagrante wijze heeft geschonden, elke overeenkomst over duurzame vrede moet worden voorafgegaan door een staakt-het-vuren en gepaard moet gaan met doeltreffende maatregelen waarmee het nakomen van toezeggingen wordt gecontroleerd en het verwaarloosd worden van verplichtingen wordt ontmoedigd, en moet worden geschraagd door solide veiligheidsgaranties van de EU en de VS voor Oekraïne, die nieuwe agressie zullen voorkomen en onmiddellijk zullen tegengaan;
5. onderstreept dat een vredesakkoord geen beperkingen mag opleggen aan het vermogen van Oekraïne om zijn soevereiniteit, onafhankelijkheid en territoriale integriteit te verdedigen, wat het land kwetsbaar zou maken voor toekomstige aanvallen; onderstreept dat een dergelijk akkoord Oekraïne geloofwaardige veiligheidsgaranties moet bieden die gelijkwaardig zijn aan die van artikel 5 van het Verdrag van Washington en artikel 42, lid 7, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, zodat een herhaling van het memorandum van Boedapest van 1994 wordt voorkomen, en opnieuw moet bevestigen dat Oekraïne vrij is om zijn veiligheids- en politieke allianties te kiezen zonder dat Rusland daar een veto over kan uitspreken;
6. onderstreept dat een vredesakkoord Rusland ertoe moet verplichten Oekraïne volledig te vergoeden voor alle materiële en immateriële schade die het heeft veroorzaakt; benadrukt dat een dergelijk akkoord moet waarborgen dat er — voor het Internationaal Strafhof en het Speciaal Tribunaal voor het misdrijf agressie — uit hoofde van het internationaal recht volledige verantwoording wordt afgelegd voor het misdrijf agressie en de oorlogsmisdrijven die Rusland, zijn bondgenoten en zijn gelieerde troepen hebben begaan tegen Oekraïne en de Oekraïense bevolking; benadrukt voorts dat het ook de terugkeer van alle krijgsgevangenen, gevangengenomen burgers en ontvoerde Oekraïense kinderen en de terugtrekking van alle Russische troepen uit het internationaal erkende grondgebied van Oekraïne moet garanderen;
7. verzoekt de lidstaten onverwijld over te gaan tot de goedkeuring en uitvoering van een “herstelling” die zowel juridisch als financieel goed in elkaar steekt en wordt gedekt door de bevroren Russische tegoeden; benadrukt dat er niet zonder de EU kan worden onderhandeld over wat er met deze tegoeden zal gebeuren en onder welke voorwaarden ze mogen worden geïnvesteerd;
8. herinnert aan zijn standpunt dat de EU en haar lidstaten het tijdelijk bezette Oekraïense

grondgebied niet wettelijk zullen erkennen als Russisch grondgebied; benadrukt bovendien dat, als onderdeel van solide internationale veiligheidsgaranties en om toekomstige schendingen van de soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne te voorkomen, aan beide zijden van de contactlijn een solide internationale vredeshandhavings- en waarnemingsmissie met een mandaat van de VN-Veiligheidsraad moet worden ingezet; herhaalt, gezien de huidige onstabiele veiligheidssituatie in Europa, dat het van cruciaal belang is om een militaire aanwezigheid van de NAVO en de VS langs de oostflank te handhaven om de stabiliteit van de regio te waarborgen; benadrukt dat als er een rechtvaardige vrede tussen Oekraïne en Rusland tot stand wordt gebracht, de EU, haar lidstaten, de Verenigde Staten en gelijkgestemde partners een cruciale rol zullen moeten spelen bij het waarborgen van de uitvoering ervan;

9. onderstreept dat een akkoord met Rusland hoe dan ook een belofte van Rusland moet omvatten om de hybride oorlogvoering tegen de EU en haar partners, inclusief Oekraïne, onmiddellijk te staken;
10. benadrukt dat er geen sancties zullen worden opgeheven voordat er een vredesakkoord wordt uitonderhandeld en uitgevoerd; dringt er bij de EU op aan om verdere substantiële sancties op te leggen indien Rusland weigert deel te nemen aan serieuze vredesgesprekken;
11. is ervan overtuigd dat met echte onderhandelingen, waarbij de trans-Atlantische gemeenschap en haar internationale partners hun volledige politieke, militaire en economische gewicht in de schaal leggen, een omvattende, rechtvaardige en duurzame vrede voor Oekraïne tot stand kan worden gebracht en de weg kan worden geëffend voor een eerlijk en inclusief economisch en sociaal herstel;
12. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de regeringen en parlementen van de lidstaten, de president, de regering en de Verkhovna Rada van Oekraïne, de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, het Congres van de Verenigde Staten en de Russische autoriteiten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0314

Financiering van het actieplan voor Tanzania voor 2025

Resolutie van het Europees Parlement van 27 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie inzake de financiering van het jaarlijkse actieplan voor de Verenigde Republiek Tanzania voor 2025 (D110180/02 – 2025/2979(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien het uitvoeringsbesluit van de Commissie inzake de financiering van het jaarlijkse actieplan voor de Verenigde Republiek Tanzania voor 2025 (D110180/02),
- gezien Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juni 2021 tot vaststelling van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld, tot wijziging en intrekking van Besluit nr. 466/2014/EU van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Verordening (EU) 2017/1601 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EG, Euratom) nr. 480/2009 van de Raad¹ (de verordening NDICI – Europa in de wereld), en met name artikel 25,
- gezien het advies van 22 oktober 2025 van het in artikel 45 van Verordening (EU) 2021/947 bedoelde comité,
- gezien artikel 11 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²,
- gezien de resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over de arrestatie en dreigende executie van Tundu Lissu, voorzitter van Chadema, de belangrijkste oppositiepartij in Tanzania,
- gezien artikel 115, leden 2 en 3, van zijn Reglement,
- gezien de gezamenlijke beraadslagingen van de Commissie buitenlandse zaken en de Commissie ontwikkelingssamenwerking overeenkomstig artikel 59 van het Reglement,
- gezien de ontwerpresolutie van de Commissie buitenlandse zaken en de Commissie

¹ PB L 209 van 14.6.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>.

² PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>.

ontwikkelingssamenwerking,

- A. overwegende dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie op 22 oktober 2025 is ingediend bij de NDICI-commissie;
- B. overwegende dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie blijkt geeft van een misplaatste aanpak van de Commissie, die niet volledig recht doet aan de tekortkomingen op het gebied van de democratie en mensenrechten in Tanzania van de afgelopen jaren, met name sinds de frauduleuze verkiezingen in oktober 2025, waarna de regering hard optrad tegen demonstraties en waarbij meer dan 400 mensen omkwamen en honderden mensen werden aangeklaagd wegens verraad;
- C. overwegende dat de verkiezingswaarnemingsmissie van de Afrikaanse Unie scherpe kritiek heeft geuit op het verloop van de presidentsverkiezingen in Tanzania, waarbij de zittende president werd verkozen met schijnbaar 98 % van de stemmen; overwegende dat de Tanzaniaanse regering, in tegenstelling tot bij de verkiezingen van 2015, geen Europese verkiezingswaarnemingsmissie heeft uitgenodigd;
- D. overwegende dat de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid/vicevoorzitter van de Commissie, ^{5.1.2.e} namens de Europese Unie ernstige bezorgdheid heeft geuit over het geweld na de verkiezingen in Tanzania en heeft opgemerkt dat er in de aanloop naar de verkiezingen sprake was van een ongelijk speelveld, waarbij er meldingen waren van ontvoeringen, verdwijningen en geweld, waardoor de burgerlijke en democratische ruimte werd beperkt;
- E. overwegende dat Tundu Lissu, leider van Chadema, de belangrijkste oppositiepartij van Tanzania, op 9 april 2025 werd gearresteerd en later werd beschuldigd van verraad en drie op grond van de wetgeving inzake cybercriminaliteit strafbare feiten in verband met de publicatie van onjuiste informatie; overwegende dat in Tanzania op verraad de doodstraf kan staan; overwegende dat de EU onder alle omstandigheden pertinent tegen de doodstraf is; overwegende dat Chadema kort na de arrestatie van Lissu werd uitgesloten van deelname aan de presidents- en parlementsverkiezingen van oktober 2025 omdat de partij weigerde een electorale gedragscode te ondertekenen, en dat de kandidaat van de op een na grootste oppositiepartij Alliance for Change and Transparency (ACT-Wazalendo), Luhaga Mpina, eveneens werd uitgesloten van deelname;
- F. overwegende dat de Tanzaniaanse regering aan geen van de verzoeken uit de resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 gehoor heeft gegeven, waaronder de oproep om ^{5.1.2.e} onmiddellijk en onvoorwaardelijk vrij te laten, een justitiële hervorming door te voeren, de mensenrechtensituatie te verbeteren en een hervorming van het kiesstelsel voor te stellen;
- G. overwegende dat Tanzania terugkomt op zijn toezegging om bij te dragen tot gedeelde waarden, beginselen en belangen, met name op het gebied van mensenrechten, fundamentele vrijheden, democratie, de rechtsstaat, goed bestuur en een open ruimte voor het maatschappelijk middenveld, en dat er juist sprake is van escalerende repressie, willekeurige arrestaties, geweld, aanvallen en intimidatie van oppositieleden, mensenrechtenverdedigers, inheemse volkeren, lhbtq+-activisten, journalisten en maatschappelijke organisaties, wat niet strookt met de programmeringsbeginselen voor geografische programma's die zijn verankerd in de verordening NDICI – Europa in de

wereld; overwegende dat de postelectorale crisis in Tanzania een onmiddellijke bedreiging vormt voor de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten en de fundamentele vrijheden in het land; overwegende dat plannings- en programmeringsbesluiten waarin geen rekening wordt gehouden met deze aspecten, leiden tot de nietigheid van onder dergelijke omstandigheden vastgestelde uitvoeringshandelingen;

- H. overwegende dat de EU de digitale transformatie van Tanzania aanzienlijk ondersteunt – door middel van investeringen in 4G- en glasvezelinfrastructuur, e-governance, digitale vaardigheden en de ontwikkeling van de particuliere sector – met als doel de toegang tot informatie uit te breiden en een open digitale economie te bevorderen; overwegende dat de Tanzaniaanse autoriteiten echter in strijd met deze doelstellingen hebben gehandeld door het internet in de aanloop naar de verkiezingen en opnieuw tijdens de onrust na de verkiezingen te blokkeren, waardoor de democratische participatie werd ondermijnd en er een risico ontstond op misbruik van door de EU ondersteunde digitale infrastructuur;
1. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie de in Verordening (EU) 2021/947 bedoelde uitvoeringsbevoegdheden overschrijdt;
 2. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, aangezien het onverenigbaar is met het doel van Verordening (EU) 2021/947;
 3. is ingenomen met het feit dat de Commissie de procedure voor de vaststelling van het ontwerp van uitvoeringsbesluit heeft opgeschort nadat zij door het Europees Parlement in kennis was gesteld van de punten van zorg;
 4. verzoekt de Commissie haar ontwerp van uitvoeringsbesluit in te trekken en een nieuw ontwerp aan het comité voor te leggen waarin rekening wordt gehouden met de geuite punten van zorg, en er tegelijkertijd voor te zorgen dat nieuwe wijzigingen geen negatieve gevolgen hebben voor de financiering ter ondersteuning van ngo's en het maatschappelijk middenveld;
 5. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet